

VOLUME 16

ISSN : 2774-0501 (Online)

ISSN : 2774-0714 (Print)

Mahachulagajasara Journal

วารสารมหาจุฬาลงกรณ

ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม) ปี 2568 Vol.16 No.2 (July-December) 2025

Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Surin Campus

วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulagajasara Journal

ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2568

Vol. 16 No. 2 July - December 2025

ISSN: 2774-0501 (Online) ISSN: 2774-0714 (Print)

วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัย วารสารมุ่งเน้นตีพิมพ์ เผยแพร่บทความวิชาการทางด้านศิลปศาสตร์ ศีลศาสตร์ การบริหาร การจัดการ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และศาสนา ปรัชญา เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

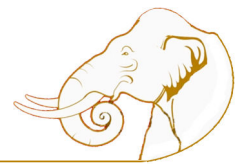
วารสารมีกระบวนการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิก่อนตีพิมพ์ โดยบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) จำนวน 3 ท่าน ทั้งนี้บทความจากผู้นิพนธ์ภายในจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสาร ส่วนบทความจากผู้นิพนธ์ภายนอกจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายใน หรือจากหน่วยงานที่จัดทำวารสารที่มีความเชี่ยวชาญในสาขา และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน) คือ	ฉบับที่ 1	มกราคม – มิถุนายน
	ฉบับที่ 2	กรกฎาคม – ธันวาคม

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

บรรณาธิการ

พระมหาวีรุต ธีรวีโร, รศ. ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

พระมหาพุทธพิชาญ โยธาสโน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

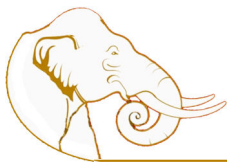
กองบรรณาธิการ

ศ. ดร.บุญทัน ดอกไธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศ. ดร.จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ. ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รศ. ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รศ. ดร.วันทนา เนาว์วัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
รศ. ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
พระครูสาธุกิจโกศล, ผศ. ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
พระปลัดสุระ ญาณธโร, ผศ. ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
ผศ. ดร.บริบูรณ์ ชอบทำดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผศ. ดร.วรภูมิ มูลสิน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
ผศ. ดร.วาสิตา เกิดผล ประสบศักดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผศ. ดร.วันชัย สุขตาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผศ. ดร.อำนาจ ยอดทอง	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ. ดร.บัญญัติ สาสี	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผศ. ดร.สุรพงษ์ แสงเรณู	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ. ดร.สถาพร วิชัยรัมย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผศ. ดร.กัญณภัทร นิธิศวรรภากุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผศ. ดร.ยงยุทธ ชำคง	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผศ. ดร.ขวัญชัย ข้วนนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผศ. ดร.วีรารธรรม ศรีตะลานุคค์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์
ผศ. ดร.สมชาย ดำเนินงาม	สมาคมนักวิจัยแห่งประเทศไทย
อ. ดร.อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ	มหาวิทยาลัยวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
อ. ดร.ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

สำนักงานกองบรรณาธิการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

305 หมู่ที่ 8 ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000

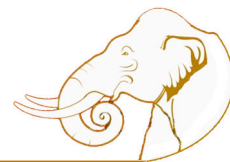
บทบรรณาธิการ

วารสารมหาจุฬาลงกรณ ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม, 2568) นี้รับตีพิมพ์และเผยแพร่ผลงานทางวิชาการในสาขาที่เกี่ยวข้องกับด้านศิลปศาสตร์ ศีลธรรม การบริหาร การจัดการ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และศาสนา ปรัชญา บทความที่ได้รับการตีพิมพ์จะต้องได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review) ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Doubleblind Peer Review) ลักษณะของบทความที่จะนำลงตีพิมพ์ ได้แก่ บทความวิจัย (Research Article) บทความวิชาการ (Academic Article) บทความปริทัศน์ หรือบทวิจารณ์วรรณกรรม (Review Article) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) ซึ่งทางวารสารรับตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยมีกำหนดการเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน) คือ ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน และฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม โดยบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review) จำนวนไม่น้อยกว่า 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Doubleblind Peer Review) ซึ่งผู้สนใจสามารถส่งบทความเพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์ได้ทางระบบของวารสารที่หน้าเว็บไซต์

กองบรรณาธิการขอขอบคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงบทความให้เป็นไปตามมาตรฐาน เพื่อการพัฒนาวารสารเข้าสู่การรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารไทย (TCI)

พระมหาวิศิต ธีรวิโส, รองศาสตราจารย์. ดร.

บรรณาธิการ

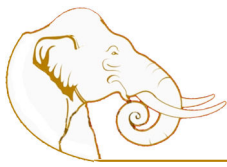

สารบัญ

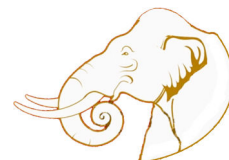
กองบรรณาธิการ	ข
บทบรรณาธิการ	ค
สารบัญ	ง

บทความวิจัย

การจัดทำชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอยสำหรับโรงเรียนบ้านตราด ตำบลหนองแขวง อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดสุรินทร์ Creating Knowledge Package on Environmental Management of Solid Waste for Ban Trad School Nongwang Sub-District Srinarong District Surin Province พระมหาเอกพันธ์ วรรณมณญ, พระครูสาธุกิจโกศล, พระครูศรีสุนทรสรกิจ, พระครูวิริยปัญญาภิวัฒน์, พระปรัชญา ชยวุฒโฒ	1
การบริหารจัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เพื่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 Inclusive Educational Administration Based on The SEAT Framework for The Effectiveness of Elementary Schools Under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 1 สุทธิสุทธิสาร คำหวาน, เมธาวิ โชติชัยพงศ์	13
การศึกษามผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในยุควิถีชีวิตใหม่ จังหวัดชัยภูมิ A Study of The Results of Implementing an Active Online Learning Instructional Model Using The Professional Learning Community Process to Promote The Competency in Active Learning Management of Teachers in Chaiyaphum Province นฤมล ภูสิงห์, อุดุลย์ สนั่นเอื้อเม็งไฮสงค์, สมทรัพย์ ภูไธดา, สมภารธัชธรรม ศิโลศรีไซ	29
วัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนในสหวิทยาเขตหอไตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ Organization Culture of School in Hor Trai Network under The Secondary Education Service Area Office Ubon Ratchathani Amnat Charoen ศุภณัฐ กุลนาตา, สุรางคณา มัณยานนท์, เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม	41

- การพัฒนาทักษะทางวิทยาศาสตร์ เรื่องตัวเรา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเกมการศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1** 59
- The Developing Scientific Skills about Ourselves Using Learning Management 5E Knowledge Inquiry Model Combined with Educational Games for Students Grade 1
- นโบล คำแก่ง, สมร ทวีบุญ
- ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐานของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์และกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโขง-สวิเชียร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5** 73
- Relationship Between Creative Leadership of School Administrators and Results of Basic Smart Classroom Development In Education Network of Domepradit and Network of Song Si Wichien Under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 5
- หนึ่งฤทัย บุญพวง, เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม, และวลีรัตน์ ฉิมน้อย
- การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนคำพื้นฐาน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3** 92
- Developing Basic Word Writing Abilities Using Cooperative Learning, TGT Techniques, and Co-Ordinating with Skill Exercises for 3rd-Grade Students
- ยุภาวรรณ ศรีท้าวคั้ง, วนิดา ฝาระนัด, สุรกานต์ จันทาร
- The Lexical Landscape of Begin, Start, and Initiate: A Corpus-Based Analysis of English Synonyms** 109
- The Lexical Landscape of Begin, Start, and Initiate: A Corpus-Based Analysis of English Synonyms
- Anawin Khlakheang, Amorn Cherngroongroj
- คุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบังก์เบดโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร** 125
- Service Quality Effecting on Returning Guest Staying at Bunkbed Hostel, Ratchathewi District, Bangkok Metropolitan Administration
- ศิวาวุธ วันสูงเนิน, อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ, ปกรณ์ ปรียากร

- สมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับการรับมือกับสถานการณ์ความผันผวนของโลก ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 143

Competencies of School Administrators to Cope With VUCA World Circumstances of Schools in Network 2 Under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 3

กนกวรรณ ไชยโกฏี, เมธาวิ โชติชัยพงศ์, เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม

- การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ 160

Developing the Program to Strengthen Teamwork of Teachers in School for the Deaf under the Special Education Bureau

ชลันธร สุ่มมาตย์, ฉันทยาภรณ์ นวลสิงห์

- การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 180

The Development of a Program to Enhance Learning Leadership of School Administrators Affiliated with Roi-et Primary Educational Service Area Office 2

ภัทรวดี เสนาเนียร, ยุวธิดา ขาปัญญา

- กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโรงเรียนชายขอบ : กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านด่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 196

Community Participation Process in School Management of Marginal Schools : A Case Study of Ban Dan School Under the Surin Primary Educational Service Area Office 3

นันทินี คงคำ, ทรงเดช สอนใจ, ศุภชนกฤษ ยอดสละ

- ประสิทธิภาพของการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่มที่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของผู้ประกอบกิจการนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคาย 210

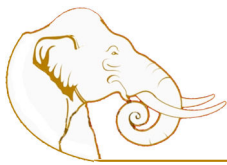
The Efficiency of Value Added Tax Planning Affecting the Performance of Import and Export Businesses in Nong Khai Province

ปรานทิพย์ นามเกียรติ, สัมฤทธิ์ ศิริคะเนรัตน์

- สภาพปัจจุบันและปัญหาของการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารยุคดิจิทัลของเยาวชนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัดสุรินทร์ 227

The Current Situation and Challenges of Using English for Communication in the Digital Age by Youth in Cultural Tourist Destinations in Surin Province

มีนา ทนคง ฮามิลตัน, พระครูสุเมธจันทสิริ, พระครูสุตพัฒนานุกูล, ภาณุวัฒน์ อินทรสมบัติ, ชายชาญ วงศ์ภักดี

**ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี
จังหวัดสมุทรปราการ** 243

The Efficient Performance of Employees in an Electrical Wire Manufacturing Factory in Bang Phli District, Samut Prakan Province

ภูมิภัทร โมฆรัตน์, อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ, รังสรรค์ ประเสริฐศรี, พระครูปลัดสุวัฒนอุดมคุณ,
พระมหานะ ปิยะภาณี

**FACULTY TEAM BUILDING IN HIGHER EDUCATION: IMPACTS ON INDIVIDUAL
GROWTH AND INSTITUTIONAL SUCCESS** 257

FACULTY TEAM BUILDING IN HIGHER EDUCATION: IMPACTS ON INDIVIDUAL GROWTH AND
INSTITUTIONAL SUCCESS

Yongyut Khamkhong, Phraplad Sura Yanatharo

**การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียน
ในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5** 274

Academic Administration of School Administrators to Develop Students' Learning Skills in
the Digital Age under Ubon Ratchathani Primary Education Service Area Office 5

ชญาดา ฝ้ายไทย

**การศึกษาสภาพการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์
สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคอีสานตอนล่าง** 295

Operating conditions of student development activities Special Education Management
Office In the Lower Northeast

สืบสกุล บุญประสิทธิ์, เศวตารมณ์ ตั้งวันเจริญ, ขวณคิด มะเสนาะ

คุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมา ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ 312

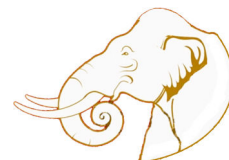
Quality of Life of Myanmar Migrant Workers in Samut Prakan Province

ปาริฉัตร สุริยะ, อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ, ปกรณ์ ปรียากร, สุระ ญาณธโร, สударัตน์ ต้นทอง

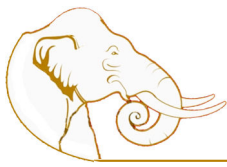
**การบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3** 327

Quality Classroom Management of the School Administrators under Surin Primary
Educational Service Office Area 3

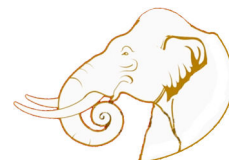
ชาครียา เอิบอัม, ทรงเดช สอนใจ, ศุภธนภฤช ยอดสละ

- ความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ** 343
The Happiness of Performance of Personnel in Bang Phli Yai Sub district Administrative Organization Bang Phli District, Samut Prakan Province
ทักษ์ดนัย สุริยะ, อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ, ปกรณ์ ปรียากร, พระครูปลัดสุวัฒนอุดมคุณ
- ศึกษาบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ของพระครูศรีปริยัติวรารมณ (ทองสุข จิตตสาโร)** 358
A Study Of The Role In Educational Welfare Of Phrakhrusripariyatvarabhorn (Thongsuk Cittasāro)
พระอรุณ เดชพล (ลำอากส์อาด), พระครูปริยัติวิสุทธิคุณ, ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม
- ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการควบคุมภายในกับคุณภาพรายงานทางการเงินของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ** 375
The Relationship between Internal Control Efficiency and Financial Report Quality of Educational Institutions under the Office of Vocational Education Commission in the Northeastern Region
ยุพิน หัสกรรจ์, ทดมัล แสงสว่าง
- การยกระดับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์สู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์** 392
Upgrading Community Enterprises in Buriram Province to a Creative Economy
รุ่งสุริยา หอมวัน, อิศรพงษ์ ไกรสินธุ์, พระมหาอภิสิทธิ์ วิริโย, ขวัญชนก สายชมพู, สุวิจักขณ์ กุลยชัยยังกูร, วีรพล พิชนาหารี
- ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตห่อไตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ** 408
Transcendental Leadership of Administrators in Hor Trai Network under The Secondary Education Service Area Office Ubon Ratchathani Amnat Charoen
ลัทธิชัย หลายสุทธิสาร, สุรางคนา มัณยานนท์, เจริญวิษณุ สมพงษ์ธรรม
- ความสนใจของสถาบันการอาชีวศึกษาในการจัดประชุมองค์กร สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3** 425
The Interest of the Institute of Vocational Education for the Organization Meeting, The Institute of Vocational Education : Northeastern Region 3
วาลูกา พิมพ์นิตย์, เยาวภา นียากร

- ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้องของธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในจังหวัดอุดรธานี** 443
Factors Related to Correct Application of Value Added Tax of Small and Medium Size Enterprises (SMEs) in Udon Thani Province
วิมลรัตน์ สุขเสริม, ทตมัล แสงสว่าง
- พระสงฆ์ฝรั่ง พระสงฆ์สายป่า: วิถีศรัทธาและแบบแผนการปฏิบัติสู่สากล** 461
Western Buddhist Monks, Forest Buddhist Monks: Faith Way and Practice Patterns to Universal
ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม, อธิทิพย์ พวงจันทร์, เกษศิริจันทร์ ปัญญาเอก
- ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2** 482
The Results of Learning Management by using Programmed Instruction on Economics in Social Studies Religion and Culture of Grade 2 Student
ศรีสุตา พระสุนีน, เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม, พรรณวดี เสี่ยมศักดิ์
- ผลการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมที่มีต่อพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัย** 500
The Effects of Moral Storytelling Activities on Early Childhood's Positive Communication Behaviors
ศุภพิชญ์ ศรประสิทธิ์, นนทชนนภพ ปาลินทร
- แนวทางการเสริมสร้างองค์กรแห่งความสุข โรงเรียนบ้านจอหอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1** 519
Guidelines for Enhancing Happy Organization in Ban Jo Ho School, Under Nakhon Ratchasima Primary Education Service Area Office 1
อนงค์ อมรัตน์เศรษฐ์, เลิศ ประไพ, สุปรียา ครูศรี
- ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5** 535
The Creative Leadership of School Administrators in the Education Network Group of Dompradit under Ubon Ratchathani Primary Education Service Area Office 5
ศุภรัตน์ เดชะคำภู, สุรางคนา มั่นยานนท์, อำไพ สวัสดิ์ราช

**แนวทางการพัฒนาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต (ปรับปรุง พ.ศ. 2569) โดยใช้รูปแบบการจัดการ
การศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ (Outcome-based Education : OBE) ในการพัฒนาคุณภาพ
ชีวิตด้วยศาสตร์ด้านบริหารธุรกิจ** 550

Guidelines for the development of the Bachelor of Accountancy Curriculum (revised 2026)
using the Outcome-based Education (OBE) model to develop quality of life through business
administration

นาริรัตน์ ศรีหาล้า, ปิยฉัตร ทองแพง, ญาณิศา ศรีบุญเรือง, สุธาทิพย์ เกษจ้อย, สุภัทรธร ทวีจันทร์,
สุภาพร อามาตย์, ศิริพร อำนวย

บทความวิชาการ

พระพุทธศาสนากับการจัดการทรัพยากรน้ำ 567

Buddhism and Water Resource Management

วันชัย ชูศรีสุข, ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม

ภาคผนวก 577

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน 579

จริยธรรมการวิจัย 587

**การจัดทำชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอยสำหรับ
โรงเรียนบ้านตราด ตำบลหนองแวง อำเภอสรินณรงค์ จังหวัดสุรินทร์**
**Creating Knowledge Package on Environmental Management of Solid Waste
for Ban Trad School Nongwang Sub-District Srinarong District Surin Province**

พระมหาเอกพันธ์ วรรณมณญ¹, พระครูสาธุกิจโกศล², พระครูศรีสุนทรสรกิจ³,

พระครูวิริยปัญญาภินัน⁴, พระปรัชญา ชยวุฒ⁵

Phramaha Ekkapan Warathammany¹, Phrakhrusathukitkosol², Phrakhrusisoontornsorakit³,

Phrakhruwiriyapanyapiwat⁴, Phra Pratya Chayawutto⁵

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์¹⁻⁵

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Surin Campus¹⁻⁵

Email: maduea.3511@gmail.com¹

Received : October 5, 2024;

Revised : February 9, 2025;

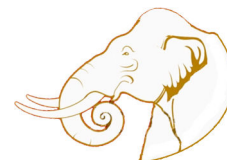
Accepted : February 16, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) สร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอย 2) หาประสิทธิภาพชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอย ที่ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอย 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนด้วยชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอย โดยใช้แบบแผนการวิจัยเป็นแบบ One – Group Pretest – Posttest Design กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านตราด จำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) ชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอย 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ t – test for Dependent Sample ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอยมีคุณภาพผ่านเกณฑ์การประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ
- 2) ชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอย มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดเท่ากับ 83.61/87.44
- 3) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- 4) ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ชุดความรู้; การจัดการสิ่งแวดล้อม; ขยะมูลฝอย

Abstract

This Article aimed to study 1) to creating and evaluate the suitability of the knowledge package on environmental management of solid waste, 2) to explore the efficiency of the knowledge package on environmental management of solid waste using 80/80 criteria, 3) to compare the scores before learning and after learning of the knowledge package on environmental management of solid waste, 4) to study students' satisfaction towards the learning of the knowledge package on environmental management of solid waste. The design of this study was a One-Group Pretest-Posttest Design. The samples were Grade 3 students at Ban Trad School in the first semester of the 2024 academic year, and selected by Purposive Sampling, 30 students. The research instruments included the following: (1) knowledge package on environmental management of solid waste; (2) Learning achievement scale. Data were collected by pre-test and post-tests, and (3) a satisfaction questionnaire. The research hypotheses were tested with a t-test for the dependent sample. The results of this study indicated that :

1) The knowledge package on environmental management of solid waste were of quality meets the evaluation criteria from experts.

2) The knowledge package on environmental management of solid waste was an efficiency equa 83.61/87.44.

3) Students' who were taught using the knowledge package on environmental management of solid waste showed significantly higher learning outcomes after the course compared to before, at a statistical significance level of .05.

4) The satisfaction of students learning with the knowledge package on environmental management of solid waste is, overall, at a high level.

Keywords: Knowledge Package; Environmental Management; Solid Waste

บทนำ

สิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกออกจากมนุษย์และสิ่งต่างๆ ด้วยประการทั้งปวงเนื่องจากสิ่งแวดล้อมนั้น หมายความว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวของมนุษย์ ตั้งแต่แร่ธาตุ มวลสารโมเลกุล ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น และทั้งที่มองเห็นด้วยตาเปล่า และมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า เช่น ความเชื่อและวัฒนธรรมประเพณีที่มนุษย์สร้างขึ้น ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ป็นสิ่งที่มนุษย์นั้นยอมรับและปฏิบัติร่วมกัน และสิ่งแวดล้อมนั้นมีความเกี่ยวเนื่องกันทั้งระบบ เมื่อสิ่งหนึ่งเกิดปัญหาหรือได้รับผลกระทบ ก็จะส่งผลกระทบต่อสิ่งอื่นๆ ไปเรื่อย ๆ และกลับมาหาตัวมนุษย์ในที่สุด

ในโรงเรียนต่างก็มีผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดความสะอาดสบายใน

ชีวิตประจำวัน แต่ตามมาซึ่งความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม อันส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนและสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ เพื่อเป็นการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ และลดความสูญเสียทางเศรษฐกิจจึงจำเป็นที่ทุกภาคส่วนจะต้องช่วยกันหาหนทางที่จะป้องกันอันตรายจากอุบัติเหตุอุบัติภัยอันนำมาซึ่งการบาดเจ็บ พิการของมวลมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กและเยาวชน ซึ่งจะเติบโตเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของประเทศชาติในอนาคต การเกิดอุบัติเหตุและการบาดเจ็บ ในเด็กมีแนวโน้มสูงขึ้นจากสาเหตุต่าง ๆ ที่ยังไม่มีมาตรการควบคุมดูแลความปลอดภัยในเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาครัฐยังไม่มียุทธศาสตร์เฉพาะในการควบคุมความปลอดภัยที่ชัดเจน และยังขาดการบังคับใช้กฎหมายที่สนับสนุนให้เกิดการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยให้กับเด็กดังนั้นเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีชีวิตรอยู่อย่างปลอดภัย จึงจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมให้เด็กได้มีพื้นฐานความรู้ ได้รับการฝึกทักษะเกี่ยวกับความปลอดภัย และการป้องกันการบาดเจ็บ อีกทั้งได้รับการดูแลปกป้อง และการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย นอกจากนี้ควรมีการประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้สู่ครอบครัวและชุมชนอย่างกว้างขวางอันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเสี่ยง (สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อมกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. 2552 : 1)

การศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเป็นขั้นตอนที่สำคัญเพื่อทราบถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นและให้ข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการวางแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมต่อไปนี้เป็นขั้นตอนที่สามารถนำไปใช้ในการศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันการสำรวจและบันทึกข้อมูลทำการสำรวจสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชน โดยรวมถึงพื้นที่เพื่อการเรียนรู้ การจัดการน้ำ การจัดการขยะ และปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่พบ เช่น ปริมาณขยะ การใช้พลังงาน และคุณภาพอากาศการประเมินผลกระทบวิเคราะห์ผลกระทบของกิจกรรมทางสิ่งแวดล้อมต่อสุขภาพของคน ธรรมชาติ และสังคมประเมินการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ และวิเคราะห์ปริมาณขยะที่สร้างขึ้นการตรวจสอบกฎหมายและข้อกำหนดทำการตรวจสอบกฎหมายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ทำความเข้าใจข้อจำกัดและข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติตามการสัมภาษณ์และสำรวจความคิดเห็นสำรวจความคิดเห็นจากประชากรในชุมชนเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมสัมภาษณ์นักเรียน ครู และผู้บริหารเพื่อเข้าใจมุมมองทั้งหมดการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่มาหลายที่รวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่งที่มาเช่น หน่วยงานท้องถิ่น องค์กรการศึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำเสนอข้อมูลที่ป็นรายละเอียดและเปรียบเทียบข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ การวิเคราะห์ข้อมูลทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้ เพื่อสรุปปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นการใช้กราฟแผนผัง, หรือแผนที่เพื่อแสดงข้อมูลในรูปแบบที่เข้าใจง่ายการเผยแพร่ข้อมูลนำเสนอข้อมูลแก่ประชาชน ครู นักเรียน และผู้บริหารการใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ข้อมูล เช่น การนำเสนอผลสำรวจในทำเนียบโรงเรียนหรือในชุมชนการศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของสิ่งแวดล้อมจะช่วยให้ทราบถึงความต้องการและเป้าหมายที่สำคัญในการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชนได้ดีขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4, 2563)

การถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญเพื่อสร้างความเข้าใจและกระตุ้นการกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมต้องมีการกำหนดเป้าหมายการถ่ายทอดความรู้กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนว่าต้องการถ่ายทอดความรู้เรื่องใดบ้างและให้กลุ่มเป้าหมายในการเรียนรู้การสร้างแผนการเรียนจัดทำแผนการเรียนที่เน้นทักษะการจัดการสิ่งแวดล้อมและการตัดสินใจที่เป็นมิตรกับ

สิ่งแวดล้อมการใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นประสบการณ์ การทดลอง และการสนับสนุนการสื่อสารการใช้สื่อการสื่อสารการใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูลเป็นไปในทางที่น่าสนใจและเข้าใจง่ายการสร้างกิจกรรมที่ให้โอกาสในการทำงานร่วมกัน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจะเห็นว่าการจัดการความรู้สามารถทำได้ในหลายมิติและหลายรูปแบบ เช่น การรวบรวมและจัดเก็บองค์ความรู้ที่มีอยู่ให้เป็นระบบ การวิเคราะห์เพื่อถ่ายทอดและนำเสนอองค์ความรู้ การสร้างกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบของการประชุม การระดมความคิดเห็น หรือการให้ผู้เชี่ยวชาญมาถ่ายทอดองค์ความรู้ เป็นต้น ในความเป็นจริงหลายองค์กรมีการดำเนินกิจกรรมในลักษณะของการจัดการความรู้อยู่แล้ว เพียงแต่ยังไม่แน่ใจว่าเป็นการจัดการความรู้หรือไม่ ทั้งนี้จุดเน้นของการจัดการความรู้อยู่ที่ การสามารถนำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาศักยภาพมนุษย์เป็นสำคัญ (สุจิตรา วาสนาดำรงดี และคณะ, 2564)

จากข้างต้นที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ นั้น ถ้าไม่ได้รับการแก้ไขอย่างรีบด่วนและถูกวิธีแล้วปัญหาต่าง ๆ จะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในโรงเรียนนั้น จะต้องเลือกใช้หลักวิชาการที่ผสมผสานได้กับลักษณะนิสัย ทักษะคติ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนในชุมชนด้วย จะต้องเป็นที่ยอมรับและไม่ถูกโต้แย้งจากคนในชุมชนนั้น ๆ สิ่งแวดล้อมบางอย่างที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ คนทุกคนในชุมชนเป็นเจ้าของและมีสิทธิที่จะใช้ได้ เราทุกคนก็ควรที่จะมีหน้าที่ดูแลรักษาและแก้ไขให้สภาพแวดล้อมในชุมชน ตลอดทั้งโรงเรียนดีขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำวิจัย เรื่องการจัดทำชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอยสำหรับโรงเรียนบ้านตราด ตำบลหนองแขวง อำเภอสว่างวีรจักร จังหวัดสุรินทร์ เพื่อลดปัญหาขยะที่เกิดขึ้นในโรงเรียนและเป็นประโยชน์สำหรับการดูแลสิ่งแวดล้อมเพื่อความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอยสำหรับโรงเรียนบ้านตราด
2. เพื่อหาประสิทธิภาพชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอยสำหรับโรงเรียนบ้านตราด ที่ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอยสำหรับโรงเรียนบ้านตราด
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนด้วยชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอยสำหรับโรงเรียนบ้านตราด

การทบทวนวรรณกรรม

1) แนวคิด เกี่ยวกับชุดความรู้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2523) แบ่งหลักการสร้างชุดกิจกรรมไว้ 10 ข้อ ดังนี้

1. กำหนดเนื้อหาและประสบการณ์
2. กำหนดหน่วยการสอน โดยแบ่งจากเนื้อหาวิชา
3. กำหนดหัวเรื่อง หรือหน่วยการสอนย่อยให้เหมาะสมกับเวลา 1-2 ชั่วโมง

4. กำหนดมโนทัศน์ และหลักการให้สอดคล้องกับหัวเรื่อง โดยสรุปแนวคิดและหลักเกณฑ์ที่สำคัญ เพื่อเป็นแนวทางในการนำเสนอเนื้อหาการสอนให้สอดคล้อง
5. กำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่องในรูปของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
6. กำหนดแบบประเมินผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
7. ทำการกำหนดและสร้างแบบประเมินให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยใช้แบบสอบอิงเกณฑ์ เพื่อให้ทราบว่าหลังการจัดกิจกรรมนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่
8. ผลิตสื่อการสอน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการที่ครูนำมาใช้ ซึ่งเป็นสื่อการสอน เมื่อผลิตสื่อการสอนแล้วจัดไว้เป็นหมวดหมู่
9. ทดลองใช้ชุดกิจกรรมเพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมดังกล่าว
10. ใช้ชุดกิจกรรมที่ได้รับการปรับปรุง และมีประสิทธิภาพเป็นตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ไปจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

2) แนวคิด เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา

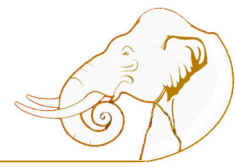
กรมการส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2544) ได้ให้ความหมายสิ่งแวดล้อมศึกษา คือกระบวนการที่มุ่งเน้นการสร้างคุณค่าและความตระหนักรู้เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนพัฒนาความรู้ เจตคติ และทักษะ พร้อมทั้งเรียนรู้การตัดสินใจ เพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรม เพื่อปกป้องและปรับปรุงสิ่งแวดล้อม รวมถึงสร้างรูปแบบการดำเนินชีวิตใหม่ในระดับบุคคล กลุ่ม และสังคมเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้นในอนาคต

อดิศักดิ์ สิงห์สีโว (2554) ได้กล่าวถึงการจัดการการศึกษาที่เรียกว่า สิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental Education) เป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยเป้าหมายของสิ่งแวดล้อมศึกษาคือต้องการให้ประชาชน มีความรู้ในสิ่งแวดล้อมทางชีวภาพและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ตลอดจนได้มีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

ประยูร วงศ์จันทร์ (2555) ให้ความหมายสิ่งแวดล้อมศึกษา หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดหรือสื่อสารองค์ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ให้คนเกิดความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ทัศนคติ เจตศรัทธา ค่านิยมที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม ความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม ทักษะในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม และการประเมินผลการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดคุณภาพสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน

3) แนวคิด เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

แนวทางการลดปริมาณขยะมูลฝอยตามหลัก 7R ตามหลัก 7R (วิชญาพัลส์ ไชยสมบัติ, 2560) การป้องกันและควบคุมการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะที่สำคัญต้องอาศัยขบวนการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมในชีวิตประจำวัน โดยทั่วไปแล้วหน่วยงาน ประชาชน องค์กรและชุมชนสามารถลดปริมาณขยะที่จะเกิดขึ้นได้ โดยใช้หลักการ 7R ดังนี้

3.1) Rethink (คิดใหม่) คือ การเปลี่ยนความคิดเรื่องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างถูกต้องเหมาะสมไม่ได้ทำตามกระแสแต่อย่างเดียวกแต่ทำจากใจ หรือจากจิตสำนึกที่ดี เช่น การซื้อสินค้าที่ผลิตจากวัสดุที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3.2) Reduce (ลดการใช้) คือ การลดใช้ทรัพยากรให้เหลือเท่าที่จำเป็นหรือนำมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เช่น ใช้ถุงผ้าหรือตะกร้าแทนถุงพลาสติกใช้กล่องหรือปิ่นโตลดการใช้โฟมใช้แก้วน้ำส่วนตัวดใช้แก้วที่ใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้งรินน้ำดื่มให้พอดีและดื่มให้หมดทุกครั้งหากดื่มน้ำเหลือนำมาใช้รดน้ำต้นไม้ หรือรวบรวมเพื่อทำความสะอาดสิ่งต่าง ๆ เป็นต้น แยกประเภทกระดาษ ที่ใช้แล้วเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่อย่างเหมาะสม กระดาษที่นำมาใช้พิมพ์ใหม่เป็นกระดาษ 2 หน้าสำหรับเอกสารร่าง

3.4) Recycle (นำกลับมาใช้ใหม่) คือการนำวัสดุที่หมดสภาพแล้วหรือที่ใช้แล้วมาแปรสภาพด้วยกระบวนการต่าง ๆ เพื่อนำกลับมาใช้ หรือแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น คิดก่อนทิ้งขยะคัดแยก ขยะประเภทกระดาษ แก้วโลหะเพื่อนำกลับปรีไซเคิลได้ไม่รู้จบ คัดแยกขยะประเภทกล่องนม เพื่อรีไซเคิลไปผลิตแผ่นกรีนบอร์ด

3.5) Repair (ซ่อมแซม) คือ การซ่อมแซมให้ใช้ได้ใหม่ เช่น กระบองพลาสติกที่แตกร้าว หรือ เป็นรูใช้กาวยประสานก็ใช้ได้เหมือนเดิมทำให้อายุการใช้งานนานขึ้นการกลายเป็นขยะก็ยืดเวลาออกไป

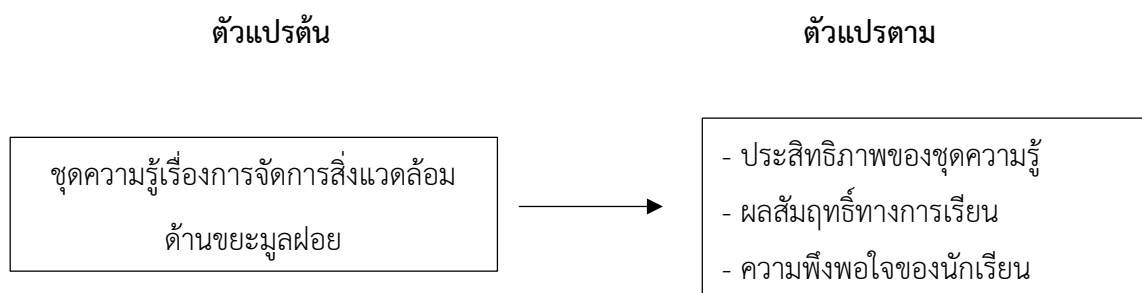
3.6) Reject (ปฏิเสธ) คือ การปฏิเสธการใช้ทรัพยากรแบบครั้งเดียวทิ้งหรือห้ามนำเข้าจากแดนไกล หรือการปฏิเสธใช้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำลายโลก เช่น พลาสติกกล่องโฟมบรรจุอาหาร

3.7) Return (ตอบแทน) คือ การตอบแทนสิ่งที่พวกเราได้ทำลายไปคืนสู่โลกเช่นปลูกต้นไม้เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวคืนแก่โลก ช่วยโลกสดใส ลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ลดปัญหาโลกร้อน

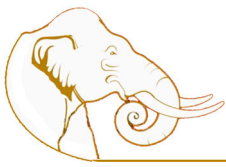
3.3) Reuse (ใช้ซ้ำ) คือ การนำกลับมาใช้ใหม่อีกหลาย ๆ ครั้งไม่ใช่แค่การลดขยะเท่านั้น แต่ยังเป็นการยืดอายุการใช้ทรัพยากรให้นานขึ้น ทำให้ไม่ต้องไปรบกวนทรัพยากรธรรมชาติใหม่ซึ่งส่วนหนึ่ง ทำให้การใช้พลังงานน้อยลงและช่วยลดผลกระทบที่นำไปสู่ภาวะโลกร้อน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การจัดทำชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอยสำหรับโรงเรียนบ้านตราดตำบลหนองแขวง อำเภอศรีณรงค์ จังหวัดสุรินทร์ มีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยในรูปแบบการทดลองแบบวัด 1 กลุ่ม ก่อนเรียน-หลังเรียน (One Group Pre-test Post-test Design) (Gibbon, F., Taylor, C., & Morris, L. 1987) มี ลักษณะ กิ่งทดลอง ดังนี้

ตาราง 1 รูปแบบการทดลอง แบบ One Group Pre-test Post-test Design

กลุ่ม	สอบก่อนเรียน	ทดลอง	สอบก่อนเรียน
ทดลอง	T ₁	X	T ₂

ความหมายของสัญลักษณ์

X หมายถึง การเรียนโดยใช้ชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอยสำหรับโรงเรียนบ้านตราด

T₁ หมายถึง การทดสอบก่อนเรียน (Pre-test)

T₂ หมายถึง การทดสอบหลังเรียน (Post-test)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านตราด ตำบลหนองแขว อำเภอสรีมณรงค์ จังหวัดสุรินทร์ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้อง จำนวน 30 คน

กลุ่มตัวอย่าง

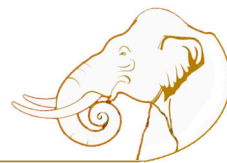
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านตราด ตำบลหนองแขว อำเภอสรีมณรงค์ จังหวัดสุรินทร์ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน ได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดความรู้ โดยใช้คะแนนของนักเรียนทุกคนที่ตอบคำถามท้ายของชุดความรู้ทุกชุด โดยเฉลี่ยทั้งกลุ่มกับคะแนนของนักเรียนทุกคนที่ทำแบบทดสอบหลังเรียนเมื่อเรียนจบทุกชุดความรู้โดยเฉลี่ยทั้งกลุ่มแล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด
- 2) การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 3) การวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 4) การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร KR-20

ผลการวิจัย

- 1) ชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอย ผู้วิจัยจัดทำขึ้นมาให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านประเมิน จำนวน 6 ชุด ประกอบด้วย ชุดที่ 1 เรื่อง ปุ๋ยคอกหนึ่งถ้วย ผลประเมินคุณภาพของ

ชุดความรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.69 อยู่ในระดับมากที่สุด ชุดที่ 2 เรื่อง ปลุกกล้วยไว้กิน ผลประเมินคุณภาพของชุดความรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.58 อยู่ในระดับมากที่สุด ชุดที่ 3 เรื่อง เตรียมดินปลูกผัก ผลประเมินคุณภาพของชุดความรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.58 อยู่ในระดับมากที่สุด ชุดที่ 4 เรื่อง ฉ่นรักแห่นางแมว ผลประเมินคุณภาพของชุดความรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.61 อยู่ในระดับมากที่สุด ชุดที่ 5 เรื่อง เลี้ยงปลาต้นทุนน้อย ผลประเมินคุณภาพของชุดความรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.56 อยู่ในระดับมากที่สุด ชุดที่ 6 เรื่อง ขยะมูลฝอยรีไซเคิล ผลประเมินคุณภาพของชุดความรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.57 อยู่ในระดับมากที่สุด และรวมผลประเมินคุณภาพของชุดความรู้ทุกชุด มีค่าเฉลี่ย 4.59 อยู่ในระดับมากที่สุด เป็นตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แสดงว่าชุดความรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมสำหรับนำไปใช้ในการเรียนการสอน

2) ผลการหาประสิทธิภาพของชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอย ตามเกณฑ์ 80/80 จะเห็นได้ว่าชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอย มีประสิทธิภาพ 83.61/87.44 ซึ่งชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

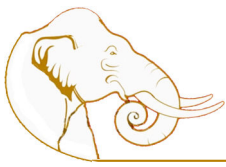
3) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอย เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยชุดความรู้นี้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.31$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกรายข้อของการประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.12 - 4.43$)

อภิปรายผลการวิจัย

1) การจัดทำชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอย ผู้วิจัยนำผลการทดลองที่ได้จากการทำการทดลองมาจัดทำเป็นชุดความรู้ จำนวน 6 ชุด และผ่านการประเมินคุณภาพของชุดความรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พบว่า ผลการประเมินมีค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 สอดคล้องกับงานวิจัยของ อารมณ บัญเชิดฉาย (2549, 62) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรม เรื่อง การจัดการขยะมูลฝอย สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรม เรื่อง การจัดการขยะมูลฝอย มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ดังนั้น จึงแสดงให้เห็นว่า ชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอย มีคุณภาพสามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอนได้

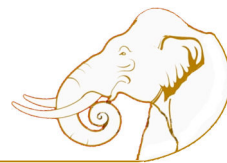
2) การหาประสิทธิภาพของชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอย ผู้วิจัยได้นำชุดความรู้ไปหาประสิทธิภาพพบว่า ชุดความรู้ เรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอย มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.61/87.44 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 สอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรกฤษณ์ ถินคำเชิด (2564, 102) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมโรงเรียนรักษ์สิ่งแวดล้อม สำหรับโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า คู่มือกิจกรรมโรงเรียนรักษ์สิ่งแวดล้อม สำหรับโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.81/87.31 และน้ำทิพย์

คำแร่ และคณะ (2559, 543) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาคู่มือฝึกอบรมการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมสำหรับนิสิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของคู่มือฝึกอบรมการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.70/83.68 ดังนั้น จึงแสดงให้เห็นว่า ชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอย มีประสิทธิภาพส่งผลให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มมากขึ้น

3) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอย จากการทดสอบทางสถิติโดยใช้ t-test พบว่า ผลการทดสอบก่อนเรียนและการทดสอบหลังเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 อาจเนื่องมาจากชุดความรู้ที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นช่วยในการพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมทบ ศรีคงรักษ์ (2564, 67) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมสะเต็มศึกษา เรื่อง การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณและจิตสำนึกอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนมากกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีจิตสำนึกอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจักรกฤษณ์ ถินคำเชิด (2564, 102) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมโรงเรียนรักษ์สิ่งแวดล้อม สำหรับโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จริยธรรมสิ่งแวดล้อมและจิตอาสาสิ่งแวดล้อม หลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ อุไรวรรณ พรายมี (2564, 153) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้การจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล โดยใช้ปัญหาและโจทย์เป็นฐานการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า นิสิตที่มีผลการเรียนต่างกัน มีความรู้ จริยธรรมสิ่งแวดล้อม และจิตอาสาสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงแสดงให้เห็นว่า ชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอย ส่งผลให้เกิดความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ เนื่องจากชุดความรู้มีกระบวนการเปิดโอกาสให้นักเรียนศึกษาคิดค้นหาคำตอบด้วยตนเองและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมได้อย่างแท้จริง ส่งผลให้นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจในการแก้ปัญหาอย่างมีระบบ ทำให้เกิดการเรียนรู้และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

4) การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอย พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอย อยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4 ทั้งนี้เนื่องจาก การจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอย ทำให้นักเรียนมีการเรียนรู้เป็นไปตามลำดับขั้นตอน โดยปฏิบัติตามคำแนะนำที่กำหนดไว้ เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนศึกษาคิดค้นหาคำตอบด้วยตนเองและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมได้อย่างแท้จริง ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะภาคปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวทางไปสู่การคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปุณณดา แจ้งพลอย (2564, 58) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัย

พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้จากการวิจัย

ชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอยมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อโรงเรียนบ้านตรวด เพราะสามารถสร้างพื้นฐานความเข้าใจในปัญหาที่เกี่ยวข้องกับขยะที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของนักเรียนและชุมชน ขยะมูลฝอยเป็นหนึ่งในสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดมลพิษ ทั้งในอากาศ น้ำ และดิน การเรียนรู้วิธีการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างสังคมที่มีสุขภาพดี การจัดการขยะอย่างถูกวิธีช่วยลดปริมาณขยะที่ส่งไปยังบ่อฝังกลบ ซึ่งจะลดการเกิดก๊าซเรือนกระจกและมลพิษอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสภาพภูมิอากาศ การสร้างความรู้และความตระหนักให้กับนักเรียนสามารถส่งผลกระทบเชิงบวกไปยังครอบครัวและชุมชนได้ โดยนักเรียนจะสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่และปฏิบัติในชีวิตจริง นอกจากนี้ การเรียนรู้เกี่ยวกับการรีไซเคิลและการแยกประเภทขยะยังช่วยลดการใช้ทรัพยากรใหม่ในการผลิตสินค้า การลดการใช้พลาสติกและการสนับสนุนการใช้วัสดุที่ยั่งยืนช่วยสร้างความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสร้างความตระหนักรู้ในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ในระยะยาว ชุดความรู้เหล่านี้สามารถช่วยส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีในด้านการจัดการขยะ ไม่เพียงแค่นั้นในโรงเรียน แต่ยังในครอบครัวและชุมชน โดยการสร้างวัฒนธรรมที่เคารพสิ่งแวดล้อม นักเรียนจะมีความสามารถในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในอนาคต ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ การศึกษาเกี่ยวกับการจัดการขยะจึงไม่เพียงแต่เป็นการให้ความรู้เท่านั้น แต่ยังเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนในการเป็นพลเมืองที่มีจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม ช่วยสร้างชุมชนที่ยั่งยืนและน่าอยู่มากขึ้นในอนาคต ประกอบด้วยชุดความรู้ จำนวน 6 ชุด

1) ชุดความรู้เรื่อง ปุ๋ยคอกหนึ่งถ้วย: สอนนักเรียนเกี่ยวกับการใช้ขยะอินทรีย์ในการผลิตปุ๋ยคอก ช่วยเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินและลดการพึ่งพาปุ๋ยเคมี การผลิตปุ๋ยคอกจากวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นยังช่วยลดขยะและสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียน

2) ชุดความรู้เรื่อง ปลูกกล้วยไว้กิน: การปลูกกล้วยเป็นกิจกรรมที่ช่วยสร้างอาหารและสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน นักเรียนจะได้เรียนรู้การทำเกษตรกรรมที่ยั่งยืน พร้อมทั้งเข้าใจความสำคัญของการใช้พื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ

3) ชุดความรู้เรื่อง เตรียมดินปลูกผัก: การเตรียมดินอย่างถูกวิธีเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเกษตร ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของดินและวิธีการปรับปรุงดิน การเข้าใจในเรื่องนี้จะช่วยเพิ่มผลผลิตและลดการใช้สารเคมี

4) ชุดความรู้เรื่อง ฉันทักแหนแดง: แหนแดงช่วยรักษาความชื้นในดินและเพิ่มคุณภาพน้ำ การเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้แหนแดงเป็นปุ๋ยพืชสดจะช่วยให้นักเรียนเห็นถึงวิธีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนและเป็นมิตรต่อธรรมชาติ

5) ชุดความรู้เรื่อง เลี้ยงปลาต้นทุนน้อย: การเลี้ยงปลาในพื้นที่ที่จำกัดเป็นวิธีที่ดีในการสร้างรายได้เสริมและลดการเกิดขยะอินทรีย์ นักเรียนจะได้เรียนรู้การจัดการน้ำและอาหารปลา ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

6) ชุดความรู้เรื่อง ขยะมูลฝอยรีไซเคิล: สอนนักเรียนให้รู้จักการรีไซเคิลขยะพลาสติกและวัสดุอื่น ๆ ที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ การเรียนรู้ในเรื่องนี้จะช่วยให้เกิดจิตสำนึกในการลดปริมาณขยะและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

สรุป

ชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอยสำหรับโรงเรียนบ้านตรวด ตำบลหนองแขวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ถูกออกแบบมาเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและทักษะที่จำเป็นในการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการจัดเตรียมเนื้อหาและกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีส่วนร่วม มีการประเมินผลที่ต่อเนื่องช่วยให้ครูและนักเรียนสามารถติดตามความก้าวหน้าได้ นอกจากนี้ ชุดความรู้ยังช่วยพัฒนาจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้และทักษะที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพการเรียนรู้ผ่านชุดความรู้จะช่วยให้ นักเรียนพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ช่วยให้พวกเขาสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอยนั้นครูผู้สอนควรแจ้งให้นักเรียนเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ในกิจกรรมที่ 6 ซึ่งต้องเตรียมการเก็บสะสมวัสดุอุปกรณ์ล่วงหน้า เพื่อมีอุปกรณ์เพียงพอในการทำกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอย และนักเรียนจะได้คิดชิ้นงานที่มีความหลากหลายเพิ่มขึ้น

2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอยนั้นควรเพิ่มกิจกรรม เรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกและมีความหลากหลายในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกหลักวิธี

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการวิจัยโดยใช้ชุดความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอย กับตัวแปรตามอื่น ๆ เช่นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความพึงพอใจในการใช้ชุดความรู้ และเจตคติต่อชุดความรู้

2) ควรสร้างและพัฒนาชุดความรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา โดยการบูรณาการทุกรายวิชาเข้าด้วยกัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2544). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- จักรกฤษณ์ ถินคำเชิด. (2564). การพัฒนากิจกรรมโรงเรียนรักษาสีสิ่งแวดล้อม สำหรับโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด. *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.
- สุจิตรา วาสนาดำรงดี และคณะ. ยกระดับการจัดการขยะของโรงเรียนด้วยแนวคิดปลอดขยะแบบองค์รวม: กรณีศึกษาโรงเรียนราชพฤกษ์ชุมภูมิจิต, *วารสารสิ่งแวดล้อม, 25(2), 25-26*.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2523). *เอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา (20301)*. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายการพิมพ์ สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อมกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2552). *คู่มือสิ่งแวดล้อมปลอดภัยในโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- อารมณ บุญเชิดฉาย. (2549). การพัฒนาชุดกิจกรรม เรื่อง การจัดการขยะมูลฝอย สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชากรมมัธยมศึกษา (การสอนสิ่งแวดล้อม), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.
- อุไรวรรณ พรายมี. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล โดยใช้ปัญหาและโจทย์เป็นฐานการเรียนรู้. *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.
- อดิศักดิ์ สิงห์สีโว. (2554). *พื้นฐานสิ่งแวดล้อมศึกษา*. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- Gibbon, F., Taylor, C., & Morris, L. (1987). *How to design a program evaluation*. New BuryPark : Sage.

การบริหารจัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework)
เพื่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1

Inclusive Educational Administration Based on The SEAT Framework
for The Effectiveness of Elementary Schools Under Ubon Ratchathani
Primary Educational Service Area Office 1

สุทธิสาร คำหวาน¹, เมธาวี โชติชัยพงศ์²

Suttisan Khamwan¹, Methavee Chotchaipong²

มหาวิทยาลัยราชธานี¹⁻²

Ratchathani University¹⁻²

Email: sutisan.khamwan@gmail.com¹, Methavee@rtu.ac.th²

Received : February 10, 2024; Revised : February 19, 2025; Accepted : July 1, 2025

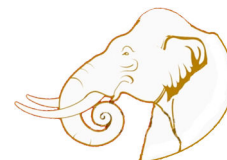
บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารจัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เพื่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับประถมศึกษา และ 2) ศึกษาการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เพื่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และพี่เลี้ยงเด็กพิการ ปีการศึกษา 2566 กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 270 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 46 คน และครูผู้สอน จำนวน 216 คน และพี่เลี้ยงเด็กพิการ จำนวน 8 คน ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 93.70 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. การบริหารจัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เพื่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับประถมศึกษา โดยรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. การพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เพื่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับประถมศึกษา มีข้อเสนอการพัฒนาที่สำคัญ 3 อันดับแรก ดังนี้ 1) โรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณในการรองรับในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทั้งภายในภายนอกโรงเรียนให้เอื้ออำนวยกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างเหมาะสม 2) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูใช้เครื่องมือที่หลากหลาย และปรับเปลี่ยนวิธีการและเกณฑ์การวัด ประเมินผลให้เหมาะสมกับนักเรียนพิการ หรือ

นักเรียนที่มีความบกพร่อง และ 3) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครู และบุคลากรในโรงเรียนมีนวัตกรรมในการพัฒนาสื่อการสอน รูปแบบในการสอนที่น่าสนใจ โดยเน้นคุณภาพที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ

คำสำคัญ: การบริหารจัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท; ประสิทธิภาพของโรงเรียนระดับประถมศึกษา; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1

Abstract

The objectives of this research were 1) to study inclusive educational administration based on the SEAT Framework for the effectiveness of elementary schools, and 2) to study the development of inclusive education administration according to SEAT Framework for the effectiveness of primary schools. The sample consisted of 270 subjects in Academic Year of 2566 B.E.. The sample size was defined using Krejcie and Morgan's table (1970) divided into 46 school administrators, 216 teachers, and 8 special childcare assistants. Two hundred and 253 copies of the questionnaire, or about 93.70 percent, were returned. The research tool was a five-level scale questionnaire with a reliability of .96. The statistics included Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, and Content Analysis.

The findings were as follows:

1. The inclusive educational administration based on the SEAT Framework for the effectiveness of elementary schools as a whole and individual aspects were at the high levels.
2. Five significant developments of inclusive educational administration based on the SEAT Framework for the effectiveness of elementary schools presented on the top 3 essential developments which were 1) Ability of Instrument Utilization Adapted to Environment, schools should allocate budget to environment improvement, both external and internal, to facilitate special needs students appropriately, 2) Ability of Instrument Utilization for Producing High Achievement Students, administrators should promote teachers to use variety of evaluate instruments and to change methods and criteria of suitable evaluation for disable or impaired students, and 3) Promoting Instructional Activities for Self-adaption Ability to Environment, administrators should promote teachers and personnel to be innovatively develop interesting teaching medias and teaching models, focusing on student's quality.

Keywords: Inclusive Educational Administration Based on the SEAT Framework; Effectiveness of Schools in Elementary school; Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 1

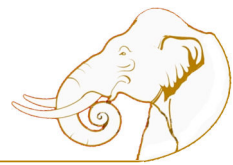

บทนำ

การบริหารจัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เป็นการบริหารจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความพิการเรียนรวมในสถานศึกษาปกติ ซึ่งการบริหารจัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ส่งผลให้เด็กที่มีความพิการและเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ได้รับการเตรียมความพร้อมมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ตามศักยภาพของตนเอง สามารถช่วยเหลือตนเองให้อยู่ในสังคมได้ แต่ยังมีปัญหาของการบริหารจัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เช่น จากรายงานผลการดำเนินงานของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) พบว่า จำนวนกลุ่มผู้เรียนที่เป็นเด็กด้อยโอกาส และผู้มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกระดับการศึกษา มีจำนวนเด็กด้อยโอกาส ประเภทเด็กยากจน และผู้มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ด้านปัญหา การเรียนรู้และบกพร่องทางสติปัญญา ได้รับโอกาสเข้าเรียนมากที่สุด เช่นเดียวกันกับ ภาวณิ เหมียโก (2563) ที่พบว่า ปัญหาการจัดการศึกษาเรียนรวม ได้แก่ ผู้บริหาร และครูบางส่วน ไม่เห็นถึงความสำคัญและขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรวม พี่เลี้ยงเด็กพิการปฏิบัติงานไม่ตรงกับภาระงาน ครูที่รับผิดชอบงานด้านการจัดการเรียนรวมบางส่วนเป็นครูที่ยังไม่ได้เข้ารับการอบรมเป็นผู้คัดกรองคนพิการทางการศึกษา ทำให้ขาดความรู้เกี่ยวกับการคัดกรองเด็กพิการในโรงเรียน การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของห้องเรียนไม่เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และแผนการสอนเฉพาะบุคคล เป็นต้น ซึ่งจากปัญหาดังกล่าว ส่งผลให้โรงเรียนที่จัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ไม่มีคุณภาพ ไม่มีประสิทธิภาพและไม่เกิดประสิทธิผลตามที่กำหนด

ประสิทธิผลของโรงเรียน เกิดขึ้นเมื่อสถานศึกษาสามารถบรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาได้ ซึ่งประสิทธิผลของโรงเรียน มีความสำคัญในการบริหารสถานศึกษา เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงข้อมูลและความสำเร็จของสถานศึกษานั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และแผนที่กำหนดไว้ ซึ่ง Mott (1972, cited in Hoy & Miskel, 2001) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน ว่าประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ 1) ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ความสามารถในการพัฒนาทัศนคติทางบวก 3) ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และ 4) ความสามารถในการแก้ปัญหาในโรงเรียน ทั้งนี้ วัชรวิศา อรุณกิตติพร (2561) ได้กล่าวไว้ว่า ประสิทธิผลของโรงเรียน เป็นความสามารถของแต่ละโรงเรียน ในการบรรลุสิ่งที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ ซึ่งเกณฑ์การวัดว่าจะบรรลุประสิทธิผลหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ตามลักษณะโครงสร้างขององค์การที่มีลักษณะเกี่ยวพันกัน และมีระดับการลดหลั่นกันในระดับต่าง ๆ ทั้งปัจจัยระดับนักเรียน ห้องเรียน และโรงเรียน ตลอดจนต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมภายนอก ส่วน ปวีณา ศรีนาราง และคณะ (2561) ได้กล่าวไว้ว่า โรงเรียนระดับประถมศึกษา มีการบริหารจัดการศึกษาอย่างไม่เป็นระบบ ทั้งกระบวนการจัดการเรียนรู้ การทำงานของครู และการวิจัยและการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของแต่ละโรงเรียน ยังขาดการดำเนินงานที่เป็นระบบ ดังนั้น โรงเรียนทุกแห่งควรทบทวนนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และโรงเรียนควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งด้านการบริหารจัดการ และด้านการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สถานศึกษาเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 156 โรงเรียน มีนักเรียนพิการเรียนรวมกับนักเรียนปกติ จำนวน 1,715 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 1, 2566) ในการจัดการศึกษา

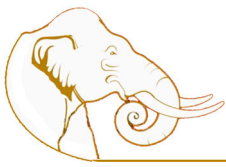

โรงเรียนยังพบปัญหาในด้านประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่หลายประการ แต่อาจจะยังไม่เป็นรูปธรรมชัดเจน สิ่งหนึ่งที่สามารถยืนยันประสิทธิผลของโรงเรียนได้ คือ ความสามารถของแต่ละโรงเรียนในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น จากข้อมูลผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน ภาพรวม พบว่านักเรียนยังมีผลสัมฤทธิ์ไม่ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยภาพรวม มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ระดับจังหวัด และระดับประเทศ รวมทั้งกลุ่มสาระการเรียนรู้และโครงการต่าง ๆ ยังไม่สามารถดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายได้ พบปัญหา/อุปสรรค หลายประการในการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษา และการเรียนรู้ให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน อาทิเช่น การเปลี่ยนบุคลากรบ่อย ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบ/กฎหมาย หลักเกณฑ์ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องก่อให้เกิดข้อผิดพลาด การจัดสรรอัตรากำลังบุคลากรให้ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาไม่เพียงพอและไม่ต่อเนื่อง นโยบายไม่ชัดเจน ขาดความต่อเนื่อง และโรงเรียนเข้าร่วมโครงการน้อย ส่งผลให้เกิดการพัฒนาและการแข่งขัน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1, 2564) ซึ่งจากการศึกษาสภาพปัญหาในการดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรวม ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 10 จังหวัดอุบลราชธานี (2565) พบปัญหา คือ บุคลากรที่รับผิดชอบในโรงเรียนไม่ผ่านการอบรมคัดกรองเด็กพิการตามกฎหมายกระทรวง ไม่มีความรู้ความเข้าใจในการคัดกรอง หรือการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลให้กับนักเรียนที่มีความจำเป็นพิเศษในโรงเรียนรวมงบประมาณที่ได้รับจัดสรรในการอนุมัติสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาในโรงเรียนรวมยังไม่เพียงพอ และบางโรงเรียนมีการปรับพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความพิการทางด้านร่างกาย อาทิ ไม่มีทางลาดเข้าห้องน้ำ เป็นต้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เพื่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ซึ่งคาดหวังว่าผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสถานศึกษาในการบริหารจัดการเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษานำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลสารสนเทศในการบริหารจัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เพื่อประสิทธิผลของโรงเรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรวมเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เพื่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เพื่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการเรียนรวมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรวม เริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2547 จนถึงปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบ วิธีการ และการบริหารจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนที่มีเด็กพิการและเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเรียนรวมกับเด็กทั่วไป ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายและนโยบายที่ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมที่ชัดเจน รวมทั้งมีความพยายามที่จะดำเนินการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง แต่ยังมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่ทำให้การดำเนินงานการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้ เบญจา ชลธาร์นนท์ (2546) ได้นำรูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมมาใช้ในประเทศไทย และพัฒนาโครงสร้างการบริหารจัดการเรียนรวมโดยใช้โครงสร้างซีท เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา นำไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และเด็กปกติเพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแนวทางการบริหารจัดการเรียนรวมโดยใช้โครงสร้างซีท ได้แก่

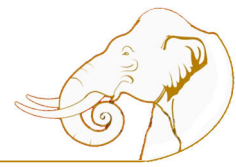
1. นักเรียน (S: Student) เตรียมความพร้อมให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น ที่มีความบกพร่องในด้านร่างกาย อารมณ์และสังคม และการช่วยเหลือทางวิชาการพิจารณาให้ได้รับการช่วยเหลือหรือเตรียมความพร้อมทันทีที่พบความพิการเพื่อพัฒนาศักยภาพทุกด้าน

2. สภาพแวดล้อม (E: Environment) ควรจัดให้นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเรียนในสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด (Least Restrictive Environment: LER) โรงเรียนควรพยายามให้เด็กได้เรียนในชั้นเรียนทั่วไปมากที่สุด โรงเรียนควรปรับสภาพแวดล้อมโดยใช้หลักวิชาการคือ พิจารณาถึงสภาพความบกพร่องของนักเรียนแต่ละประเภทบุคคลที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อมของเด็กได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูและบุคลากรอื่นในโรงเรียน ผู้บริหารจะเป็นผู้ที่สำคัญยิ่งในที่จะเป็นผู้นำและสร้างบรรยากาศของการยอมรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเรียนรวมในโรงเรียน

3. กิจกรรมการเรียนการสอน (A: Activities) กิจกรรมการเรียนการสอน คือ กิจกรรมภายในและภายนอกห้องเรียน เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนที่จะช่วยให้นักเรียนทุกคนทั้งเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับการพัฒนา ทั้งในด้านร่างกายจิตใจ อารมณ์ และสังคม

4. เครื่องมือ (T: Tools) หมายถึง สิ่งที่น่ามาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการเรียนรวมช่วยให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเกิดการเรียนรู้และดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดเป็นการช่วยสนับสนุนให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ อันได้แก่ นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจงบประมาณระบบการบริหารจัดการ กฎกระทรวง เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อทางการศึกษา เช่น อุปกรณ์ สื่อสิ่งพิมพ์ อักษรเบรลล์ หนังสือเสียงสำหรับเด็กตาบอดบริการต่าง ๆ ที่ช่วยสนับสนุนการศึกษาของคนพิการแต่ละประเภท เช่น การเขียนและอ่านอักษร Braille การสอนภาษามือ การฝึกพูด รวมทั้งการสอนเสริมวิชาการต่าง ๆ ตำรา ความช่วยเหลืออื่น ๆ ทางการศึกษา เช่น กิจกรรมบำบัดและกายภาพบำบัด การแก้ไขการพูด

นักการศึกษาได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เช่น จริยา ตรุษฎี (2562) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 พบว่า การจัดการเรียนรวม

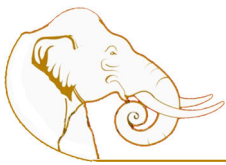

สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ ด้านนักเรียน นักเรียนพิเศษเรียนรวมได้มีโอกาสเรียนรวมกับนักเรียนปกติทั่วไปตามศักยภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม โรงเรียนมีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อมอบหมายหน้าที่ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องด้านกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านเครื่องมือ นักเรียนพิเศษเรียนรวมได้รับสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และความช่วยเหลืออื่นๆ ทางการศึกษา สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของตนเอง โดยโรงเรียนส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมเพิ่มความรู้ด้านการสื่อทางการศึกษาพิเศษ และผลการวิจัยของ พลธาวิณ วัชรพรธำรงค์ และ ศศินันท์ ศิริธาดากุลพัฒน์ (2565) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการเรียนรวมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ของโรงเรียนบ้านสวนอุดมวิทยา จังหวัดชลบุรี ด้วยรูปแบบ BANSUAN@CHON1 Model พบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรวม โดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) มีสภาพปัจจุบันและปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

จากแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการเรียนรวม สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับบริการทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็นคนพิการหรือคนปกติ เด็กที่มีความต้องการพิเศษควรได้รับการศึกษาควบคู่ไปกับการบำบัด การฟื้นฟูสมรรถภาพทุกด้านโดยเร็วที่สุด การจัดการศึกษาพิเศษ ควรคำนึงถึงการอยู่ร่วมสังคมกับคนปกติอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาพิเศษต้องปรับให้เหมาะสมกับสภาพความเสียเปรียบของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท การศึกษาพิเศษและการฟื้นฟูบำบัดทุกด้าน ควรจัดเป็นโปรแกรมให้เป็นรายบุคคลในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบางอย่าง การจัดโปรแกรมการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษควรเน้นที่ความสามารถของเด็กและให้เด็กมีโอกาสได้ประสบความสำเร็จมากกว่าที่จะคำนึงถึงความพิการ หรือความบกพร่อง การศึกษาพิเศษควรมุ่งให้เด็กมีความเข้าใจยอมรับตนเองมีความเชื่อมั่นมีศีลธรรมแห่งตน และมุ่งให้ช่วยเหลือตนเองได้ และการศึกษาพิเศษ ควรจัดทำอย่างต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่เกิดเรื่อยไป ขาดตอนไม่ได้ โดยทุกกระบวนการต้องร่วมมือกันระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน รวมทั้งผู้ปกครอง และชุมชน โดยปลูกฝังด้านจิตสำนึกและเจตคติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้แก่เด็กทุกคนโดยคำนึงถึงศักยภาพความแตกต่างระหว่างบุคคล หรือความบกพร่องเฉพาะบุคคล โดยคำนึงว่าต้องทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อมีการจัดให้นักเรียนได้เรียนในสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด ต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของผู้เชี่ยวชาญหลายสาขาอาชีพ และพ่อแม่หรือผู้ปกครองในลักษณะการรวมพลัง และต้องอาศัยแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

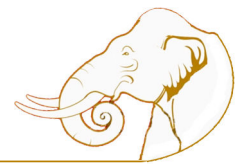
2. แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน

Mott (1972, cited in Hoy & Miskel, 2001) ได้บูรณาการกรอบแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน โดยนำผลผลิตของนักเรียนด้านปริมาณ (Quantity of Product) ผลผลิตโรงเรียนด้านคุณภาพ (Quality of the Product) ประสิทธิภาพการทำงาน การปรับตัวความยืดหยุ่นในนโยบายและการบริหารงาน โดยกำหนดเหตุผลของการบูรณาการว่า องค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) การพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก 3) การปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม 4) การแก้ปัญหาภายในสถานศึกษาสถานศึกษา ทั้งนี้ Hoy and Miskel (2001) ได้เสนอว่าสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล ควรวัดจาก 1) ผลสัมฤทธิ์ เป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา แสดงให้เห็นคุณค่าของหลักสูตร ผู้บริหาร และครูผู้สอน การวัดประสิทธิผลของโรงเรียนจึงควรพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ได้แก่ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างเป็นระบบของนักเรียน ศีลธรรมของนักเรียน คะแนนการสอบ

ระดับชาติ นักเรียนสามารถสอบแข่งขันเข้าเรียน ในสถานศึกษาอื่นได้ ผลงานเป็นที่ยอมรับหรือได้รับรางวัล และพัฒนาการของนักเรียน 2) ความพึงพอใจในการทำงาน เป็นความรู้สึกพึงพอใจต่องานภาระงานผลตอบแทนของงาน สวัสดิการ ตัวงานเนื้องาน ความรู้สึกพึงพอใจต่อสถานที่ทำงาน เพื่อนร่วมงานผู้บังคับบัญชา นโยบาย แผนงาน มาตรการ การอุทิศตน ความอิสระในการปฏิบัติงาน การใช้ทักษะที่หลากหลาย มีมุมมองว่างาน มีความสำคัญความพึงพอใจต่อโอกาสการเลื่อนตำแหน่ง 3) การขาดงาน วัดจากอัตราการขาดงานของบุคลากร อันมีสาเหตุเนื่องมาจากภาวะผู้นำของผู้บริหาร บรรยากาศขององค์การ ทักษะของบุคลากรต่องานเจตคติต่อ งานจากสาเหตุต่าง ๆ เช่น ความเครียด ภาระงาน บรรยากาศการทำงาน การขาดแรงจูงใจและแรงกระตุ้นในการทำงาน 4) อัตราการลาออกจากการเรียนกลางคัน การที่นักเรียนออกจากโรงเรียนก่อนที่จะจบหลักสูตร ด้วยสาเหตุความยากจน ย้ายถิ่นฐานตามผู้ปกครอง ปัญหาครอบครัวประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัว ต้องคดีหรือถูก จับ และการออก จากโรงเรียนโดยไม่ทราบสาเหตุ และ 5) คุณภาพโดยทั่วไป ได้แก่ การตอบสนองต่อชุมชน และการจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอ สถานศึกษาสามารถปรับนโยบาย วิธีการดำเนินงานให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและเทคโนโลยี ทั้งนี้ นักการศึกษาได้ศึกษา เกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน อาทิเช่น ผลการวิจัยของ เปมิกา สุขสำราญ และ ทินกร พูลพุ่ม (2561) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยทางด้านการบริหารจัดการเรียนรวมตามโครงสร้างซีทีทีส่งผลต่อประสิทธิผลการ ดำเนินงานของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 พบว่า การบริหารจัดการเรียนรวมตามโครงสร้างซีทีทีของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ประสิทธิผลการดำเนินงาน ของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับ ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการเรียนรวมตามโครงสร้างซีทีทีกับ ประสิทธิผลการดำเนินงานของโรงเรียน มีความสัมพันธ์ทางลบ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และมี ข้อเสนอแนะ คือ โรงเรียนควรมีการส่งเสริมให้มีการฝึกทักษะด้านอารมณ์ให้กับนักเรียนที่มีความต้องการ พิเศษ เพื่อให้ผู้เรียนพิเศษสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้สูงขึ้น และครูผู้สอนจะสามารถจัดกิจกรรม การเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น และควรเสริมสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

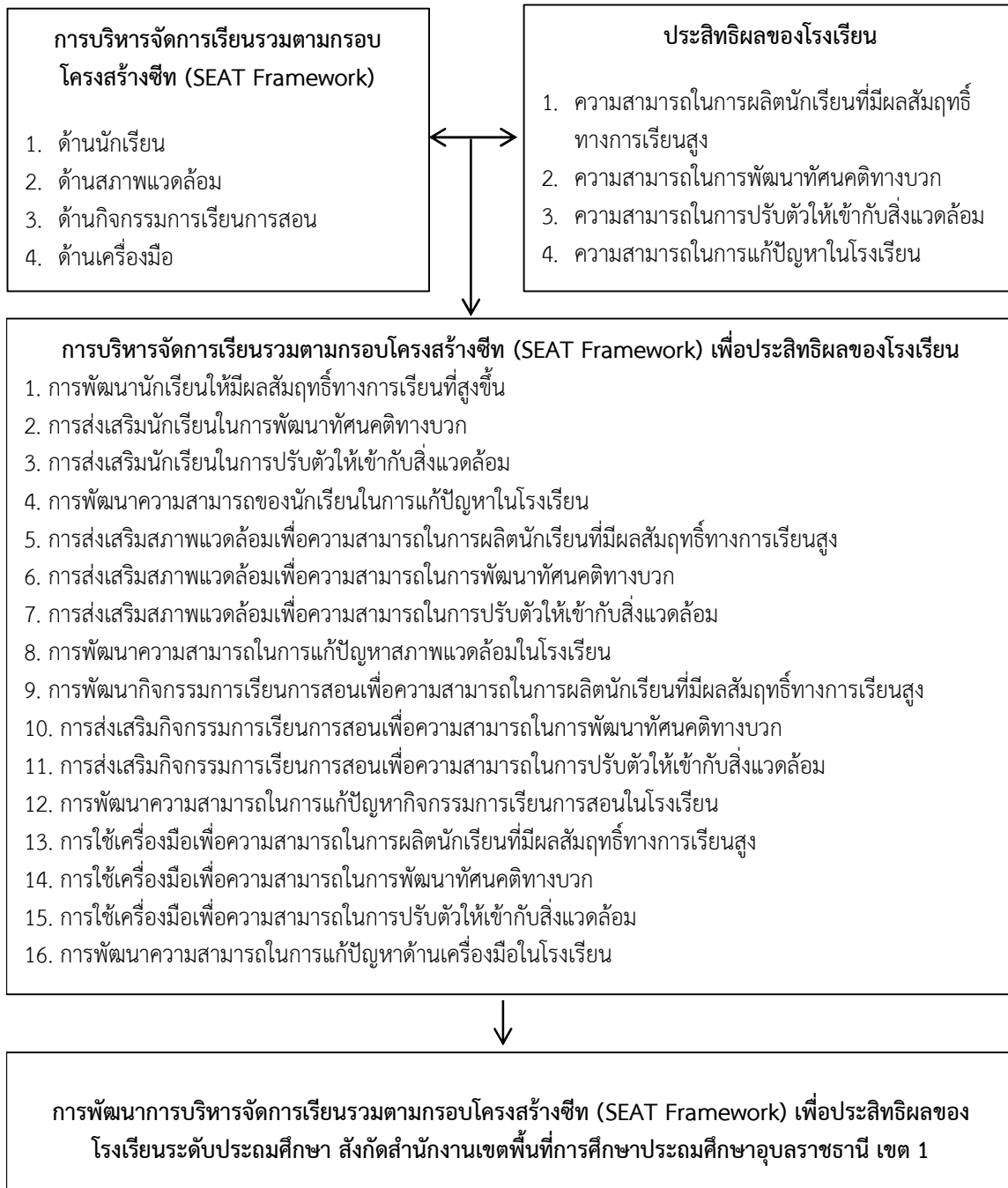
จากแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน สรุปได้ว่า ประสิทธิผลของโรงเรียน นั้นมีความสำคัญ อย่างยิ่งในศาสตร์ทางการบริหารและองค์การ นับว่าเป็นการตัดสินใจขั้นสุดท้ายว่า การบริหารสถานศึกษาจะ ประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใดหรือประสิทธิผล เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จ สถานศึกษาจะอยู่รอดและมีความ มั่นคงจะขึ้นอยู่กับประสิทธิผลของสถานศึกษา ถ้าสถานศึกษาสามารถบรรลุวัตถุประสงค์จะสามารถดำรงอยู่ ต่อไปได้ถ้าไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ก็จะล่มสลายไปในที่สุด จึงกล่าวได้ว่าแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผล ขององค์การซึ่งขึ้นอยู่กับตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน ได้แก่ ประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือของกระบวนการ ทรัพยากรมนุษย์และมนุษย์สัมพันธ์ และนวัตกรรม และการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อม

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เพื่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการศึกษาในปีการศึกษา 2566 ซึ่งประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และพี่เลี้ยงเด็กพิการ ปีการศึกษา 2566 มีโรงเรียนจำนวน 156 โรงเรียน มีประชากรทั้งสิ้น จำนวน 910 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และพี่เลี้ยงเด็กพิการ ปีการศึกษา 2566 มีโรงเรียนจำนวน 156 โรงเรียน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูป ของ Krejcie and Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 270 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามอำเภอในเขตพื้นที่บริการ และสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และมีข้อคำถามปลายเปิด ทำการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่า แบบสอบถามมีค่า IOC ระหว่าง .67-1.00 และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือด้วยการหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (r) โดยใช้เทคนิค Item-Total Correlation และหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach พบว่าแบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (r) ระหว่าง .48 - .80 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .96

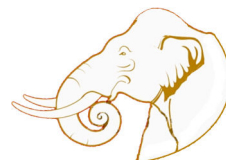
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ โดยขอความร่วมมือจากครูธุรการโรงเรียนเป็นผู้รวบรวมแบบสอบถามให้แล้วส่งกลับคืนให้ผู้วิจัยทางไปรษณีย์ และผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง และขอรับกลับคืนด้วยตนเอง รวมแบบสอบถามทั้งสิ้น จำนวน 270 ฉบับ ตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา จำนวน 265 ฉบับ ซึ่งมีความสมบูรณ์ จำนวน 253 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.70 ของแบบสอบถามทั้งหมด แล้วนำมาบันทึกข้อมูล เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ปีการศึกษา 2566

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การบริหารจัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เพื่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เพื่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการหาค่าความถี่ (Frequency)

ผลการวิจัย

1. การบริหารจัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เพื่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับประถมศึกษา แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับที่ของการบริหารจัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เพื่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	การบริหารจัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เพื่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับประถมศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	อันดับที่
1.	การพัฒนาให้นักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น	3.64	.42	มาก	14
2.	การส่งเสริมนักเรียนในการพัฒนาทัศนคติทางบวก	3.55	.35	มาก	16
3.	การส่งเสริมนักเรียนในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม	3.68	.51	มาก	13
4.	การพัฒนาความสามารถของนักเรียนในการแก้ปัญหาในโรงเรียน	3.70	.44	มาก	12
5.	การส่งเสริมสภาพแวดล้อมเพื่อความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	3.60	.51	มาก	15
6.	การส่งเสริมสภาพแวดล้อมเพื่อความสามารถในการพัฒนาทัศนคติทางบวก	3.96	.43	มาก	4
7.	การส่งเสริมสภาพแวดล้อมเพื่อความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม	3.84	.37	มาก	7
8.	การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาสภาพแวดล้อมในโรงเรียน	3.77	.49	มาก	10
9.	การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	3.92	.43	มาก	5
10.	การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อความสามารถในการพัฒนาทัศนคติทางบวก	3.86	.38	มาก	6
11.	การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม	3.81	.38	มาก	8
12.	การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหากิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน	4.08	.36	มาก	3
13.	การใช้เครื่องมือเพื่อความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	4.16	.43	มาก	1
14.	การใช้เครื่องมือเพื่อความสามารถในการพัฒนาทัศนคติทางบวก	4.10	.45	มาก	2
15.	การใช้เครื่องมือเพื่อความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม	3.80	.32	มาก	9
16.	การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาด้านเครื่องมือในโรงเรียน	3.77	.45	มาก	11
รวม		3.83	.15	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารจัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เพื่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 โดยรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = .15) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การใช้เครื่องมือเพื่อความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = .43) รองลงมาคือ

การใช้เครื่องมือเพื่อความสามารถในการพัฒนาทัศนคติทางบวก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = .45) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การส่งเสริมนักเรียนในการพัฒนาทัศนคติทางบวก ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = .35)

2. การพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เพื่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับประถมศึกษา นำเสนอในประเด็นการพัฒนาที่สำคัญ 3 อันดับแรก ดังนี้

2.1 ด้านการใช้เครื่องมือเพื่อความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม โรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณในการรองรับในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทั้งภายในภายนอกโรงเรียนให้เอื้ออำนวยกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างเหมาะสม

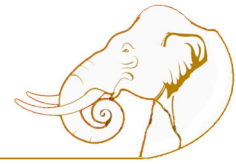
2.2 ด้านการใช้เครื่องมือเพื่อความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูใช้เครื่องมือที่หลากหลาย และปรับเปลี่ยนวิธีการและเกณฑ์การวัด ประเมินผลให้เหมาะสมกับนักเรียนพิการ หรือนักเรียนที่มีความบกพร่อง

2.3 ด้านการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครู และบุคลากรในโรงเรียนมีนวัตกรรมในการพัฒนาสื่อการสอนรูปแบบในการสอนที่น่าสนใจโดยเน้นคุณภาพที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายในประเด็นดังต่อไปนี้

1. การบริหารจัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เพื่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 โดยรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีการปรับปรุงหลักสูตรใหม่ให้เหมาะสมและเอื้อในการเรียนรู้กับสภาพเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จัดครูที่มีความรู้ความสามารถ เข้าใจความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษโดยเฉพาะสำหรับการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เน้นให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพของนักเรียน รวมทั้งได้รับการจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรวมให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ดังที่ ชำนาญ ศรีวงศ์ (2560) ได้กล่าวไว้ว่า โรงเรียนที่มีการจัดการเรียนรวม ต้องจัดการศึกษาให้เด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนรวมกัน ซึ่งการจัดการศึกษาต้องจัดการอย่างยืดหยุ่น และตอบสนองการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งได้วิธีการเรียนรู้และความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ไม่ว่าเด็กคนนั้นจะมีความต้องการพิเศษ หรือไม่ก็ตาม ทุกคนเรียนไปด้วยกัน ครูปฏิบัติต่อนักเรียนเหมือนทุกคนเป็นเด็กปกติ โดยคำนึงถึงความสามารถและความเหมาะสมของเด็กที่มีความบกพร่องของแต่ละคน เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสรับการศึกษาและดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นปกติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนุวรรตน์ ช่างหล่อ (2561) การบริหารการจัดการเรียนรวม โดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) ของโรงเรียนจัดการเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนที่จัดการเรียนรวม มีการเตรียมความพร้อมสำหรับการจัดการเรียนรวม ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ให้

โรงเรียนในสังกัดเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ครอบคลุมถึงนักเรียนพิการสามารถเข้าเรียนร่วมกับนักเรียนปกติได้

2. การพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เพื่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับประถมศึกษา อภิปรายประเด็นการพัฒนาที่สำคัญ ดังนี้ ด้านการใช้เครื่องมือเพื่อความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม โรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณในการรองรับในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทั้งภายในภายนอกโรงเรียนให้เอื้ออำนวยกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประวีณา โกควณิช (2559) ที่ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาเรียนรวมระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี พบว่า โรงเรียนควรจัดให้มีแผนการควบคุม จัดสรรงบประมาณ มีการควบคุมให้ใช้ได้ อย่างปลอดภัย ไม่ละเลย หรือส่อไปในทางที่จะเกิดอันตราย และการจัดทำแผนควบคุมตรวจสอบอาคาร มีการตรวจสอบโต๊ะ เก้าอี้ อาคารเรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ดูประวัติตัวตึก สภาพปูน-เหล็ก (ประตู - หน้าต่าง) ให้ครูประจำชั้นดูแล มีการควบคุมดูแลให้พร้อมใช้สม่ำเสมอ ด้านการใช้เครื่องมือเพื่อความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูใช้เครื่องมือที่หลากหลาย และปรับเปลี่ยนวิธีการและเกณฑ์การวัด ประเมินผลให้เหมาะสมกับนักเรียนพิการ หรือนักเรียนที่มีความบกพร่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนุชิต บุญมาก (2560) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรวมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่า มีการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรวม คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูผลิต และใช้เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลือทางการศึกษาในการพัฒนาผู้เรียนตามความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษา ส่งเสริมให้ครูปรับเปลี่ยนวิธีการวัดและประเมินผล โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย สอดคล้องกับผู้เรียนเฉพาะบุคคลครู สะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาและหาแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครู และบุคลากรในโรงเรียนมีนวัตกรรมในการพัฒนาสื่อการสอน รูปแบบในการสอนที่น่าสนใจโดยเน้นคุณภาพที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เกสร สกุลเมือง (2556) ที่ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรวมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด พบว่า มีข้อเสนอแนะ คือ ครูควรจัดการเรียนการสอนโดยพัฒนาสื่อและรูปแบบการจัดการเรียนรวมโดยยึดคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรวม มีความตั้งใจในการสอน มีการวางแผนการศึกษาอย่างรอบคอบและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีการยืดหยุ่นตามศักยภาพของเด็ก

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เพื่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับประถมศึกษา ดังภาพที่ 2

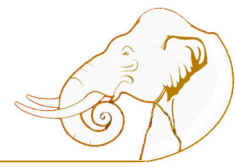
การพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เพื่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับประถมศึกษา

การใช้เครื่องมือเพื่อความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม	• ผู้บริหารจัดการระบบประมาณในการรองรับในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทั้งภายในภายนอกโรงเรียนให้เอื้ออำนวยกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างเหมาะสม
การใช้เครื่องมือเพื่อความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	• ครูใช้เครื่องมือที่หลากหลาย และปรับเปลี่ยนวิธีการและเกณฑ์การวัด ประเมินผลให้เหมาะสมกับนักเรียนพิการ หรือนักเรียนที่มีความบกพร่อง
การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม	• ครู และบุคลากรในโรงเรียนมีนวัตกรรมในการพัฒนาสื่อการสอน รูปแบบในการสอนที่น่าสนใจ โดยเน้นคุณภาพที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้การพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เพื่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับประถมศึกษา

จากภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้การพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เพื่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับประถมศึกษา นำเสนอในประเด็นการพัฒนาที่สำคัญ 3 อันดับแรก ดังนี้

1. ด้านการใช้เครื่องมือเพื่อความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม โรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณในการรองรับในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทั้งภายในภายนอกโรงเรียนให้เอื้ออำนวยกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างเหมาะสม
2. ด้านการใช้เครื่องมือเพื่อความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูใช้เครื่องมือที่หลากหลาย และปรับเปลี่ยนวิธีการและเกณฑ์การวัด ประเมินผลให้เหมาะสมกับนักเรียนพิการ หรือนักเรียนที่มีความบกพร่อง
3. ด้านการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครู และบุคลากรในโรงเรียนมีนวัตกรรมในการพัฒนาสื่อการสอน รูปแบบในการสอนที่น่าสนใจ โดยเน้นคุณภาพที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ

สรุป

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การบริหารจัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เพื่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 โดยรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทุกด้านด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การใช้เครื่องมือเพื่อความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง รองลงมาคือ การใช้เครื่องมือเพื่อความสามารถในการพัฒนาทัศนคติทางบวก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ 16) การส่งเสริมนักเรียนในการพัฒนาทัศนคติทางบวก

2. การพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เพื่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับประถมศึกษา นำเสนอในประเด็นการพัฒนาที่สำคัญ 3 อันดับแรก ดังนี้

2.1 โรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณในการรองรับในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทั้งภายในภายนอกโรงเรียนให้เอื้ออำนวยกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างเหมาะสม 2

2.2 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูใช้เครื่องมือที่หลากหลาย และปรับเปลี่ยนวิธีการและเกณฑ์การวัด ประเมินผลให้เหมาะสมกับนักเรียนพิการ หรือนักเรียนที่มีความบกพร่อง

2.3 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครู และบุคลากรในโรงเรียนมีนวัตกรรมในการพัฒนาสื่อการสอนรูปแบบในการสอนที่น่าสนใจโดยเน้นคุณภาพที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

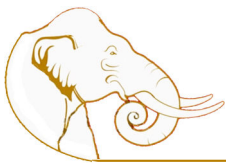
1.1 ผู้บริหารควรจัดหาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้อื่น ๆ อย่างเหมาะสม ทำให้นักเรียนมีทักษะการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว

1.2 ผู้บริหารควรพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นมาตรฐาน และสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น รวมทั้งจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อส่งเสริมกระบวนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

1.3 ผู้บริหารควรสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน และมีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโรงเรียนแก่ผู้ปกครอง และชุมชนทราบ ทำให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครองและชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

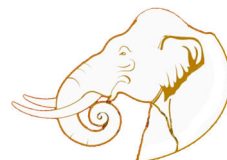
2.1 ควรศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารจัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เพื่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 เพื่อจะได้ทราบความต้องการของบุคลากร และนำมาปรับปรุง พัฒนาได้ตรงกับความต้องการที่แท้จริง

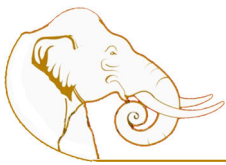
2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เพื่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 เพื่อนำมาใช้ประกอบการบริหารจัดการเรียนรวม

เอกสารอ้างอิง

- เกสร สกุนเมือง. (2556). การศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรวม โดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- จรียา ตรุษณี. (2562). แนวทางการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ชำนาญ ศรีวงษ์. (2560). รูปแบบการบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนแกนนำเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1-5 โดยประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- เบญจา ชลธารนนท์. (2546). คู่มือการบริหารจัดการเรียนรวมโดยใช้โครงสร้างซีท. กรุงเทพมหานคร: เพทายการพิมพ์.
- ประวีณา โภควณิช. (2559). แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาเรียนรวมระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ปวีณา ศรีนาราย, นภาเดช บุญเชิดชู และจิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย. (2561). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. วารสารสังคมศาสตร์วิจัย, 9(2), 117-139. <https://dept.npru.ac.th/jssr/data/files/9.2jssr7.pdf>
- เปมิกา สุขสำราญ และ ทินกร พูลพุด. (2561). ปัจจัยทางด้านการบริหารจัดการเรียนรวมตามโครงสร้างซีทที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 2. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 12(2), 224-233.
- พลธาวิณ วัชรทรรธารงค์ และ ศศินันท์ ศิริธาดากุลพัฒน์. (2565). การบริหารจัดการเรียนรวมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ของโรงเรียนบ้านสวนอุดมวิทยา จังหวัดชลบุรี ด้วยรูปแบบ BANSUAN @ CHON1 Model. วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 6(1), 45-52.
- ภาวณี เทมียโก. (2563). การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรวมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- วรศรา อรุณกิตติพร. (2561). ปัจจัยการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 10 จังหวัดอุบลราชธานี. (2565). รายงานผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม ตามแผนปฏิบัติงาน ปีการศึกษา 2564. อุบลราชธานี: ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 10 จังหวัดอุบลราชธานี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1. (2564). รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. อุบลราชธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1. (2566). ข้อมูลสารสนเทศ ปีการศึกษา 2565. อุบลราชธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). ความทั่วถึงและเท่าเทียมของการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: 21 เซ็นจูรี.
- อนุชิต บุญมาก. (2560). การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อนุวรรตน์ ช่างหล่อ. (2561). การบริหารการจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) ของโรงเรียนจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2001). *Educational administration: Theory, research and practice*. New York: Mc Graw-Hill International Edition.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610. <https://doi.org/10.1177/001316447003000308>
- Mott. P. E. (1972). *The characteristics of effective organizations*. New York: Harper & Row.

การศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้กระบวนการ
ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในยุควิถีชีวิตใหม่ จังหวัดชัยภูมิ
A Study of The Results of Implementing an Active Online Learning
Instructional Model Using The Professional Learning Community Process to
Promote The Competency in Active Learning Management of Teachers in
Chaiyaphum Province

นฤมล ภูสิงห์¹, อุดลย์ สนั่นเอื้อเม้งไธสง², สมทรัพย์ ภูโสดา³, สมภารธัชธรณ์ ศิโลศรีไช⁴

Narumol Pusing¹, Adul Sanan-uamengthaisong², Somsup Phusoda³, Somphanthachthon Silosrichai⁴

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, ³มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น

¹⁻²Chaiyaphum Rajabhat University, ³Sripatum University Khon Kaen Campus

narumolpusing@gmail.com¹, adul.s@cpru.com², suppkw.bwk@gmail.com³, somphan7145@gmail.com⁴

Received : September 13, 2024; Revised : February 17, 2025; Accepted : April 13, 2025

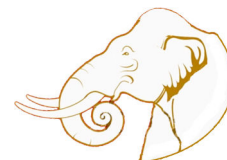
บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในยุควิถีชีวิตใหม่ จังหวัดชัยภูมิ และ 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อรูปแบบ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ข้าราชการครู จำนวน 40 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ แบบทดสอบ แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า

1. คะแนนประเมินสมรรถนะด้านความรู้ ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้เชิงรุกก่อนการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับครูในยุควิถีชีวิตใหม่ จังหวัดชัยภูมิ มีคะแนนเฉลี่ย 16.45 คิดเป็นร้อยละ 54.83 หลังการใช้รูปแบบการมีคะแนนเฉลี่ย 25.93 คิดเป็นร้อยละ 86.43 โดยหลังการใช้รูปแบบมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ

2. ความคิดเห็นของครูที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในยุควิถีชีวิตใหม่ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านความครอบคลุม ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้

คำสำคัญ : รูปแบบ, การจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุก, กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the results of using an active online instructional model using the professional learning community process for teachers in the new normal in Chaiyaphum Province and 2) to study teachers' opinions on the model. A quasi-experimental research method was used. The target group included 40 teachers, obtained through the purposive sampling method. The data collection tools included an active online instructional model using the professional learning community process, a test, a competency assessment for organizing active learning, and a questionnaire regarding opinions towards the model. Statistics used in data analysis included frequency, percentage, mean, and standard deviation. The research results showed that:

1. The scores of knowledge and understanding of active learning management before using the active online learning instructional model using the professional learning community process for teachers in the new normal in Chaiyaphum Province had a mean score of 16.45, or 54.83 percent. After using the model, there was a mean score of 25.93, or 86.43 percent; the mean score was higher than before using the model.

2. Teachers' opinions on the active online learning instructional model using the professional learning community process for teachers in the new normal in Chaiyaphum Province overall had the highest level of appropriateness. When considering each aspect, the mean score was arranged from the highest to the lowest: comprehensiveness, usefulness, suitability, and feasibility.

Keywords : Instructional model, Active online learning, Professional learning Community

บทนำ

การจัดการเรียนรู้ในโลกปัจจุบันที่เต็มไปด้วยการปรับเปลี่ยน ผกผันของนวัตกรรมและเทคโนโลยี จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องปรับเปลี่ยน เรียนรู้ที่จะเลือกใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรม รวมทั้ง สร้างสรรค์วิธีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจความต้องการและธรรมชาติของผู้เรียนยุคดิจิทัล ที่มีสไตล์ การเรียนรู้ การคิดรวมทั้งวิถีแห่งการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากเดิม การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ในยุคดิจิทัล จึง เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงวิธีเรียนที่เป็นอยู่เดิมเป็นการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีที่ก้าวหน้า สำหรับการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ ซึ่งการสอนแบบออนไลน์ มีองค์ประกอบ ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหา สื่อการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ ระบบการติดต่อสื่อสาร ระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ

การวัดและการประเมินผล โดยรูปแบบการเรียนการสอนมีหลากหลายวิธี ที่จะทำให้ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันได้ การพิจารณาองค์ประกอบและรูปแบบที่สอดคล้อง เหมาะสมกับลักษณะวิชา และบริบทของผู้เรียนจะนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเปลี่ยนแปลงพื้นที่การเรียนรู้เป็นเรื่องที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด ด้วยเทคโนโลยีในปัจจุบันและนวัตกรรมที่สร้างสรรค์คอนเทนต์ (Content) อำนวยความสะดวกการสอนได้แค่ปลายนิ้ว ทำให้เราสามารถเรียนรู้ทุกเนื้อหาได้จากทุกคน ทุกที่ ทุกเวลา เพื่อไปสู่เป้าหมายเดียวกันในการเรียนรู้วิถีใหม่ (New Normal) เป้าหมายของการศึกษาอาจยังคงเดิม แต่ผู้เรียนสามารถใช้วิธีที่แตกต่างในการไปถึงจุดหมายได้ ผู้เรียนบางคนอาจเรียนรู้ได้เร็วกว่า หากได้ดูภาพ หรือคลิปวิดีโอ แต่บางคนอาจชอบการฟังอาจารย์บรรยาย เพราะรูปแบบการเรียนรู้ของแต่ละคนไม่เหมือนกัน การกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมเพื่อให้สามารถดำเนินการเรียนการสอนให้ไปได้ ย่อมแสดงให้เห็นถึงการบริหารรูปแบบการเรียนการสอนหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 การเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) และการบริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความปกติใหม่ (New Normal) มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการ ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนนั้นต้องการการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้ (Change Learning) เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสถานการณ์หลังการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่เกิดขึ้น (สุวิมล มธูรส, 2564, น. 35)

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาหรือเสริมสร้างผู้เรียนให้มีลักษณะและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 การสอนแนวหนึ่งที่สามารถใช้ได้ คือ การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยเปลี่ยนแปลง (Transform) บทบาทผู้เรียนจากการเป็นเพียงผู้ฟังที่รับข้อมูล (Passive Listeners) เป็นผู้ที่กระตือรือร้น (Active Learners) มโนทัศน์สำคัญของการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่ ปรัชญาพิพัฒนาการนิยม (Progressivism) มีความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือทำ ที่เรียกว่า การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ (Learning By Doing) ทฤษฎีสรณนิยม (Constructivism) มีมุมมองเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนว่า ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างกระตือรือร้น (Actively Construct Their Knowledge) แนวคิดการเรียนรู้แบบรวมพลัง (Collaborative Learning) เป็นการจัดการเรียนที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เรียนที่มีเป้าหมายในการทำงานเดียวกัน โดยมีการช่วยเหลือ เด็กเก่งหรือมีความถนัดสูงช่วยเหลือเด็กเรียนช้าหรือความถนัดต่ำกว่าเพื่อบรรลุมาตรฐาน (พิมพันธ์ เดชะคุปต์, พเยาว์ ยินดีสุข และพรเทพ จันทราอุกฤษณ์, 2566, น. 31-33)

ปัจจุบันครูและบุคลากรทางการศึกษาจำเป็นต้องมีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง จึงจะสามารถขับเคลื่อนกระบวนการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งเน้นการปฏิรูปการเรียนรู้เป็นสำคัญได้ การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) อันเป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ ซึ่งชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะเป็นการรวมตัว ร่วมใจ รวมพลัง ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ศิษยานุศิษย์ และนักการศึกษา บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตรที่มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจ ร่วมกันดำเนินการแบบทีมเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้นำร่วมกันและผู้บริหารเป็นผู้ดูแลให้การสนับสนุนเพื่อ

ร่วมเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพเปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเองสู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จ หรือ ประสิทธิภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ และความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชน โดยมีเป้าหมายหลักคือ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอน พัฒนาการเรียนรู้ร่วมกัน (ชูชาติ พ่วงสมจิตร, 2560 : 1)

ผู้วิจัยในฐานะเป็นอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ที่เป็นมหาวิทยาลัยในกลุ่มพัฒนาชุมชนท้องถิ่นหรือชุมชนอื่น มีส่วนสำคัญในการพัฒนาและผลิตรายได้ นำแนวคิดที่กล่าวถึงเบื้องต้นมาจัดทำโครงการวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในยุควิถีชีวิตใหม่ จังหวัดชัยภูมิ และในงานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในยุควิถีชีวิตใหม่ จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในยุควิถีชีวิตใหม่ จังหวัดชัยภูมิ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ข้าราชการครูในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดชัยภูมิ ปีการศึกษา 2566 ทั้ง 4 เขต จำนวน 40 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเงื่อนไขคือเป็นข้าราชการครูที่เป็นครูที่เลี้ยงในโรงเรียนเครือข่ายศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

2. แบบแผนการวิจัย

รูปแบบของการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบแผนการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) เป็นการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pretest-Posttest Design)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีลักษณะเป็นแบบ ปรนัย 4 ตัวเลือก

3.3.2 แบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้กระบวนการกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับครูในยุควิถีชีวิตใหม่ จังหวัดชัยภูมิ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

4. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

4.1 แบบประเมินสมรรถนะด้านความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีลักษณะเป็นข้อสอบแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คนและนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ที่เคยเรียนเนื้อหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จากผลการวิเคราะห์ข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.26-0.59 และค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.28-0.80 วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ (r_{tt}) โดยใช้วิธีการของคูเดอร์ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) โดยใช้สูตร KR 20 ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.87

4.2 แบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้กระบวนการกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับครูในยุควิถีชีวิตใหม่ จังหวัดชัยภูมิ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความชัดเจนของภาษาและครอบคลุมตามกรอบการสร้างแบบประเมิน พบว่า ข้อคำถามที่สร้างขึ้นมีค่าอยู่ระหว่าง 0.80–1.00

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 จัดเตรียมเอกสารที่ใช้ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุก ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในยุควิถีชีวิตใหม่ จังหวัดชัยภูมิ และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

5.2 ประสานงานกับผู้บริหารสถานศึกษา โดยทำหนังสือเชิญเข้าร่วมโครงการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในยุควิถีชีวิตใหม่ จังหวัดชัยภูมิ และหนังสือขออนุญาตใช้สถานที่เก็บข้อมูลในการวิจัย และประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ และครูผู้สอน ทราบจุดประสงค์ของโครงการ

5.3 ดำเนินการตามขั้นตอนของรูปแบบ ขั้นตอนการจัดกิจกรรม ขั้นที่ 1 การทำบันทึกตกลงความร่วมมือ โดยจัดประชุมในวันที่ 4 พฤศจิกายน 2566 เพื่อจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ หัวหน้างานวิชาการ และครูผู้สอน พร้อมทั้งชี้แจงและแนะนำขั้นตอนกิจกรรมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในยุควิถีชีวิตใหม่ จังหวัดชัยภูมิ 3 กิจกรรม ได้แก่

1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยสร้างห้องเรียนออนไลน์ Google Classroom เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ครูผู้สอนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เรื่อง การออกแบบกิจกรรมและการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และเป็นช่องทางการส่งแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ครูผู้เข้าร่วมโครงการได้จัดทำขึ้น พร้อมทั้งแนะนำสื่อ แหล่งเรียนรู้ และแหล่งสืบค้นอื่น ๆ บนเว็บไซต์

2) การประชุมออนไลน์ (Online) เป็นกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการออนไลน์โดยใช้โปรแกรม Zoom เป็นกิจกรรมให้ความรู้และฝึกปฏิบัติ เรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ ฝึกปฏิบัติการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

3) การประชุมออนไลน์ (Onsite) เป็นกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้เพิ่มเติม เพื่อเป็นการทบทวนและสรุปความรู้ที่ได้จากกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง กิจกรรมการประชุมออนไลน์ (Online) และเพิ่มกิจกรรมให้ความรู้ เรื่อง การใช้สื่อและเทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้และนวัตกรรมการเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติการเลือกใช้แหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยี ประยุกต์ใช้ Google Application เพื่อใช้ในการเรียน การสอน ได้แก่ YooTube ,Google translate. Google Mail, Google Meet, Google classroom, Google From, Google Site, Kahoot, Quizlet, Pedlet และ Mentimeter

หลังจากดำเนินการทั้ง 3 กิจกรรมเสร็จสิ้น ให้ครูผู้สอนทำแบบประเมินสมรรถนะด้านความรู้ ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้เชิงรุกก่อนเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการ

5.4 ดำเนินการวิธีดำเนินการขั้นที่ 2 การพัฒนาจัดการเรียนรู้เชิงรุก จัดกิจกรรมที่ 2 การประชุมออนไลน์ (Online) ในวันที่ 5 พฤศจิกายน 2566

5.5 ดำเนินการวิธีดำเนินการขั้นที่ 2 การพัฒนาจัดการเรียนรู้เชิงรุก จัดกิจกรรมที่ 3 การประชุมออนไลน์ (Onsite) ในวันที่ 11-12,18 พฤศจิกายน 2566 หลังดำเนินการทั้ง 3 กิจกรรม เสร็จสิ้น ให้ครูผู้สอนทำแบบประเมินสมรรถนะด้านความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

5.7 ดำเนินการวิธีดำเนินการขั้นที่ 3 จัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นกิจกรรมที่ครูผู้สอนนำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ได้จัดทำขึ้นไปใช้ปฏิบัติจริงในสถานศึกษา โดยกาหนดหมายวันเวลาเพื่อสังเกตการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ประชุมสะท้อนผล ร่วมกับผู้อำนวยการโรงเรียน/ตัวแทน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ/หัวหน้างานวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และศึกษานิเทศก์ เพื่อประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 5 ด้าน ในระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2566 - กุมภาพันธ์ 2567 พร้อมทั้งนำแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในยุควิถีชีวิตใหม่ จังหวัดชัยภูมิ ให้ครูผู้ร่วมโครงการ ประเมิน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 วิเคราะห์การประเมินสมรรถนะด้านความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้เชิงรุกก่อนและหลังการใช้รูปแบบ โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6.2 วิเคราะห์ความคิดเห็นของครูที่มีต่อรูปแบบโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเทียบค่าที่ได้กับเกณฑ์ที่กำหนด

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการประเมินสมรรถนะด้านความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกก่อนและหลังการใช้รูปแบบ

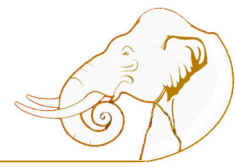
การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
ก่อนใช้รูปแบบ	40	30	16.45	1.36	54.83
หลังใช้รูปแบบ	40	30	25.93	1.02	86.43

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนประเมินสมรรถนะด้านความรู้ ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้เชิงรุกก่อนการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในยุควิถีชีวิตใหม่ จังหวัดชัยภูมิ มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) 16.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 1.36 คิดเป็นร้อยละ 54.83 หลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับครูในยุควิถีชีวิตใหม่ จังหวัดชัยภูมิ มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) 25.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 1.02 คิดเป็นร้อยละ 86.43 โดยหลังการใช้รูปแบบมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับคิดเห็นของครูที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในยุควิถีชีวิตใหม่ จังหวัดชัยภูมิโดยภาพรวม

ความคิดเห็น	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ความเป็นประโยชน์	4.54	0.09	มากที่สุด
2. ความเป็นไปได้	4.46	0.03	มาก
3. ความเหมาะสม	4.52	0.07	มากที่สุด
4. ด้านความครอบคลุม	4.56	0.09	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.52	0.03	มากที่สุด

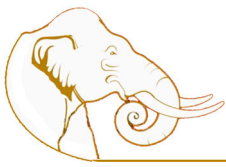
จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับคิดเห็นของครูที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับครูในยุควิถีชีวิตใหม่ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D.=0.03) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความครอบคลุม ($\bar{X} = 4.56$, S.D.=0.09) รองลงมา ได้แก่ ความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.54$, S.D.=0.09) ความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.52$, S.D.=0.07) และด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.46$, S.D.=0.03) ตามลำดับ

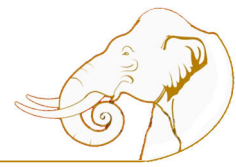
อภิปรายผลการวิจัย

1. คะแนนประเมินสมรรถนะด้านความรู้ ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้เชิงรุกก่อนการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับครูในยุควิถีชีวิตใหม่ จังหวัดชัยภูมิ มีคะแนนเฉลี่ย 16.45 คิดเป็นร้อยละ 54.83 หลังการใช้รูปแบบการ มีคะแนนเฉลี่ย 25.93 คิดเป็นร้อยละ 86.43 โดยหลังการใช้รูปแบบมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในยุควิถีชีวิตใหม่ จังหวัดชัยภูมิ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีหลักการของรูปแบบคือการพัฒนาครูโดยอาศัยแนวคิดแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สอดคล้องกับแนวคิดกระบวนการทางการรู้คิดในตัวบุคคลของ เพียเจต์ ที่ผู้เรียนจะค้นพบและสามารถสร้างความรู้ผ่านการทำกิจกรรม (Meyers, 1993, p. 20) แนวคิดการเรียนการสอนแบบออนไลน์หรือ e-Learning ของถนอมพร เลาหจรัสแสง (2545, น. 21-22) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติการจัดการเรียนการสอนแบบหรือ e-Learning อย่างหนึ่งคือ Anywhere, Anytime หมายถึง e-Learning ควรต้องช่วยขยายโอกาสในการเข้าถึงเนื้อหาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้จริง ในที่นี้หมายรวมถึง การที่ผู้เรียนสามารถเรียกดูเนื้อหาตามความสะดวกของผู้เรียน ผ่านกระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้การเรียนรู้จากประสบการณ์ (Learn by Experience) การเรียนรู้ผ่านบุคคล (Learn by Others) และการเรียนรู้ผ่านหลักสูตร (Learn by Courses) จึงส่งผลให้คะแนนประเมินสมรรถนะด้านความรู้ ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้เชิงรุกก่อนการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับครูในยุควิถีชีวิตใหม่ จังหวัดชัยภูมิ มีคะแนนเฉลี่ย 16.45 คิดเป็นร้อยละ 54.83 หลังการใช้รูปแบบการ มีคะแนนเฉลี่ย 25.93 คิดเป็นร้อยละ 86.43 โดยหลังการใช้รูปแบบมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบสอดคล้องกับงานวิจัยของศรีภววรรณ ไสโสภา (2566, น. 125-138) ได้วิจัยรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนตะคร้อพิทยา อำเภอฟากท่า จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของพีระ รวดเร็ว (2565, น. 1-18) ได้วิจัย เรื่องการพัฒนาแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ครูที่เข้าร่วมชุมชนแห่งการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานมีผลการประเมินหลังการอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ความคิดเห็นของครูที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้กระบวนการกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในยุควิถีชีวิตใหม่ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านความครอบคลุม ($\bar{X} = 4.56$) ความเป็นประโยชน์ ความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.54$) ความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.52$) และด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.46$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในยุควิถีชีวิตใหม่ จังหวัดชัยภูมิ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการสอน โดยอาศัยแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ของ Joyce and Weil (ทิตินา แซมณี, 2545, น. 25-26) ได้กล่าวถึงการพัฒนารูปแบบการสอนซึ่งมีขั้นตอนการพัฒนา ได้แก่ 1) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องที่ต้องการนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบการสอน 2) นำแนวคิดที่สำคัญของข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มากำหนดหลักการเป้าหมายและองค์ประกอบอื่นที่สำคัญและจำเป็นอันจะทำให้รูปแบบการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้นรวมทั้งกำหนดทิศทางลำดับความสำคัญรายละเอียดขององค์ประกอบเหล่านั้น 3) กำหนดแนวทางในการนำรูปแบบการสอนไปใช้เป็นการให้รายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการเงื่อนไขต่าง ๆ ในการนำรูปแบบการสอนไปใช้ 4) การประเมินรูปแบบการสอนเป็นขั้นการทดสอบความมีประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนที่สร้างขึ้นสามารถดำเนินการ 4.1) ประเมินความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎีเป็นการประมวลผลความสอดคล้องภายในระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ โดยผู้เชี่ยวชาญในด้านรูปแบบการสอนและด้านเนื้อหาที่เป็นทั้งภาคทฤษฎีและการปฏิบัติ 4.2) ประเมินความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติการเป็นการนำรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในสถานการณ์ที่เป็นจริง 5) การปรับปรุงรูปแบบการสอนแยกเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 ก่อนนำรูปแบบการสอนไปทดลองใช้เป็นการปรับปรุงโดยใช้ข้อมูลเชิงทฤษฎีจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ ระยะที่ 2 การปรับปรุงรูปแบบการสอนโดยใช้ข้อมูลจากผลการทดลองใช้ซึ่งสามารถทำได้หลายครั้งจนกว่าจะได้ผลลัพธ์เป็นที่พอใจ จึงส่งผลให้ความคิดเห็นของครูที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้กระบวนการกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในยุควิถีชีวิตใหม่ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของมัสนะห์ สารี (2565, น. 2-3) ได้วิจัยการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนเอกชนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดปัตตานี ผลการวิจัย พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนเอกชนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดปัตตานีพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับวีรพล อิกะ (2563, น. 1-2) ได้วิจัยรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบออนไลน์เพื่อสร้างสมรรถนะการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนอนุบาลเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบออนไลน์เพื่อสร้างสมรรถนะการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนอนุบาลเพชรบูรณ์ ในภาพรวมทั้ง 3 ส่วน มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ได้นวัตกรรมทางการศึกษาที่เป็นการนำเอาสิ่งใหม่ที่อยู่ในรูปของแนวคิด ความคิดหรือวิธีการ การกระทำเข้ามาใช้ในระบบการศึกษา เพื่อมุ่งหวังที่จะเปลี่ยนแปลงสิ่งที่มีอยู่เดิมให้ระบบการจัดการศึกษา มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับครูในยุควิถีชีวิตใหม่ จังหวัดชัยภูมิ สามารถนำไปเป็นแนวทางพัฒนาวิชาชีพครูให้เกิด ความก้าวหน้าในวิชาชีพที่ส่งผลไปยังผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา และสามารถนำไปเป็น ต้นแบบสำหรับการประเมินสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกในสถานศึกษา

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้ กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

สำหรับครูในยุควิถีชีวิตใหม่ จังหวัดชัยภูมิ

ประกอบด้วย

1. ที่มาของรูปแบบ
2. หลักการของรูปแบบ
3. เป้าหมายของรูปแบบ
4. ขั้นตอนและวิธีดำเนินการ ประกอบด้วย 3

ขั้นตอน

- 4.1 การทำบันทึกตกลงความร่วมมือ
- 4.2 การพัฒนาจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุก
- 4.3 จัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้

ทางวิชาชีพ (PLC)

5. เนื้อหาของรูปแบบ
6. การประเมินรูปแบบ
7. เงื่อนไขการนำไปใช้และระบบสนับสนุน

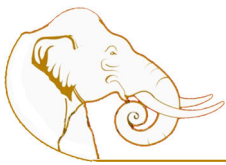
สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุก 6 ด้าน

1. ด้านความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุก
2. ด้านการออกแบบกิจกรรมและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ
4. ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้และนวัตกรรมการเรียนรู้
5. ด้านการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ
6. ด้านภาวะผู้นำและคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุก

สรุปผลการวิจัย

1. คะแนนประเมินสมรรถนะด้านความรู้ ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกก่อนการใช้รูปแบบ การจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในยุควิถีชีวิตใหม่ จังหวัดชัยภูมิ มีคะแนนเฉลี่ย 16.45 คิดเป็นร้อยละ 54.83 หลังการใช้รูปแบบการ มีคะแนนเฉลี่ย 25.93 คิดเป็นร้อยละ 86.43 โดยหลังการใช้รูปแบบมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ

2. ความคิดเห็นของครูที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้กระบวนการ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในยุควิถีชีวิตใหม่ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมมีความ

เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านความครอบคลุม ($\bar{X} = 4.56$) ความเป็นประโยชน์ ความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.54$) ความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.52$) และด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.46$)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

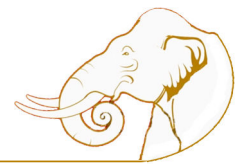
- 1) ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้างานวิชาการ ศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอนควรมีส่วนร่วมในการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ เช่น มีการประชุมวางแผนดำเนินงานและประเมินผลอย่างเป็นระบบ
- 2) ผู้บริหาร หัวหน้างานวิชาการ ศึกษานิเทศก์ ครูในสถานศึกษาควรร่วมกันจัดบรรยากาศการเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทั้งด้านกายภาพและจิตภาพในเชิงบวก
- 3) ระหว่างดำเนินการกิจกรรมตามขั้นตอนและวิธีดำเนินการของรูปแบบ ผู้เกี่ยวข้องควรร่วมกันจัดหาสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมและเพียงพอกับการศึกษาค้นคว้า อภิปรายและตัดสินใจ
- 4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูใช้สื่อและเทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้และนวัตกรรมประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในยุควิถีชีวิตใหม่ จังหวัดชัยภูมิไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- 2) ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในยุควิถีชีวิตใหม่
- 3) ควรมีการศึกษานำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในยุควิถีชีวิตใหม่ จังหวัดชัยภูมิ ไปพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้กับครูผู้สอนในหน่วยงานหรือสถานบันการศึกษาในระดับอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- ชูชาติ พวงสมจิตร. (2560). ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและแนวทางการนำมาใช้ในสถานศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ*, 10(1), 34-41.
- ถนอมพร เลาหจรัสแสง. (2545). *หลักการออกแบบและการสร้างเว็บเพื่อการเรียนการสอน*. กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์.
- ทิศนา ขมมณี. (2545). *ศาสตร์การสอน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์, พเยาว์ ยินดีสุข และพรเทพ จันทราอุกฤษณ์. (2566). *การเรียนรู้เชิงรุกเสริมสร้างสมรรถนะ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พีระ รวดเร็ว. (2565). การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน, *e-Journal of Education Studies, Burapha University*, 4(2), 1-18.
- มีสนะห์ สารี. (2565). *การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนเอกชนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดปัตตานี*. ปัตตานี : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- วีรพล จิกะ. (2563). *รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบออนไลน์เพื่อสร้างสมรรถนะการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนอนุบาลเพชรบูรณ์*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา. <https://www.pks.ac.th/news/pks> (สืบค้น วันที่ 2 กุมภาพันธ์, 2566).
- ศรีภาวรรณ ไสโสภา. (2566). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนตะคร้อพิทยา อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 18(2), 125-138.
- สุวิมล มธุรส (2564). การจัดการศึกษาในระบบออนไลน์ในยุค NEW NORMAL COVID-19. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 15(40), 33 – 42.
- Meyers, C. (1993). *Promoting active learning : strategies for the college classroom: San Francisco, Calif. : Jossey-Bass.*

วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในสหวิทยาเขตห่อไตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ
Organization Culture of School in Hor Trai Network under The Secondary
Education Service Area Office Ubon Ratchathani Amnat Charoen

ศุภณัฐ กุลนาดา¹, สุรางคณา มัณยานนท์², เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม³
Supanat Kulnada¹, Surangkana Manyanon², Charoenwit Sompongtham³
มหาวิทยาลัยราชธานี¹⁻³
Ratchathani University¹⁻³
Email: s.kunnada@gmail.com¹

Received : May 22, 2024;

Revised : April 17, 2024;

Accepted : April 13, 2025

บทคัดย่อ

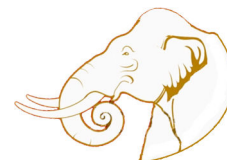
บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน และศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในสหวิทยาเขตห่อไตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา ปีการศึกษา 2566 กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 180 คน ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 95.56 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และข้อคำถามปลายเปิด มีค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ ระหว่าง .49 -.77 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความเอื้ออาทร รองลงมา คือ ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการยอมรับนับถือ

2. ข้อเสนอแนะการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน มีประเด็นที่สำคัญสูงสุด 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการตัดสินใจ ผู้บริหารควรตัดสินใจแบบคิดเร็ว ทำเร็ว เป็นขั้นเป็นตอน และอยู่บนพื้นฐานความเหมาะสมและเป็นไปได้ 2) ด้านความมุ่งมั่นประสงค์ของโรงเรียน ผู้บริหาร และครู ควรร่วมกันกำหนดแผนงานโครงการของโรงเรียนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและสภาพปัญหาปัจจุบันของโรงเรียน และ 3) ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นของทุกคนในองค์กร และร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้น ร่วมมือแก้ปัญหา และช่วยกันระดมความคิดหาทางออกที่ดีที่สุด

คำสำคัญ: วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน; การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน; โรงเรียนในสหวิทยาเขตห่อไตร

Abstract

The objectives of this research were: To study the organizational culture of the school and to study recommendations to develop the organization culture of the school in Hor Trai Network under The Secondary Education Service Area Office Ubon Ratchathani Amnat Charoen. The sample was 180 administrators, teachers, and educational personnel in Academic Year of 2566 B.E.. The sample size was defined using Krejcie and Morgan's table (1970). The returned questionnaires were 172 copies, equaling 95.56 percent. The research tool was a five-level rating scale questionnaire and open-ended questions with discrimination values between .49-.77 and a reliability of .97. The statistics included frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The findings were as follows:

1. The organizational culture of the school as a whole and in individual aspects were at high levels, ranking as 1) Caring, followed by 2) Sense of community and the lowest mean score was Recognition
2. The recommendations to develop the organization culture of the school revealed three important highlights: 1) Decision making: Administrators should make decisions quickly, to have step by step to do and complete it base on suitability and possibility. 2) School purpose: Administrators and teachers should coordinate the majority of planning or projects of the school. Which harmonizes with the aim and current problems of the school. and 3) Sense of community: Administrators should accept the opinions of everyone in the organization, analyze the situations, collaborate to solve problems, and brainstorm to find the best solution.

Keywords: Organization Culture of School, Recommendations to Develop the Organization Culture of School, School in Hor Trai Network

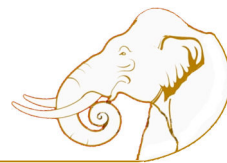
บทนำ

การบริหารโรงเรียนให้เกิดประสิทธิผลของการบริหารโรงเรียนย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัย หลาย ๆ ประการ ปัจจัยหนึ่งคือวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนที่เป็นแบบแผนของความคิด ความรู้สึกที่บุคลากรได้กำหนดร่วมกัน ภายในองค์การเพื่อเป็นบรรทัดฐานให้สมาชิกประพฤติปฏิบัติและมีการสืบทอดไปสู่สมาชิกใหม่ขององค์การ วัฒนธรรมโรงเรียน เป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียน เนื่องจากวัฒนธรรมโรงเรียนเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้บุคลากรมีค่านิยมและความเชื่อในการบริหารโรงเรียนร่วมกัน (มนฤทัย ทองใบ, 2560) ซึ่ง วัฒนธรรม เป็นรากฐานสำคัญขององค์การที่กำหนดทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลในแต่ละองค์การ เป็น

หลักการดำรงชีวิต หรือวิถีชีวิต หรือแบบแผนสำหรับพฤติกรรมในการทำงานของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Patterson (1986) ที่ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมของโรงเรียนไว้ว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของบุคลากร และได้นิยามวัฒนธรรมของโรงเรียนว่า หมายถึง กรอบของค่านิยม ความเชื่อ และประเพณีต่าง ๆ ซึ่งฝังรากลึก และผ่านการหล่อหลอมต่อเนื่องมาตลอด อายุของโรงเรียน ส่วน Heckman (1993) เชื่อว่าวัฒนธรรมโรงเรียน เป็นความเชื่อที่ครู นักเรียน และครูใหญ่ยึดถือร่วมกัน จะเห็นว่า นิยามนี้ค่อนข้างกว้างมากกว่างานสร้างสรรค์ สภาพแวดล้อมของการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพเท่านั้น แต่เน้นที่การมีค่านิยมหลักที่จำเป็นต่อการสอนของครู และมีอิทธิพลต่อการนึกคิดของนักเรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ มาลัย บุผ้า (2558) ได้กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรมองค์กร มีปัจจัยหลายรูปแบบบางวัฒนธรรมเข้มแข็ง คือ อยู่ในทิศทางบวกและเป็นพฤติกรรมที่สร้างสรรค์ และมีจุดมุ่งหมาย เช่น การทำงานเป็นทีม และการยึดวัตถุประสงค์ร่วมกัน ซึ่งเหตุผลนี้ทำให้องค์การมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูง แต่ถ้าวัฒนธรรมอ่อนแอ หรือเป็นแนวทางลบ เช่น มีการแข่งขันและมีข้อต่อต้าน อยู่ตลอดเวลา องค์กรนั้นจะมีวัฒนธรรมที่อ่อนแอ ความรู้สึกร่วมและตรงกันของค่านิยมความคาดหวังของตนเองกับองค์กรไม่ชัดเจน ทำให้เกิดความสับสนในการทำงานและคุณภาพงานลดลงได้ส่งผลกระทบต่อนักเรียนโดยตรงทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลง ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาไม่สามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวกอย่างเต็มที่ การพัฒนาและปรับปรุงโรงเรียนเป็นไปอย่างล่าช้า ก่อให้เกิดปัญหาในโรงเรียนสิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาของนักเรียน ซึ่งเป็นทรัพยากรอันสำคัญของประเทศชาติในอนาคต

โรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นองค์การทางการศึกษาที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง นักเรียนอยู่ในช่วงวัยรุ่น พฤติกรรมนักเรียนที่แสดงออกมักจะก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายในสังคมให้เห็นอยู่บ่อยครั้ง ดังนั้น การพัฒนาโรงเรียนจำเป็นต้องใช้วัฒนธรรมองค์กรเป็นเครื่องมือ เพื่อกำหนดพฤติกรรมในการปฏิบัติงานให้โรงเรียนบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ วิภาภรณ์ หวังเกษม (2560) ได้กล่าวไว้ว่า โรงเรียนมัธยมศึกษา มีประสบปัญหาในเรื่องของการย้ายของข้าราชการครูอยู่เสมอ ทำให้เกิดการขาดแคลนข้าราชการครู ครูไม่ครบชั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ไม่มีความต่อเนื่อง นักเรียนได้รับความรู้ไม่เต็มที่ ทำให้ครูผู้สอนเกิดความรู้สึกท้อแท้ ขาดความตั้งใจในการทำงานและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนการสอน หลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ หากผู้บริหารทราบถึงวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนแล้ว จะทำให้เกิดความเข้าใจพฤติกรรม รับรู้ถึงความต้องการของสมาชิกในองค์กร ผู้บริหารสามารถสร้างแรงจูงใจในการทำงานได้ สอดคล้องกับวัฒนธรรมขององค์กร ส่วน สุทธิพร มิตติศิลป์ (2559) กล่าวว่า โรงเรียนมัธยมศึกษา บางแห่งยังดำเนินการอย่างไม่เป็นระบบ ขาดการมอบหมายและการกระจายอำนาจบุคลากร บางคนยังไม่รู้จักหน้าที่ของตนอย่างชัดเจน มีการทำงานที่มีปัญหาความขัดแย้งไม่ให้เกิดการยอมรับและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียน โดยเฉพาะเรื่องที่จะกระทบต่อสถานภาพการประกอบอาชีพของตน การมีภาระงานอื่น ๆ นอกเหนือจากงานสอนมาก ขาดการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องครูบางส่วนขาดความสามัคคี ปัญหาในเรื่องการยึดถือความสัมพันธ์ส่วนบุคคลมากกว่าหลักการ หรือเหตุผลอันเนื่องมาจากวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนยังไม่มีความเข้มแข็งเพียงพอ ซึ่งวัฒนธรรมองค์กรเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของบุคคลในองค์กรทั้ง

เชิงบวก และเชิงลบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแบบการตัดสินใจในการแก้ปัญหา หรือการริเริ่มงานใหม่ การเรียนรู้ในองค์กร การแสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกภาพขององค์กร จึงทำให้ครูมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานลดน้อยลง เป็นผลให้ครูเกิดความเบื่อหน่ายในการทำงาน ขาดความมั่นใจในการทำงานทำให้มีการโยกย้ายเปลี่ยนโรงเรียน แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ส่วนหนึ่งยังไม่มีความพร้อมและไม่มีทิศทางในการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทที่แท้จริง หากผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรภายในสถานศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนแล้ว จะทำให้เกิดความเข้าใจพฤติกรรม รับรู้ถึงความต้องการของสมาชิกในองค์กร ผู้บริหารสามารถสร้างแรงจูงใจในการทำงานได้สอดคล้องกับวัฒนธรรมขององค์กร และเป็นผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น

โรงเรียนมัธยมศึกษา ในสหวิทยาเขตห่อไตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีโรงเรียนในสหวิทยาเขต จำนวน 6 โรงเรียน จากการศึกษาสภาพปัญหาของโรงเรียน ทั้ง 6 โรงเรียน พบปัญหาในลักษณะเดียวกัน ดังนี้ 1) ปัญหาการบริหารจัดการของโรงเรียน ภาพรวม พบว่า ผู้เรียนมีความสามารถด้านการคิดคำนวณ โดยรวมต่ำกว่าเกณฑ์ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยรวมต่ำกว่า เป้าหมายที่กำหนดไว้ ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในทุกรายวิชายังต่ำ เมื่อเทียบกับคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ และ 2) ปัญหาด้านวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน พบปัญหา เช่น บุคลากรที่ปฏิบัติร่วมกันมีความคิดและความเชื่อไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน บุคลากรที่บรรจุใหม่ ขาดความกระตือรือร้น ในการเปลี่ยนแปลงองค์กร หรือโรงเรียน บุคลากรรุ่นเก่าบางส่วนไม่ค่อยยอมรับนวัตกรรมใหม่ ๆ หรือปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงล่าช้า บุคลากรหลายฝ่ายขาดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการบริหารงานและการรับผิดชอบร่วมกัน รวมทั้งขาดการรู้จักทำงานเป็นทีม บุคลากรในโรงเรียน และนักเรียนขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน เมื่อมีการสร้างชื่อเสียงให้กับทางโรงเรียน บุคลากรและนักเรียนไม่ได้รับการยอมรับ ชื่นชมอย่างเท่าที่ควร ส่งผลให้นักเรียนไม่ได้เกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง และยังพบปัญหาที่สำคัญซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมองค์กรเป็นลบ คือ ผู้บริหารโรงเรียนมีความขัดแย้งกับครู เช่น เรื่องการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร ครูและบุคลากรไม่ยอมรับในผลการประเมิน มีการโต้เถียงไม่เป็นผล ทำให้ครูต้องร้องทุกข์ต่อหน่วยงานต้นสังกัด หรือฟ้องร้องต่อศาล ครูและบุคลากรได้รับภาระหน้าที่หนักเกินไป การมอบหมายงานที่ไม่ตรงตามความสามารถ หรือความถนัด ทำให้ครูและบุคลากรบางส่วนเกิดความไม่พอใจในการปฏิบัติงาน และกระทบถึงความสัมพันธ์ร่วมกันภายในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีความคิดเห็นไม่ตรงกันในการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดข้อพิพาทบ่อยครั้ง เป็นต้น (โรงเรียนมัธยมตระการพืชผล, 2565; โรงเรียนเกษมสิมวิทยาคาร, 2565; โรงเรียนโนนกุลวิทยาคม, 2565; โรงเรียนชุมคำวิทยาคาร, 2565; โรงเรียนกุดข้าวปุ้นวิทยา, 2565; โรงเรียนสะพือวิทยาคาร, 2565) แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ไม่ได้ให้ความสำคัญในการเอาใจใส่บุคลากรภายในสถานศึกษา และผู้เรียนเท่าที่ควร ไม่รับรู้ถึงความต้องการของบุคลากร และผู้เรียน หรือสมาชิกในองค์กร และขาดการสร้างแรงจูงใจในการทำงานได้สอดคล้องกับวัฒนธรรมขององค์กร

จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงสนใจศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนในสหวิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพบุคลากร และกระบวนการทำงานต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง อีกทั้งพัฒนาผู้เรียนให้มีเด็กที่มีคุณภาพและมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากผู้บริหารและครู เป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนให้เป็นไปในทิศทางที่ดีมีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพที่สูงสุด

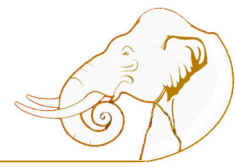
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนในสหวิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนในสหวิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

การทบทวนวรรณกรรม

วัฒนธรรมโรงเรียน หมายถึง กลุ่มของบรรทัดฐาน ค่านิยม ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม สัญลักษณ์ และเรื่องราวต่าง ๆ ที่สร้างบุคลิกของโรงเรียนโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับทางโรงเรียน เช่น ผู้บริหาร ครู หรือผู้ปกครองของนักเรียน ร่วมกันสร้างขึ้นในช่วงเวลาหนึ่งผ่านการทำงาน การแก้ไขปัญหา การเผชิญกับสถานการณ์ที่มีความท้าทาย หรือรับมือกับความล้มเหลวในการดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งจะก่อให้เกิดความคาดหวังที่ไม่เป็นทางการและรูปแบบของคุณค่าที่สะท้อนจากความคิด ความรู้สึก การแสดงออกต่อโรงเรียน และยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ตั้งของโรงเรียน ผ่านพิธีกรรม การเฉลิมฉลอง หรือประเพณีต่าง ๆ ที่ทั้งโรงเรียนและชุมชนร่วมกันจัดขึ้น วัฒนธรรมโรงเรียนยังรวมถึงสัญลักษณ์และเรื่องราวที่สะท้อนถึงคุณค่าหลักการเสริมสร้างค่านิยมและความมุ่งมั่นในการบรรลุพันธกิจของโรงเรียน ซึ่งวัฒนธรรมโรงเรียนในเชิงบวกจะเป็นสิ่งที่เสริมสร้างการเรียนรู้ ความมุ่งมั่น และแรงจูงใจของทั้งบุคลากรในโรงเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน (Peterson, 1986)

แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีวัฒนธรรมองค์การ มีหลายแนวคิดแตกต่างกันออกไป ซึ่งวัฒนธรรมองค์การจะถูกพัฒนาขึ้นมาจากหลายแหล่ง เมื่อองค์การใหม่ถูกก่อตั้งขึ้นมาวัฒนธรรมมักจะถูกพัฒนาขึ้นมาที่สะท้อนให้เห็นถึงแรงจูงใจและจินตนาการของบุคคลที่เกี่ยวข้องผู้ก่อตั้งมักจะมีผลกระทบที่สำคัญต่อวัฒนธรรมที่ถูกพัฒนาขึ้นมา นักวิชาการ และที่ปรึกษา ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมองค์การว่า เป็นระบบความเชื่อและค่านิยมร่วมที่ถูกพัฒนาขึ้นมาภายในองค์การและนำทางพฤติกรรมของสมาชิกขององค์การ และเป็นพลังเบื้องหลังที่จะกำหนดพฤติกรรม เสริมแรงความเชื่อร่วมกัน และกระตุ้นให้สมาชิกใช้ความพยายามอย่างเต็มที่เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายขององค์การ (สมุทร ขำนาญ, 2555, อ้างอิงใน บุญเตือน จามะรี, 2560) จากการศึกษาพบแนวคิดที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียน คือ แนวคิดของ

Patterson (1986) ได้เสนอไว้ว่าวัฒนธรรมโรงเรียน มีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งมีอยู่ 10 ด้าน ได้แก่

1. ความมุ่งประสงค์ของโรงเรียน (School purposes) เป็นลักษณะที่โรงเรียนประชาสัมพันธ์ชี้แจงวัตถุประสงค์ นโยบาย การตัดสินใจให้บุคลากรเข้าใจเห็นคุณค่าและความสำคัญเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียนร่วมกัน

2. การมอบอำนาจ (Empowerment) เป็นการที่โรงเรียนเห็นความสำคัญของการมอบอำนาจในการตัดสินใจแก่บุคลากรในโรงเรียน เมื่อประสบเหตุการณ์และเห็นพ้องต้องกัน ในการตัดสินใจพร้อมทั้งให้ออกาสในการรับรู้ข่าวสาร และการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในโรงเรียนอย่างเท่าเทียมกัน

3. การตัดสินใจ (Decision making) เป็นลักษณะการที่โรงเรียนเชื่อมั่นว่าจะมีความเป็นไปได้ในการดำเนินงานและส่งผลโดยตรงกับผลงานที่เกิดขึ้น อีกทั้งมีความเชื่อมั่นว่า การตัดสินใจที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพและคุณภาพของงานนั้นต้องอาศัยการตัดสินใจจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญที่รู้ปัญหาจริง โดยไม่คำนึงถึงระดับการบริหาร

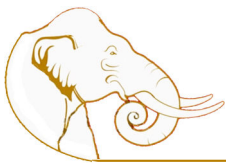
4. ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน (Sense of community) เป็นลักษณะการที่โรงเรียนดำเนินงานยึดถือโรงเรียนเป็นหลักและส่งเสริมบุคลากรในโรงเรียนให้การช่วยเหลือและพัฒนาซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งกระตุ้นให้บุคลากรเห็นความสำคัญของการเป็นเจ้าของโรงเรียนร่วมกันมากที่สุด

5. ความไว้วางใจ (Trust) เป็นการที่โรงเรียนให้ความสำคัญในกรยอมรับว่าครูมีความรู้ความสามารถ มีความรับผิดชอบ โดยให้ออกาสครูในการทำงานให้ความไว้วางใจว่าครูสามารถ ตัดสินใจได้เป็นอย่างดี

6. ความมีคุณภาพ (Quality) ความมีคุณภาพเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับคุณค่าและการคาดหวังให้ครูปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน ความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพ การทำงานของครู และความสามารถของนักเรียน รวมทั้งให้ความสำคัญในการสร้างบรรยากาศของความเห็นอกเห็นใจ ความร่วมมือของทุกคนในโรงเรียน องค์การหรือโรงเรียนควรคำนึงถึงมาตรฐานสูงสุดของงานและการสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรในองค์การเพื่อพัฒนาให้สมาชิกขององค์การมีคุณภาพมากขึ้น

7. การยอมรับ (Recognition) การที่โรงเรียนเปิดโอกาสและยอมรับความคิดเห็นที่ดีของครู รวมทั้งยอมรับในความรู้ความสามารถและความสำเร็จของผลงานของครูและนักเรียน เป็นสิ่งที่ผู้บริหารจะต้องให้การยอมรับ สนับสนุน ส่งเสริม เพื่อให้ครูเกิดขวัญกำลังใจในการทำงาน ความต้องการได้รับการยกย่อง ชมเชย นับถือ เป็นความต้องการทางสังคมของมนุษย์ ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรให้การยอมรับและเห็นคุณค่าของครู ส่งเสริมให้ครูแสวงหาแนวความคิดที่ดีและความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน

8. ความเอื้ออาทร (Caring) การที่ผู้บริหารเอาใจใส่ ดูแลความเป็นอยู่ การปฏิบัติงานของบุคลากรภายในโรงเรียน และสนับสนุนให้มีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ผู้บังคับบัญชา จึงนับว่าเป็นบุคคลสำคัญต่อผู้ใต้บังคับบัญชา จะต้องใช้เวลาว่างมาใกล้ชิดกับผู้ใต้บังคับบัญชาให้ความเอาใจใส่ดูแลความเป็นอยู่ การปฏิบัติงานเพื่อเป็นการสร้างความพึงพอใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชา

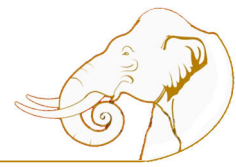

9. ความซื่อสัตย์สุจริต (Integrity) การที่โรงเรียนให้ความสำคัญเห็นคุณค่าของความซื่อสัตย์ในความมานะพยายามของบุคลากรที่ปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ และกำหนดแนวทางให้บุคลากรทุกคนปฏิบัติโดยยึดมั่นในเรื่องคุณธรรมเป็นหลัก ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นวัฒนธรรมโรงเรียนที่เกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม การประพฤติปฏิบัติของบุคลากรที่ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญต่อบุคลากรในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ จะเป็นการสร้างขวัญกำลังใจการปฏิบัติงานของบุคลากรได้

10. ความหลากหลายของบุคลากร (Diversity) การที่โรงเรียนเห็นความสำคัญของความแตกต่างระหว่างบุคคลในทักษะและวิธีการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน พร้อมทั้งมีการยืดหยุ่น ผสมผสานความแตกต่างในรูปแบบ และวิธีที่ปฏิบัติแตกต่างกันของแต่ละบุคคลให้เข้ากับวัตถุประสงค์ของโรงเรียน

จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมองค์การ สรุปได้ว่า การเกิดวัฒนธรรมองค์การ พื้นฐานเกิดจากความเข้าใจร่วมกัน และแบบพฤติกรรมไปในแนวทางเดียวกันด้วยการหล่อหลอมและผสมผสานกันเป็นภาพรวมแห่งวัฒนธรรมองค์การที่แตกต่างกันไปในแต่ละองค์การ รูปแบบของวัฒนธรรมองค์การ แต่ละองค์การมีพื้นฐานมาจากความเชื่อ ค่านิยม หรือรูปแบบพฤติกรรมที่ยึดเป็นแบบแผนมาตรฐานของกลุ่มวัฒนธรรมองค์การแต่ละองค์การ จึงมีความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละองค์การ ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นลักษณะเฉพาะขององค์การนั้น ๆ โรงเรียนนับเป็นองค์การ หนึ่งที่มีวัฒนธรรมที่มีความจำเพาะของตนเอง เพื่อใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติร่วมกันในการนำองค์การสู่เป้าหมาย

ทั้งนี้ นักการศึกษาได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เช่น สุณิสา ศรีอิสตร (2561) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียน มาบตาพุดพันพิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมองค์การของโรงเรียน โดยภาพรวม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในสามลำดับแรก คือ ด้านการยอมรับ ด้านความเชื่อถือ และด้านความรู้สึกรัก เป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสุดท้ายคือ ด้านการตัดสินใจ ผลการวิจัยของ เพ็ชรชมพู พิชญพันธ์เดชา และคณะ (2561) ที่ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก วัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก และโรงเรียนมีประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในระดับมาก ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนวัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิจัยของ วัลลภ บุตรเกตุ (2562) ที่ได้วิจัยเรื่อง วัฒนธรรมองค์การกับความสุขในการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมองค์การของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ความสุขในการทำงานของครูในโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก วัฒนธรรมองค์การมีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของครูในโรงเรียน ระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในลักษณะที่ไปในทิศทางเดียวกัน และผลการวิจัยของ สุกัญญา ลำสัน (2565) ที่ได้วิจัยเรื่อง วัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อ

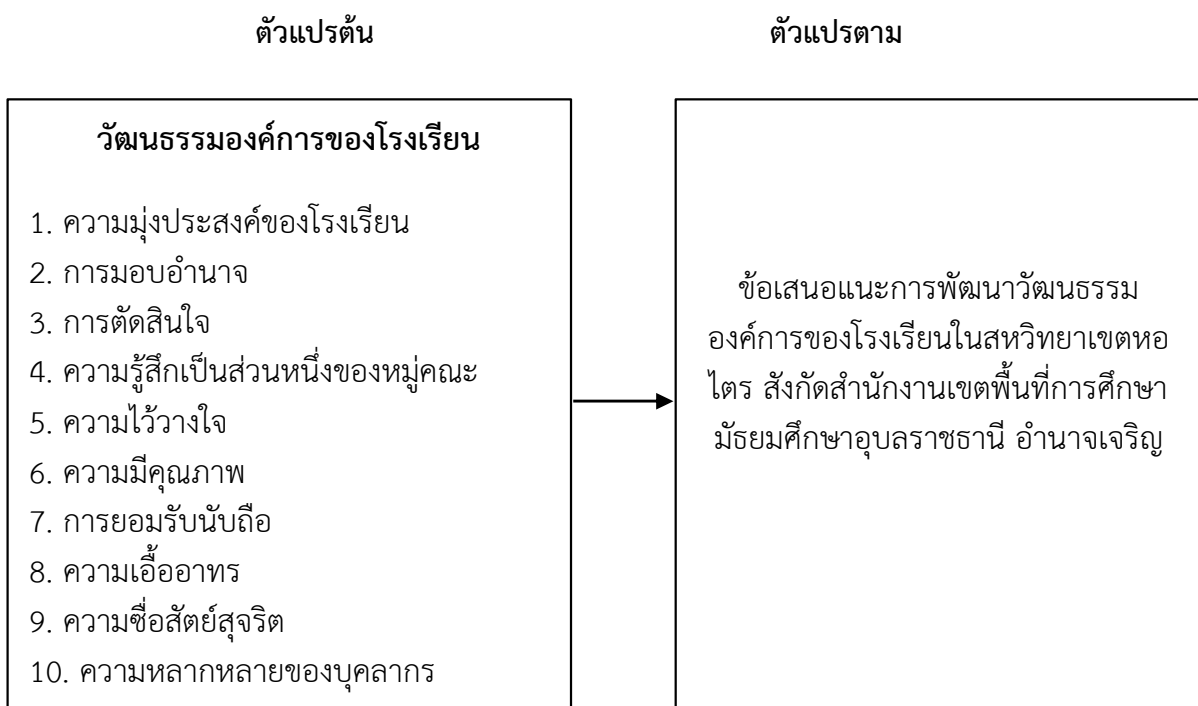

ประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมองค์การ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก วัฒนธรรมองค์การ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ขนาดโรงเรียนและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน โดยรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน ประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ขนาดโรงเรียนและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน โดยรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน วัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงมาก

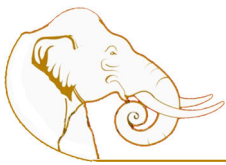
การวิจัยครั้งนี้ ได้นำกรอบแนวคิดของ Patterson (1986) ที่ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมโรงเรียน มีองค์ประกอบ 10 ด้าน ได้แก่ 1) ความมุ่งประสงค์ของโรงเรียน 2) การมอบอำนาจ 3) การตัดสินใจ 4) ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ 5) ความไว้วางใจ 6) ความมีคุณภาพ 7) การยอมรับนับถือ 8) ความเอื้ออาทร 9) ความซื่อสัตย์สุจริต และ 10) ความหลากหลายของบุคลากร มาใช้ในการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนในสหวิทยาเขตห่อไตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนในสหวิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยอาศัยกรอบแนวความคิดวัฒนธรรมของโรงเรียน ของ Patterson (1986) ประกอบด้วย 10 ประการ ได้แก่ 1) ความมุ่งประสงค์ของโรงเรียน 2) การมอบอำนาจ 3) การตัดสินใจ 4) ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ 5) ความไว้วางใจ 6) ความมีคุณภาพ 7) การยอมรับ นับถือ 8) ความเอื้ออาทร 9) ความซื่อสัตย์สุจริต และ 10) ความหลากหลายของบุคลากร

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

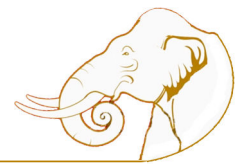
งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา ที่ปฏิบัติงาน โรงเรียนสหวิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำนวน 6 โรงเรียน ปีการศึกษา 2566 มีประชากร จำนวน 337 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 14 คน ครูผู้สอน จำนวน 299 คน และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 24 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา ที่ ปฏิบัติงานโรงเรียนสหวิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำนวน 6 โรงเรียน ปีการศึกษา 2566 กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ Krejcie and Morgan (1970) ได้จำนวน 180 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 7 คน ครูผู้สอน จำนวน 160 คน และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 13 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ตามโรงเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เรื่อง วัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนในสห วิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ **ตอนที่ 1** สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) **ตอนที่ 2** สอบถามวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนในสหวิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ และ **ตอนที่ 3** ข้อเสนอแนะการพัฒนาวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนในสหวิทยาเขตหอยไทร สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ เป็นข้อคำถามปลายเปิด (Open Ended Question) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ แล้วเสนอต่อ ผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) จำนวน 3 ท่าน พบว่า แบบสอบถาม ทั้ง 3 ตอน มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ/ ทุกตอน สามารถนำไปใช้ได้ทุกข้อ และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ด้วยการหาค่าอำนาจ

จำแนกเป็นรายข้อ (r) โดยการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-Total Correlation) โดยใช้สูตรของ Pearson และหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach พบว่า แบบสอบถามเรื่อง วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในสหวิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (r) ระหว่าง .49 - .77 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการนำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียน ในสหวิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยจัดส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง และขอรับกลับคืนด้วยตนเอง รวมแบบสอบถาม จำนวน 180 ฉบับ ตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา จำนวน 172 ฉบับ มีความสมบูรณ์ทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.56 และทำการบันทึกคะแนน แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ปีการศึกษา 2565-2566

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในสหวิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และข้อเสนอแนะการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในสหวิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และหาค่าความถี่ (Frequency)

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาวัดธรรมองค์การของโรงเรียนในสหวิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับที่ของวัดธรรมองค์การของโรงเรียน ในสหวิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	วัดธรรมองค์การของโรงเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	อันดับ ที่
1.	ด้านความมุ่งประสงค์ของโรงเรียน	4.43	.27	มาก	3
2.	ด้านการมอบอำนาจ	4.30	.36	มาก	8
3.	ด้านการตัดสินใจ	4.35	.34	มาก	6
4.	ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ	4.46	.35	มาก	2
5.	ด้านความไว้วางใจ	4.40	.36	มาก	4
6.	ด้านความมีคุณภาพ	4.38	.34	มาก	5
7.	ด้านการยอมรับนับถือ	3.95	.33	มาก	10
8.	ด้านความเอื้ออาทร	4.50	.46	มาก	1
9.	ด้านความซื่อสัตย์สุจริต	4.33	.43	มาก	7
10.	ด้านความหลากหลายของบุคลากร	4.28	.33	มาก	9
รวม		4.34	.14	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า วัดธรรมองค์การของโรงเรียนในสหวิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.34, S.D. = .14) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านความเอื้ออาทร ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = .46) 2) ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = .35) 3) ด้านความมุ่งประสงค์ของโรงเรียน ($\bar{X}$ = 4.43, S.D. = .27) 4) ด้านความไว้วางใจ ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = .36) 5) ด้านความมีคุณภาพ ($\bar{X}$ = 4.38, S.D. = .34) 6) ด้านการตัดสินใจ ($\bar{X}$ = 4.35, S.D. = .34) 7) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = .43) 8) ด้านการมอบอำนาจ ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = .36) 9) ด้านความหลากหลายของบุคลากร ($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = .33) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ 10) ด้านการยอมรับนับถือ ($\bar{X}$ = 3.95, S.D. = .33) ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะการพัฒนาวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียน มีประเด็นที่สำคัญสูงสุด 3 ด้าน ได้แก่
 1) ด้านการตัดสินใจ ผู้บริหารควรตัดสินใจแบบคิดเร็ว ทำเร็ว เป็นขั้นเป็นตอน และอยู่บนพื้นฐานความเหมาะสมและเป็นไปได้ 2) ด้านความมุ่งประสงค์ของโรงเรียน ผู้บริหาร และครู ควรร่วมกันกำหนดแผนงานโครงการของโรงเรียนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและสภาพปัญหาปัจจุบันของโรงเรียน และ 3) ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นของทุกคนในองค์การ และร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้น ร่วมมือแก้ปัญหา และช่วยกันระดมความคิดหาทางออกที่ดีที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย ในประเด็นดังต่อไปนี้

1. วัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนในสหวิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 มัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านความเอื้ออาทร 2) ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ 3) ด้านความมุ่งประสงค์ของโรงเรียน 4) ด้านความไว้วางใจ 5) ด้านความมีคุณภาพ 6) ด้านการตัดสินใจ 7) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 8) ด้านการมอบอำนาจ 9) ด้านความหลากหลายของบุคลากร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ 10) ด้านการยอมรับนับถือ ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา ในโรงเรียนในสหวิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีพฤติกรรมไปในแนวทางเดียวกัน ด้วยการหล่อหลอมและผสมผสานกันเป็นภาพรวมแห่งวัฒนธรรมองค์การ มีพื้นฐานจากค่านิยม ความเชื่อ ความเข้าใจ บรรทัดฐานที่บุคลากรร่วมกันยึดถือปฏิบัติ ทุกคนภายในองค์การมีการปฏิบัติงานร่วมกัน มีการกระทำจนเป็นประจํา จนสามารถสังเกตได้ไม่ว่าจะเป็นภาษา ความรู้สึก ความเชื่อ ประเพณี หรือพิธีการที่รับรู้ร่วมกัน และปฏิบัติตาม ๆ กัน ทำให้เสริมสร้างความผูกพันของคนในองค์การเป็นอย่างดี และถ่ายทอดให้กับสมาชิกใหม่ และเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ และจากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า ด้านความเอื้ออาทร ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ และด้านความมุ่งประสงค์ของโรงเรียน เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรก แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารแสดงพฤติกรรมในการเอาใจใส่เอื้ออาทรในความเป็นอยู่ของบุคลากรในองค์การ ให้ความสนใจการทำงานของบุคลากร มีการนิเทศติดตามให้ความช่วยเหลืออย่างสม่ำเสมอ เห็นความสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพของบุคลากร และผู้บริหารสนับสนุนสวัสดิการต่าง ๆ แก่บุคลากรทุกคนในองค์การ ยินดีให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาครู และบุคลากรด้วยความเสมอภาค ผู้บริหารสามารถใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมได้อย่างเหมาะสม และผู้บริหารใช้เทคนิคกระตุ้นให้บุคลากรส่วนใหญ่รักดีต่อโรงเรียน โดยมีการมอบรางวัลมอบเกียรติบัตรให้กับบุคลากรที่ประสบความสำเร็จและผู้บริหารจัดสวัสดิการต่าง ๆ ที่เพียงพอเหมาะสมให้กับบุคลากรในองค์การ ซึ่งสอดคล้องกับ เกลิมชัย สงศรี (2559) ที่ได้เสนอไว้ว่า ครูและบุคลากรภายในโรงเรียนมีความใฝ่เรียนรู้ มีความกระตือรือร้น มีความสนใจและใฝ่เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพื่อเพิ่มศักยภาพของตนเอง และมีความมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จที่ได้ตั้งใจไว้ อีกทั้งครู และบุคลากร ต้องยึดมั่นในเจตคติ ความเชื่อ

และค่านิยม และปฏิบัติที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน จะส่งผลให้โรงเรียนมีวัฒนธรรมองค์การที่เข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุณิสา ศรีอัสตร (2561) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียน มาบตาพุดพันพิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมองค์การของโรงเรียน โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. ข้อเสนอแนะการพัฒนาวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียน มีประเด็นที่สำคัญสูงสุด 3 ด้าน ได้แก่

2.1 ด้านการตัดสินใจ ผู้บริหารควรตัดสินใจแบบคิดเร็ว ทำเร็ว เป็นขั้นเป็นตอน และอยู่บนพื้นฐานความเหมาะสมและเป็นไปได้ ดังนั้น สถานศึกษาต้องตระหนักและควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินภารกิจต่าง ๆ ทั้งงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชน และงานภายในสถานศึกษา ผู้บริหารควรให้บุคลากรในสถานศึกษาให้มีส่วนร่วมในการนำเสนอข้อมูลและร่วมตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ให้รวดเร็ว และเป็นระบบให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วลัยก บุตระเกตุ (2562) ที่ได้วิจัยเรื่อง วัฒนธรรมองค์การกับความสุขในการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผลการวิจัยพบว่า มีข้อเสนอแนะ คือ โรงเรียนควรให้ความสำคัญในการตัดสินใจร่วมกันกับบุคลากรภายในโรงเรียนให้มากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังต้องดำเนินงานภายในและภายนอกโรงเรียน และนำหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมนำมาปรับใช้กับการบริหารงานภายในโรงเรียน เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการการมีส่วนร่วมและความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรมากยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่โรงเรียนที่สูงขึ้น

2.2 ด้านความมุ่งมั่นประสงค์ของโรงเรียน ผู้บริหาร และครู ควรร่วมกันกำหนดแผนงาน โครงการของโรงเรียนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและสภาพปัญหาปัจจุบันของโรงเรียน ดังนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องให้ความสำคัญและตระหนักเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียน มีความรู้ความเข้าใจและทราบเป้าหมายของโรงเรียนที่ชัดเจน โดยใช้วิธีการสัมมนา ประชุม เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน และสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุกัญญา ลำสัน (2565) ที่ได้วิจัยเรื่อง วัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม ผลการวิจัยพบว่า มีแนวทางการพัฒนาด้านความมุ่งมั่นประสงค์ของโรงเรียน คือ บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผน เป้าหมายความมุ่งมั่นกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ พันธกิจโรงเรียนร่วมกันให้ชัดเจน ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมร่วมมือกันในการทำงานให้สำเร็จ มีความรับผิดชอบในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายบุคลากรมีความสุขในการทำงาน ช่วยเหลือ มีน้ำใจ ลดความขัดแย้ง ผู้บริหารมีการส่งเสริมสนับสนุนอำนวยความสะดวกให้กับบุคลากรในการทำงานให้เกิดความสำเร็จบุคลากรมีทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม พฤติกรรมไปในทางเดียวกัน และเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนได้เสนอความคิดเห็น แผนงาน โครงการตามขอบข่ายงานมีการประชาสัมพันธ์และการประสานงานที่ดี

2.3 ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นของทุกคนในองค์กร และร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้น ร่วมมือแก้ปัญหา และช่วยกันระดมความคิดหาทางออกที่ดีที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญร่วมมือกับบุคลากรภายในองค์กร และเปิดโอกาสทุกคนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานจนบรรลุเป้าหมายขององค์กร ส่งเสริมให้บุคลากรภายในโรงเรียนทุ่มเทเสียสละทั้งร่างกาย แรงใจ และกำลังทรัพย์อย่างเต็มที่ เพื่อพัฒนาองค์กรบุคลากรภายในโรงเรียนร่วมมือกันทำงานด้วยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความรักสามัคคี ไม่แบ่งฝักแบ่งฝ่าย บุคลากรภายในองค์กรร่วมมือกันประเมินสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกองค์กรอย่างสม่ำเสมอและมีส่วนร่วมกันกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์หลักเกณฑ์และตัวบ่งชี้ในการปฏิบัติงานขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เพ็ชรชมพู พิชญ์พันธ์เดชา และคณะ (2561) ที่ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรมีการประสานสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจอันดีกับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้มาติดต่องาน โดยแสดงให้เห็นถึงผู้ มีมนุษยสัมพันธ์ดี ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น กล่าวและรับผิดชอบในสิ่งที่ได้กระทำและมีน้ำใจช่วยเหลือ ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานการปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรในโรงเรียนในการบริหารโรงเรียน ด้านคุณภาพผู้เรียนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ สนับสนุนการให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตลอดเวลาด้วยการให้ความเห็นปรึกษา มีส่วนร่วมในความรับผิดชอบ ยอมรับฟังความคิดเห็น สามารถในการคิดและเสนอเหตุผล สามารถปฏิบัติงานเต็มที่สามารถเต็มตามความรู้เต็มความสามารถ เปิดโอกาสให้ทุกคนร่วมแสดงความคิดเห็นโดยมีความสำนึกและถือเป็นหน้าที่ที่เป็นประโยชน์ ถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องให้บริการช่วยเหลือ แนะนำสิ่งที่ดี ตลอดจนให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ให้บริการด้วยความเต็มใจและเสมอภาคกับทุกคน มีอัธยาศัยดี เป็นกันเองสุภาพต่อทุกคน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียน ในสหวิทยาเขตหอไตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่การพัฒนาวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียน

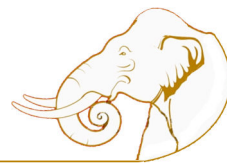
จากภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่การพัฒนาวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียน สรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนา ได้แก่

ด้านการตัดสินใจ ผู้บริหารควรตัดสินใจแบบคิดเร็ว ทำเร็ว เป็นขั้นเป็นตอน และอยู่บนพื้นฐานความเหมาะสมและเป็นไปได้

ด้านความมุ่งประสงค์ของโรงเรียน ผู้บริหาร และครู ควรร่วมกันกำหนดแผนงาน โครงการของโรงเรียนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและสภาพปัญหาปัจจุบันของโรงเรียน

ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นของทุกคนในองค์การ และร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้น ร่วมมือแก้ปัญหา และช่วยกันระดมความคิดหาทางออกที่ดีที่สุด

ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ควรนำกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในสังกัด จนเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์การที่เข้มแข็ง และส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดนำผลการศึกษาไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพบุคลากร และกระบวนการทำงานต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง อีกทั้ง

พัฒนาผู้เรียนให้มีเด็กที่มีคุณภาพและมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากผู้บริหารและครู เป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนให้เข้มแข็ง

สรุป

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในสหวิทยาเขตห่อไตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความเอื้ออาทร รองลงมา คือ ด้านความรู้สึกร่วมเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการยอมรับนับถือ

2. ข้อเสนอแนะการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในสหวิทยาเขตห่อไตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีประเด็นที่สำคัญสูงสุด 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการตัดสินใจ ผู้บริหารควรตัดสินใจแบบคิดเร็ว ทำเร็ว เป็นขั้นเป็นตอน และอยู่บนพื้นฐานความเหมาะสมและเป็นไปได้ 2) ด้านความมุ่งประสงค์ของโรงเรียน ผู้บริหาร และครูควรร่วมกันกำหนดแผนงาน โครงการของโรงเรียนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและสภาพปัญหาปัจจุบันของโรงเรียน และ 3) ด้านความรู้สึกร่วมเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นของทุกคนในองค์กร และร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้น ร่วมมือแก้ปัญหา และช่วยกันระดมความคิดหาทางออกที่ดีที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ด้านการตัดสินใจ ผู้บริหารควรตัดสินใจโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการปฏิบัติหน้าที่ของครู และบุคลากรทางการศึกษา และผู้บริหารควรรวบรวมข้อมูล และใช้ข้อมูลอย่างชาญฉลาดในการตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน

1.2 ด้านความมุ่งประสงค์ของโรงเรียน ผู้บริหารควรปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงวิสัยทัศน์และเป้าหมายของโรงเรียน เป็นหลัก และผู้บริหารควรมีการประชาสัมพันธ์ชี้แจงแก่ครู และบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดวิสัยทัศน์ และเป้าหมายของโรงเรียน

1.3 ด้านความรู้สึกร่วมเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ผู้บริหารควรสร้างความผูกพันต่อโรงเรียนให้กับบุคลากร เพื่อให้บุคลากรไม่คิดโอนย้าย หรือลาออก และผู้บริหารควรใช้เทคนิคจัดกิจกรรมกระตุ้นให้ครู และบุคลากรทางการศึกษา รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

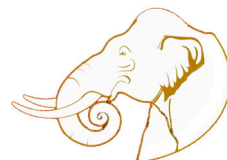
2.1 ควรศึกษาพัฒนารูปแบบวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ เพื่อนำมาปรับใช้และพัฒนาให้ดีขึ้น

2.2 ควรศึกษาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

เอกสารอ้างอิง

- เฉลิมชัย ส่งศรี (2559). วัฒนธรรมองค์กรและองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตภาคเหนือของประเทศไทย. *Rajabhat
Journal of Sciences, Humanities and Social Sciences*, 17(2), 343-352. สืบค้นจาก
<https://ph01.tci-thaijo.org/index.php/psru/article/view/71366>
- บุญเตือน จามะรี. (2560). วัฒนธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มเครือข่ายวังบูรพา จังหวัดสระแก้ว สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เพชรชมพู พิษณุพันธ์เดชา, ราชนันท์ บุญธิมา และ ชีระภาพ เพชรมาลัยกุล. (2561) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และ
วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*, 15(28), 26-35. สืบค้นจาก
<https://ejournals.swu.ac.th/index.php/EAJ/article/view/10197>
- มนฤทัย ทองใบ. (2560). การศึกษาวัฒนธรรมองค์กรเชิงสร้างสรรค์ของโรงเรียนในกลุ่มอำเภอแก่งหางแมว
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มาลัย ปูผ้า. (2558). การศึกษาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนดัดดรุณี จังหวัดฉะเชิงเทรา (วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- โรงเรียนกุดข้าวปุ้นวิทยา. (2565). รายงานผลการประเมินตนเอง (Self Assessment Report: SAR) ปี
การศึกษา 2564. อุบลราชธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี
อำนาจเจริญ.
- โรงเรียนเกษมสิมวิทยาคาร. (2565). รายงานผลการประเมินตนเอง (Self Assessment Report: SAR) ปี
การศึกษา 2564. อุบลราชธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี
อำนาจเจริญ.
- โรงเรียนชุมคำวิทยาคาร. (2565). รายงานผลการประเมินตนเอง (Self Assessment Report: SAR) ปี
การศึกษา 2564. อุบลราชธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี
อำนาจเจริญ.
- โรงเรียนโนนกุลวิทยาคม. (2565). รายงานผลการประเมินตนเอง (Self Assessment Report: SAR) ปี
การศึกษา 2564. อุบลราชธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี
อำนาจเจริญ.

- โรงเรียนมัธยมตระการพืชผล. (2565). รายงานผลการประเมินตนเอง (Self Assessment Report: SAR) ปีการศึกษา 2564. อุบลราชธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ.
- โรงเรียนสพอวิทยาคาร. (2565). รายงานผลการประเมินตนเอง (Self Assessment Report: SAR) ปีการศึกษา 2564. อุบลราชธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ.
- วัลลภ บุตรเกตุ. (2562). วัฒนธรรมองค์การกับความสุขในการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิภาภรณ์ ห่วงเกษม. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุกัญญา ลำสัน. (2565). วัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานครพนม (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุทธิพร มิตติศิลป์. (2559). ภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน วัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุนิสา ศรีอัสตร. (2561). การศึกษาวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนมาบตาพุดพันพิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Heckman, P. E. (1993). School restructuring in practice: Reckoning with the culture of school. *International Journal of Education Reform*, 2(3), 263-271. <https://eric.ed.gov/?id=EJ465326>
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610. <https://doi.org/10.1177/001316447003000308>
- Patterson, G. R. (1986). Performance models for antisocial boys. *American Psychologist*, 41(4), 432-444. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.41.4.432>

การพัฒนาทักษะทางวิทยาศาสตร์ เรื่องตัวเรา โดยใช้การจัดการเรียนรู้
แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเกมการศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

The Developing Scientific Skills about Ourselves Using Learning
Management 5E Knowledge Inquiry Model Combined with
Educational Games for Students Grade 1

นโlobล คำแก่ง¹, สมร ทวีบุญ²

Nalobon Khamkeng¹, Samorn Thaweeboon²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชธานี

¹⁻²Ratchathani University

¹sadongna@gmail.com

Received : June 15, 2024;

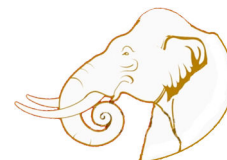
Revised : October 3, 2024;

Accepted : January 30, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาทักษะทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ตัวเรา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเกมการศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องตัวเรา ก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเกมการศึกษาและ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านหนองสนมพะลาน จำนวน 18 คน โดยใช้การสุ่มแบบกลุ่มจากประชากร ที่เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาทุ่งศรีอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำนวน 2 โรงเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ได้แก่ โรงเรียนบ้านหนองสนมพะลาน จำนวน 18 คนและโรงเรียนบ้านโนนใหญ่ จำนวน 14 คน รวมจำนวน 32 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 แผน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 20 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ E1/E2 และการทดสอบค่าที่แบบ Dependent Samples

ผลการวิจัย พบว่า 1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเกมการศึกษา เรื่อง ตัวเรา มีประสิทธิภาพ

เท่ากับ 89.78/82.78 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ตัวเรา หลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเกมการศึกษา สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5E เกมการศึกษา การพัฒนาทักษะทางวิทยาศาสตร์

Abstract

This Article aimed to study (1) to develop scientific skills regarding ourselves, science and technology learning subject group Using 5E inquiry-based learning management combined with educational games. Students to have efficiency according to the criteria of 80/80 2) Comparison of academic achievement on the topic of ourselves before and after learning with learning activities using 5E inquiry-based learning management combined with educational games and the sample group used in the research, including 18 students in Grade 1, Semester 2, Academic Year 2023, Nong Sanom Phalan School. Using cluster random sampling from a population of in Grade 1. There are 2 schools in the Tung Sri Udom Educational Network, under the Office of the Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 5. Currently studying in the 2nd semester of the academic year 2023. Including Nong Sanom Phalan School, 18 people, and Non Yai School, 14 people, totaling 32 people.

The research tools consisted of 1) 10 learning management plans and 2) a 20-question academic achievement test. Statistics used in data analysis included percentages, means, and standard deviations. Determining the effectiveness of learning management plans using E1/E2 and Dependent Samples t-test.

The results found that: 1. The efficiency of the learning management plan using the 5E inquiry-based learning management model combined with the educational game about ourselves is effective according to the criteria 89.78/82.78. 2. Academic achievement regarding ourselves after learning management Using the 5E inquiry-based learning model combined with educational games. Higher than before studying with statistical significance at the .05 level.

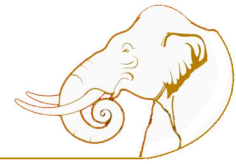
Keywords: 5E inquiry-based learning management; Educational games; Scientific skill development

บทนำ

วิทยาศาสตร์เป็นสาขาวิชาที่มีบทบาทสำคัญในสังคมโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคตเพราะวิทยาศาสตร์มีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับชีวิตของทุกคนไม่ว่าจะเป็นการใช้ชีวิตในทุกๆวัน หรือในการทำงานประกอบอาชีพ มีใช้เครื่องมือ อุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตนั้น ล้วนเป็นผลจากความรู้อย่างได้ผลสมผสานวิทยาศาสตร์ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ช่วยสร้างความตระหนักและความเข้าใจในปรากฏการณ์ทางธรรมชาติมากมาย จึงนำไปสู่การพัฒนาเทคโนโลยีในทางกลับกัน เทคโนโลยียังมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้และการวิจัยความรู้ทางวิทยาศาสตร์อย่างต่อเนื่องทำให้ผู้คนสามารถพัฒนาวิธีคิดได้ ความคิดสมเหตุสมผล คิดอย่างสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ และเชิงวิพากษ์ ด้วยทักษะที่สำคัญสำหรับการวิจัยต่างๆที่ได้ผล มาได้มีการได้มาไปประยุกต์ ต่อยอด ใช้ประโยชน์ ดูแลรักษา พัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน ไม่เพียงเท่านั้นวิทยาศาสตร์ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจ สามารถแข่งขันกับต่างประเทศอีกด้วย ซึ่งประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ทั้งหมด 4 สาระ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ชีวภาพ วิทยาศาสตร์กายภาพ วิทยาศาสตร์โลกและอวกาศ และเทคโนโลยี ในการวิจัย เรื่องการพัฒนาทักษะทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ตัวเรา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเกมการศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ภาคเรียนที่2/2566 อยู่ในสาระการเรียนรู้ที่ 1 วิทยาศาสตร์ชีวภาพ ประกอบด้วยความหลากหลายทางชีวภาพและวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต รวมทั้งนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ และกระบวนการแสวงหาความรู้ ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการแสวงหาความรู้ แต่การทำงานตามขั้นตอนวิทยาศาสตร์จะประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลวย่อมขึ้นอยู่กับทักษะในการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ดังนั้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จึงมีความสำคัญไม่น้อยกว่าเนื้อหาวิทยาศาสตร์ เพราะเนื้อหาวิทยาศาสตร์เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

เกม เป็นเครื่องมือที่สร้างความสนใจ ความสนุกสนานให้แก่ นักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียน เข้าใจ จดจำบทเรียนได้ง่ายและเกิดการพัฒนากิจกรรมต่างๆ ได้ง่ายขึ้น ซึ่งครูส่วนใหญ่ยอมรับว่า กิจกรรมการเล่น หรือเกมสามารถใช้ในการจูงใจนักเรียนครูสามารถนำเกมไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปจนบรรลุเป้าหมายได้ เพราะเกมเป็นกิจกรรมที่จัดสภาพแวดล้อมของนักเรียนให้เกิดการแข่งขันอย่างมีกฎเกณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ และเป็นกิจกรรมเพื่อความสนุกสนาน Gidaphat Sriharee (2018) ได้กล่าวว่าการเรียนรู้ผ่านเกม คือ การเรียนรู้ที่ใช้เกม โดยการใช้เกมเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้รับการกระตุ้น และทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนรู้ และได้รับการส่งเสริมทักษะต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของผู้สอน ดังนั้นต้องมีความเข้าใจวัตถุประสงค์อย่างแจ่มแจ้ง แจ่มกติกาก่อนการเล่นอย่างชัดเจน รวมไปถึงการจัดสถานที่ให้มีความเหมาะสม แจ่มกติกาพร้อมสาธิตวิธีเล่น ให้ละเอียด ตามลำดับขั้นตอนของการเล่นเกมและมีการเสริมแรงทางบวกด้วยการให้รางวัลแก่ผู้เรียน และเมื่อการเล่นจบลงร่วมกันสรุปข้อมูลรายละเอียดเพื่อนำไปใช้ในการสรุปผลร่วมกันหลังการเล่น (ทิศนา แหมมณี, 2560) การสอนโดยการใช้เกม (Game - Based Learning) เป็นวิธีการสอนโดยการ

ใช้เกมสอดแทรกลงในบทเรียน ทำให้ผู้ได้รับความรู้ตามวัตถุประสงค์ของบทเรียน การทำให้นักเรียนอยากเรียนรู้ทำให้นักเรียนเองก็เป็นผู้เล่น จะให้ประสบการณ์โดยตรงแก่นักเรียนเพื่อให้นักเรียนเต็มใจมีส่วนร่วมในการใช้เกมเพื่อจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ครูจะต้องเลือกเกมที่เหมาะกับหลักสูตร การนำไปใช้ในการสอนสามารถทำได้หลากหลายวิธี ครูสามารถสร้างเกมของตนเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการสอนของตนเอง หรืออีกทางหนึ่งคือเกมที่สร้างไว้แล้วสามารถดัดแปลงหรือแก้ไขให้เหมาะกับเป้าหมายของหลักสูตรได้ หากครูต้องการทำเกมไว้ใช้เอง ครูต้องรู้วิธีสร้างเกม และลองหลายครั้งจนกว่าคุณจะแน่ใจว่าได้ผลตามที่คาดหวัง ก่อนเริ่มการแข่งขัน โค้ชควรจัดสถานที่แข่งขันให้อยู่ในสภาพที่เอื้อต่อการแข่งขัน เพื่อป้องกันไม่ให้ติดเกม เสียอารมณ์ และเสียเวลาของผู้เล่น ควรเล่นเกมตามลำดับ ในบางขั้นตอนหรือสถานการณ์ อาจจำเป็นต้องควบคุมเวลาในการเล่น ครูควรติดตามพฤติกรรมการเล่นของนักเรียนอย่างใกล้ชิดในขณะที่นักเรียนกำลังเล่นเกม และควรบันทึกข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อนำไปใช้ในการอภิปรายหลังการเล่น กติกาการเล่นเกมนับเป็นสิ่งสำคัญมากในการเล่นเกมน เพราะกติกาจะตั้งขึ้นเพื่อควบคุมให้การเล่นเป็นไปตามวัตถุประสงค์

ปัจจุบันการเรียนจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยเห็นว่ารูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ตามแนววงจรการเรียนรู้ แบบ 5E (learning cycle) เป็นรูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ฝึกให้นักเรียนเข้าใจกระบวนการสืบเสาะหาคำตอบ รู้จักใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหา มีส่วนร่วมในกิจกรรมมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้อยากรู้ อยากเห็น การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยการลงมือปฏิบัติจริง และการประยุกต์ใช้ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มสูงขึ้นและสามารถคิดแก้ปัญหาได้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กล่าวว่า การจัดการศึกษาวิทยาศาสตร์ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่หลากหลาย ในการสังเกตสิ่งต่าง ๆ รอบตัว มีการตั้งคำถามหรือปัญหาเกี่ยวกับสิ่งที่สนใจที่จะศึกษา ทำให้เกิดการพัฒนาระบวนการคิดขั้นสูง มีการคิดวางแผนและลงมือปฏิบัติการสำรวจตรวจสอบด้วยกระบวนการที่หลากหลาย จากแหล่งเรียนรู้ทั้งสากลและท้องถิ่น คิดและตัดสินใจเลือกข้อมูลที่เป็นประโยชน์และนำไปใช้ในการตอบคำถามหรือแก้ปัญหา ซึ่งจะทำให้เกิดองค์ความรู้ และเกิดการพัฒนาคติทางวิทยาศาสตร์ คุณธรรม และค่านิยมที่ดีต่อวิทยาศาสตร์ โดยผู้สอนมีบทบาทในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นผู้กระตุ้น คอยให้คำแนะนำ และช่วยเหลือให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เรื่องตัวเรา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองสนมพะลาน จะเป็นการเรียนการสอนโดยเน้นทฤษฎีเป็นหลัก สื่อการเรียนการสอนไม่หลากหลาย จึงทำให้นักเรียนไม่เข้าใจ และไม่สามารถอธิบาย สังเกต แยกแยะได้ว่าสิ่งไหนคืออวัยวะภายนอก อวัยวะภายใน ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย และไม่สนใจเนื้อหาที่เรียน ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้การเรียนการสอนไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ผู้วิจัย จึงสนใจทำวิจัยเรื่อง "การพัฒนาทักษะทางวิทยาศาสตร์ เรื่องตัวเรา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเกมการศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อช่วยส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจในกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ง่ายขึ้น โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น

ร่วมกับเกมการศึกษาสอดแทรกเนื้อหาในเกมการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเพลิดเพลินมีความสุขกับการเรียนรู้ และได้รับความรู้ไปพร้อม ๆ กัน รวมทั้งเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเนื้อหา และกิจกรรมในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

5. เพื่อพัฒนาทักษะทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ตัวเรา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5E ร่วมกับเกมการศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80เพื่อศึกษา

6. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องตัวเรา ก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเกมการศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E

การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E กิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง นักวิชาการศึกษาเรียกวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ในคำที่แตกต่างกันไป เช่น การสอนแบบสืบสวนสอบสวน การสอนแบบสอบสวน การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ การสอนแบบสืบเสาะ การสอนแบบสืบค้น การสอนแบบสืบสอบ เป็นต้น

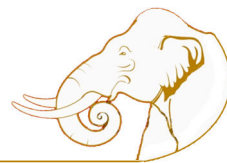
(Bybee et al, 2006) ได้นิยามความหมายในแต่ละขั้นตอนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอนไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) ครูเข้าถึงความรู้อ่อนของนักเรียนและช่วยให้นักเรียนสนใจในโมเดลใหม่ด้วยกิจกรรมสั้น ๆ ที่กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นและตรวจสอบความรู้เดิม กิจกรรมควรเชื่อมระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ แสดงโมเดลก่อนหน้าออกมา และจัดระเบียบความคิดที่มีต่อการเรียนรู้ของกิจกรรม

ขั้นที่ 2 ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) ครูเตรียมกิจกรรมให้นักเรียนสำรวจและค้นหาอาจจะเป็นการทดลองที่ช่วยให้นักเรียนได้ใช้ความรู้เก่าในการสร้างความคิดใหม่ สำรวจและค้นหาข้อสงสัย และออกแบบวิธีการหาคำตอบ

ขั้นที่ 3 ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุปจะมุ่งไปที่มุมมองของนักเรียนหลังจากผ่านการสร้างความสนใจและการสำรวจค้นหาโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความเข้าใจทักษะกระบวนการ หรือพฤติกรรม ในขั้นนี้ครูคอยช่วยแนะนำให้นักเรียน รวมไปถึงครูอธิบายให้นักเรียนมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากขึ้นซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญของขั้นนี้

ขั้นที่ 4 ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนนำความเข้าใจและทักษะไปใช้กับสถานการณ์ใหม่ด้วยกิจกรรมเพิ่มเติมเพื่อนักเรียนจะได้มีความเข้าใจข้อมูลและทักษะที่มากขึ้น

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมิน (Evaluation) ขั้นการประเมินเป็นขั้นที่นักเรียนจะถูกประเมินความเข้าใจและความสามารถเพื่อครูจะได้ทราบถึงความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่าเป็นไปตามของวัตถุประสงค์ในการเรียนหรือไม่

สรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E เป็นการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ในคำที่แตกต่างกันไป เช่น การสอนแบบสืบสวนสอบสวน การสอนแบบสอบถาม การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ การสอนแบบสืบเสาะ การสอนแบบสืบค้น การสอนแบบสืบสอบ เป็นต้น ทบทวนขั้นตอนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ดังนี้
ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ ขั้นที่ 2 ขั้นสำรวจและค้นหา ขั้นที่ 3 ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป ขั้นที่ 4 ขั้นขยายความรู้ ขั้นที่ 5 ขั้นประเมิน

แนวคิดเกี่ยวกับเกมการศึกษา

เกมการศึกษา หมายถึง กิจกรรมที่สร้างความสนใจ ความสนุกสนานให้แก่ผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เข้าใจ จดจำบทเรียนได้ง่าย และเกิดการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ผสมผสานเข้าเนื้อหาในบทเรียน ทำให้ผู้เรียนมีความสุขกับการเรียนรู้และบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ประสาทสัมผัสกับกล้ามเนื้อ ฝึกการสังเกต เปรียบเทียบ จำแนก แยกประเภท และฝึกคิดหาเหตุผลประกอบไปด้วย

- 3.1. เกมจับคู่บัตรคำกับภาพ
- 3.2. เกมติดบัตรภาพอวัยวะภายในร่างกาย
- 3.3. เกมจำแนกส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย
- 3.4. เกมปริศนาคำทาย
- 3.5. เกมฉันคือใคร (ทายอวัยวะจากหน้าที่ของอวัยวะ)
- 3.6. เกม kahoot! เรื่อง การทำงานร่วมกันของอวัยวะ
- 3.7. เกมใบ้คำ (การดูแลรักษาส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย)
- 3.8. เกมตอบคำถามมหาสนุก

จากแนวคิดเกี่ยวกับเกมการศึกษาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า เกมการศึกษามีหลายประเภท ซึ่งแต่ละประเภทจะมีจุดมุ่งหมายตรงกัน คือ เพื่อพัฒนาสติปัญญา ทำให้เกิดความสนุกสนานร่าเริง เพื่อพัฒนาความริเริ่มสร้างสรรค์ มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กโดยใช้เกมการศึกษานั้น ต้องคำนึงความเหมาะสมของเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนการสอน วยของผู้เรียนด้วย

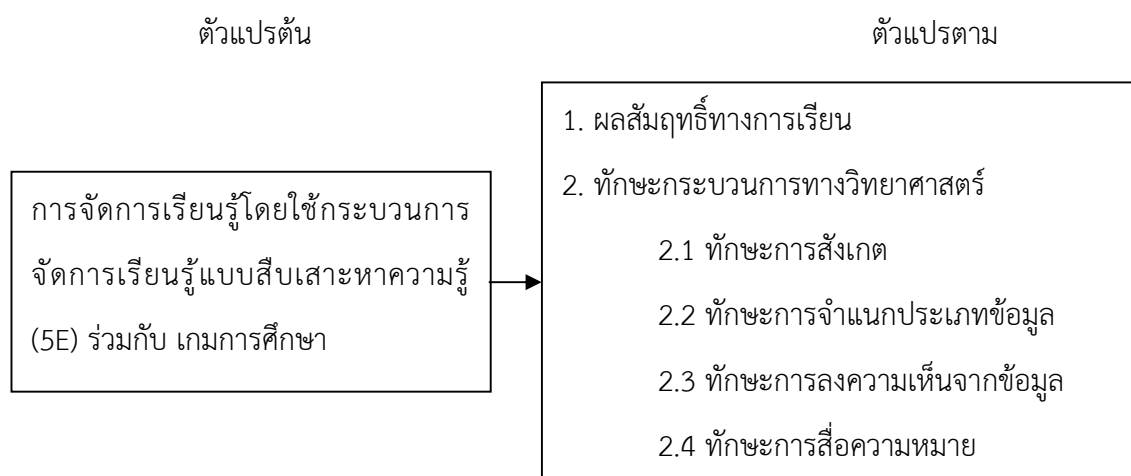

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับเกมการศึกษา

การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับเกมการศึกษา หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้พัฒนาหรือจัดโครงสร้างทางความคิดขึ้นจากสิ่งที่ได้พบเห็นจากสถานการณ์หรือจากปัญหาและสามารถเชื่อมโยงกับความรู้ความเข้าใจเดิมที่มีอยู่แล้วมาสร้างเป็นความรู้ใหม่ด้วยตนเองโดยทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายผ่านการเรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน โดยใช้เกมการศึกษาซึ่งเป็นกิจกรรมทางการศึกษาที่ได้นำเอาความสนุกสนานของเกมในรูปแบบใหม่ ๆ ผสมผสานเข้าเนื้อหาในบทเรียนทำให้ผู้เรียนทำให้ผู้เรียนมีความสุขกับการเรียนรู้และบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม มาสอดแทรกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนตามความเหมาะสมและความสอดคล้องของเนื้อหา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ศึกษาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้วยรูปแบบการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะทางวิทยาศาสตร์ เรื่องตัวเรา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเกมการศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยจึงนำมาใช้เป็นกรอบความคิดในการวิจัยโดยเขียนเป็นแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ ตัวแปรต้น ตัวแปรตาม ดังภาพที่ 1

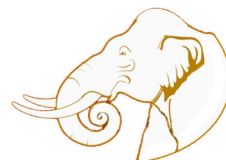
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาทุ่งศรีอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำนวน 2 โรงเรียน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 รวมจำนวน 32 คน

1.2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองสนมพะลาน กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาทุ่งศรีอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 18 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่ม โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มี เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเกมการศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบด้วย 10 แผน

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน-หลังเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองสนมพะลาน เป็นแบบปรนัย 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

3. การทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการทดลอง แบบแผนการวิจัย One Group Pretest-Posttest Design ซึ่งมีรูปแบบการทดลอง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แบบวิจัยเชิงการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน (Pretest)	ทดลองสอน	สอบหลัง (Posttest)
ทดลอง	T_1	X	T_2

สัญลักษณ์ที่ใช้

T_1	หมายถึง	การทดสอบก่อนเรียน (Pretest)
X	หมายถึง	การจัดการเรียนรู้โดยใช้ 5E ร่วมกับเกมการศึกษา
T_2	หมายถึง	การทดสอบหลังเรียน (Posttest)

ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ทดสอบก่อนเรียน(Pre-test) เพื่อวัดความรู้พื้นฐานของนักเรียนด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้นชนิด 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ตรวจให้คะแนนพร้อมเก็บรวบรวมบันทึกคะแนนไว้

2. ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 10 แผน 10 ชั่วโมง

3. ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Post-test) ด้วยแบบทดสอบที่ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้น ชุดเดียวกันกับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน(Pre-test) จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก

4. นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองกับนักเรียน ไปวิเคราะห์หาค่าทางสถิติเพื่อสรุปผลการทดลองตามความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการ ดังนี้

1. วิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ตัวเรา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเกมการศึกษา สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์ 80/80 โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยใช้การพัฒนาทักษะทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ตัวเรา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเกมการศึกษา สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียน t-test (Dependent Samples)

ผลการวิจัย

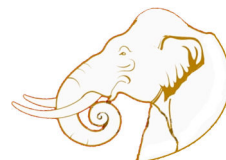
วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิจัยพบว่าการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ตัวเรา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเกมกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ให้เป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละในระหว่างเรียน โดยใช้รูปแบบ 5E ร่วมกับเกมการศึกษา เรื่อง ตัวเรา วิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

คะแนน	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	ร้อยละ
ประสิทธิภาพกระบวนการของแผนการจัดการเรียนรู้(E1)	50	4.49	0.54	89.78
คะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (E2)	20	16.59	1.65	82.78
ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ (E1/E2) เท่ากับ 89.78/82.78				

จากตารางที่ 2 พบว่า จากการเรียนโดยใช้การพัฒนาทักษะทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ตัวเรา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเกม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยคือ 4.49 จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 และค่าร้อยละ 89.78 แสดงว่ามีประสิทธิภาพของกระบวนการ E1 เท่ากับ 89.78

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่าการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ตัวเรา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

5E ร่วมกับเกม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยวิเคราะห์ค่า t-test (Dependent Samples) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การพัฒนาทักษะทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ตัวเรา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเกม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

การทดสอบ	n	$\bar{x}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	18	9	2.17	22.52*	.000
หลังเรียน	18	16.56	1.65		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้รูปแบบ 5E ร่วมกับเกม เรื่อง ตัวเรา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ผลการหาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ตัวเรา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเกม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพเท่ากับ 89.78/82.78 ตามเกณฑ์ 80/80 ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัย ทั้งนี้เนื่องจากแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น มีกระบวนการสร้างตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการที่เหมาะสม ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตร และเอกสารที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ 5E ร่วมกับเกมการศึกษา แล้ววิเคราะห์องค์ความรู้เพื่อสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้ผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 3 ท่าน จึงทำให้แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม มีการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ มีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียนซึ่งทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนการสอน จากการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ได้มีการติดตาม ซักถามนักเรียนเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นหลังจากการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ โดยการเยี่ยมบ้านนักเรียน สอบถามผู้ปกครอง นักเรียนมีการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ แพรวนภา โสภา, อนันต์ปานสุวัชร และลาดทอง ปานสุวัชร (2561) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ โดยใช้การสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น(5E) และเกมเรื่อง ระบบต่างๆ ในร่างกายมนุษย์และสัตว์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น และเกม เรื่อง ระบบต่างๆ ในร่างกายมนุษย์และสัตว์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 75.14/75.39 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Akar E (2005) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามวัฏจักรการเรียนรู้ 5E ของนักเรียนเกรด 10 เรื่อง กรด เบส

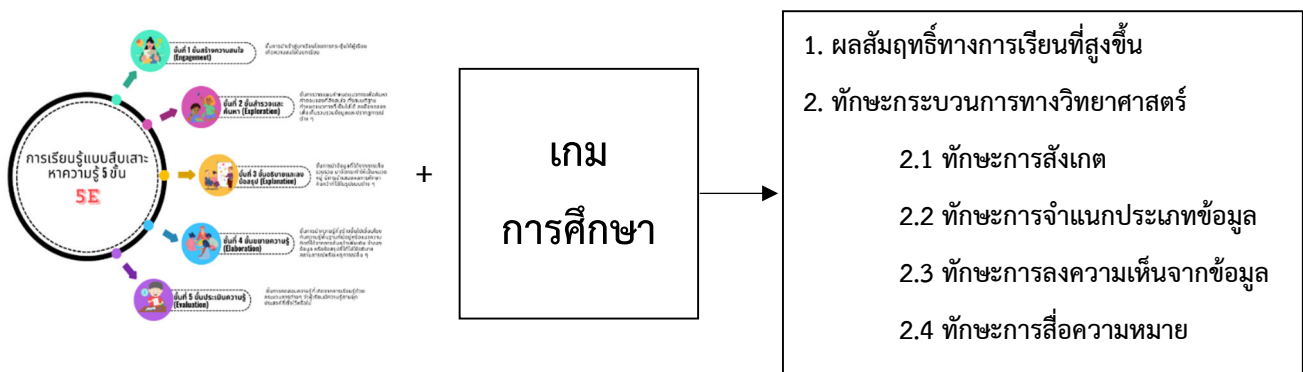
ผลจากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามวัฏจักรการเรียนรู้ 5E มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากการเรียนรู้ตามวัฏจักรการเรียนรู้ 5E สร้างแรงจูงใจในการเรียน ในการค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเองการอภิปรายช่วยให้เด็กเรียนสามารถสรุปองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การพัฒนาทักษะทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ตัวเรา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเกม ร่วมกับการศึกษาพบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยการพัฒนาทักษะทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ตัวเรา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเกมการศึกษา เป็นการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการลงมือปฏิบัติทำให้ผู้เรียนเกิดการกระตือรือร้น ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนที่สูงขึ้น และผลการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน เรื่อง ตัวเรา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9 คิดเป็นร้อยละ 45 หลังจากการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ตัวเรา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเกมการศึกษา ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน มีส่วนร่วมในการทำงาน ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในการตอบคำถามมากขึ้น ส่งผลให้นักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.56 นักเรียนสามารถทำได้ร้อยละ 82.78 ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ นงพงา สุวพิศ (2561) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ผลการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น โดยใช้เกมประกอบเรื่อง สมบัติสาร ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสขนาดกลาง อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น โดยใช้เกมประกอบสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลวิจัยของ วรณภา พุทธสอน (2558) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ร่วมกับการใช้เกมเรื่อง แม่เหล็กและไฟฟ้า เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า 1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ร่วมกับการใช้เกม เรื่อง แม่เหล็กและไฟฟ้าเพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เป็นชุดสื่อประสมที่มีองค์ประกอบ คือ คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับครู ประกอบด้วย คำชี้แจงสำหรับครู มาตรฐานตัวชี้วัด และจุดประสงค์การเรียนรู้รายการสื่อและอุปกรณ์ แผนการจัดการเรียนรู้ บัตรกิจกรรม แนวการตอบกิจกรรม เฉลยแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน และชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียน ประกอบด้วย คำชี้แจงสำหรับนักเรียน แบบทดสอบก่อนเรียน บัตรกิจกรรม แบบทดสอบหลังเรียน และมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ ขั้นที่ 2 ขั้นสำรวจและค้นหา ขั้นที่ 3 ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป ขั้นที่ 4 ขั้นขยายความรู้ ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผล การตรวจสอบความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ

จำนวน 5 คน พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อนำไปหาดัชนีประสิทธิผล พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้ง 3 ชุด มีค่าเท่ากับ 0.6582 - 0.7125 2. นักเรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยในครั้งนี้สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ 5E ร่วมกับเกมการศึกษา เรื่อง ตัวเรา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีส่วนช่วยให้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นและมีทักษะทางวิทยาศาสตร์สูงขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเกมการศึกษาส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ห้าขั้นตอนร่วมกับเกมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและความสนุกสนานในการเรียนสามารถที่จะจำเนื้อหาที่เรียนได้จากการร่วมกิจกรรมเกมการศึกษาและทบทวนความรู้จากการทำใบกิจกรรม

สรุป

สรุปผลการพัฒนาทักษะทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ตัวเรา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเกม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ตัวเรา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเกม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 89.78/82.78

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ตัวเรา หลังการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ตัวเรา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเกม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1. ครูควรศึกษาข้อมูลขั้นตอนกระบวนการในการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบ 5E ร่วมกับ เกมการศึกษา ขั้นตอนแต่ละขั้นของการจัดการเรียนรู้แบบ 5E และเกมการศึกษาต่าง ๆ เพื่อที่จะเป็น ประโยชน์ต่อนักเรียนสูงสุด และเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2. ครูควรศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ ทุกขั้นตอนเป็นอย่างดีเพื่อให้เกิดประโยชน์ และประสิทธิภาพต่อนักเรียน

1.3. ควรสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าแสดงออก สนับสนุนชื่นชมผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรับผิดชอบในตนเอง ผ่อนคลาย เกิดความ สนุกสนานและมีความคิดสร้างสรรค์ในการเรียน

1.4. ในการจัดกลุ่มการทำงานของนักเรียน ครูควรละนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน เข้าด้วยกันเพื่อช่วยเหลือกัน และสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรต่อกัน เพื่อสร้างประสิทธิภาพ ในการทำงาน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรศึกษาจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเกมการศึกษาใน กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนต่อไป

2.2. ควรศึกษาการทำวิจัย โดยใช้รูปแบบการสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับวิธีอื่นๆ เพื่อให้เกิดความหลากหลายและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.3. ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเกม การศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้ในแต่ละแผนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาตามจุดประสงค์การ เรียนรู้ด้านความรู้ การปฏิบัติ และทักษะทางวิทยาศาสตร์ รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์

เอกสารอ้างอิง

ทิตินา แคมมณี. (2560). รูปแบบการเรียนการสอน:ทางเลือกที่หลากหลาย.(พิมพ์ครั้งที่ 9).

กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นางพาง สุวพิศ. (2561). ผลการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น โดยใช้เกมประกอบเรื่อง สมบัติ สารที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่3 โรงเรียนขยายโอกาสขนาดกลาง อำเภอมะนัง จังหวัดชุมพร. สืบค้นเมื่อ 25 กันยายน 2566, จาก https://www.stou.ac.th/thai/grad_stdy/Masters/%E0%B8%9D%E0%B8%AA%E0%B8%AA/research/9th/FullPaper/SS/Ora/O-.pdf

- วรรณภา พุทธสอน (2558). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ร่วมกับการใช้ เกมเรื่อง แม่เหล็กและไฟฟ้า เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานสำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 กันยายน 2566, จาก http://www.edu.nu.ac.th/th/news/docs/download/2018_05_13_11_53_05.pdf
- แพรวนภา โสภา, อนันต์ปานศุภวัชร และถาดทอง ปานศุภวัชร. (2561). การพัฒนาการคิดวิเคราะห์ โดยใช้การสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น และเกมเรื่อง ระบบต่างๆ ในร่างกายมนุษย์และสัตว์ กลุ่มสาระ การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 10 (28), 118-121 สืบค้นจาก https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=56421238106
- Akar E. (2005). Effectiveness of 5E learning cycle model on students' understanding of acid-based concepts.[M.D. School of natural and applied science, Middle east technical university.].
- Gridaphat S. (2018). Software engineering prospective on digital game-based learning for thailand education 4.0. The Journal of King Mongkut' University of Technology North Bangkok, 28 (2): 447-488.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับผลการพัฒนา
ห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐาน ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์และ
กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโขง-สืวิเชียร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

Relationship Between Creative Leadership of School Administrators and
Results of Basic Smart Classroom Development In Education Network of
Domepradit and Network of Song Si Wichien Under Ubon Ratchathani
Primary Educational Service Area Office 5

หนึ่งฤทัย บุญพวง¹, เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม² และวเลรัตน์ ฉิมน้อย³

Nuengruethai Boonpuang¹, Charoenwit Somphongtam² and Waleerat Chimnoi³

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชธานี

Ratchathani University

¹Email: Nuengruethaiboonpuang@gmail.com

Received : July 27, 2024;

Revised : September 23, 2024;

Accepted : September 26, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารของโรงเรียน 2) ศึกษาผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะของโรงเรียน และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์และกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโขง-สืวิเชียร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำนวน 160 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณ ค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ ระหว่าง .53 - .91 และ .45- .87 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .97 และ .96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการวิจัย พบว่า

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารของโรงเรียน โดยรวม อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการตัดสินใจที่ชาญฉลาด อยู่ในระดับมาก

2. ผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐานของโรงเรียน โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความเข้าใจ อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการรู้จัก อยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐานของโรงเรียน โดยรวม มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร; ผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะ; ผู้บริหารโรงเรียน

Abstract

The objectives of this research were: 1) To study creative leadership of the school administrators in the Education Network of Domepradit and the Network of Song Si Wichien under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 5, 2) To study the results of basic smart classroom development in the Education Network of Domepradit and the Network of Song Si Wichien under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 5, and 3) To study the relationship between the creative leadership of the school administrators and the results of basic smart classroom development in the Education Network of Domepradit and Network of Song Si Wichien under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 5. The sample consisted of 160 administrators, teachers, and educational personnel. The research tool was a 5-level rating scale questionnaire with the discriminant values (r) between .52 - .82 and .51 - .91 and the reliability of .97 and .96, respectively. Statistics for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient. The findings were as follows:

1. The school administrators' creative leadership was at a high level; the highest mean score was Individual Consideration at the highest level, and the lowest mean score aspect was Wisely decision-making at a high level.

2. The results of basic smart classroom development as a whole were at the highest level; the highest mean score was the Cognitive dimension at the highest level, and the lowest mean score aspect was the Knowing and thinking dimension at a high level.

3. The relationship between the creative leadership of the school administrators and the results of basic smart classroom development was positively correlated at a high level, statistically significant at a .01 level.

Keywords: Creative Leadership of the School Administrators; Results of Basic Smart Classroom Development; School Administrators

บทนำ

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และมีความสำคัญต่อการพัฒนาตนเองและองค์กร ผู้ที่พัฒนาแนวคิดนี้คือ Ash and Persall (2000) ซึ่งได้อธิบายไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างโอกาสการเรียนรู้ให้แก่บุคลากรในองค์กร โดยส่งเสริมการเรียนรู้การทำงานเป็นทีม การสร้างความไว้วางใจในองค์กร การส่งเสริม การมีทัศนคติเชิงบวกในการทำงาน การเสริมสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการมีประสิทธิภาพการสื่อสารภายในองค์กร ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำองค์กรไปสู่ความมีประสิทธิภาพและบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร ซึ่งการจัดการศึกษายังคงมีอุปสรรคในเรื่องของการบริหารจัดการ รูปแบบการบริหาร ความยืดหยุ่นในการทำงาน การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ที่จะนำไปสู่การสร้างสรรคสิ่งใหม่ของการบริหารจัดการสถานศึกษาที่รับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการบริหารงานการจัดการศึกษาของโรงเรียน (นงคณูช จันทรสสัย, 2565) และต้องปฏิรูปการจัดการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษา ปรับเปลี่ยนรูปแบบของการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ควบคู่กับเทคโนโลยีที่ต้องคำนึงถึงวิธีการเรียนรู้ เครื่องมือที่ใช้ รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สามารถต่อยอดไปสู่การทำงานในอนาคตนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาที่นำมาบูรณาการเข้ากับการจัดการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ในทุกระดับชั้น ซึ่งส่งผลกระทบให้เกิดการปรับเปลี่ยนห้องเรียนแบบเดิมไปสู่ห้องเรียนที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ซึ่งเรียกว่า “ห้องเรียนอัจฉริยะ” (จุฑามาศ เพิ่มพูนเจริญยศ, 2560)

ตามนโยบายการศึกษาของประเทศไทย 4.0 ห้องเรียนอัจฉริยะ (Smart Classroom) ถือเป็นหนึ่งในนวัตกรรมด้านการศึกษาที่มีการใช้เครื่องมือที่หลากหลายทางเทคโนโลยีอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในห้องเรียน เพื่อพัฒนาความรู้และสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน กระทรวงศึกษาธิการ เปิดเผยต่อสื่อมวลชนถึงความคืบหน้าการจัดทำห้องเรียนอัจฉริยะ (Smart Classroom) ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดห้องเรียนอัจฉริยะ (Smart Classroom) แก่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ว่า ควรจัดห้องเรียนให้มีรูปแบบที่หลากหลายจำนวน 2-3 รูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นห้องเรียนคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด e-Learning ขณะนี้ในบางโรงเรียนมี Smart Classroom อยู่แล้ว แต่ในบางโรงเรียนที่ยังไม่ได้เริ่มดำเนินการ ต้องพิจารณาว่าจะเริ่มจากอะไร หรือโมเดลใด เพราะโรงเรียนทั้งหมดมีจำนวนกว่า 30,000 โรงเรียน ซึ่งแต่ละโรงเรียนก็มีความต้องการแตกต่างกัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557) ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2567) ได้เล็งเห็นโอกาสในการนำเทคโนโลยีดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ร่วมกับการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมเพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษา โดยส่งเสริมการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (E-learning) การบริหารจัดการด้านการศึกษา ตลอดจนติดตามผลการเรียน พัฒนาความสามารถของครูผู้สอนด้วยการนำแพลตฟอร์มเทคโนโลยีมาใช้จนเกิดเป็น “ห้องเรียนอัจฉริยะ” ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดของ ภูษิต สติพิพงษ์ (2559) ที่ได้เสนอไว้ว่า ห้องเรียนอัจฉริยะ (Smart Classroom)

ถือเป็นนวัตกรรมการศึกษาที่ได้นำเทคโนโลยีมาเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อมุ่งพัฒนาและส่งเสริมประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทค่อนข้างสูงต่อการจัดการศึกษาโดยห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐาน มีจุดเน้นของการมีปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนร่วมกันกับเทคโนโลยีที่หลากหลายของสื่อ ในรูปแบบต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้มีปฏิสัมพันธ์และเกิดวิธีคิดตามกระบวนการสร้างองค์ความรู้และหลักการทางวิทยาศาสตร์ อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดแก้ปัญหาการคิดเชิงสร้างสรรค์และสามารถประมวลผลข้อมูลความรู้ได้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งช่วยส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารและทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นต้น ส่วนแนวคิดของ วลีรัตน์ พุทธาศรี (2565) ได้กล่าวไว้ว่า รูปแบบและคุณลักษณะของห้องเรียนอัจฉริยะ (Smart Classroom) มี 3 รูปแบบ ได้แก่ ห้องเรียนระดับพื้นฐาน (Basic smart classroom) ห้องเรียนระดับกลาง (Intermediate smart classroom) และห้องเรียนระดับสูง (Advance smart classroom) ซึ่งห้อง Smart Classroom จะต้องมีความสำคัญ คือ รองรับการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมของนักเรียน จึงต้องมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างออกไป ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยสื่อสโตนวัตกรรมที่ทันสมัย และต้องใช้ความสามารถของเทคโนโลยีการศึกษาและโปรแกรมประยุกต์อื่นๆ เข้ามาในห้องเรียนได้ด้วย รวมไปถึงต้องมีครุภัณฑ์ที่มีลักษณะพิเศษ ทั้งนี้ พันธิการ์ วัฒนกุล (2561) กล่าวว่า ตัวชี้วัดสำหรับใช้ในการประเมินคุณภาพห้องเรียนอัจฉริยะเสมือนที่เหมาะสมกับการศึกษา ประเทศไทย ประกอบด้วย 1) มิติทางเทคนิค 2) มิติทางเนื้อหา 3) มิติทางความเข้าใจ 4) มิติการรู้คิด และ 5) มิติทางสังคม ซึ่งสามารถนำไปสร้างแบบประเมินตัวชี้วัดในแต่ละมิติการวัดคุณภาพของระบบประเมินห้องเรียนอัจฉริยะเสมือนสำหรับการศึกษาไทย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Hsin-Yi Chang et al., (2015) ที่ได้เสนอกรอบแนวความคิดใหม่ในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสนับสนุนสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อการออกแบบการสอนในอนาคตและเพื่อการทำการวิจัยในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 มิติ อันได้แก่ 1) มิติทางเทคนิค เป็นการวัดทางเทคนิคโดยการใช้สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีเทคโนโลยีในการสนับสนุน ตัวอย่างเช่น ความต่อเนื่องในการใช้งาน และความง่ายในการใช้งาน 2) มิติทางเนื้อหา เป็นการตรวจสอบคุณสมบัติของข้อมูลที่อยู่ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีเทคโนโลยีในการสนับสนุน เช่น การปรับเปลี่ยนของเนื้อหาความหลากหลายของที่มา ตลอดจนความสัมพันธ์เกี่ยวข้องของเนื้อหา 3) มิติทางความเข้าใจเป็นการประเมินกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์ความรู้ส่วนบุคคลเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของผู้เรียน เช่น การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ การเจรจาของผู้เรียน และคำแนะนำตามช่วงเวลา 4) มิติการรู้คิด เป็นการสำรวจกิจกรรมที่สนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้สู่การรู้คิดในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีเทคโนโลยีในการสนับสนุน เช่น การคิดไตร่ตรอง การมุ่งมั่นเข้าใจการดำเนินงานและทำตามจุดประสงค์ อุปนิสัยความเป็นเด็ก เป็นผู้ใหญ่ 5) มิติทางสังคม คือ การระบุลักษณะ ความรุนแรง และความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ความเป็นส่วนร่วม การสนับสนุน การช่วยเหลือกัน เช่น การรวมกลุ่มของผู้เรียน และ 6) มิติพฤติกรรมทางจิตใจ การวัดการพัฒนาอารมณ์ใน

สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีเทคโนโลยี ในการสนับสนุน เช่น ความวิตกกังวลต่อการใช้งานคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ การเรียนรู้ผ่านรูปแบบห้องเรียนอัจฉริยะ สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ที่ผู้เรียนใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น Face time, Facebook, Line และ YouTube เป็นเครื่องมือ ในกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันวิพากษ์ให้คำแนะนำในการปรับปรุงผลงานและมีการจัดประชุมทางไกล ผู้เรียนสามารถเห็นแนวคิดในการสร้างชิ้นงานของเพื่อน ๆ แลกเปลี่ยนแนวคิดและมีการจัดเก็บความรู้ในคลังโดยประยุกต์ใช้ Google drive และมีเครื่องมือสืบค้น (Search Engine) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้งานได้ง่ายช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกสบายใจต่อการเรียนและสามารถทำความเข้าใจกับเนื้อหาได้อย่างเต็มที่ โดยไม่ต้องเสียเวลาอยู่กับการทำความเข้าใจการใช้งานที่สับสน การแสดงออกการนำเสนอความคิดประยุกต์ใช้เครื่องมือโปรแกรมการสนทนาออนไลน์ (Line Program) ในการสื่อสารกลุ่มสนทนา เรียนรู้เนื้อหาวิชาการในเครือข่ายสังคมออนไลน์ หรือคอร์สแวร์ มีการกำหนดประเด็นในการสนทนา เพื่อสร้างนวัตกรรมนำเสนอความคิดผลงาน ประสพการณ์เดิมเสนอข้อค้นพบใหม่ร่วมกันสร้างความคิดใหม่ที่เป็นประโยชน์มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ซึ่งช่วยให้เกิดการเรียนรู้และเปิดมุมมองการแก้ปัญหาที่กว้างและหลากหลายมากยิ่งขึ้น ยอมรับฟังความคิดเห็นและการวิจารณ์ของผู้ร่วมกิจกรรมจะช่วยเพิ่มองค์ความรู้ และมุมมองที่กว้างมากขึ้น อีกทั้งยังเสริมสร้างให้เกิดการยอมรับระหว่างกัน (ธัชกร สุวรรณจรัส, 2562)

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ และกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโขง-สัวะเชียร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ทั้ง 2 กลุ่มเครือข่าย ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอโนนไย จังหวัดอุบลราชธานี จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนทั้ง 2 กลุ่มเครือข่าย ส่วนใหญ่พบปัญหาอุปสรรคในลักษณะเดียวกัน อาจด้วยโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลาง มีสภาพบริบทคล้ายกัน จากการศึกษารายงานผลการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report: SAR) ปีการศึกษา 2565 ของแต่ละโรงเรียน ภาพรวม สรุปพบปัญหาอุปสรรค อาทิเช่น ผลการประเมินการทดสอบความสามารถพื้นฐานของนักเรียนระดับชาติ (NT) และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของปีการศึกษา 2565 มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนด รูปแบบการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ยังส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมน้อย ยังสร้างองค์ความรู้ไม่เป็น ขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการสืบค้น การจัดแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน ยังขาดการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระ ขาดความหลากหลาย และไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน การพัฒนาการเด็กด้านสติปัญญายังไม่หลากหลาย ห้องเรียนขาดอุปกรณ์การสืบค้นข้อมูลสำหรับนักเรียน สื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์อำนวยความสะดวก เช่น เครื่องพิมพ์ ยังไม่เพียงพอ สภาพแวดล้อมแหล่งเรียนรู้ภายนอกห้องเรียนมีน้อย ขาดการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้จากสื่อเทคโนโลยีด้วยตนเอง การจัดแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนยังขาดการส่งเสริมสนับสนุนการจัดแหล่งเรียนรู้การดูแลอย่างเป็นรูปธรรม ต่อเนื่องและจริงจัง ความพร้อมและความหลากหลายในด้าน ICT ยังมีข้อจำกัด เนื่องจากชุมชนตั้งอยู่ห่างไกลจากตัวเมือง ครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นครูที่บรรจุใหม่และมีประสบการณ์ไม่มาก ผู้เรียนบางคนในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ยังต้องเร่งพัฒนาในด้านการอ่านคล่อง การเขียนเพื่อสื่อสาร และด้าน

การนำเสนอ การอภิปราย และแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสมเหตุสมผล และต้องพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาตามสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม (โรงเรียนบ้านแปดอัม โรงเรียนอื่น ๆ, 2566) จากสภาพดังกล่าว โรงเรียนควรจัดการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและฝึกให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ หาความรู้จากแหล่งเรียนรู้สื่อเทคโนโลยีให้มากขึ้น และพัฒนาสื่อ แหล่งเรียนรู้ จัดเตรียมห้องปฏิบัติการให้อยู่ในสภาพดีและพร้อมใช้งานเสมอ ครูควรจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์อย่างหลากหลาย และใช้แหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาตนเอง

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐานของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ และกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโขง-สัวีเชียร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ซึ่งคาดหวังว่าผลการวิจัยจะนำไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุงและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด ในการบริหารจัดการเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ รวมทั้งสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปบูรณาการปรับใช้สำหรับการจัดการเรียนรู้ด้วย “ห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐาน” ได้อย่างเหมาะสม และทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน อันจะส่งผลดีต่อคุณภาพการศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ และกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโขง-สัวีเชียร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
2. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐานของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ และกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโขง-สัวีเชียร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐานของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ และกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโขง-สัวีเชียร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

การทบทวนวรรณกรรม

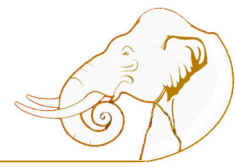
หลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

หลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (Formative Leadership Theory) ได้รับการพัฒนา โดย Ash and Persall (2000) บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า “ในโรงเรียน หนึ่งอาจมีผู้นำได้หลายคน ซึ่งแสดงบทบาทการใช้ภาวะผู้นำในลักษณะต่าง ๆ มากมายบทบาท

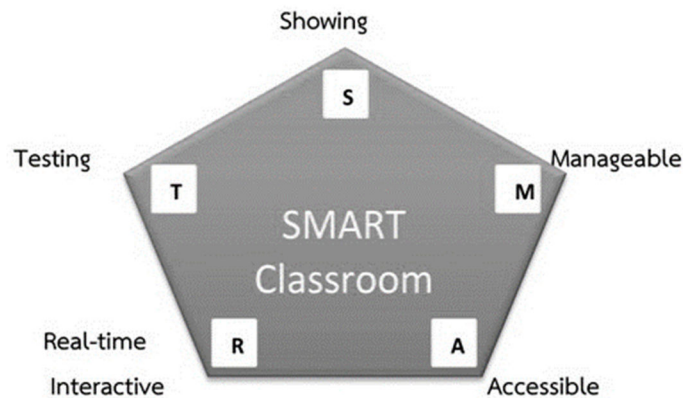
ภาวะ ผู้นำจึงมิได้จำเพาะเจาะจงแต่ผู้บริหารเท่านั้น” แต่หน้าที่ ของผู้บริหาร คือ การสร้างโอกาสการเรียนรู้ให้แก่ครู อาจารย์ และบุคลากรต่าง ๆ เพื่อเป็นช่องทางให้คนได้พัฒนาตนเองเข้าสู่การเป็นผู้นำที่สร้างสรรค์ ทฤษฎีภาวะผู้นำแบบสร้างสรรคนี้มีมุมมองว่า “ครูคือผู้นำ” โดยมีครูใหญ่ คือ ผู้นำของผู้นำ อีกทอดหนึ่ง โดยหน้าที่สำคัญของผู้บริหาร จึงไม่เพียงแต่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ของครู อาจารย์ และบุคลากร ซึ่งเป็นผู้ใหญ่ของโรงเรียนอีกด้วย การเป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์ นั้นจำเป็นจะต้องอาศัยทักษะการเอื้ออำนวยความสะดวกอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้ Sternberg (2006) ได้เสนอไว้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ จำเป็นต้องอาศัย สติปัญญา ความรู้เชิงลึก รูปแบบการคิด บุคลิกภาพ แรงจูงใจภายใน และสภาพแวดล้อมแบบเปิด และได้เสนอไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีต้องประกอบด้วยหลักสำคัญ ได้แก่ การตัดสินใจในกรณีต่าง ๆ นั้น จะต้องเป็นไปในเชิงสร้างสรรค์ ผ่านการวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วน มีการฝึกฝนและปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ และต้องเป็นไปด้วยความเฉลียวฉลาด และมีชั้นเชิง โดยมีองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่สำคัญ ได้แก่ 1) การตัดสินใจที่ชาญฉลาด 2) มีความคิดสร้างสรรค์ 3) มีวิสัยทัศน์ และ 4) คำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ส่วน Maxwell (2012) ได้กล่าวว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในหนังสือ “The 5 levels of leadership” สรุปได้ว่าผู้นำระดับ 5 จะต้องมีการผลักดันและสร้างสัมพันธ์ที่ดีสามารถโน้มน้าวให้บุคคลในองค์กรเกิดการเปลี่ยนแปลงและทำสิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้น ชอบความท้าทาย ไม่ชอบอยู่นิ่ง มีการสร้างทีมงานภายในให้เกิดผลงานพร้อมทั้งส่งเสริมให้ลูกทีมกลายเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ความคิดสร้างสรรค์ ในสมองของมนุษย์มีความคิดหลากหลายรูปแบบ แล้วแต่จะใช้ไปในทิศทางไหนมากกว่ากัน ในส่วนของความคิดสร้างสรรค์นั้น เป็นความสามารถทางการคิดอย่างหนึ่งของสมองซึ่งเป็นสิ่งที่มีอยู่ในตัวบุคคลทุกคนอาจจะมีมากหรือน้อยแตกต่างกันไป

จากหลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สรุปได้ว่า เป็นลักษณะและพฤติกรรมในการเป็นผู้สร้างสรรค์ และผู้กระตุ้นให้ผู้อื่นเกิดความสร้างสรรค์ด้วยแนวทางใหม่ ๆ หรือวิธีการใหม่ ๆ อย่างท้าทาย สร้างแรงบันดาลใจ สร้างแรงจูงใจ และยึดหยุ่น ที่สำคัญภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ยังเป็นผู้สร้างสภาพแวดล้อม หรือสร้างบรรยากาศ เพื่อก่อให้เกิดการริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ และสนับสนุนให้ผู้อื่นได้มีความสร้างสรรค์ ดังนั้น ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เป็นเรื่องกล่าวเกี่ยวกับการนำ คือ การนำเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นความสามารถในการนำผู้อื่นด้วยวิธีการใหม่ ๆ อย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน เพื่อให้เกิดสิ่งใหม่อย่างสร้างสรรค์ และเป็นเรื่องเกี่ยวกับการประสานงาน ซึ่งเป็นการประสานงานที่กระตุ้นให้เกิดความสร้างสรรค์ เป็นความสามารถในการประสานงานกับคนอื่น ๆ ให้สามารถทำงานร่วมกัน และสร้างแรงจูงใจ เพื่อนำไปสู่ในการศึกษารั้วนี้ มุ่งศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้กรอบแนวคิด ของ Sternberg (2006) ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการตัดสินใจที่ชาญฉลาด 2) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ 3) ด้านการมีวิสัยทัศน์ และ 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

แนวคิดเกี่ยวกับห้องเรียนอัจฉริยะ

ห้องเรียนอัจฉริยะ (Smart Classroom) คือ การนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมภายในห้องเรียน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมที่สุดต่อการเรียนรู้ โดยการนำนวัตกรรม เครื่องมือที่ทันสมัย และ มัลติมีเดียต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในห้องเรียน นวัตกรรมที่บ่งบอกถึงความหมายของคำว่า SMART Classroom ซึ่งมาจากคำสำคัญที่แสดงให้เห็นมิติในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (Huang et al., 2014)

ภาพที่ 1 ผังมโนทัศน์ของห้องเรียนอัจฉริยะ

(Huang et al., 2012)

จากภาพที่ 1 สรุปจากผังมโนทัศน์ของห้องเรียนอัจฉริยะ ดังนี้ **S: Showing** มิติของความสามารถในการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศในการเรียนการสอนผ่านสื่อเทคโนโลยีการสอน เป็นคุณลักษณะที่เรียกว่าคุณลักษณะทางปัญญา (Cognitive Characteristic) **M: Manageable** มิติด้านความสามารถในเชิงบริหารจัดการ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวนี้เป็นการบริหารจัดการด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ การจัดระบบการสอนรวมทั้งแหล่งทรัพยากรและสภาพแวดล้อมของการใช้ห้องเรียนอัจฉริยะ **A: Accessible** มิติด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลทางการเรียนรู้ จากการใช้ห้องเรียนอัจฉริยะผ่านสื่อที่มีอยู่หลากหลาย **R: Real-time Interactive** มิติในเชิงปฏิสัมพันธ์ในการสร้างประสบการณ์ทางการเรียนการสอนโดยครู รวมทั้งการเรียนรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เชิงโต้ตอบในห้องเรียนอัจฉริยะดังกล่าว และ **T: Testing** มิติด้านการทดสอบ ซึ่งเป็นการตรวจสอบเชิงคุณภาพในการจัดกิจกรรมการเรียน หรือการตรวจสอบพฤติกรรมทางการเรียนจากการใช้ห้องเรียนอัจฉริยะ

พันธิการ์ วัฒนกุล (2561) ได้เสนอตัวชี้วัดสำหรับการประเมินคุณภาพห้องเรียนอัจฉริยะเสมือนที่เหมาะสมกับการศึกษาในประเทศไทย โดยได้นำกรอบแนวความคิดใหม่ในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสนับสนุนสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อการออกแบบการสอนในอนาคต ประกอบด้วย 6 มิติการวัดคุณภาพ ได้แก่ 1) มิติทางเทคนิค 2) มิติทางเนื้อหา 3) มิติทางความเข้าใจ 4) มิติการรู้จัก 5) มิติทางสังคม และ 6) มิติพฤติกรรมทางจิตใจ เป็นบริบทตั้งต้น เพื่อหาตัวชี้วัดตามมิติการวัดคุณภาพ พบว่า พฤติกรรมทางจิตใจเป็นเพียงมิติเดียวที่ไม่สามารถนำมาใช้ในระบบประเมินห้องเรียนอัจฉริยะเสมือนสำหรับการศึกษา

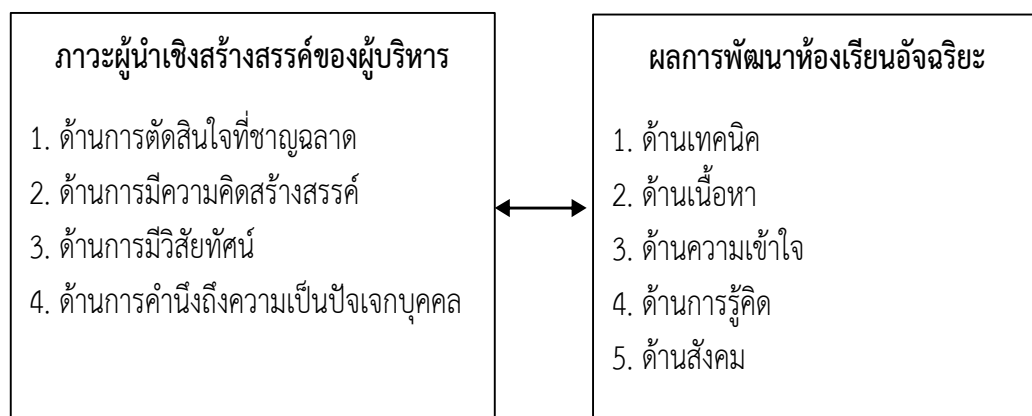
ไทย เนื่องจากเป็นมิติที่เกี่ยวข้องกับเจตนคติยากต่อการประเมินผล จึงได้ข้อสรุปผลการวิจัยว่า การพัฒนาตัวชี้วัดมิติการวัดคุณภาพต่าง ๆ เพื่อใช้ในการประเมินห้องเรียนอัจฉริยะเสมือนสำหรับการศึกษาไทยสามารถแบ่งมิติการวัดคุณภาพทั้งหมด 5 มิติ ได้แก่ 1) มิติทางเทคนิค 2) มิติทางเนื้อหา 3) มิติทางความเข้าใจ 4) มิติการรู้คิด และ 5) มิติ ทางสังคม โดยในแต่ละระดับขั้นการศึกษานั้นจำนวนตัวชี้วัดในแต่ละมิติมีความแตกต่างกันไป

ในการศึกษครั้งนี้ มุ่งศึกษาผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐาน โดยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะ ของ พันธิการ์ วัฒนกุล (2561) และ Hsin-Yi Chang et al., (2015) ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเทคนิค 2) ด้านเนื้อหา 3) ด้านความเข้าใจ 4) ด้านการรู้คิดและ 5) ด้านสังคม โดยศึกษาในบริบทโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโตมประดิษฐ์ และกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโขง-สีวิเชียร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ซึ่งเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา จึงใช้ตัวชี้วัดที่ได้รับการคัดเลือกเพื่อนำมาพัฒนาในการสร้างระบบ ใช้เพื่อเป็นการประเมินคุณภาพของห้องเรียนในระดับการศึกษาไทย คือ ระดับประถมศึกษา ตามแนวคิดของ พันธิการ์ วัฒนกุล (2561)

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐานของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโตมประดิษฐ์ และกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโขง-สีวิเชียร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ซึ่งมีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 2

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา รวมประชากรทั้งสิ้น จำนวน 262 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 12 คน ครูจำนวน 133 คน และบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 15 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 160 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา (ปีการศึกษา 2566)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณ ค่า 5 ระดับ แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารของโรงเรียน มีค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ ระหว่าง .53 - .91 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .97 และแบบสอบถามเกี่ยวกับผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐานของโรงเรียน มีค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ ระหว่าง .45- .87 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .96

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และแบบสอบถาม เสนอผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ และกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโขง-สืวิเชียรด้วยตนเอง รวมแบบสอบถามที่จัดส่ง จำนวน 160 ฉบับ ตรวจสอบแบบสอบถามได้รับคืนมา จำนวน 160 ฉบับ มีความสมบูรณ์ทุกฉบับคิดเป็นร้อยละ 100 ระยะเวลาที่ศึกษา คือ ปีการศึกษา 2566-2567

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ และกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโขง-สืวิเชียร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 วิเคราะห์ผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐานของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ และกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโขง-สืวิเชียร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐานของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ และกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโขง-สืวิเชียร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

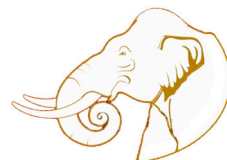
1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ และกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโขง-สหัสขันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ และกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโขง-สหัสขันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารของโรงเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1.	ด้านการตัดสินใจที่ชาญฉลาด	4.42	.42	มาก
2.	ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์	4.45	.39	มาก
3.	ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.48	.34	มาก
4.	ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.51	.31	มากที่สุด
รวม		4.46	.33	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ และกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโขง-สหัสขันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = .33) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = .31) อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = .34) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = .39) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการตัดสินใจที่ชาญฉลาด ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = .42) ตามลำดับ

2. ผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐานของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ และกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโขง-สหัสขันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐานของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโตมประดิษฐ์ และกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโขง-สืวิเชียร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	ผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1.	ด้านเทคนิค	4.48	.34	มาก
2.	ด้านเนื้อหา	4.49	.34	มาก
3.	ด้านความเข้าใจ	4.63	.44	มากที่สุด
4.	ด้านการรู้คิด	4.47	.35	มาก
5.	ด้านสังคม	4.50	.32	มาก
รวม		4.51	.31	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐานของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโตมประดิษฐ์ และกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโขง-สืวิเชียร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = .31) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านความเข้าใจ ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = .44) อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านสังคม ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = .32) รองลงมา คือ 2) ด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = .34) 3) ด้านเทคนิค ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = .34) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ 4) ด้านการรู้คิด ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = .35) ตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐานของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโตมประดิษฐ์ และกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโขง-สืวิเชียร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐานของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ และกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโขง-สัวีเชียร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

ตัวแปร	เทคนิค (Y ₁)	เนื้อหา (Y ₂)	ความ เข้าใจ (Y ₃)	การรู้ คิด (Y ₄)	สังคม (Y ₅)	ผลการพัฒนา ห้องเรียนอัจฉริยะ พื้นฐาน (Y)
การตัดสินใจที่ชาญฉลาด (X ₁)	.777**	.741**	.754**	.672**	.691**	.837**
การมีความคิดสร้างสรรค์ (X ₂)	.703**	.699**	.756**	.638**	.644**	.795**
การมีวิสัยทัศน์ (X ₃)	.671**	.654**	.768**	.624**	.659**	.782**
การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (X ₄)	.614**	.615**	.667**	.577**	.615**	.713**
ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหาร (X)	.775**	.758**	.821**	.702**	.727**	.874**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐานของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ และกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโขง-สัวีเชียร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร (X) มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐาน (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อยู่ในระดับมาก ($r_{xy} = .874^{**}$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐาน (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านความเข้าใจ (Y₃) ($r_{xy} = .821^{**}$) และมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐาน (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน เรียงลำดับตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันทางบวกมากไปหาบวกลดน้อย ได้แก่ ด้านเทคนิค (Y₁) ($r_{xy} = .775^{**}$) ด้านเนื้อหา (Y₂) ($r_{xy} = .758^{**}$) ด้านสังคม (Y₅) ($r_{xy} = .727^{**}$) และด้านการรู้คิด (Y₄) ($r_{xy} = .702^{**}$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ และกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโขง-สัวีเชียร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม อย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญต่อเหตุการณ์ ผู้บริหารแสดงออกถึงภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่เหมาะสม มีการสร้างทีมงาน การฟัง การตัดสินใจอย่างมีอิสระ มีความคิดริเริ่ม

ความยืดหยุ่น ความสามารถในการปรับตัว มีกระบวนการคิดมีทัศนคติเชิงบวก พร้อมนำองค์การไปสู่การพัฒนาด้วยวิธีการใหม่ ทำท่าย และความรู้ในการดำรงรักษาบุคลากร ซึ่งเป็นสำคัญยิ่งของนักบริหารในการที่จะนำหน่วยงาน หรือกลุ่มองค์การไปสู่ความสำเร็จ สามารถบริหารจัดการศึกษาได้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในยุคปัจจุบัน ดังที่ ญัณฐกิตติ์ บุญเก่ง (2565) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ต้องแสดงออกถึงพฤติกรรมและความสามารถในการส่งเสริมและแนะนำกระบวนการใหม่ ๆ อย่างเป็นระบบด้วยวิธีการใหม่ ๆ พร้อมทั้งจะเปลี่ยนแปลง และก่อให้เกิดการตอบสนองร่วมกันในกระบวนการเชิงริเริ่มสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหา และดำเนินงานตามสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในสถานศึกษาอยู่ตลอดเวลา มีมุมมองเชิงบวกที่ทำวิกฤตให้เป็นโอกาสและมีความสามารถในการปรับตัวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จันจิรา อ่อนศรี และ กัลยมน อินทุสุต (2567) ที่ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

2. ผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐานของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโตมประดิษฐ์ และกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาไชย-สวี่เชียร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ให้ความสำคัญเกี่ยวกับห้องเรียนอัจฉริยะ ซึ่งเป็นหนึ่งในนวัตกรรมที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน เพื่อเป็นการยกระดับของการเรียนในห้องเรียนแบบดั้งเดิม มีจุดเด่นที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน และผู้สอนโดยมีผลลัพธ์แตกต่าง ๆ เป็นสื่อกลาง เพื่อต้องการให้ผู้เรียนนั้นได้รับสารอย่างเต็มประสิทธิภาพที่สุด รวมถึงขยายขอบเขตของการเรียนรู้ได้อย่างไม่จำกัด ในระหว่างการเรียนรู้การสอน ผู้เรียนสามารถใช้อินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์เพื่อค้นหาความรู้เพิ่มเติมของสิ่งที่เรียนได้ในทันที ทำให้เปิดกว้างต่อการคิดและการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้อย่างเต็มที่ รวมถึงตัวผู้สอนเองก็สามารถนำเสนอข้อมูลสมทบเพิ่มเติมได้ ในกรณีที่ต้องการทบทวนบทเรียน หรือดูการเรียนการสอนแบบย้อนหลัง และเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ได้จากทุกที่ สอดคล้องกับ ภูษิต สกิตพงษ์ (2559) ที่ได้กล่าวไว้ในบทความเรื่อง ห้องเรียนอัจฉริยะ: นวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตอนหนึ่งไว้ว่า ห้องเรียนอัจฉริยะ ถือเป็นนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการจัดการเรียนการสอนสำหรับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และตอบโจทย์ของแนวทางการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการแสวงหาความรู้ และวิธีคิดตามกระบวนการสร้างองค์ความรู้ทางหลักวิทยาศาสตร์ อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์การคิดแก้ปัญหา การคิดเชิงสร้างสรรค์ และสามารถประมวลผลข้อมูลความรู้ที่ได้ด้วยตนเองผ่านแนวคิดของนวัตกรรมและเทคโนโลยีการเรียนการสอน ดังนั้น ห้องเรียนอัจฉริยะจึงถือเป็นทางเลือกหนึ่งที่ดีสำหรับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผสมผสานกับความก้าวหน้าของนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีในยุคปัจจุบันและอนาคตได้อย่างเหมาะสม ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญและตระหนักในการพัฒนาห้องเรียน

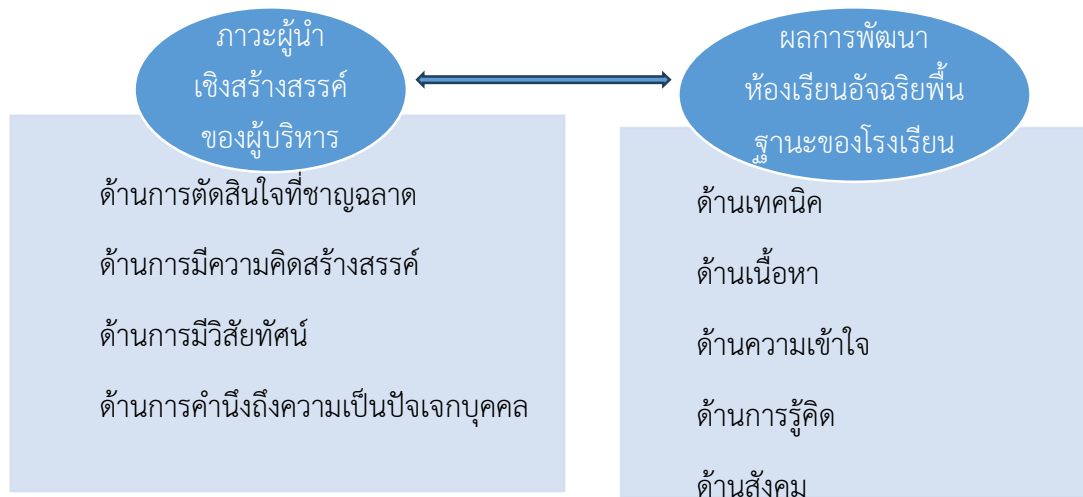
อัจฉริยะ เพื่อเป็นการปฏิรูปการจัดการศึกษาไทยให้ทัดเทียมกับนานาชาติ และสามารถแข่งขันบนเวทีระดับโลกที่ยั่งยืนสืบไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พันธิการ์ วัฒนกุล (2561) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบประเมินห้องเรียนอัจฉริยะเสมือนสำหรับการศึกษาไทย ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของระบบประเมินห้องเรียนอัจฉริยะเสมือนที่ออกแบบและพัฒนา อยู่ในระดับดี และสำหรับความพึงพอใจของผู้ใช้ จากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ พบว่า อยู่ในระดับพอใจมากที่สุด และการพัฒนาตัวชี้วัดมิติการวัดคุณภาพต่าง ๆ เพื่อใช้ในการประเมินห้องเรียนอัจฉริยะเสมือนสำหรับการศึกษาไทย ซึ่งสามารถแบ่งมิติการวัดคุณภาพทั้งหมด 5 มิติ ได้แก่ มิติทางเทคนิค มิติทางเนื้อหา มิติทางความเข้าใจ มิติการรู้คิด และมิติทางสังคม

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐานของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ และกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเชิง-สิริเชียร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวม ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดต่อความสำเร็จ หากผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจ มุ่งมั่น และเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแล้ว การบริหารจัดการการศึกษาก็จะมีประสิทธิภาพ ดังนั้น บทบาทของครูจึงไม่ใช่แค่การบรรยายทฤษฎีเท่านั้น แต่ครูต้องพัฒนาห้องเรียน ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับเนื้อหาที่สอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเข้าใจในเนื้อหา และพร้อมที่จะศึกษาหาแนวทางการจัดปรับปรุง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้รูปแบบใหม่ ๆ ในการยกระดับการศึกษาของผู้เรียนต่อไป อีกทั้งยังสอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้นำที่ควรมีในยุคปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูงทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และการศึกษา และมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และยังเป็นแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำให้ประสบความสำเร็จ และถือว่าผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษา และต้องปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษา ปรับเปลี่ยนรูปแบบของการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ควบคู่กับเทคโนโลยีที่ต้องคำนึงถึงวิธีการเรียนรู้ เครื่องมือที่ใช้รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สามารถต่อยอดไปสู่การทำงานในอนาคต นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาที่นำมาบูรณาการเข้ากับการจัดการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ในทุกระดับชั้น ซึ่งส่งผลกระทบให้เกิดการปรับเปลี่ยนห้องเรียนแบบเดิมไปสู่ห้องเรียนที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ซึ่งเรียกว่า “ห้องเรียนอัจฉริยะ” (จุฑามาศ เพิ่มพูนเจริญยศ, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ หะยีรอสมินี อินอ และ วรภาคย์ ไมตรีพันธ์ (2566) ที่ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู อยู่ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐานของโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ และกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโขง-สีวิเชียร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผู้วิจัยสรุปองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร
กับผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐานของโรงเรียน

จากภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐานของโรงเรียน นั้น สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะ ทุกประเด็น แสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร ช่วยส่งเสริมให้ครูสามารถพัฒนาผลห้องเรียนอัจฉริยะของโรงเรียนในทุกมิติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ควรให้ความสำคัญในการนำผลการวิจัยไปข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาผู้นำทางการศึกษารุ่นใหม่ ให้เป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษามากขึ้น และส่งเสริมสนับสนุนภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนมาประยุกต์ใช้ โดยเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดโครงการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะของโรงเรียนให้มีคุณภาพ และสนับสนุนให้สถานศึกษานำผลการวิจัยไปประยุกต์ หรือปรับใช้เพื่อเหมาะสมกับบริบทขององค์กรของตน โดยการสนับสนุนให้มีการเข้าร่วมการฝึกปฏิบัติเพื่อสร้างประสบการณ์และนำไปพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียนต่อไป

สรุป

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ และกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโขง-สืวิเชียร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
2. ผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐานของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ และกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโขง-สืวิเชียร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐานของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ และกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโขง-สืวิเชียร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวม ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อยู่ในระดับมาก

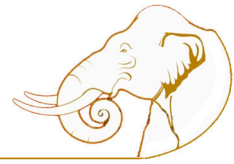
ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการศึกษาที่มีประเด็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักและให้ความสำคัญ โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารของโรงเรียน ผู้บริหารควรสร้างกระบวนการของการตัดสินใจ ในเรื่องต่าง ๆ โดยใช้ข้อมูล หรือสถานการณ์ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรสร้างมโนภาพที่เด่นชัดไว้ในจิตใจ โดยการคิดอย่างกว้างขวางหลายทิศทาง ผู้บริหารควรมีความรู้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลได้อย่างถูกต้องเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ และผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการมอบหมายงานให้ผู้อื่น โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับความรู้และศักยภาพของแต่ละบุคคล

1.2 ผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐานของโรงเรียน ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการพัฒนาห้องเรียนให้มีระบบสามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการพัฒนาห้องเรียนให้มีระบบต้องจัดเตรียมเนื้อหาที่มีความหลากหลายให้แก่ผู้เรียน ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการพัฒนาห้องเรียนให้มีระบบ มีส่วนตระหนักบริบทการเพิ่มขีดความสามารถต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน และผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการพัฒนาห้องเรียนให้มีระบบ มีความสามารถช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร และผลการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะพื้นฐานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เพื่อให้ได้องค์ความรู้ในเชิงประจักษ์มากขึ้น

2.2 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เพื่อหาโมเดลให้เกิดความสอดคล้องและเหมาะสมกับการพัฒนาตามบริบทของโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- จันจิรา อ่อนศรี และกัลยมน อินทุสุต. (2567). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 9(1), 511-521. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/article/view/273520>.
- จุฑามาศ เพิ่มพูนเจริญยศ. (2560). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกผ่านห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลไทรโยค. (สารนิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ณัฐกิตติ์ บุญเก่ง. (2565). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ธัชกร สุวรรณจรัส. (2562). รูปแบบห้องเรียนอัจฉริยะแบบผสมผสาน 4.0 โดยการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ)*, 12(4), 1001-1020. สืบค้นจาก <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/181598>.
- นงคณัฐ จันทรสัย. (2565). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลแม่नावง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3. (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยพะเยา.
- พันธิการ์ วัฒนกุล. (2561). การพัฒนาระบบประเมินห้องเรียนอัจฉริยะเสมือนสำหรับการศึกษาไทย. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ภูษิต สถิตพงษ์. (2559). ห้องเรียนอัจฉริยะ: นวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 8(3), 237-254. สืบค้นจาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/irdssru/article/view/214609>.

โรงเรียนบ้านแปดอุ่ม, โรงเรียนบ้านโนนสูง, โรงเรียน ตชด.บ้านค้อ, โรงเรียนบ้านจันทา, โรงเรียนบ้านเข้ด่อน, โรงเรียนบ้านหนองขอน, โรงเรียนบ้านหนองโพด, โรงเรียนบ้านโพหนอง, โรงเรียนบ้านตายอย, โรงเรียนบ้านกุดเชียงมุน, โรงเรียนบ้านโง้ง, โรงเรียนบ้านดวน, โรงเรียนบ้านค้อ, โรงเรียนบ้านตาโม, โรงเรียนบ้านหนองเทา, โรงเรียนบ้านห้วยแก้ว, โรงเรียนน้ำเย็น, โรงเรียนบ้านนาสามัคคี, โรงเรียนบ้านคำห้วย, และโรงเรียนเจริญศึกษา. (2566). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (*Self - Assessment Report: SAR*) ปีการศึกษา 2565. อุบลราชธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5.

หะยีรอสมีนี อินอ และวรภาควัย ไมตรีพันธ์. (2566). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1. *Journal of Information and Learning*, (2023), 34(1), 120-130. สืบค้นจาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jil/article/view/258293>.

Ash, R. L., & Persall, M. (2000). The principal as chief learning officer: Developing teacher leaders. *NASSP Bulletin*, 84(616), 15-22.

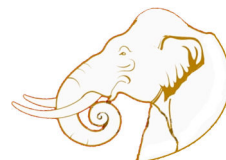
Hsin-Yi Chang, Chia-yu Wang, Min-Hsien Lee, Hsin-Kai Wu, Jyh-Chong Liang, Silvia Wen-Yu Lee, Guo-Li Chiou, Hao-Chang Lo, Jing-Wen Lin, Chung-Yuan Hsu, Ying-Tien Wu, Sufen Chen, Fu-Kwun Hwang, & Chin-Chung Tsai. (2015). A review of features of technology-supported learning environments based on participants' perceptions. *Computers in Human Behavior*, 53, 223-237.

Huang, R., Hu, Y., Yang, J., & Xiao, G. (2014). *The functions of smart classroom in smart learning age*. Retrieved from <http://www.lsl.nic.edu.sg/icce2012/wpcontent/uploads/2012/12/C4-3-162.pdf>

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610. <https://doi.org/10.1177/001316447003000308>

Maxwell, J. A. (2012) *Qualitative research design: An interactive approach*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc.

Sternberg, R. J. (2006). The nature of creativity. *Creativity Research Journal*, 18(1), 87-98. https://doi.org/10.1207/s15326934crj1801_10

การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนคำพื้นฐาน โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

Developing Basic Word Writing Abilities Using Cooperative Learning, TGT Techniques, and Co-Ordinating with Skill Exercises for 3rd-Grade Students

ยุภาวรรณ ศรีทศคลัง¹, วณิดา ธาระนัต², สุรกานต์ จังหาร³

Yupawan Satthakhang¹, Wanida Pharanat², Surakan Jungharn³

¹⁻³คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹⁻³Faculty of Education, Rajabhat Mahasarakham University

Email: Yupawanny@gmail.com¹, wanidapharanat@hotmail.com², k0949866424@gmail.com³

Received : August 17, 2024;

Revised : August 28, 2024;

Accepted : September 26, 2024

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยของโรงเรียนบ้านแคนในปัจจุบัน พบปัญหาการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการเขียนคำพื้นฐาน จึงควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้สามารถพัฒนาการเขียนของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) พัฒนาการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะที่ส่งเสริมความสามารถการเขียนคำพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบความสามารถ ด้านการเขียนคำพื้นฐานภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80 และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 14 คน ของโรงเรียนบ้านแคน อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ประเภท ประกอบด้วย 1) แผนการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ จำนวน 12 แผน 2) แบบวัดความสามารถด้านการเขียนคำพื้นฐาน 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ t (One Sample t-test) ผลวิจัยพบว่า

1. ผลการพัฒนาการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ ที่ส่งเสริมความสามารถด้านการเขียนคำพื้นฐาน มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 85.89/85.48 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

2. นักเรียนที่เรียนโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ มีความสามารถในการเขียนคำพื้นฐานภาษาไทย หลังเรียนเท่ากับ ร้อยละ 85.48 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนคำพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

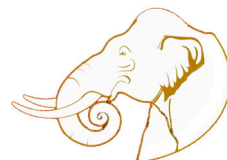
โดยสรุป การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ สามารถพัฒนาความสามารถด้านการเขียนคำพื้นฐานของนักเรียน และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ความสามารถในการเขียน; การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT; แบบฝึกทักษะ; การเขียนคำพื้นฐาน

Abstract

The current management of Thai language teaching at Ban Kaen School has found problems in reading and writing of Grade 3 students, who have consistently low academic achievement, especially in writing basic words. Therefore, it should be improved to further develop students' writing skills. The objectives of this research aimed to 1) Develop cooperative learning activities using the TGT technique together with skill exercises to promote the ability to write elementary words effectively according to the 80/80 criterion and 2) Compare academic abilities in Writing elementary Thai words using skill training together with cooperative learning TGT techniques for Grade 3 students during the post-study comparison with the 80% criterion, and 3) To study student satisfaction with cooperative learning activities, TGT techniques, skills practice. The target group was 3rd-grade class 14 students at Ban Khaen School, Wapi Pathum District, Maha Sarakham Province, under the Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 2, which was obtained from cluster random sampling. There are three types of tools used in the research; 1) TGT cooperative learning plans combined with 12 skill training plans, 2) basic word writing skills training exercises, and 3) the questionnaire on student satisfaction with cooperative learning using TGT techniques combined with exercises. Statistics used in data analysis include percentage, mean, standard deviation (S.D.), and One Sample t-test. The results of the research found that;

1. Organizing cooperative learning activities using TGT techniques coordinated with skill training to promote the ability to write elementary words efficiently (E1/E2) equal to 85.89/85.48, which is higher than the specified criteria.

2. Students who study by organizing cooperative learning activities using TGT techniques coordinated with skill training have academic ability. In terms of writing elementary Thai words during the study, compared with the criterion of 85.48 per cent, it shows that organizing cooperative learning activities using the TGT technique together with skill exercises increased the learning ability in writing elementary Thai words during the study compared to the criterion 80 per cent with statistical significance at the .05 level.

3. Students were satisfied with the cooperative learning activities organized using the TGT technique coordinated with skill exercises to develop basic word writing skills for Grade 3 students. Overall, they were satisfied at the highest level.

In conclusion, the collaborative learning management using TGT technique with skill exercises can develop students' basic writing ability and students are most satisfied with the learning management.

Keywords: Writing Abilities; Cooperative Learning TGT Techniques; Skill Exercises; Basic Word Writing Abilites

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และเสริมสร้างบุคลิกภาพให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันและกัน ทำให้เกิดความสะดวกในการสื่อสารให้มีความเข้าใจตรงกัน อีกทั้งภาษาไทยยังเป็นเครื่องมือในการ แสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิดวิเคราะห์ วิจัย และ สร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคง นอกจากนี้ภาษาไทยยังเป็นสื่อที่แสดงถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่ล้ำค่าทั้งในด้านประเพณีวัฒนธรรม วรรณกรรม และวรรณคดี โดยมีอักษรเป็นสื่อส่งผ่าน ตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน ภาษาไทยจึงเป็น ทรัพย์สินทางปัญญา ที่ควรแก่การเรียนรู้ จากการจัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระบุว่า ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ ในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 37)

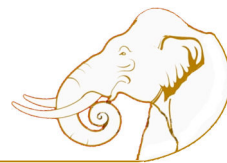
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้กล่าวถึงจุดเน้นพัฒนาผู้เรียน โดยการขับเคลื่อนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน 2551 และการปฏิรูปการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จตามจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียนโดยให้ทุกภาคส่วนร่วมกันดำเนินการ กระทรวงศึกษาธิการได้ กำหนดจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียน คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 ต้องมีทักษะความสามารถ คือ การอ่านคล่อง เขียนคล่อง คิดเลขคล่อง มีทักษะการคิดขั้นพื้นฐาน มีทักษะชีวิต ทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ตามช่วงวัยและมีคุณลักษณะใฝ่รู้ ซึ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ได้กำหนดมาตรฐาน

และสาระการเรียนรู้ภาษาไทยไว้ 5 สาระ คือ การอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด หลักการใช้ภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553 : 3)

โดยปัจจุบัน สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านแคน ยังมีปัญหาทางด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐานไม่ถูกต้อง จากการทดสอบการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนโรงเรียนบ้านแคน พบปัญหาการอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ซึ่งจากการทดสอบการอ่านออกเขียนได้ โดยใช้ข้อสอบของเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 5 คน ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565 (โรงเรียนบ้านแคน, 2565 : 3) พบว่า ยังมีนักเรียนที่มีปัญหาเกี่ยวกับการอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และมีผลการเขียนอยู่ในระดับพอใช้และปรับปรุง และจากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 14 คน ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2566 พบว่า นักเรียนที่มีปัญหาเกี่ยวกับการอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 35.71 และมีผลการเขียนอยู่ในระดับพอใช้และปรับปรุง (โรงเรียนบ้านแคน, 2566 : 4) จากข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางด้านการอ่านและการเขียนของนักเรียนข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนบ้านแคน มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนอย่างต่อเนื่อง และควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ นักเรียนสามารถพัฒนาการอ่านและการเขียนให้ดียิ่งขึ้น

จากสภาพปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้านวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหา โดยเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้กับวัยของนักเรียน และเป็นวิธีการที่สามารถสอดแทรกกิจกรรมที่สนุกสนาน ให้นักเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมกับเพื่อน ๆ จึงได้พบรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ TGT ซึ่งมีการเสนอเนื้อหาแก่ผู้เรียนที่มีความยืดหยุ่นสามารถนำเสนอได้ทั้งการบรรยาย อภิปราย กรณีศึกษาหรืออาจจะมีสื่อการเรียนอื่น ๆ ประกอบด้วยก็ได้ เทคนิค TGT จะแตกต่างจากเทคนิคอื่น ๆ ตรงที่ผู้สอนต้องเน้นให้ผู้เรียนทราบว่าผู้เรียนต้องให้ความสนใจมากในเนื้อหาสาระ เพราะจะช่วยให้ทีมประสบความสำเร็จในการแข่งขัน วิธีนี้เหมาะสมกับการเรียนรู้ในวิชาพื้นฐานที่สามารถถามคำถามที่มีคำตอบแน่นอนตายตัว การสอนแบบ TGT มีการจัดการเรียนรู้ในลักษณะของทีม เป็นการจับทีมผู้เรียนโดยให้คณะกันทั้งเพศและความสามารถ ทีมมีหน้าที่ ในการเตรียมสมาชิกให้พร้อมเพื่อการเล่นเกมนหลังจากจบชั่วโมงการเรียนรู้แต่ละทีมจะนัดสมาชิก ศึกษาเนื้อหาโดยมีแบบฝึกหัดช่วย และผู้เรียนจะผลัดกันถามคำถามในแบบฝึกหัดจนกว่าจะเข้าใจ เนื้อหาทั้งหมด เทคนิค TGT จุดเน้นในทีม คือ ทำให้ดีที่สุดเพื่อทีมจะช่วยเหลือให้กำลังใจเพื่อน ร่วมทีมให้มากที่สุด และการจัดการเรียนรู้แบบ TGT ยังสามารถใช้เกมในลักษณะเกมตอบคำถามง่าย ๆ เกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้ในการเล่นเกมน ผู้เรียนที่เป็นตัวแทนจากทีมแต่ละทีมจะมาเป็นผู้แข่งขัน (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2553 : 164) และจากการศึกษางานวิจัยที่มีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ TCT มาใช้พัฒนานักเรียนด้านการอ่านและการเขียน พบว่า ผลการวิจัยของ ธนพร ดวงพรกชกร (2559 : 71-79) ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเขียนสะกดคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึก พบว่า ผลสัมฤทธิ์การเขียนสะกดคำ หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึก

สูงกว่าก่อนจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการวิจัยของ ประสิทธิ์ จันทรโคตร (2558 : 72-84) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย ด้านการอ่านคำยาก ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กลุ่มร่วมมือเทคนิค TGT ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาความสามารถด้านการเขียนคำพื้นฐาน โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นโรงเรียนบ้านแคน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะที่ส่งเสริมความสามารถด้านการเขียนคำ พื้นฐานให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบความสามารถ ด้านการเขียนคำพื้นฐานของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80 และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มี ต่อการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ และสามารถนำความสามารถด้านการเขียน ไปใช้ประโยชน์ในการเรียนวิชาอื่น ๆ ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริงตรงตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะที่ส่งเสริมความสามารถ ด้านการเขียนคำพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถ ด้านการเขียนคำพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึก ทักษะ

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมแบบฝึก ทักษะ มีความสามารถในการด้านเขียนคำพื้นฐานหลังเรียน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80

การทบทวนวรรณกรรม

1. ความสามารถในการเขียนคำพื้นฐาน

ความสามารถในการเขียน

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสามารถในการเขียนไว้ว่า ความสามารถในการ เขียนนั้น ผู้เขียนต้องรู้จักวิธีใช้การเรียบเรียงข้อความตามลักษณะโครงสร้างของภาษาที่ใช้ ใช้แบบการเขียน ให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของการเขียนนั้น ๆ ตลอดจนการใช้ถ้อยคำ และสำนวนโวหารได้อย่างถูกต้อง เพราะ การเขียนสื่อความหมายด้วยตัวอักษรของภาษา ซึ่งเป็นที่เข้าใจกันระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน (Lado, 1977: 29)

การเขียนไม่ได้หมายความว่าเพียงแต่การสร้างประโยคที่ถูกต้องแต่เพียงอย่างเดียว ยังหมายความว่ารวมถึงความสามารถในการเขียนประโยคสื่อสาร ออกมาได้อย่างชัดเจน ไม่คลุมเครือ ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะเขียน ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงลีลา เฉพาะตัวของผู้เขียน และเอกภาพของเรื่องด้วยเช่นเดียวกัน (White, 1980 : 111)

การกำหนดคำพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดบัญชีคำพื้นฐาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวนทั้งสิ้น 1,210 คำ เป็นตัวย่อจำนวน 340 คำ คำประสมง่าย จำนวน 288 คำ คำเดี่ยวยาก จำนวน 168 คำ และคำประสมยากจำนวน 414 คำ เป็นคำที่ทดสอบความยากง่ายในการอ่านและการเขียนมาแล้ว โดยคัดเลือกจากจำนวนคำของบัญชีคำแต่ละชั้น ซึ่งนักเรียนใช้พูดในชีวิตประจำวันที่มีความถี่สูง ดังนั้น คำเหล่านี้จึงเป็นคำที่ควรเรียนในชั้นต่าง ๆ ตามที่กำหนด แต่การพิจารณาคำไปใช้ในแต่ละชั้นควรพิจารณาคัดเลือกอีกครั้งหนึ่งโดยพิจารณาคำที่จำเป็นต้องใช้ในท้องถิ่นนั้น ๆ และตามสถานการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งพิจารณากำหนดจำนวนคำให้เหมาะสม

คำที่กำหนดใช้ในบัญชีคำพื้นฐานแต่ละชั้น ไม่ควรถือเป็นหลักตายตัวมากนัก ควรปรับปรุงได้ตามความเหมาะสม คำในบัญชีคำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อาจปรับมาใช้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ได้ ทั้งนี้ ควรพิจารณาค่าความยากของการอ่านและการเขียนด้วยเพื่อให้การใช้คำเหมาะสมกับวัยและตามลำดับขั้นการเรียนรู้ของนักเรียน เขตการศึกษาแต่ละเขตหรือจังหวัดต่าง ๆ ควรนำคำจากบัญชีคำพื้นฐานในระดับชั้นต่าง ๆ ไปทดสอบค่าความยากของการอ่านและการเขียน เพื่อจัดทำบัญชีคำอ่านและคำเขียนในเขตการศึกษาหรือจังหวัดของตนและนำไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและการนำคำจากบัญชีคำพื้นฐานเหล่านี้ไปใช้ในการสร้างสื่อการเรียนการสอนในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ

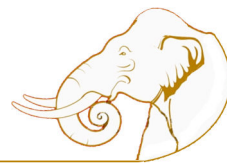
2. การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT

การเรียนรู้แบบทีมแข่งขัน (Team games tournament: TGT) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้รวมกลุ่ม เพื่อทำงานร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกในแต่ละทีมจะประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน คือ ความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำ มารวมกลุ่มกันในอัตรา 1:2:1 ซึ่งสมาชิกของทีมจะได้แข่งขันในเกมเชิงวิชาการ โดยความสำเร็จของทีมจะขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคลสำคัญ (Slavin, 1987 : 23-26)

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT

การเรียนรู้โดยใช้เทคนิค TGT มีองค์ประกอบสำคัญดังนี้ (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2553 : 164)

1. การเสนอเนื้อหา เป็นการนำเสนอเนื้อหาหรือบทเรียนใหม่ รูปแบบการนำเสนออาจจะเป็นการบรรยาย อภิปราย กรณีศึกษาหรืออาจจะมีสื่อการเรียนอื่นๆ ประกอบด้วยก็ได้ เทคนิค TGT จะแตกต่างจากเทคนิคอื่นๆ ตรงที่ผู้สอนต้องเน้นให้ผู้เรียนทราบว่าผู้เรียนต้องให้ความสนใจมากในเนื้อหา

สาระ เพราะจะช่วยให้ทีมประสบความสำเร็จในการแข่งขัน วิธีนี้เหมาะสมกับ การเรียนรู้ในวิชาพื้นฐานที่สามารถถามคำถามที่มีคำตอบแน่นอนตายตัว เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ เป็นต้น

2. การจัดทีม เป็นการจัดทีมผู้เรียนโดยให้ละกันทั้งเพศและความสามารถ ทีมมีหน้าที่ในการเตรียมสมาชิกให้พร้อมเพื่อการเล่นเกม หลังจากจบชั่วโมงการเรียนรู้แต่ละทีมจะนัดสมาชิก ศึกษาเนื้อหาโดยมีแบบฝึกหัดช่วย และผู้เรียนจะผลัดกันถามคำถามในแบบฝึกหัดจนกว่าจะเข้าใจ เนื้อหาทั้งหมดเทคนิค TGT จุดเน้นในทีม คือ ทำให้ดีที่สุดเพื่อทีม จะช่วยเหลือให้กำลังใจเพื่อน ร่วมทีมให้มากที่สุด

3. เกม เป็นเกมตอบคำถามง่ายๆ เกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้ในการเล่น เกม ผู้เรียนที่เป็นตัวแทนจากทีมแต่ละทีมจะมาเป็นผู้แข่งขัน

วัฒนาพร กระจับทุกษ์ (2542: 37) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ TGT มีดังนี้

1. ครูนำเสนอบทเรียนหรือข้อความใหม่แก่ผู้เรียน
2. แบ่งกลุ่มนักเรียนโดยจัดให้ละความสามารถและเพศ
3. จัดการแข่งขันโดยจัดโต๊ะแข่งขันและทีมแข่งขัน (Tournament Teams) ที่มีตัวแทนของแต่ละกลุ่ม

4. ให้คะแนนการแข่งขัน โดยจัดลำดับคะแนนผลการแข่งขันในแต่ละโต๊ะ แล้วผู้เล่นจะกลับเข้ากลุ่มเดิม (Study Group) ของตน

5. นำคะแนนการแข่งขันของแต่ละคนมารวมกันเป็นคะแนนของทีม ทีมที่ได้คะแนนรวม หรือค่าเฉลี่ยสูงสุดจะได้รับรางวัล

สุลัดดา ลอยฟ้า (2536 : 64) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้กิจกรรมแบบกลุ่มการแข่งขัน (TGT) ดังนี้

1. การนำเสนอบทเรียนต่อชั้นเรียน
2. การเรียนเป็นกลุ่ม เป็นการทำงานกลุ่ม
3. การแข่งขันเกมวิชาการ เป็นการแข่งขันตอบคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาของบทเรียน
4. การยอมรับกลุ่ม กลุ่มที่ได้คะแนนรวมถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะได้รางวัล โดยกำหนดรางวัลไว้ 3 รางวัล ได้แก่ กลุ่มยอดเยี่ยม กลุ่มเก่งมาก และกลุ่มเก่ง

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2553 : 208) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้แบบทีมแข่งขัน (Team Games Tournament: TGT) ว่าเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้รวมกลุ่ม เพื่อทำงานร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกในแต่ละทีมจะประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน คือ ความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำ มารวมกลุ่มกันในอัตราส่วน 1: 2: 1 ซึ่งสมาชิกของทีมจะได้แข่งขันกันในเกมเชิงวิชาการ โดยความสำเร็จของทีมจะขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ

จากขั้นตอนการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ใช้เทคนิค TGT ดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของนักศึกษามาสังเคราะห์ร่วมกับแนวคิด หลักการ และวิธีดำเนินการ แล้วกำหนด ขั้นตอนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค TGT ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้

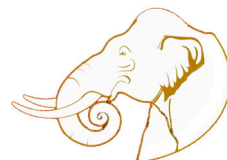
1. ขั้นนำ เพื่อให้นักเรียนพัฒนาความคิดรวบยอดหรือหลักการของการเรียน โดยใช้ เกม เพลง นิทาน การบรรยาย อภิปราย ฯลฯ ทบทวนความรู้เดิมของนักเรียนในเรื่องที่จะเรียน เพื่อเชื่อมโยงให้เข้ากับเนื้อหาใหม่
2. ขั้นสอน ครูเสนอเนื้อหาโดยใช้เทคนิควิธีสอนที่เหมาะสม ผู้เรียนต้องสนใจและ ตั้งใจฟังในขณะที่ครูเสนอบทเรียนทั้งชั้น เพื่อนำความรู้ความเข้าใจในบทเรียนไปใช้ในการแข่งขัน
3. ขั้นจัดทีม แบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 4 – 5 คน คละนักเรียนที่มีความสามารถเก่ง ปานกลาง และอ่อน เพื่อให้สมาชิกร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมและเตรียมความพร้อมที่จะเข้าแข่งขัน
4. ขั้นทำแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ
5. ขั้นการแข่งขัน เป็นการแข่งขันตอบคำถามจากเนื้อหาที่ผู้เรียนเรียนรู้ เพื่อพัฒนา ความสามารถในการเขียนคำพื้นฐาน ให้แต่ละทีมจะส่งตัวแทน 1 คนมาแข่งขัน โดยยึดหลักนักเรียนที่มี ความสามารถทัดเทียมกัน คือ นักเรียนเก่งของแต่ละทีมแข่งขันกัน นักเรียนปานกลางแต่ละทีม แข่งขันกัน และนักเรียนอ่อนแข่งขันกัน คะแนนของแต่ละคนมารวมเป็นคะแนนของทีม เพื่อให้นักเรียนแข่งขันกับตนเอง
6. ขั้นสรุป ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปบทเรียน มอบรางวัลทีมที่ได้คะแนนสูงสุด

3. แบบฝึกทักษะ

แบบฝึกเป็นการจัดสภาพการณ์เพื่อให้ผู้ฝึกเปลี่ยนพฤติกรรมจนสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับ มอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการสร้างแบบฝึกต้องคำนึงถึงหลักการสร้างจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับ แบบฝึก ลักษณะของแบบฝึกที่ดี ประโยชน์ของแบบฝึก หลักการนำไปใช้ เป็นต้น แบบฝึกทักษะเป็นสื่อ การเรียนการสอนที่สร้างขึ้นเพื่อช่วยพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้น โดยอาศัยการฝึกฝน หรือปฏิบัติด้วยตนเองของผู้เรียน การสร้างแบบฝึกทักษะจะต้องเป็นการเสริมทักษะพื้นฐานโดยกำหนด ให้ผู้เรียนฝึกฝนเรียงลำดับจากง่ายไปยาก ปริมาณของเนื้อหาต้องเพียงพอที่สามารถตรวจสอบและพัฒนา ทักษะ กระบวนการคิด กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เรียนไปแล้ว เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาและ ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความเข้าใจบทเรียนด้วยตนเองได้ ทำให้เกิดทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ ความ ขำนาญในเนื้อหาที่ผู้เรียนได้เรียนไปแล้ว (พิมพ์รัตน์ จักรบุตร, 2560 : 34 – 35; ปราณี จินฤทธิ์, 2552 : 32; ประภาพร ถิ่นอ่อน, 2553 : 29; คณิศร ศรีประไพ, 2555 : 30) ซึ่งผู้วิจัยได้นำแบบฝึกทักษะมาเข้าร่วมกับ การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT เพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนของนักเรียนในการวิจัยครั้งนี้

4. ความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ คือ ความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งต่าง ๆ ในทางบวกและเป็นความรู้สึกที่สามารถ เปลี่ยนแปลงได้เมื่อเวลาหรือสถานการณ์เปลี่ยนไป ความพึงพอใจในการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้สึกพอใจที่มี ต่อการได้ร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนจนบรรลุผลหรือเป้าหมายในการเรียนรู้ (พรณี ชูทัยเจนจิต, 2550 : 14; ปาริชาติ สังข์ขาว, 2551 : 8; Cullen, 2001 : 664; มนตรี เฉียบแหลม, 2544 : 7; ศลใจ วิบูลย์กิจ, 2544 : 42; ศุภสิริ โสมาเกต, 2544 : 49)

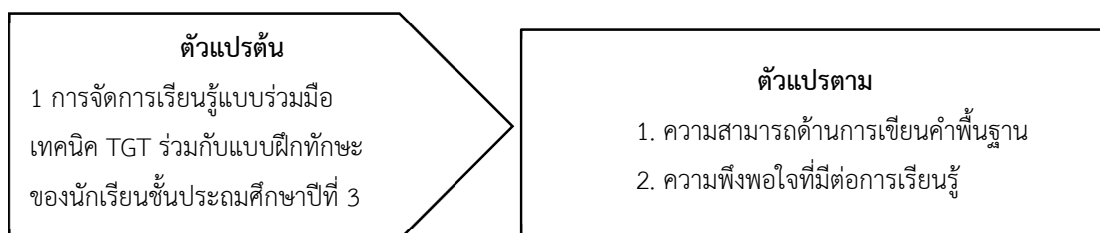

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ มนุษย์ทุกคนมีความต้องการอยู่เสมอและไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อได้รับความต้องการอย่างหนึ่งจะต้องการอีกอย่างหนึ่ง เมื่อความต้องการ นั้นได้รับความพึงพอใจ ความต้องการนั้นก็จะหมดลงและเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลพยายามสร้างความพึงพอใจให้กับความต้องการที่สำคัญที่สุดลำดับต่อไป ตัวอย่าง เช่น คนที่อดอยาก (ความต้องการทางกาย) จะไม่สนใจต่องานศิลปะชั้นล่าสุด (ความต้องการสูงสุด) หรือไม่ต้องการ ยกย่องจากผู้อื่น หรือไม่ต้องการแม้แต่อากาศที่บริสุทธิ์ (ความปลอดภัย) แต่เมื่อความต้องการแต่ละขั้นได้รับความพึงพอใจแล้วก็จะมีความต้องการในขั้นลำดับต่อไป (ศุภสิริ โสมาเกต, 2544 : 53; จันทรเพ็ญ ภูโสภา, 2563 : 164-165; สุรางค์ โค้วตระกูล, 2564 : 156; ศักดิ์ สุนทรเสณี, 2541; อ่างถึงใน รัตนภรณ์ จำรัสภูมิ และศิริพงษ์ เพียรศิริ, 2563 : 67-68)

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ซึ่งหมายถึงอารมณ์ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนคำพื้นฐาน โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งวัดโดยใช้แบบสอบถามวัดความพึงพอใจที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น จำนวน 10 ข้อ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการศึกษาตามกรอบแนวคิดการวิจัย ดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 15 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนรวม 96 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 1 ห้อง นักเรียนจำนวน 14 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) มีขั้นตอนการสุ่ม ดังนี้

1.2.1 จัดทำสลากรายชื่อห้องเรียน และชั้นเรียนให้ครบตามจำนวนห้องเรียนประชากร คือ 15 ห้องเรียน

1.2.2 สุ่มอย่างง่ายโดยจับสลากเลือก 1 ห้องเรียน เพื่อใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย และดำเนินการทดลองตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 3 ประเภท ดังนี้

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ จำนวน 12 แผน เวลาเรียนรวม 12 ชั่วโมง ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยคณะผู้เชี่ยวชาญพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.93$)

2.2 แบบวัดความสามารถในการเขียนคำพื้นฐาน เป็นแบบปรนัย เลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ตั้งแต่ 0.60-1.00 ค่าความยาก (P) มีค่าระหว่าง 0.36-0.74 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) มีค่าระหว่าง 0.35 – 0.85 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (KR-20) เท่ากับ 0.81

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ตั้งแต่ 0.80-1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติการสอน และทำการทดสอบก่อนและหลังเรียน รวมเป็นระยะเวลาในการดำเนินการทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง โดยมีรูปแบบการวิจัยและขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 ขออนุญาตราชการจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 และผู้อำนวยการโรงเรียนพื้นที่วิจัย

3.2 ผู้วิจัยจัดส่งหนังสือราชการด้วยตนเองที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 และติดต่อขอเข้าพบผู้อำนวยการโรงเรียนพื้นที่วิจัย เพื่อทำการขออนุญาตและอธิบายวิธีการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3 ผู้วิจัยทำการทดลองตามกระบวนการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการ จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ ทดสอบวัดความสามารถในการเขียนคำพื้นฐาน และสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การจัดการกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การจัดการกระทำกับข้อมูล

4.1.1 รวบรวมคะแนนที่ได้จากการเก็บข้อมูลระหว่างเรียน การทำแบบวัด และการสอบถามความพึงพอใจ มาจัดเรียงเพื่อความสะดวกในการตรวจให้คะแนน

4.1.2 ตรวจให้คะแนนแบบวัด และแบบสอบถาม โดยลงรหัสข้อมูลในแบบสอบถามเพื่อนำไปบันทึกข้อมูลต่อไป

4.1.3 บันทึกผลคะแนนระหว่างเรียน คะแนนจากการวัดความสามารถในการเขียนคำพื้นฐาน และคะแนนความพึงพอใจ เพื่อเตรียมให้พร้อมสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.2.1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพของการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะที่ส่งเสริมความสามารถด้านการเขียนคำพื้นฐาน หาค่าประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ (E_1/E_2)

4.2.2 เปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนคำพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80 โดยใช้ One Sample t-test

4.2.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 การหาค่าประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ (E_1/E_2)

5.3 ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ One Sample t-test

ผลการวิจัย

การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนคำพื้นฐาน โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะที่ส่งเสริมความสามารถการเขียนคำพื้นฐานมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 85.89/85.48 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

2. นักเรียนที่เรียนโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะมีความสามารถ ด้านการเขียนคำพื้นฐานหลังเรียน เท่ากับร้อยละ 85.48 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนคำพื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$)

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนคำพื้นฐาน โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะที่ส่งเสริมความสามารถด้านการเขียนคำพื้นฐาน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.89/85.48 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ หมายความว่า นักเรียน ทั้งหมดได้คะแนนจากการทำแบบฝึกทักษะ จำนวน 12

แผนการจัดการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 85.89 และคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการเขียนคำพื้นฐาน หลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 85.48 แสดงว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนคำพื้นฐาน ที่ผู้วิจัยพัฒนาสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80 สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากรูปแบบการจัดการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค TGT ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาพัฒนาเพื่อใช้จัดการเรียนรู้ร่วมกับแบบฝึกทักษะ มีลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนทำงานร่วมกันแบบกลุ่ม แม้ว่านักเรียนทุกคนในกลุ่มจะมีความสามารถแตกต่างกัน แต่ก็ต้องให้ความร่วมมือกันเรียนรู้เพื่อให้เกิดผลสำเร็จได้ตามโจทย์ที่ครูกำหนด และเป็นผลงานการเรียนรู้ของกลุ่มที่เกิดจากนักเรียนทุกคน นักเรียนทุกคนได้ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นักเรียนที่มีความเข้าใจจะช่วยสอนเพื่อน ๆ ที่ไม่เข้าใจ ให้สามารถเกิดผลสัมฤทธิ์และเรียนรู้ไปได้พร้อม ๆ กัน ซึ่งนอกจากจะทำให้เกิดความสัมพันธ์แล้ว การที่นักเรียนได้ร่วมพูดคุยกันอย่างเป็นกันเอง ยังทำให้ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ดังนั้น รูปแบบการจัดการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ จึงสามารถพัฒนานักเรียนจนมีร้อยละของกระบวนการและผลลัพธ์สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ดังที่ นิวัฒน์ ประสานพันธ์ (2551 : 13) ได้สรุปว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่ง ที่เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติงานเป็นกลุ่มย่อย โดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถที่ต่างกัน เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการเรียนรู้ของแต่ละคน สนับสนุนให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จนบรรลุเป้าหมายที่วางไว้นอกจากนี้ การเรียนรู้แบบร่วมมือ ยังเป็นการส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะหรือทีมตามระบอบประชาธิปไตย เป็นการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ สามารถปรับตัวให้อยู่กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับการศึกษาของ นฤดี ผิวงาม (2545 : 101-103) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการเขียน เรื่อง วิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่าแบบฝึกเสริมทักษะมีประสิทธิภาพสูง กว่าเกณฑ์มาตรฐานกำหนดคือ 83.68/83.33

2. การจัดการเรียนรู้การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนคำพื้นฐาน โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาการเขียนสะกดคำในภาษาไทยมีค่าเฉลี่ย 85.48 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่ตั้งไว้ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ สร้างแรงจูงใจในการเรียนของผู้เรียน ผู้เรียนกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมสูงกว่าปกติ ประกอบกับการจัดการเรียนรู้ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ ทำให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะการเขียนคำพื้นฐานจนเกิดความเข้าใจ สามารถจดจำวิธีการเขียนคำได้ เพราะได้ฝึกการเขียนคำจนเกิดความชำนาญและเขียนได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับ คณิศร ศรีประไพ (2555 : 30) ได้ให้ความหมายของแบบฝึกทักษะไว้ว่า แบบฝึก แบบฝึกหัด หรือชุดการฝึก คือ งานหรือกิจกรรมที่ผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนกระทำ เพื่อฝึกทักษะและทบทวนความรู้ที่ได้เรียนไปแล้วให้เกิดความชำนาญ ถูกต้อง คล่องแคล่ว จนเกิดการพัฒนาความรู้และทักษะของผู้เรียนให้ดีขึ้นได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สารสิน เล็กเจริญ (2554 : 67-68) ซึ่งได้วิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการเขียนสะกดคำ ของ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค TGT กับ การสอนแบบปกติ ซึ่งพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการเขียนสะกดคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค TGT สูงกว่าที่ได้รับการสอนแบบปกติ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการเขียน สะกดคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค TGT หลังเรียนสูงกว่าก่อน ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค TGT อยู่ในระดับมาก

3. ความพึงพอใจของของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งอาจเนื่องมาจากนักเรียนได้มีส่วนร่วมเรียนรู้กับเพื่อน ๆ อย่างสนุกสนาน นักเรียนได้ใช้ความคิดทุกครั้งในการร่วมทำกิจกรรมการเรียนรู้และแบบฝึกการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึก ส่งเสริมให้นักเรียนบรรลุเป้าหมาย ก็ต่อเมื่อเพื่อนร่วมกลุ่มบรรลุถึงเป้าหมายนั้นร่วมกัน นักเรียนจึงมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ช่วยเหลือ สนับสนุน ซึ่งกันและกัน ไม่ใช่การเรียนเพื่อแข่งขันกันทำคะแนนให้ได้มากที่สุด แต่เป็นการเรียนบนพื้นฐานของความร่วมมือและส่งเสริมซึ่งกันและกัน ดังที่ Applewhite (1965 : 6; อ้างถึงใน ศุภสิริ โสมาเกตู, 2544 : 496) ได้อธิบายว่าความพึงพอใจเป็นความรู้สึกส่วนตัวของบุคคลในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีความหมายกว้างรวมถึงความพอใจในสภาพแวดล้อมด้วย การมีความสุขที่ทำงานร่วมกับคนอื่นที่ทำงานด้วย ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณี บุญญาติศัย (2548 : 89-90) ที่ได้วิจัย เรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องประโยค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค TGT กับการสอนแบบปกติ ซึ่งพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค TGT อยู่ในเชิงบวก

องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนคำพื้นฐาน โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สามารถนำเสนอองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย ดังต่อไปนี้

การจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาความสามารถด้านการเขียนคำพื้นฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ภาพประกอบ 2 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

สรุป

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ ด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นนำ 2) ขั้นสอน 3) ขั้นจัดทีม 4) ขั้นทำแบบฝึกทักษะ 5) ขั้นการแข่งขัน และ 6) ขั้นสรุป เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนานักเรียนให้มีความสามารถด้านการเขียนคำพื้นฐานได้สูงกว่าร้อยละ 80 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้วิธีนี้ ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนคำพื้นฐาน โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในช่วงแรกครูควรอธิบายขั้นตอนการเรียนรู้ กฎกติกาของการเล่นเกม วิธีการที่ครูนำมาใช้ในการจัดกิจกรรม ชี้แจงจุดประสงค์ วิธีดำเนินการในแต่ละขั้นตอน และเกณฑ์การให้คะแนนให้นักเรียนเข้าใจก่อนจัด กิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนคำพื้นฐาน โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ เป็นกิจกรรมที่ต้องใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากต้องใช้เวลาในการเล่นแบบฝึกทักษะ การจดจำ การเขียนสะกดคำและทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการทำแบบฝึกทักษะ รวมไปถึงการทำแบบทดสอบวัดความสามารถการเขียนคำพื้นฐาน ครูควรวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเวลาที่กำหนด

1.2 จากการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนคำพื้นฐาน โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนมีความสนใจ ตั้งใจ มีการถาม-ตอบ ระหว่างครูกับนักเรียน และสามารถทำแบบฝึกทักษะได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้มีนักเรียนบางส่วนที่ยังขาดทักษะการเขียนสะกดคำ แยกประเภทของคำ ครูผู้สอนควรฝึก ซ้ำ ย้ำ เพื่อให้ นักเรียนมีความสามารถด้านการเขียนคำพื้นฐานให้มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในเรื่องอื่น ๆ หรือในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อให้สามารถพัฒนาผู้เรียนได้มากขึ้น

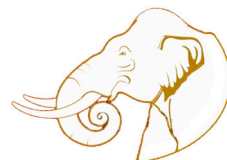
2.2 ควรศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ เปรียบเทียบกับเทคนิควิธีการสอนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อศึกษาการแก้ปัญหาการเขียนคำพื้นฐาน เพื่อศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- คณิตศร ศรีประไพ. (2555). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จันทร์เพ็ญ ภูโสภ. (2563). *จิตวิทยาสำหรับครู*. มหาสารคาม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2553). 80 นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนพร ดวงพรกษกร. (2559). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึก. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นฤดี ผิวงาม. (2545). การพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนเรื่อง วิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิวัฒน์ ประสานพันธ์. (2551). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องจำลองโมเลกุล DNA ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค Jigsaw. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ปาริชาติ สังข์ขาว. (2551). ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีพระทุม การศึกษาค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ประภาพร ถิ่นอ่อนง. (2553). การพัฒนาแบบฝึกทักษะวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ประสิทธิ์ จันทโคตร. (2558). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย ด้านการอ่านคำยากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กลุ่มร่วมมือเทคนิค TGT. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ปราณี จินฤทธิ์. (2552). ผลการใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ และเจตคติทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเคหะประชาสามัคคี จังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พรณี ชูพยัเจนจิต. (2550). จิตวิทยาการเรียนการสอน. นนทบุรี: เกรท เอ็ดดูเคชั่น.
- พิมพ์รัตน์ จักรบุตร. (2560). การพัฒนาทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกทักษะเขียนตามคำบอก สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านปากยาง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต) พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- มณี บุญญาติัย. (2548). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องประโยค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค TGT กับการสอนแบบปกติ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มนตรี เฉียบแหลม. (2544). ความพึงพอใจในภาระหน้าที่และงานของเกษตรอำเภอ จังหวัดภาคตะวันออก เชียงเหนือ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- รัตนารณ จารัสภูมิ และศิริพงษ์ เพียศิริ. (2563). *การพัฒนาความสามารถการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- โรงเรียนบ้านแคน. (2565). รายงานผลการทดสอบการอ่านออกเขียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2565. มหาสารคาม: โรงเรียนบ้านแคน อำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม.
- โรงเรียนบ้านแคน. (2566). รายงานผลการทดสอบการอ่านออกเขียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2566. มหาสารคาม: โรงเรียนบ้านแคน อำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพมหานคร: เลิฟ. แอนด์เลิฟเพรส.
- ศลใจ วิบูลย์กิจ. (2544). *ความสัมพันธ์ระหว่างเทคนิคการประสานงานของศึกษานิเทศก์อำเภอ กับความพึงพอใจในการทำงานของเจ้าหน้าที่ในสำนักงานศึกษานิเทศก์อำเภอเขตการศึกษา 3*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต) มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศุภสิริ โสมาเกต. (2544). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการเรียนรู้โดยโครงงานกับการเรียนรู้ตามคู่มือครู*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สารสิน เล็กเจริญ. (2554). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค TGT กับ การสอนแบบปกติ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุรางค์ โค้วตระกูล. (2564). *จิตวิทยาการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุลัดดา ลอยฟ้า. (2536). *เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2553). *วิธีจัดการเรียนรู้*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- Cullen, R. (2001). Perspectives on user Satisfaction Surveys. *Library Trends*, 49 (Spring), 602-686.
- Lado, R. (1977). *Language Teaching : A Scientific Approach*. New York: McGraw-Hill.
- Slavin, R. E. (1987). Cooperative Learning and Cooperative School. *Educational Leadership*, 45, 23-26.
- White, R. V. (1980). *Teaching Written English*. London: George Allen.

The Lexical Landscape of Begin, Start, and Initiate: A Corpus-Based Analysis of English Synonyms

Anawin Khlakheang¹, Amorn Cherngroongroj²

¹International College, Dhurakij Pundit University, Bangkok, Thailand

²Independent Scholar, Bangkok, Thailand

¹anawin.khl@dpu.ac.th, ²amorn@live.com

Received : July 23, 2024;

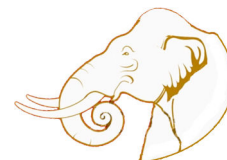
Revised : October 7, 2024;

Accepted : January 29, 2025

Abstract

Synonyms can pose challenges for language learners, as Hemchua and Schmitt (2006) observed, particularly due to misunderstandings that arise from inappropriate word choices. This study employed a descriptive corpus-based research methodology, incorporating both quantitative analyses of frequency distributions and qualitative examinations of collocational patterns, to analyze the synonymous verbs “*begin*,” “*start*,” and “*initiate*,” which appeared in the Oxford 3000 and 5000 lists—key vocabulary for English learners. The study aimed to examine instances of these verbs in the Corpus of Contemporary American English, supplemented by data from Longman and Oxford Advanced Learner’s Dictionaries. By integrating corpus findings with dictionary insights, the study examined the frequency, distribution patterns, noun collocations, and semantic differences of these verbs. The analysis revealed that although “*begin*” and “*start*” were often interchangeable, “*start*” was preferred for scheduled events, while “*begin*” suggested initiation after deliberation. The verb “*initiate*” was predominantly used in formal and proactive contexts. These distinctions emphasized the importance of context in verb choice. By applying Mutual Information scores of 3 or above, the study uncovered significant collocational patterns, offering insights that extended beyond traditional lexical descriptions. The findings highlighted the pedagogical value of teaching vocabulary within contextual frameworks and demonstrated the potential of corpus linguistics in improving English as a Foreign Language instruction in contemporary educational settings.

Keywords: The Corpus of Contemporary American English; Corpus-Based Study; Synonyms

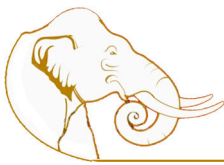

Introduction

In the realm of linguistics, mastering the nuances and usage patterns of synonyms is crucial for both theoretical insights and practical applications. English verbs like “*begin*,” “*start*,” and “*initiate*” are frequently interchangeable yet carry subtle differences in connotation and context. This study employs a comprehensive corpus-based analysis to explore these distinctions. Synonym usage profoundly impacts language teaching and lexicography (Barcroft, 2016; Saville-Troike, 2012; Szudarski, 2018; Wilkins, 1972). Previous studies by Miller and Charles (1991) on semantic similarity and Jurafsky and Martin (2009) on computational linguistics provided foundational insights. Khlakheang and Cherngroongroj (2024) underscored corpus analysis’s capacity to reveal nuanced usage patterns, surpassing traditional dictionary definitions. However, there remains a recognized gap in research regarding the nuanced practical usage of “*begin*,” “*start*,” and “*initiate*” across diverse contexts.

EFL learners face challenges in selecting appropriate synonyms due to nuanced differences not fully captured by traditional dictionaries. This necessitates integrating real-life usage patterns into vocabulary instruction (Norris, 2016; Thornbury, 2002). Cherngroongroj (2023) demonstrated how corpus-based analyses enrich language learning materials by revealing nuanced differences in synonym usage. The verbs “*show*” and “*display*” highlighted significant disparities in usage frequency and contextual preferences, emphasizing the complexity of synonyms. According to the Oxford 3000 and 5000 lists, “*start*” and “*begin*” are in the former, while “*initiate*” is in the latter, underscoring their importance in essential English vocabulary. Dictionaries often define synonyms using each other, such as defining “*start*” as ‘to begin happening’ or ‘to make something begin happening,’ and “*initiate*” as ‘to arrange for something important to start,’ reflecting their interrelated definitions.

This study targeted EFL learners and educators, aiming to enhance language proficiency and communicative competence through a deeper understanding of synonym usage patterns (Saville-Troike, 2012; Yeh et al., 2007). Methodologically, the study employed quantitative analyses of frequency distributions and qualitative examinations of collocational patterns, drawing insights from COCA and supplementing them with comparative evaluations from the Longman and Oxford dictionaries.

The research systematically explored “*begin*,” “*start*,” and “*initiate*” through detailed corpus analysis, aiming to advance the understanding of lexical semantics. The findings enhanced pedagogical practices for EFL learners’ vocabulary acquisition and communicative competence, with broader implications for linguistic research and language education curriculum development.

Research Objectives

1. To explore the frequency differences and distribution patterns of the synonyms “*begin*,” “*start*,” and “*initiate*” across genres in the Corpus of Contemporary American English.
2. To examine the similarities and dissimilarities between the synonyms “*begin*,” “*start*,” and “*initiate*” in terms of meanings and collocations in the Corpus of Contemporary American English.
3. To compare and contrast data obtained from dictionaries with data derived from corpus analysis.

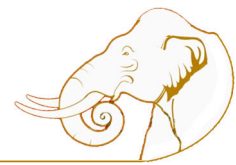
Literature Review

Corpus Linguistics and Word Studies

Corpora were integral to contemporary linguistic research (Szudarski, 2018). Crawford and Csomay (2016) proposed corpus linguistics as an invaluable approach to understanding linguistic analysis and language, examining how language was authentically employed within diverse contexts and acknowledging its variability across different situations. Moreover, Moon (2010) emphasized the interconnected nature of language, highlighting how corpora unveiled the typical contexts of word usage and illuminated the significant contributions of word associations in enhancing our understanding of individual terms.

The Definitions of Synonyms

According to Crystal (2018), synonyms, while ostensibly sharing the same meaning, might not have had exact equivalence in all cases. These lexemes were broadly classified into two categories. Cruse (2000) described absolute synonymy as the situation where two words had identical meanings and could be used interchangeably across all contexts. In contrast, Jackson and Amvela (2000) characterized near-synonyms as terms with overlapping meanings that could be interchanged in specific contexts but lacked universal substitutability. Murphy (2010) emphasized that determining synonymy often necessitated considering context or collocation.

Collocations

Language intricacies often lay in the associations between words and their habitual pairing within speech. Exploring these linguistic phenomena, O'Dell and McCarthy (2017, p.6) defined a collocation as “a combination of two or more words which frequently occur together.” Understanding these pairings was crucial in navigating the nuances of everyday communication. For instance, while someone might have been understood saying, “She has got yellow hair,” this wasn't a conventional English expression; the more standard phrasing was, “She has got blond hair.” Hence, “yellow” and “hair” were not commonly associated in English. Instead, “yellow” more naturally paired with items like flowers or paint. Consequently, students equipped with a comprehensive grasp of collocations could employ their existing vocabulary more precisely and organically.

Previous Studies

A range of scholars conducted corpus-based investigations into the nuanced usage patterns of synonyms, employing diverse methodological approaches. Phoocharoensil (2010) explored the nuances of five English verb synonyms—“ask,” “beg,” “plead,” “request,” and “appeal”—examining their meanings, formality, connotations, collocations, and grammatical patterns, revealing regional variations in idiom usage and distinct collocational preferences. Similarly, Chung (2011) analyzed the synonyms “create” and “produce” using the Brown Corpus and the Frown Corpus, highlighting their shared meanings and the exclusive distributional insights provided by corpora.

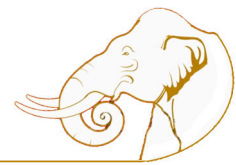
General corpora, such as the British National Corpus (BNC) and the Corpus of Contemporary American English (COCA), were frequently employed in synonymous research. Figes (2013) utilized the BNC alongside a dictionary, while Thamratana (2013) and Jarunwaraphan and Mallikamas (2020) combined COCA with dictionaries to investigate synonyms. Cherngroongroj (2023) conducted an in-depth exploration of the synonymous verbs “show” and “display,” revealing distinctive usage patterns not apparent in dictionary definitions. The study found a significant disparity in frequency, with “show” being more prevalent due to its broader interpretations. Contextual analysis across genres showed that “show” was more natural in contexts associated with “ARRIVING AT THE PLACE,” while “display” was more prevalent in scenarios involving a “COMPUTER” or “SCREEN.”

Building on this, Khlakheang and Cherngroongroj (2024) explored the synonymous verbs “*decline*,” “*decrease*,” and “*reduce*” using data from COCA and dictionaries, finding that “*decline*” and “*decrease*” were common in academic contexts, while “*reduce*” had broader usage across academic, environmental, and financial domains, emphasizing the importance of context in vocabulary instruction for EFL learners. Existing literature highlighted nuanced distinctions among synonyms, including varying meanings, dialectical nuances, degrees of formality, connotations, and collocational preferences. While dictionaries and corpora offered valuable data for comparing synonyms, some studies focused on limited criteria or relied solely on corpus data. Addressing these gaps, the present study aimed to establish comprehensive criteria—including word frequency, distribution patterns across genres, meanings, and collocations—to analyze the synonymous verbs “*begin*,” “*start*,” and “*initiate*,” bridging the gap between corpus-based insights and practical vocabulary instruction.

Methodology

This study employed a corpus-based approach to linguistic analysis, which was recognized for its effectiveness in exploring language usage across diverse contexts (Lindquist, 2009). Drawing on insights from previous research, such as Cherngroongroj (2023) on “*show*” and “*display*,” this study applied similar frameworks and methods to examine the synonyms “*begin*,” “*start*,” and “*initiate*.” Primary data sources included the Corpus of Contemporary American English (COCA), the Longman Dictionary of Contemporary English (6th ed., 2014), and the Oxford Advanced Learner’s Dictionary (10th ed., 2020). The Longman dictionary offered comprehensive entries with over 230,000 words, examples, collocations, and thesaurus notes. In contrast, the Oxford dictionary provided a detailed lexicon of over 60,000 words with meanings and practical usage examples. The study employed a systematic five-step process: analyzing distribution patterns of synonym usage across eight genres in COCA; compiling and categorizing synonym meanings based on Longman and Oxford definitions; identifying collocates using COCA’s features with a Mutual Information (MI) score ≥ 3 for statistical relevance (Cheng, 2012); examining semantic preferences of collocates to refine understanding; and conducting a comparative analysis integrating corpus data and dictionary definitions to reveal similarities and distinctions among the synonyms. This methodological rigor ensured a thorough exploration of usage patterns and semantic nuances crucial for effective language teaching and learning.

Results

The ensuing section delineates the research outcomes concerning the three synonyms, namely “*begin*,” “*start*,” and “*initiate*.” It is structured into three principal segments to present the comprehensive findings. The initial segment provides an analysis of distribution patterns prevalent across diverse genres. The subsequent part delves into an in-depth examination of the nuanced meanings associated with these terms. Lastly, the third segment accentuates observed collocational preferences within these synonyms.

Distribution Patterns

In alignment with Research Objective 1, the investigation aimed to examine the frequency differences and distribution patterns of three synonyms, namely “*begin*,” “*start*,” and “*initiate*,” across diverse genres within the COCA corpus. The specific distribution patterns for these identified synonyms are explicitly presented in Table 1.

Table 1 Distribution patterns of “*begin*,” “*start*,” and “*initiate*” across eight genres in COCA

Genre	<i>Begin</i>		<i>Start</i>		<i>Initiate</i>	
	Frequency	Per million	Frequency	Per million	Frequency	Per million
Blog	12,264	95.36	45,661	355.03	615	4.78
Web	13,228	106.46	39,558	318.36	916	7.37
TV / Movies	7,360	57.47	44,302	345.91	684	5.34
Spoken	28,486	225.84	41,596	329.77	281	2.23
Fiction	10,275	86.84	24,031	203.10	272	2.30
Magazine	15,160	120.23	35,858	284.38	785	6.23
News	13,100	107.60	34,324	281.94	395	3.24
Academic	12,537	104.66	10,506	87.70	1,881	15.70
Total	112,410		275,836		5,829	

As presented in Table 1, the analysis of “*begin*,” “*start*,” and “*initiate*” across various genres in the COCA corpus reveals noteworthy trends in token frequency. “*Begin*” showed outstanding prevalence in spoken discourse (28,486 tokens; 225.84 per million), highlighting its frequent use in everyday communication contexts. In contrast, “*start*” demonstrated higher token counts in digital media such as blogs (45,661 tokens; 355.03 per million) and TV/movies (44,302 tokens; 345.91 per million), suggesting its prominent role in

narrative and visual storytelling. “*Initiate*,” with its lowest token count overall, was notably more common in academic writing (1,881 tokens; 15.70 per million), underscoring its formal and deliberated usage in scholarly discourse.

Comparing the usage across genres based on token frequency per million, “*begin*” showed a significant presence in spoken discourse, where its frequency of 225.84 tokens per million stands out compared to its lower usage in other genres. Conversely, “*start*” exhibited consistent high frequencies in blogs (355.03 per million) and TV/movies (345.91 per million), indicating its prevalence in digital and visual media narratives. “*Initiate*,” while least frequent overall, showed a distinct preference for academic writing (15.70 per million), emphasizing its specialized usage in scholarly contexts. These observations illustrated distinct contextual preferences and usage patterns among the synonyms, highlighting their nuanced distinctions in various linguistic contexts.

Meanings and collocations

Aligned with Research Objective 2, this study aims to explore the similarities and distinctions among three synonyms: “*begin*,” “*start*,” and “*initiate*,” focusing on their collocations and meanings within the COCA corpus. Two methods were employed to investigate these verbs. Initially, their definitions from the Longman and Oxford Advanced Learner’s Dictionaries were scrutinized, revealing frequent overlaps that may lead to confusion. “*Start*” generally denoted commencing a new action, event, or process, including the initiation of machinery, movements, or journeys. Similarly, “*begin*” signified the commencement of actions or events, while “*initiate*” involved starting formal or significant processes or introductions. However, subtle nuances can obscure their practical distinctions.

As highlighted by Murphy (2010), relying solely on dictionary definitions is inadequate. Therefore, the study also examined the collocates associated with these verbs to discern their semantic preferences, following Sinclair’s concept of “semantic preference” (2004, p. 142). This approach focused on noun collocates to analyze the objects typically associated with each synonym. The top-thirty nouns frequently co-occurring with the synonymous verbs “*begin*,” “*start*,” and “*initiate*” were retrieved from COCA, prioritizing those with an MI score of 3 or higher to ensure statistical significance (Cheng, 2012). These findings were detailed below.

Table 2 Noun Collocates with “begin,” “start,” and “initiate”

No.	<i>Begin</i>			<i>Start</i>			<i>Initiate</i>		
	Noun Collocate	Freq.	MI Score	Noun Collocate	Freq.	MI Score	Noun Collocate	Freq.	MI Score
1	Clip	8,341	9.29	Head	4,061	3.30	Process	171	4.83
2	Video	7,799	7.01	Season	2,770	3.44	Action	122	5.02
3	Process	1,448	3.65	Finish	1,253	4.02	Contact	117	5.71
4	Break	810	3.61	Scratch	761	5.57	Conversation	107	5.67
5	Construction	489	4.26	Menu	669	4.20	Sequence	83	7.36
6	Trial	371	3.42	Businesses	550	3.01	Program	87	3.80
7	Journey	374	4.30	Crying	375	3.31	Change	88	3.31
8	Caption	281	6.64	Engine	371	3.12	Proceedings	80	7.94
9	Sen	269	4.32	Treaty	340	4.04	Investigation	74	5.27
10	Negotiations	275	4.62	Button	429	3.35	Sex	70	4.47
11	Talks	245	3.56	Negotiations	226	3.03	Conversations	64	6.64
12	Classes	219	3.14	Engines	206	3.51	Discussion	61	4.84
13	Healing	179	4.29	Bidding	159	4.73	Programs	56	4.05
14	Hearings	153	4.61	Packing	154	3.89	Changes	48	3.95
15	Announcer	139	4.53	Digging	147	3.40	Dialogue	50	6.13
16	Phase	139	3.16	Basics	165	4.01	Search	36	4.04
17	Dialogue	127	3.35	Digest	118	4.39	Emergency	34	4.79
18	Preparations	109	5.50	Slate	131	3.71	Computer	34	3.70
19	Ceremony	108	3.53	Premise	119	3.14	Plans	54	3.82
20	Proceedings	107	4.20	Semester	105	3.07	Movement	33	3.80
21	Trials	96	3.36	Kindergarten	93	3.22	Efforts	34	3.95
22	Careers	103	3.75	Inning	86	3.10	Ability	36	3.60
23	Deliberations	84	6.19	Riot	83	3.29	Discussions	31	5.79
24	Impeachment	84	4.34	Rehab	70	3.27	Activities	30	3.90
25	Festivities	83	6.00	Drip	59	3.93	Attack	31	3.54
26	Gov	76	3.12	Downswing	59	6.54	Activity	29	3.89
27	Quest	81	3.48	Opener	61	3.10	Response	33	3.37
28	Playoffs	87	3.77	Countdown	60	4.01	Procedures	29	5.26
29	Descent	78	4.29	Seedlings	48	4.26	Actions	32	4.21
30	Menachem	82	8.94	Daytona	44	4.32	Investigations	26	6.10

Researchers analyzed noun collocates from COCA with an MI score of 3 or higher to explore semantic patterns associated with “*begin*,” “*start*,” and “*initiate*.” This analysis revealed contextual preferences and associations, which are detailed further in the following section along with tables illustrating usage in specific linguistic contexts.

Table 3 The semantic preferences of nouns that collocate with *begin*

No.	Semantic preference	Noun collocates of <i>begin</i>
1	Action/Process	1. Clip, 2. Video, 3. Process, 4. Break, 5. Construction, 6. Trial, 13. Healing, 16. Phase, 20. Proceedings, 21. Trials, 23. Deliberations, 27. Quest, 28. Playoffs, 29. Descent
2	Event/Activity	7. Journey, 8. Caption, 12. Classes, 19. Ceremony, 24. Impeachment, 25. Festivities, 30. Menachem
3	Negotiation	9. Sen, 10. Negotiations, 11. Talks
4	Career	22. Careers
5	Announcement	14. Hearings, 15. Announcer
6	Preparation	17. Dialogue, 18. Preparations
7	Government	26. Gov

Table 4 The semantic preferences of nouns that collocate with *start*

No.	Semantic preference	Noun collocates of <i>start</i>
1	Action/Process	1. Head, 6. Businesses, 8. Engine, 11. Negotiations, 12. Engines, 13. Bidding, 14. Packing, 15. Digging, 23. Riot, 24. Rehab, 27. Opener, 28. Countdown
2	Time/Event	2. Season, 20. Semester, 22. Inning, 30. Daytona
3	Creation/Initiation	4. Scratch, 9. Treaty, 10. Button, 18. Slate, 19. Premise, 29. Seedlings
4	Completion	3. Finish
5	Emotional	7. Crying
6	Miscellaneous	5. Menu, 16. Basics, 17. Digest, 21. Kindergarten, 25. Drip, 26. Downswing

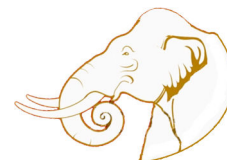

Table 5 The semantic preferences of nouns that collocate with *initiate*

No.	Semantic preference	Noun collocates of <i>initiate</i>
1	Process/Action	1. Process, 2. Action, 6. Program, 13. Programs, 16. Search, 18. Computer, 27. Response, 28. Procedures
2	Communication	3. Contact, 4. Conversation, 11. Conversations, 12. Discussion, 15. Dialogue, 23. Discussions
3	Legal/Official	8. Proceedings, 9. Investigation, 30. Investigations
4	Change/Plans	7. Change, 14. Changes, 19. Plans
5	Movement/Efforts	5. Sequence, 20. Movement, 21. Efforts, 24. Activities, 26. Activity
6	Ability	22. Ability
7	Emergency	17. Emergency
8	Sexual Activity	10. Sex, 25. Attack, 29. Actions

Discussions

Semantic prosody, as described by Louw (1993, p. 157), encapsulated the consistent aura of meaning imbued by collocates surrounding a lexical item. The analysis of noun collocates associated with “*begin*,” “*start*,” and “*initiate*” in the COCA corpus reveals distinct semantic preferences and contextual nuances. “*Begin*” and “*initiate*” shared common collocates such as ‘*process*,’ ‘*dialogue*,’ and ‘*proceedings*,’ indicating their usage in contexts involving structured or formal sequences of actions. Both verbs were used in initiating formal procedures and discussions. Conversely, “*begin*” and “*start*” co-occur with the noun ‘*negotiations*,’ suggesting their interchangeable use in the context of initiating discussions and agreements. However, no significant shared collocates were found between “*start*” and “*initiate*,” highlighting their distinct semantic fields.

The semantic preferences of nouns that collocate with each verb further illustrated their contextual nuances. “*Begin*” frequently collocated with nouns related to actions or processes, events or activities, negotiations, careers, announcements, preparations, and government contexts. “*Start*” commonly paired with nouns denoting actions or processes, times or events, creation or initiation, completion, and emotional states. “*Initiate*” tended

to collocate with nouns associated with processes or actions, communication, legal or official contexts, changes or plans, movements or efforts, abilities, emergencies, and sexual activities.

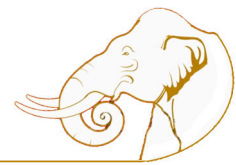
Overall, while “*begin*,” “*start*,” and “*initiate*” exhibit overlapped in certain formal contexts, “*initiate*” stood out for its exclusive association with deliberate and formal beginnings. This analysis underscored the nuanced semantic fields of these verbs, contributing to a deeper understanding of their usage patterns and contextual associations in academic and professional discourse.

The findings of this study aligned with existing research on the contextual nuances of near-synonyms. Jackson and Amvela (2000) delineated near-synonyms as terms with overlapping meanings that cannot universally substitute each other in all contexts. Murphy (2010) underscored the necessity of considering precise contextual and collocational factors beyond mere dictionary definitions. Cherngroongroj (2023) delved into the subtle differentiations among near-synonyms, emphasizing the pivotal role of context in determining appropriate word usage. This study reinforced these observations by elucidating how “*begin*,” “*start*,” and “*initiate*” exhibit varied usage patterns contingent upon the specific formality and context in which they are employed.

Contrasting Dictionary Definitions with Corpus Insights

Aligned with Research Objective 3, this study undertakes a comprehensive comparison and contrast of the meanings and example sentences derived from dictionaries and corpus analysis to enrich our understanding of the synonyms “*begin*,” “*start*,” and “*initiate*.” Dictionaries typically provided succinct definitions and illustrative sentences that serve as foundational references for these verbs. For instance, “*begin*” and “*start*” were often described similarly as initiating actions or events, while “*initiate*” was noted for its formal or significant connotations.

In contrast, corpus analysis offered a more nuanced perspective by revealing how these verbs were used across a wide range of authentic contexts. This approach uncovered subtle distinctions in their usage patterns that may not be immediately apparent from dictionary entries alone. For example, while dictionaries might suggest broad interchangeability between “*begin*” and “*start*,” corpus data often showcased specific collocations and contextual preferences that distinguish their practical usage.

By juxtaposing dictionary definitions with corpus findings, this study enhanced our grasp of how these synonyms were employed in different linguistic registers and communicative contexts. This comparative analysis not only clarified semantic nuances but also provided valuable insights into the pragmatic functions of these verbs in everyday language use. Such insights were crucial for refining language teaching strategies and promoting more accurate and effective language acquisition among learners.

Conclusion

The analysis of noun collocates associated with “*begin*,” “*start*,” and “*initiate*” provided valuable insights into their semantic preferences and contextual usage in discourse. While “*begin*” and “*start*” shared common collocates related to the initiation of actions and interpersonal interactions, “*initiate*” stood out for its specific association with formal and proactive initiation contexts. This study underscored the nuanced distinctions between these verbs, highlighting how they were employed in various linguistic contexts to convey the initiation of activities, projects, and interpersonal engagements. Regarding meaning and collocations, “*begin*,” “*start*,” and “*initiate*” were near-synonyms. As asserted by Jackson and Amvela (2000), a near-synonym referred to terms that can be used interchangeably where their meanings overlap but cannot be substituted in every context. Murphy (2010) added that the precise context or collocation must be considered because the definition of the word itself is insufficient. To clarify, “*begin*” and “*start*” were often interchangeable, as in (a). However, in cases of formal initiation, “*initiate*” was more natural, as in (b). Furthermore, there are contexts where only “*begin*” or “*start*” was appropriate, highlighting their distinct usage. In (c), “*start*” was preferred for scheduled events or activities, showing its specific usage compared to “*begin*.” In (d), both “*begin*” and “*start*” were grammatically correct, but “*begin*” subtly implied initiation after preparation or deliberation, emphasizing the process, while “*start*” suggested a more immediate commencement of action. Thus, choosing between “*begin*” and “*start*” could reflect nuanced differences in how actions are perceived or described.

Table 6: Usage of Synonyms “Begin,” “Start,” and “Initiate” in Contextual Examples

Context Description	Begin	Start	Initiate
(a) She decided to ___ her new project.	✓	✓	✗
(b) The company will ___ the new procedures next month.	✗	✗	✓
(c) The movie will ___ at 7 PM.	✗	✓	✗
(d) He ___ to understand the complex theory after hours of study.	✓	✗	✗

Contextual Explanation

The table summarized the contextual usage of the synonyms “*begin*,” “*start*,” and “*initiate*” based on specific sentence examples. The checkmarks (✓) indicated whether each verb can appropriately replace the blank in each context, while the cross marks (✗) indicated inappropriateness. This distinction highlighted the nuanced differences in verb selection that could impact meaning and perception in language use.

Understanding these semantic nuances enhanced our grasp of their usage patterns in academic, professional, and everyday communication, enriching our comprehension of how language expresses the commencement of actions and processes. This comparative analysis between corpus data and dictionary definitions revealed the importance of context in determining appropriate word choice, thereby contributing to more precise and effective language use.

Pedagogical Implication

The research article “The Lexical Landscape of Begin, Start, and Initiate: A Corpus-Based Analysis of English Synonyms” offers significant pedagogical implications for language educators and curriculum developers. Analyzing the synonyms “*begin*,” “*start*,” and “*initiate*” across various genres in the Corpus of Contemporary American English (COCA) reveals their nuanced usage in different contexts, enriching teaching materials with precise word meanings and appropriate usage contexts (Davies, 2008). This understanding aids in teaching vocabulary and semantics effectively, improving learners’ communicative competence by emphasizing real-world language use over static dictionary definitions. Integrating corpus-based examples into instruction supports data-driven learning principles, ensuring students engage with authentic language contexts and enhancing their lexical precision (Boulton, 2012). By incorporating these insights, educators can design more

effective exercises that help students master the subtle differences in meaning and usage of “begin”, “start”, and “initiate”, thereby fostering greater linguistic competence in English language learning (Schmitt, 2000).

Recommendation for Further Studies

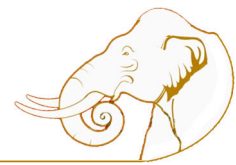
Future research should explore the nuanced distinctions and usage patterns of “begin,” “start,” and “initiate” across languages and cultures, tracking their evolution over time and analyzing their roles in specialized domains, including comparative studies using corpora like the British National Corpus (BNC) for insights into cultural and linguistic variations.

References

- Barcroft, J. (2016). *Vocabulary in Language Teaching (The Routledge E-Modules on Contemporary Language Teaching)*. Routledge.
- Boulton, A. (2012). Corpus consultation for ESP: A review of empirical research. *English for Specific Purposes*, 31(1), 1-13.
- Cheng, W. (2012). *Exploring Corpus Linguistics: Language in Action (Routledge Introductions to Applied Linguistics)*. Routledge.
- Cherngroongroj, A. (2023). *A Corpus-Based Analysis of English Synonyms with The Sense of “SHOWING”* [Master’s Thesis, Kasetsart University, Bangkok, Thailand].
- Chung, S.-F. (2011). A corpus-based analysis of “create” and “produce”. *Chang Gung Journal of Humanities and Social Sciences*, 4(2), 399–425.
- Crawford, W. & Csomay, E. (2016). *Doing corpus linguistics*. Routledge.
- Cruse, A. (2000). *Meaning in Language: An Introduction to Semantics and Pragmatics (Oxford Textbooks in Linguistics)*. Oxford University Press.
- Crystal, D. (2018). *The Cambridge Encyclopedia of the English Language* (3rd ed.). Cambridge University Press.
- Davies, M. (2008). *The Corpus of Contemporary American English (COCA): 560 million words, 1990-present*. Retrieved from <https://www.english-corpora.org/coca/>
- Figes, S. M. (2013). *A corpus-based study on the English verbs: want, fancy, and wish*. MA Independent study. Thammasat University, Bangkok, Thailand.

- Hemchua, S. & Schmitt, N. (2006). An analysis of lexical errors in the English compositions of Thai learners. *Prospects*, 21(3), 3–25.
- Jackson, H., & Amvela, Z. E. (2000). *Words, Meaning and Vocabulary: An Introduction to Modern English Lexicology*. Cassell.
- Jurafsky, D., & Martin, J. H. (2009). *Speech and Language Processing: An Introduction to Natural Language Processing, Computational Linguistics, and Speech Recognition* (2nd ed.). Pearson Prentice Hall.
- Jarunwaraphan, B., & Mallikamas, P. (2020). A Corpus-Based Study of English Synonyms: Chance and Opportunity. *rEFLections*, 27(2), 218–245.
- Khakheang, A., & Cherngroongroj, A. (2024). A corpus-based analysis of English synonym usage problems in EFL learning: Decline, decrease, and reduce. In *Proceedings of the 4th International Conference on Education 2024: Directions for Thai Education to Meet Labor Market Needs in the Digital Age* (pp. 33–47). Chateau de Khao Yai Hotel & Resort, Pakchong Nakhonratchasima, Thailand: Association of Private Higher Education Institution of Thailand.
- Lindquist H., (2009). *Corpus linguistics and the description of English*. Croydon, England: Edinburgh University Press.
- Longman Dictionary of Contemporary English (6th ed.). (2014). Pearson Education.
- Louw, B. (1993). Irony in the text or insincerity in the writer? The diagnostic potential of semantic prosodies. In M. Baker, G. Francis, & E. Tognini-Bonelli (Eds.), *Text and technology: In honour of John Sinclair* (pp. 157–75). Amsterdam, Netherlands: John Benjamins.
- Miller, G. A., & Charles, W. G. (1991). Contextual correlates of semantic similarity. *Language and Cognitive Processes*, 6(1), 1–28. <https://doi.org/10.1080/01690969108406936>
- Moon, R. (2010). What can a corpus tell us about lexis?. In O’Keefe, A. and McCarthy, M. (Eds.). *The Routledge handbook of corpus linguistics*. (pp.197–211). Abingdon, England: Routledge.
- Murphy, M. L. (2010). *Lexical meaning*. Cambridge Cambridge University Press
- Nation, I. S. P. (2013). *Learning vocabulary in another language*. Cambridge University Press.
- Norris, C. B. (2016). *Academic writing in English*. University of Helsinki.
- O’Dell, F., & McCarthy, M. (2017). *English collocations in use* (2nd ed.). Cambridge University Press.

- Oxford Advanced Learner's Dictionary (10th ed.). (2020). Oxford University Press.
- Phoocharoensil, S. (2010). A corpus-based study of English synonyms. *International Journal of Arts and Sciences*, 3(10), 227-245.
- Saville-Troike, M. (2012). *Introducing Second Language Acquisition (Cambridge Introductions to Language and Linguistics)* (2nd ed.). Cambridge University Press.
- Schmitt, N. (2000). *Vocabulary in language teaching*. Cambridge University Press.
- Sinclair, J., & Carter, R. (2004). *Trust the text: Language, corpus and discourse*. Routledge.
- Szudarski, P. (2018). *Corpus Linguistics for Vocabulary: A Guide for Research (Routledge Corpus Linguistics Guides)*. Routledge.
- Thamratana, P. (2013). *A corpus-based analysis of reduce, decrease, diminish, dwindle and decline*. Independent study. Language Institute, Thammasat University, Bangkok, Thailand.
- Thornbury, S. (2002). *How to teach vocabulary*. Harlow.
- Wilkins, D. A. (1972). *Linguistics in Language Teaching*. Arnold
- Yeh, Y., Liou, H. C., & Li, Y. H. (2007). Online synonym materials and concordancing for EFL college writing. *Computer Assisted Language Learning*, 20(2), 131–152.

คุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักใน บันด์เบดโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร

Service Quality Effecting on Returning Guest Staying at Bunkbed Hostel,
Ratchathewi District, Bangkok Metropolitan Administration

ศิวาวุธ วันสูงเนิน¹ อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ², ปกรณ์ ปรียากร³

Siwawut Wonsoongnern^{1,*}, Orapin Piyasakulkiat², Pakorn Priyakorn³

¹⁻³ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

¹⁻³ Master of Public Administration Program Graduate School Kasem Bundit University

E-mail: siwawut@smarttelebiz.com¹

Received : December 3, 2024;

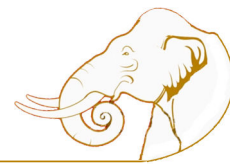
Revised : June 13, 2025;

Accepted : September 5, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) คุณภาพการให้บริการของบันด์เบดโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร 2) ปัจจัยการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบันด์เบดโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร และ 3) คุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบันด์เบดโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้เข้าพักในบันด์เบดโฮสเทล กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีของทาร์โรว์ ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.978 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณภาพการให้บริการของบันด์เบดโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร โดยรวมมีคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเป็นรูปธรรมของการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ ด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้รับบริการ และด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ ตามลำดับ 2) ปัจจัยการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบันด์เบดโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และ 3) คุณภาพการให้บริการมีผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบันด์เบดโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร เป็นไปในทิศทางเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และแสดงให้เห็นว่า คุณภาพการให้บริการของบันด์เบดโฮสเทลด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ ด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้รับบริการ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ

และด้านความเป็นรูปธรรมของการให้บริการ ส่งผลให้ผู้เข้าพักเกิดความพึงพอใจและมีแนวโน้มที่จะกลับมาใช้บริการซ้ำอีกในอนาคต

คำสำคัญ: คุณภาพ; การบริการ; การกลับมาใช้บริการซ้ำ; โฮสเทล

Abstract

The objectives of this research were to study; 1) The service quality factors of the Bunkbed Hostel, Ratchathewi District, Bangkok Metropolitan Administration, 2) The factors returning guest staying at Bunkbed Hostel, Ratchathewi District, Bangkok Metropolitan Administration, and 3) Service quality factors that affecting returning guest staying at Bunkbed Hostel, Ratchathewi District, Bangkok Metropolitan Administration. This study was a Quantitative Research. The populations for this study were guests who have stayed at Bunkbed Hostel, from which 300 subjects were selected by using the Taro Yamane method, which utilized the questionnaires to collect the data. The data proved the content validity and was verified the value of Cronbach's alpha reliability test of 0.978. The statistics used in this case were descriptive statistics analysis: frequency, percentage, mean, Standard Deviation and including assumption by Multiple Regression Analysis.

The results of research found that: 1) The service quality factors of the Bunkbed Hostel, Ratchathewi District, Bangkok Metropolitan Administration overall was at a high level, when considering each aspect averages sorted from highest to lowest were tangibility of service, followed by responsiveness to customers, reliability, empathy, and assurance, respectively.

2) The factors returning guest staying at Bunkbed Hostel, Ratchathewi District, Bangkok Metropolitan Administration overall was at a high level. and 3) The service quality factors affected returning guest staying on BunkBed Hostel, Ratchathewi District, Bangkok Metropolitan Administration have statistically significant influence at the level of .05. And also showed that the quality of service of Bunkbed Hostel, in terms of reliability, empathy, responsiveness to customers, assurance, and tangibility of service, results in guest being satisfied and increases the likelihood of returning to stay again in the future.

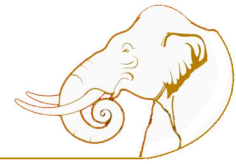
Keywords: Quality; Service; Repurchase; Hostel

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยรวมถึงธุรกิจที่พักที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว จึงต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพื่อรักษาและพัฒนาขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวของประเทศ เพราะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยนับเป็นจุดแข็งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศมาอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) ซึ่งกรุงเทพมหานครเป็นพื้นที่ที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวสูงสุด โดยได้รับการยอมรับเป็น “Top 20 Most Visited Cities in the World” ที่ถูกจัดเป็นอันดับหนึ่งที่มีนักท่องเที่ยวมากที่สุดในโลกประจำปี 2566 จากเว็บไซต์ “ทราเวลเนส” (Travelness.com, [ออนไลน์], 2566) ซึ่งมีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวทั้งหมด 22.78 ล้านคน ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวและใช้บริการที่พักในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยธุรกิจโรงแรมและที่พักในกรุงเทพมหานครถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งโรงแรมแต่ละแห่งก็มีความแตกต่างของขนาดและมาตรฐานของโรงแรมแตกต่างกันไป โดยแบ่งระดับประเภทโรงแรมเริ่มจากระดับมาตรฐานสูงสุด 5-6 ดาว จัดอยู่ในประเภทโรงแรมขนาดใหญ่ หรือโรงแรมขนาดกลางที่มีระดับ 3-4 ดาว รวมไปถึงโรงแรมขนาดเล็กที่มีระดับ 2 ดาว ที่มีเพียงอุปกรณ์อำนวยความสะดวกเพียงระดับพื้นฐานคอยบริการเท่านั้น และไล่ลงมาถึงระดับที่ไม่มีดาวในการรองรับมาตรฐาน โดยส่วนใหญ่ที่พักประเภทนี้จะจัดให้ใช้พื้นที่บางส่วนร่วมกัน ใช้ห้องน้ำร่วมกัน หรือนอนรวมกันหลายเตียงในห้องพักเดียวหรือที่นิยมเรียกกันว่า “โฮสเทล” (สปริงนิวส์, [ออนไลน์], 2565) ซึ่งปัจจุบันโฮสเทลเปิดบริการรองรับนักท่องเที่ยวหลายแห่งทั่วกรุงเทพมหานคร

ธุรกิจโฮสเทลในประเทศไทยเริ่มขึ้นใน พ.ศ.2514 ที่บริเวณถนนข้าวสาร เขตบางลำพู กรุงเทพมหานคร (ธนาวุฒิ ศุภางค์รัตน์, 2552) เป็นที่พักราคาประหยัดที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานให้แก่ผู้เข้าพัก ส่วนใหญ่มีลักษณะคล้ายหอพัก เป็นห้องนอนรวมมีเตียงสองชั้นหลายๆ เตียงในห้องเดียวกัน มีห้องน้ำรวม และมีพื้นที่ส่วนกลางให้ผู้เข้าพักได้ใช้ร่วมกัน ส่วนใหญ่จะถูกดัดแปลงจากอาคารพาณิชย์ เพื่อให้สามารถใช้เป็นที่พักได้ ซึ่งทางรัฐบาลได้เพิ่มปัจจัยด้านกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ ที่เอื้ออำนวยให้ธุรกิจสามารถนำอาคาร ตึกแถว มาใช้ประกอบกิจการโรงแรมได้ สำหรับกลุ่มผู้บริโภคหลักของโฮสเทล คือนักท่องเที่ยวแบบแบ็กแพ็กเกอร์ที่ต้องการประหยัดค่าใช้จ่าย ต้องการการเดินทางที่สะดวก และยังมีนักท่องเที่ยวที่มีกำลังจ่ายสูงแต่ยังคงเลือกใช้บริการโฮสเทลแทนโรงแรมที่มีระดับ 3 ดาวขึ้นไป เหตุเพราะการได้พบปะพูดคุยและได้รับมิตรภาพใหม่ ๆ จากการเข้าพักที่โฮสเทลถือเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นที่แตกต่างจากโรงแรมประเภทอื่น ๆ (วัชรพงศ์ รติสุขพิมล, 2562) ซึ่งในช่วงการระบาดของโควิด19 พบว่าจำนวนผู้ประกอบการโฮสเทลมีจำนวนลดลง โดยข้อมูลจากแพลตฟอร์มด้านการท่องเที่ยวออนไลน์ (OTA) รายงานว่า ในกรุงเทพมหานครเหลือที่พักประเภทโฮสเทลเพียง 250-300 แห่ง ซึ่งจากเดิมที่มีโฮสเทลสูงถึง 1,500 แห่ง (ประชาชาติธุรกิจ, [ออนไลน์], 2566) แต่หลังจากการระบาดของโรคจบลง ธุรกิจท่องเที่ยวกลับมาฟื้นตัวอย่างก้าวกระโดดจึงส่งผลเชิงบวกต่อธุรกิจโรงแรมให้เติบโตขึ้นอีกครั้ง นอกจากนี้การปรับตัวของผู้ประกอบธุรกิจในการพัฒนารูปแบบการให้บริการที่มุ่งเน้นมาตรฐานตามหลักสากล การนำเทคโนโลยีมา

ช่วยในการนำเสนอธุรกิจที่อยู่ในท้องถิ่นให้เข้าถึงนักท่องเที่ยวต่างชาติหรือการจองที่พักที่สะดวกสบายง่ายขึ้นผ่านช่องทางออนไลน์ก็เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ธุรกิจโฮสเทลเติบโตอย่างมั่นคงได้ โดยเฉพาะการเพิ่มมาตรฐานด้านการบริการซึ่งถือเป็นหัวใจหลักของธุรกิจที่พักแบบโฮสเทล

บังก์เบตโฮสเทล เป็นหนึ่งในธุรกิจโฮสเทลตั้งอยู่พื้นที่เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นพื้นที่ใกล้เคียงแหล่งการค้าและห้างสรรพสินค้าใหญ่ๆ มีการขนส่งสาธารณะระบบรางที่ผ่านพื้นที่ทั้งรถไฟฟ้าสายตะวันออก รถไฟฟ้าบีทีเอส และรถไฟฟ้าเชื่อมท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาธุรกิจที่พักบังก์เบตโฮสเทล โดยมุ่งเน้นศึกษาถึงคุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบังก์เบตโฮสเทล เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการธุรกิจโฮสเทลในการพัฒนาธุรกิจให้มีศักยภาพในการแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้นในตลาดการท่องเที่ยวไทย รวมไปถึงสอดคล้องต่อนโยบายของรัฐบาลที่จะช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อยกระดับความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้ดียิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการของบังก์เบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบังก์เบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบังก์เบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานของการวิจัย

1. ความเป็นรูปธรรมของการให้บริการ มีผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบังก์เบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร
2. ความน่าเชื่อถือไว้วางใจ มีผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบังก์เบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร
3. การตอบสนองต่อผู้รับบริการ มีผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบังก์เบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร
4. การให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ มีผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบังก์เบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร
5. ความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้รับบริการ มีผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบังก์เบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงระดับคุณภาพการให้บริการของบังก์เบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร
2. ทราบถึงปัจจัยการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบังก์เบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร
3. ทราบถึงคุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบังก์เบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร
4. สามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการให้บริการเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐาน สร้างความพึงพอใจและการกลับมาใช้บริการซ้ำของนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติ อันเป็นการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และการเติบโตที่ยั่งยืนของธุรกิจท่องเที่ยวในประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการบริการ

Parasuraman, Zeithaml and Berry (1990) กล่าวว่า คุณภาพการบริการ (Service Quality) เกิดจากประสบการณ์หรือการรับรู้ของผู้มารับบริการ โดยคุณภาพการบริการจะมีค่าเช่นไรขึ้นกับการที่ผู้มารับบริการรับรู้ต่อบริการที่ได้รับว่า ตรงตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ คุณภาพการให้บริการเป็นความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ผู้มารับบริการคาดหวังหรือปรารถนากับสิ่งที่ผู้มารับบริการได้รับจริง ซึ่งนักวิชาการทั้งสามได้พัฒนาแนวคิดในการประเมินคุณภาพการให้บริการจนได้เครื่องมือซึ่งเรียกว่า SERVQUAL เพื่อเป็นเครื่องมือในการประเมินการรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพการบริการใน 5 ประการ ได้แก่

1. ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (Tangibles) หมายถึง รูปลักษณ์หรือสภาพที่เห็นเป็นรูปธรรมจับต้องได้ เช่น สถานที่ เครื่องมืออุปกรณ์อำนวยความสะดวก รวมถึงบุคลากรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการสื่อสาร
2. การให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ (Assurance) หมายถึง สิ่งที่ทำให้ลูกค้ารู้สึกมั่นใจต่อผู้ให้บริการ ว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริการ และมีความสามารถในการให้บริการ
3. การตอบสนองต่อผู้รับบริการ (Responsiveness) หมายถึง การแสดงออกถึงความพร้อม ที่จะให้บริการแก่ลูกค้าได้ทันกับความต้องการของลูกค้าในทันทีทันใด
4. ความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ (Reliability) หมายถึง กระบวนการในการให้บริการ ด้วยความซื่อสัตย์ ถูกต้อง และครบถ้วน ตั้งแต่ขั้นตอนแรก และ
5. การเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้รับบริการ (Empathy) หมายถึง การเข้าใจในความต้องการของผู้มาใช้บริการ โดยให้ความสำคัญ และสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

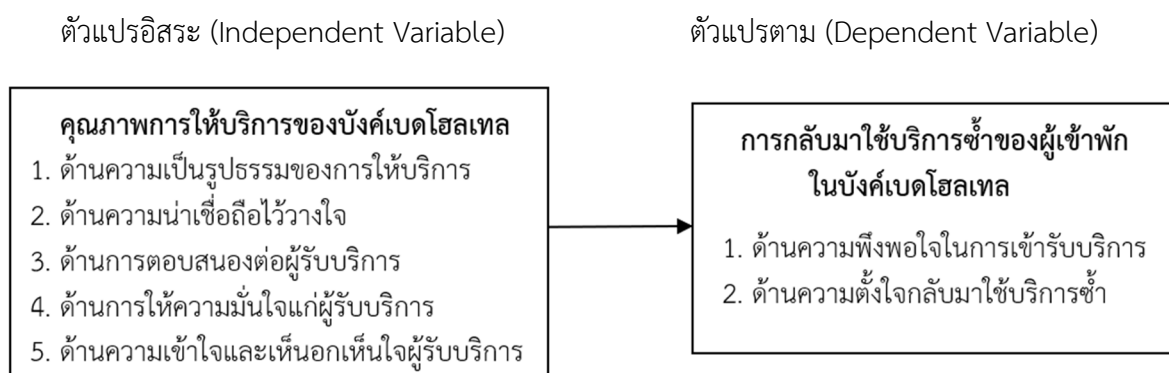
Aday, L.N. and Andersen, R. (1978) กล่าวถึงทฤษฎีพื้นฐานที่เป็นองค์ประกอบ 6 ประเภทที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการ และความรู้สึที่ผู้ใช้บริการได้รับจากบริการเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยประเมินระบบบริการว่าได้มีการเข้าถึงผู้ใช้บริการ ได้แก่ 1. ความพึงพอใจต่อความสะดวกที่ได้รับจากบริการ (Convenience) 2. ความพึงพอใจต่อการประสานงานของการบริการ (Co-ordination) 3. ความพึงพอใจต่อข้อมูลที่ได้รับจากบริการ (Information) 4. ความพึงพอใจต่ออัธยาศัย ความสนใจของผู้ให้บริการ (Courtesy) 5. ความพึงพอใจต่อคุณภาพของบริการผู้ใช้บริการ (Quality of Care) และ 6. ความพึงพอใจต่อค่าใช้จ่ายเมื่อใช้บริการ (Output-off-pocket cost)

แนวคิดเกี่ยวกับการกลับมาใช้บริการซ้ำ

Kim et al. (2012) กล่าวว่า กลับมาใช้บริการซ้ำเป็นการตัดสินใจซื้อสินค้าและการรับบริการกับผู้ผลิตรายเดิมที่มีผลมาเกิดจากความพึงพอใจในตัวผลิตภัณฑ์และการบริการดังกล่าว สืบเนื่องจากการตัดสินใจในครั้งแรกที่อาจจะเกิดได้จากปัจจัยภายในและภายนอกของผู้บริโภค โดยพิจารณาตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการใด ๆ มาเป็นระยะหนึ่งแล้ว จึงทำการซื้อหรือใช้บริการจากผู้ให้บริการรายเดิมอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ Oliver, R. L. (1980) กล่าวว่า ความพึงพอใจ (Satisfaction) และทัศนคติ (Attitude) เป็นจุดกำเนิดของการซื้อหรือใช้บริการซ้ำ เปรียบได้ว่าความพึงพอใจคือภาพรวมของความสุขของลูกค้า และความพึงพอใจที่เกิดจากประสบการณ์เกี่ยวกับการให้บริการ และทัศนคติภายหลังการซื้อ กล่าวคือ ความแนวโน้มของความรู้สึกทั้งที่เป็นกลาง เป็นบวกหรือเป็นลบ ส่วนใหญ่เป็นการประเมินที่เกิดจากประสบการณ์เกี่ยวกับสินค้าและบริการ รวมทั้งบริษัทผู้ให้บริการนั้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้นำเสนอในส่วนก่อนหน้า สามารถกำหนดกรอบแนวคิดได้ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติผู้มาเข้าพักในบังกะเบตโฮสเทล ถนนราชปรารภ เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร จำนวน 950 คน (คำนวณจากจำนวนผู้เข้าพักในปี พ.ศ. 2566) กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) กำหนดค่าระดับความคลาดเคลื่อนไว้ที่ร้อยละ .05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 282 คน และเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 300 คน และใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) โดยการเลือกเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวผู้มาเข้าพักในบังกะเบตโฮสเทล ที่ยินดีให้ข้อมูลและมีความสะดวกในการตอบแบบสอบถามจนครบตามจำนวน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการของบังกะเบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบังกะเบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการของบังกะเบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ได้แก่ 1. ด้านความเป็นรูปธรรมของการให้บริการ 2. ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ 3. ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ 4. ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ และ 5. ด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้รับบริการ (Parasuraman, Zeithaml and Berry, 1990)

ตัวแปรตาม คือ ปัจจัยด้านการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบังกะเบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ได้แก่ 1. ด้านความพึงพอใจในการเข้ารับบริการ และ 2. ด้านความตั้งใจกลับมาใช้บริการ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) หาค่าสถิติพื้นฐานในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) เพื่ออธิบายข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการและการวิเคราะห์แนวโน้มการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบังกะเบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) รวมถึงสถิติการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha Coefficient's Cronbach) เพื่อใช้ในการทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้เข้าพักในบังก์เบตโฮสเทล

จากการวิจัยพบว่า ผู้เข้าพักในบังก์เบตโฮสเทลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 53.7 มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 33.7 มีสัญชาติต่างประเทศ จำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 78.7 เป็นนักเรียน/นิสิต/นักศึกษา จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 - 20,000 บาท จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 36.3 มีวัตถุประสงค์การเดินทางเพื่อดำเนินงาน/ธุรกิจ จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3 และมีระยะเวลาเข้าพัก 2 คืน จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 39.4

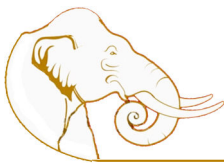
2. ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการของบังก์เบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการของบังก์เบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร โดยรวม

(n=300)

คุณภาพการให้บริการของบังก์เบตโฮสเทล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ความเป็นรูปธรรมของการให้บริการ	4.21	.629	มากที่สุด
2. ความน่าเชื่อถือไว้วางใจ	4.08	.707	มาก
3. การตอบสนองต่อผู้รับบริการ	4.10	.631	มาก
4. การให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ	4.05	.650	มาก
5. ความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้รับบริการ	4.08	.714	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.10	.581	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงถึงคุณภาพการให้บริการของบังก์เบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = .581) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยพบว่า ความเป็นรูปธรรมของการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = .629) รองลงมาได้แก่ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = .631) ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = .707) ด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้รับบริการ ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = .714) และด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .650) ตามลำดับ

3. ปัจจัยการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบังก์เบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบังก์เบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร โดยรวม

(n = 300)

ปัจจัยกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพัก ในบังก์เบตโฮสเทล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านความพึงพอใจในการเข้ารับบริการ	4.11	.670	มาก
2. ด้านความตั้งใจกลับมาใช้บริการ	4.18	.641	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.14	.608	มาก

จากตารางที่ 2 แสดงถึงปัจจัยการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบังก์เบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = .608) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยพบว่า ด้านความตั้งใจกลับมาใช้บริการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = .641) รองลงมาคือด้านความพึงพอใจในการเข้ารับบริการ ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = .670) ตามลำดับ

4. คุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบังก์เบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 3 ทดสอบสมมติฐานการวิเคราะห์การถดถอยเพื่อพยากรณ์ปัจจัยคุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบังก์เบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร

การกลับมาใช้บริการซ้ำ	Unstandardized Coefficients	Standardized Coefficients	t	P-value
	B	Beta		
Constant	1.531		11.580	.001*
คุณภาพการให้บริการ				
ความเป็นรูปธรรมของการให้บริการ	.109	.113	2.359	.019*
ความน่าเชื่อถือไว้วางใจ	.254	.295	5.709	.001*
การตอบสนองต่อผู้รับบริการ	.164	.170	3.323	.001*
การให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ	.135	.144	3.044	.003*
ความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้รับบริการ	.219	.256	5.103	.001*

R = .861 $R^2 = .742$ Adjusted $R^2 = .737$ Std. Error of the Estimate = .312

F Change = 168.842 Sig = .001

* Correlation is significant at the .05 level (2-tailed)

จากตารางที่ 3 เมื่อวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการศึกษาพบว่า พบว่า ปัจจัยคุณภาพการให้บริการส่งผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบังก์เบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเป็น .861 และสามารถร่วมกันพยากรณ์การกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบังก์เบตโฮสเทล ได้ร้อยละ 74.2 จากด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ ($B = .254, t = 5.709, P\text{-value} = .001$) ด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้รับบริการ ($B = .219, t = 5.103, P\text{-value} = .001$) ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ($B = .164, t = 3.323, P\text{-value} = .001$) ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ ($B = .135, t = 3.044, P\text{-value} = .003$) และด้านความเป็นรูปธรรมของการให้บริการ ($B = .109, t = 2.359, P\text{-value} = .019$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการพยากรณ์เท่ากับ $\pm .312$ โดยเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.531 + 0.254(X_2) + 0.219(X_5) + 0.164(X_3) + 0.135(X_4) + 0.109(X_1)$$

ให้ $\hat{Y}$ แทน การกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบังก์เบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร

X_1 แทน ปัจจัยด้านความเป็นรูปธรรมของการให้บริการ

X_2 แทน ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ

X_3 แทน ปัจจัยด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ

X_4 แทน ปัจจัยด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ

X_5 แทน ด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้รับบริการ

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลจะเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลและเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยอธิบายตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. **คุณภาพการให้บริการของบังก์เบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร** พบว่า คุณภาพการให้บริการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้เข้าพักในบังก์เบตโฮสเทล มีการรับรู้เชิงประจักษ์ว่า พนักงานต้อนรับส่วนหน้ามีความพร้อมในการต้อนรับสามารถดูแลให้บริการลูกค้าได้อย่างทั่วถึง เมื่อลูกค้าประสบปัญหาพนักงานสามารถเข้ามาช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพ โฮสเทลมีระบบรักษาความปลอดภัยที่ดี สะอาด ถูกสุขลักษณะอนามัย อีกทั้งมีช่องทางการติดต่อสื่อสารที่ง่าย สะดวก เป็นทางการ รวมถึงพนักงานมีความใส่ใจในรายละเอียดส่วนบุคคลของลูกค้า เข้าใจและรับรู้ถึงความต้องการที่แตกต่างกันของลูกค้าที่เข้าพัก จึงสามารถสร้างความประทับใจตั้งแต่ครั้งแรกที่เข้ามาพักในบังก์เบตโฮสเทลได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Parasuraman, Zeithaml and Berry (1990) ที่กล่าวถึง คุณภาพการบริการ (Service Quality) เกิดจากประสบการณ์หรือการรับรู้ของผู้มารับบริการ โดยพัฒนาแนวคิดในการประเมินคุณภาพการให้บริการจนได้เครื่องมือซึ่งเรียกว่า SERVQUAL เพื่อเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังของลูกค้าและการรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพการบริการใน 5 ประการ ได้แก่ ความเป็น

รูปธรรมของการบริการ ความน่าเชื่อถือของการบริการ การตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ การให้ความมั่นใจ และการเข้าใจลูกค้า ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่กำหนดความคาดหวังและความรับรู้คุณภาพการให้บริการจากผู้รับบริการได้เป็นอย่างดี และสอดคล้องกับผลการศึกษาของตรีเนตร ต้นตระกูล (2563) ทำการศึกษาเรื่อง “คุณภาพการให้บริการของโรงแรมระดับสามดาวในจังหวัดภูเก็ต” ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่าคุณภาพการให้บริการของโรงแรมระดับสามดาวในจังหวัดภูเก็ตในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2. ปัจจัยการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบังกะเบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร

พบว่า การกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบังกะเบตโฮสเทล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากผู้เข้าพักในบังกะเบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร มีความประทับใจในคุณภาพการให้บริการของพนักงานและรู้สึกปลอดภัยทุกครั้งเมื่อได้เข้ามาใช้บริการโฮสเทลแห่งนี้ และมีความพึงพอใจในสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ทางโฮสเทลจัดให้ ได้แก่ ห้องพัก ห้องส่วนกลาง เป็นต้น และรู้สึกว่าการใช้จ่ายที่เข้ามาใช้บริการโฮสเทลมีความเป็นธรรม คำนึงถึงเงินที่จ่ายไป อีกทั้งยังคาดว่าจะพาสมาชิกในครอบครัว และแนะนำบอกต่อให้คนรู้จักมาใช้บริการโฮสเทลแห่งนี้อีกครั้ง สอดคล้องกับแนวคิดของ Kim et al. (2012) ที่กล่าวว่า กลับมาใช้บริการซ้ำเป็นการตัดสินใจซื้อสินค้าและการรับบริการกับผู้ผลิตรายเดิมที่มีผลมาเกิดจากความพึงพอใจในตัวผลิตภัณฑ์และการบริการดังกล่าว สืบเนื่องจากการตัดสินใจในครั้งแรกที่อาจเกิดได้จากปัจจัยภายในและภายนอกของผู้บริโภค โดยพิจารณาตัดสินใจ ซื้อในสินค้าหรือบริการใด ๆ มาเป็นระยะหนึ่งแล้ว จึงทำการซื้อหรือใช้บริการจากผู้ให้บริการรายเดิมอย่างต่อเนื่อง การกลับมาใช้บริการซ้ำดังกล่าว สืบเนื่องจากการตัดสินใจในครั้งแรกที่อาจเกิดได้จากปัจจัยทั้งภายในและภายนอกในตัวของลูกค้าเองเป็นหลัก และสอดคล้องกับแนวคิดของจางรุยา สายโยช (2559) กล่าวว่า การกลับมาใช้บริการซ้ำ คือ การที่ลูกค้าที่ได้ใช้บริการ หรือซื้อสินค้าแล้วเกิดความประทับใจ จนได้กระทำการบริโภคหรือใช้บริการนั้นซ้ำอีก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของสรินโย สอดสี (2565) ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยด้านคุณภาพการบริการ คุณภาพอาหาร และความคุ้มค่าด้านราคาที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำร้านอาหารระดับหรูของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.91 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าความคุ้มค่าอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ กระบวนการส่งมอบและบริการที่รวดเร็วอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

3. คุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบังกะเบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร อภิปรายผลการศึกษาเฉพาะการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ความเป็นรูปธรรมของการให้บริการมีผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบังกะเบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า บังกะเบตโฮสเทลสามารถบริการให้ลูกค้าสามารถสัมผัสและรับรู้เชิงประจักษ์ถึงคุณภาพการบริการที่เป็นรูปธรรม โดยพนักงานต้อนรับส่วนหน้าของโฮสเทลมีความพร้อมในการต้อนรับ มี

บุคลิกภาพที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส พุดจาฉะฉาน พร้อมให้บริการด้วยความคล่องแคล่วว่องไว แต่งกายสุภาพด้วยชุดยูนิฟอร์มที่เป็นเอกลักษณ์ และบังก์เบตโฮสเทลมีการติดป้ายสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจน และจัดสถานที่เพื่อให้งูกค้าใช้บริการอย่างเป็นสัดส่วน รวมถึงจัดสิ่งอำนวยความสะดวกบริการไว้อย่างครบครัน เช่น อุปกรณ์อาบน้ำ ไดรเป่าผม ปลั๊กไฟ ที่จอดรถและอินเทอร์เน็ต ตลอดจนมีการตกแต่งสถานที่ทั้งภายในโฮสเทลและบริเวณโดยรอบให้มีความสวยงาม เพื่อให้ลูกค้าได้รับบรรยากาศที่ดีและเกิดความรู้สึกประทับใจเมื่อเข้ามาใช้บริการ สอดคล้องกับผลการศึกษาของโสธยา สุภาพล และคณะ (2564) ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยนวัตกรรมการบริการและปัจจัยคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าใช้บริการโรงแรมแห่งหนึ่งในจังหวัดชัยนาท” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยคุณภาพการให้บริการส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าใช้บริการมีอำนาจการทำนายร้อยละ 67.90 โดยคุณภาพด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าใช้บริการโรงแรมแห่งหนึ่งในจังหวัดชัยนาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เนื่องจากโรงแรมมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เพียงพอต่อการให้บริการ มีสภาพแวดล้อมที่สวยงามและเป็นระเบียบ และรวมไปถึงมีสถานที่จอดรถที่เพียงพอต่อลูกค้าที่มาใช้บริการเพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้

สมมติฐานที่ 2 ความน่าเชื่อถือไว้วางใจมีผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบังก์เบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าบังก์เบตโฮสเทลสามารถบริการให้ผู้เข้าพักเกิดความรู้สึกเชื่อถือและไว้วางใจ โดยบังก์เบตโฮสเทลมีช่องทางการติดต่อสื่อสารที่ง่าย สะดวก และเป็นทางการ มีระบบบริหารและจัดการที่ดี สามารถให้บริการได้ตรงตามที่ประชาสัมพันธ์หรือโฆษณาไว้กับลูกค้า รวมถึงพนักงานสามารถให้คำแนะนำ ให้ข้อมูลต่าง ๆ และตอบข้อสงสัยของลูกค้าได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนบังก์เบตโฮสเทลมีระบบการลงทะเบียนเพื่อจองห้องพักหรือแจ้งเข้าพักและแจ้งออกด้วยระบบออนไลน์ที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของกมลชนก หมีปาน และกนกพร ชัยประสิทธิ์ (2564) ทำการศึกษาเรื่อง “อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการและส่วนประสมทางการตลาดบริการ ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งเจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส จำกัด” ผลการวิจัยพบว่า ด้านคุณภาพการให้บริการขนส่งในด้านความน่าเชื่อถือ มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งของ เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส จำกัดของผู้บริโภคในจังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

สมมติฐานที่ 3 การตอบสนองต่อผู้รับบริการมีผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบังก์เบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าบังก์เบตโฮสเทลให้ความสำคัญกับการตอบสนองความต้องการของลูกค้าผู้มาใช้บริการ โดยบริหารจัดการพนักงานมีจำนวนเพียงพอเพื่อสามารถดูแลให้บริการลูกค้าได้อย่างทั่วถึง มีการแนะนำเกี่ยวกับรายละเอียดการเข้าพักได้ครบถ้วน และเมื่อลูกค้าประสบปัญหาหรือต้องการความช่วยเหลือ พนักงานบังก์เบตโฮสเทลเข้าให้การช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้กับลูกค้าอย่างเต็มอ้อมมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเมื่อบังก์เบตโฮสเทลได้รับการติดต่อจากลูกค้าสามารถติดต่อประสานงานกลับอย่างรวดเร็ว ตลอดจน

สามารถให้บริการได้ตรงตามข้อเสนอที่ประชาสัมพันธ์หรือโฆษณาให้แก่ลูกค้า สอดคล้องกับผลการศึกษาของกรณีศึกษา ผลเจริญ (2563) ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยการรับรู้คุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการใช้บริการที่พักราคาประหยัดในพื้นที่เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างนักท่องเที่ยวชาวเอเชียกับชาวยุโรป” ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการของที่พักราคาประหยัดในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ส่งผลต่อความพึงพอใจที่พักราคาประหยัดสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวเอเชีย ร้อยละ 96.8 ในด้านการตอบสนองลูกค้า ด้านการเอาใจใส่ลูกค้า ด้านการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า ด้านความน่าเชื่อถือในการบริการ และด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ตามลำดับ ส่วนกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวยุโรป ร้อยละ 90.7 ในด้านการตอบสนองลูกค้า ด้านการเอาใจใส่ลูกค้า ด้านการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า และด้านความน่าเชื่อถือในการบริการ ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสรุปได้ว่า คุณภาพการให้บริการด้านการตอบสนองลูกค้าส่งผลต่อความพึงพอใจที่พักราคาประหยัดสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวเอเชียและชาวยุโรปเป็นลำดับสูงสุด

สมมติฐานที่ 4 การให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการมีผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบันด์เฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า บันด์เฮสเทลสามารถบริการให้ผู้เข้าพักเกิดความมั่นใจและเชื่อมั่นในคุณภาพ เนื่องจากบันด์เฮสเทลมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในหมู่นักท่องเที่ยวผู้มีความต้องการที่พักในรูปแบบโฮสเทล และมีคะแนนในเว็บไซต์ที่อยู่ในระดับดี พนักงานโฮสเทลสามารถสื่อสารกับลูกค้าได้อย่างชัดเจนตรงไปตรงมา อีกทั้งยังมีระบบรักษาความปลอดภัยที่ดี มีความสะอาดถูกสุขลักษณะอนามัยตามมาตรฐาน รวมถึงพนักงานบันด์เฮสเทลสวมใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลาปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุทนต์ วันนิจ และกนกพร ชัยประสิทธิ์ (2565) ทำการศึกษาเรื่อง “คุณภาพการบริการและประสิทธิภาพในการส่งมอบงานที่ส่งผลต่อการใช้บริการอย่างต่อเนื่องของลูกค้างานซ่อมบำรุง” ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการบริการด้านการให้ความมั่นใจต่อลูกค้า ($\text{Beta}=0.420$) มีอิทธิพลต่อการใช้บริการอย่างต่อเนื่องของลูกค้างานซ่อมบำรุง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

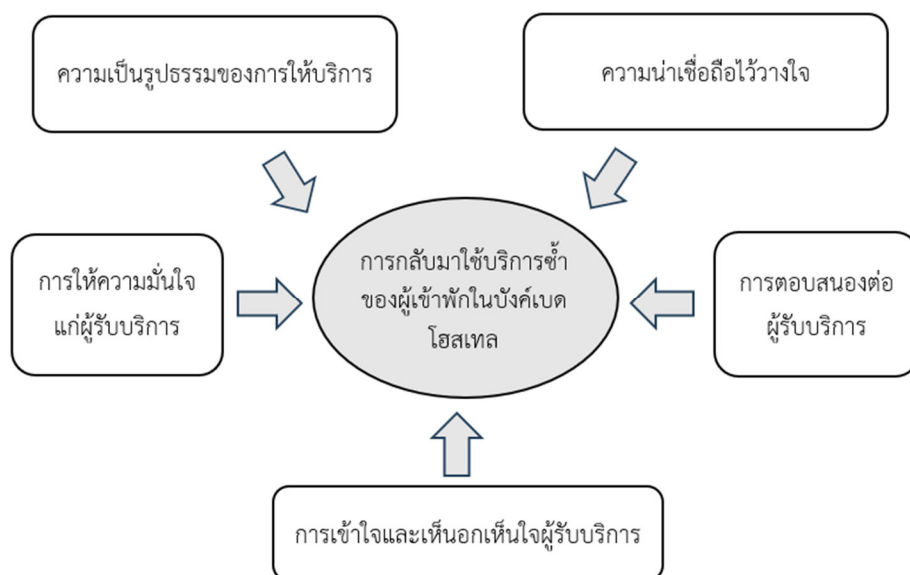
สมมติฐานที่ 5 ความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้รับบริการมีผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบันด์เฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า พนักงานของบันด์เฮสเทลให้บริการลูกค้าผู้มาใช้บริการอย่างเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติ โดยสามารถทำความเข้าใจและรับรู้ถึงความต้องการที่แตกต่างกันของลูกค้าที่เข้าพักได้ อีกทั้งทางบันด์เฮสเทลยังมีความใส่ใจในรายละเอียดส่วนบุคคลของลูกค้า มีการส่งการ์ดอวยพรลูกค้าประจำในวันพิเศษ เพื่อสื่อสารให้ลูกค้ารู้ว่าบันด์เฮสเทลให้ความสำคัญลูกค้าและบริการด้วยหัวใจ สอดคล้องกับผลการศึกษาของอมรรัตน์ สุทธิธรรมานนท์ (2564) ทำการศึกษาเรื่อง “ความพึงพอใจในคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำ ในธุรกิจที่พักแรมในเขตอำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง” ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อคุณภาพการบริการของธุรกิจโรงแรมในเขตอำเภอ

เมือง จังหวัดตรัง ด้านความเข้าใจในความรู้สึกผู้อื่น ส่งผลต่อแนวโน้มการกลับมาใช้บริการซ้ำ (Beta= 0.224) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

องค์ความรู้จากการวิจัย

ความพึงพอใจและการตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบังกะเบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร นั้น เกิดจากคุณภาพการให้บริการของบังกะเบตโฮสเทลที่ทำให้ลูกค้าสามารถสัมผัสและรับรู้เชิงประจักษ์ถึงคุณภาพการบริการที่เป็น **รูปธรรม** ทั้งความพร้อมและบุคลิกภาพของพนักงาน การจัด/ตกแต่งสถานที่อย่างสวยงามและเป็นสัดส่วน มีสิ่งอำนวยความสะดวกบริการแก่ผู้เข้าพักอย่างครบครัน และยังสามารถบริการให้ผู้เข้าพักเกิดความรู้สึก **เชื่อถือไว้วางใจ** โดยให้บริการได้ตรงตามที่ประชาสัมพันธ์หรือโฆษณาไว้ และมีระบบการจอง/แจ้งเข้า-ออกด้วยระบบออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ ทั้งยังให้ความสำคัญกับการ **ตอบสนองความต้องการ**ของลูกค้า สามารถดูแลและแนะนำรายละเอียดการเข้าพักและตอบข้อสงสัยของลูกค้าได้อย่างถูกต้อง เมื่อลูกค้าประสบปัญหาสามารถเข้ามาช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงให้บริการอย่างเท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติ สามารถ **ทำความเข้าใจ**ถึงความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เข้าพัก มีบริการเพิ่มเติมทั้งในโอกาสพิเศษและเทศกาลสำคัญเพื่อสื่อสารให้ลูกค้ารับรู้ว่าคุณโฮสเทลให้ความสำคัญและบริการด้วยหัวใจ ตลอดจนชื่อเสียงอันเป็นที่รู้จักในหมู่ที่พักในรูปแบบโฮสเทล จนได้รับคะแนนในเว็บไซต์ที่การันตีได้ถึงคุณภาพการบริการและระบบรักษาความปลอดภัยได้มาตรฐาน ทำให้ผู้เข้าพักเกิด **ความมั่นใจ**และเชื่อมั่นในบังกะเบตโฮสเทล ซึ่งเมื่อผู้เข้าพักได้รับประสบการณ์การเข้าพักที่ดี จนเกิดความประทับใจและพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของบังกะเบตโฮสเทลที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น จึงส่งผลให้ผู้เข้าพักเกิดทัศนคติที่ดีต่อบังกะเบตโฮสเทล ก่อให้เกิดความตั้งใจที่จะกลับมาใช้บริการซ้ำอีกในอนาคต ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

สรุป

1. คุณภาพการให้บริการของบังก์เบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร โดยรวมมีคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = .581) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความเป็นรูปธรรมของการให้บริการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = .629) รองลงมา ได้แก่ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = .631) ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = .707) ด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้รับบริการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = .714) และด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .650) ตามลำดับ

2. ปัจจัยการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบังก์เบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = .608) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความตั้งใจกลับมาใช้บริการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = .641) และด้านความพึงพอใจในการเข้ารับบริการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = .670) ตามลำดับ

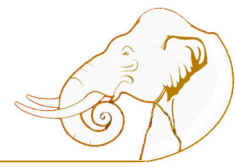
3. คุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบังก์เบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยคุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบังก์เบตโฮสเทล อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเป็น .861 และสามารถร่วมกันพยากรณ์การกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้เข้าพักในบังก์เบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 74.2 จากด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้รับบริการ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ และด้านความเป็นรูปธรรมของการให้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการพยากรณ์เท่ากับ $\pm .312$

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ด้านความเป็นรูปธรรมของการให้บริการ หากจัดบรรยากาศหรือตกแต่งโฮสเทลและภูมิทัศน์โดยรอบให้สวยงามยิ่งขึ้น หรือเพิ่มการตกแต่งให้เข้ากับเทศกาลวันสำคัญต่าง ๆ จะดึงดูดผู้เข้าพักเพิ่มขึ้นรวมทั้งอาจออกแบบพื้นที่ส่วนกลาง (Common area) ซึ่งเป็นเสน่ห์ของโฮสเทล ให้สามารถทำกิจกรรมเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์และบรรยากาศทางสังคมที่ดีแก่ผู้เข้าพักได้ เช่น มุมเกมส์กระดาน มุมหนังสือ มุมถ่ายรูป เป็นต้น

2. ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ ส่งเสริมให้พนักงานศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นของโฮสเทลโดยละเอียด เพื่อให้พนักงานมีความรู้ที่จะตอบคำถามของผู้เข้าพักได้อย่างมีอาชีพและแสดงถึงความพร้อมในการให้บริการอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และน่าเชื่อถือ และโฮสเทลยังสามารถนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับระบบจัดการจองห้องพักให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถอัปเดตข้อมูลห้องพักให้ถูกต้อง เพื่อลดข้อผิดพลาดต่างๆ ทำให้ผู้เข้าพักเกิดความไว้วางใจและมีชื่อเสียงในการให้บริการที่ดี

3. ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ โฮสเทลให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ และเปิดช่องทางรับความคิดเห็นเพื่อนำไปปรับปรุงบริการเพื่อเพิ่มความพึงพอใจ และควรเตรียมข้อเสนอและเงื่อนไขพิเศษเพื่อแก้ปัญหาให้ตรงกับความต้องการ เมื่อผู้เข้าพักพึงพอใจและประทับใจในบริการ อาจส่งผลให้เกิดการบอกต่อกันปากต่อปาก ซึ่งช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีต่อโฮสเทลอีกด้วย

4. ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ หากผู้บริหารโฮสเทลสร้างวิสัยทัศน์ร่วมให้พนักงานมีความเข้าใจในงานบริการจะทำให้สามารถปฏิบัติงานในทิศทางเดียวกันได้ดี ควรส่งเสริมทักษะด้านภาษาและเทคโนโลยีเพื่อรองรับผู้เข้าพักอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการประเมินผลการทำงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อกระตุ้นความพร้อมและพัฒนาคุณภาพบริการ รวมถึงร่วมมือกับผู้ประกอบการโฮสเทลอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และยกระดับมาตรฐานธุรกิจที่พักให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

5. ด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้รับบริการ หากพนักงานมีทักษะในการสังเกตและทำความเข้าใจในการรับรู้ความรู้สึกของผู้เข้าพัก จะสามารถบริการและช่วยเหลือผู้เข้าพักได้อย่างตรงจุดและรวดเร็ว รวมถึงหากโฮสเทลมีระบบลูกค้าสัมพันธ์ในการจัดการบันทึกข้อมูลผู้เข้าพัก เมื่อผู้เข้าพักเก่ากลับมาใช้บริการอีกครั้งจะสามารถกล่าวทักทายได้ในทันที ซึ่งจะสร้างความประทับใจแก่ผู้เข้าพักสามารถรับรู้ถึงความจริงใจในการให้บริการและจะกลับมาใช้บริการซ้ำอีกครั้ง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มลูกค้าผู้เข้าพักในบังกะเบตโฮสเทล เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร เท่านั้น ซึ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้เข้าพักในโฮสเทลหรือโรงแรมประเภทและพื้นที่อื่น ๆ อาจมีความคิดเห็นที่แตกต่างออกไป ควรมีการขยายพื้นที่ในการทำวิจัยให้กว้างมากขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้ทำการศึกษาในลักษณะเดียวกันนี้ในพื้นที่อื่นในการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อเปรียบเทียบผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ จะทำให้เกิดการต่อยอดองค์ความรู้เรื่องการให้บริการของโฮสเทลหรือที่พักประเภทอื่นที่กว้างขวางขึ้นต่อไป

2. การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาปัจจัยในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริการเพิ่มเติม เช่น ทักษะคติของลูกค้านักท่องเที่ยวที่ใช้บริการ พฤติกรรมการใช้บริการของนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการที่หลากหลาย ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการที่พักรูปแบบต่างๆ หรือมีผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำ เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการให้มีความเหมาะสมต่อความต้องการของผู้ใช้บริการมากยิ่งขึ้น เพื่อรองรับการเข้ามาพักของนักท่องเที่ยวในอนาคต

3. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาวิจัยในเชิงผสมผสานหรือเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์จากผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยว และธุรกิจที่พักโฮสเทลหรือโรงแรม หรือทำการสนทนากลุ่มระหว่างนักท่องเที่ยวผู้เข้าพัก เพื่อให้สามารถได้รับข้อมูลที่มีรายละเอียด และมีข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น ทำให้อาจนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ได้สูงสุด เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยใหม่ ๆ ไปพัฒนาธุรกิจโฮสเทลให้มีศักยภาพในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กมลชนก หมีปาน และกนกพร ชัยประสิทธิ์. (2564). อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการและส่วนประสมทางการตลาดบริการ ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทขนส่งเจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส จำกัด. การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566- 2570). กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กรรณิกา ผลเจริญ. (2563). ปัจจัยการรับรู้คุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการใช้บริการที่พักราคาประหยัดในพื้นที่เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างนักท่องเที่ยวชาวเอเชียกับชาวยุโรป. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- จารุภา สายโยช. (2559). อิทธิพลของภาพลักษณ์องค์กรและส่วนประสมทางการตลาดต่อความพึงพอใจความไว้วางใจ เชื่อใจ ความผูกพัน การบอกต่อและกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้าธนาคาร ธนาชาติ จำกัด (มหาชน) สาขาวงศ์สว่าง. การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ตรีเนตร ต้นตระกูล. (2563). “คุณภาพการให้บริการของโรงแรมระดับสามดาวในจังหวัดภูเก็ต”. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 6(3), 49 – 59.
- ธนาวุฒิ ศุภางคะรัตน์. (2552). ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลถึงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่างชาติในการเข้าพักโฮสเทลในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ประชาชาติธุรกิจ. [ออนไลน์]. (2566). “โฮสเทล” พื้นที่ 1 ใน 5 LUK Hostel ชงดึง KOL บุ่มเที่ยวไทย. เข้าถึงได้จาก <https://www.prachachat.net/tourism/news-1441521>. สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2567.
- วรพันธุ์ คล้ามไพบูลย์ และจิตติพันธ์ ศรีกสิกรณ. (2559). *The Hostel Bible*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ซูเปอร์กรีนสตูดิโอ.
- วัชรพงศ์ รติสุขพิมล. (2562). “การวิเคราะห์ธุรกิจโฮสเทลในเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร: โครงสร้างตลาดและการแข่งขัน”. วารสารสุขโขทัยธรรมมาธิราช 32(1), 43 - 62.
- สปริงนิวส์. [ออนไลน์]. (2565). ระดับดาวโรงแรม วัดอย่างไร แต่ละดวงมีที่มา. เข้าถึงได้จาก <https://www.springnews.co.th/spring-life/821632>. สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2567.
- สรินโญ สอดสี. (2565). ปัจจัยด้านคุณภาพการบริการ คุณภาพอาหาร และความคุ้มค่าด้านราคาที่มีผลต่อความพึงพอใจและความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำร้านอาหารระดับหรูของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- สุทัต วันนิจ และกนกพร ชัยประสิทธิ์. (2565). “คุณภาพการบริการและประสิทธิภาพในการส่งมอบงานที่ส่งผลต่อการใช้บริการอย่างต่อเนื่องของลูกค้างานซ่อมบำรุง”. *วารสารวิชาการสังคมศาสตร์เครือข่ายวิจัยประชาชน* 4(2), 1 - 16.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- โสธยา สุภาพผล และคณะ. (2564). “ปัจจัยนวัตกรรมบริการและปัจจัยคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าใช้บริการโรงแรมแห่งหนึ่งในจังหวัดชัยนาท”. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์* 10(3), 278 - 291.
- อมรรัตน์ สุทธิธรรมานนท์. (2564). *ความพึงพอใจในคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำในธุรกิจที่พักแรมในเขตอำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- Aday, L.N. and Andersen, R. (1978). “Theoretical and Methodological Issues in Sociological Studies of Consumer Satisfaction with Medical Care”. *Social Science and Medicine* 12(4), 83 - 92.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Testing*. New York: Harper and Row.
- Kim et al. (2012). “Factor Influencing Internet Shopping Value and Customer Repurchase Intention”. *Electronic Commerce Research and Application* 11(4) : 374 - 387.
- Oliver, R. L. (1980). “A Cognitive Model of the Antecedents and Consequences of Satisfaction Decisions”. *Journal of Retailing* 17(4), 460 - 469.
- Parasuraman, A.; Zeithaml, V. A. and Berry, L. L. (1990). *Delivery Quality Service:: Balancing Customer Perceptions and Expectations*. New York: Free Press.
- Travelness.com. [ออนไลน์]. (2567). *Top 20 Most Visited Cities in the World*. เข้าถึงได้จาก <https://travelness.com/most-visited-cities-in-the-world>. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2567.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row.

สมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับการรับมือกับสถานการณ์
ความผันผวนของโลก ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 2
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3
Competencies of School Administrators to Cope With VUCA World
Circumstances of Schools in Network 2 Under Ubon Ratchathani Primary
Educational Service Area Office 3

กนกวรรณ ไชยโกฏี¹, เมธาวี โชติชัยพงศ์², เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม³
Kanokwan Chaiyakot¹, Methavee Chotchaipong², Charoenwit Sompongtham³
มหาวิทยาลัยราชธานี¹⁻³
Ratchathani University¹⁻³
Email: Chaiyakot2053@gmail.com¹, Methavee@rtu.ac.th²⁻³

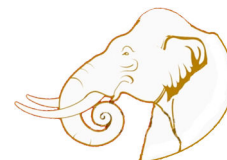
Received : August 23, 2024; Revised : February 19, 2025; Accepted : April 13, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับการรับมือกับสถานการณ์ความผันผวนของโลก และนำเสนอการพัฒนาสมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับการรับมือกับสถานการณ์ความผันผวนของโลก ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 126 คน มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 123 คน คิดเป็น 97.62% เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ระดับมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .97 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. สมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับการรับมือกับสถานการณ์ความผันผวนของโลก โดยรวม อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย และวิสัยทัศน์ร่วมกันในการบริหารงานทั่วไป และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความคล่องตัวในการเรียนรู้ในการบริหารงานวิชาการ
2. การพัฒนาสมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับการรับมือกับสถานการณ์ความผันผวนของโลก มีข้อเสนอที่สำคัญ ได้แก่ 1) ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในนำระบบวงจรคุณภาพ PDCA มาใช้เพื่อให้ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษามีความคล่องตัว และเป็นฐานในการขับเคลื่อนให้เกิด

ความต่อเนื่องและยั่งยืน 2) ผู้บริหารควรจัดให้มีงบประมาณเพื่อพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และ 3) ผู้บริหารควรมีการวางแผนงานวิชาการรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างทันต่อความเปลี่ยนแปลง และกำหนดความจำเป็นที่สำคัญและจัดลำดับการเปลี่ยนแปลงได้

คำสำคัญ: สมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา; การรับมือกับสถานการณ์ความผันผวนของโลก; การพัฒนาสมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the competencies of school administrators to cope with VUCA World Circumstances, and 2) to study the development of these competencies in Schools in Network 2 under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 3. The sample consisted of 126 respondents, including administrators, teachers, and educational personnel. A total of 123 questionnaires were returned, representing a response rate of 97.62%. The research instrument was a five-point Likert scale questionnaire with a reliability coefficient of .97. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The results were as follows:

1. The competencies of school administrators to cope with VUCA World Circumstances, as a whole, were at a high level.

2. The development of competencies for school administrators to cope with VUCA World Circumstances included the following recommendations: 1) administrators should emphasize the implementation of the PDCA (Plan-Do-Check-Act) quality cycle system to ensure flexibility in academic administration, serving as a foundation for continuity and sustainability; 2) administrators should allocate budgets for developing information technology systems in line with current needs; and 3) administrators should plan academic work to accommodate changes promptly, determining key needs and prioritizing essential changes.

Keyword: Competencies of School Administrators; VUCA World Circumstances; Development of School Administrators competencies

บทนำ

ในโลกยุคศตวรรษที่ 21 (ค.ศ. 2001-2100) เป็นช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงและผันแปรอย่างรวดเร็วของโลก ทั้งนี้ ระบบการศึกษาไทยได้รับผลจากการเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม ซึ่งความเปลี่ยนแปลงที่พลิกผัน และรวดเร็วนี้ ส่งผลให้สภาพสังคม การเมือง และเศรษฐกิจที่ผู้คนคุ้นเคยเปลี่ยนไปด้วยอีกทั้งเป็นสถานการณ์ในยุคโลกพลิกผัน (VUCA) ที่มีความผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความซับซ้อน (Complexity) และความคลุมเครือ (Ambiguity) (วัฒนาพร กระจับทุกซ์, 2563) ดังที่ Jamais (2020) ได้เสนอว่า สถานการณ์ที่ต้องเผชิญต่าง ๆ เป็นการเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดเป็นสถานการณ์ที่เรียกว่าโลกในยุค BANI โดยมีลักษณะที่มีความเปราะบาง (B – Brittle) มีความกังวล (A – Anxious) คาดเดาได้ยาก (N – Nonlinear) และความไม่เข้าใจ (I – Incomprehensible) ดังนั้น การบริหารสถานศึกษา จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการ หรือแนวทางการบริหารจัดการ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ยุคโลกผันผวน เป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง มีความไม่แน่นอน ซับซ้อนและคลุมเครือ ดังนั้น ผู้นำทางการศึกษาควรมีคุณสมบัติ หรือสมรรถนะในตนเองเพื่อเตรียมตัวต่อการรับมือกับสถานการณ์ของความผันผวน (เจริญ ภูวจิตร, 2565) ทั้งนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ผลกระทบของการศึกษาในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงว่าจะเกิดกลุ่มผู้บริหารที่ไม่มีสมรรถนะที่ดี เนื่องจากสภาพการแข่งขันของโลกที่รุนแรง โดยส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาบางคนไม่สามารถพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกแล้ว ยังส่งผลให้ผู้บริหารบางคนไม่สามารถบริหารเชิงรุก ขาดการกำหนดกลยุทธ์ อีกทั้งยังขาดทักษะการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการบริหาร กล่าวคือเป็นผู้บริหารที่ไม่มีสมรรถนะหรือขาดสมรรถนะนั่นเอง ส่วน วรัญญา ยินดี และคณะ (2565) ได้กล่าวไว้ว่า จากสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในยุค New Normal ทำให้เกิดปัญหาความต้องการในการเรียนรู้ของนักเรียนไม่ได้รับการตอบสนอง และปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของครูยังไม่เกิดประสิทธิภาพมากนัก สอดคล้องกับ พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ (2561) ได้กล่าวเช่นกันว่า “การบริหารสถานศึกษาในยุคการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง จำเป็นในการปรับกระบวนการทัศน์ใหม่ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา กำลังเผชิญโลกที่มาถึงยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงแบบพลิกโฉม (Disruptive Change) คือ การเปลี่ยนแปลงที่คาดไม่ถึง” จะเห็นได้ว่าสถานศึกษา อาจละเลย หรือนิ่งเฉยต่อการเปลี่ยนแปลงได้ จึงต้องก้าวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการผลิตผู้เรียนออกไปให้ตรงต่อความต้องการ ความท้าทายดังกล่าวเป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องตื่นตัวในเชิงรุก (พรวิทย์ พัทธินทรตะนกุล, 2562)

กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 มีโรงเรียนในเครือข่าย จำนวน 14 โรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 6 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 8 โรงเรียน จากการศึกษาสภาพและปัญหา ภาพรวมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดกลาง ส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่อง สัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา ขาดทักษะการใช้

เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสาร และโรงเรียนไม่สามารถจัดกิจกรรมตามแผนการพัฒนาเพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะ และทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้ครบตามกำหนดการ ที่ วางไว้ นอกจากนี้ยังพบปัญหาในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม อาทิเช่น โครงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ปัญหา/อุปสรรคที่พบ คือ เวลาในการศึกษาดูงานค่อนข้างจำกัด และโครงการยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการระบบ การเรียนรู้โรงเรียนด้วยนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัล “เขตพื้นที่การศึกษา ก้าวหน้า พัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน” ปัญหา/อุปสรรคที่พบ คือ บุคลากรในสถานศึกษา บางส่วนยังไม่ให้ความสำคัญกับการใช้โปรแกรม ประกอบบุคลากรมีภาระงานมาก ทำให้มีปัญหาการนำเข้าสู่ข้อมูลในระบบ ยังไม่สมบูรณ์ครบถ้วน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3, 2564) จากสภาพดังกล่าว หากผู้บริหารสถานศึกษา ไม่ปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้ก้าวทันยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงไปต่อเนื่อง ยังใช้วิธีการเดิม ๆ ในการบริหารจัดการสถานศึกษา อาจส่งผลให้สถานศึกษาขาดคุณภาพและไม่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง สมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา สำหรับการรับมือกับสถานการณ์ความผันผวนของโลก ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ซึ่งคาดหวังว่าผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์สามารถนำมาเป็นข้อมูลใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับการรับมือกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารงานต่าง ๆ อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับการรับมือกับสถานการณ์ความผันผวนของโลก ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3
2. เพื่อนำเสนอการพัฒนาสมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับการรับมือกับสถานการณ์ความผันผวนของโลก ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ดำเนินการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาในด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

หรือสถานศึกษาในอำนาจหน้าที่ของตน ในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ เป็นงานเกี่ยวกับการกำหนดหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น การกำหนดระเบียบและแนวปฏิบัติในการวัดผลและประเมินผล การเรียนของโรงเรียน การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน การพัฒนาจัดหาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ของโรงเรียน และการนิเทศภายในของโรงเรียน

2. ด้านการบริหารงานงบประมาณ เป็นงานเกี่ยวกับการกำหนดแผนการใช้จ่ายงบประมาณของโรงเรียน การกำหนดระเบียบและการใช้เงินสวัสดิการเพื่อการศึกษา การจัดทำแผนจัดทำโครงการใช้จ่ายงบประมาณของโรงเรียน การระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา การจัดสรรงบประมาณภายในโรงเรียน การใช้วัสดุและครุภัณฑ์อย่างคุ้มค่า การใช้จ่ายงบประมาณที่เกิดความคุ้มค่า และการดำเนินจัดสรรงบประมาณที่มีการกระจายในการบริหารสถานศึกษาในทุกด้าน

3. ด้านการบริหารงานบุคคล เป็นงานเกี่ยวกับการวางแผนกำหนดอัตรากำลังคนของสถานศึกษา กรอภาระงานของครูและบุคลากรในสถานศึกษา การกำหนดแนวทางการพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษา การดำเนินการพิจารณาความดีความชอบสร้างขวัญกำลังใจบุคลากร การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในพัฒนาตนเอง การพิจารณาความดีความชอบของครูและบุคลากร การประเมินผลการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร และการประเมินผลการดำเนินงานการบริหารบุคลากร

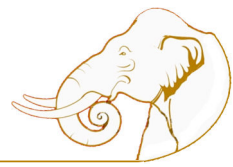
4. ด้านการบริหารงานทั่วไป เป็นงานเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การกำหนดแนวทาง พัฒนางานกิจการนักเรียนการดำเนินการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา การดำเนินการเกี่ยวกับระเบียบวินัยและความประพฤติของนักเรียน การพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศการพัฒนาอาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา การบำรุงดูแลและพัฒนาอาคารสถานที่และการดำเนินงานกิจการนักเรียน

2. แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะในตนเองเพื่อเตรียมตัวต่อการรับมือกับสถานการณ์ของความผันผวน

ผู้นำทางการศึกษาควรมีคุณสมบัติหรือสมรรถนะในตนเองเพื่อเตรียมตัวต่อการรับมือกับสถานการณ์ของความผันผวน ผู้นำทางการศึกษาควรมีคุณลักษณะ 9 ประการ ดังนี้ (เจริญ ภูวจิตร, 2565)

1. มีความคล่องตัวในการเรียนรู้ (Flexibility in Learning) อันเป็นสมรรถนะภาวะผู้นำที่สำคัญเพื่อรองรับความท้าทายของโลกยุคผันผวน

2. มี Mindset ในการทำงาน (Mindset in Working) มองโลกและมีทัศนคติที่ดีภายใต้พื้นฐานแห่งความเป็นจริง เปิดใจที่จะยอมรับต่อความแตกต่าง ใจกว้างพอที่จะยอมรับเมื่อมีความผิดพลาดเกิดขึ้น แสวงหาวิธีการใหม่ ๆ ตลอดเวลา เพื่อเตรียมรับการเปลี่ยนแปลง รวมถึงกล้าที่จะทดลองอะไรใหม่ ๆ อันเป็นการกระตุ้นให้องค์กรพัฒนาและอยู่รอดในยุค Disruption

3. มีความทันสมัย (Modernity) ติดตามและรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ต้องปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง รู้และชำนาญในเรื่องของเทคโนโลยี
4. มีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity Thought) เพื่อตอบสนองความรู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและให้ความสำคัญที่กระบวนการคิดของผู้เรียน
5. มีสมรรถนะในการทำงานเป็นทีม (Competency in Team Working) ความสำเร็จจะมาจากการทำงานร่วมกันเป็นทีม ผู้บริหารอาจจะไม่จำเป็นต้องรู้ในทุกสิ่งทุกอย่าง แต่มีความสามารถในการสร้างความร่วมมือและเรียนรู้ที่จะทำงานผ่านทางบุคคลอื่น หรือทีมได้
6. มีความยืดหยุ่นและรู้จักปรับตัว (Flexibility and Adaptability) เรียนรู้วัฒนธรรม รู้จักเข้าสังคม และรับผิดชอบในการพัฒนาตนเอง
7. มีความเชื่อมั่นในตนเอง (Self Confidence) เพื่อสร้างความร่วมมือทางด้านจิตใจให้กับเพื่อนร่วมงานและผู้ปฏิบัติ ให้เกิดการยอมรับในทีม และการได้แสดงออกถึงตัวตนของตนเองในการทำงานอันเป็นกุญแจในการสร้างความน่าเชื่อถือ
8. มีความสามารถในการกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Capacity in Goal and Vision Sharing) เพื่อทำให้ทีมงานมีความเข้าใจในภาพใหญ่ และมีความพร้อมในการทำงาน
9. มีความสามารถในการจัดลำดับความสำคัญของวิกฤติต่าง ๆ (Ability in Crisis Rearrangement) และวิเคราะห์สถานการณ์ดังกล่าวว่าควรแก้ไขที่จุดใด สามารถลงมือแก้ไขปัญหาได้ทันที โดยมีวิสัยทัศน์ (Vision) ในการแก้ไขสถานการณ์ที่มีความผันผวน

จากการศึกษาสมรรถนะในตนเองเพื่อเตรียมตัวต่อการรับมือกับสถานการณ์ของความผันผวน ดังกล่าวสรุปได้ว่า เป็นความสามารถในการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วให้ทันกับเทคโนโลยีการแข่งขัน และสภาพแวดล้อมทางธุรกิจเศรษฐกิจ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่คาดไม่ถึงในปัจจุบัน ยุคโลกป่วน เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างสิ้นเชิงที่ทำให้สิ่งเดิม ๆ และเป็นความสามารถของผู้บริหารในการพัฒนาให้รอบด้านในทุกมิติ ซึ่งผู้บริหารจะต้องรู้จักปรับปรุง และพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง จะต้องรู้จักที่จะกรองข่าวสารที่ได้รับ โดยควรมีคุณลักษณะ ได้แก่ มีความคล่องตัวในการเรียนรู้ มี Mindset ในการทำงาน มีความทันสมัย มีความคิดสร้างสรรค์ มีสมรรถนะในการทำงานเป็นทีม มีความยืดหยุ่นและรู้จักปรับตัว มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสามารถในการกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกัน และมีความสามารถในการจัดลำดับความสำคัญของวิกฤติต่าง ๆ

ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาเรื่อง สมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับการรับมือกับสถานการณ์ความผันผวนของโลก ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 3 โดยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะในตนเองสำหรับการรับมือกับสถานการณ์ของความผันผวนของโลก ของ เจริญ ภูวจิตร (2565) ประกอบด้วย 9 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความคล่องตัวในการเรียนรู้ 2) ด้านความมี Mindset ในการทำงาน 3) มีความทันสมัย 4) มีความคิดสร้างสรรค์ 5) มีสมรรถนะในการทำงานเป็นทีม 6) มีความยืดหยุ่นและรู้จักปรับตัว 7) มีความเชื่อมั่นใน

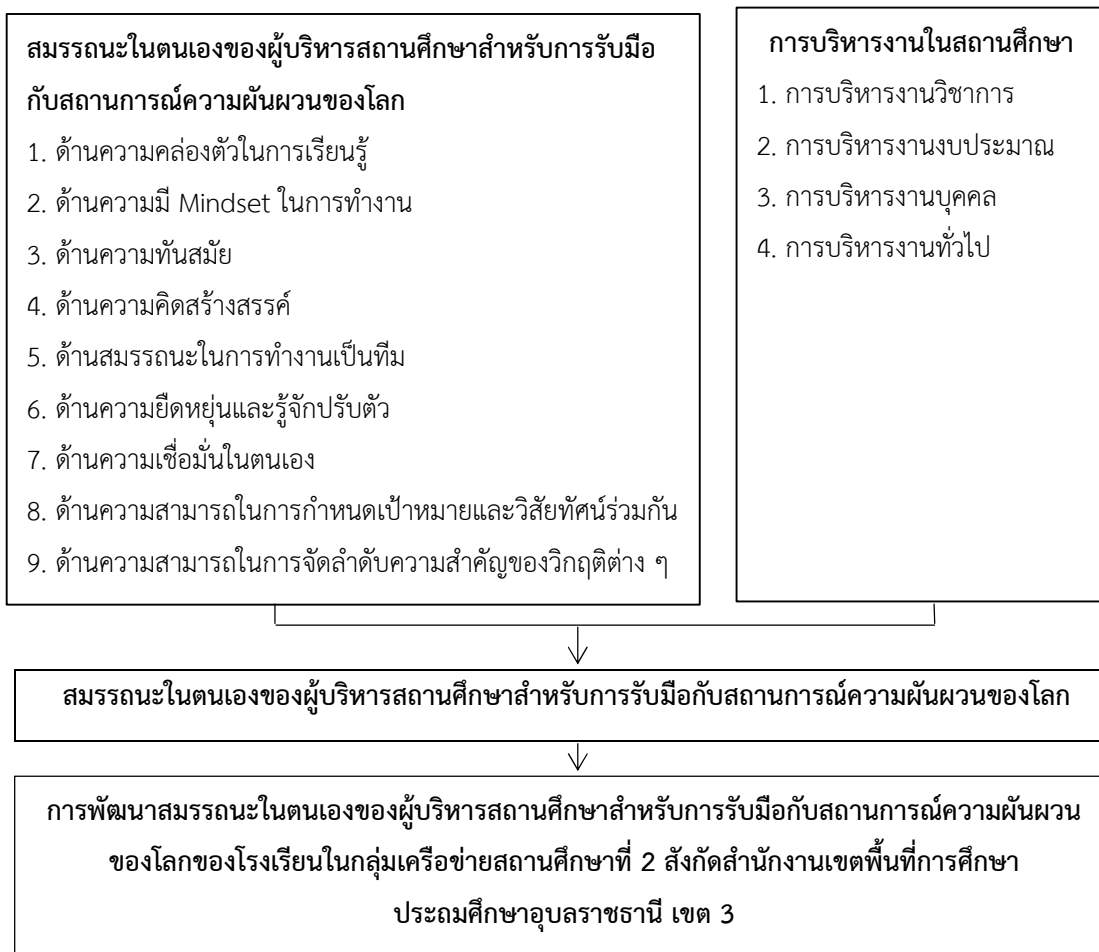

ตนเอง 8) มีความสามารถในการกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกัน และ 9) มีความสามารถในการจัดลำดับความสำคัญของวิกฤติต่าง ๆ และอาศัยตามขอบข่ายการบริหารงานในสถานศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ (2550) ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารวิชาการ 2) ด้านการบริหารงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล และ 4) ด้านการบริหารทั่วไป โดยบูรณาการตัวแปรสมรรถนะในตนเองสำหรับการรับมือกับสถานการณ์ของความผันผวนของโลกกับการบริหารงานในสถานศึกษา เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

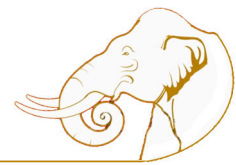
กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับการรับมือกับสถานการณ์ความผันผวนของโลก ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ซึ่งมีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 มีโรงเรียนในกลุ่มเครือข่าย จำนวน 14 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 16 คน ครูผู้สอน จำนวน 174 คน และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 13 คน รวมประชากรทั้งสิ้น จำนวน 187 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 126 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 11 คน ครูผู้สอน จำนวน 106 คน และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 9 คน คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ตามขนาดโรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และข้อคำถามปลายเปิด มีการพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) จากผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ศึกษาพิเศษชำนาญการพิเศษ และครูชำนาญการพิเศษ พบว่า แบบสอบถาม มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทั้ง 3 ตอน และมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ด้วยการหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach พบว่าแบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .97 และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี คือ จัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ และบางส่วนได้ดำเนินการส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง และขอรับกลับคืนด้วยตนเอง รวมแบบสอบถามที่จัดส่ง จำนวน 126 ฉบับ ตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา จำนวน 126 ฉบับ พบว่า มีความสมบูรณ์ จำนวน 123 ฉบับ คิดเป็น 97.62% และทำการบันทึกคะแนน แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ พ.ศ. 2566-2567

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับการรับมือกับสถานการณ์ความผันผวนของโลก วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับการรับมือกับสถานการณ์ความผันผวนของโลก ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และการหาค่าความถี่ (Frequency)

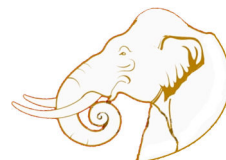
ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. สมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับการรับมือกับสถานการณ์ความผันผวนของโลก ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการปฏิบัติ และอันดับที่ของสมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับการรับมือกับสถานการณ์ความผันผวนของโลก ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยรวมและรายด้าน

สมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับการรับมือกับสถานการณ์ความผันผวนของโลกของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	อันดับที่
1. ด้านความคล่องตัวในการเรียนรู้ในการบริหารงานวิชาการ	2.83	.46	ปานกลาง	36
2. ด้านความคล่องตัวในการเรียนรู้ในการบริหารงบประมาณ	3.84	.56	มาก	21
3. ด้านความคล่องตัวในการเรียนรู้ในการบริหารงานบุคคล	3.65	.58	มาก	27
4. ด้านความคล่องตัวในการเรียนรู้ในการบริหารงานทั่วไป	4.12	.62	มาก	7
5. ด้านความมี Mindset ในการทำงานการบริหารงานวิชาการ	3.16	.64	ปานกลาง	33
6. ด้านความมี Mindset ในการทำงานการบริหารงบประมาณ	3.71	.49	มาก	26
7. ด้านความมี Mindset ในการทำงานการบริหารงานบุคคล	3.93	.74	มาก	18
8. ด้านความมี Mindset ในการทำงานการบริหารงานทั่วไป	3.60	.51	มาก	28
9. ด้านความทันสมัยในการบริหารงานวิชาการ	3.31	.39	ปานกลาง	32
10. ด้านความทันสมัยในการบริหารงบประมาณ	3.79	.43	มาก	23
11. ด้านความทันสมัยในการบริหารงานบุคคล	3.94	.63	มาก	16
12. ด้านความทันสมัยในการบริหารงานทั่วไป	4.04	.37	มาก	10
13. ด้านความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารงานวิชาการ	3.39	.44	ปานกลาง	29
14. ด้านความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารงบประมาณ	3.98	.59	ปานกลาง	13

15.	ด้านความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารงานบุคคล	4.09	.63	ปานกลาง	8
16.	ด้านความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารงานทั่วไป	3.74	.44	มาก	24
17.	ด้านสมรรถนะในการทำงานเป็นทีมในการบริหารงานวิชาการ	3.36	.46	ปานกลาง	30
18.	ด้านสมรรถนะในการทำงานเป็นทีมในการบริหารงบประมาณ	3.96	.42	มาก	14
19.	ด้านสมรรถนะในการทำงานเป็นทีมในการบริหารงานบุคคล	4.01	.40	มาก	12
20.	ด้านสมรรถนะในการทำงานเป็นทีมในการบริหารงานทั่วไป	4.18	.39	มาก	4
21.	ด้านความยืดหยุ่นและรู้จักปรับตัวในการบริหารงานวิชาการ	3.32	.66	ปานกลาง	31
22.	ด้านความยืดหยุ่นและรู้จักปรับตัวในการบริหารงบประมาณ	3.86	.32	มาก	20
23.	ด้านความยืดหยุ่นและรู้จักปรับตัวในการบริหารงานบุคคล	3.93	.39	มาก	17
24.	ด้านความยืดหยุ่นและรู้จักปรับตัวในการบริหารงานทั่วไป	3.88	.28	มาก	19
25.	ด้านความเชื่อมั่นในตนเองในการบริหารงานวิชาการ	3.01	.45	ปานกลาง	34
26.	ด้านความเชื่อมั่นในตนเองในการบริหารงบประมาณ	3.81	.34	มาก	22
27.	ด้านความเชื่อมั่นในตนเองในการบริหารงานบุคคล	3.72	.38	มาก	25
28.	ด้านความเชื่อมั่นในตนเองในการบริหารงานทั่วไป	4.03	.31	มาก	11
29.	ด้านความสามารถในการกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกันในการบริหารงานวิชาการ	4.08	.33	มาก	9
30.	ด้านความสามารถในการกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกันในการบริหารงบประมาณ	4.21	.40	มาก	3
31.	ด้านความสามารถในการกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกันในการบริหารงานบุคคล	4.26	.37	มาก	2
32.	ด้านความสามารถในการกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกันในการบริหารงานทั่วไป	4.28	.36	มาก	1
33.	ด้านความสามารถในการจัดลำดับความสำคัญของวิกฤติต่าง ๆ ในการบริหารงานวิชาการ	2.97	.43	ปานกลาง	35
34.	ด้านความสามารถในการจัดลำดับความสำคัญของวิกฤติต่าง ๆ ในการบริหารงบประมาณ	4.13	.39	มาก	6
35.	ด้านความสามารถในการจัดลำดับความสำคัญของวิกฤติต่าง ๆ ในการบริหารงานบุคคล	4.16	.57	มาก	5
36.	ด้านความสามารถในการจัดลำดับความสำคัญของวิกฤติต่าง ๆ ในการบริหารงานทั่วไป	3.94	.45	มาก	15
รวม		3.57	.21	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับการรับมือกับสถานการณ์ความผันผวนของโลก ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ด้านความสามารถในการกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกันในการบริหารงานทั่วไป ด้านความสามารถในการกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกันในการบริหารงานบุคคล และด้านความสามารถในการกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกันในการบริหารงบประมาณ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความคล่องตัวในการเรียนรู้ในการบริหารงานวิชาการ

2. การพัฒนาสมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับการรับมือกับสถานการณ์ความผันผวนของโลก ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 มีข้อเสนอที่สำคัญ ได้แก่ 1) ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในนำระบบวงจรคุณภาพ PDCA มาใช้เพื่อให้ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษามีความคล่องตัว และเป็นฐานในการขับเคลื่อนให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน 2) ผู้บริหารควรจัดให้มีงบประมาณเพื่อพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และ 3) ผู้บริหารควรมีการวางแผนงานวิชาการรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างทันต่อความเปลี่ยนแปลง และกำหนดความจำเป็นที่สำคัญและจัดลำดับการเปลี่ยนแปลงได้

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายในประเด็นดังต่อไปนี้

1. สมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับการรับมือกับสถานการณ์ความผันผวนของโลก ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ด้านความสามารถในการกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกันในการบริหารงานทั่วไป ด้านความสามารถในการกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกันในการบริหารงานบุคคล และด้านความสามารถในการกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกันในการบริหารงบประมาณ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความคล่องตัวในการเรียนรู้ในการบริหารงานวิชาการ ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ในภาวะปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนการบริหารสถานศึกษาให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วให้ทันกับเทคโนโลยี และการแข่งขัน ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ที่มีความไม่แน่นอน ซับซ้อน และคลุมเครือ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถในการปรับตัวให้เหมาะสมกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสภาวะสังคมปัจจุบัน ทำให้บุคลากรภายในสถานศึกษา ยอมรับในบทบาทและความสามารถในการบริหารจัดการที่มีความท้าทายในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับ Pramjeeth and Mutambara (2022) ที่กล่าวว่าผู้นำในองค์กรต่าง ๆ รวมถึงองค์กรทางการศึกษาต้องมีสมรรถนะและคุณลักษณะของความเป็นผู้นำหลากหลายอย่างเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทสถานการณ์และสมรรถนะที่

สำคัญ คือ การคล่องตัวและปรับตัวได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างรวดเร็ว อาจด้วยเหตุผลเดียวกันนี้ ที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับการรับมือกับสถานการณ์ความผันผวนของโลก ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัญชลีภรณ์ คำภีระ (2564) ที่ได้วิจัยเรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะในการบริหารตนเอง อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เพชรรัตน์ สาทิมาน และ ศิริพงษ์ เสาภายน (2567) ที่ได้วิจัยเรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาพลิกผัน (Disruptive Education) ตามการรับรู้ของครูมัธยมศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาพลิกผัน (Disruptive Education) ตามการรับรู้ของครูมัธยมศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. การพัฒนาสมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับการรับมือกับสถานการณ์ความผันผวนของโลก ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 มีข้อเสนอที่สำคัญ ได้แก่ 1) ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในนำระบบวงจรคุณภาพ PDCA มาใช้เพื่อให้ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษามีความคล่องตัว และเป็นฐานในการขับเคลื่อนให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน สอดคล้องกับสมรรถนะสำหรับนักบริหารระดับสูงภาครัฐของไทย ในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานข้าราชการพลเรือน, 2563) ที่ได้ระบุว่า สมรรถนะการเรียนรู้และใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง โลกในศตวรรษที่ 21 เป็นโลกที่ปั่นป่วน (Disruptive World) มีสิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้น และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีบางอย่างที่เกิดขึ้นก็ยังคงอยู่ บางอย่างเกิดขึ้นแล้วก็หายไปอย่างรวดเร็ว เพราะถูกแทนที่จากเทคโนโลยีอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นตามมา ผู้บริหารของไทย จึงต้องมีความตระหนักรู้และมีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา ปรับตัว/เปลี่ยนแปลงไปตามแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อการบริหารงาน รวมทั้งต้องเปิดใจที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวอย่างไม่หยุดนิ่ง มีความกระหายที่จะเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ 2) ผู้บริหารควรจัดให้มีงบประมาณเพื่อพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปันตดา สาริกา (2565) ที่ได้วิจัยเรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียน ด้านความทันสมัย ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้เพื่อเพิ่มความสำเร็จของงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ควรสร้างแนวคิดใหม่เป็นการพัฒนาและคิดค้นแนวคิดใหม่ ควรระดมทรัพยากร ทุนเพื่อการศึกษา รวมทั้งดูแลบุคลากรการเงินพัสดุ ทรัพย์สินของโรงเรียนให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของทางราชการ ควรปฏิบัติงานตามที่ได้รับภาระกระจายอำนาจและมอบอำนาจ และควรการจัดทำแผนงบประมาณเพื่อเสนอขอจัดตั้งงบประมาณประจำปีของโรงเรียน และ 3) ผู้บริหารควรมีการวางแผนงานวิชาการรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างทันต่อ

ความเปลี่ยนแปลง และกำหนดความจำเป็นที่สำคัญและจัดลำดับการเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ กัลยารัตน์ นิยมสินธุ์ และคณะ (2565) ที่ได้วิจัยเรื่อง สมรรถนะการบริหารงานวิชาการของ ผู้บริหารโรงเรียน ในกลุ่มอำเภอลาดหลุมแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะความสามารถในการจัดลำดับความสำคัญของวิกฤติต่าง ๆ ในการบริหารงานวิชาการ คือ ผู้บริหาร ควรมีการวางแผนลำดับขั้นในการปรับปรุงวิชาการและการเรียน การสอนในรูปแบบที่เหมาะสมกับสถานศึกษาและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และควรมีการจัดทำปฏิทิน และตารางนิเทศภายในสถานศึกษา ควรเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและนำองค์การให้ทำงานอย่างเป็น ระบบ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นหลักสำคัญ ส่งเสริมให้ครูใช้สื่อและนวัตกรรมที่ เหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและ พัฒนาการเรียนการสอนให้เกิด ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปองค์ความรู้ใหม่การพัฒนาสมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา สำหรับการรับมือ กับสถานการณ์ความผันผวนของโลก ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่การพัฒนาสมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา สำหรับการรับมือกับสถานการณ์ความผันผวนของโลก

จากภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่การพัฒนาสมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา สำหรับการรับมือกับสถานการณ์ความผันผวนของโลก ผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นต้องมีการปรับตัว เปลี่ยนแปลงตัวเองให้มีบทบาทภาระหน้าที่ในการนำการเรียนรู้ส่งเสริมกระบวนการจัดการศึกษา เพื่อรองรับสถานการณ์

โลกยุคผันผวนได้อย่างเหมาะสม โดยแนวทางการพัฒนาสมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา สำหรับการรับมือกับสถานการณ์ความผันผวนของโลก ที่สำคัญ ได้แก่ 1) ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในนำระบบวงจรคุณภาพ PDCA มาใช้เพื่อให้ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษามีความคล่องตัว และเป็นฐานในการขับเคลื่อนให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน 2) ผู้บริหารควรจัดให้มีงบประมาณเพื่อพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และ 3) ผู้บริหารควรมีการวางแผนงานวิชาการรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างทันต่อความเปลี่ยนแปลง และกำหนดความจำเป็นที่สำคัญและจัดลำดับการเปลี่ยนแปลงได้

สรุป

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. สมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับการรับมือกับสถานการณ์ความผันผวนของโลก ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยรวม อยู่ในระดับมาก

2. การพัฒนาสมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับการรับมือกับสถานการณ์ความผันผวนของโลก ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 มีข้อเสนอที่สำคัญ ได้แก่ 1) ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในนำระบบวงจรคุณภาพ PDCA มาใช้เพื่อให้ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษามีความคล่องตัว และเป็นฐานในการขับเคลื่อนให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน 2) ผู้บริหารควรจัดให้มีงบประมาณเพื่อพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และ 3) ผู้บริหารควรมีการวางแผนงานวิชาการรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างทันต่อความเปลี่ยนแปลง และกำหนดความจำเป็นที่สำคัญและจัดลำดับการเปลี่ยนแปลงได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา สำหรับการรับมือกับสถานการณ์ความผันผวนของโลก ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พบประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 3 ประเด็นที่ควรพัฒนาเร่งด่วน ดังนี้

1.1.1 ด้านความคล่องตัวในการเรียนรู้ในการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารควรมีสมรรถนะในตนเองที่สามารถเรียนรู้สถานการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้น ทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

1.1.2 ด้านความสามารถในการจัดลำดับความสำคัญของวิกฤติต่าง ๆ ในการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารสามารถจัดลำดับงานให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา ทำให้การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษามีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

1.1.3 ด้านความเชื่อมั่นในตนเองในการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารควรสร้างความน่าเชื่อถือ รู้จักจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเอง และมองตัวเองในแง่บวก

1.2 จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 นำเสนอการพัฒนาสมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับการรับมือกับสถานการณ์ความผันผวนของโลก ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พบประเด็นที่ผู้บริหารควรนำข้อเสนอแนะการพัฒนาเพื่อนำมาปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษาและเพื่อพัฒนาสมรรถนะในตนเองเพื่อนำมาองค์การไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งเป็นประเด็นที่มีผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นสูงสุดในการพัฒนา 3 อันดับแรก ดังนี้

1.2.1 ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในนำระบบวงจรคุณภาพ PDCA มาใช้เพื่อให้ ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษามีความคล่องตัว และเป็นฐานในการขับเคลื่อนให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

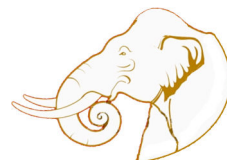
1.2.2 ผู้บริหารควรจัดให้มีงบประมาณเพื่อพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้สอดคล้องกับสถานการณ์

1.2.3 ผู้บริหารควรมีการวางแผนงานวิชาการรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างทันต่อความเปลี่ยนแปลง และกำหนดความจำเป็นที่สำคัญและจัดลำดับการเปลี่ยนแปลงได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาสมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับการรับมือกับสถานการณ์ความผันผวนของโลก ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาเชิงประจักษ์

2.2 ควรศึกษาปัญหาการพัฒนาสมรรถนะในตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับการรับมือกับสถานการณ์ความผันผวนของโลก ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ ควบคู่กัน เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริง และสามารถนำมาแก้ไขเสริมสร้างในการพัฒนาตนเองให้ถูกวิธีและปรับให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

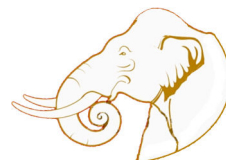

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎหมายกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กัลยารัตน์ นิยมสินธุ์, กมลชนก ไพโรจน์ และ ธนพลอยสิริ สิริบรรสพ. (2565). สมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มอำเภอลาดหลุมแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 9(3), 157-173.
- เจริญ ภูวิจิตร. (9 มิถุนายน 2565). *ภาวะผู้นำทางการศึกษาโลกยุคผันผวน*. สืบค้นเมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <http://www.nidtep.go.th/2017/publish/doc/20220906-1.pdf>
- ปนัดดา สาริกา. (2565). *สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พรวิทย์ พชรินทร์ตนะกุล. (2562). *Disrupt สถานศึกษาต้องมองไปข้างหน้า*. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566, จาก <https://thestandard.co/panyapiwat-institute-of-management/>
- พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2561). กระบวนทัศน์ใหม่ของการบริหารการศึกษา. *วารสารการบริหารและนวัตกรรมการศึกษา*, 1(1), บทบรรณาธิการ.
- เพชรรัตน์ สาพิมาน และ ศิริพงษ์ เสงี่ยม. (2567). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาพลิกผัน (Disruptive Education) ตามการรับรู้ของครูมัธยมศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดชลบุรี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 26(1), 131-148.
- วรัญญา ยินดี, อัญชิษฐา เขียงนิยม และ มัทนา วังถนอมศักดิ์. (2565). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคนิวนอร์มัล. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*, 5(4), 245-259.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2563). สมรรถนะเด็กไทยในยุคโลกพลิกผัน (VUCA World). *ครุสกววิทยารจารย์*, 1(1), 8-18.
- สำนักงานข้าราชการพลเรือน. (2563). *สมรรถนะสำหรับนักบริหารระดับสูงภาครัฐของไทยในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. (2564). *รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ 2564*. อุบลราชธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.

- อัญชลีภรณ์ คำภีระ. (2564). *สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Jamais Cascio. (2020). *Facing the age of chaos*. Retrieved from <https://medium.com/.../facing-the-age-of-chaos-b00687b1f51d>
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30 (3) , 607 - 610 .
<https://doi.org/10.1177/001316447003000308>
- Pramjeeth, S., & Mutambara, E. (2022). A conceptual leadership framework and process for leading in a volatile environment. *Academy of Strategic Management Journal*, 21(S1), 1-15. <https://www.abacademies.org/articles/a-conceptual-leadership-framework-and-process-for-leading-in-a-volatile-environment-13807.html>

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

Developing the Program to Strengthen Teamwork of Teachers in School for the Deaf under the Special Education Bureau

ชลันธร สุ่มมัตย์¹, ธันยาภรณ์ นวลสิงห์²

Chalanthorn Soommart¹, Thanyaporn Nualsing²

¹⁻²คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

¹⁻²Faculty of Education and Human Development, Roi Et Rajabhat University

Email: chalanthorn.s04@gmail.com¹, Email: nui_thanya@yahoo.com²

Received : January 28, 2025;

Revised : February 25, 2025;

Accepted : March 14, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการทำงาน เป็นทีมของครูโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ 2) พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครู กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 278 คน ใช้วิธีการการสุ่มแบบหลายขั้นตอน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 5 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ โดยค่าความเชื่อมั่นของตอนสภาพปัจจุบัน เท่ากับ 0.961 และสภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ 0.988 2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และ 3) แบบประเมินโปรแกรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง

ผลการวิจัยพบว่า 1) การทำงานเป็นทีมของครู มีสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก และ มีสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครู เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1 ด้านการเสริมสร้างสัมพันธภาพอันดีภายในทีม 2 ด้านการประเมินและพัฒนาประสิทธิภาพของทีม 3 ด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ 4 ด้านการกำหนดวิธีการทำงานของทีม และ 5 ด้านการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน ตามลำดับ และ 2) โปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์โปรแกรม 3) เนื้อหาโปรแกรม 4) วิธีดำเนินการโปรแกรม และ 5) การ

ตรวจสอบและประเมินผลโปรแกรม ผลการประเมินโปรแกรมพบว่า โปรแกรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การพัฒนาโปรแกรม; โปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครู; ครูโรงเรียนโสตศึกษา

Abstract

This research aimed to 1) study the current status, desired status, and the priority needs index of teamwork of teachers in schools for the deaf under the Special Education Bureau, 2) develop a program to enhance teachers' teamwork. The sample group used in the research was 278 administrators and teachers, used multi-stage random sampling method to obtain the sample. The informants included 5 school administrators and 5 qualified program evaluators. The research instruments were 1) a questionnaire on the current status and the desired status, with a reliability of 0.961 for the current status and 0.988 for the desired status, 2) a structured interview, and 3) a program evaluation form. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, and the priority needs index.

The results of the research found that 1) the overall current status of teamwork of teachers in schools for the deaf under the Special Education Bureau was at a high level. The overall desired status was at the highest level. The priority needs index for teamwork among teachers in schools for the deaf under the Special Education Bureau was ranked as follows, from highest to lowest: 1st place in terms of strengthening good relationships within the team, 2nd place in terms of evaluating and developing team efficiency, 3rd place in terms of defining roles, duties and responsibilities, 4th place in terms of defining team work methods, and 5th place in terms of setting common goals, respectively. And 2) The program to strengthen teamwork of teachers in the deaf school teachers under the Special Education Bureau consists of 1) Principles, 2) Program objectives, 3) Program content, 4) Program implementation methods, and 5) Program inspection and evaluation. The program evaluation results found that the program suitability overall was at the highest level, and the program feasibility overall was at the high level.

Keywords : Program Development; Teamwork Enhancesment Program for Teachers;
Teachers in School for the Deaf

บทนำ

โรงเรียนโสตศึกษาเป็นองค์กรที่มีหน้าที่ในการให้บริการการศึกษาและจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มุ่งให้เกิดการสร้างคนให้มีคุณภาพ สามารถดำเนินชีวิตได้ตามศักยภาพของตน สอดคล้องตามเป้าหมายของรัฐบาล เป็นสถานที่อบรมบ่มเพาะเยาวชนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ นอกจากความรู้ทางวิชาการแล้ว โรงเรียนโสตศึกษายังเป็นแหล่งส่งเสริมทักษะ เสริมสร้างทัศนคติและความเข้าใจต่อการแสดงออกที่เหมาะสมในการอยู่ร่วมกันภายในสังคม (สมฤดี พลละวดีโทย, 2561) ผู้บริหารและครูถือเป็นกุญแจสำคัญในการทำหน้าที่บริหารและจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียน ผู้บริหารจะต้องมีการจัดกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งนอกจากจะต้องพัฒนานักเรียนให้มีความสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตรแล้ว ยังต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาครู ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการสร้างนักเรียน เมื่อโรงเรียนมีครูที่เก่ง มีความรู้ ความสามารถ ย่อมมีศักยภาพในการพัฒนานักเรียนผ่านการจัดการเรียนการสอนได้ ดังนั้น การพัฒนาครูจึงควรเป็นสิ่งที่ผู้บริหารให้ความสำคัญและดำเนินการพัฒนาครูอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถทำงานให้สำเร็จลุล่วงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อนันต์ ศรีอำไพ, 2550)

การทำงานเป็นทีมเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะคนเพียงคนเดียวไม่สามารถทำงานให้ประสบความสำเร็จได้ ผู้บริหารจึงต้องเข้าใจข้อแตกต่างกันในเรื่องของความคิด สติปัญญาและความแตกต่างของสมาชิกแต่ละคนในทีม และบริหารจัดการเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ให้สมาชิกทีมมีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกัน ให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน เรียนรู้และพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน และส่งเสริมให้เกิดสัมพันธภาพอันดี ความรัก และความสามัคคีในทีม ให้เป็นทีมที่มีศักยภาพเพราะการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพจะให้ผลดีมากกว่าการทำงานคนเดียว (ทิตนา แฉมมณี, 2545) การทำงานเป็นทีมของครูก็เช่นเดียวกัน แม้ว่าครูจะปฏิบัติหน้าที่ในการสอนเพียงคนเดียวเป็นส่วนใหญ่ แต่การเตรียมการสอน และการปฏิบัติหน้าที่ด้านอื่น ๆ ล้วนต้องอาศัยการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ เช่น การทำงานเป็นทีมของครูในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การวิเคราะห์ผู้เรียนที่ครูผู้สอนและครูประจำชั้น ต้องทำงานร่วมกัน ยังรวมถึงกิจกรรมของโรงเรียนในโอกาสสำคัญต่าง ๆ เช่น วันแม่ วันครู วันภาษาไทย ครูทุกคนล้วนต้องทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายร่วมกัน โดยความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการทำงานขึ้นอยู่กับทีมงาน หากสมาชิกของทีมงานสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การทำงานเป็นทีมก็ย่อมเกิดประสิทธิผล (ยงยุทธ เกษสาคร, 2554) การทำงานเป็นทีมเป็นหนึ่งในหลักที่สำคัญของครู การเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครู จึงมีความสำคัญต่อองค์กรในการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จ และสอดคล้องตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเสริมสร้างครูทั้งระบบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2558)

จากที่กล่าวข้างต้นแล้วว่า การพัฒนาครูเป็นงานที่ต้องทำอย่างจริงจังและต่อเนื่องการพัฒนาครูจึงควรมีการจัดทำเป็นหลักสูตร ชุดกิจกรรมหรือโปรแกรมการพัฒนาที่มีการวางแผนไว้อย่างเป็นระบบ

มีขั้นตอนในการพัฒนาที่ออกแบบมาจากการนำเอาองค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายภายใต้บริบทของการพัฒนาในแต่ละองค์กร (วัลลภ ปุยสุวรรณ, 2560; พชรินทร์ สงครามศรี, 2561)

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดการเรียนการสอนสำหรับคนพิการ และเด็กด้อยโอกาส เพื่อให้เข้าถึงบริหารทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม ทัวถึงและมีคุณภาพ ด้วยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2565) เครือข่ายโรงเรียนโสตศึกษา มีจำนวนทั้งสิ้น 22 แห่ง จากการสำรวจข้อมูลปัญหาในด้านทีมงานของครู พบว่า โรงเรียนแต่ละแห่ง มีโครงสร้างองค์กรแนวดิ่ง รับนโยบายจากผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่ม และหัวหน้างานตามลำดับ ลักษณะของการมอบหมายงานและบทบาทหน้าที่ของครู มีทั้งการทำงานที่ได้รับมอบหมายส่วนบุคคล และงานที่ได้รับมอบหมายแบบทีม คือ งานในระดับโรงเรียนที่ต้องอาศัยแรงของครูหลาย ๆ คนช่วยกัน โดยงานหลัก คือ การจัดการเรียนการสอน มีลักษณะการทำงานแบบรับผิดชอบเป็นส่วนบุคคล แต่ละคนปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งหรือหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย การศึกษากรอบภาระงานในคู่มือการปฏิบัติงาน สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ไม่พบการกล่าวถึงการทำงานเป็นทีม แต่มีการระบุถึงภาระงานที่ครูต้องทำร่วมกัน (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2566) การพัฒนาบุคลากรในระดับบุคคล มีการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถ แต่ก็จะได้รับความรู้เฉพาะบุคลากรที่เข้ารับการอบรมเท่านั้น ไม่มีการถ่ายทอดความรู้ให้กับเพื่อนร่วมงาน หรือนำความรู้มาศึกษาเพิ่มเติมให้เกิดการพัฒนาต่อยอด การพัฒนาครูส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอน การประกันคุณภาพการศึกษา การทำวิจัยในชั้นเรียน เป็นต้น ยังไม่เคยมีการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูหรือโปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนโสตศึกษา จึงทำให้ครูไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการทำงานเป็นทีม ส่งผลให้การทำงานเป็นทีมไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2565)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อให้ได้โปรแกรมสำหรับใช้ในการพัฒนาครูด้านการทำงานเป็นทีมที่มีความน่าเชื่อถือ มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการพัฒนาครูโรงเรียนโสตศึกษา ให้สามารถทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนางานของโรงเรียนโสตศึกษาให้เกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการทำงาน เป็นทีมของครูโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

การทบทวนวรรณกรรม

การทำงานเป็นทีมของครู

จากการสังเคราะห์เอกสารและแนวคิดที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ และกำหนดนิยามการทำงานเป็นทีมของครู สำหรับการวิจัยครั้งนี้ไว้ว่า คือ การที่ครูตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป รวมกลุ่มกันและทำงานร่วมกัน โดยมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบสำหรับแต่ละบุคคลอย่างชัดเจน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่มีร่วมกัน โดยมีพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถในการกำหนดเป้าหมายของทีมร่วมกัน มีการมอบหมายบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกทีมอย่างชัดเจน มีการกำหนดวิธีการทำงานของทีมอย่างเป็นขั้นตอนชัดเจนได้มาตรฐาน มีการเสริมสร้างสัมพันธภาพอันดีเป็นทีมที่เข้มแข็ง และมีการประเมินผลการปฏิบัติงานและพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของที้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ (Wood Cock, 1989; Parker, 1990; Katzenbach & Smith, 1994; McCloskey & Maas, 1998; Azmy, 2012; Clark, 2005; Kim, 2013; วันทณีย์ ณ พัทลุง, 2551; สุทธิชัย ปัญญโรจน์, 2555; อนนท์ ตุลารักษ์, 2556; วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์, 2550; สกุลรัตน์ โกวาสกุล และ จรินทร์ ธานีรัตน์, 2563; คมกฤษณ์ วิเศษอุด, 2564) ประกอบด้วย

1. การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน พฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถของครูในการมีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมาย กำหนดตัวบ่งชี้ผลสำเร็จตามเป้าหมาย กำหนดเป้าหมายส่วนตัวให้สอดคล้องกับเป้าหมายของทีม และการมีส่วนร่วมตรวจสอบความเป็นไปได้ของเป้าหมายของทีม

2. การกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ พฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถของครูในการวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ กำหนดโครงสร้างของทีม กำหนดบทบาทหน้าที่ การเลือกผู้นำทีม และเรียนรู้บทบาทผู้นำ ผู้ตาม และภาวะผู้นำร่วม

3. การกำหนดวิธีการทำงานของทีม พฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถของครูในการร่วมกันกำหนดกระบวนการทำงานโดยระบุขั้นตอนการทำงานอย่างชัดเจน โดยใช้รูปแบบการทำงานอย่างหลากหลายตามความสามารถของสมาชิก โดยสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของงาน วางแผนงานและกำหนดกระบวนการทำงาน มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ตรวจสอบ และสะท้อนผลการปฏิบัติงาน ด้วยความร่วมมือกันและมีความกระตือรือร้นเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

4. การเสริมสร้างสัมพันธภาพอันดีภายในทีม พฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถของครูในการสื่อสารโดยใช้หลักมนุษยสัมพันธ์อันดี การสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกันอย่างให้เกิดใจ เปิดเผย จริใจ สนับสนุนและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การเสริมสร้างการทำงานและสัมพันธภาพอันดีเพื่อการทำงาน การแก้ไขปัญหา อุปสรรค และความขัดแย้งเพื่อความสามัคคี เสริมสร้างประสิทธิภาพและความสำเร็จของทีมร่วมกันด้วยความจริงใจ เข้าใจ และไม่มุ่งร้ายต่อกัน

5. การประเมินและพัฒนาประสิทธิภาพของทีม พฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถของครูในการร่วมกันประเมินผลการปฏิบัติงานและค้นหาจุดแข็ง โอกาส จุดอ่อน ปัญหาอุปสรรคของทีม รวมถึงขั้นตอนการทำงาน เรียนรู้ร่วมกัน และมีส่วนร่วมในการปรับปรุง พัฒนา แก้ไขข้อบกพร่อง หรือเสริมสร้าง

จุดแข็งและโอกาส เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมให้ดียิ่งขึ้น รวมถึงการพัฒนาสมาชิกของทีมให้มีความรู้ ความสามารถในการทำงานเพิ่มมากขึ้น

โปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครู

โปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครู คือ ชุดของบทเรียนและกิจกรรมที่วางแผนอย่างเป็นระบบ เพื่อเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยใช้หลักการพัฒนาครูแบบ 70 : 20 : 10 ซึ่งพัฒนาโดย Morgan McCall, Michael M. Lombardo และ Robert A. Eichinger (McCall, Lombardo, & Eichinger, 1980; อ้างถึงใน ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงฆาร, 2563) ซึ่งนำวิธีการพัฒนา ได้แก่ การเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง การเรียนรู้จากผู้อื่น และการเรียนรู้จากการอบรม ใช้เพื่อเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครู องค์ประกอบของโปรแกรมประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ (Kanaya & McMillan, 2005; อ่าง บัวศรี, 2552; สุมิตรา พงศธร, 2552; ยอดอนงค์ จอมหงษ์พิพัฒน์, 2553; ھرรษา สุขกาล, 2553; อนันต์ พันนึก, 2554; สุวิทย์ ยอดสละ, 2556) ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์โปรแกรม 3) เนื้อหาโปรแกรม 4) วิธีดำเนินการโปรแกรม และ 5) การตรวจสอบและประเมินผลโปรแกรม โดยมีขั้นตอนการดำเนินการพัฒนา 2 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) ขั้นตอนการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของโปรแกรม และ 2) ขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรม และประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-method Research) ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครู โรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

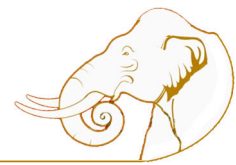
1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 960 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 67 คน และครู จำนวน 893 คน (งานข้อมูลสารสนเทศ กลุ่มแผนและงบประมาณ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 278 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan (1970; อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2556) จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 20 คน และครู จำนวน 258 คน และใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยทำการสุ่มแบบกลุ่มโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนัก

บริหารงานการศึกษาพิเศษทั้งหมด จำแนกตามภูมิภาค ภาคเหนือ 2 โรง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 6 โรง ภาคกลาง 8 โรง ภาคตะวันออก 1 โรง และภาคใต้ 5 โรง รวมประชากรจำนวน 22 โรง และสุ่มอย่างง่าย เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนร้อยละ 50 ของโรงเรียนในแต่ละภูมิภาค รวมกลุ่มตัวอย่างจำนวน 11 โรง ดังนี้ ภาคเหนือ 1 โรง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โรง ภาคกลาง 4 โรง ภาคตะวันออก 1 โรง และ ภาคใต้ 2 โรง จากนั้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งเป็นสองกลุ่ม คือ ผู้บริหารเก็บข้อมูล โรงเรียนละ 1-2 คน และครูเก็บข้อมูลโรงเรียนละ 23-24 คน จนได้กลุ่มตัวอย่างครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครู โรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Type) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แบบสอบถามผ่านกระบวนการหาคุณภาพเครื่องมือ โดยการประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่า มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ตั้งแต่ 0.60-1.00 และผลการทดลองใช้แบบสอบถามกับกลุ่มทดลองเครื่องมือ (Tryout) จำนวน 30 คน พบว่า แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.260-0.890 ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.961 และแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.505-0.940 ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.988

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

3.1 ขออนุญาตราชการจากคณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยต่อผู้อำนวยการสถานศึกษา เครือข่ายโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

3.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเสนอผู้อำนวยการสถานศึกษาของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และทำการเก็บข้อมูลออนไลน์โดยใช้ Google form โดยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลกลับมาได้ทั้งหมด จำนวน 278 รายการ คิดเป็นร้อยละ 100

3.3 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามขั้นตอนของการศึกษาต่อไป

4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลออนไลน์ มาจัดเตรียมไฟล์และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียงท้ายตาราง

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการทำงานเป็นทีมของครู โรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังนี้

4.51-5.00 หมายความว่า สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์
อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายความว่า สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์
อยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายความว่า สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์
อยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายความว่า สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์
อยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายความว่า สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์
อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 วิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น โดยการนำข้อมูล สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ มาคำนวณค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง (Priority Needs Index) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น

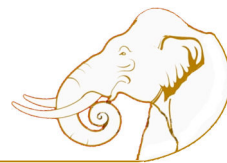
ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครู โรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ด้านการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครู จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติ ดังนี้

1.1.1 เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลงานโดดเด่นเป็นที่ประจักษ์ในแวดวงการจัดการศึกษาพิเศษ ในด้านการทำงานเป็นทีม

1.1.2 เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practices) มีกระบวนการในการทำให้องค์กรไปสู่เป้าหมายที่กำหนดด้วยผลลัพธ์ในการดำเนินการที่เป็นเลิศสร้างความยั่งยืนให้กับองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.2 ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรมฯ จำนวน 5 คน ได้มาโดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 ผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มที่ 1 เป็นคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และมีประสบการณ์ในการสอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา และมีประสบการณ์ในการสอนด้านการพัฒนาสถานศึกษาและพัฒนาบุคลากร จำนวน 2 คน

1.2.2 ผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มที่ 2 ดำรงตำแหน่งระดับผู้บริหารสถานศึกษา หรือมีประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษามาแล้วอย่างน้อย 10 ปี จำนวน 2 คน

1.2.3 ผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มที่ 3 เป็นผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหาร และมีผลงานโดดเด่นด้านการทำงานเป็นทีม และการบริหารจัดการการทำงานเป็นทีม จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 1 ฉบับ

2.2 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม จำนวน 1 ฉบับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทั้งการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี และการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำกับข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี มาดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วสรุปเป็นใจความสำคัญ และนำเสนอเป็นความเรียงเชิงพรรณนาวิเคราะห์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการร่างโปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครู โรงเรียนโสตศึกษา สังกัดบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2. ข้อมูลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรมดำเนินการดังนี้

2.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครู โรงเรียนโสตศึกษา สังกัดบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2.2 ตรวจสอบให้คะแนนการประเมินตามเกณฑ์ต่อไปนี้

5 คะแนน หมายถึง โปรแกรมมีความเหมาะสม/มีความเป็นไปได้ มากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง โปรแกรมมีความเหมาะสม/มีความเป็นไปได้ มาก

3 คะแนน หมายถึง โปรแกรมมีความเหมาะสม/มีความเป็นไปได้ ปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง โปรแกรมมีความเหมาะสม/มีความเป็นไปได้ น้อย

1 คะแนน หมายถึง โปรแกรมมีความเหมาะสม/มีความเป็นไปได้ น้อยที่สุด
การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ โดยการจัดระเบียบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ แล้วทำการเรียบเรียงข้อมูลในแต่ละองค์ประกอบ จากนั้นสังเคราะห์ข้อมูลในแต่ละองค์ประกอบ และสร้างบทสรุป โดยการจัดลำดับตามองค์ประกอบหลักทั้ง 5 องค์ประกอบของการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดบริหารงานการศึกษาพิเศษ นำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

2. วิเคราะห์ข้อมูลการประเมินโปรแกรม ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการแปลผลค่าเฉลี่ย ตามเกณฑ์การแปลผลของ บุญชม ศรีสะอาด (2556) ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายความว่า มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับมากที่สุด

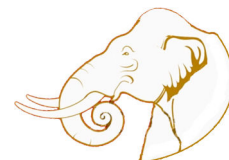
3.51 - 4.50 หมายความว่า มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายความว่า มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายความว่า มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายความว่า มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับน้อยที่สุด

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ นำเสนอผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ปรากฏดังในตาราง 1

ตาราง 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

การทำงาน เป็นทีมของครู โรงเรียน โสตศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความหมาย		
1. การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน	4.03	0.83	มาก	4.69	0.36	มากที่สุด	0.162	5
2. การกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ	3.57	1.51	มาก	4.59	0.55	มากที่สุด	0.285	3
3. การกำหนดวิธีการทำงานของทีม	3.91	1.19	มาก	4.61	0.62	มากที่สุด	0.179	4
4. การเสริมสร้างสัมพันธภาพอันดีภายในทีม	3.18	1.22	ปานกลาง	4.43	0.57	มาก	0.392	1
5. การประเมินและพัฒนาประสิทธิภาพของทีม	3.44	1.15	ปานกลาง	4.71	0.34	มากที่สุด	0.370	2
โดยรวม	3.61	1.23	มาก	4.60	0.51	มากที่สุด	0.275	-

จากตาราง 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครู โรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน 3) การกำหนดวิธีการทำงานของทีม และ 2) การกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ 5) การประเมินและพัฒนาประสิทธิภาพของทีม และ 4) การเสริมสร้างสัมพันธภาพอันดีภายในทีม

สภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครู โรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน ได้แก่ 5) การประเมินและพัฒนาประสิทธิภาพของทีม 1) การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน 3) การกำหนดวิธีการทำงานของทีม 2) การกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน ได้แก่ 4) การเสริมสร้างสัมพันธภาพอันดีภายในทีม

ความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครู โรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.275 เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้คือ 1) ด้านการเสริมสร้างสัมพันธภาพอันดีภายในทีม 2) ด้านการประเมินและพัฒนาประสิทธิภาพของทีม 3) ด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ 4) ด้านการกำหนดวิธีการทำงานของทีม และ 5) ด้านการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน ตามลำดับ

2. โปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของการทำงานเป็นทีมของครู ประกอบด้วย 5 เนื้อหา คือ 1) การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน 2) การกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ 3) การกำหนดวิธีการทำงานของทีม 4) การเสริมสร้างสัมพันธภาพอันดีภายในทีม และ 5) การประเมินและพัฒนาประสิทธิภาพของทีม โดยได้นำหลักการพัฒนาคูแบบ 70 : 20 : 10 คือ การเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง 70 การเรียนรู้จากผู้อื่น 20 และการเรียนรู้จากการอบรม 10 และได้สังเคราะห์ วิธีพัฒนาคูจากแนวคิดของนักวิชาการเพื่อนำมาใช้ในโปรแกรม ประกอบด้วย 3 วิธี คือ 1) การอบรม 2) การนิเทศภายใน และ 3) การเรียนรู้จากการปฏิบัติ โดยใช้เวลาในการดำเนินงานโปรแกรมทั้งสิ้น 205 ชั่วโมง ประกอบด้วย การอบรม 20 ชั่วโมง การนิเทศภายใน 40 ชั่วโมง การเรียนรู้จากการปฏิบัติ 140 ชั่วโมง และการประชุมเตรียมงานและทดสอบ 5 ชั่วโมง สามารถนำโปรแกรมไปปรับใช้ร่วมกับการจัดการเรียนการสอนในภาคเรียนตามปกติในแต่ละภาคเรียนได้ ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พบว่า โปรแกรมมีความเหมาะสมโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครู โรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่าครูโรงเรียนโสตศึกษามีด้านการทำงานเป็นทีมและสามารถทำงานเป็นทีมได้ เนื่องจากในปัจจุบันโรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีการปฏิบัติหน้าที่ตามสายการบังคับบัญชา แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มบริหารวิชาการ กลุ่มบริหารงบประมาณ กลุ่มบริหารงานบุคคล และกลุ่มบริหารทั่วไป โรงเรียนใช้วิธีการทำงานเป็นทีมในงานระดับสถานศึกษา ที่ต้องระดมคน ช่วยกันทำงานเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง ได้แก่ งานโรงเรียนคุณธรรม งานโรงเรียนสีขาว งานโครงการศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง การฝึกอบรมต่าง ๆ และงานประกันคุณภาพ โดยครูทุกคนมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายในการทำงานเป็นทีมได้สำเร็จลุล่วง แต่ขาดการส่งเสริมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพด้านการทำงานเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครู โรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษที่พบว่า มีสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครู โรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงความต้องการในการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครู โรงเรียนโสตศึกษาที่มีความต้องการให้เกิดการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครู สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากในปัจจุบัน การทำงานเป็นทีมของครูยังคงมีการปฏิบัติเฉพาะในงานระดับสถานศึกษาที่ต้องระดมบุคลากรเข้ามาช่วยกันทำงานให้สำเร็จ โดยยังขาดการนำหลักการการทำงานเป็นทีมลงมาใช้ในการทำงานของแต่ละกลุ่มงาน การพัฒนาการทำงานเป็นทีมย่อมส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพของการทำงานดียิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่องานและต่อองค์กร ดังนั้น ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ การเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครู โรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จึงมีสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด จากการพิจารณาผลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จะเห็นได้ว่า มีสภาพปัจจุบันต่ำกว่าสภาพที่พึงประสงค์ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากในปัจจุบันครูได้มีการทำงานเป็นทีม และประสบผลสำเร็จได้แต่ยังคงต้องการได้รับการพัฒนาการทำงานเป็นทีมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ผลการทำงานเป็นทีมในปัจจุบันจึงมีผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ อัจฉราภรณ์ จำปาทอง (2564) ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 พบว่า สภาพปัจจุบันการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพ

ที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยนี้มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ สูงกว่าสภาพปัจจุบัน เช่นเดียวกัน

ความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.275 โดยด้านที่มีความสำคัญของความต้องการจำเป็นอันดับแรก คือ ด้านการเสริมสร้างสัมพันธภาพอันดีภายในทีมสาเหตุที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก สัมพันธภาพอันดีภายในเป็นสิ่งสำคัญเปรียบเสมือนพลังขับเคลื่อนทีมให้มีความราบรื่น ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันได้สำเร็จเรียบร้อยบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยการเสริมสร้างสัมพันธภาพอันดีภายในทีมเป็นการทีมด้วยการสร้างการสื่อสารที่ดี สร้างความเข้าใจกัน ความเห็นอกเห็นใจกัน และความไวในเนื้อเชื่อใจซึ่งกันและกันให้เกิดมีขึ้นเป็นสายใยความผูกพันอันดีระหว่างเพื่อนร่วมงาน และนอกจากนี้ ยังหมายรวมถึงการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน โดยการใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดพลังอันแรงกล้าและเกิดความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย ในการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครู จึงควรได้เสริมสร้างสัมพันธภาพอันดีภายในทีมควบคู่กันไปด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของ คมกฤษณ์ วิเศษอุด (2564) ที่ได้นำเสนอองค์ประกอบของการทำงานเป็นทีมไว้ 7 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบแรก คือ ด้านการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อนร่วมงาน เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การให้ความช่วยเหลือสมาชิกในทีม การปรึกษาให้คำแนะนำ การสอนงาน การช่วยเหลืองานต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากหน้าที่ของตนเองให้กับสมาชิกในทีม เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ และการสนับสนุนการปฏิบัติงานของสมาชิกในทีม ทั้งด้านการปฏิบัติและแนวคิดที่สามารถทำให้การปฏิบัติงานบรรลุตามจุดประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้

2. โปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์โปรแกรม 3) เนื้อหาโปรแกรม 4) วิธีดำเนินการโปรแกรม และ 5) การตรวจสอบและประเมินผลโปรแกรม เนื้อหาของโปรแกรมประกอบด้วย 5 โมดูล คือ โมดูลที่ 1 การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน โมดูลที่ 2 การกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ โมดูลที่ 3 การกำหนดวิธีการทำงานของทีม โมดูลที่ 4 การเสริมสร้างสัมพันธภาพอันดีภายในทีม และ โมดูลที่ 5 การประเมินและพัฒนาประสิทธิภาพของทีม โปรแกรมใช้หลักการพัฒนาครูแบบ 70 : 20 : 10 คือ การเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง 70 การเรียนรู้จากผู้อื่น 20 และการเรียนรู้จากการอบรม 10 มาใช้ในการพัฒนา และได้สังเคราะห์วิธีพัฒนาครู ประกอบด้วย 3 วิธี คือ 1) การอบรม 2) การนิเทศภายใน และ 3) การเรียนรู้จากการปฏิบัติ เวลาในการดำเนินงานโปรแกรมทั้งสิ้น 205 ชั่วโมง ประกอบด้วย การอบรม 20 ชั่วโมง การนิเทศภายใน 40 ชั่วโมง การเรียนรู้จากการปฏิบัติ 140 ชั่วโมง และการประชุมเตรียมงานและทดสอบ 5 ชั่วโมง

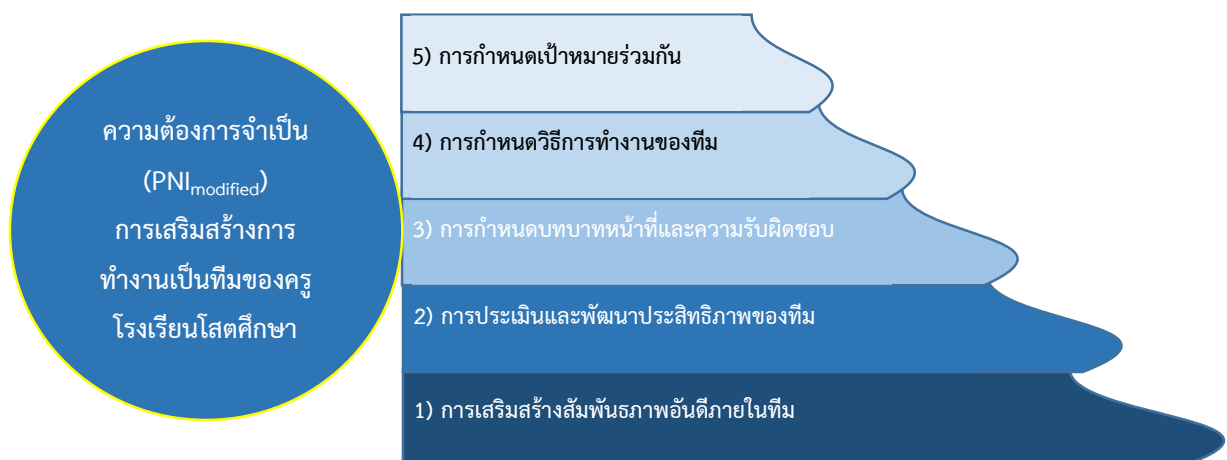
ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน พบว่า โปรแกรมมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้โดย

รวมอยู่ในระดับมาก สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก โปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครู โรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สร้างขึ้นโดยมุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้และ นำความรู้ลงสู่การปฏิบัติงานจริง ตามหลักการ 70-20-10 ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบโปรแกรมให้ครูได้เรียนรู้ ความรู้ด้านการทำงานเป็นทีม นำความรู้ลงสู่การปฏิบัติ และตรวจสอบผลการปฏิบัติโดยการนิเทศภายใน เพื่อให้เกิดการตรวจสอบและเรียนรู้จากบุคคลอื่น และนำมาพัฒนาการทำงานเป็นทีมให้มีความสมบูรณ์ ยิ่งขึ้น ดังที่ Morgan McCall, Michael M. Lombardo และ Robert A. Eichinger ได้ร่วมกันศึกษาและ ค้นพบว่า การเรียนรู้ที่นอกเหนือจากหลักสูตรการอบรมตามปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed) เป็นการเรียนรู้ที่ง่าย ๆ มีประสิทธิผล กฎ 70:20:10 เป็นการแตกวิธีการเรียนรู้ของบุคคล ออกเป็นส่วน ๆ โดยสัดส่วนของกฎ 70:20:10 ได้มาจากการสำรวจสอบถามผู้บริหารระดับสูงประมาณ 200 คนว่า พวกเขาเรียนรู้หรือได้ความรู้ในการทำงานมาอย่างไร วัตถุประสงค์ของการสำรวจ เพื่อชี้ให้เห็น ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จเหล่านั้น มีวิธีการพัฒนาความรู้ความสามารถของพวกเขาอย่างไร จากการสำรวจ ผู้บริหารได้แจกแจงการเรียนรู้ของพวกเขาว่า 70% มาจากประสบการณ์ (Experience) ในการทำงานที่ทำหาย 20% มาจากการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับผู้อื่น และ 10% มาจากการเรียนการสอน (Education) และการฝึกอบรมตามปกติ ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้โปรแกรมมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด และมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒินี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ อัจฉราภรณ์ จำปาทอง (2564) ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้าง การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวม โปรแกรมมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย แสดงได้ดังในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพประกอบ 1 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) การเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เรียงลำดับความต้องการจำเป็นได้ดังนี้ ลำดับที่ 1) การเสริมสร้างสัมพันธภาพอันดีภายในทีม ลำดับที่ 2) การประเมินและพัฒนาประสิทธิภาพของทีม ลำดับที่ 3) การกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ ลำดับที่ 4) การกำหนดวิธีการทำงานของทีม และ ลำดับที่ 5) การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน ตามลำดับ

สรุป

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า ความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ของการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครู มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.275 โดยลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) การเสริมสร้างสัมพันธภาพอันดีภายในทีม 2) การประเมินและพัฒนาประสิทธิภาพของทีม 3) การกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ 4) การกำหนดวิธีการทำงานของทีม และ 5) การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน ผลลัพธ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญสูงสุด คือ การเสริมสร้างสัมพันธภาพอันดีภายในทีม ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการทำงานร่วมกันของครูในโรงเรียนโสตศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า สภาพปัจจุบันของการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนโสตศึกษาอยู่ในระดับมาก แต่ยังคงมีช่องว่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะด้านสัมพันธภาพภายในทีมและการประเมินประสิทธิภาพของทีม ซึ่งมีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมจึงถูกออกแบบมาเพื่อตอบโจทย์นี้ โดยอิงจาก หลักการ 70:20:10 ซึ่งเป็นแนวคิดที่เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง 70% การเรียนรู้จากเพื่อนร่วมงาน 20% และการอบรม 10%

โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน 2) การกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ 3) การกำหนดวิธีการทำงานของทีม 4) การเสริมสร้างสัมพันธภาพอันดีภายในทีม และ 5) การประเมินและพัฒนาประสิทธิภาพของทีม โดยใช้ 3 วิธีหลักในการพัฒนาครู ได้แก่ การอบรม การนิเทศภายใน และการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง โปรแกรมนี้ถูกออกแบบให้ดำเนินการเป็นระยะเวลา 205 ชั่วโมง ซึ่งแบ่งออกเป็น การอบรม 20 ชั่วโมง การนิเทศภายใน 40 ชั่วโมง และการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง 140 ชั่วโมง

ผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า โปรแกรมนี้มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และ มีความเป็นไปได้ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้จริงเพื่อพัฒนาศักยภาพของครูในการทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาครั้งนี้ สามารถสรุปได้ว่า การทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนโสตศึกษายังมีช่องว่างบางประการที่ต้องได้รับการพัฒนา โดยเฉพาะด้านสัมพันธภาพภายในทีมและการประเมิน

ประสิทธิภาพของทีม โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ได้ทั้งในโรงเรียนโสตศึกษาและโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ต้องการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครู นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอแนะให้มีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลการนำโปรแกรมไปใช้จริงในบริบทที่แตกต่างกัน รวมถึงการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู เพื่อให้สามารถออกแบบกลยุทธ์การพัฒนาได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนโสตศึกษา จึงถือเป็นแนวทางที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง เพื่อยกระดับประสิทธิภาพของครูและส่งเสริมความร่วมมือในองค์กร ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนการสอนและการบริหารจัดการโรงเรียนให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า โดยรวมมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่า สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษควรให้ความสำคัญ และเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนโสตศึกษา

1.2 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า ด้านการเสริมสร้างสัมพันธภาพอันดีภายในทีม มีความต้องการจำเป็น (PNI modified) สูงเป็นอันดับหนึ่ง ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่า ในการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนโสตศึกษา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษควรให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างสัมพันธภาพอันดีภายในทีม เนื่องจากทีมที่เข้มแข็ง สามัคคี กลมเกลียว จะสามารถร่วมกันทำงานได้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของทีม ดังนั้น สัมพันธภาพของทีมเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ควรได้รับการส่งเสริม

1.3 โปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครู มีความยืดหยุ่น สามารถนำไปปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของโรงเรียนได้อย่างหลากหลาย ทั้งโรงเรียนโสตศึกษาและโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนปกติ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูได้ตามวัตถุประสงค์ของโปรแกรม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลการใช้โปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อทราบข้อมูลประสิทธิผลและประสิทธิภาพของโปรแกรมในการนำไปใช้งานจริง

2.2 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียน
โสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อทราบปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีม
ของครู

เอกสารอ้างอิง

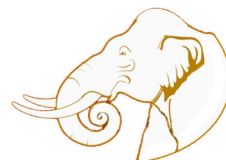
- คมกฤษณ์ วิเศษอุด. (2564). *สภาพและความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูใน
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3*. วิทยานิพนธ์ ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนม.
- งานข้อมูลสารสนเทศ กลุ่มแผนงานและงบประมาณ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2566). *ข้อมูล
สารสนเทศ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ*. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มแผนงานและงบประมาณ
สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.
- ทิตนา แคมมณี. (2545). *ศาสตร์การสอน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จ่าง บัวศรี. (2552). *ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: ธนอักษรพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงคาร. (2563). *สารานุกรมการบริหารและการจัดการ 70-20-10 Rule สัดส่วนการเรียนรู้
แบบผสมผสาน*. สืบค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2566. จาก [https://drpiyanan.com/
2018/11/19/702010/](https://drpiyanan.com/2018/11/19/702010/).
- พัชรินทร์ สงครามศรี. (2561). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร
สถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 20*.
วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ยงยุทธ เกษสาคร. (2554). *ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม*. กรุงเทพมหานคร: เอส แอนด์ จี กราฟฟิค.
- ยอดอนงค์ จอมหงษ์พิพัฒน์. (2553). *การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง
ปฏิรูปการศึกษาระดับพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำ
ทางการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วรารณ ตระกูลสถิตย์. (2550). *การทำงานเป็นทีม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วันทณีย์ ณ พัทลุง. (2551). *เอกสารประกอบการฝึกอบรม โครงการฝึกอบรมสัมมนาและศึกษาดูงานของ
บุคลากรศูนย์วิทยพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นครศรีธรรมราช ณ โรงแรมฟังกาเบย์รี
สอร์ท จังหวัดพังงา ระหว่างวันที่ 25-26 กุมภาพันธ์ 2551*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมา
ธิราช.

- วัลลภ ปุยสุวรรณ. (2560). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สกุรัตน์ โกวาสกุล และจรินทร์ ธานีรัตน์. (2563). *การทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนในศูนย์เครือข่าย สถานศึกษาเกาะช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. การประชุมวิชาการ ระดับชาติ “การพัฒนาทรัพยากรเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล”*. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ประจำปี 2563 27 มีนาคม 2563. หน้า 336-347.
- สมฤดี พลวุฒิไธทย. (2561). *การพัฒนาการบริหารระบบการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีวิถี ประชาธิปไตย*. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 9(1), 4-6.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2558). *คู่มือสมรรถนะข้าราชการพลเรือนไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2565). *รายงานผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา สังกัดสำนัก บริหารงานการศึกษาพิเศษ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2566). *คู่มือการปฏิบัติงาน : ภาระงานจำแนกตามกลุ่มงาน*. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มบริหารทั่วไป สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.
- สุทธิชัย ปัญญโรจน์. (2555). *ครบเครื่องเรื่องนักบริหาร*. กรุงเทพมหานคร: ส.เอเชียเพรส.
- สมิตรา พงศธร. (2552). *สรุปเรื่องของหลักสูตร. สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย*, 79, 3–23.
- สุวิทย์ ยอดสละ. (2556). *การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- หรรษา สุขกาล. (2553). *การพัฒนารูปแบบโปรแกรมการทำงานระหว่างเรียนเพื่อส่งเสริมจริยธรรมในการ ทำงานของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนันต์ ตูลารักษ์. (2556). *การติดต่อสื่อสารเพื่อการประสานงาน*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ฝึกอบรมและ พัฒนาทรัพยากรบุคคล.
- อนันต์ พันนึก. (2554). *การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อนันต์ ศรีอำไพ. (2550). *เอกสารประกอบการสอนวิชา 0501702 การบริหารทรัพยากรบุคคลทางการ ศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. มหาสารคาม: ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- อัจฉราภรณ์ จำปาทอง. (2564). *การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- Azmy, N. (2012). *The Role of Team Effectiveness in Construction Project Teams and Project Performance*. Doctoral Dissertation Ph.D. (Major Civil Engineering (Construction Engineering & Management) Iowa State University.
- Clark, D. (2005). *Matrix Teams*. Retrived December 22, 2023. from <http://www.leadership.boo2.matrixTeams.html/web/>.
- Kanaya, T. and McMillan, C. (2005). *Facilitating Communities of Practice in Teacher Professional Development*. Denmark: E-Learning Lab, Aalborg University.
- Katzenbach, J. R. and Smith, D. K. (1994). *The Wisdom of Teams : Creating the High Performance Organization*. Boston: Harvard Business School Press.
- Kim, S. (2013). *Strategies for Developing Teamwork In Korean – American Church*. A Thesis–Project Presented to The Faculty of Talbot School of Theology Biola University.
- McCloskey, J. C. and Maas, M. (1998). Interdisciplinary Team: The Nursing Perspective is Essential. *Nursing Outlook*, 46(4), 157-163.
- Parker, G. M. (1990). *Team Players and Teamwork: The New Competitive Business Strategy*. Sanfancisco, Calif: Jossey-Bass.
- WoodCock, M. (1989). *Team Development Manual*. Worcester: Billing and Sons.

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2
The Development of a Program to Enhance Learning Leadership of
School Administrators Affiliated with Roi-et Primary Educational
Service Area Office 2

ภัทรวดี เสนาเนียร¹, ยูวธิดา ชาปัญญา²

Pattarawadee Senanian¹, Yuwathida Chapanya²

¹⁻²คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

¹⁻²Faculty of Education and Human Development, Roi Et Rajabhat University

Email: ¹ptrwdsnn@gmail.com, Email: ²chapan.chapan2@gmail.com

Received : January 25, 2025;

Revised : March 7, 2025;

Accepted : March 14, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Method Research) กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน 335 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารที่มีแนวปฏิบัติที่ดีและผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินโปรแกรม เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินโปรแกรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความสำคัญลำดับความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNImodified) ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นสูงสุด ได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์ สภาพแวดล้อม และการเรียนรู้เป็นทีม โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบ 5 ด้าน และใช้แนวทางพัฒนา 70:20:10 ซึ่งได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับสูงสุด การอภิปรายผลระบุว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษา การพัฒนาโปรแกรมที่ครอบคลุมแนวคิดการเรียนรู้เป็นทีม การบูรณาการและเทคโนโลยีเป็นแนวทางที่เหมาะสม โปรแกรมนี้สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในหน่วยงานอื่นต่อไป และควรมีการศึกษาผลลัพธ์การใช้โปรแกรมในระยะยาว

คำสำคัญ : การพัฒนาโปรแกรม; โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้; ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to 1) to study the current situation, desired situation, and necessary requirements for enhancing the learning leadership of school administrators and 2) to develop a program to enhance the learning leadership of school administrators under the Roi-et Primary Educational Service Area Office 2. A mixed-method research approach was employed. The sample consisted of 335 school administrators and teachers, selected through stratified random sampling. The key informants consisted of five school administrators recognized for best practices and five expert program evaluators. Data collection tools included a questionnaire, structured interviews, and a program evaluation form. Data were analyzed using mean, standard deviation, and a Modified Priority Needs Index (PNImodified). The findings indicated that the current level of learning leadership among school administrators was moderate, while the desired level was at the highest level. The most critical needs were creativity, environment, and team learning. The developed program consisted of five components and six learning units, incorporating the 70:20:10 framework, which emphasizes 70% experiential learning, 20% social learning, and 10% formal training. The overall evaluation of the program's suitability and feasibility was at the highest level. The discussion highlights that learning leadership is crucial for educational development. A leadership enhancement program that integrates team learning, innovation, and technology is an effective approach. This program can be further utilized for developing school administrators in other educational institutions. Future research should explore the long-term impact of program implementation.

Keywords : Program Development; Learning Leadership Enhancing Program;
Learning Leadership of School Administrators

บทนำ

ในยุคปฏิรูปการศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำที่เหมาะสมและมีความเป็นมืออาชีพ จึงจะสามารถนำโรงเรียนให้บรรลุความสำเร็จตามภารกิจและบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน ซึ่งต้องอาศัย ความรู้ ความสามารถ ภาวะผู้นำและคุณลักษณะที่เอื้อโดยเฉพาะ ผู้บริหารในอนาคตต้องมีคุณสมบัติที่เป็น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงในคุณภาพการศึกษาและจัดการบริหารสถานศึกษาที่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ หรือ เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (กนกอร สมปราชญ์, 2560) จากการศึกษาปัจจัยทางการบริหารกับความเป็น องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

เขตการศึกษา 9 พบว่า ปัจจัยการเป็นผู้นำการเรียนรู้เป็นปัจจัยเหตุแรกสุดที่ก่อให้เกิดการพัฒนาในปัจจัยทางการบริหารปัจจัยอื่น ๆ ตามมา (วิโรจน์ สารรัตนะ และคณะ, 2545) โดยภาวะผู้นำการเรียนรู้ นับว่ามีความสำคัญในยุคปัจจุบัน และจำเป็นต้องพัฒนาผู้นำให้มีภาวะผู้นำการเรียนรู้ก่อนจะไปสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ ภาวะผู้นำการเรียนรู้จะเน้นการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยเน้นการวางแผนกลยุทธ์ การใช้ความคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน โดยมุ่งพัฒนาสถานศึกษาไปสู่สถานศึกษาที่มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้นำ จากการกำกับ ควบคุม ประสิทธิภาพของสถานศึกษาสู่การให้การสนับสนุน อำนวยความสะดวก เน้นการสอนงาน และนิเทศงาน แก่บุคลากร เพื่อแสวงหาความรู้ใหม่มาพัฒนางานอยู่เสมอ เพื่อให้บุคลากรเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และเพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง นอกจากนี้ ภาวะผู้นำการเรียนรู้ยังใช้การสร้างแรงบันดาลใจและจูงใจให้บุคลากรพัฒนาความรู้ ประสบการณ์และความสามารถของตนเองให้ดียิ่งขึ้น อีกด้วย (Neuman & Simmons, 2000)

สถาบันการศึกษาชั้นพื้นฐานจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ถึงระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย โดยมีภารกิจหลักคือ จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามที่หลักสูตรกำหนด จากรายงานของ สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (2564) พบว่า ผลการสอบ O-NET ปีการศึกษา 2565 มีค่าเฉลี่ยเพียง 37.91% สำหรับระดับประถมศึกษา และ 34.81% สำหรับระดับมัธยมศึกษา ซึ่งต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนดและแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนยังมีข้อจำกัดด้านการคิดวิเคราะห์และการบูรณาการความรู้ และจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ซึ่งพบจุดอ่อน (WEAKNESSES : W) ในรายการที่สะท้อนถึงสภาพปัญหาจากการบริหารสถานศึกษา ได้แก่ 1) การปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการ ไม่ครบถ้วน ไม่ครอบคลุมทุกโครงการ/ตัวชี้วัด 2) การวางแผนการปฏิบัติงานตามแผนและการติดตามประเมินผลตามแผนไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด 3) บุคลากรในบางส่วนขาดความรู้ ความเข้าใจในหน้าที่และปฏิบัติตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง อีกทั้งยังขาดทักษะ ประสบการณ์ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ด้านอุปสรรค (THREATS : T) ในรายการที่สะท้อนถึงสภาพปัญหาจากการบริหารสถานศึกษา ได้แก่ 1) โรงเรียนในสังกัดส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กและขาดแคลนทรัพยากรในการบริหารจัดการ 2) การเปลี่ยนแปลงนโยบายด้านการศึกษาย่อมส่งผลให้การบริหารจัดการสถานศึกษา ความต่อเนื่อง และ 3) นโยบายการกระจายอำนาจของภาครัฐ ขาดการดำเนินการอย่างจริงจังส่งผลกระทบต่อความคล่องตัวในการบริหารจัดการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2, 2566) จากสภาพปัญหาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นเร่งด่วน เนื่องจากบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเป็นผู้นำการเรียนรู้ (Learning Leadership) เป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจะช่วยกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา ให้เกิดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และเกิดการบริหารจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีต่อไป

งานวิจัยหลายฉบับ (Kouzes & Posner, 2016; Lombardo & Eichinger, 1996) ระบุว่า การพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรทางการศึกษา โดยเฉพาะแนวทางการพัฒนาแบบ 70:20:10 ซึ่งประกอบด้วย 70% การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง, 20% การเรียนรู้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และ 10% การเรียนรู้ผ่านการอบรม แนวทางนี้ได้รับการยอมรับว่าเป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการพัฒนาภาวะผู้นำ อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ยังขาดทักษะด้านภาวะผู้นำการเรียนรู้โดยมีระดับความสามารถ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.88, S.D. = 0.57) ในขณะที่สภาพที่พึงประสงค์ควรอยู่ในระดับสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 4.64, S.D. = 0.58) ซึ่งแสดงให้เห็นถึง ช่องว่างที่ต้องได้รับการพัฒนา ดังนั้น การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้บริหารในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

ภาวะผู้นำการเรียนรู้

ภาวะผู้นำการเรียนรู้ มีคุณลักษณะที่ขึ้นอยู่กับบริบทของสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันไป การศึกษาพฤติกรรม วิธีการนำพาและศักยภาพการเรียนรู้ จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ จากการศึกษาความหมายของภาวะผู้นำการเรียนรู้ ซึ่งมีนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ (สมชาย เทพแสง, 2559; กนกอร สมปราชญ์, 2559; อภิษฎารัตน์ ประราศรี, 2561; Kouzes & Posner, 2016) ได้ให้ไว้ สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้ (Learning Leadership) หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่เกิดจากการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำจากการปฏิบัติงาน และกระบวนการเฉพาะภายในตัวตน ด้วยกระบวนการเสริมสร้าง สนับสนุนการปฏิบัติการเรียนรู้ การสร้างสิ่งแวดล้อมที่มีพลังต่อการเรียนรู้ รวมทั้งการใช้อำนาจที่มาจากคุณธรรม ความร่วมมือของหลายฝ่าย มีความยืดหยุ่น ผลักดันให้เกิดการเรียนรู้ในองค์กร ส่งเสริมวัฒนธรรมของการเรียนรู้ ส่งเสริมการกระจายอำนาจเพื่อการสอนงานซึ่งกันและกัน โดยเป้าหมายสูงสุดคือการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์กร

ภาวะผู้นำการเรียนรู้ เป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่ช่วยโน้มน้าวใจให้บุคลากรทุ่มเทความรู้ความสามารถให้แก่องค์กร และการประสานงานขององค์กรเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจะมีภาวะผู้นำการเรียนรู้ เพราะภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่มีส่วนในการกำหนดความอยู่รอดและความเจริญเติบโตของสถานศึกษา (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2545; การดี อนันต์นาวิ, 2557) สามารถสรุปความสำคัญของภาวะผู้นำการเรียนรู้ได้ว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้นำเป็นจุดศูนย์รวมของการทำงานกลุ่ม ในการแสวงหา ความร่วมมือของบุคคลในกลุ่มเพื่อนำพากลุ่มไปสู่เป้าหมายของความสำเร็จ ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้นำ เป็นบุคลิกภาพและผลของบุคลิกภาพ ที่ส่งผลต่อผู้ตามในการทำงานร่วมกัน ก่อให้เกิดความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจต่อบุคลิกภาพของผู้นำ ซึ่งเป็นผลจากความมีภาวะผู้นำนั่นเอง ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในฐานะที่เป็นการกระทำหรือพฤติกรรม เพราะการกระทำของผู้นำที่เป็นผลจากการมีภาวะผู้นำส่งผลต่อปฏิกิริยาของผู้ตาม ภาวะผู้นำการเรียนรู้ เป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่ช่วยในการจูงใจและการประสานงานขององค์กร เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด ภาวะผู้นำการเรียนรู้ เป็นผลหรือสิ่งซึ่งออกเงยตามมา ที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลต่างๆ ในกลุ่มเป็นหลัก ภาวะผู้นำการเรียนรู้ เป็นบทบาทที่เกิดขึ้นจากการบูรณาการบทบาทของบุคคลอื่น เพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าแก่ระบบสังคม เพราะผู้นำแต่ละองค์กรหรือหน่วยงาน ต่างก็มีหน้าที่ มีบทบาทที่แตกต่างกัน แต่ทุกหน้าที่ต่างก็ช่วยกันพัฒนาความเจริญก้าวหน้าให้กับสังคม ซึ่งต้องอาศัยการมีภาวะผู้นำทั้งนั้น ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในฐานะที่มุ่งด้านโครงสร้าง เป็นกระบวนการในการริเริ่มและดำรงรักษาโครงสร้างของบทบาทและรูปแบบความสัมพันธ์ของบทบาทต่างๆ มีการระบุหน้าที่ของภาวะผู้นำในการทำให้ระบบการตัดสินใจต่างๆ ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามโครงสร้างการบริหารจัดการขององค์กร

องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเรียนรู้ (สมชาย เทพแสง, 2559; กนกอร สมปราชญ์, 2559; Antonacopoulou & Bento, 2003 Malunga, 2006; Curtis, 2012; Knight, 2009; Christiansen & Tronsmo, 2013; Greiter, 2013; Jolonch, Martinez and Badia, 2013; Kohlreiser, 2013; Owen, 2013; Salavert, 2013; Rubin, 2013; Horowitz, 2015; Kouzes & Posner, 2016) และสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การเรียนรู้เป็นทีม พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการส่งเสริมให้ครูในโรงเรียนมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ กำหนดจุดมุ่งหมายในการทำงาน และการวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยการเปิดโอกาสเพื่อกระตุ้นให้ครูมีส่วนร่วมในการอภิปราย และเปลี่ยนความคิด รับฟังความคิดเห็นของกันและกัน ยึดความคิดที่เป็นเอกฉันท์ในการตัดสินใจ มีการมอบหมายงานอย่างชัดเจนตามความเหมาะสม และความสามารถของครูแต่ละบุคคล พร้อมทั้งมุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่อง

2. การบูรณาการ พฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการผสมผสานระหว่างศาสตร์ความรู้ แนวคิด ทักษะความสามารถ กระบวนการทำงานต่าง ๆ ที่หลากหลาย นำมาเชื่อมโยงเป็นสิ่งเดียวกัน มีการสังเกต รวบรวม วินิจฉัย แก้ปัญหาอย่างเหมาะสมตามบริบทของสถานการณ์นั้น ๆ โดยผู้บริหารมีการเปิดกว้างรับฟังข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็นใหม่ ๆ ที่ทันสมัยในยุคปัจจุบัน รวมทั้งส่งเสริมการจัดกระบวนการทำงานของครูให้เป็นผู้รอบรู้ที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์และบูรณาการกระบวนการทำงานต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้มีความสมบูรณ์ สำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีคุณภาพ

3. สภาพแวดล้อม พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสภาพแวดล้อมที่เป็นวิชาการภายในโรงเรียนให้มีความยืดหยุ่นตามบริบท และสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ส่งเสริมการจัดบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการทำกิจกรรมของครูและนักเรียนให้มีความปลอดภัย ถูกสุขอนามัย สวยงาม เป็นระเบียบเรียบร้อย เหมาะสม โดยคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยที่คุ้มค่าและเหมาะสมตามบริบทโรงเรียน

4. ความคิดสร้างสรรค์ พฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีความคิดริเริ่ม กล้าคิดอย่างแปลกใหม่ มีความโดดเด่นทางความคิด และคิดอย่างเป็นระบบตามขั้นตอน สามารถอธิบายความคิดให้เห็นภาพได้อย่างชัดเจน มีอิสระทางความคิดที่สร้างสรรค์โดยไม่ยึดติดกับความคิดของผู้อื่น มีการส่งเสริมทักษะด้านความคิด เพื่อเปิดโอกาสให้ครูมีคุณลักษณะของบุคคลที่มีอิสระทางความคิดใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน และสามารถปรับวิธีคิดให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว และเชื่อมโยงความรู้ ประสบการณ์มาคิดเพื่อแก้ปัญหาในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม

5. เทคโนโลยี พฤติกรรมการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นอย่างดี และมีวิสัยทัศน์ที่คำนึงถึงความสำคัญในการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษาโดยสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ จัดเก็บข้อมูลของสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบ มีการสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากรด้านเทคโนโลยี เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำงานได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ รวมถึงผลักดันให้ครูมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดความมั่นใจในกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ

6. การสอนงาน พฤติกรรมการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมาก ซึ่งมีผลกระทบต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นอย่างมาก ดังนั้นในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นที่ต้องเปลี่ยนทัศนคติและแนวคิดการบริหารของตนเองให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อให้สถานศึกษามีความทันสมัยสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพในทุกๆ ด้าน

โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้

โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ เป็นการวางแผนออกแบบรูปแบบกิจกรรม ตามลำดับขั้นตอน โดยมีการดำเนินงานอย่างมีระบบในการพัฒนาพฤติกรรมของผู้บริหารเรียนรู้ ที่แสดงออกผ่านกระบวนการต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายภายใต้บริบทในการพัฒนาของแต่ละองค์กร องค์ประกอบของโปรแกรม (เจนจิรา คงสุข, 2540; ชำรง บัวศรี, 2542; ھرรษา สุขกาล, 2543; นฤมล มณีงาม, 2547; สุมิตรา พงศธร, 2550; ปริญญ์ มีสุข, 2552; ยอดอนงค์ จอมหงษ์ พิพัฒน์, 2553; สุวัฒน์ จุลสุวรรณ, 2554; สุวิทย์ ยอดสละ, 2556; เชษฐา คำคลอง, 2557) ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหากิจกรรม 4) วิธีการดำเนินการ และ 5) การวัดและประเมินผล โดยมีการประยุกต์ใช้หลักการ 70 : 20 : 10 ในการพัฒนาภาวะผู้นำโดยวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 3 วิธี ได้แก่ 1) การฝึกอบรม 2) การศึกษาดูงาน และ 3) การประชุมเชิงปฏิบัติการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-method Research) ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 2,549 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา 231 คน และครูผู้สอน 2,318 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 335 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา 31 คน และครูผู้สอน 304 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan (1970; อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545) และทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Type) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แบบสอบถามผ่านกระบวนการหาคุณภาพเครื่องมือ โดยมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ แบบสอบถามสภาพ

ปัจจุบัน มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (α) เท่ากับ 0.943 และแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (α) เท่ากับ 0.926

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์จากคณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์พร้อมแบบสอบถามเสนอผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม Google form ผ่านทาง Application LINE จนได้ข้อมูลครบตามจำนวน

4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจัดกระทำกับข้อมูล โดยจัดเรียงข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลออนไลน์ เพื่อให้สะดวกต่อการวิเคราะห์ข้อมูล และทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 แบบสอบถามตอนที่ 1 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย สถานภาพตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษา โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

4.2 แบบสอบถามตอนที่ 2 ผู้วิจัยวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (Modified Priority Needs Index)

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยได้นำเสนอตามหัวข้อ ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ด้านภาวะผู้นำ จำนวน 5 คน

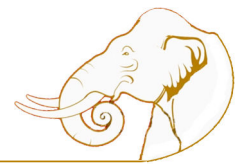
1.2 ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 1 ฉบับ

2.2 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม จำนวน 1 ฉบับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทั้งการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี และการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ จัดกระทำโดยการตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการศึกษาและทำความเข้าใจนัยแห่งความหมายของคำให้สัมภาษณ์ และสร้างข้อสรุปเป็นความเรียง ตามด้วยข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อสนับสนุนข้อสรุป

4.2 ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม จัดกระทำโดยจัดเรียงแบบประเมินเพื่อให้สะดวกต่อการตรวจให้คะแนน ลงรหัส และบันทึกข้อมูลลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ปรากฏดังในตาราง 1

ตาราง 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ภาวะผู้นำ การเรียนรู้ของ ผู้บริหาร สถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความหมาย		
1. การเรียนรู้ เป็นทีม	2.81	0.29	ปานกลาง	4.61	0.41	มากที่สุด	0.390	3
2. การบูรณาการ	3.06	0.66	ปานกลาง	4.65	0.60	มากที่สุด	0.341	6
3. สภาพแวดล้อม	2.87	0.65	ปานกลาง	4.73	0.57	มากที่สุด	0.393	2
4. ความคิด สร้างสรรค์	2.74	0.53	ปานกลาง	4.65	0.57	มากที่สุด	0.410	1
5. เทคโนโลยี	2.85	0.63	ปานกลาง	4.65	0.68	มากที่สุด	0.387	4
6. การสอนงาน	2.99	0.67	ปานกลาง	4.58	0.68	มากที่สุด	0.347	5
โดยรวม	2.88	0.57	ปานกลาง	4.64	0.58	มากที่สุด	0.379	-

จากตาราง 1 พบว่า

สภาพปัจจุบันในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการบูรณาการ รองลงมาคือ ด้านการสอนงาน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านเทคโนโลยี ด้านการเรียนรู้เป็นทีม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านสภาพแวดล้อม รองลงมาคือ ด้านเทคโนโลยี ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านการบูรณาการ ด้านการเรียนรู้เป็นทีม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการสอนงาน ตามลำดับ

การจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ด้านเทคโนโลยี ด้านการสอนงาน และด้านการบูรณาการ ตามลำดับ

2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหากิจกรรม ประกอบด้วย 6 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยที่ 1 การเรียนรู้เป็นทีม หน่วยที่ 2 การบูรณาการ หน่วยที่ 3 สภาพแวดล้อม หน่วยที่ 4 ความคิดสร้างสรรค์ หน่วยที่ 5 เทคโนโลยี และหน่วยที่ 6 การสอนงาน 4) วิธีดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำใช้เทคนิคตามกรอบ 70:20:10 ประกอบด้วย การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการฝึกอบรม และ 5) การวัดและประเมินผล ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ดังนี้

1.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเรียนรู้ พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.88, S.D. = 0.57) โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบูรณาการ (ค่าเฉลี่ย = 3.06, S.D. = 0.66) และองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ (ค่าเฉลี่ย = 2.74, S.D. = 0.53) สาเหตุที่ภาวะผู้นำการเรียนรู้ยังอยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากกระบวนกรบริหารจัดการภายในสถานศึกษาที่ยังคงใช้แนวทางแบบดั้งเดิมมากกว่า การส่งเสริมการเรียนรู้แบบองค์รวม รวมถึงข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีและการบูรณาการการเรียนรู้ร่วมกับบุคลากรภายในโรงเรียน การเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาโดยรวม สำหรับภาวะผู้นำการเรียนรู้ นั้น ตัวผู้นำจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ กนกอร สมปราชญ์ (2559) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้ เป็นกระบวนการเสริมสร้าง ช่วยเหลือ สนับสนุนการปฏิบัติการเรียนรู้ให้บรรลุผล และสร้างสิ่งแวดล้อมที่มีพลังต่อการเรียนรู้ หรือต่อการขยายศักยภาพการเรียนรู้ และเกิดนวัตกรรม และ Kohlreiser (2013) ที่กล่าวว่า ผู้นำการเรียนรู้เป็นผู้นำที่เน้นให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการเรียนรู้เป็นอันดับแรก และสร้างโอกาสอย่างเป็นระบบสำหรับการเรียนรู้โดยมีการเสริมสร้างอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเรียนรู้ ประกอบด้วย การเรียนรู้เป็นทีม การติดต่อสื่อสาร เทคโนโลยี สร้างการเปลี่ยนแปลง ความยืดหยุ่น และบูรณาการ ซึ่งผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเรียนรู้ ในครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิศุภรัตน์ ประราศรี (2561) และจิตกมล โคตรทองกลาง (2564) ที่พบว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

1.2 ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเรียนรู้ พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.64, S.D. = 0.58) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าบุคลากรในสถานศึกษามีความคาดหวังให้ผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเรียนรู้สูงกว่าที่เป็นอยู่ โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย = 4.73, S.D. = 0.57) รองลงมา คือ ด้านเทคโนโลยี (ค่าเฉลี่ย = 4.65, S.D. = 0.68) ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Kouzes & Posner (2016) ที่ระบุว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้ต้องสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และต้องใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิฆัมพร ไวยกรรณ์ (2565) ที่พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.3 ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็น เมื่อพิจารณาถึงลำดับความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านความคิดสร้างสรรค์ มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified} = 0.410$) รองลงมา คือ ด้านสภาพแวดล้อม ($PNI_{modified} = 0.393$) และด้านการเรียนรู้เป็นทีม ($PNI_{modified} = 0.390$) สาเหตุที่ความคิดสร้างสรรค์ได้รับลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดอาจเป็นเพราะ ผู้บริหารยังขาดแนวทางในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคดิจิทัล

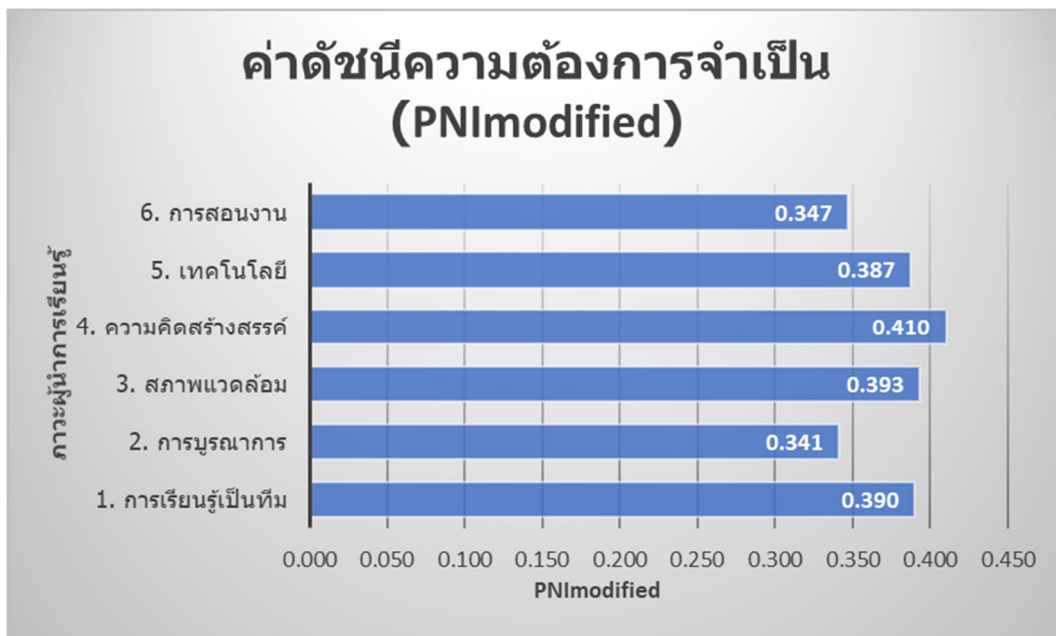
ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2560) และจิตกมล โคตรทองกลาง (2564) ที่พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ เป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน

2. ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ และ 6 หน่วยการเรียนรู้ โดยใช้แนวทาง 70:20:10 ในการพัฒนาผู้นำ ซึ่งได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด

การประเมินผลของโปรแกรม พบว่า องค์ประกอบที่ได้รับคะแนนความเหมาะสมสูงสุด คือ “การเรียนรู้เป็นทีม” และ “การใช้เทคโนโลยี” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Lombardo & Eichinger (1996) ที่เสนอว่า การพัฒนาภาวะผู้นำควรมุ่งไปที่การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (70%) และการแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้อื่น (20%) มากกว่าการฝึกอบรมในห้องเรียน (10%) ผลการศึกษานี้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรอบรมผู้บริหารสถานศึกษา และอาจขยายผลเพื่อพัฒนาโปรแกรมที่เหมาะสมสำหรับบริบทของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และอาจขยายผลเพื่อพัฒนาโปรแกรมที่เหมาะสมสำหรับบริบทของสถานศึกษาในพื้นที่อื่นต่อไป

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย แสดงได้ดังในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ลำดับความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ลำดับที่ 1 ด้านความคิดสร้างสรรค์ ลำดับที่ 2 ด้านสภาพแวดล้อม ลำดับที่ 3 ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ลำดับที่ 4 ด้านเทคโนโลยี ลำดับที่ 5 ด้านการสอนงาน และลำดับที่ 6 ด้านการบูรณาการตามลำดับ

สรุป

จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ สภาพแวดล้อม การเรียนรู้เป็นทีม เทคโนโลยี การสอนงาน และการบูรณาการ ผลการศึกษานี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ที่ตรงกับความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษา มีความเป็นผู้นำทางความคิด กล้าคิด กล้าทำ และแสดงออกทางความคิดแนวใหม่ เพื่อนำมาใช้ในการทำงานได้อย่างสร้างสรรค์ และเหมาะสม เป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ และความคิดของตนเองให้การปฏิบัติงานของครูได้อย่างถูกต้อง มีความอิสระทางความคิด ไม่ยึดติดกับความคิดของผู้อื่น สามารถปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การส่งเสริม สนับสนุนโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำงานร่วมกันระหว่างครู ผู้บริหาร รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการจัดสภาพแวดล้อมโดยคำนึงถึงประโยชน์ในการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพ สามารถที่จะนำไปใช้ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 หรือกลุ่มโรงเรียน อาจพิจารณาใช้โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นนี้ นำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดได้ หรืออาจพิจารณานำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดอื่นได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษา วิจัย การพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ด้านความคิดสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

2.2 ควรมีการศึกษาผลการใช้โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เพื่อจะได้ทราบประสิทธิผลและความเป็นประโยชน์ของโปรแกรม

เอกสารอ้างอิง

กนกอร สมปราษฎ์. (2559). ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา. ขอนแก่น: คลังน่านาวิทยา.

กนกอร สมปราษฎ์. (2560). ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: การศึกษาทฤษฎีฐานราก. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 12(34): 54-55.

จิตกมล โคตรทองกลาง. (2564). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เจนจิรา คงสุข. (2540). การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยอนุบาล ด้วยรูปแบบการให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

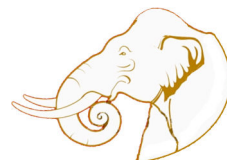
เชษฐา คำคลอง. (2557). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ทิฆัมพร ไวยกรรณ์. (2565). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อึ้ง บัวศรี. (2542). ทฤษฎีหลักสูตร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.

นฤมล มณีงาม. (2547). การพัฒนาโปรแกรมสร้างจิตสำนึกในการประหยัดพลังงานตามหลักการเรียนรู้การรับใช้สังคมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

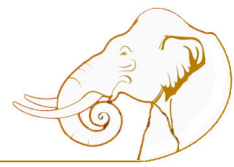
บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- ปริญญา มีสุข. (2552). ผลของการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพแบบมีส่วนร่วมของครู. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2557). หลักการแนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: มนตรี.
- ยอดอนงค์ จอมหงส์พิพัฒน์. (2553). การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง ปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วิโรจน์ สารรัตน์ และคณะ. (2545). ผู้บริหารใหม่ในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ผลการวิจัยเพื่อ การวิพากษ์. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2564). รายงานประจำปี 2564. กรุงเทพฯ: สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).
- สมชาย เทพแสง. (2559). การบริหารจัดการสมัยใหม่ : กุญแจสู่ความเป็นเลิศ. นนทบุรี: เกรทเอดดูเคชั่น.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2545). ภาวะความเป็นผู้นำ. กรุงเทพฯ: ส.เอเชียเพรส (1989).
- สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. วารสาร ศึกษาศาสตร์, 28(1), 140-153.
- สมิตรา พงศธร. (2550). สรุปเรื่องของหลักสูตร. วารสารสภาการศึกษาคาทอลิก แห่งประเทศไทย, 7(9), 15-23.
- สุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2554). การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสายสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษา ของรัฐ. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารและพัฒนาศึกษา บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุวิทย์ ยอดสละ. (2556). การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารและพัฒนาศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. (2566). แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้น พื้นฐานระยะ 5 ปี (ปีงบประมาณ 2566 – 2570) ของ สพป.ร้อยเอ็ด เขต 2. สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2566. จาก <http://www.ret2.go.th/ict/>.
- हरषा सुखल. (2543). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจจากความคาดหวังในงาน กับความพึงพอใจในงาน ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลเอกชน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหา บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อภิศุญรัตน์ ประราศรี. (2561). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Antonacopoulou, E., & Bento, R. (2003). *Methods of Learning Leadership Taught and Experiential*. Manchester: Graduate Research, University of Manchester.
- Christiansen, L. & Tronsmo, P. (2013). Approaches to learning leadership development in different school system. in *Leadership for 21st Century Learning*. New York: OECD.
- Curtis, T.A. (2012). *Leading and learning : Leadership*. Retrieved 20 September 2023. from <http://search.proquest.com/docview/1010625210?accountid=44809>.
- Greiter, T.W. (2013). *Leadership for 21st Century Learning*. New York: OECD publishing.
- Jolouch, A., Martinez, M. and Badia, J. (2013). *Leadership for 21st Century Learning*. New York: OECD Publishing.
- Knight, J. (2009). Coaching : The key to translating research into practice lies in continuous, job-embedded learning with ongoing support. *National Staff Development Council*, 30(1), 18-22.
- Kohlreiser, G. (2013). *Learning Leadership*. New York: IMD Real World Real Learning.
- Kouzes, J.M. and Posner, B.Z. (2016). *Learning Leadership: he five fundamental of becoming an Exemplary leader*. New Jersey: Wiley.
- Lombardo, M.M. & Eichinger, R.W. (1996). *The Career Architect Development Planner*. Minneapolis: Lominger.
- Malunga. (2006). *Learning Leadership Development from African Cultures: A Personal Perspective Chiku*. California: International NGO Training and Research.
- Neuman, Z.B, & Simmons W.H. (2000). Leadership for Student Learning. *Phi Delta Kappan*, 82(1), 96-98.
- Owen, S. (2013). *Approaches to learning leadership development in different school system in Learning for 21st Century Learning*. New York: OECD.
- Rubin, R. (2013). *Blended Learning for Leadership : The CCL Approach*. Greensboro: Center for Creative Leadership.
- Horowitz, D. S. (2015). Exploring the learnings derived from catalytic. *Journal of Flow Control, Measurement & Visualization*, 11(3): 79-81.
- Salavert, R. (2013). *Approaches to learning leadership development in different School system*. Paris: OECD.

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม
โรงเรียนชายขอบ : กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านด่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

Community Participation Process in School Management of Marginal Schools :
A Case Study of Ban Dan School Under the Surin Primary Educational Service
Area Office 3

นันทินี คงคำ¹, ทรงเดช สอนใจ², ศุภธนภุช ยอดสละ³

Nunthinee Kongkam¹, Songdet Sornjai², Suphatanakris Yordsala³

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

¹⁻³Surindra Rajabhat University

Nuntinee.kongkam@gmail.com¹, Dacmook@gmail.com², Suphatanakris@srur.ac.th³

Received : August 6, 2024;

Revised : October 1, 2024;

Accepted : January 30, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโรงเรียนชายขอบ : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านด่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 11 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำเสนอโดยวิธีพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโรงเรียนบ้านด่านที่นำมาบริหารสถานศึกษา ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพปัญหา 2) การตัดสินใจกำหนดทางเลือกการบริหารจัดการ 3) การวางแผนบริหารจัดการ 4) การดำเนินงานตามแผน 5) การติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการ 6) การรับผลประโยชน์และชื่นชมผลงาน โดยชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีบทบาทสำคัญในทุกมิติของการบริหารจัดการโรงเรียน

คำสำคัญ: กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน; การบริหารแบบมีส่วนร่วม; โรงเรียนชายขอบ

Abstract

This research aimed to study a community participation process in school management of marginal schools : A case study of Ban Dan School under the Surin Primary Educational Service Area Office 3. The group of informants used in this research consisted of 11 persons including school administrators teachers basic education commission members, and relevant stakeholders who were selected through purposive sampling. The data collection tool was a semi-structured interview. The data was analyzed using content analysis, summarized and then presented by the descriptive method.

The results of this research found that the community participation process in the management of Ban Dan School for creating the school participation was as the followings.

1. The community participation process in problem analysis comprised.
2. The community participation process in decision- making for management Included .
3. The community participation process in managerial planning comprised.
4. The community participation process in implementing the plans included.
5. The community participation process in monitoring and evaluating management consisted.
6. The community participation process in receiving benefits and appreciating achievements included.

Keywords: Community Participation Process, The Participative Management, Marginal school.

บทนำ

โรงเรียนชายขอบ หมายถึง โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือพื้นที่ที่มีความยากลำบากในการเข้าถึงทั้งทางกายภาพและทางเศรษฐกิจ โรงเรียนเหล่านี้มักจะมีทรัพยากรจำกัด ทั้งในด้านบุคลากรทางการศึกษา อุปกรณ์การเรียนการสอน และงบประมาณ แต่ล้วนเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนในพื้นที่ ส่วนนักเรียนมีที่มาจากภูมิหลังที่หลากหลาย บางครั้งอาจเป็นชนกลุ่มน้อย หรือมีภาษาที่แตกต่างจากภาษาหลักที่ใช้ในการเรียนการสอน และเด็กนักเรียนในพื้นที่เหล่านี้มีโอกาสน้อยกว่าในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับ จินดารัตน์ โพธิ์นอก (หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ วันที่ 13 มิถุนายน 2561 หน้า 25) อธิบายว่าโรงเรียนชายขอบ (marginal school) หมายถึง สถานศึกษาในพื้นที่ฐานที่รัฐจัดตั้งขึ้นกระจายอยู่ในชุมชนขนาดเล็กที่อยู่ห่างไกลความเจริญตามบริเวณพรมแดนของ

ประเทศไทย เพื่อให้เด็กมีความเท่าเทียมในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาสามารถเรียนได้ตามการศึกษาภาคบังคับ ได้เรียนในพื้นที่อย่างมีความสุข ได้อยู่ร่วมกับครอบครัว มีเจตคติที่ดีกับการเรียนและระบบโรงเรียน เกิดความรักและภูมิใจในภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการจัดการศึกษาที่หลายฝ่ายได้ร่วมมือกัน นอกจากนี้ การจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดนควรมุ่งเน้นการศึกษาเพื่ออาชีพ เพื่อลดปัญหาความยากจนของประชาชนในพื้นที่ อาจดำเนินการโดยให้โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาประจำตำบลเปิดสอนระดับอาชีวศึกษาในระดับปวช. สาขาต่าง ๆ เพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักเรียนในพื้นที่ซึ่งส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน โอกาสเรียนที่จะเรียนต่อระดับสูงในสถาบันการศึกษาต่างพื้นที่มีน้อยและอาจเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งให้นักเรียนพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นเพื่อศึกษาต่อ

โรงเรียนบ้านด่านเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในอำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นพื้นที่ชายขอบและมีบริบทเฉพาะตัวที่น่าสนใจในการศึกษาการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนชายขอบ ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ชายแดนของประเทศไทยและกัมพูชา การเข้าถึงพื้นที่อาจเป็นไปได้ยากเนื่องจากถนนหนทางและโครงสร้างพื้นฐานที่ไม่สมบูรณ์ และโรงเรียนบ้านด่านเป็น 1 ใน 15 โรงเรียน ที่มีพื้นที่เขตบริการติดชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน ไทย - กัมพูชา นักเรียนส่วนใหญ่ของโรงเรียนบ้านด่านมาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย ครอบครัวประกอบอาชีพเกษตรกรรมหรือรับจ้างทั่วไปและความหลากหลายทางชาติพันธุ์และภาษา นักเรียนบางคนอาจมาจากประเทศเพื่อนบ้าน (กัมพูชา) และโรงเรียนบ้านด่านยังขาดแคลนครูบุคลากรการศึกษาที่เพียงพอ รวมถึงทรัพยากรการเรียนการสอนที่จำกัด เช่น งบประมาณ อุปกรณ์การเรียน หนังสือ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย แต่กระนั้น ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านด่าน มีวิสัยทัศน์ที่ดีเป็นที่ยอมรับของคณะครูและชุมชนนำไปสู่วิสัยทัศน์ของโรงเรียน และมีระบบการบริหารสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติอย่างเข้มแข็ง โรงเรียนบ้านด่านได้รับรางวัล โรงเรียนที่มีผลการจัดการเรียนการสอนดีเด่น ระดับเขตพื้นที่การศึกษาติดต่อกันหลายปี นักเรียนของโรงเรียนบ้านด่านประสบความสำเร็จในการแข่งขันต่างๆ ทั้งระดับอำเภอ จังหวัด และภาค และโรงเรียนบ้านด่านเป็นที่ยอมรับให้เป็นโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีบุคลากร ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และองค์กรอื่นๆ ให้ความร่วมมือ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา และนำไปสู่ความสำเร็จในการยกระดับคุณภาพของสถานศึกษา ถือได้ว่าโรงเรียนบ้านด่าน เป็นตัวอย่างที่ดีของโรงเรียนชายขอบที่ประสบความสำเร็จในการนำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนมาใช้เพื่อพัฒนาการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม โดยชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีบทบาทสำคัญในทุกมิติของการบริหารจัดการโรงเรียน

ความสำเร็จของโรงเรียนที่กล่าวมานั้น คือการบริหารแบบมีส่วนร่วม มิใช่เป็นการดำเนินการโดยโรงเรียนเพียงลำพัง โรงเรียนบ้านด่านได้รับความร่วมมือจากชุมชนและมีส่วนร่วมในบริหารสถานศึกษาอย่างได้ผล จวบจนประสบความสำเร็จในการบริหารงาน เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและนักเรียน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องในการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์(2552) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนชายขอบในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา พบว่าปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนชายขอบในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา

คือการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของภาครัฐ และการมีส่วนร่วมขององค์กรเอกชน ชุมชน ในการสนับสนุน ส่งเสริมการจัดการศึกษาในพื้นที่การพัฒนาการศึกษาและการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนชายขอบจะ ประสบผลสำเร็จได้จำเป็นจะต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนเป็นสำคัญ

จากปัจจัยความสำเร็จของโรงเรียนดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโรงเรียนชายขอบ : กรณีศึกษาโรงเรียน บ้านด่าน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสุริยราช เขต 3 ที่ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร สถานศึกษาอย่างได้ผลและประสบผลสำเร็จ เพื่อถอดบทเรียนเป็นแนวทางให้กับสถานศึกษาที่มีลักษณะ บริบทใกล้เคียงให้เกิดผลสูงสุดแก่วงการศึกษาคือต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม โรงเรียน ชายขอบ : กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านด่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสุริยราชเขต 3

การทบทวนวรรณกรรม

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการสร้างความ ร่วมมือ ความสามัคคี ระหว่างสถานศึกษา กับชุมชน ซึ่งส่งผลดีต่อการพัฒนาการศึกษา และนำไปสู่การ พัฒนาชุมชน และสังคม อย่างยั่งยืน มีนักวิชาการศึกษาและนักการศึกษาได้นิยามความหมายของห้องเรียน แห่งคุณภาพไว้ ดังนี้

ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

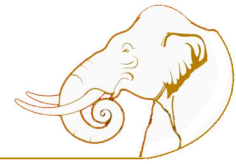
อนุชิต สุขกลี กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารงานโดยมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบระเบียบตามกระบวนการการทำงาน เพื่อนำไปพัฒนาสถานศึกษาในทุกๆด้าน โดยเฉพาะ ด้านบุคลากร ด้านผู้เรียน อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์

สัมมา รณิธย์ กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ ผู้บริหารดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ ที่ได้รับความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยมี การวางแผน การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุมและการจัดการ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีความรู้ มี ความสามารถและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของสถานศึกษา

ความหมายการมีส่วนร่วม

ปานระพี มหาสารโร การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่กลุ่มบุคคลทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันโดยการ ร่วมคิด ร่วมทำให้กิจกรรมต่างๆที่ได้ดำเนินการมานั้นบรรลุถึงจุดหมายของกลุ่มบุคคลนั้นได้ตามเป้าหมาย ที่วางไว้

ชัยอนันท์ แก้วเงิน .การมีส่วนร่วมหมายถึงการเปิดโอกาสให้บุคลากรในทุกระดับของสถานศึกษาได้เข้า มามีส่วนร่วม เป็นการร่วมมือของกลุ่มคน ไม่ว่าจะเป็นปัจเจกชนหรือกลุ่มบุคคลที่เห็นพ้องต้องกันและเข้ามา

ทำงานร่วมกัน ในการมีส่วนร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมดำเนินการ การมีส่วนร่วมรับผิดชอบและร่วมรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมประเมินผล ร่วมพัฒนาและเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ตั้งไว้ ยอมรับการประเมินผลในทุกกิจกรรม ก่อให้เกิดผลในการพัฒนาสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษาบรรลุสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่กำหนดไว้

หัตถ์นัย เจนจบ : การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมดำเนินการในโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตั้งแต่ขั้นตอนของการร่วมคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา จำแนกประเภทและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติงาน และร่วมการประเมินและติดตามผล ซึ่งในการเข้าไปมีส่วนร่วมนั้น จะต้องเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมด้วย ความสมัครใจและจะเข้าไปมีส่วนร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือโดยตลอดก็ได้

กระบวนการ / ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

อุดม เหลืองสด : ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน มีขั้นตอนดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมคิดตัดสินใจ หมายถึง การกำหนดความต้องการ การจัดลำดับความสำคัญ แล้วร่วมตัดสินใจทั้งในช่วงเริ่มต้น ช่วงวางแผน และช่วงปฏิบัติตามแผน 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน หมายถึง การกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ หมายถึง การทำประโยชน์ให้กับงานทั้งช่วยเหลือด้านทุน แรงงาน หรือโดยการบริหารประสานงานและขอความช่วยเหลือ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง การประเมินว่าการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งการประเมินผลความก้าวหน้าและประเมินผลสรุปรวบยอดโดยสังเกตจากความชอบและความคาดหวัง 5) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์หมายถึง การรับผลประโยชน์ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มทั้งทางบวกและทางลบ

จิณณวัตร ปะโคทั้ง , ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การระดมความคิด คือ การคิดค้นและวิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน ในลักษณะของการระดมความคิดจากทุกฝ่าย 2) การร่วมวางแผน คือการนำสิ่งที่ร่วมกันคิดได้มากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการร่วมกัน ระดมทรัพยากรจากทุกฝ่าย 3) การร่วมลงมือทำ คือการนำแผนงานที่ร่วมกันวางไว้ ไปร่วมกันทำ หรือแบ่งงานรับผิดชอบเพื่อให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ 4) การร่วมติดตามประเมินผล คือ การร่วมกันติดตามผลงานที่ทำ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน ร่วมคิดพัฒนาปรับปรุงให้งานดีขึ้น 5) การรับผลประโยชน์ร่วมกัน คือการร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ร่วมชื่นชมยินดีในผลงานที่ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ

เมตต์ เมตต์การุณจิต(2553) ได้กล่าวถึงกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยที่มีความสอดคล้องกับ ทรวงุฒิ เรื่องวาทศิลป์ แต่ได้เพิ่มบางประเด็นที่เห็นว่า ยังมีข้อบกพร่องและอาจจะเสริมประเด็นดังกล่าวให้มีความชัดเจนขึ้น โดยเริ่มจาก 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุ และความต้องการ 2) มีส่วนร่วมในการวางแผน 3) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 4) มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ 5) มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล 6) มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

สุรียพร พิณพาทย์, พันธุ์ธัช ศรีทิพพันธุ์ (2565) กระบวนการมีส่วนร่วม ได้แก่ 1) การร่วมคิด (Thinking Participation) คือ การคิดค้นและวิเคราะห์ปัญหาร่วมกันในลักษณะของการร่วมคิดบนพื้นฐานความศรัทธาว่าทุกคนที่เข้ามามีส่วนร่วมนั้นมีศักยภาพเท่าเทียมกัน 2)การร่วมวางแผน (Planning Participation)

กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนชายขอบ : กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านด่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล คือผู้ที่เป็นผู้ประสบกับเหตุการณ์หรือมีประสบการณ์โดยตรงและมีความพร้อมและยินยอมในการให้ข้อมูลในฐานะผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญนี้ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ

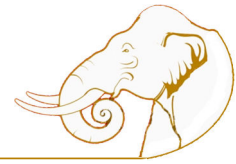
1. ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน
- 2.ครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าฝ่าย 4 ฝ่าย จำนวน 4 คน
- 3.คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโรงเรียนชายขอบ กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านด่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เนื้อหาตามที่ได้สังเคราะห์จากตำรา เอกสาร เอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

1. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพปัญหา (Problem Analysis Participation)
- 2.การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดทางเลือกในการบริหารจัดการ (decisions Participation)
3. การมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารจัดการ (Planning Participation)
4. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผน (Operating Participation)
5. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการ (Evaluate Participation)
6. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์และชื่นชมผลงาน (Appreciation Participation)

แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโรงเรียนชายขอบ : กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านด่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุรินทร์ เขต 3

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นกรณีศึกษา (case study) มีความมุ่งหมายที่จะศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนชายขอบ แบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านด่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้

1. การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ส่วนเกี่ยวข้อง โรงเรียนบ้านด่าน อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 11 คน

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดลักษณะของผู้ให้ข้อมูล หลักในการวิจัยดังนี้ 1) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านด่าน จำนวน 1 คน 2) รองผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านด่าน จำนวน 1 คน 3) ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนบ้านด่าน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงาน 4 ฝ่าย จำนวน 4 คน 4) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน 5) ตัวชุมชน หรือผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน 6) ตัวแทนศิษย์เก่า จำนวน 1 คน 8) ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลด่าน จำนวน 1 คน 9) ผู้แทนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลด่าน จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโรงเรียนชายขอบ : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านด่านนั้น โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1) ศึกษาทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สัมภาษณ์ผู้รู้ และขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2) กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสัมภาษณ์ และสร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโรงเรียนชายขอบ : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านด่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3

3) นำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ที่ผ่านการพิจารณาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence, IOC) โดย พิจารณาข้อความที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการดังนี้

1) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อทำการศึกษาและสร้างความคุ้นเคยโดยการขอไปเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนตามโอกาสสำคัญต่างๆ เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับคณะครูและชุมชน

2) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ในครั้งที่หนึ่งกับผู้อำนวยความสะดวก รองผู้อำนวยการ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าฝ่าย 4 ฝ่ายโรงเรียนบ้านด่าน จำนวนทั้งสิ้น 6 คน โดยใช้การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) การสังเกต การจดบันทึกและเครื่องบันทึกเสียง

3) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเองครั้งที่สองกับตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา และตัวแทนชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่า ทั้งหมดจำนวน 3 คน โดยใช้การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) การสังเกต การจดบันทึก และเครื่องบันทึกเสียง ครั้งนี้มีผู้ช่วยผู้วิจัยที่มีความสามารถด้านทักษะการฟังและการพูดภาษากัมพูชา เพื่อช่วยแปลภาษา

4) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเองครั้งที่สามกับตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลด่าน ตัวแทนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลด่าน จำนวน 2 คน และเก็บข้อมูลเพิ่มเติมกับผู้บริหารโรงเรียนบ้านด่านในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ โดยใช้การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) การสังเกต การจดบันทึก และเครื่องบันทึกเสียง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1) ถอดความจากการสัมภาษณ์จากแถบบันทึกเสียงและการจดบันทึก มาเรียบเรียงเพื่อสรุปประเด็นให้ทราบถึงการกระบวนกรมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านด่าน ประกอบกับข้อมูลเอกสาร จากแบบของทางโรงเรียน

2) วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการสรุปประเด็นต่างๆแยกเป็นด้าน เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการและแนวทางมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านด่าน 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดทางเลือก แนวทางในการบริหารจัดการ 3) การมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารจัดการ 4) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแผน 5) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการ 6) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์และชื่นชมผลงาน

3) สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล คือการดำเนินการสรุปข้อมูลจากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยแยกเป็นด้าน

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ พบว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโรงเรียนชายขอบ กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านด่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีนครินทร์ เขต 3 ที่โรงเรียนได้นำมาใช้เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม จำแนกตามรายด้านดังนี้

1. กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยพบว่า ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา มีความรู้ มีความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านต่างๆ

ในสถานศึกษาเป็นอย่างดี โดยเฉพาะคณะกรรมการสถานศึกษามีความตระหนักว่ากระบวนการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของทุกคนและเป็นกระบอกเสียงต่อชุมชนเพื่อให้ชุมชนเกิดความศรัทธาและเต็มใจอย่างแท้จริง จึงจะทำให้ชุมชนกล้าที่จะนำเสนอปัญหาออกมาและร่วมกันหากระบวนการแก้ไขได้อย่างแท้จริง โดยการวิเคราะห์สภาพปัญหาจากข้อมูลพื้นฐานตามบริบทของโรงเรียน (Data Analysis) เช่น สภาพปัญหาความร่วมมือทางด้านการศึกษากับผู้ปกครองของนักเรียนกัมพูชา สภาพปัญหาความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ และชาติพันธุ์ สภาพปัญหาบริบทสิ่งแวดล้อมตามชายแดน เช่น ปัญหายาเสพติด การพนัน ที่อาจมีผลกระทบต่อการจัดการศึกษา

2. กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจกำหนดทางเลือกการบริหารจัดการ ผู้วิจัยพบว่า โรงเรียนบ้านด่านได้เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจในการบริหารงาน 4 ฝ่าย อย่างหลากหลายและครอบคลุม โรงเรียนบ้านด่านเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจในการบริหารงาน 4 ฝ่าย อย่างหลากหลายและครอบคลุม โดยเฉพาะการรับเด็กนักเรียนกัมพูชาเข้ามาศึกษาในโรงเรียนที่ยึดการดำเนินการตามคู่มือและแนวปฏิบัติสำหรับการจัดการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย (ฉบับปรับปรุงใหม่ พ.ศ. 2560) โรงเรียนประสานความร่วมมือจากชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจในการบริหารจัดการ และนำข้อมูลไปประกอบการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายและวางแผนในการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การขอความเห็นชอบในวาระต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการย้ายเข้าย้ายออก การระดมทุนเพื่อของบประมาณในการพัฒนาสถานศึกษา หรือการช่วยกันดูแลและรักษาอาคารสถานที่ภายในสถานศึกษาร่วมกัน

3. กระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารจัดการ ผู้วิจัยพบว่า สถานศึกษาให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการช่วยสร้าง พัฒนาและประเมินการปฏิบัติงานของการบริหาร 4 ฝ่ายในสถานศึกษา และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาโรงเรียน ผู้เรียนโดยเชิญผู้นำชุมชน เช่น พระภิกษุ ผู้ปกครอง นักเรียน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. ฯลฯ มาร่วมปรึกษาหารือ เพื่อวางแผนการปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ

4. กระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผน ผู้วิจัยพบว่า ชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในการตรวจรับ ควบคุมและตรวจสอบการปฏิบัติงานของการบริหาร 4 ฝ่ายในสถานศึกษา และทางสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการเป็น "ผู้ถ่ายทอดภูมิความรู้" ในหลาย ๆ รูปแบบเช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น เครือข่ายการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ศูนย์การเรียนรู้ทั้งภาครัฐและธุรกิจเอกชน และมากกว่านั้นสถานศึกษาอาจจะได้เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการลงทุนและร่วมดำเนินการต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ชุมชนมีส่วนรับผิดชอบและเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาให้บุตรหลานตนเอง

5. กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการติดตามและประเมินผลการบริหาร ผู้วิจัยพบว่า สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานอยู่เสมอ เพื่อตรวจสอบการดำเนินงาน การประเมินผลการดำเนินงาน 4 ฝ่าย ว่าบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

ไว้หรือไม่ และสรุปผลอภิปรายผลการดำเนินงาน เพื่อขอการเสนอแนะพัฒนา รายงานผลและ ประชาสัมพันธ์ให้สาธารณะชนรับทราบ

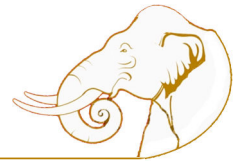
6. กระบวนการรับผลประโยชน์และชื่นชมผลงาน ผู้วิจัยพบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหาร สถานศึกษาตั้งแต่แรกคือ มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพปัญหา การตัดสินใจกำหนดทางเลือกการบริหาร จัดการ การวางแผนบริหารจัดการ การดำเนินงานตามแผน และมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล แล้วนั้น ชุมชนจึงถือว่าเป็นกำลังหลักและส่วนสำคัญในการดำเนินการบริหารสถานศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย ในประเด็นดังต่อไปนี้

1. กระบวนการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพปัญหาที่โรงเรียนบ้านด่านได้ดำเนินการ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนได้สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของชุมชนใน การเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในสถานศึกษา ทำให้ชุมชนเล็งเห็นถึงความสำคัญของตนเองใน การเข้ามามีส่วนร่วมรับฟัง แสดงความคิดเห็นกับผู้บริหารและครูในโรงเรียน จวบจนทุกฝ่ายวิเคราะห์สภาพปัญหา ได้ตรงกัน ทุกภาคส่วนเข้ามามีวิเคราะห์สภาพปัญหาร่วมกัน และไม่ทิ้งปัญหาหรือภาระต่างๆให้กับโรงเรียน แต่เพียงฝ่ายเดียว แต่ทุกฝ่ายได้เห็นคุณค่าของตัวเองว่าตัวเองนั้นมีความสำคัญ ในการร่วมสร้างและ ปรับเปลี่ยนสถานศึกษาที่อยู่ในชุมชนของตนเอง เกิดความภาคภูมิใจซึ่งเห็นได้ชัดจากการเข้าไปสัมภาษณ์ โดยตรงของผู้วิจัยเอง ซึ่งการที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะตัวแทนในชุมชนได้รับความรู้ความเข้าใจ ในบทบาท หน้าที่ของตนเองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระหว่างชุมชนกับสถานศึกษามาพอสมควร จากการที่ สถานศึกษาได้มีการกำหนดให้ชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาในรูปแบบวิธีการต่าง

2. กระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดทางเลือกในการบริหารจัดการที่ทางโรงเรียน บ้านด่านได้ดำเนินการ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนบ้านด่านเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการคิดและ ตัดสินใจในการบริหารงาน 4 ฝ่าย อย่างหลากหลายและครอบคลุม โดยเฉพาะการรับเด็กนักเรียนกำพร้า เข้ามาศึกษาในโรงเรียนที่ยึดการดำเนินการตามคัมภีร์และแนวปฏิบัติสำหรับการจัดการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มี หลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย (ฉบับปรับปรุงใหม่ พ.ศ. 2560) โรงเรียนประสานความ ร่วมมือจากชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจในการบริหารจัดการ โครงการ กิจกรรม ของโรงเรียน โรงเรียนรับฟังความคิดเห็น และทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความยอมรับนับถือให้ เกียรติซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับ สุदारัตน์ สุริยะวงษ์, ทศนีย์ บุญมาภิ, สังวาร์ วังแจ่ม และ สุรศักดิ์ สุทธิศิริ. ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่าย พัฒนาคุณภาพสันทราย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 พบว่า ด้านการ มีส่วนร่วมตัดสินใจ (Decision Making มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นการมีส่วนร่วม เกี่ยวกับการคิดริเริ่ม วางแผน กำหนดโครงการ งาน และกิจกรรมของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจขณะดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้งานบรรลุตาม

วัตถุประสงค์ตามแผนงานของสถานศึกษาและการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการระดมความคิด อภิปราย แสดงความคิดเห็นในวิธีการดำเนินโครงการงาน และกิจกรรมของสถานศึกษา

3. กระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารจัดการที่ทางโรงเรียนบ้านด่านได้ดำเนินการ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเพื่อวางแผนการพัฒนาสถานศึกษาร่วมกัน จากการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และประชาสัมพันธ์เป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกันให้หน่วยงาน ชุมชน และผู้ปกครองรับทราบ ซึ่งสอดคล้องกับชุมชน ศักดิ์ อินทร์รักษ์ ศึกษา การจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมสำหรับเด็กชนเผ่าโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่ชายขอบภาคเหนือ พบว่า กระบวนการจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมสำหรับเด็กชนเผ่าพื้นที่ชายขอบภาคเหนือ โรงเรียนต้องร่วมกันวางแผนกับคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน เพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมโดยจัดให้มีการประชุม อบรม หรือสัมมนาทางด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิต คุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนครู ผู้ปกครอง รวมทั้งหน่วยงานอื่นๆ เพื่อพัฒนาการศึกษาเด็กชนเผ่าและยังสอดคล้องกับ สรายุทธ ธานีพูน(2565) ได้ศึกษาพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผน ควรส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมวางแผนในการกำหนดเป้าหมาย ทิศทาง วัตถุประสงค์ และกระบวนการปฏิบัติงานเอาไว้ล่วงหน้า มีการจัดสรรบุคคลเพื่อรับผิดชอบงานแต่ละโครงการหรือกิจกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับการศึกษาในสภาพปัจจุบันและความต้องการของชุมชน

4. กระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนที่ทางโรงเรียนบ้านด่านได้ดำเนินการ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานต่าง ๆ ตามแผนที่ได้กำหนดไว้ของทางสถานศึกษาสม่ำเสมอ โดยโรงเรียนบ้านด่านเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามาเป็นกรรมการ ตรวจสอบและตรวจสอบการปฏิบัติงานของโรงเรียน รวมถึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนและร่วมดำเนินการต่าง ๆ และสถานศึกษาจัดทำโครงการประสานความร่วมมือระหว่าง ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยทางสถานศึกษาใช้ทรัพยากรจากแหล่งชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้ชุมชนมีส่วนรับผิดชอบและเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาให้บุตรหลานตนเอง โดยการให้วิทยากรในท้องถิ่นมาสอนหรือให้ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และให้ชุมชนร่วมนิเทศการจัดการศึกษาประจำปีของโรงเรียน

5. กระบวนการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการที่ทางโรงเรียนบ้านด่านได้ดำเนินการ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการในโรงเรียน และโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้ามาร่วมประเมินผลการดำเนินการ การจัดกิจกรรม โดยกำหนดปฏิทินเวลากำกับติดตามผลการบริหารจัดการ และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ประเมินผลตามสภาพจริง และโรงเรียนรายงานการประเมินผลการประเมินให้ชุมชนทราบอย่างเป็นการ สอดคล้องกับ ชัยอนันท์ แก้วเงิน ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า การมีส่วน

ร่วมประเมินผล (Evaluation) มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับ มาก โดยประเด็น สถานศึกษามีการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร ผลการประเมินโครงการ กิจกรรมให้บุคลากรทุกฝ่ายได้รับรู้ เพื่อนำไปพัฒนากระบวนการดำเนินงานในโอกาสต่อไป

6. กระบวนการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์และชื่นชมผลงานที่ทางโรงเรียนบ้านด่านได้ดำเนินการ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนให้ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการรับทราบเกี่ยวกับการรับผลประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรมโครงการของโรงเรียนร่วมกัน โดยการเผยแพร่ข่าวสารในเว็บไซต์และเพจของทางโรงเรียน จัดทำประชาสัมพันธ์และจัดนิทรรศการผลงานที่มีคุณภาพ มีประโยชน์ของโรงเรียนให้ชุมชนได้รับรู้ สอดคล้องกับ พิมพ์พิชมณูชู่ สุกายอง.ศึกษาการพัฒนากระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านกลาง ตำบลแม่สลองนอก อำเภอมะปายหลวง จังหวัดเชียงราย พบว่า การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เป็นผลของการดำเนินการที่ส่งผลกระทบต่อนักเรียน โรงเรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นั่นก็คือ ผู้ปกครองและชุมชน ดังนั้นผู้ปกครองจึงต้องมีส่วนที่เข้ามามีบทบาทในการสร้างให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม

สรุป

จากผลการวิจัยเรื่อง กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนชายขอบ : กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านด่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา 6 ด้าน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพปัญหา 2) การตัดสินใจเลือกในการบริหารจัดการ 3) การวางแผนบริหารจัดการ 4) การดำเนินงานตามแผน 5) การติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการ 6) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์และชื่นชมผลงาน

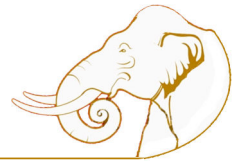
สำหรับโรงเรียนบ้านด่านที่เป็นโรงเรียนชายขอบ การมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสำคัญยิ่งกว่าโรงเรียนทั่วไป เนื่องจากสถานศึกษามักประสบปัญหาหลายด้าน เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาสุขภาพ ปัญหาครอบครัว ดังนั้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถช่วยให้สถานศึกษาแก้ไขปัญหา เหล่านี้ได้ และพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้กับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมวิเคราะห์สภาพปัญหา สถานศึกษาควรเพิ่มรูปแบบการมีส่วนร่วมให้หลากหลาย นอกจากการประชุม ควรมีช่องทางอื่นๆ ที่หลากหลาย เช่น กล้องรับร้องเรียน เว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย ฯลฯ เพื่อให้ชุมชนสามารถเสนอปัญหาได้สะดวก

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกในการบริหารจัดการ ควรจัดเวทีสาธารณะเชิญผู้แทนชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียน และครู มาร่วมกันพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโรงเรียน เช่น นโยบายการรับนักเรียน หลักสูตร กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ฯลฯ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนชายขอบกับโรงเรียนประเภทอื่น

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยบริบทที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนชายขอบ

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญพิชชา มีแก้ว. (2562). การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- จิตติมา อัครธิตพงศ์. (2561). "แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์. 20 (1) : 1478.
- จิณณวัตร ปะโคทั้ง. (2550). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชัยอนันท์ แก้วเงิน. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี.
- บุญพา โสสนัย. (2565). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน โรงเรียนบ้านเกาะบุโหล่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล. ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ปานรพี มหาสารโร. (2563). การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- พิมพ์พิชฌัญช์ สุกายอง. (2563). การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านกลาง ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย. คั่นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

- พลพัทธชัย งามแสง เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม และพฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2559). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนชายขอบ จังหวัดศรีสะเกษ”. *วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่*, 17(1) (มกราคม -มิถุนายน) : 35-45.
- เมตต์ เมตต์การุณจิตต์. (2541). *การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศักดิ์, อินทร์รักษ์. (2557). *การจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมสำหรับเด็กชนเผ่า โรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่ชายขอบภาคเหนือ*. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุรีย์พร พิณพาทย์ , พันธุ์ธัช ศรีทิพพันธุ์. (2565). *การพัฒนารูปแบบการบริหารการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านหนองปากดง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1*. *สถาบันวิจัยญาณสังวร*. 13(2) : 94-107
- สุดารัตน์ สุริยะวงษ์, ทศนีย์ บุญมาภิ, สังวาร์ วังแจ่ม และ สุรศักดิ์ สุทนต์ศิริ. (2567). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพสันทราย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2*. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*. 9 (1) : 1008-1018.
- สรายุทธ ธาณีพูน, วสันต์ชัย กากแก้วและธัญเทพ สิทธิเสื่อ. (2565). *แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3*. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*. 25(1) : 77-94
- สัมมา รณิธย์. (2560). *หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : ข้าวฟ่าง.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2. (2563). *แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ 2563*. ระยอง : กลุ่มงานนโยบายและแผน.
- หัตสนัย เจนจบ. (2564). *รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี*. *ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี*
- อนุชิต สุขกลี. (2560). *การศึกษายาทาการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- อุดม เหลืองสด. (2545). *การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคุณภาพนักเรียนตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแก้ววิทยา จังหวัดกาญจนบุรี*. *สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.
- อคิน รพีพัฒน์. (2547). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชุมชนในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย*. *ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล*.

ประสิทธิภาพของการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่มที่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงาน
ของผู้ประกอบการนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคาย

The Efficiency of Value Added Tax Planning Affecting the Performance
of Import and Export Businesses in Nong Khai Province

ปรานทิพย์ นามเกียรติ¹, สัมฤทธิ์ ศิริชนะรัตน์²

Pranthip Namkiert¹, Samrit Sirikanerat²

^{1,2}คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

^{1,2}Faculty of Business Administration, Northeastern University

¹y.namkait@gmail.com, ²samrith.sir@neu.ac.th

Received : October 5, 2024;

Revised : January 11, 2024;

Accepted : January 29, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการดำเนินการเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการธุรกิจนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคาย 2) ศึกษาความคิดเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคายที่มีต่อการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่มและประสิทธิภาพของการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่มที่ส่งผลกระทบต่อผลการประกอบธุรกิจ 3) ศึกษาอิทธิพลของการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่มที่มีต่อการดำเนินงานของผู้ประกอบการ มีขอบเขตของการศึกษาข้อมูลการวางแผนภาษี ผู้ประกอบการนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคาย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 144 ราย โดยใช้ตารางของ Krejci & Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์เท่ากับ 0.90 ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงแบบแอลฟา ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา การแจกแจงความถี่ แบบร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติอนุมาน (Inferential Statistics) โดยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีความรู้และความเข้าใจในด้านกฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มและมีการปฏิบัติตามกำหนดเวลาในการชำระภาษีอย่างดี แต่ยังมีบางด้านที่ต้องการการพัฒนา เช่น การทราบถึงข้อยกเว้นและสิทธิพิเศษทางภาษี และความรู้เกี่ยวกับการควบคุมสินค้าขาออก
2. ประสิทธิภาพการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่ม ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับมาก โดยเฉพาะด้านความถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมายภาษีมูลค่าเพิ่ม รองลงมาคือด้านการวางแผน

ภาษีมูลค่าเพิ่ม ด้านโครงสร้างการบริหารงาน ด้านผลการดำเนินงานของกิจการ และด้านความรู้ความเข้าใจในด้านภาษีมูลค่าเพิ่ม ตามลำดับ

3. ผู้ประกอบกิจการส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในด้านภาษีมูลค่าเพิ่ม และด้านภาษีด้วยความถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมายภาษีมูลค่าเพิ่ม มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ต่อการดำเนินธุรกิจนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคาย ในขณะที่การวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่มและโครงสร้างการบริหารงานที่ดีมีอิทธิพลเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ ช่วยลดผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจ ส่วนความถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมายภาษีมูลค่าเพิ่มไม่มีอิทธิพลต่อการดำเนินธุรกิจ

คำสำคัญ : การวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่ม; ธุรกิจนำเข้าและส่งออก; ประสิทธิภาพการดำเนินงาน

Abstract

This research aimed to 1) study the current state of value-added tax (VAT) practices among import and export businesses in Nong Khai province, 2) examine the opinions of these businesses regarding VAT planning and its efficiency in affecting business performance, and 3) investigate the influence of VAT planning on the operational performance of these businesses. The scope of the study focused on VAT planning data from import and export businesses in Nong Khai province. A systematic random sampling method was employed to select 144 participants, based on Krejci & Morgan's table at a 95% confidence level. The data collection instrument was a questionnaire, with a validity coefficient of 0.90 against the objectives and an alpha reliability coefficient of 0.94 for the entire questionnaire at a significance level of 0.05. Descriptive statistics, frequency distribution percentages, means, and standard deviations were used for data analysis, along with inferential statistics through multiple regression analysis.

The results revealed that:

1. Most entrepreneurs have knowledge and understanding of VAT laws and regulations and have good compliance with tax payment deadlines. However, there are still some areas that need development, such as knowledge of tax exemptions and privileges and knowledge of export control.

2. Effectiveness of VAT planning Most entrepreneurs have high opinions, especially in terms of the correctness and completeness of VAT laws, followed by VAT planning, management structure, business performance and knowledge and understanding of VAT, respectively.

3. Most businesses possess a good understanding of VAT regulations and compliance. This understanding has a significant positive influence on the business performance of import and export businesses in Nong Khai province at a 0.05 significance level. Conversely, effective VAT planning and sound management structures have a significant negative influence, meaning they help mitigate the impact on business operations. However, adherence to VAT laws alone does not significantly affect business performance.

Keywords : Value Added Tax Planning; Import and Export Business; Performance Efficiency

บทนำ

ธุรกิจนำเข้าและส่งออกสินค้านั้นระหว่างประเทศถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนให้ธุรกิจนั้นมีการเติบโตมากขึ้น ทำให้ผู้นำเข้าสามารถหาสินค้าที่มีรูปแบบใหม่ คุณภาพดี หรือราคาถูกกว่าในประเทศของตน และผู้ส่งออกสามารถขายสินค้าที่ตนเองผลิตไปยังประเทศต่างๆ ได้ นอกจากนี้ การนำเข้าและการส่งออกสินค้ายังเป็นตัวชี้วัดรายได้ของประเทศอีกด้วย การนำเข้าและส่งออกสินค้า จะมีการเก็บภาษีศุลกากร หรือ **Customs Duty** ที่กฎหมายกำหนดให้กรมศุลกากรเป็นหน่วยงานจัดเก็บจากการนำเข้าหรือส่งออกของออกไปต่างประเทศ และเนื่องจากธุรกิจนำเข้าและส่งออกเป็นธุรกิจที่มีภาษีที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็น ภาษีมูลค่าเพิ่ม อากรขาเข้า ภาษีสรรพสามิต ภาษีหัก ณ ที่จ่าย หรือภาษีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Inflow, 2023) แต่ภาษีที่ควรคำนึงถึงเป็นอันดับแรกคือ ภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยให้พิจารณาที่รายได้ของกิจการเป็นหลัก หากรายได้ต่อปีของธุรกิจเกินหนึ่งล้านแปดแสนบาทต่อปี ต้องดำเนินการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มภายในระยะเวลา 30 วัน นับจากวันที่รายได้ถึงเกณฑ์ยกเว้นธุรกิจที่ได้รับยกเว้นตามกฎหมาย เช่น ธุรกิจขายสินค้าเกษตรบางประเภท หลังจากจดทะเบียนแล้ว ผู้ประกอบการมีหน้าที่ยื่นแบบและชำระภาษีภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป และมีหน้าที่ต้องจัดทำใบกำกับภาษีทุกครั้งที่มีการขายสินค้าหรือให้บริการ (กรมสรรพากร, 2566)

การที่องค์กรจะสามารถวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นไม่ใช่เพียงคำนึงถึงสิทธิประโยชน์ทางภาษีเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องปฏิบัติทันทีที่เริ่มดำเนินธุรกิจ และปฏิบัติต่อเนื่องอย่างเป็นระบบโดยเริ่มต้นจากการศึกษาทำความเข้าใจกฎหมายภาษีอากรที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจที่ประกอบอยู่อย่างถ่องแท้ และจะต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญทางด้านภาษีอากรในการที่จะวางแผนภาษีอากรด้วย เช่น กรรมการผู้จัดการ สมุห์บัญชี นักกฎหมาย ผู้เชี่ยวชาญทางภาษีอากร เป็นต้น (Pongpasuth, 2013; อ้างถึงใน วราพร เปรมพาณิชนุกูล, 2561) การวางแผนภาษีที่ดีมีบทบาทสำคัญในการดำเนินธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับธุรกิจนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคาย ซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีการค้าขายกับหลายประเทศ การวางแผนภาษีที่รอบคอบช่วยให้ธุรกิจสามารถปฏิบัติตามกฎหมายภาษีได้อย่าง

ถูกต้อง ครบถ้วน และได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีสูงสุด ในขณะเดียวกันก็ลดความเสี่ยงในการถูกตรวจสอบภาษีย้อนหลัง ซึ่งอาจทำให้เกิดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ด้วยเหตุนี้ การศึกษาประสิทธิภาพของการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่ม จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้ประกอบการนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคาย เนื่องจากจังหวัดนี้มีศักยภาพในการเติบโตทางเศรษฐกิจสูง แต่ผู้ประกอบการอาจยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มและขั้นตอนการวางแผนภาษีที่เหมาะสม ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อ การดำเนินธุรกิจ การวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่ม และผลกระทบของการวางแผนภาษีที่มีต่อการดำเนินงานของธุรกิจ เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการวางแผนภาษีให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

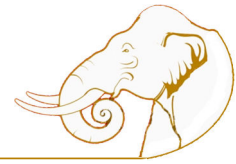
จังหวัดหนองคายเป็นจังหวัดที่มีผู้ประกอบการธุรกิจนำเข้าและส่งออกจำนวนมาก ปัญหาของผู้ประกอบการอย่างหนึ่งคือ ปัญหาด้านภาษีมูลค่าเพิ่มที่ผู้ประกอบการหรือผู้ทำบัญชีอาจไม่มีความรู้และประสบการณ์ด้านภาษีมูลค่าเพิ่มมากพอและมักมีคำถามบ่อยครั้ง เช่น จดทะเบียนอย่างไร แบบไหน และรายได้แบบใดที่จะต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม เมื่อจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มแล้วจะต้องทำอย่างไร รวมถึงขาดการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่มที่มีประสิทธิภาพทำให้มีผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจ ในการวิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าของธุรกิจนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคาย หัวหน้าฝ่ายบัญชีหรือสำนักงานรับทำบัญชี ที่ธุรกิจว่าจ้าง โดยผลการวิจัยจะช่วยให้ธุรกิจนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคายให้ความสำคัญต่อการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่มที่ดี สามารถลดต้นทุนในการดำเนินงานและได้เปรียบคู่แข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรัฐบาลสามารถที่จะออกแบบนโยบายภาษีให้มีการจัดเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการธุรกิจนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคาย
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคายที่มีต่อการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่มและประสิทธิภาพของการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่มที่ส่งผลกระทบต่อผลการประกอบธุรกิจ
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่มที่มีต่อการดำเนินงานของผู้ประกอบการมีขอบเขตของการศึกษาข้อมูลการวางแผนภาษีผู้ประกอบการนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคาย

สมมติฐานการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่ม ด้านความถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมาย ส่งผลผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคาย

2. ประสิทธิภาพของการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่ม ด้านความรู้ความเข้าใจด้านภาษีมูลค่าเพิ่ม ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของผู้ประกอบกิจการนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคาย
3. ประสิทธิภาพของการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่ม ด้านการวางแผนภาษี ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของผู้ประกอบกิจการนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคาย
4. ประสิทธิภาพของการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่ม ด้านโครงสร้างการบริหารงาน ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของผู้ประกอบกิจการนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคาย

การทบทวนวรรณกรรม

ภาษีที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า - ส่งออก ถือเป็นหนึ่งสิ่งที่สำคัญในการบริหารจัดการของธุรกิจระหว่างประเทศ เนื่องจากมีผลต่อต้นทุนของธุรกิจที่ส่งผลโดยตรงต่อกำไรของกิจการ ในทางภาษี “นำเข้า” หมายถึง การนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร โดยผ่านพิธีการทางศุลกากร “ส่งออก” หมายถึง การส่งสินค้าออกนอกราชอาณาจักรเพื่อส่งไปต่างประเทศ โดยผ่านพิธีการทางศุลกากร โดยธุรกิจสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ขาย และบริการ “ขาย” หมายถึง การจำหน่าย จ่าย โอน สินค้า ไม่ว่าจะได้รับประโยชน์หรือค่าตอบแทนหรือไม่ “บริการ” หมายถึง การหาประโยชน์อื่นใดที่ไม่ใช่การขายสินค้า ธุรกิจทั้ง 2 ประเภทนั้น กรมสรรพากร กรมศุลกากร รวมถึงกรมสรรพสามิต จะมีแนวทางการจัดเก็บภาษีที่แตกต่างกัน

1. ความถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมายภาษีมูลค่าเพิ่ม

ความถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมายภาษีมูลค่าเพิ่ม คือ ประสิทธิภาพการวางแผนภาษี (Tax Planning Efficiency) ซึ่งเป็นความสามารถของกิจการในการเตรียมความพร้อมเพื่อให้การเสีย ภาษี และการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีอากรทั้งระบบ ไม่ว่าจะเป็นภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีหัก ณ ที่จ่าย รวมถึงภาษี อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้เป็นไปอย่างถูกต้องและครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎหมายภาษีอากร โดยที่องค์กรสามารถใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด ส่งผลให้บรรเทาภาระภาษี รวมถึงไม่ต้องชำระ ภาษีเพิ่มหรือเสียเบี้ยปรับโดยไม่จำเป็น ประกอบด้วย 1) ด้านความถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมายภาษีอากร (Accuracy and Complete with Tax Regulation) หมายถึง การที่กิจการมีความรู้ความเข้าใจในตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาษีอากร ไม่ว่าจะเป็นประมวลรัษฎากร รวมถึงการศึกษาคำพิพากษาและข้อหารือของกรมสรรพากรประกอบเพื่อให้การเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการปฏิบัติทางภาษีอากรทั้งระบบเป็นไปอย่างถูกต้อง ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด 2) ด้านการได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีสูงสุด (Maximized Tax Benefit) หมายถึง ความสามารถของกิจการในการศึกษา ติดตามข่าวสาร ข้อกฎหมายทางภาษีอากรใหม่ ๆ ที่มีการประกาศใช้ไม่ว่าจะเป็นสิทธิประโยชน์ด้านรายได้สิทธิประโยชน์ด้านรายจ่าย เพื่อจะได้นำมาประยุกต์ใช้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจการให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Rotkhurisathian et al., 2017; อ้างถึงใน วราพร เปรมพณิชนกุล, 2561)

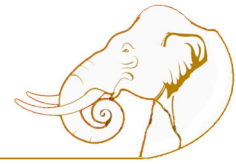
ความถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมายภาษีมูลค่าเพิ่ม ประกอบด้วย การบันทึกข้อมูลการรับจ่าย รายละเอียดการดำเนินงาน การซื้อขายอย่างครบถ้วน รวมถึงการมีความรู้เกี่ยวกับแบบฟอร์มและช่องทางการยื่นชำระภาษีและดำเนินการอย่างถูกต้อง การมีความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย คำพิพากษา ข้อหารือ เพื่อการเสียภาษีโดยประหยัดและถูกต้องของกิจการ การเก็บรักษาข้อมูลเอกสารหลักฐานอย่างถูกต้องและสามารถนำแสดงได้เมื่อต้องการ และการสามารถยื่นรายงานภาษีตามกำหนดเวลาและชำระภาษีครบถ้วนถูกต้อง

2. ความรู้ความเข้าใจด้านภาษีมูลค่าเพิ่ม

ผู้ประกอบการจำเป็นที่จะต้องศึกษาเกี่ยวกับแนวปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีและภาษีมูลค่าเพิ่ม เพื่อให้มีความเข้าใจและสามารถดำเนินการทางภาษีได้อย่างถูกต้อง โดยข้อมูลที่ได้ศึกษาจะนำไปใช้เพื่อการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่ม ประกอบด้วย 1) การวางแผนก่อนการเข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นการวางแผนว่าควรจะเข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มหรือไม่ โดยการเปรียบเทียบระหว่างการเข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มกับการไม่เข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม เพื่อให้ทราบว่าทางเลือกใดจะได้ประโยชน์สูงสุด การวางแผนเกี่ยวกับการเลือกประเภทธุรกิจเป็นการวางแผนเพื่อให้ทราบถึงกิจการที่ยกเว้นไม่ต้องเข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มเพื่อหาทางเลือกว่าจะประกอบธุรกิจประเภทใดจึงจะได้รับประโยชน์ทางภาษีมูลค่าเพิ่มที่ดีที่สุด และ 2) การวางแผนออกจากระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม เงื่อนไขการออกจากระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม แบ่งเป็น 2 กรณี คือ การขอให้อธิบดีกรมสรรพากรสั่งถอนทะเบียน และการมีความประสงค์จะเลิกกิจการ โอนกิจการ ควบกิจการ

การเข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นไปได้ 3 กรณี คือ กรณีที่ 1 กฎหมายบังคับให้เข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม กรณีที่ 2 กฎหมายไม่บังคับให้เข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม และกรณีที่ 3 กฎหมายไม่บังคับให้เข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มแต่ผู้ประกอบการสามารถขอเข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มได้ ผู้วางแผนภาษีมูลค่าเพิ่มต้องพิจารณาว่าประเภทของกิจการที่จะวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่มเข้ากับกรณีใด โดยพิจารณาดังนี้

กรณีที่ 1 ผู้ประกอบการที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มต้องยื่นแบบแสดงรายการชำระภาษีมูลค่าเพิ่มภายในเมื่อใด ผู้ประกอบการ ได้แก่ ผู้ที่ขายสินค้าหรือให้บริการในราชอาณาจักรไทย โดยผู้ประกอบการอาจจะเป็นได้ทั้งบุคคลธรรมดา และนิติบุคคล ผู้นำเข้า ตัวแทนในราชอาณาจักรของผู้ประกอบการที่อยู่นอกราชอาณาจักร ผู้รับโอนสินค้าหรือผู้รับโอนสิทธิในการบริการที่ได้เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม อัตราร้อยละ 0 ผู้ที่มีความรับผิดชอบตามกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีศุลกากรและผู้รับโอนสินค้า ซึ่งได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม กิจการควรพิจารณาถึง ข้อยกเว้นที่จะทำให้กิจการยังไม่ต้องเข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมีเพียงกรณีที่เป็นการขนาดย่อมตามมาตรา 81/1 ที่มีรายได้ไม่ถึง 1,800,000 บาท เท่านั้น ซึ่งหากกิจการคาดว่าผลประกอบการของกิจการจะมีรายได้ถึง 1,800,000 บาท กิจการต้องเข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มแน่นอน กิจการต้องพิจารณาต่อว่าควรเข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มตั้งแต่เริ่มประกอบกิจการ เพื่อที่จะสามารถขอคืนภาษีซื้อที่เกิดจากการลงทุนและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มแรกได้หรือรอให้กิจการมีรายได้เกิน 1,800,000 บาท

กรณีที่ 2 กฎหมายไม่บังคับให้เข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม คือ กิจกรรมที่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม (มาตรา 81-81/3) เช่น การสอบบัญชี การว่าความ การให้บริการรักษาพยาบาล การให้บริการวิจัยให้บริการห้องสมุด การจ้างแรงงาน

กรณีที่ 3 กฎหมายไม่บังคับให้เข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มแต่ผู้ประกอบการสามารถขอเข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มได้ เช่น กิจกรรมขนาดย่อมตามมาตรา 81/1 ที่มีรายได้ไม่ถึง 1,800,000 บาท เมื่อกิจกรรมเข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มแล้ว จะต้องปฏิบัติตามหน้าที่ของผู้ประกอบการและเมื่อต้องการออกจากระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม กิจกรรมอาจจะสามารถออกจากระบบภาษีมูลค่าเพิ่มได้ตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น

การออกจากระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมี 2 กรณี คือ

กรณีที่ 1 การให้อธิบดีกรมสรรพากรสั่งถอนทะเบียนได้ (มาตรา 85/10, 85/11) กรณีที่กิจกรรมมีรายได้ต่ำกว่า 1,800,000 บาทต่อปี (จำนวนที่กำหนดไว้ให้เป็นรายได้ขั้นสูงสุดของกิจกรรมขนาดย่อมที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องจดทะเบียนเป็นผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม) ติดต่อกัน 3 รอบระยะเวลาบัญชี(ในกรณีนิติบุคคล) 3 ปีปฏิทิน (ในกรณีเป็นบุคคลธรรมดา) กิจกรรมสามารถขอออกจากการเป็นผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มได้

กรณีที่ 2 การแจ้งโอนกิจการ (มาตรา 85/13) ในกรณีกิจการเป็นผู้โอนกิจการ หรือขายกิจการให้ผู้อื่น เปรียบเสมือนเลิกประกอบกิจการการควบกิจการหากกิจการขอออกจากระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม

โดยผู้ประกอบการจะต้องมีความรู้และความเข้าใจตัวบทกฎหมายมูลค่าเพิ่มอย่างชัดเจนในทุกประเด็น ทราบเกี่ยวกับวิธีการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้อง มีความเข้าใจในขอบเขตของการเสียภาษี VAT ที่ถูกต้อง เช่น การระบุว่าธุรกิจต้องเสียภาษีในการทำธุรกรรมใดบ้าง และมีความเข้าใจหลักเกณฑ์ที่ได้รับยกเว้นหรือไม่ต้องจดทะเบียนภาษีเพื่อนำรายได้มาคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มได้อย่างถูกต้อง

3. การวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่ม

การวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นหลักการที่เน้นการจัดการและวางแผนภาษีเพื่อช่วยให้ธุรกิจสามารถใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษี ลดภาระภาษีที่ไม่จำเป็น และปฏิบัติตามข้อกำหนดทางภาษีอย่างถูกต้องครบถ้วน การวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่มอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยให้ธุรกิจลดต้นทุนทางการเงิน เพิ่มกระแสเงินสด และลดความเสี่ยงในการจัดการด้านภาษี ทั้งจากการเสียภาษีที่ผิดพลาดหรือล่าช้า โดยมีแนวทางการวางแผนที่เกี่ยวข้อง คือ การลดภาระภาษีมูลค่าเพิ่ม การใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีมูลค่าเพิ่ม การปฏิบัติตามกฎหมายภาษีมูลค่าเพิ่ม การวางแผนการจัดทำเอกสารและการยื่นแบบภาษีมูลค่าเพิ่ม การประเมินความเสี่ยงทางภาษีมูลค่าเพิ่ม และการใช้เทคโนโลยีในการจัดการภาษีมูลค่าเพิ่ม

สรุปได้ว่า การวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่มนั้น ผู้ประกอบการควรมีการใช้มาตรการยกเว้นภาษี และการลดหย่อนภาษีที่เป็นประโยชน์ต่อกิจการ มีการวางแผนรายได้และรายจ่ายเป็นการกำหนดแผนการดำเนินงานและการเงินของธุรกิจเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายภาษีและลดภาระภาษีให้มากที่สุด มีการ

รวบรวมข้อมูลทางการเงินที่ใช้ในการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่ม และในการเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเสียภาษี มีการประเมินความเสี่ยงทางภาษีและการดำเนินการเพื่อลดความเสี่ยง และการจัดเตรียมเอกสารเพื่อการตรวจสอบจากหน่วยงานภาษี

4. โครงสร้างการบริหารงาน

การบริหารกิจการโดยวางโครงสร้างการบริหารงานด้านภาษีและภาษีมูลค่าเพิ่มอย่างเป็นระบบ จะส่งผลให้กิจการสามารถดำเนินงานด้านภาษีได้อย่างถูกต้อง โดยการบริหารงานด้านภาษีนั้น กิจการควรมีทีมงานที่มีความรู้เรื่องภาษีและมีความเชี่ยวชาญในการวางแผนภาษี มีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้กับพนักงานอยู่เสมอ และมีการติดตามและประเมินประสิทธิภาพการทำงานเพื่อให้มั่นใจว่าทุกคนมีความเข้าใจและปฏิบัติตามข้อกำหนดทางภาษี ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีอย่างเคร่งครัดและตรงตามข้อบังคับที่กำหนดไว้ มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม และมีการจัดทำระบบบัญชีที่สอดคล้องกับกฎหมายภาษีได้อย่างถูกต้อง และสามารถรายงานข้อมูลการเสียภาษีได้ตรงตามกฎหมาย

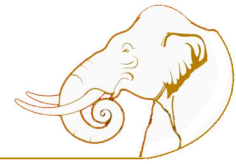
5. แนวคิดเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการนำเข้าและส่งออก

ผลการดำเนินงานเป็นตัวชี้วัดผลสำเร็จในปัจจุบันและเป็นตัวสะท้อนมูลค่าขององค์กรที่เพิ่มขึ้นในอนาคตโดยกิจการที่ประสบความสำเร็จและสามารถแข่งขันได้จะต้องมีผลการดำเนินงานที่ดี และสามารถสร้างมูลค่าให้กับผู้ถือหุ้นได้ ซึ่งตัวชี้วัดผลการดำเนินงานมีหลายแนวคิดทั้งที่เป็นตัวชี้วัดผลการดำเนินงานด้านการเงินและไม่ใช้การเงิน ผลการดำเนินงาน (Firm Performance: FP) สามารถวัดค่าได้ 2 วิธีหลัก ได้แก่ 1) การวัดผลการดำเนินงานทางด้านบัญชี โดยอาศัยข้อมูลตัวเลขจากงบการเงิน เช่น อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) อัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์ (ROA) อัตราผลตอบแทนของส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย (ROS) และกำไรต่อหุ้น (EPS) เป็นต้น และ 2) การวัดผลการดำเนินงานทางด้านเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ Tobin's Q (Tobin and Brainard, 1976; อ้างถึงใน รัฐิธรรัตน์ จิตต์คำ และชนิดา ยาระณะ, 2565) โดยผลการดำเนินงานของกิจการจะสามารถสร้างความมั่นใจและความน่าเชื่อถือให้กับธุรกิจ ลดภาระในการเสียภาษีที่เกินความจำเป็น ธุรกิจสามารถใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีได้อย่างเต็มที่ เช่น ได้รับการยกเว้น การลดหย่อน การคืนภาษี และธุรกิจสามารถปฏิบัติตามกฎหมายภาษีได้ถูกต้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคาย จำนวน 232 ราย (กรมพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดหนองคาย) ข้อมูลรายชื่อผู้นำเข้า ส่งออก จังหวัดหนองคาย (สำนักปลัดกระทรวงพาณิชย์) โดยใช้ข้อมูลปี พ.ศ. 2566

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยใช้ตารางการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 144 ราย และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) เพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 1 ฉบับ คือ แบบสอบถามประสิทธิภาพของการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่มที่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของผู้ประกอบกิจการนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคาย ประกอบด้วยส่วนประกอบ 3 ส่วน มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะทั่วไปของกิจการและความรู้เกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับธุรกิจนำเข้าและหรือส่งออก จำนวน 7 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

2.2 ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่ม จำนวน 18 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2.3 ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questions)

ผลการหาคุณภาพของแบบสอบถาม พบว่า แบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item–Objective Congruence: IOC) ตั้งแต่ 0.67–1.00 และผลการทดลองใช้แบบสอบถาม พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (α) เท่ากับ 0.940

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้

3.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 144 ราย ผ่านระบบออนไลน์ โดยใช้ Google form และส่งลิงค์แบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่าง ผ่านช่องทางออนไลน์ ได้แก่ Line, E-mail, Facebook ส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามเพื่ออำนวยความสะดวกในการตอบแบบสอบถาม และได้ข้อมูลกลับมาตามที่กำหนดไว้ ให้ผู้ตอบแบบสอบถามกรอกข้อความในแบบสอบถามด้วยตนเอง ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูลดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของแบบสอบถามทันทีที่ได้รับแบบสอบถามคืนจากผู้ตอบแบบสอบถามทุกราย ก่อนนำผลไปวิเคราะห์ข้อมูล

3.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร วารสาร ตำรา คู่มือ งานเขียน วิทยานิพนธ์ และเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินธุรกิจนำเข้า ส่งออก และภาษีมูลค่าเพิ่ม รวมถึงการดำเนินงานทางพิธีการศุลกากร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ และอ้างอิงประกอบการอภิปรายผลการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 144 ราย ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติ

อนุมาน (Inferential Statistics) โดยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

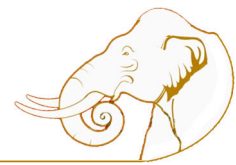
4.2 วิเคราะห์ประสิทธิภาพการวางแผนภาษีที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของผู้ประกอบการนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคาย โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

การศึกษาประสิทธิภาพของการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่มส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคาย นำเสนอผลการวิจัยได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์และสภาพการดำเนินการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 144)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. ธุรกิจของท่านเป็นธุรกิจประเภทใด		
ส่งออก	86	59.70
นำเข้าและส่งออก	58	40.30
รวม	144	100.00
2. ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม		
เจ้าของธุรกิจ	112	77.80
หัวหน้าฝ่ายบัญชี	32	22.20
รวม	144	100.00
3. กิจการของท่านเปิดดำเนินการมาแล้วเป็นเวลานานเท่าใด		
1-3 ปี	14	9.70
4-6 ปี	22	15.30
7-9 ปี	28	19.40
10 ปีขึ้นไป	80	55.60
รวม	144	100.00

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
4. จำนวนพนักงานในปัจจุบัน		
1-3 คน	-	-
4-6 คน	73	50.70
7-10 คน	32	22.20
11-20 คน	28	19.40
มากกว่า 20 คนขึ้นไป	11	7.70
รวม	144	100.00
5. อัตราภาษีมูลค่าเพิ่มที่ธุรกิจของท่านต้องเสีย		
7% - สำหรับธุรกิจการขายสินค้า, การบริการ, การนำเข้า	97	67.40
0% สำหรับการส่งออกสินค้าที่ไม่ใช่การส่งออกสินค้าที่ได้รับยกเว้น ภาษีมูลค่าเพิ่ม, การให้บริการในราชอาณาจักรและมีการให้บริการ ต่างประเทศ, การให้บริการขนส่งระหว่างประเทศโดยอากาศยานหรือเรือ เดินทะเล	47	32.60
รวม	144	100.00
6. กิจการท่านได้รับการส่งเสริมการลงทุนหรือไม่		
ได้รับการส่งเสริมการลงทุน	126	87.50
ไม่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน	18	12.50
รวม	144	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นธุรกิจประเภทส่งออก ส่วนใหญ่เป็น
เจ้าของธุรกิจ ที่ดำเนินกิจการมานาน 10 ปีขึ้นไป มีพนักงาน 4-6 คน ส่วนใหญ่ชำระภาษีมูลค่าเพิ่ม 7%
สำหรับธุรกิจการขายสินค้า, การบริการ, การนำเข้า และได้รับการส่งเสริมการลงทุน

1. ผลการศึกษาสภาพการดำเนินการเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการธุรกิจ
นำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคาย พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ได้จดทะเบียนเข้าสู่ระบบ
ภาษีมูลค่าเพิ่ม 91.70% และมีความเข้าใจกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ อย่างดี 77.80% การปฏิบัติตาม
กำหนดเวลาชำระภาษีผู้ประกอบการจำนวนมากสามารถจัดทำรายงานการยื่นและชำระภาษีตาม
กำหนดเวลาของกรมสรรพากรได้ 81.30% ข้อยกเว้นและสิทธิพิเศษทางภาษี มีผู้ประกอบการที่ทราบถึง
ข้อยกเว้นทางภาษีและสิทธิพิเศษตามข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศในระดับปานกลาง 59.70%
การลงทะเบียนในประเทศที่ประกอบการค้า มีผู้ประกอบการมากกว่าครึ่งที่ดำเนินการลงทะเบียนเป็น
ผู้เสียภาษีมูลค่าเพิ่มในประเทศที่ตนเองประกอบกิจการ 54.90% การบันทึกข้อมูลและปฏิบัติตามกฎหมาย
ผู้ประกอบการจำนวนหนึ่งสามารถบันทึกข้อมูลการซื้อขายอย่างถูกต้อง 58.30% พิธีการศุลกากร

และระบบ Paperless มีผู้ประกอบการจำนวนปานกลางที่ดำเนินการเกี่ยวกับพิธีการศุลกากรโดยขึ้นทะเบียนระบบ Paperless 56.90% ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมสินค้าขาออก ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์และระเบียบการควบคุมสินค้าขาออกยังมีค่อนข้างน้อย 16.70% การนำเข้าสินค้าประเภทพืชผลทางการเกษตรส่วนใหญ่ของผู้ประกอบการได้นำเข้าสินค้าประเภทพืชผลทางการเกษตรที่ได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม 71.50% การใช้ใบกำกับภาษีรายจ่ายส่วนตัว มีผู้ประกอบการจำนวนหนึ่งที่น่าใบกำกับภาษีรายจ่ายส่วนตัวมาใช้ในการตัดจ่ายในบัญชีของกิจการ 39.60% จะเห็นได้ว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีความรู้และความเข้าใจในด้านกฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มและมีการปฏิบัติตามกำหนดเวลาในการชำระภาษีอย่างดี แต่ยังมีบางด้านที่ต้องการการพัฒนา เช่น การทราบถึงข้อยกเว้นและสิทธิพิเศษทางภาษีและความรู้เกี่ยวกับการควบคุมสินค้าขาออก

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคายที่มีต่อการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่มและประสิทธิภาพของการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่มที่ส่งผลกระทบต่อผลการประกอบธุรกิจ ปรากฏดังในตารางที่ 2

เกณฑ์การแปลผลที่ใช้ในการวิจัย (สาธุภณ ดำแลลิบ, 2565)

คะแนน	ระดับความคิดเห็น
4.21 - 5.00	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
3.41 - 4.20	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
2.61 - 3.40	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
1.81 - 2.60	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.90	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับประสิทธิภาพการวางแผนภาษีของผู้ประกอบการนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมและรายด้าน (n = 144)

ประสิทธิภาพการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่ม		ระดับความคิดเห็น			
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1.	ด้านความถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมายภาษีมูลค่าเพิ่ม	4.23	0.50	มากที่สุด	1
2.	ด้านความรู้ความเข้าใจในด้านภาษีมูลค่าเพิ่ม	3.86	0.58	มาก	5
3.	ด้านการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่ม	4.01	0.54	มาก	2
4.	ด้านโครงสร้างการบริหารงาน	3.98	0.45	มาก	3
5.	ด้านผลการดำเนินงานของกิจการ	3.95	0.55	มาก	4
	ภาพรวม	4.01	0.47	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพการวางแผนภาษีของผู้ประกอบกิจการนำเข้าและส่งออก ในจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D.= 0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประสิทธิภาพการวางแผนภาษีของผู้ประกอบกิจการนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคาย อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านความถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมายภาษีมูลค่าเพิ่ม ($\bar{X} = 4.23$, S.D.=0.50) รองลงมา คือ ด้านการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่ม ($\bar{X} = 4.01$, S.D.=0.54) และด้านโครงสร้างการบริหารงาน ($\bar{X} = 3.98$, S.D.=0.45) ด้านผลการดำเนินงานของกิจการ ($\bar{X} = 3.98$, S.D.=0.45) ตามลำดับ ส่วนด้านที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความรู้ความเข้าใจในด้านภาษีมูลค่าเพิ่ม ($\bar{X} = 3.86$, S.D.=0.58)

3. ผลการศึกษาอิทธิพลของการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่มที่มีต่อการดำเนินงานของผู้ประกอบการนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคาย ปรากฏผลดังในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่มที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของ ผู้ประกอบกิจการนำเข้า ส่งออกในจังหวัดหนองคาย (n = 144)

ตัวแปรต้น	ผลกระทบต่อการทำงานธุรกิจนำเข้า และส่งออกในจังหวัดหนองคาย				
	b	S.E.	β	t	p-value
Constant	.311	.123		2.522	.013*
ด้านความถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมาย ภาษีมูลค่าเพิ่ม	.207	.044	.189	4.642	.000*
ด้านความรู้ความเข้าใจในด้าน ภาษีมูลค่าเพิ่ม	.849	.044	.894	19.173	.000*
ด้านการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่ม	-.081	.038	-.079	-2.145	.034*
ด้านโครงสร้างการบริหารงาน	-.048	.038	-.040	-1.263	.209
Dubin-Watson = 1.533, Adjust R Square = 0.928, R Square= 0.930, F=462.966					
Sig. of F (p-value) = 0.000* = 0.05					

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

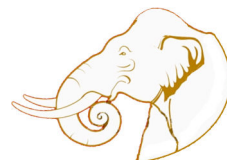
จากตารางที่ 3 พบว่า ตัวแปรอิสระที่ 1 ด้านความรู้ความเข้าใจในด้านภาษีมูลค่าเพิ่ม ตัวแปรอิสระที่ 2 คือ ด้านความถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมายภาษีมูลค่าเพิ่ม และตัวแปรอิสระที่ 3 ด้านการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่ม ส่งผลต่อตัวแปร (Y) ผลการดำเนินงานของผู้ประกอบกิจการนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคาย และสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของ (Y) ผลการดำเนินงานของผู้ประกอบกิจการนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคายได้ร้อยละ 93 ผลการดำเนินงานของผู้ประกอบกิจการนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคาย สามารถเขียนเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้

$$\hat{y} = .311 + .207(x_1) + .849(x_2) - .081(x_3)$$

อภิปรายผล

การศึกษาประสิทธิภาพของการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่มส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของผู้ประกอบกิจการนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคาย สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ประกอบกิจการนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคาย ซึ่งพบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับมากเกี่ยวกับประสิทธิภาพการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่มในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านความรู้ความเข้าใจในด้านภาษีมูลค่าเพิ่มที่มีความสำคัญสูงสุด, ด้านความถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมายภาษีมูลค่าเพิ่ม, ด้านการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่ม และด้านโครงสร้างการบริหารงาน ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ธิพาภรณ์ ไตรสุธา และจันทนา แสนสุข (2562) ซึ่งพบว่า ผู้เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีอยู่ในระดับมาก โดยที่ด้านกฎหมายเกี่ยวกับภาษีเงินได้นิติบุคคลและด้านกระบวนการในการชำระภาษีอยู่ในระดับมากและด้านการรับรู้ข่าวสารการชำระภาษีอยู่ในระดับปานกลาง ความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติต่อการชำระภาษีอยู่ในระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่ม (Y) คือความถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมายภาษีมูลค่าเพิ่ม (X1), ความรู้ความเข้าใจในด้านภาษีมูลค่าเพิ่ม (X2) และด้านการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่ม (X3) โดยที่ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในด้านภาษีมูลค่าเพิ่ม (X2) มีผลกระทบมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพกานต์ ปานจิ้น และจิรพงษ์ จันทรงาม (2565) ที่พบว่า การมีความรู้ด้านภาษีอากรเป็นปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนภาษีอากร โดยความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายภาษีมูลค่าเพิ่ม ช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้องครบถ้วน และสามารถใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลเชิงบวกต่อการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่มและผลการดำเนินงานของธุรกิจ และสอดคล้องกับการศึกษาของธัญวรัตน์ สุขสถิตย์ และดารณี เอื้อชนะจิต (2565) ซึ่งพบว่า การวางแผนภาษีมีความสำคัญต่อการเติบโตของธุรกิจจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพราะเป็นการกำหนดแนวทางการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม เพื่อการปฏิบัติในอนาคตเกี่ยวกับรายการทางการเงิน และยังเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญทั้งทางตรงหรือทางอ้อมเพื่อลดค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้นิติบุคคลลงโดยไม่กระทบกับกำไรทางบัญชีทางธุรกิจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มความมั่นคงและมั่นคงให้กับเจ้าของกิจการ การวางแผนภาษี

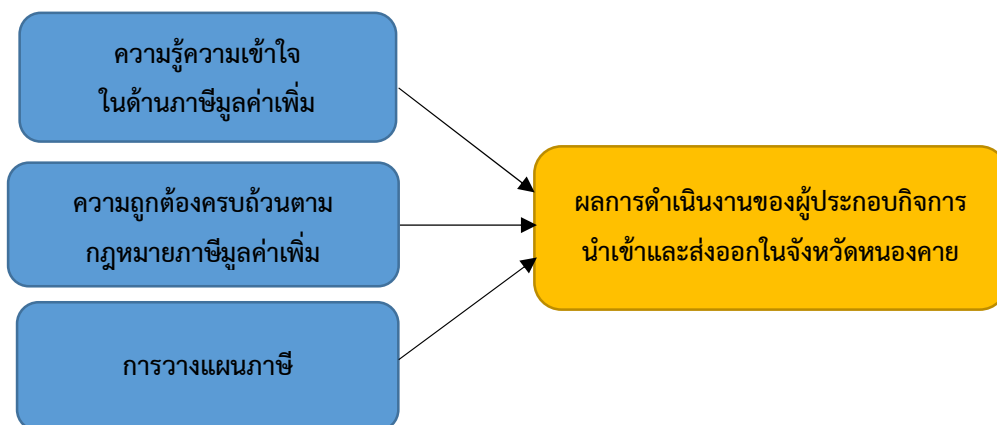

มีผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้นิติบุคคล นอกจากนี้ ยังช่วยลดกำไรทางภาษีโดยไม่กระทบต่อกำไรทางบัญชี การวางแผนภาษีมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดการเสียภาษีอากรโดยถูกต้อง ครบถ้วนและจำนวนน้อยที่สุด โดยไม่อาศัยการหลีกเลี่ยงภาษีอากรหรือการกระทำที่ผิดกฎหมาย และเพื่อใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการเติบโตของกิจการ การวางแผนภาษีแสดงให้เห็นถึงการกำกับดูแลกิจการที่ดี ซึ่งสิ่งนี้ช่วยให้นักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีความเชื่อมั่นและจะส่งผลเชิงบวกต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียน หรืออาจกล่าวได้ว่านักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยให้ความสำคัญกับระดับการกำกับดูแลกิจการที่ดี และสิ่งนี้เองจึงมีส่วนทำให้กิจการเติบโตในที่สุด วิธีการวัดการเติบโตของกิจการ ได้แก่ การวัดการเติบโตจากผลตอบแทนที่ได้จากการลงทุน, การวัดอัตราการเติบโตของเงินปันผลหรือมูลค่าทางบัญชี, การวัดการเติบโตจากอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์, การวัดการเติบโตจากอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น, การวัดการเติบโตจากอัตรากำไรขั้นต้น, การวัดการเติบโตจากกำไรจากอัตราผลตอบแทนการดำเนินงานก่อนดอกเบี้ยและภาษี, การวัดการเติบโตจากอัตราผลตอบแทนกำไรสุทธิ และสอดคล้องกับ วนิดา เจริญแก้ว (2563) ที่พบว่า การวางแผนภาษีอากรด้านการได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีสูงสุดและด้านการมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและสมเหตุผล มีผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน และความเข้าใจและทักษะในการบริหารจัดการภาษีอากรส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กร

การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่มที่ดี มีผลต่อผลการดำเนินงานของผู้ประกอบกิจการนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคาย โดยเฉพาะด้านความรู้และความเข้าใจในกฎหมายภาษีที่มีผลกระทบมากที่สุด ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ที่เน้นความสำคัญของความรู้และการปฏิบัติตามกฎหมายในการเพิ่มประสิทธิภาพการวางแผนภาษีของธุรกิจ

องค์ความรู้จากการวิจัย

ประสิทธิภาพของการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่มส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของผู้ประกอบกิจการนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคาย พบองค์ความรู้ใหม่ ดังแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

สรุป

จากผลการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่า หากผู้ประกอบการนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคาย มีความรู้ความเข้าใจด้านภาษีมูลค่าเพิ่ม มีการดำเนินการถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมายภาษีมูลค่าเพิ่ม และมีการวางแผนภาษีเป็นอย่างดี จะส่งผลต่อการดำเนินงานด้านภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคาย ได้ถึงร้อยละ 93

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานผู้กำกับดูแลด้านภาษีมูลค่าเพิ่ม ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ การนำเข้าและส่งออกในจังหวัดหนองคาย ในเรื่องความรู้เกี่ยวกับการควบคุมสินค้าขาออก ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ และระเบียบการควบคุมสินค้าขาออก

1.2 หน่วยงานผู้กำกับดูแลด้านภาษีมูลค่าเพิ่ม ควรติดตามการดำเนินงานของผู้ประกอบการ ในด้านที่มีสภาพการปฏิบัติต่ำกว่าร้อยละ 60 ได้แก่ ข้อยกเว้นและสิทธิพิเศษทางภาษี การลงทะเบียนเป็นผู้เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม การบันทึกข้อมูลและปฏิบัติตามกฎหมาย พิจารณาศักยภาพและระบบ Paperless

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่มแก่ผู้ประกอบการ

2.2 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่มในธุรกิจรูปแบบอื่น ๆ เพื่อทราบสภาพการปฏิบัติและประสิทธิภาพของการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการอื่น ๆ

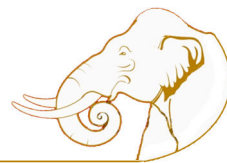
2.3 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่ม เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพของการวางแผนภาษีมูลค่าเพิ่มเพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมสรรพากร. (2566). *ความรู้เรื่องภาษี: ภาษีมูลค่าเพิ่ม*. สืบค้นเมื่อ 5 กรกฎาคม 2566. จาก <https://www.rd.go.th/307.html>.

จิตติรัตน์ จิตต์คำ และชนิดา ยาระณะ. (2565). ความสัมพันธ์ของการวางแผนภาษีและการบริหารกำไรกับผล การดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (MAI). *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 18(58), หน้า 29-52.

ธัญวรัตน์ สุขสถิตย์ และดารณี เอื้อชนะจิต. (2565). ความสำคัญของการวางแผนภาษีต่อการเติบโตของ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยา เชียงพุทธ*, 7(9), หน้า 1-15.

- ธิพาภรณ์ ไตรสุธา และจันทนา แสนสุข. (2562). ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีและทัศนคติต่อการชำระภาษี ส่งผลต่อ ความตั้งใจชำระภาษีเงินได้นิติบุคคลของกิจการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา, ครั้งที่ 6 ปี พ.ศ. 2562*, หน้า 85-94.
- พิมพกานต์ ปานจิ้น และจิรพงษ์ จันทรงาม. (2565). พฤติกรรมที่ส่งผลต่อการวางแผนภาษีของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อมในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 12(1), หน้า 172-186.
- วนิดา เจริญแก้ว. (2563). ความรู้และทักษะวิชาชีพของผู้ทำบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีในมุมมองของผู้ประกอบการบริษัทต่างชาติในเขตกรุงเทพมหานคร. *การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีปทุม*.
- วรพร เปรมพาณิชย์กุล. (2561). ผลของความรู้ในการวางแผนภาษีที่มีต่อประสิทธิภาพในการวางแผนภาษีของนักบัญชีผู้บริหารของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย. *วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่*, 11(1), หน้า 106-123.
- สาธุกณ ดำแลليب. (2565). *การวิเคราะห์และแปลความหมายของคะแนนค่าเฉลี่ย*. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2566. จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/MJBA/article/view/261731>.
- Inflow. (2023). *ภาษีนำเข้า-ส่งออก*. สืบค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2566. จาก <https://inflowaccount.co.th/export-import-duty/>.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), p. 607–610.

สภาพปัจจุบันและปัญหาของการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารยุคดิจิทัล
ของเยาวชน ในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัดสุรินทร์

The Current Situation and Challenges of Using English for
Communication in the Digital Age by Youth in Cultural Tourist
Destinations in Surin Province

มีนา ทนคง ฮามิลตัน¹, พระครูสุเมธจันทสิริ², พระครูสุตพัฒนานุกุล³, ภาณุวัฒน์ อินทรสมบัติ⁴, ชายชาญ วงศ์ภักดี⁵

Meena T. Hamilton¹, Phrakhrusumethchandhasiri², Phrakhrusutapattananukul³,

Panuwat Intarasombat⁴, Chaichan Wongpakdee⁵

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์¹⁻⁵

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus, Surin¹⁻⁵

meena.tho@mcu.ac.th¹, Sumeth.chan@mcu.ac.th², chotniphitphon.srn@mcu.ac.th³

Received : December 7, 2024;

Revised : February 28, 2025;

Accepted : March 14, 2025

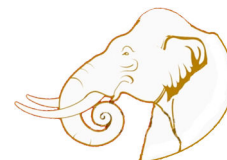
บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารยุคดิจิทัลของเยาวชนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ 2) เพื่อเปรียบเทียบการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารยุคดิจิทัลของเยาวชนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ 3) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารยุคดิจิทัลของเยาวชนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติค่า t-test ค่า F-test และค่า LSD.

ผลการวิจัยพบว่า

1) การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารยุคดิจิทัลของเยาวชนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.19 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.386 โดยรายด้านพบว่า เยาวชนมีการใช้ในด้านารพูดมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ถัดมาคือ ด้านการสื่อสาร ด้านการแก้ปัญหา และด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ

2) การเปรียบเทียบการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารยุคดิจิทัลของเยาวชนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา

สังกัดสถานศึกษา และพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแตกต่างกัน มีการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารยุคดิจิทัล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 1.11

3) ปัญหาและอุปสรรคในการใช้ภาษาอังกฤษ สามารถจำแนกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ปัจจัยภายในตัวบุคคล คือ การขาดความมั่นใจ มีพื้นฐานภาษาอังกฤษไม่แข็งแรง และขาดโอกาสในการฝึกฝน 2) ปัจจัยภายนอก คือ สภาพแวดล้อมรอบตัวอาจไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้ภาษาอังกฤษ และการมีทรัพยากรที่จำกัด ขาดแคลนสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่หลากหลายและทันสมัย และ 3) ผลกระทบจากเทคโนโลยี คือ แบนด์วิดท์อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และอุปกรณ์สมาร์ตโฟนที่มีประสิทธิภาพ ทำให้เยาวชนไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ภาษาอังกฤษออนไลน์ได้อย่างสะดวก

คำสำคัญ: ปัญหาด้านการพูดภาษาอังกฤษ; การสื่อสารยุคดิจิทัล; แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Abstract

This Article aimed to study (1) the use of English for digital communication among youth in cultural tourist destinations in Surin Province. (2) compare the use of English for digital communication among youth in cultural tourist destinations in Surin Province and 3) the problems and obstacles in using English for digital communication among youth in cultural tourist destinations in Surin Province. The sample consisted of 300 youths currently studying in educational institutions within Surin Province. They were selected using a quota sampling technique unit. This study employs a quantitative research approach, using a questionnaire. The statistics used for data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, and hypothesis testing through t-test, F-test, and LSD test.

The research results were found as follows;

1. The use of English for digital communication among youth in cultural tourist destinations in Surin Province was found to be at a high level overall, with a mean score of 4.19 and a standard deviation of 0.386. In terms of specific aspects, it was found that youth use English the most for speaking, followed by practical application, communication, problem-solving, and creativity, respectively.

2. The comparison of the use of English for digital communication among youth in cultural tourist destinations in Surin Province, categorized by personal factors, revealed that differences in gender, age, education level, school affiliation, and the area of cultural tourist destinations resulted in statistically significant differences in the use of English for digital communication at the 0.01 level.

3. The problems and obstacles in using English can be categorized into 3 aspects:
1) Personal factors, which include a lack of confidence, weak foundational English skills, and limited practice opportunities. 2) External factors, include an environment that may not be conducive to using English, limited resources, and a lack of diverse and up-to-date English learning materials. 3) The impact of technology, which includes a lack of high-speed internet and efficient smartphones, prevents youth from easily accessing online English learning resources.

Keywords: difficulty speaking English; digital communication; cultural tourism destinations

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารยุคดิจิทัลของเยาวชนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารยุคดิจิทัลของเยาวชนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารยุคดิจิทัลของเยาวชนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์

การทบทวนวรรณกรรม

การพัฒนารูปแบบการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารยุคดิจิทัลของเยาวชนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัดสุรินทร์ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมดังนี้

ศุภกร ณ พิกุลและพระมหาประสิทธิ์ เนตรรังสี วิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อทักษะแห่งยุคดิจิทัล การใช้สื่อสังคมออนไลน์ช่วยพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในยุคดิจิทัล โดยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน อำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา ช่วยให้ผู้เรียนสามารถฝึกทักษะภาษาอังกฤษด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนจึงควรพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับยุคดิจิทัลเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา

ภาณุมาศ เกษรสุริวงศ์และสธิพร เขาวนชัย วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูภาษาอังกฤษในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 พบว่า ครูภาษาอังกฤษในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 มีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลในระดับมาก แนวทางพัฒนาสมรรถนะ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มในการเรียนการสอน 2) การพัฒนาและใช้สื่อ

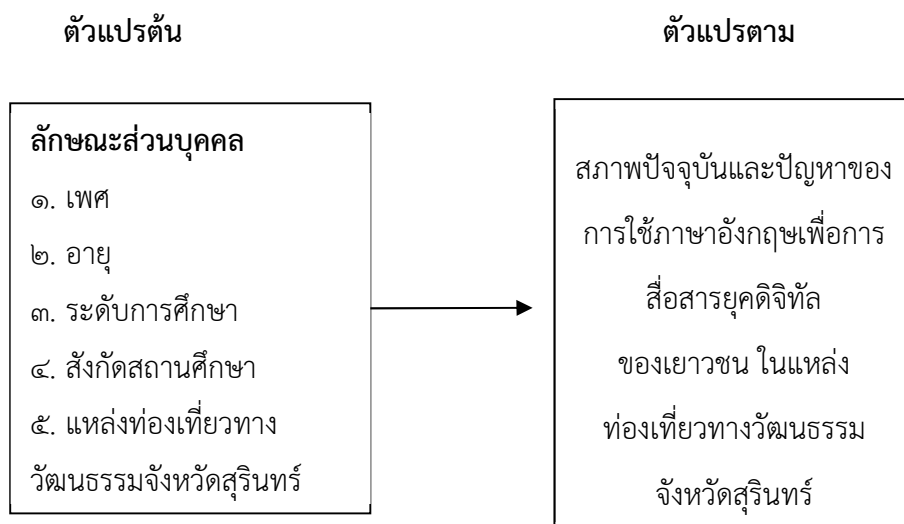

นวัตกรรมทางการศึกษา 3) การจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างสมรรถนะดิจิทัลของผู้เรียน 4) การพัฒนาการคิดเชิงนวัตกรรม และ 5) การส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยควรมีการอบรมและออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้การสอน

ลลิตตา ภักดีวานิชและคณะ ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะการพูดสื่อสารภาษาอังกฤษด้วย TPACK Model ทางภาษาศึกษาและการเรียนรู้ภาษาฐานโครงงาน สำหรับผู้เรียนยุคดิจิทัล พบว่า TPACK Model เป็นกรอบแนวคิดสำคัญสำหรับครูภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 ช่วยออกแบบการสอนที่เหมาะสมกับบริบทของตน โดยผสมผสานเนื้อหา วิธีสอน และเทคโนโลยี บทความนี้นำเสนอแนวทางใช้ TPACK Model ในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน ม.1 ผ่านการสอนเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้ฐานโครงงาน และการใช้เทคโนโลยี ซึ่งช่วยเสริมทักษะศตวรรษที่ 21 เช่น การทำงานเป็นทีม ทักษะดิจิทัล และทักษะการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนในยุคดิจิทัลอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิง ปริมาณ ผู้วิจัยได้การศึกษาเรื่อง สภาพปัจจุบันและปัญหาของการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารยุคดิจิทัล ของเยาวชน ในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัดสุรินทร์ ได้กำหนดกรอบการวิจัยและพัฒนาไว้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ เยาวชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัดสุรินทร์ โดยแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์นั้นมีจำนวนมากกว่า 20 แห่ง แต่ทั้งนี้ไม่มีข้อมูลที่สามารถระบุถึง

จำนวนประชากรที่แน่ชัดได้ การคำนวณกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการคำนวณกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ทราบจำนวนประชากร ดังต่อไปนี้

สมการการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง

$$n = \frac{P(1-P)(z)^2}{e^2}$$

เมื่อ

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

P = สัดส่วนที่ต้องการจะสุ่มจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (กำหนดให้ $P = 1.2$)

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้น ($e = 1.15$)

Z = ค่าปกติมาตรฐานที่ได้จากการแจกแจงปกติมาตรฐาน (กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ดังนั้นค่า $Z = 1.96$)

$$n = \frac{0.2(1-0.2)(1.96)}{0.05^2}$$

$$n = 311.18$$

ดังนั้นการวิจัยนี้ ใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 311 คน

การสุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้วิจัยจะทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) โดยขั้นตอนที่ 1 ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเลือกสถานที่แหล่งท่องเที่ยวและโรงเรียนที่เป็นตัวแทนของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเก็บข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวจำนวน 6 แห่ง ได้แก่ 1) ปราสาทศีขรภูมิ ตำบลระแงง อำเภอสีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ 2) หมู่บ้านนวัตวิถี เหนือ ตำบลเหนือบึง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ 3) หมู่บ้านช้าง บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ 4) หมู่บ้านทอผ้าไหมท่าสว่าง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ 5) หมู่บ้านเครื่องเงินเขวาสินรินทร์ ตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอ เขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ และ 6) เขพนมสวาย

ขั้นตอนที่ 2 การสุ่มตัวอย่างแบบโควตา โดยกำหนดโควตา โรงเรียนละ 51 คน รวมทั้งสิ้น 311 คน ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงกลุ่มตัวอย่างการวิจัย

ที่	โรงเรียน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1	โรงเรียนศิขรภูมิพลัย ตำบลระแงง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์	51
2	โรงเรียนบ้านเทนมีย์ ตำบลเทนมีย์ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์	51
3	โรงเรียนช้างบุญวิทยา ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์	51
4	โรงเรียนบ้านท่าสว่าง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์	51
5	โรงเรียนอนุบาลเขวาสินรินทร์ ตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์	51
6	โรงเรียนบ้านพนม ตำบลนาบัว อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์	51
รวมกลุ่มตัวอย่าง		311 คน

เครื่องมือที่ใช้การวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอน เพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารยุคดิจิทัลของเยาวชนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ และปัญหาและอุปสรรคของการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารยุคดิจิทัลของเยาวชนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สังกัดสถานศึกษา และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ที่อยู่ในพื้นที่สถานศึกษา

ตอนที่ 2 การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารยุคดิจิทัลของเยาวชนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ เป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการมีความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการนำไปใช้ประโยชน์ โดยมีข้อคำถามจำนวนด้านละ 5 ข้อ รวมทั้งสิ้น 25 ข้อ โดยมีระดับการให้คะแนนดังนี้

5 = เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

4 = เห็นด้วยในระดับมาก

3 = เห็นด้วยในระดับปานกลาง

2 = เห็นด้วยในระดับน้อย

1 = เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามแนวของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งมีระดับการแปลผลคะแนนดังนี้

มากที่สุด	มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21-5.11
มาก	มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41-4.21
ปานกลาง	มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61-3.41
น้อย	มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.81-2.61
น้อยที่สุด	มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.11-1.81

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคมีต่อการพัฒนารูปแบบการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ยุคดิจิทัลของเยาวชนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ เป็นรูปแบบคำถามปลายเปิด เพื่อให้เยาวชนตอบข้อความโดยอิสระ

การทดสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

1) นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบพิจารณาความถูกต้องความเที่ยงตรง ด้านเชิงเนื้อหา รวมถึงภาษาและสำนวนที่ใช้ในแบบสอบถาม

2) นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try-out) กับ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 31 ชุด เพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาค่าความเที่ยงหรือความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach (Cronbach's Reliability Coefficient of Alpha) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ผลการทดสอบพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach โดยภาพรวมและรายด้านมีค่ามากกว่า 0.7 หมายความว่าแบบสอบถามมีความเชื่อถือได้ โดยมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตารางที่ 3.2 ผลการทดสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารยุคดิจิทัล
ของเยาวชนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์

การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา	จำนวนข้อ
ด้านการพูด	.734	5
ด้านการแก้ปัญหา	.913	5
ด้านการสื่อสาร	.883	5
ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์	.882	5
ด้านการนำไปใช้ประโยชน์	.834	5
รวมทั้งฉบับ	.727	25

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยแบบสอบถามมี 3 ส่วน คือ ปัจจัยส่วนบุคคล การใช้ภาษาอังกฤษฯ และปัญหาและอุปสรรคในการใช้ภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยได้แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 311 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารยุคดิจิทัลของเยาวชนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน ดังนี้

๑. **สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)** เป็นสถิติขั้นพื้นฐานที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะของกลุ่มตัวอย่างได้แก่
๒. **สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)** หรือสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน จำนวน 5 ข้อ โดยสถิติที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ได้แก่ Independent Samples t-test และ F-test (One-way ANOVA) แล้วทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี Fisher's Least-Significant Difference (LSD.)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารยุคดิจิทัลของเยาวชนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.19 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.386 โดยรายด้านพบว่า เยาวชนมีการใช้ในด้านที่พูดมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ถัดมาคือ ด้านการสื่อสาร ด้านการแก้ปัญหา และด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (N)	ร้อยละ (%)	
ชาย	133	44.31	
หญิง	167	55.71	
รวม	311	111.11	

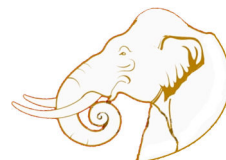
จากตารางที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เพศหญิง จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 55.71 ส่วนเพศชาย มีจำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 44.31

2. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (N)	ร้อยละ (%)
อายุไม่เกิน 9 ปี	16	5.31
อายุระหว่าง 11-12 ปี	181	61.11
อายุระหว่าง 13-15 ปี	17	5.71
อายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป	87	29.11
รวม	311	111.11

จากตารางที่ 2 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ พบว่า ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 11-12 ปี จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 61.11 รองลงมาคืออายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 29.11 มีอายุระหว่าง 13-15 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 5.71 และมีอายุไม่เกิน 9 ปี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 5.31

3. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

ตารางที่ 3. จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (N)	ร้อยละ (%)
ประถมศึกษา	211	66.61
ป.3	16	5.31
ป.4	65	21.71
ป.5	58	19.31
ป.6	61	21.31
มัธยมศึกษา	111	33.41
ม.4	26	8.81
ม.5	28	9.31
ม.6	46	15.31
รวม	311	111.11

จากตารางที่ 3 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามระดับการศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยระดับประถมศึกษาจำนวน 211 คน แบ่งเป็นชั้น ป.3 จำนวน 16 คน ชั้น ป.4 จำนวน 65 คน ชั้น ป.5 จำนวน 58 คน และชั้น ป.6 จำนวน 61 คน ส่วนระดับมัศึกษามีจำนวน 111 คน แบ่งเป็นชั้น ม.4 จำนวน 26 คน ชั้น ม.5 จำนวน 28 คน และชั้น ม.6 จำนวน 46 คน

4. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสังกัดสถานศึกษา

ตารางที่ 4. จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสังกัดสถานศึกษา

สังกัดสถานศึกษา	จำนวน (N)	ร้อยละ (%)
โรงเรียนบ้านเทนมีย์	51	16.71
โรงเรียนบ้านท่าสว่าง	51	16.71
โรงเรียนบ้านพนม	51	16.71
โรงเรียนอนุบาลเขวาสินรินทร์	51	16.71
โรงเรียนช้างบุญวิทยา	51	16.71
โรงเรียนศีขรภูมิพิสัย	51	16.71
รวม	311	111.11

จากตารางที่ 4. จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสังกัดสถานศึกษา ได้แก่ โรงเรียนบ้านเทนมีย์ โรงเรียนบ้านท่าสว่าง โรงเรียนบ้านพนม โรงเรียนอนุบาลเขวาสินรินทร์ โรงเรียนช้างบุวิทยา และโรงเรียนศีขรภูมิพลัย แห่งละ 51 คน รวมทั้งสิ้น 311 คน

5. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ที่อยู่ในพื้นที่สถานศึกษา

ตารางที่ 5. จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามแหล่ง

ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ที่อยู่ในพื้นที่สถานศึกษา

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ที่อยู่ในพื้นที่สถานศึกษา	จำนวน (N)	ร้อยละ (%)
หมู่บ้านนวัตวิถีเทนมีย์	51	16.71
หมู่บ้านทอผ้าไหมบ้านท่าสว่าง	51	16.71
เขาพนมสวาย	51	16.71
หมู่บ้านเครื่องเงินเขวาสินรินทร์	51	16.71
หมู่บ้านช้าง บ้านตากลาง	51	16.71
ปราสาทศีขรภูมิ	51	16.71
รวม	311	111.11

จากตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ที่อยู่ในพื้นที่สถานศึกษา พบว่า มีจำนวน 6 แห่ง ได้แก่ 1. หมู่บ้านนวัตวิถีเทนมีย์ 2. หมู่บ้านทอผ้าไหมบ้านท่าสว่าง 3. เขาพนมสวาย 4. หมู่บ้านเครื่องเงินเขวาสินรินทร์ 5. หมู่บ้านช้าง บ้านตากลาง และ 6. ปราสาทศีขรภูมิ แห่งละ 51 คน รวมทั้งสิ้น 311 คน

วัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารยุคดิจิทัลของเยาวชนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา สังกัดสถานศึกษา และพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแตกต่างกัน มีการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารยุคดิจิทัล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 1.11

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารยุคดิจิทัลของ
เยาวชนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม

การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับการใช้
ด้านการพูด	4.32	1.294	มากที่สุด
ด้านการแก้ปัญหา	4.12	1.671	มาก
ด้านการสื่อสาร	4.17	1.514	มาก
ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์	4.14	1.537	มาก
การนำไปใช้ประโยชน์	4.31	1.487	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.19	1.386	มาก

จากตารางที่ 6 การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารยุคดิจิทัลของเยาวชนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.19 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.386 โดยรายด้านพบว่า เยาวชนมีการใช้ในการพูดมากที่สุด รองลงมาคือ การนำไปใช้ประโยชน์ ถัดมาคือ ด้านการสื่อสาร ด้านการแก้ปัญหา และด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังตารางที่ 4.7 - 4.11

วัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่าปัญหาและอุปสรรคในการใช้ภาษาอังกฤษ สามารถจำแนกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ปัจจัยภายในตัวบุคคล คือ การขาดความมั่นใจ มีพื้นฐานภาษาอังกฤษไม่แข็งแรง และขาดโอกาสในการฝึกฝน 2) ปัจจัยภายนอก คือ สภาพแวดล้อมรอบตัวอาจไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้ภาษาอังกฤษ และการมีทรัพยากรที่จำกัด ขาดแคลนสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่หลากหลายและทันสมัย และ 3) ผลกระทบจากเทคโนโลยี คือ แบนด์วิดท์อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และอุปกรณ์สมาร์ทโฟนที่มีประสิทธิภาพ ทำให้เยาวชนไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ภาษาอังกฤษออนไลน์ได้อย่างสะดวก

กล่าวโดยสรุป ปัญหาและอุปสรรคในการใช้ภาษาอังกฤษของเยาวชนในจังหวัดสุรินทร์มีทั้งปัจจัยภายในและภายนอก การแก้ไขปัญหาต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ และการส่งเสริมให้เยาวชนเห็นคุณค่าของภาษาอังกฤษในการดำรงชีวิต

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารยุคดิจิทัลของเยาวชน ในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัดสุรินทร์ มีข้อค้นพบที่สำคัญ ที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลศึกษาการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารยุคดิจิทัลของเยาวชนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์

การศึกษาค้นคว้าการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของเยาวชนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์พบว่าอยู่ในระดับมาก โดยทักษะการพูดสูงสุด รองลงมาคือการนำไปใช้ประโยชน์ การสื่อสาร การแก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ การสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวบ่อยครั้งและการสนับสนุนจากโรงเรียน ชุมชน และภาครัฐ ส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษ ทำให้เยาวชนสามารถให้ข้อมูลและบริการนักท่องเที่ยวได้ดี ซึ่งเป็นประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวของจังหวัดสุรินทร์

2. ผลการเปรียบเทียบการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารยุคดิจิทัลของเยาวชนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

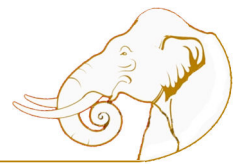
การศึกษาเปรียบเทียบการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของเยาวชนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล 5 ด้าน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สังกัดสถานศึกษา และพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว มีผลต่อการใช้ภาษาอังกฤษแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เพศหญิง ใช้ภาษาอังกฤษสูงกว่าเพศชาย เนื่องจากความสนใจและมุมมองต่อภาษา เยาวชนอายุ 16 ปีขึ้นไป ใช้ภาษาอังกฤษมากกว่ากลุ่มอายุน้อยกว่า เพราะพัฒนาการทางภาษาและแรงจูงใจจากวัฒนธรรมสากล ระดับมัธยมศึกษา ใช้ภาษาอังกฤษสูงกว่าระดับประถมศึกษา เนื่องจากหลักสูตรเข้มข้นกว่า สังกัดสถานศึกษาและพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว มีผลต่อระดับการใช้ภาษาอังกฤษ เนื่องจากความแตกต่างของหลักสูตร สื่อการเรียน และโอกาสสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวต่างชาติ

3. ปัญหาของการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารยุคดิจิทัลของเยาวชนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์

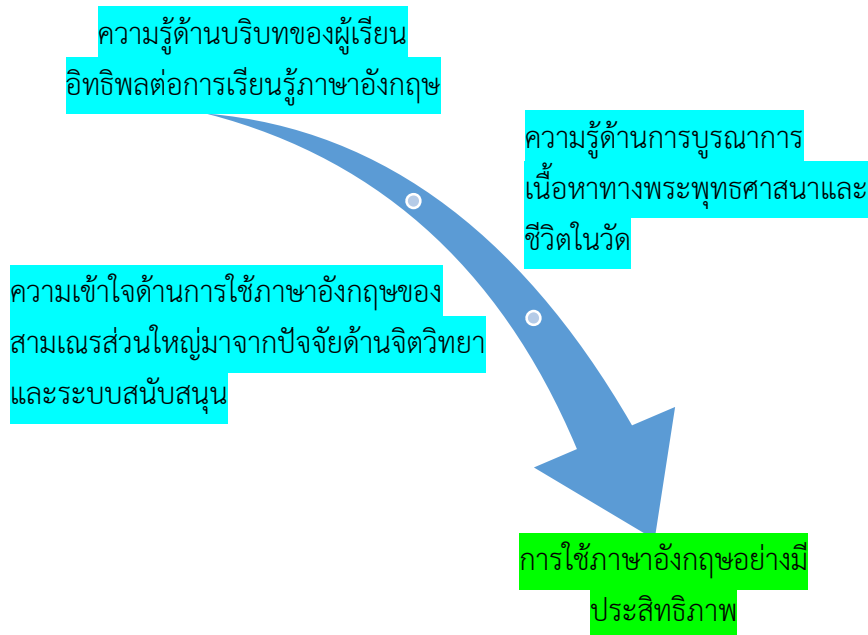
การศึกษาพบว่าเยาวชนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์เผชิญปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษจาก 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่

1. ปัจจัยด้านบุคคล – ขาดโอกาสฝึกฝน พื้นฐานภาษาไม่แข็งแรง และขาดความมั่นใจ
2. ปัจจัยภายนอก – ขาดแคลนสื่อการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการใช้ภาษา
3. ผลกระทบจากเทคโนโลยีดิจิทัล – การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์การเรียนรู้มีข้อจำกัด

การแก้ไขปัญหาจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐ เอกชน และชุมชน ในการสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและกระตุ้นให้เยาวชนเห็นความสำคัญของภาษาในการดำรงชีวิต

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาการใช้ภาษาอังกฤษของสามเณรสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากมีการออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบททางศาสนา เน้นการสื่อสารจริง และได้รับการสนับสนุนจากระบบการเรียนรู้ที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

แนวทางพัฒนาการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของเยาวชนในจังหวัดสุรินทร์

- 1) ปรับปรุงหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน โดยการพัฒนา E-learning, แอปพลิเคชัน และวิดีโอการสอน รวมถึงบูรณาการภาษาอังกฤษในวิชาอื่น ๆ เช่น ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และศิลปะ
- 2) ส่งเสริมเทคโนโลยีเช่นการ ขยายอินเทอร์เน็ตในชนบท จัดหาอุปกรณ์ไอทีให้โรงเรียน และสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในห้องเรียน
- 3) สร้างแรงจูงใจ ด้วยการจัดแข่งขันภาษาอังกฤษ และสร้างเครือข่ายนักเรียนที่สนใจภาษาอังกฤษ
- 4) บูรณาการความร่วมมือ อาทิ ร่วมมือกับภาคเอกชนและชุมชน เช่น โรงแรม ร้านอาหาร และธุรกิจท่องเที่ยว เพื่อให้เยาวชนได้ฝึกใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์จริง

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

แนวทางส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษของเยาวชนในชุมชนควรมีการ

- 1) **อบรมการฝึกพูดภาษาอังกฤษ** – จัดอบรมที่เน้นการใช้จริง เช่น การแนะนำสถานที่ การตอบคำถามนักท่องเที่ยว และการขายสินค้า
- 2) **สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้ภาษาอังกฤษ** – ติดตั้งป้ายภาษาอังกฤษ เมนูอาหารสองภาษา จัดกิจกรรมที่ใช้ภาษาอังกฤษ และสร้างกลุ่มโซเชียลมีเดียให้เยาวชนฝึกสื่อสาร
- 3) **ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี** – ให้เยาวชนผลิตวิดีโอแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อพัฒนาทักษะและสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่น

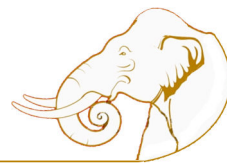
3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาในครั้งนี้เกี่ยวกับการใช้ภาษาอังกฤษของเยาวชนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมทั้ง 6 แห่งในจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งครอบคลุมถึงรูปแบบการใช้ภาษาอังกฤษ การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบุคคล และปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่พบเจอ ในการพัฒนาการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเพิ่มเติมให้มีความลึกซึ้งและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ดังนี้

- 1) ศึกษาปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อทักษะภาษาอังกฤษ เช่น การสนับสนุนจากครอบครัว ชุมชน และนโยบายภาครัฐ-เอกชน เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเยาวชนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมทั้ง 6 แห่งในสุรินทร์
- 2) พัฒนาแนวทางจัดกิจกรรมส่งเสริมภาษาอังกฤษ เช่น เวิร์กช็อป การแข่งขัน และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เพื่อยกระดับทักษะภาษาอังกฤษของเยาวชนในพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กำพล สุกันโท. (2561). *การพัฒนาชุดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในการท่องเที่ยวแก่ความู้ซ้างเด็ก และเยาวชน ตำบลแม่ยาว อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย*. รายงานการวิจัย. เชียงราย: วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จรัมจิต สร้อยสมุทร. (2565). *การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการพูดสื่อสารภาษาอังกฤษและความสุขในการเรียนโดยใช้บริบทท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา*. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 21(1): 213-217.
- ชายวิทย์ เกษตรศิริ. (2540). *การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ชายวิทย์ เกษตรศิริ. (2541). *วิถีไทย : การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์ พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง มหาชน.
- ขึ้น ศรีสวัสดิ์และคณะ. (2551). *การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาวัฒนธรรมของชุมชนชาวกลายในเขตอีสานใต้ และลาวใต้*. รายงานวิจัย ฉบับสมบูรณ์. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.

- ทวิวงศ์ ศรีบุรี. (2559). รอบตัวเรา คุณภาพการศึกษาของเด็กไทย. *UNISEARCH*. 3(3): 39-43.
- ฉันทยาภรณ์ สร้อยสุวรรณและคณะ. (2567). การวิเคราะห์ความต้องการความสามารถและรูปแบบการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของ พนักงานต้อนรับส่วนหน้าในยุควิถีใหม่กรณี ศึกษาโรงแรมและรีสอร์ทในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนครนายก. *วารสาร Journal of Roi Kaensarn Academi*. 9(1): 71-86.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (6548). *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเพรส แอนด์ดีไซน์ จำกัด.
- พนม คล้ายยา. (2563). การใช้สื่อดิจิทัลและความเป็นพลเมืองบนสื่อดิจิทัลของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทย. *วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์*. 24(1): 17.
- พระมหาบุญสุข ชัยชนะ. บุญมี พรรษา. วีระพงษ์ พงศ์คำอ้อ. พระมหาสันทัศน์ พงษ์สวัสดิ์. (2564). *การพัฒนาการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์*. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภราดร สุขพันธ์. (2561). การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษกับความเป็นบัณฑิตในยุคปัจจุบัน. *วารสาร มจร.ทริภูมัยปริทรรศน์*. 2(2): 89-111.
- ภัญญาภา ทองใส และคมสิทธิ์ สิทธิประการ. (2562). ปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษสำหรับธุรกิจเพื่อการท่องเที่ยวท้องถิ่น อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารราชพฤกษ์*. 17(3): 129.
- ภาณุมาศ เกษรสุริวงศ์และ สติพร เซวณชัย. (2566). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูภาษาอังกฤษใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 2. *วารสารบัณฑิตวิจัย*. 14(1): 81-97.
- ยุวดี นิรัตน์ตระกูล. (2538). ECO-TOURISM การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. *จุลสารการท่องเที่ยว*. 14(3): 2.
- รุ่งทิพย์ ฮุนตระกูล. (2567). การพัฒนารูปแบบสมรรถนะนิสิตกร มหาวิทยาลัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในยุคดิจิทัล. *วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา*. 36(3):171-181.
- ลลิตตา ภักดีวานิชและคณะ. (2567) แนวทางการพัฒนาทักษะการพูดสื่อสารภาษาอังกฤษด้วย TPACK Model ทางภาษาศึกษาและ การเรียนรู้ภาษาฐานโครงการงานสำหรับผู้เรียนยุคดิจิทัล. *วารสาร Journal of MCU Social Science Review*. 13(1): 424-435.
- ศิริ ฮามสุโพธิ์. Z2543). *ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต*. กรุงเทพมหานคร: โอเอสพรีนติ้งเฮาส์.
- ศุภกร ณ พิกุลและพระมหาประสิทธิ์เนตรรังสี. (2566). การพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อทักษะแห่งยุคดิจิทัล. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*. 5(2): 416-428.
- สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์. เปิดตัวเลขเที่ยวไทย ปี 66 ทะลุพุ่ง 28 ล้าน คน รวมรายได้ 54.411 ล้านบาท. 3 มีนาคม 2569. จาก <https://nbt2hd.prd.go.th/th/content/category/detail/id/2153/iid/246822>
- สำนักงานสถิติจังหวัดสุรินทร์. (2566). *รายงานสถิติจังหวัดสุรินทร์ พ.ศ. 2566*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- อนุชิต สอน สีดาและ วีระยุทธ จันลา. (2561). บทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารต่อการ ศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ ปริทัศน์*. 32(3): 1-5.

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งใน อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

The Efficient Performance of Employees in an Electrical Wire Manufacturing Factory in Bang Phli District, Samut Prakan Province

ภูมิภัทร โมฆรัตน์¹, อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ², รังสรรค์ ประเสริฐศรี³,
พระครูปลัดสุวัฒนอุดมคุณ⁴, พระมหานะ ปิยภาณี⁵

Bhumibhat Mokarat¹, Orapin Piyasakulkiat², Rangson Prasertsri³,
Phrakrupaladsuwatthana-udomkun⁴, Phramaha Mana Piyaphanee⁵

¹⁻³ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

¹⁻² Master of Public Administration Program Graduate School Kasem Bundit University

⁴⁻⁵ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

⁴⁻⁵ Machulalongkornrajavidyalaya University Surin Campus

Bhumibhat.Mok@gmail.com¹

Received : March 3, 2025;

Revised : November 8, 2025;

Accepted : November 10, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรในโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งใน อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์โรว์ ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 217 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.979 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติการทดสอบค่าที, การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีการเชฟเฟ ผลการวิจัยพบว่า

1) ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุต่ำกว่า 30 ปี ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ตำแหน่งระดับเจ้าหน้าที่ ระยะการปฏิบัติงานต่ำกว่า 5 ปี และมีรายได้ต่อเดือน 30,000 – 45,000 บาท

2) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความเฉลี่ยอยู่

ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านเวลา ด้านปริมาณงาน ด้านต้นทุน และด้านคุณภาพของงานตามลำดับ

3) ปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกตาม อายุ ประเภทตำแหน่งงาน และรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันมีประสิทธิผลการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ส่วนบุคลากรที่มีเพศ ระดับการศึกษา และระยะเวลาการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันมีประสิทธิผลการปฏิบัติงานที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ; การปฏิบัติงาน; บุคลากร; โรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี

Abstract

The objectives of this research are as follows: 1) To study the efficient performance of employees in an electrical wire manufacturing factory located in Bang Phli District, Samut Prakan Province. 2) To compare the personal factors and efficient performance of employees in an electrical wire manufacturing factory located in Bang Phli District, Samut Prakan Province. This is a quantitative research study. The population used in this research consists of employees in a wire manufacturing factory in Bang Phli District, Samut Prakan Province. The sample size was determined using the Taro Yamane formula, resulting in 217 participants. Data was collected using a questionnaire with a reliability of 0.979. The descriptive statistics used for data analysis include frequency, percentage, mean, Standard Deviation and hypothesis testing using t-tests, and one-way analysis of variance. When differences were found, pairwise comparisons were made using the Scheffe method.

The results of research found that:

1) The personal factors of the respondents mostly include being male, under 30 years old, having an education level below a bachelor's degree, holding a position as a staff member, with a work experience of less than 5 years, and earning a monthly income between 30,000 and 45,000 Baht.

2) The overall efficiency performance of employees in a wire manufacturing factory located in Bang Phli District, Samut Prakan Province has an average rating at the highest level. When considering each aspect in the highest level, order of highest to lowest average, they are as follows: time, work quantity, cost, work quality, respectively.

3) The comparison personal factors and the efficiency performance of employees in a wire manufacturing factory located in Bang Phli District, Samut Prakan Province, revealed that personnel with different ages, job positions, and monthly incomes showed no significant differences in efficiency performance. However, personnel with different genders, education

levels, and work experience durations exhibited statistically significant differences in efficiency performance at the .05 level.

Keywords: performance; employees; operation; electrical wire and cable factory in Bang Phli District

บทนำ

ปัจจุบันโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากในหลายด้าน ทั้งจากเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว พฤติกรรมของคนที่ทำงานที่จะต้องปรับตัวตามสถานการณ์ รวมถึงรูปแบบการทำงานที่มีความยืดหยุ่นและท้าทายมากขึ้น ซึ่งประเทศไทยได้มีการปรับปรุงพัฒนานโยบายและแนวทางในการบริหารจัดการ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้รูปแบบการทำงานมีความทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและผู้รับบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่ง ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2511 โดยการร่วมทุนระหว่างบริษัทผู้ผลิตสายไฟฟ้ารายใหญ่ภายในประเทศไทย และกลุ่มบริษัทผลิตสายไฟฟ้าแห่งประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นผู้ผลิตสินค้าที่มีคุณภาพสู่ตลาดโลก โดยมีเครือข่ายธุรกิจเชื่อมโยงกับฐานการผลิต และสำนักงานต่างๆ ในทวีปอเมริกา เอเชียและแอฟริกา เพื่อป้อนสินค้าให้แก่ลูกค้าในอุตสาหกรรมต่างๆ อาทิ พลังงาน การก่อสร้าง น้ำมันและก๊าซ เหมืองแร่ ตลอดจนอุปกรณ์สำหรับภาคการสื่อสารและโทรคมนาคม บริษัทเติบโตอย่างต่อเนื่องและมียอดการสั่งซื้อเพิ่มมากขึ้น และเพื่อให้เป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) ในการพัฒนาประเทศไทยโดยมีการกำหนดเป้าหมาย 5 ปี และได้มีการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศมีวัตถุประสงค์เพื่อพลิกโฉมประเทศไทยสู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” บริษัทจึงได้กำหนดแผนกลยุทธ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต โดยการพัฒนาคูคลองกร รูปแบบขั้นตอนการผลิตผลิตภัณฑ์ ตลอดจนเครื่องมือ และเครื่องจักรที่ทันสมัย เพื่อให้ผลผลิตออกมามีคุณภาพและตรงตามมาตรฐานสูงสุด สามารถส่งออกสินค้าไปยังตลาดต่างประเทศตามมาตรฐานสากล และแข่งขันได้ในตลาดโลก (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, [ออนไลน์], 2567)

ประสิทธิภาพ คือ การสร้างคุณภาพให้กับผลงาน การเพิ่มปริมาณของผลผลิต การลดระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และการลดต้นทุนในการผลิต ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสามารถนำมาเป็นเครื่องมือ หรือการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้ โดยมีการกำหนดเครื่องมือ หรือตัวชี้วัดเพื่อเปรียบเทียบทรัพยากรที่ใช้ไปกับผลผลิตที่ได้จากการปฏิบัติงานว่าดีขึ้นอย่างไร แค่นั้น ในขณะที่กำลังปฏิบัติงานตามเป้าหมายขององค์กร ซึ่งแนวคิดในการพัฒนาตัวชี้วัดในการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพจะสามารถนำมาวิเคราะห์แผนกลยุทธ์ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยในองค์กรที่อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้ (Peterson and Plowman, 1953)

ผู้วิจัยจึงได้ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยการให้ความสำคัญของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่สนใจนำผลที่ได้ไปพิจารณาเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
- 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

สมมติฐานของการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 เพศที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในโรงงานผลิตสายไฟฟ้า ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 อายุที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในโรงงานผลิตสายไฟฟ้า ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในโรงงานผลิตสายไฟฟ้า ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 ประเภทตำแหน่งงานที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในโรงงานผลิตสายไฟฟ้า ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 ระยะเวลาการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในโรงงานผลิตสายไฟฟ้า ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 6 รายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในโรงงานผลิตสายไฟฟ้า ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการที่แตกต่างกัน

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

- 1) ทราบถึงปัจจัยส่วนบุคคลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
- 2) ทราบถึงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
- 3) ทราบถึงความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

4) ผลที่ได้รับจากการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำหรับนำไปปรับปรุง และพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่ง ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพ คือ วิธีการ หรือการกระทำใด ๆ ที่นำไปสู่ผลสำเร็จ โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างคุ้มค่า ทั้งแรงงาน ต้นทุน และทรัพยากรของการผลิตให้ได้ผลลัพธ์ออกมาดีที่สุด (Peterson and Plowman, 1953) โดยปัจจัยที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพมี ดังนี้

1) คุณภาพ (Quality) คือ ผลของการปฏิบัติงานมีความครบถ้วนและถูกต้องเป็นที่น่าพึงพอใจ งานที่ได้ต้องมีคุณภาพผลงานมีความถูกต้องได้มาตรฐาน และก่อให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่า

2) ด้านปริมาณ (Quantity) คือ ปริมาณงานที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นไปตามความคาดหวังของหน่วยงาน โดยผลงานที่ปฏิบัติได้มีปริมาณที่เหมาะสมตามที่กำหนดในแผนงานหรือเป้าหมายที่บริษัท

3) ด้านเวลา (Time) คือ เวลาที่ใช้ในการดำเนินงาน จะต้องอยู่ในลักษณะที่ถูกต้องตามหลักการเหมาะสมกับงานและทันสมัย มีการพัฒนาเทคนิคการทำงานให้สะดวกรวดเร็วขึ้น

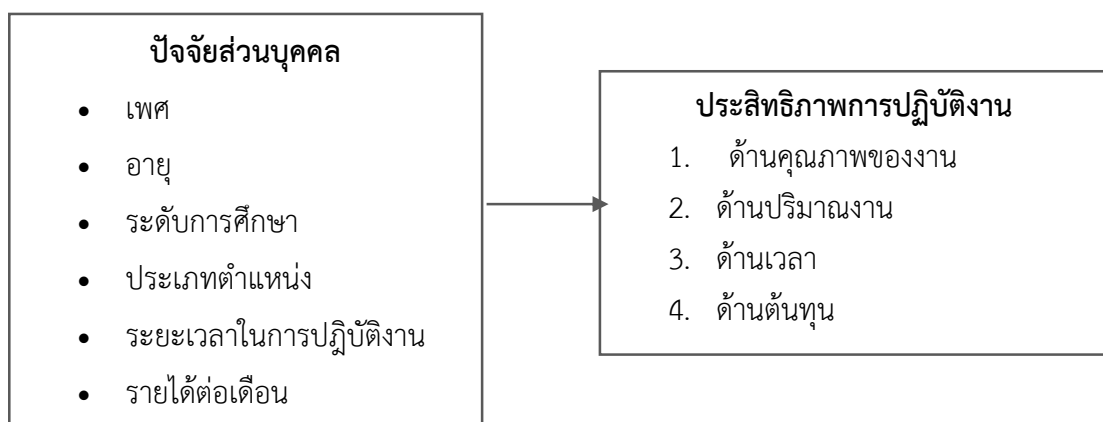
4) ต้นทุน (Cost) คือ ค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้น เพื่อก่อให้เกิดสินค้าและบริการ การมีความรู้ในด้านการจัดการต้นทุนจึงนับเป็นหนึ่งในความรู้พื้นฐานที่ผู้ประกอบการธุรกิจควรมี เพื่อที่จะควบคุม และบริหารต้นทุนให้ต่ำที่สุด โดยที่ยังคงสามารถนำเสนอสินค้า และบริการที่ดีตามมาตรฐาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้นำเสนอในส่วนก่อนหน้า สามารถกำหนดกรอบแนวคิดได้ดังแสดงในภาพที่ 1

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากร ได้แก่ บุคลากรในโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งใน อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีของทาร์โรว์ ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 217 คน และใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) จากบุคลากรที่ยินดีให้ข้อมูลและมีความสะดวกในการตอบแบบสอบถามจนครบตามจำนวน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีผลการประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน และมีค่าความเชื่อมั่นสอดคล้องภายในโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha Coefficient's Cronbach) เท่ากับ 0.979 โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลโดยทั่วไปของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา 4) ประเภทตำแหน่งงาน 5) ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และ 6) รายได้ต่อเดือน จำนวน 6 ข้อ โดยใช้คำถามลักษณะตรวจสอบรายการ (check list)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงงานผลิต สายไฟฟ้า แห่งหนึ่ง ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพของงาน 2) ด้านปริมาณงาน 3) ด้านเวลา และ 4) ด้านต้นทุน จำนวน 20 ข้อ โดยใช้คำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) หาค่าสถิติพื้นฐานในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) เพื่ออธิบายข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงงานผลิต สายไฟฟ้าแห่งหนึ่ง ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ สถิติ t – test, การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีการ Scheffe รวมถึงสถิติการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha Coefficient's Cronbach) เพื่อใช้ในการทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

ผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

วิเคราะห์โดยใช้สถิติการหาค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวม

(n = 217)

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านคุณภาพของงาน	4.41	.581	มากที่สุด
2. ด้านปริมาณงาน	4.43	.578	มากที่สุด
3. ด้านเวลา	4.50	.501	มากที่สุด
4. ด้านต้นทุน	4.43	.625	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.44	.511	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 แสดงถึงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = .511) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ ด้านเวลา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = .501) ด้านปริมาณงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = .578) ด้านต้นทุน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = .625) และด้านคุณภาพของงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = .581) ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้สถิติ t – test, สถิติ F-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีการ Scheffe ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร
โรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ปัจจัยส่วนบุคคล	ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงงานผลิตสายไฟฟ้า แห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี			
	t-test	F-test	P-value	ผลการทดสอบสมมติฐาน
เพศ	2.316	-	.021*	ยอมรับสมมติฐานที่ 1
อายุ	-	1.161	.326	ปฏิเสธสมมติฐานที่ 2
ระดับการศึกษา	-	8.473	.000*	ยอมรับสมมติฐานที่ 3
ประเภทตำแหน่งงาน	-	2.410	.092	ปฏิเสธสมมติฐานที่ 4
ระยะเวลาการปฏิบัติงาน	-	3.510	.016*	ยอมรับสมมติฐานที่ 5
รายได้ต่อเดือน	-	.789	.501	ปฏิเสธสมมติฐานที่ 6

จากตารางที่ 2 แสดงถึงผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีเพศแตกต่างกันมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน แตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติ t-test = 2.316 และ ค่า P-value = .021 ซึ่งค่า P-value มีค่าต่ำกว่า .05 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานที่

สมมติฐานที่ 2 บุคลากรที่มีอายุแตกต่างกันมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ไม่แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (F-test = 1.161 และค่า P-value = .326 ซึ่งมีความมากกว่า .05) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่

สมมติฐานที่ 3 บุคลากรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (F-test= 8.473 และค่า P-value = .000 ซึ่งค่าน้อยกว่า .05) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 4 บุคลากรที่มีประเภทตำแหน่งงานแตกต่างกันมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (F-test = 2.410 และค่า P-value = .092 ซึ่งมีความมากกว่า .05) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 5 บุคลากรที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานแตกต่างกันมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (F-test= 3.510 และค่า P-value = .016 ซึ่งค่าน้อยกว่า .05) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 6 บุคลากรที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F\text{-test} = .789$ และค่า $P\text{-value} = .501$ ซึ่งมีความมากกว่า .05) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลจะเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลและเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยอธิบายตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี จังหวัด

สมุทรปราการ พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมอยู่ที่ระดับมากที่สุดในด้านเวลา โดยสามารถบริหารจัดการเวลาในการปฏิบัติงานให้สำเร็จตรงตามแผนงานที่กำหนด ด้านปริมาณผลผลิตที่ได้มีความเหมาะสมตามเป้าหมาย ด้านต้นทุน สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและคุ้มค่า มีการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงานเพื่อผลิตเพื่อเพิ่มความแม่นยำ ลดการสูญเสีย และด้านคุณภาพที่มีการผลิตสายไฟฟ้าที่มีมาตรฐานเป็นไปตามข้อกำหนดที่ต้องการ สอดคล้องกับการศึกษาของ กัลยากร สิทธิวงศ์ (2566) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร: กรณีศึกษาศาลแขวงนครสวรรค์” ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ในเรื่องของการปฏิบัติงานได้สำเร็จตามปริมาณงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งบ่งชี้ให้เห็นว่าบุคลากรศาลแขวงนครสวรรค์มีความรู้ความสามารถและรับผิดชอบต่อจำนวน และหรือปริมาณงานที่ได้รับมอบหมายอย่างดีและดำเนินการจนสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

2. เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ อภิปรายผลการศึกษาเฉพาะการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 เพศที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในโรงงานผลิตสายไฟฟ้า ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้** แสดงให้เห็นว่าเพศมีผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน เช่นงานที่ต้องใช้แรงงานสูงมีความเหมาะสมกับเพศชาย เป็นต้น ซึ่งผลที่ได้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อติติ เฟ่งพิโรจ (2565) “ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล จังหวัดนราธิวาส” ผลการศึกษาพบว่า พนักงานส่วนตำบลที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 2 อายุที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในโรงงานผลิตสายไฟฟ้า ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ไม่แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้** จะเห็นได้ว่า อายุที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เนื่องจากงานบางประเภทอาจใช้ทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ มากกว่าอายุนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ธนภรณ์ พรหม

ราย (2565) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา” ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ที่มีอายุที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในโรงงานผลิตสายไฟฟ้า ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้** แสดงให้เห็นว่าระดับการศึกษามีผลกับการปฏิบัติงาน เช่นงานที่ต้องใช้ทักษะเฉพาะด้าน หรืองานที่ต้องการความละเอียดสูง จะต้องใช้ผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้และทักษะพิเศษ ที่จะต้องมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันออกไปด้วย สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปิยวรรณ บรรพชาติ (2563) “ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการที่ปฏิบัติงานในสำนักงานที่ดิน กรุงเทพมหานคร ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันสามารถปฏิบัติงานได้มีประสิทธิภาพ โดยพิจารณาจาก ด้านปริมาณงาน ด้านคุณภาพงาน ด้านเวลาทำงานสำเร็จทันการณ์ และด้านความประหยัด คุ่มค่า ในการใช้ทรัพยากร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 4 ประเภทตำแหน่งงานที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในโรงงานผลิตสายไฟฟ้า ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ไม่แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้** จะเห็นได้ว่าประเภทงานที่แตกต่างกันนั้นไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน เนื่องจากประสิทธิภาพการปฏิบัติงานขึ้นอยู่กับตัวบุคคล ไม่ใช่ประเภทของงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศุภเชษฐ์ สิทธิสุนทรวงศ์ (2565) “ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานตรวจสอบภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ” ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคลของบุคลากรสำนักงานตรวจสอบภายใน สำนักงานตำรวจแห่งชาติด้านประเภทตำแหน่งงาน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้**

สมมติฐานที่ 5 ระยะเวลาการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในโรงงานผลิตสายไฟฟ้า ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้** จะเห็นได้ว่าประสบการณ์ในการทำมีผลต่อ ทักษะและความสามารถ ประสบการณ์ทำให้พนักงานมีความรู้และทักษะเชิงปฏิบัติที่พร้อมใช้งาน ทำให้ลดเวลาในการฝึกอบรมและปรับตัวลงได้ สอดคล้องผลงานวิจัยของ ปนัดดา แซ่ตั้ง (2566) “ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานการเงินและบัญชีของหน่วยงานภายในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกำแพงเพชร” ผลการศึกษาพบว่า ระยะเวลาการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพการดำเนินงานการเงินและบัญชีของหน่วยงานภายในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกำแพงเพชร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

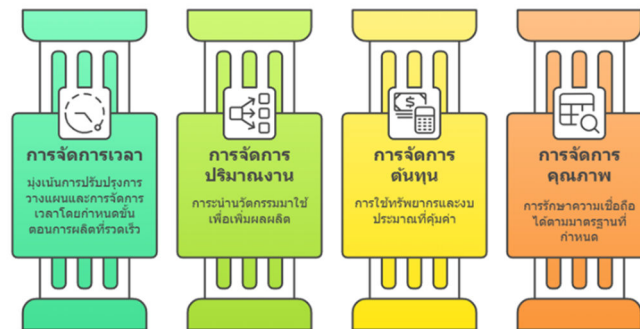

สมมติฐานที่ 6 รายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในโรงงานผลิตสายไฟฟ้า ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ไม่แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้** จะเห็นได้ว่าการที่มีรายได้หรือผลตอบแทนที่แตกต่างกันจะมีภาระหน้าที่ ที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันจึงทำให้ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อมรรวรรณ ใบเงิน (2565) “ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของบริษัทแห่งหนึ่ง” ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทแห่งหนึ่งไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ” ผู้วิจัยขอเสนอองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ดังนี้

การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในโรงงาน

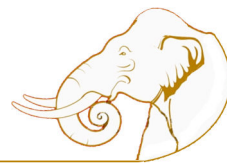

ภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงงานผลิตสายไฟฟ้า โดยบุคลากรต้องมีการบริหารจัดการเวลา โดยมีการวางแผนการเกี่ยวกับเวลาโดยลำดับขั้นตอนในการผลิตที่ดี การจัดการปริมาณงานเพื่อเพิ่มผลผลิตให้มากขึ้น มีการจัดการต้นทุนโดยการใช้ทรัพยากรและงบประมาณที่คุ้มค่า รวมไปถึงการรักษาความน่าเชื่อถือของผลิตภัณฑ์ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีอายุต่ำกว่า 30 ปี มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี โดยมีตำแหน่งระดับเจ้าหน้าที่ มีระยะเวลาปฏิบัติงานต่ำกว่า 5 ปี และมีรายได้ต่อเดือน 30,000 – 45,000 บาท
2. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการเปรียบเทียบการความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า อายุ ประเภท ตำแหน่งงาน และรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในโรงงานผลิตสายไฟฟ้า ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ไม่แตกต่างกัน ส่วนเพศ ระดับการศึกษา และระยะเวลาการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในโรงงานผลิตสายไฟฟ้า ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาในครั้งนี้ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ” จะเห็นได้ว่าประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการอยู่ในระดับมากที่สุด อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรให้ดียิ่งขึ้น ดังต่อไปนี้

1. ด้านเวลา ในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ จากผลการศึกษาที่มีการบริหารจัดการเวลาได้เหมาะสมสามารถปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมาย และจัดลำดับความสำคัญในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐานแล้วนั้น แต่จะต้องมีการรักษามาตรฐานในการวางแผนงาน และการบริหารจัดการด้านเวลาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อให้ผลงานออกมามีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น และเป็นที่ยอมรับของลูกค้าหรือผู้บริโภค อีกทั้งยังสามารถส่งออกสินค้าสู่ตลาดโลกได้ทันความต้องการ

2. ด้านปริมาณงาน การปฏิบัติงานของบุคลากรโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีการวางแผนบริหารจัดการกับปริมาณงานที่เพิ่มมากขึ้นภายในระยะเวลาที่กำหนด สามารถปฏิบัติงานเสร็จตามที่ได้รับมอบหมายได้อย่างถูกต้อง และครบถ้วน มีเทคนิคในการปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ผลผลิต ผลลัพธ์ของงานที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น องค์กรหรือหน่วยงานทั้งนี้หากมีการปรับปรุงแผนงานให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา และนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาช่วยในการปฏิบัติงานและการผลิตเพื่อให้เกิดความแม่นยำ ถูกต้อง และมีจำนวนเพิ่มขึ้นตามความต้องการของลูกค้า

3. ด้านต้นทุน การปฏิบัติงานของบุคลากรโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ มีการใช้ต้นทุนในการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือมีการบริหารงบประมาณตามท้องที่จัดสรรให้ ลดความซ้ำซ้อนของงาน เพื่อช่วยลดทรัพยากรที่ใช้ในการปฏิบัติงาน สามารถบริหารจัดการงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในการปฏิบัติงานได้อย่างคุ้มค่า ประหยัด และถูกต้อง ทั้งนี้หากมีการรักษามาตรฐานนี้ไว้ และหาวิธีการในการ

ช่วยลดต้นทุนด้านต่าง ๆ มาใช้ในหน่วยงาน ก็จะสามารถช่วยให้องค์กรนำงบประมาณไปใช้ในการบริหารด้านอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และดำเนินกิจการต่อไปอย่างยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

4. ด้านคุณภาพ การปฏิบัติงานของบุคลากรโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ปฏิบัติงานได้สำเร็จ มีคุณภาพ และถูกต้องตามเกณฑ์ที่กำหนด สามารถแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานได้สำเร็จอยู่เสมอ ผลงานเป็นที่ยอมรับ ถูกต้อง และเชื่อถือได้อย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งยังมีการจัดลำดับความสำคัญของงานเพื่อให้เกิดความสำเร็จในการปฏิบัติงาน และทบทวนปรับปรุงงานที่ปฏิบัติอยู่ให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเป็นไปตามมาตรฐานสากล

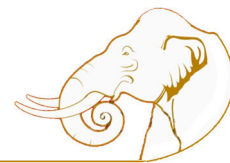
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาในครั้งนี้ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ” เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปเพิ่มเติม ดังนี้

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มบุคลากรโรงงานผลิตสายไฟฟ้าแห่งหนึ่งในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการเท่านั้น ซึ่งบุคลากรโรงงานผลิตสายไฟฟ้าพื้นที่อื่น อาจมีความคิดเห็นที่แตกต่างออกไป ควรมีการขยายพื้นที่ในการทำวิจัยให้กว้างมากขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้ทำการศึกษาลักษณะเดียวกันนี้ในพื้นที่อื่นในการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อเปรียบเทียบผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ จะทำให้เกิดการต่อยอดองค์ความรู้เรื่องประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในพื้นที่อื่น ๆ ที่กว้างขวางขึ้นต่อไป

2. การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาปัจจัยในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร เช่น กลยุทธ์ในการบริหารงานต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน หรือการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบการประเมินสภาพการทำงาน ปัญหาและอุปสรรคของบุคลากรเฉพาะแต่ละองค์กรต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่หลากหลายมิติ หลากหลายด้านมากขึ้น และสามารถนำไปปรับปรุงใช้ประโยชน์ในองค์กรที่มีความหลากหลายได้

3. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาวิเคราะห์เชิงผสมผสานหรือเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์ หรือทำการสนทนากลุ่มระหว่างบุคลากร เพื่อให้สามารถได้รับข้อมูลที่ชัดเจน มีรายละเอียด และมีข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น ทำให้สามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ได้สูงสุด เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยใหม่ ๆ ไปพัฒนาการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรให้มีศักยภาพและได้สินค้าและบริการที่มีคุณภาพตรงตามมาตรฐานสามารถแข่งขัน และส่งออกสินค้าสู่ตลาดโลกได้

เอกสารอ้างอิง

- กัลยกร สิทธีวงศ์. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร: กรณีศึกษาศาลแขวง นครสวรรค์. รายงานทางวิชาการ การฝึกอบรมหลักสูตรผู้อำนวยการระดับต้น รุ่นที่ 10. วิทยาลัยข้าราชการศาลยุติธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม.
- ธนภรณ์ พรณราย. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดสงขลา. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นบณพรัตน์ ทรัพย์ปกรณ์. (2565). ปัจจัยการบริหารองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่กรมการปกครองในจังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปิยวรรณ บรรพชาติ. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานที่ดิน. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปนัดดา แซ่ตั้ง. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานการเงินและบัญชีของหน่วยงานภายใน สังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกำแพงเพชร. วารสารวิชาการสาธารณสุขจังหวัดตาก 3(2): 115-130.
- ศุภเชษฐ์ สิทธิสุนทรวงศ์. (2565). ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานตรวจสอบภายใน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสน ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2567). แผนพัฒนายุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี. [ออนไลน์]. จาก <https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=index> (1 มีนาคม พ.ศ. 2567).
- อมรรณ ไบเงิน. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของบริษัทแห่งหนึ่ง. สารนิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- อติติ เฟงพิโรจ. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล จังหวัดนราธิวาส. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Peterson, E. and Plowman, G. E. (1953). Business Organization and Management. (3rded.). Ill: Irwin.

FACULTY TEAM BUILDING IN HIGHER EDUCATION: IMPACTS ON INDIVIDUAL GROWTH AND INSTITUTIONAL SUCCESS

Yongyut Khamkhong¹, Phraplad Sura Yanatharo²

¹Business English Program, Phranakhon Rajabhat University

²Mahachulalongkornrajavidyalaya Surin Campus

¹yongyut.k@pnru.ac.th, ²sura2479@hotmail.com

Received : April 8, 2025;

Revised : August 1, 2025;

Accepted : September 5, 2025

Abstract

Despite having high levels of education and skills, a group of university teachers might not be able to function effectively as a team. This research aimed to: 1) examine teachers' opinions on their team development, 2) explore selected cases of success and failure in teamwork, and 3) present possible guidelines for effective team building at both the program and university levels. The research included a survey of opinions from 50 teachers and semi-structured interviews with 6 of them from three different teams. The results showed that around 40% had never received any training in teamwork. Although most preferred to use a collaborative approach when dealing with personal conflicts within the team, about half still expressed a desire to remove certain members. It is suggested that individual teachers, teams, and the university management recognize the importance of teamwork at the program level and work together to create more effective and healthier team dynamics.

Keywords: team building; university; teachers

Introduction

University teachers are deemed experts in their fields of study and teaching. Their duties are regulated by the Ministry of Higher Education, Science, Research, and Innovation and mainly include teaching, research, community service, and the preservation of arts and culture. All university teachers hold at least a Master's degree. In most public universities,

they are required to teach a minimum of 12 hours per week, with the remaining time devoted to fulfilling their other responsibilities.

At the Bachelor's degree level, each program should have at least five teachers working as a team. To give a clearer picture, my university—Phranakhon Rajabhat University—offers 80 programs of study, with 375 teachers in total. Additionally, approximately 400 support staff help manage administrative duties and assist the university's 8,000 students. In the Business English program alone, five teachers are responsible for around 200 students.

After teaching for over 20 years at three different universities—both public and private—I've come to realize that while teachers are busy with their work and professional training, very little of that training focuses on team building or maintaining healthy team dynamics. In the past, some internal conflicts within teams have escalated to the public eye—with tragic consequences. For example, on May 18, 2016, a teacher at my university shot and killed two colleagues from the same Educational Administration program before taking his own life. All three were PhD holders and among the most senior teachers in the institution. The university had to recruit three new teachers to replace them (Matichon, 2016). The psychological trauma experienced by students and fellow teachers was immense and long-lasting. This shows just how crucial it is for teachers to recognize the importance of teamwork and receive regular training in maintaining it.

While the process of personal management in higher education institutions typically includes planning, selection, training and development, and promotion, team building is rarely part of that training. Teachers may be experts in their academic fields, but working together as a team can lead to intense internal conflict if not managed properly—something we've seen play out in the news repeatedly.

Recruiting, developing, and retaining talent are key strategies for sustaining any organization. "Recruiting" involves attracting and hiring the right people; "developing" includes investing in their growth and skills; and "retaining" means making employees feel valued, engaged, and satisfied. This also requires offering competitive compensation and benefits and fostering a positive work culture.

With all this in mind, we aim to examine university teachers' opinions on team development and their satisfaction with their current teams. The results of this research will provide insight into the realities of teamwork in universities today and may serve as a wake-

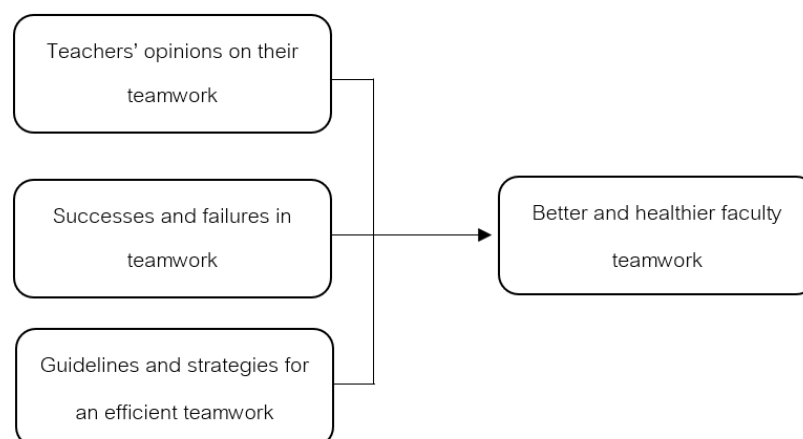
up call for university leadership at all levels to reconsider their strategies for fostering stronger team spirit. After all, the success of every teacher—and the institution as a whole—depends on how well its teams function.

Objectives

The research aimed to:

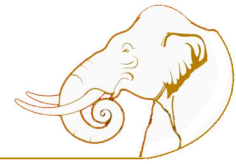
- 1) examine teachers' opinions on their team development.
- 2) explore selected cases of success and failure in teamwork.
- 3) present possible guidelines for effective team building at both the program and university levels.

Conceptual Framework

Methodology

The research utilized a mixed-methods approach, combining both quantitative and qualitative methods. Quantitative data were collected through an opinion survey of 50 teachers at state-owned Phranakhon Rajabhat University, Bangkok. In addition, semi-structured interviews were conducted with six teachers from three different teams, selected through purposive sampling. Descriptive statistics, namely, mean, frequency, and standard deviation were used to analyze the data. The research was conducted between January and May 2025.

Literature Review

Team building among university faculties is similar to the ones done in general business. It requires expertise, theories, time and effort of many people concerns. One prominent theory on team building is Tuckman's Stages of Group Development (Tuckman, 1965). This theory, developed by Bruce Tuckman in 1965, outlines a framework for understanding how teams form, work together, and achieve high performance over time. Tuckman proposed that teams go through five stages: Forming, Storming, Norming, Performing, and later added a fifth stage, Adjourning. These stages help explain the dynamics of group collaboration, conflict resolution, and cohesion. **Forming:** In this initial stage, team members get to know each other and establish ground rules. There's often polite interaction, but team roles and goals may not be clear. **Storming:** As team members begin working together, conflicts may arise as personalities clash and people vie for positions of influence. This stage is crucial for defining how conflicts are handled. **Norming:** In this stage, the team starts to develop cohesion and agree on norms, roles, and relationships. The focus turns to working together productively. **Performing:** The team operates at its highest efficiency, with members working collaboratively toward common goals, resolving issues smoothly. **Adjourning:** Teams eventually disband or change after completing their task, which can involve reflection on achievements and challenges.

Tuckman's theory emphasizes that each stage is important for team growth, and effective team building requires navigating through these stages, especially the storming phase, to reach high performance.

Teams often face a range of problems that can hinder their performance and success. One common issue is poor communication, which can lead to misunderstandings, misaligned goals, and a lack of clarity in task delegation. When team members do not share information effectively, it creates barriers to collaboration and can result in mistakes or delays in project completion (Luthans, 2020). Open, consistent communication is crucial to ensuring that everyone remains on the same page and that problems are identified and addressed early.

Another significant challenge teams encounter is conflict among members. Conflicts can arise from differences in opinions, working styles, or interpersonal dynamics, and if not managed properly, they can escalate and negatively impact team morale and productivity (Jehn & Mannix, 2001). Conflict within teams often leads to a breakdown in trust and

cooperation, which undermines the team's ability to work cohesively toward common objectives. Effective conflict resolution strategies are essential for minimizing the destructive potential of these issues while promoting healthy discussion and problem-solving.

Additionally, a lack of clear roles and responsibilities can create confusion and inefficiency in teams. When team members are unsure of their roles or have overlapping responsibilities, it can lead to duplicated efforts or critical tasks being neglected. Role ambiguity often leads to frustration, decreased job satisfaction, and reduced performance (Hackman & Oldham, 1980). Clear delineation of roles and responsibilities is vital to ensuring that team members understand their contributions and can work together seamlessly without redundancy or confusion.

Effective team management involves balancing leadership, communication, and delegation. A successful team leader must foster an environment of trust and respect, where each member feels valued and motivated to contribute toward shared goals. Leaders should ensure clear communication of expectations and responsibilities, creating a collaborative atmosphere where feedback is encouraged and respected (Northouse, 2021). The ability to delegate tasks based on individual strengths is key, ensuring that work is distributed efficiently while also providing opportunities for professional growth.

Lastly, goal alignment plays a pivotal role. Teams that succeed have a shared vision and clear, achievable goals that all members are committed to. These teams maintain focus and stay motivated by having a common purpose that drives their actions. In contrast, teams that do not succeed often lack a sense of shared direction or have poorly defined goals, which leads to confusion, a lack of accountability, and disjointed efforts (Hackman & Oldham, 1980). Clear objectives, combined with accountability and support, are essential for ensuring that team members remain engaged and productive.

Can we learn from the military team building?

It is very common to see that the team building was emphasized in military as they have to work as a team. The questions occurred to me is: how they do the team building behind those boot camps?

The military has long been recognized for its ability to build highly successful teams, a feat that can be attributed to several key factors, including rigorous training, strong leadership, and a well-defined chain of command. Military teams are trained intensively to

function cohesively in high-pressure situations, with each member fully understanding their role and responsibilities. This level of preparedness is achieved through repeated drills and scenarios that simulate real-life challenges, fostering a sense of discipline and unity (Mastroianni, 2011). By building competency and trust through consistent training, military teams are equipped to execute their missions with precision, even in unpredictable and dangerous environments.

Leadership plays a pivotal role in the success of military teams. Military leaders are trained to make quick, effective decisions, often under immense pressure. They provide clear instructions and ensure that their team members understand and are aligned with the mission's objectives (Northouse, 2021). Moreover, military leadership emphasizes leading by example, which fosters a culture of respect and trust within the team. This strong leadership presence helps teams remain focused and resilient, even when faced with adversity or complex challenges.

A third critical factor is the military's highly structured environment, which establishes a clear chain of command and well-defined protocols for decision-making. This hierarchy allows for efficient communication and rapid responses in high-stakes situations, reducing confusion and ensuring that all team members are operating with the same strategic priorities (Kotter, 2012). This clear structure enables military teams to maintain order, discipline, and accountability, ensuring that they can execute complex tasks efficiently and effectively.

Learning team building from NASA

A notable example of a successful team is NASA's Apollo 11 mission team, which successfully landed the first humans on the moon in 1969. This team's success can be attributed to a combination of strong leadership, clear communication, and a unified commitment to a well-defined goal. Under the leadership of NASA administrator James Webb and mission commander Neil Armstrong, the Apollo 11 team consisted of astronauts, engineers, scientists, and support staff, all working together with a shared vision of achieving the moon landing. Each member had a specific role, and tasks were delegated based on individual expertise, creating a highly efficient and focused team.

Communication was critical to the success of Apollo 11. With so many moving parts, from the astronauts in space to the teams at mission control, effective communication was

essential to keep everyone aligned and informed. The team relied on clear, structured communication protocols, which ensured that information flowed seamlessly between ground control and the spacecraft. This was vital, especially in high-stakes moments, such as the lunar landing and the astronauts' return to Earth (Smithsonian, 2025).

Furthermore, the Apollo 11 team demonstrated exceptional collaboration and problem-solving abilities, especially when unexpected challenges arose, such as when the lunar module encountered fuel and navigation issues during the descent to the moon's surface. The team's ability to remain calm, trust each other's expertise, and quickly devise solutions allowed them to overcome these challenges and complete their mission successfully. The Apollo 11 mission is a classic example of how teamwork, driven by clear leadership, communication, and a common goal, can lead to groundbreaking achievements.

Conflict Mode Theory

Another theory that is well known for addressing team conflicts is Thomas-Kilmann Conflict Mode Instrument (TKI), developed by Kenneth W. Thomas and Ralph H. Kilmann in 1974. This model describes five distinct modes of handling conflict within teams, based on assertiveness and cooperativeness. Each mode reflects how individuals or teams might approach conflict resolution, and understanding these modes can help teams navigate conflicts more effectively. 1) **Competing** (High Assertiveness, Low Cooperativeness): In this mode, individuals pursue their own interests at the expense of others. It's often used when quick, decisive action is needed, but can create tension in teams if overused. 2) **Collaborating** (High Assertiveness, High Cooperativeness): This is a win-win approach where parties work together to find a solution that satisfies everyone's concerns. It fosters long-term collaboration and problem-solving, but may take more time. 3) **Compromising** (Moderate Assertiveness, Moderate Cooperativeness): In compromising, both sides give up something to reach a mutually acceptable solution. This mode is practical when time is limited, though it may result in suboptimal outcomes for both parties. 4) **Avoiding** (Low Assertiveness, Low Cooperativeness): In this mode, individuals do not engage in the conflict and simply avoid the issue. While it may be useful for defusing short-term tensions, it can allow conflicts to grow if left unresolved. 5) **Accommodating** (Low Assertiveness, High Cooperativeness): Here, one party prioritizes the other's concerns over their own. It's useful

for preserving harmony, but if overused, it can lead to resentment or imbalance within the team (Thomas & Kilmann, 1974).

The TKI model emphasizes that no single conflict-handling mode is inherently better than the others. Instead, the effectiveness of each mode depends on the context of the conflict and the goals of the team.

By understanding the related theories about team building and conflict management, it might help create a better and efficient teamwork among faculty members in our university. All in all, team building was made out of strong leadership, communication, goal alignment and mutual trust among team members. The clear hierarchical management like in the military might also help making the team working more efficient to achieve their targeted goals.

Results

We designed a survey questionnaire and distributed it to 50 faculty members of Phranakhon Rajabhat University via Google Forms, without targeting any specific group. A total of 45 responses were received, resulting in a 90% response rate.

(N=45)

	Numbers	%
Gender		
Male	13	29
Female	32	71
Years of Working		
1-5 years	11	24.4
6-10 years	20	44.4
>10 years	14	31.1
In a team, you look at yourself as:		
Collaborative	32	71.1
Compromising	8	17.8
Avoiding	4	8.9
Confrontational	1	2.2

Seventy-one percent of the respondents were female teachers. Most of the respondents (44.4%) had worked at the university for 6–10 years. The majority perceived themselves as using a collaborative style when working in a team, while only 2.2% preferred a confrontational style. This suggests that most respondents tend to be diplomatic—or at least appear to be. It also indicates that most team members try to avoid confrontation and are willing to discuss and resolve problems in a positive manner.

The opinion survey consisted of 14 items. Each statement was unique, and some were even challenging or controversial to answer. Since no names or program affiliations were requested, it is likely that the respondents answered honestly and from the heart. Responses were measured using a five-point Likert scale, where: 5 = strongly agree; 4 = agree; 3 = neutral; 2 = disagree; and, 1 = strongly disagree.

(N=45)

Statements	$\bar{x}$	S.D.
1. Your team has a plan on the workforce.	3.57	0.69
2. Team members have participated in recruiting a new member.	3.55	0.84
3. Your team have received a training on team development.	3.06	1.02
4. Your team has examined and evaluated the teamwork.	3.00	1.06
5. Working environment and motivation were made to build up your teamwork.	3.37	1.00
6. You are happy with the current team.	3.71	0.75
7. All team members are trying to adapt themselves to the teamwork.	3.93	0.68
8. Your team prefer to find constructive solutions.	3.73	0.71
9. Your team are witch-hunting, finding faults from each other.	2.55	1.03
10. Your team has a suitable leader.	3.66	0.95
11. All team members have maturity.	3.86	0.58
12. You are caring for and loving your team.	3.82	0.38
13. Some members should not be in this team.	2.44	1.27
14. When a member has problems, the team will help him/her.	4.06	0.80

While most respondents agreed that their team has a workforce plan ($\bar{x} = 3.75$) and that they participate in the recruitment process for new members ($\bar{x} = 3.55$), it is interesting to note that only a handful have received training on team development ($\bar{x} = 3.06$). This

suggests that around 40% have either rarely or never received teamwork training. Similarly, in response to Statement 3, only 60% ($\bar{x} = 3.00$) reported that they have examined and evaluated their team's performance.

Despite this, respondents generally expressed satisfaction with their teamwork ($\bar{x} = 3.71$), representing approximately 74%. This also implies that the remaining 26% may be experiencing frustration within their teams. Statement 7 revealed a positive outcome ($\bar{x} = 3.93$), indicating that respondents are actively trying to adapt themselves to their teams.

Statement 9, a deliberately controversial item meant to prompt deeper reflection, yielded a remarkable result: the respondents ($\bar{x} = 2.55$) acknowledged that witch-hunting behavior exists within their teams—slightly over 50% agreed with this statement. On the bright side, this means that nearly half of the respondents do not experience such behavior.

Around 73% of respondents ($\bar{x} = 3.66$) expressed a preference for their team leader, suggesting that 27% are not particularly satisfied with their leadership. Another controversial item, Statement 13, revealed that about 48% of respondents ($\bar{x} = 2.44$) believe some team members should be removed. This number is quite high, considering that most teams consist of only five teachers. Interestingly, this contrasts with Statement 12, where respondents claimed to care about their team ($\bar{x} = 3.79$), yet some still expressed the desire to remove certain members. Finally, Statement 14 offers a more encouraging view: respondents ($\bar{x} = 4.06$) showed a strong willingness to support each other in times of need.

The Interviews

Among the 80 program teams in our university, I purposively selected three teams with whom I have a personal connection and who I believed would be willing to cooperate in an interview. I reassured all participants that their identities would be kept confidential and that no audio recording would be made. I interviewed two members from each team—six teachers in total—individually, using the same set of questions: 1) Have you experienced any troubles with your team? 2) How did your team help you grow professionally?

"I was recruited to the team over five years ago, and I had trouble adjusting from the very first day. Maybe it's because I'm older than the others. I struggled to fit in. There were only five of us, but the team split into two groups, and we fought so fiercely that we had no energy left for teaching. Some teachers even encouraged students to dislike other teachers. The students were psychologically affected and started leaving the program one

by one. Sadly, the program was eventually shut down due to a lack of students. Each of us had to look for work elsewhere. I applied to join another team, but it wasn't in my area of expertise. The bad experience still haunts me. I've had to seek medical treatment to calm my nerves, even now," said Teacher A, her voice trembling. Despite having joined a new team within the same university, she still mourns the past experience.

Teacher B, who used to be in the same team as Teacher A, previously worked as a flight attendant for a prestigious airline before retiring to become a university lecturer.

"I never imagined that being a teacher would bring so many problems into my life. Maybe it's the generation gap in our team. The younger teachers stuck together, while the older ones had a different mindset. We clashed on everything. We used harsh and even vulgar language, shouting at each other in meetings. Students started to drop out. We were blamed by the management, and all of us suffered because of the mess we created. No one walked away from that team without emotional scars. The university had invested millions of Baht in facilities and our salaries, and now it's all abandoned—like a cemetery. It's traumatic. We reported the issues to our supervisors, but they ended up siding with our rivals. I was labeled the troublemaker instead." Teacher B is currently searching for a new job, as he no longer has any students to teach.

The university has already closed down the program where Teacher A and Teacher B worked. I visited their office and saw the once-expensive facilities that used to be filled with young, energetic students. Now, everything has been completely abandoned. It's hard to believe that faculty teamwork—or the lack of it—can be so powerful that it leads to the closure of an entire program.

Teacher C and Teacher D are part of another team that has shown significant progress over the past seven years. They both admitted that they initially struggled to adjust to one another, facing challenges as well. However, they chose to set their differences aside and focused instead on academic development and student projects.

Teacher C said: *"When I first came here, the team was still recovering from years of internal conflict. But now, after seven years, we've all grown academically. Most of us have earned higher academic ranks, and we've published papers in prestigious journals. Almost everyone now has a PhD. Every year brings more good news, and we celebrate often. I went through a bit of a stormy period in the beginning, but that's long gone. I'm happy with my team, and we all support each other."* He added that focusing on academic

growth leaves little time or energy for internal politics—“*Keeping busy is the key,*” he emphasized.

Teacher D shared: *“I was persecuted the most in the past by some team members, but I decided to focus all my energy on writing. I’ve authored textbooks, research papers, and journal articles. Now, I’m seen as a resource person in the team, and I even provide academic counseling to others. I’ve become ‘somebody.’ I’m continuing to pursue higher academic ranks because I believe that respect and recognition will follow. My past trauma has fueled my drive to grow professionally. We should channel our energy into positive outcomes—internal politics, whether inside or outside the team, is a complete waste of time.”* Teacher D now holds the rank of Assistant Professor with a PhD, and he is working toward becoming an Associate Professor.

Teachers E and F belong to the third team I approached. They both admitted that, over the years, several team members had resigned due to persistent internal conflicts. In one serious case, a resigned team member sued another for defamation. The dispute went to court, draining both parties financially and emotionally. One of them eventually sought help from a psychiatrist.

Teacher E shared: *“Our team is constantly looking for a scapegoat—or a ‘witch’—within the group. It’s hard to explain to outsiders. Once someone is targeted, they suffer until they eventually leave. The internal conflicts became so overwhelming that I had to take medication for depression. My best friend ended up suing me and other team members. We had to attend court hearings regularly—it was a complete waste of time, money, and mental health. Witch-hunting has become the norm in our team. I don’t know when it will stop. Maybe it’s because we’re all women, and gossiping eventually turns into something hurtful. Now, I just want to retire in peace.”*

Teacher F: *“I’m the most senior member of the team. I’m nearing retirement, and I feel sorry for my team. Internal conflicts often flare up during meetings, and I’ve become so fed up that I’ve walked out several times. It feels like a never-ending childish game. Sometimes, we argue over trivial matters and forget that we have 400 students who look up to us as their teachers. To cope with my mental stress, I started taking on work outside the team. I volunteered for university-wide functions to keep myself so busy and exhausted that I wouldn’t have the energy to engage with the team. The real cause of our team’s problems might stem from a lack of manpower. There’s always too much work for*

everyone, and perhaps we don't know how to allocate responsibilities properly. What we really need is stronger team management."

In the past three years, their team has lost three out of five members, which is an alarmingly high turnover for such a small group.

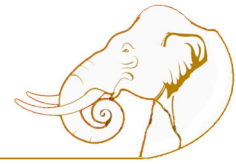
Discussion

The results from the questionnaire revealed that most respondents preferred to use a *collaborative* style and a peaceful approach to settle problems within their team. However, a handful still opted for a *confrontational*, tit-for-tat approach that can lead to emotional trauma on both sides. The approach each team member chooses is critical to maintaining team harmony, as it can lead either to the survival or the breakdown of teamwork. While the collaborative style may take longer than other methods, it satisfies all parties—it's the win-win approach that leaves everyone happy (Thomas & Kilmann, 1974).

Softer approaches like *collaborative* or *compromising* styles—where both parties sit down and talk—reflect the maturity of team members. However, these approaches are ineffective if the maturity levels within the team are vastly different. The situation worsens when a less mature member chooses a confrontational style to handle conflicts. This finding aligns with the study by Luca & Tarricone (2001), which found a strong correlation between emotional intelligence and team success.

Therefore, there is a clear need for training in team building, giving team members the chance to better understand one another and view conflicts from different perspectives. Effective team-building training can lead to deeper understanding and increased empathy among team members. About 40% of survey respondents revealed they had never received any such training. This suggests that they were simply placed together to work and left to sort out issues on their own. This may explain why 48% of respondents believe that certain members should not be in their team. In such small teams—usually consisting of just five teachers—it is disheartening to see a desire to exclude others.

McEwan et al. (2017) emphasized that even highly skilled individuals need proper training to form cohesive teams, as training enhances overall team performance. It equips members with essential skills and the mindset to collaborate effectively, communicate openly, and overcome challenges together.

However, the research results may also suggest that these issues are not isolated. Other teams may be facing similar problems. The opinion survey involved 45 respondents, which is equivalent to roughly nine teams (assuming five members per team). While nine out of 80 teams may not represent the majority, it's a significant enough sample to offer insights into team dynamics.

Interviews with members from three different teams also shed light on deeper, more personal challenges. One team, for example, was entirely dysfunctional—so much so that the university had to shut down the program due to a lack of student enrollment. The internal conflicts affected student morale and led to a total breakdown. In the end, everyone suffered. This is a clear example of a *lose-lose* outcome caused by confrontational approaches. According to the interviewees, even academic meetings became emotionally charged, with harsh language used—something that should never happen in an educational environment.

The second team was deemed successful because they focused on their work and individual growth in their academic careers. Four out of five members are now Assistant Professors, a prestigious rank that is hard-earned in Thailand, as it must be approved by the higher education ministry. Three of them have completed their PhDs, one is almost finished, and one is working on advancing their academic rank. The members with the Assistant Professor rank are currently working toward becoming Associate Professors at the time of this research. Meanwhile, they continue to care for the students enrolled in their program, supporting each other in all student projects. This example taught us that when each team member realizes their potential and focuses on academic growth, the teamwork can run more smoothly on its own. They might not collaborate perfectly as a team, but they are all satisfied with the benefits gained from their higher academic rankings. Among the three teams I interviewed, this one is in better condition than the others.

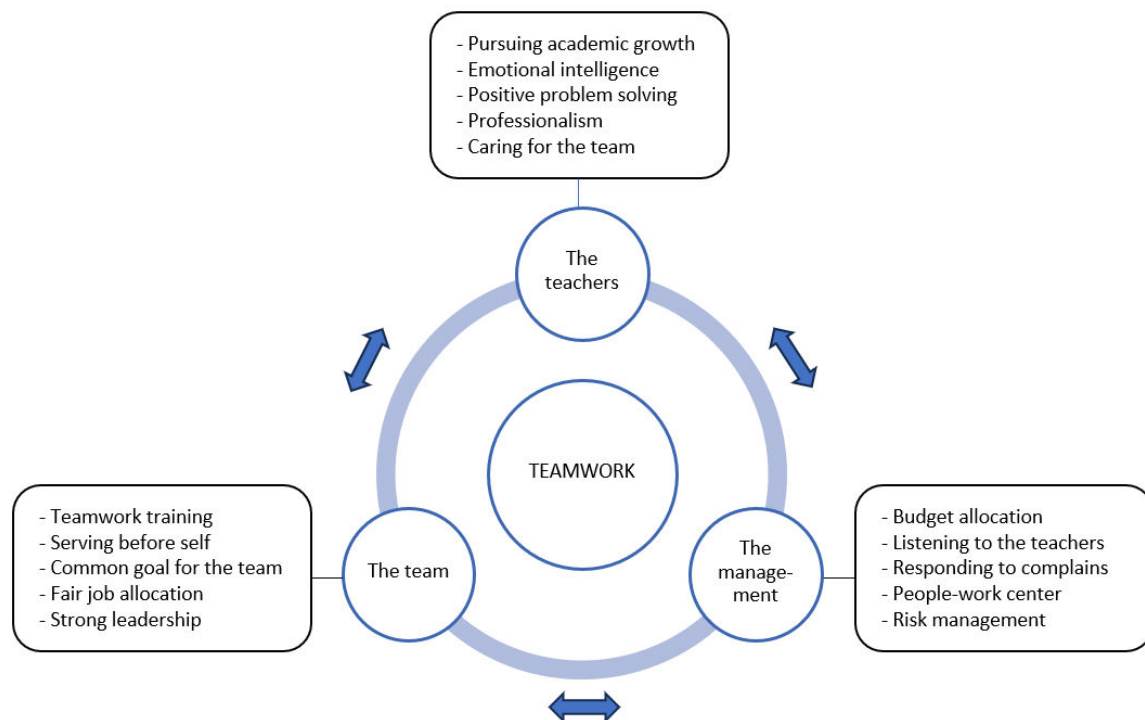
The third team I interviewed had a unique problem: they had already sought legal help. They sued each other, and one by one, they left the team for other jobs. The rifts within the team were so significant that three out of five members had left in the past few years. The interviewed teachers stated that the culture of "witch-hunting" among team members was the cause of their dysfunction. They believe this negative norm must be stopped. However, once such a culture is established, it is difficult to change the atmosphere quickly. It takes time for the team to alter its dynamics. The "witch-hunting"

culture was also found in the study by Gombakomba et al. (2017), which identified that a lack of teamwork can lead to challenges such as witch-hunting, hatred, and a lack of cooperation. The study also pointed out that causes for the lack of teamwork include gossip, jealousy, poor communication, mistrust, lack of respect, egocentrism, unfriendly policies, and a lack of transparency.

The respondents' statements seemed like a plea to the university management, asking for team-building training. Such training requires a small budget, a norm in many government universities. It is preferred that the trainers come from outside the university, as the staff tends to listen more to outsiders than to those they already know. It may be a misconception to assume that all university lecturers, due to their high level of education, automatically know how to adjust and work together as a team. The tragic murder and suicide of three senior lecturers from the same team on the university grounds in 2016 highlighted the weaknesses in teamwork that need to be addressed. This aligns with the findings of Don and Raman (2019), who stated that leadership can help develop a spirit of cooperation and a sense of family among team members. This underscores the fact that school management must show care and compassion for junior faculty members.

Body of Knowledge

The research results can be summarized into the following Body of Knowledge:

To create or maintain efficient teamwork at the program level, it was found that three responsible units within the university need to share responsibilities. Teachers should recognize the importance of pursuing academic growth, as it will be beneficial to both students and the university in the long term. It is also crucial for all team members to possess emotional intelligence and maturity. Additionally, individual teachers are expected to choose positive approaches when dealing with personal conflicts within the team.

The team needs regular training on team development so that all members understand the importance of working together as a team. They should have clear goals as a team. Leaders also play an important role in allocating fair tasks to all members without prejudice.

For university management, beyond budget allocation, there should be a systematic complaint-response system to ensure they are aware of what is happening at the program level. Risk management should involve team development at the program level; otherwise, the management will have to repair the damage after it occurs. It is also essential for management to maintain a balance between work and people achievements.

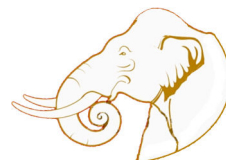
Conclusion

A team of faculty members in a university, like any other team, needs training for team development. The three groups that can help create effective teams among teachers are the individual teacher, the team, and university management. The successful teams interviewed revealed that success comes when each teacher focuses on academic growth and possesses enough maturity. The team itself requires strong leadership and regular training on teamwork. It was suggested that the management implement a complaint-response system where teachers' grievances can be heard. Additionally, appropriate strategies should be in place to support the growth of each team. If these triangular aspects are implemented, it is highly likely that each individual teacher will grow academically, and the institution will move toward a successful path.

References:

- Don, Y. and Raman, A. (2019). School management and leadership: teamwork in schools. *Multidisciplinary Journal of Instruction*, 1(2), 14-36.
- Gombakomba, J., Oyedele, V., Chikwature, W. and Oyedele, O. (2017). Facts and fallacies On teamwork between school administrators and teachers in secondary schools in Mutasa District of Manicaland Province, Zimbabwe. *International Journal of English Literature and Social Sciences*, 2(3): 31-42.
- Hackman, J. R., & Oldham, G. R. (1980). *Work redesign*. Addison-Wesley.
- Jehn, K. A., & Mannix, E. A. (2001). The dynamic nature of conflict: a longitudinal study of intragroup conflict and group performance. *Academy of Management Journal*, 44(2): 238-251.
- Kotter, J. P. (2012). *Leading change*. Harvard Business Review Press.
- Luca, J., & Tarricone, P. (2001). *Does emotional intelligence affect successful teamwork?* Proceedings of the 18th Annual Conference of the Australasian Society for Computers in Learning in Tertiary Education. Melbourne, Australia, 9-12 December 2001. <https://ro.ecu.edu.au/ecuworks/4834/>
- Luthans, F. (2020). *Organizational behavior: An evidence-based approach*. McGraw-Hill Education.
- Mastroianni, G. R. (2011). Military psychology: Concepts, trends, and interventions. *Military Psychology*, 23(1): 1-10.
- Matichon. (2016). *Suicide by a teacher can lead to copycat*. Retrieved April 5, 2025 from https://www.matichon.co.th/local/news_141932 (Thai)
- McEwan D, Ruissen GR, Eys MA, Zumbo BD, Beauchamp MR. (2017). The effectiveness of teamwork training on teamwork behaviors and team performance: a systematic review and meta-analysis of controlled interventions. *PLoS One*, 12(1): 1-23.
- Northouse, P. G. (2021). *Leadership: Theory and practice* (9th ed.). SAGE Publications.
- Smithsonian. (2025). *Apollo program*. Retrieved April 8, 2025 from <https://airand.space.si.edu/explore/topics/spaceflight/apollo-program>
- Thomas, K. W., & Kilmann, R. H. (2008). *Thomas-Kilmann conflict mode instrument*. Xicom.
- Tuckman, B. W. (1965). Developmental sequence in small groups. *Psychological Bulletin*, 63(6): 384-399.

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียน
ในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
Academic Administration of School Administrators to Develop
Students' Learning Skills in the Digital Age under Ubon Ratchathani
Primary Education Service Area Office 5

ชญาดา ฝ้ายไทย

Chayada FaiThai

สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี

Educational Administration Graduate School Ratchathani University

Chayadafaithai10@gmail.com

Received : August 12, 2024;

Revised : October 4, 2024;

Accepted : January 30, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 และ 2) ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน 65 คน และหัวหน้างานวิชาการ 64 คน รวมทั้งสิ้น 129 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ผลการวิจัย พบว่า

1) สภาพการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2) แนวทางการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล เช่น (1) งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (2) งานพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และ (3) งานพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา

ข้อสรุปจากการวิจัย มีดังนี้ (1) งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรจัดให้มีพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล (2) งานพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (3) งานพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ควรส่งเสริมสื่อที่มีความเหมาะสมกับแนวทางการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล (4) งานวัดผล การประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ควรนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (5) งานนิเทศการศึกษา ควรสร้างแนวทาง

การนิเทศแบบชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยง (6) งานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรส่งเสริมให้ครูใช้การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และต่อยอดให้มีความก้าวหน้าทางวิชาชีพ และ (7) งานประกันคุณภาพการศึกษา ควรส่งเสริมให้ครูปรับปรุงการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ; ทักษะการเรียนรู้; ยุคดิจิทัล

Abstract

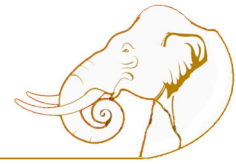
This Article aimed to (1) study the academic administration of school administrators to develop students' learning skills in the digital age and (2) study the academic administration guidelines of school administrators to develop students' learning skills in the digital age. This research is survey research. The sample group included 65 school directors and 64 academic heads, totaling 129 people, obtained by stratified random sampling. The research results were found as follows;

1) Conditions of academic administration by school administrators to develop student's learning skills in the digital age, the overall level, and each aspect are at a high level.

2) Academic management guidelines for school administrators to develop student's learning skills in the digital age, such as (1) educational institution curriculum development work (2) learning management process development work and (3) educational media, innovation, and technology development work.

Conclusions from the research are as follows: (1) Educational institution curriculum development work. A curriculum should be developed to develop students' learning skills in the digital age. (2) Development of learning management processes. Proactive learning should be promoted. (3) Development of educational media, innovation, and technology Media that are appropriate for learning methods in the digital age should be promoted. (4) Evaluation, evaluation, and transfer of academic results. Assessment results should be used to develop learner quality. (5) Educational supervision work. A supervisory and mentoring approach should be created. (6) Research to develop educational quality Teachers should be encouraged to use research to develop the quality of their students. and continue to advance professionally and (7) educational quality assurance work teachers should be encouraged to improve learning management to develop students' learning skills in the digital age.

Keywords: academic administration; learning skills; digital age

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดคุณภาพนั้น สิ่งหนึ่งที่เป็นคุณภาพของผู้เรียนที่เชื่อมั่นว่าคุณภาพผู้เรียนจะได้บรรลุหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 นั้น จะต้องมีการบวนการสู่ความสำเร็จ มีองค์ประกอบและปัจจัย คือ คุณภาพของผู้เรียนที่โรงเรียนต้องประกันคุณภาพต่อผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียว่าผู้เรียนจะต้องมีคุณภาพและมาตรฐานตามหลักสูตร มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 การจัดการศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ รวมทั้งการปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักสำคัญ ซึ่งมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก หากบุคลากรไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ ไม่มีทักษะทางด้านการบริหารงานวิชาการ หรือเจตคติที่ดีเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ ย่อมส่งผลเสียต่อระบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน ดังนั้นการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับยุคสมัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่ผู้บริหาร ครู และผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะที่จำเป็น และมีเจตคติที่ดีต่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัล

รายงานสรุปผลการทดสอบระดับชาติ O-net ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ที่พบว่า มีผลการทดสอบอยู่ในกลุ่มท้ายจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) จำนวน 183 เขต (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5, 2566) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงคุณภาพในการบริหารจัดการศึกษา การส่งเสริม พัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนจึงมีความจำเป็นเร่งด่วนในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนดังกล่าว

จากสภาพปัญหาดังกล่าวจึงศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้นำแนวทางที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ และมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อคุณภาพผู้เรียนอันเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการในการทำงานโดยมีผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติภารกิจอย่างเป็นระบบในสถานศึกษาที่ดำเนินการการบริหารงานในสถานศึกษาเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อต้องการพัฒนาหรือให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคมให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาท และมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่องค์การได้กำหนดไว้และสามารถบริการทางการศึกษาแก่สังคมได้เป็นอย่างดี

ขอบข่ายการบริหารงานที่มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบหลักในการบริหารด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป ให้เกิดผลสัมฤทธิ์สอดคล้องกับบริบทของชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่ในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นทั้งคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข

2. แนวคิดการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาหรือโรงเรียนเกี่ยวกับการปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด เพราะเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาทุกแห่ง คือ การให้ความรู้ทางด้านวิชาการแก่ผู้เรียน การบริหารงานวิชาการประกอบด้วยงานหลายอย่าง สิ่งสำคัญของงานด้านวิชาการ คือ หลักสูตรเป็นตัวกำกับงานด้านวิชาการในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมาตรฐานได้ตามเจตนารมณ์ของการศึกษาให้มากที่สุด

กระบวนการบริหารงานวิชาการเป็นการวางแผนพัฒนาหรือการวางแผนกลยุทธ์ โดยการนำแผนไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ควรใช้เทคนิคเชิงบูรณาการโดยส่งเสริมการทำงานเป็นทีม สร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร รวมถึงพยายามให้บุคลากรปฏิบัติงานให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงในด้านปฏิรูปการเรียนรู้หลักสูตร และระบบการบริหาร มีการตรวจสอบการดำเนินงานโดยการประเมินผลก่อน/ระหว่าง/เมื่อสิ้นสุดงาน การรายงานผล การวิเคราะห์ ปรับปรุง แก้ไข เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป ทั้งนี้กระบวนการบริหารงานวิชาการ มีขั้นตอน คือ การวางแผนการบริหารงาน การกำหนดยุทธศาสตร์ การบริหารงานยุทธศาสตร์ การนำแผนการบริหารงานวิชาการสู่การปฏิบัติ และการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการบริหารงานวิชาการ

ขอบข่ายของงานวิชาการในยุคดิจิทัลเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย (1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (2) ด้านการพัฒนากระบวนการจัดเรียนรู้ (3) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา (4) ด้านการวัดผล การประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน (5) ด้านการนิเทศการศึกษา (6) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ (7) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

3. แนวคิดทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล

การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) เป็นทักษะการเรียนรู้ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) ไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น แผนการศึกษาแห่งชาติได้วางเป้าหมาย ด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) โดยที่ทั้ง 3R จัดเป็นทักษะด้านความรู้ (Hard Skills) พื้นฐานที่ทุกคนต้องมี ทั้งการอ่านออกเขียนได้ จัดเป็นทักษะที่จะสามารถนำไปสื่อสาร เรียนรู้ และต่อยอดความรู้ในด้านอื่น ๆ ที่มีอยู่ให้พัฒนามากยิ่งขึ้น ส่วนทักษะ Arithmetic หรือการคิดเลขเป็นนั้น ถือว่าเป็นทักษะทางคณิตศาสตร์ที่ช่วยส่งเสริมระบบความคิดให้มีตรรกะที่ดีขึ้น มีความเป็นเหตุเป็นผล ซึ่งไม่จำเป็นต้องคิดเลขได้โดยใช้ความรู้เชิงลึก เพียงแต่ขอให้คิดเลขเป็น เข้าใจวิธีคิดก็จะเป็นพื้นฐานที่เพียงพอเพื่อนำไปต่อยอดแล้ว ส่วนทักษะทางด้านอารมณ์ หรือ Soft skills ทั้ง 8C จะช่วยให้สามารถมีความรู้ความเข้าใจทั้งในด้านการทำงานและชีวิตส่วนตัว มีตรรกะทางความคิดและการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ พร้อมเปิดรับข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ อย่างมีวิจารณญาณ รู้จักมองเรื่องราวและปัญหาจากหลาย ๆ มุมมอง มีหลักคิดที่เกิดจากความเข้าใจรอบด้าน พร้อมพิจารณาทุกองค์ประกอบ ซึ่งจะช่วยให้สามารถพัฒนาตัวเองได้อย่างไม่หยุดยั้ง และดำเนินชีวิตไปได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งทุกทักษะที่กล่าวมาข้างต้นสามารถนำไปปรับใช้ในการเรียนรู้ได้ทุกวิชาเลยทีเดียว ทักษะเด็กยุคใหม่ 3R x 8C เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับนักเรียนในยุคการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 เป็นอย่างมาก ซึ่งมีความแตกต่างจากการเรียนรู้ในสมัยก่อนทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

4. การบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล

ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีในยุคดิจิทัลส่งผลให้สภาพบริบทของสถานศึกษาในหลายด้านเปลี่ยนแปลงไป ทั้งทางด้านผู้เรียน ครู สื่อเทคโนโลยีนวัตกรรมทางการศึกษา รวมไปถึงผู้บริหารสถานศึกษา ที่ต้องมีการปรับตัวเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องแสดงศักยภาพทางด้านการบริหารและจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้มีความทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งนอกจากจะมีผลต่อภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในชุมชนแล้วยังจะทำให้สถานศึกษาเป็นที่ไว้วางใจของชุมชนในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างยั่งยืน

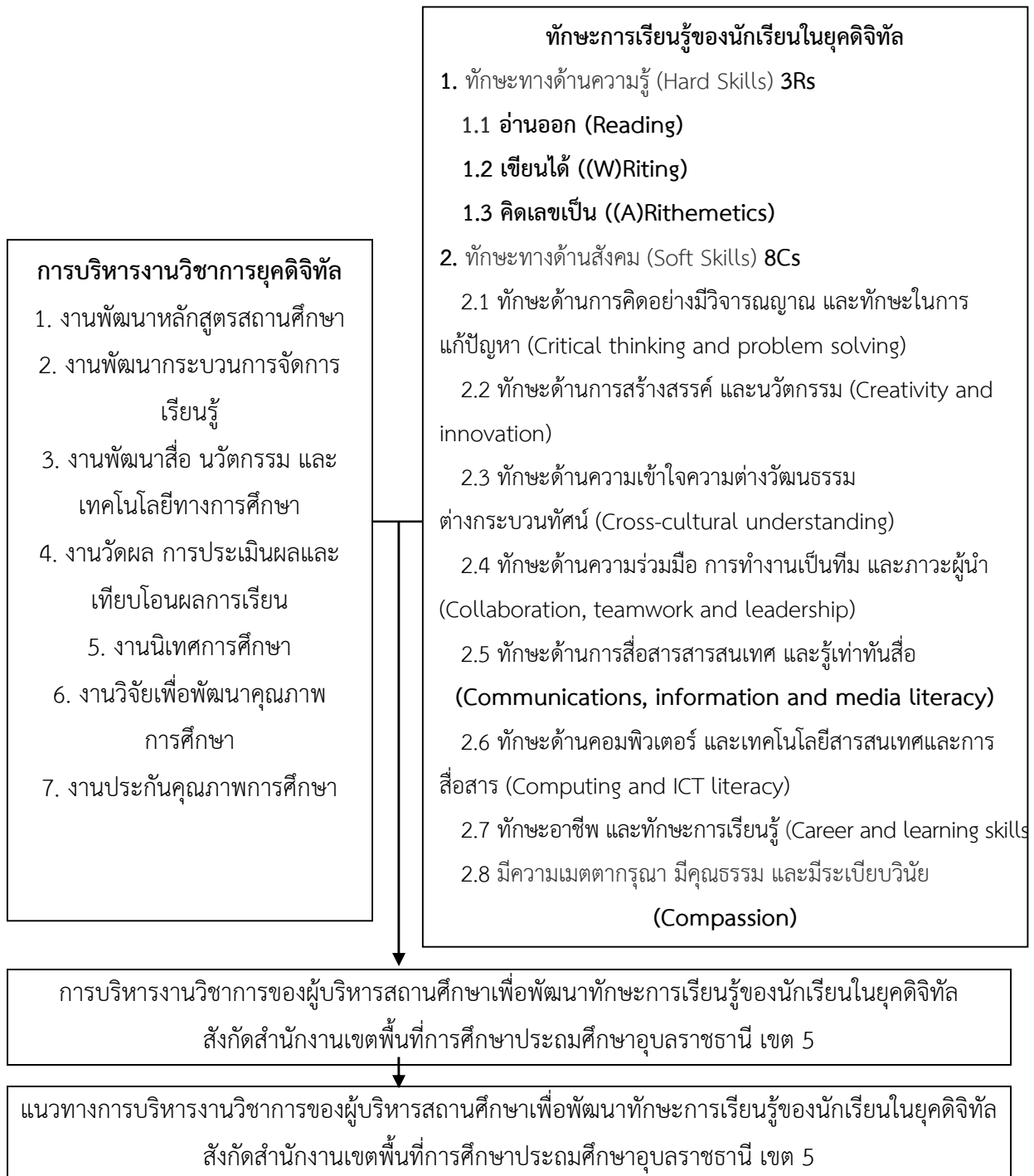
จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะงานวิชาการเป็นงานหลัก ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ครอบคลุมถึงการใช้หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อ การวัดผลประเมินผล การนิเทศ

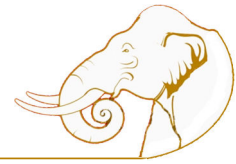
การสอน และการประกันคุณภาพการจัดการเรียนการสอน โดยในการดำเนินการจะต้องดำเนินการตามรูปแบบ และขั้นตอนอย่างต่อเนื่องจึงจะส่งผลต่อการพัฒนาพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเต็มตามศักยภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยผสมผสานเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2550) ตามกฎกระทรวง โดยนำเสนอตามภาพ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 97 คน และ หัวหน้างานวิชาการ จำนวน 97 คน รวมทั้งสิ้น 194 คน ในอำเภอเดชอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ที่ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2566 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 65 คน และหัวหน้างานวิชาการ จำนวน 64 คน รวมทั้งสิ้น 129 คน ในอำเภอเดชอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ที่ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2566 ซึ่งได้มา โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ตาราง Krejcie & Morgan (1970) ต้องสุ่มอย่างง่ายเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นจากการศึกษาเอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามสถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) สอบถามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert)

ตอนที่ 3 สอบถามข้อเสนอแนะทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Question)

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดำเนินการดังนี้

3.1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตัวแปรที่จะศึกษาเพื่อ นิยามและเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.2 สร้างแบบสอบถามตามนิยามศัพท์เฉพาะ

3.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบและ ตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา ภาษา สาระสำคัญให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และนิยามศัพท์ของการวิจัย และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.4 นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ได้ค่าเท่ากับ 1.00

3.5 นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและตรวจสอบแก้ไขเรียบร้อยแล้วเสนอต่อ อาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อแก้ไขและปรับปรุงอีกครั้ง

3.6 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้อำนวยการโรงเรียนและหัวหน้างานวิชาการในอำเภอบุณฑริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 โรงเรียน หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item discrimination) โดยหาความสัมพันธ์ของคะแนนรายข้อและคะแนนรวม (Item-Total Correlation) โดยใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) และหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าเท่ากับ .95

3.7 จัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้

4.1 ขออนุญาตรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการในอำเภอบุณฑริก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

4.2 ดำเนินการแจกแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาให้กลุ่มตัวอย่าง โดยส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง

4.3 กลุ่มตัวอย่างส่งแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืนครบถ้วนตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

4.5 ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทั้งหมดอย่างละเอียด ก่อนจะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการดังนี้

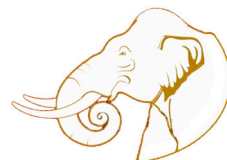
5.1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยใช้การคำนวณแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

5.2. วิเคราะห์ระดับการงานบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

5.3 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสอบถามปลายเปิดข้อเสนอแนะทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล โดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และหาความถี่ (Frequency)

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมา คือ ด้านงานวัดผล การประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน และด้านที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านงานพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีดังนี้

1.1 งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ข้อ อยู่ในระดับมาก 11 ข้อ ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักสูตรสถานศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนอ่านออก รองลงมา คือ หลักสูตรสถานศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนเขียนได้ และข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักสูตรสถานศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ

1.2 งานพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนอ่านออก รองลงมา คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนมีความเมตตา กรุณา มีคุณธรรม และมีระเบียบวินัย และ ข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

1.3 งานพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนมีความเมตตา กรุณา มีคุณธรรม และมีระเบียบวินัย รองลงมา คือ สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนอ่านออก และข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม

1.4 งานวัดผล การประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ ระดับมาก 13 ข้อ ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการวัดผล การประเมินผล และ/หรือเทียบโอนผลการเรียนส่งเสริมให้นักเรียนอ่านออก รองลงมา คือ มีการวัดผล การประเมินผล และ/หรือเทียบโอนผลการเรียนส่งเสริมให้นักเรียนเขียนได้ และข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการวัดผลการประเมินผล และ/หรือเทียบโอนผลการเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม และมีการวัดผล การประเมินผล และ/หรือเทียบโอนผลการเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ

1.5 งานนิเทศการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการนิเทศการศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนอ่านออก รองลงมา คือ มีการนิเทศการศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนมีความเมตตา กรุณา มีคุณธรรม และมีระเบียบวินัย และข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการนิเทศการศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ

1.6 งานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนอ่านออก รองลงมา คือ มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนมีความเมตตา กรุณา มีคุณธรรม และมีระเบียบวินัย และข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และมีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ

1.7 งานประกันคุณภาพการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการประกันคุณภาพภายในที่ส่งเสริมให้นักเรียนอ่านออก รองลงมา คือ มีการประกันคุณภาพภายในที่ส่งเสริมให้นักเรียนเขียนได้ และข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการประกันคุณภาพภายในที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ

2. ข้อเสนอแนะทางการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล จากการสอบถามผู้อำนวยการโรงเรียน และหัวหน้างานวิชาการ แต่ละด้านสรุปได้ ดังนี้

2.1 งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล ข้อเสนอแนะสูงสุด คือ โรงเรียนควรจัดการเรียนที่เน้นให้นักเรียนรู้จักการสืบค้นข้อมูลในอินเทอร์เน็ต

2.2 งานพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล ข้อเสนอแนะสูงสุด คือ ควรมีกิจกรรมเครือข่ายสังคมออนไลน์ไว้ติดต่อกับเพื่อนและครูเพื่อการสื่อสารการจัดการเรียนรู้

2.3 งานพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล ข้อเสนอแนะสูงสุด คือ ควรพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่สร้างแรงจูงใจในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล

2.4 งานวัดผล การประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล ข้อเสนอแนะสูงสุด คือ ควรส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการวัด ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนในยุคดิจิทัล

2.5 งานนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สถานศึกษาควรใช้เทคโนโลยีมาใช้ในการนิเทศเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล

2.6 งานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล ข้อเสนอแนะสูงสุด คือ ควรศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล

2.7 งานประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล ข้อเสนอแนะสูงสุด คือ โรงเรียนควรกำหนดมาตรฐานสถานศึกษาที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา เรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีประเด็นอภิปราย ดังนี้

สภาพการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านงานพัฒนาหลักสูตร

สถานศึกษา รองลงมา คือ ด้านงานวัดผล การประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน และด้านที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านงานพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญของการจัดการศึกษา หลักสูตรที่ดีต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอเพื่อให้มีเนื้อหาสาระทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และการเมือง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 27 ระบุข้อความที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาในการนำหลักสูตรไปใช้โดยตรง ซึ่งกำหนดไว้ว่า ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแนวทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติสถานศึกษาจะต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สามารถพัฒนาหลักสูตรได้เองภายใต้กรอบของหลักสูตรแกนกลางที่มีการปรับปรุง ครอบคลุมภาระงานการจัดการศึกษาทุกด้าน จึงจำเป็นที่เราจะต้องมีการเตรียมการให้พร้อม มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องของหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร และหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อจะได้นำไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง และจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม สำหรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ ต่อไป

ในส่วนของด้านงานพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งผู้สอนเองยังอยู่ในระหว่างการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ ปรับตัว ปรับแนวคิดทัศนคติของตัวผู้สอนเองและเปลี่ยนรูปแบบวิธีการสอนปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ ปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนให้ทันกับยุคที่เทคโนโลยีเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วให้ได้ เพื่อจะได้สร้างผู้เรียนให้มีทักษะที่สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ นำองค์ความรู้ไปสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้นและสามารถดำรงอยู่ในยุคดิจิทัลได้นั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระอนันต์ ธรรมวิริโย (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลวิจัยพบว่า (1) การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านกระบวนการเรียนการสอน รองลงมา คือ ด้านหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการวัดผลประเมินผล เมื่อพิจารณารายข้อเรียงจากมากไปหาน้อย คือ การคิดสร้างสรรค์ การร่วมมือ การใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร การอ่านออก การเขียนได้ การคิดเลขเป็น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การมีคุณธรรม การคิดข้ามวัฒนธรรม และทักษะอาชีพ เมื่อพิจารณารายด้าน มีดังนี้

1. งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ข้อ อยู่ในระดับมาก 11 ข้อ ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักสูตรสถานศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนอ่านออก รองลงมา คือ หลักสูตรสถานศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนเขียนได้ และข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ

หลักสูตรสถานศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญที่กำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ สถานศึกษาจะต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สามารถพัฒนาหลักสูตรได้เองภายใต้กรอบของหลักสูตรแกนกลางที่มีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง และจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม สำหรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ่านออกเขียนได้ แต่ในส่วนของหลักสูตรในการส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศยังมีระดับคุณภาพน้อยเนื่องจากผู้สอนเองยังอยู่ในระหว่างการเปลี่ยนรูปแบบวิธีการสอน ปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ ปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนให้ทันกับยุคที่เทคโนโลยีเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วเพื่อจะได้สร้างผู้เรียนให้มีทักษะต่าง ๆ ที่สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ นำองค์ความรู้ไปสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นและสามารถดำรงอยู่ในยุคดิจิทัลได้นั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกิตติชัย สุชาติโนบล (2562) ได้กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้แบบดิจิทัลมีองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญที่ควรคำนึงถึงเกี่ยวกับเวลา สถานที่ เส้นทางการเรียนรู้ การเข้าถึงข้อมูลเนื้อหาของหลักสูตร การใช้เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการเสนอแนะวิธีการใช้หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพเพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนและผู้สนใจสามารถเลือกและตัดสินใจในวิธีการเรียนรู้ที่ตรงตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้โดยคำนึงถึงตามความแตกต่างระหว่างบุคคลเพื่อเสริมสร้างกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ และใช้ระบบสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพรองรับสังคมดิจิทัลในศตวรรษที่ 21 อย่างสร้างสรรค์

2. งานพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนอ่านออก รองลงมา คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนมีความเมตตา กรุณา มีคุณธรรม และมีระเบียบวินัย และข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทั้งนี้เนื่องจากนโยบายในการพัฒนาการอ่านของผู้เรียนที่ต้องดำเนินการขับเคลื่อนในระดับสถานศึกษาเพื่อนำสู่การปฏิบัติที่นำไปสู่การพัฒนาทางเลือกหรือวิธีการใหม่ ๆ เพื่อให้ได้นวัตกรรม (innovation) ที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาการอ่านออกเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลครูจึงมีเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ในเรื่องดังกล่าว ประกอบกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเป็นอีกจุดหมายของหลักสูตรที่ต้องได้รับการพัฒนาควบคู่ไปกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ในส่วนของกระบวนการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่มีระดับคุณภาพน้อยเนื่องจากกระบวนการจัดการเรียนรู้อยู่ในระยะ การปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตทั้งในโลกปัจจุบันและอนาคต เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) เช่น การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน (Research-based learning) การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry-based learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-

based learning) และการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา (STEAM education) เป็นต้น การจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ผ่านการคิดและแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยมีครูคอยเป็นโค้ช (Coach) และผู้คอยอำนวยความสะดวก (Facilitator) ให้กับผู้เรียนด้วยการจูงใจ กระตุ้น ความสนใจ ให้กำลังใจ และคำชี้แนะเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้และทักษะต่าง ๆ ในการคิดและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และต่อยอดสู่การสร้างนวัตกรรมได้อย่างยั่งยืนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนิตยา วงศ์ใหญ่ (2560) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาทักษะการรู้ดิจิทัลของดิจิทัลเนทีฟไว้ว่า การเตรียมความพร้อมของดิจิทัลเนทีฟในการมุ่งไปสู่การเป็นพลเมืองที่ดี เป็นผู้ซึ่งเติบโตขึ้นด้วยเทคโนโลยี ที่ทันสมัยมากมายไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต เทคโนโลยีของอุปกรณ์สื่อสารที่ทันสมัย สื่อหรือข้อมูลมากมายมหาศาลในโลกดิจิทัล นั้นหมายถึงการสอนให้พวกเขา รู้จักที่จะเป็นพลเมืองดิจิทัลที่มีความรับผิดชอบและสามารถใช้สิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นในการมีปฏิสัมพันธ์และใช้ประโยชน์กับสารสนเทศได้อย่างปลอดภัยและมีความรับผิดชอบสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไป ทักษะการรู้ดิจิทัลเป็นทักษะหลักที่มีความสำคัญ และมีความจำเป็นต่อการศึกษา และการดำรงชีวิต ครูผู้สอนเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเยาวชนมากที่สุดที่จะสามารถสอดส่องดูแล แนะนำ และให้คำปรึกษาในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้วยความเข้าใจ ส่งเสริม พัฒนาและให้ความรู้แก่เยาวชนกลุ่มดิจิทัลเนทีฟเกี่ยวกับการดำรงอยู่ในโลกดิจิทัลอย่างปลอดภัย และรู้เท่าทันเพื่อให้งานสังคมเกิดคุณภาพท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดิจิทัลเนทีฟ จึงควรรู้จักการใช้สื่อดิจิทัลให้เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและส่วนรวมให้มากที่สุด

3. งานพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนมีความเมตตา กรุณา มีคุณธรรม และมีระเบียบวินัย รองลงมา คือ สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนอ่านออก และข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดการศึกษาต้องเน้นทั้งความรู้และคุณธรรม ดังนั้นการสร้างและพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาต้องปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา และสถานศึกษาต้องจัดการประเมินผู้เรียนควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมอย่างสมดุลกัน ทั้งนี้เพื่อให้เป็นลักษณะที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก ในส่วนของการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม อยู่ในระดับน้อยเนื่องจากปัญหาด้านบุคลากร บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตสื่อ ประกอบการจัดการกิจกรรม บุคลากรขาดประสบการณ์ในการใช้สื่อนวัตกรรมทางการศึกษา ไม่เข้าใจและรู้จักวิธีการใช้นวัตกรรม ขาดงบประมาณในการพัฒนานวัตกรรม การจัดหา การใช้ การดูแลรักษาและขาดงบจัดหาสื่อทันสมัย ด้านสภาพแวดล้อม และสถานที่การใช้นวัตกรรม สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปยังไม่เหมาะสมกับการใช้สื่อ เนื่องจากความยุ่งยากและไม่คล่องตัว มีสถานที่ไม่เป็นสัดส่วน ไม่มีห้องที่ใช้เพื่อเก็บรักษาสื่อ นวัตกรรมเป็นการเฉพาะ เด็กมีความ

แตกต่างกันด้านสติปัญญา และสภาพการเรียนรู้การสอน ครูยังยึดวิธีการสอนแบบเดิม คือ บรรยายหน้าชั้นเรียน แต่ส่วนใหญ่มีแนวโน้มในการพัฒนาที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของธานินทร์ อินทวิเศษ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง เทคโนโลยีและนวัตกรรมกับการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล ผลการศึกษาพบว่า เทคโนโลยีดิจิทัลส่งผลให้คนในสังคมต้องปรับตัวเข้าสู่สิ่งแวดล้อมดิจิทัล ซึ่งสะท้อนถึงวิธีการเรียนในปัจจุบันที่มีอิทธิพลจากเทคโนโลยีดิจิทัล การเรียนการสอนได้สร้างรอยต่อจากห้องเรียนสู่การเรียนรู้ในบริบทจริงผ่านช่องทางสื่อสารผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์และโลกออนไลน์ และเป็นตัวผลักดันที่สำคัญในการสร้างแรงจูงใจที่สำคัญในการเรียนรู้ ในมุมมองภาคการศึกษาเทคโนโลยีดิจิทัลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอย่างมากโดยตรง สามารถเป็นเครื่องมือในการขยายโอกาสทางการศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับคนทุกเพศทุกวัย ทุกอาชีพ แต่ถึงแม้ว่าเทคโนโลยีดิจิทัลจะเปลี่ยนรูปแบบวิธีการในการเรียนรู้ ทำให้งานที่ย่งยากง่ายขึ้น และปรับกระบวนการเรียนรู้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียน แต่ก็ยังจะไม่สามารถแทนที่ครูได้ในอนาคตอันใกล้ ดังนั้นการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงในลักษณะต่าง ๆ ทั้งในด้านลักษณะของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไปอันเป็นผลมาจากเทคโนโลยีดิจิทัล รวมไปถึงเทคโนโลยีดิจิทัลส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนในยุคสมัยปัจจุบันและในอนาคตนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ได้ทราบถึงแนวทางในการปรับเปลี่ยนวิธีการรูปแบบในการเรียนการสอน และรวมถึง การปรับตัวของครูผู้สอนให้เหมาะสมตามรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน และทำความเข้าใจนวัตกรรมใหม่ ๆ ตัวผู้สอนเองจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องตระหนักถึงการสอนคุณธรรมจริยธรรม และสร้างเสริมทักษะให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตเอาตัวรอดอยู่ในยุคดิจิทัลนั่นเอง

4. งานวัดผล การประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา รายชื่อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ ระดับมาก 13 ข้อ ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการวัดผล การประเมินผล และ/หรือเทียบโอนผลการเรียนส่งเสริมให้นักเรียนอ่านออก รองลงมา คือ มีการวัดผล การประเมินผล และ/หรือเทียบโอนผลการเรียนส่งเสริมให้นักเรียนเขียนได้ และข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการวัดผล การประเมินผล และ/หรือเทียบโอนผลการเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม และมีการวัดผล การประเมินผล และ/หรือเทียบโอนผลการเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทั้งนี้เนื่องจากการอ่านและการเขียนเป็นทักษะหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับการเรียนรู้ และการพัฒนาชีวิตสู่ความสำเร็จ พร้อมทั้งสามารถถ่ายทอดสื่อความรู้ ความคิดให้ผู้อื่นทราบและเข้าใจได้ หากผู้เรียนบกพร่องหรือขาดความสามารถในการอ่านการเขียนจะส่งผลให้การเรียนรู้ไม่อาจก้าวหน้าได้ และจะประสบความยากลำบากในการดำรงชีวิต จึงเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาที่จะต้องพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเขียนได้เพื่อให้สามารถเรียนรู้ในระดับที่ซับซ้อนขึ้นเมื่อเติบโต และนำไปสู่การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งนี้สถานศึกษาเองจำเป็นต้องมีการวัดผล การประเมินผล และ/หรือเทียบโอนผลการเรียนส่งเสริมให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้อย่างเป็นระบบที่มีคุณภาพและมาตรฐานที่เชื่อถือได้ ในส่วนของการวัดผล การประเมินผล และ/หรือเทียบโอนผลการเรียน

ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม และมีการวัดผล การประเมินผล และ/หรือ เทียบโอนผลการเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งเป็นทักษะ สำคัญในศตวรรษที่ 21 เป็นการนำความรู้จากการเรียนรู้มาส่งเสริมให้เกิดการคิดวิเคราะห์ มีวิจารณ์ญาณ แยกแยะและประยุกต์ใช้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิต แต่สถานศึกษายังดำเนินการวัดประเมินผลอย่างเป็น รูปธรรมในด้านนี้น้อย อาจเนื่องมาจากยังเป็นเรื่องใหม่ที่กำลังขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของสวัสดีชัย ศรีพนมธนากร (2561) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า (1) การดำเนินงาน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี พบว่า โดยภาพรวมมีการ ดำเนินงานอยู่ในระดับมาก (2) การเปรียบเทียบการดำเนินงานการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี จำแนกตามภาระงานสอน พบว่า การดำเนินงานในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) การเปรียบเทียบการดำเนินงานการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี จำแนกตามประสบการณ์สอนพบว่า การดำเนินงาน ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

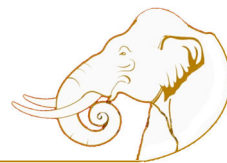
5. งานนิเทศการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกข้อ ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการนิเทศการศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนอ่านออก รองลงมา คือ มีการนิเทศ การศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนมีความเมตตา กรุณา มีคุณธรรม และมีระเบียบวินัย และข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการนิเทศการศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทั้งนี้เนื่องจาก การอ่านเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ทุกรายวิชา และแสวงหาความรู้ในการที่เรา จะพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นและสมบูรณ์ยิ่ง ๆ ขึ้น ตลอดจนรองรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน ดังนั้น การนิเทศครูเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะการอ่านของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อช่วยให้ครู สามารถนำเทคนิควิธีการแก้ปัญหาการอ่านไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เน้นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง รวมไปถึงการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการพัฒนาการเรียนของผู้เรียนให้สอดคล้อง กับยุคสมัยปัจจุบัน ในส่วนของการนิเทศการศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อที่มีระดับคุณภาพน้อยทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะการศึกษาเกี่ยวกับสื่อเพื่อนำไปสู่การรู้เท่าทันสื่อ จะอยู่นอกกระบบโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับองค์กรที่ทำงานรณรงค์ด้านสื่อให้มีคุณภาพ แต่ยังไม่ได้บรรจุ อยู่ในวาระแห่งชาติหรือมีผู้เกี่ยวข้องให้ความสนใจจริงจัง ประชาชนในสังคมควรมีสติที่จะได้รับการศึกษา เกี่ยวกับสื่อทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อให้เกิดการรู้เท่าทันสื่อ เพราะเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับคนทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะเด็ก ๆ ผู้ปกครอง และครูแท่งที่จริงแล้วการศึกษาเกี่ยวกับสื่อควรจะเริ่มตั้งแต่ระดับโรงเรียนเพื่อให้ ความรู้แก่เยาวชน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะปกป้องให้ผู้เยาว์พ้นจากอิทธิพลของสื่อ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย ของจักรกฤษณ์ กังหัน (2565) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและแนวทางการดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้ เทคโนโลยีดิจิทัลของโรงเรียนเอกชนจังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้ เทคโนโลยีดิจิทัลของโรงเรียนเอกชนจังหวัดแพร่ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนและเตรียมการนิเทศ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการศึกษาสภาพปัญหา

6. งานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนอ่านออก ร่องลงมา คือ มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนมีความเมตตา กรุณา มีคุณธรรม และมีระเบียบวินัย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และมีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนยังมีปัญหาด้านการอ่านออกเขียนได้ออยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุงพัฒนา ซึ่งมาจากสาเหตุ ได้แก่ นโยบายที่ปรับเปลี่ยนไปตามสมัยของรัฐบาล เนื้อหาภาษาไทยมีลักษณะโครงสร้างที่ซับซ้อน ครูผู้สอนไม่ได้จบวิชาเอกภาษาไทยโดยตรง นักเรียนมีความรู้พื้นฐานทางภาษาไทยที่แตกต่างกัน และผู้ปกครองขาดการดูแลเอาใจใส่ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กสามารถอ่านออกเขียนได้นั้นควรเลือกใช้รูปแบบที่เหมาะสมกับช่วงวัย ประสบการณ์ทางภาษา และความสามารถในการเรียนรู้ภาษาของเด็ก โดยพิจารณาถึงข้อจำกัดและบริบททางการเรียนรู้ของเด็กด้วย ซึ่งการแก้ปัญหาเด็กให้อ่านออกเขียนได้ มิใช่เพียงแก้ไขโดยวิธีใช้ครูเข้าห้องเรียนทำการสอนเท่านั้น แต่หมายถึงการที่จะต้องค้นหาการพัฒนาวิธีการแก้ปัญหาการอ่านออกเขียนได้ที่สามารถจำแนกปัญหารายบุคคลได้ชัดเจนที่คำนึงถึงความสามารถ ความถนัด และข้อจำกัดที่ต่างกันบนฐานความรู้เดิมที่แท้จริงของผู้เรียนว่ามีปัญหาด้านการอ่านออกเขียนได้ในเรื่องใด ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงมีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนอ่านออกอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนิภาพร โพธิราช (2562) การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อแก้ปัญหาการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลการแก้ปัญหาการอ่านของนักเรียนวงจรที่ 1 นักเรียนบางคนอ่านคำไม่ได้ ขาดทักษะในการอ่าน ผลทดสอบวัดความสามารถในการอ่านไม่ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ จึงนำผลไปปรับปรุงในวงจรที่ 2 โดยปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้นจนนักเรียนสามารถผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (2) ผลการศึกษาความสามารถในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 วงจรที่ 1 นักเรียนทำคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 24.26 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80.86 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.19 และมีผู้ผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 80 จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 72.73 ในวงจรที่ 2 ผลการวัดความสามารถในการอ่านของนักเรียน 12 คน ที่ไม่ผ่านเกณฑ์ มีค่าเท่ากับ 24.67 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.22 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.50 และมีจำนวนผู้ผ่านเกณฑ์ คะแนนร้อยละ 80 จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 100

7. งานประกันคุณภาพการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการประกันคุณภาพภายในที่ส่งเสริมให้นักเรียนอ่านออก ร่องลงมา คือ มีการประกันคุณภาพภายในที่ส่งเสริมให้นักเรียนเขียนได้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการประกันคุณภาพภายในที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทั้งนี้

เนื่องจากการพัฒนาศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และศึกษานิเทศก์ ด้านงานประกันคุณภาพบนพื้นฐานข้อจำกัดในการบริหารและจัดการศึกษา เนื่องจากความขาดแคลนครู อยู่ห่างไกล นักเรียนฐานะยากจน วัสดุอุปกรณ์ ล้าสมัยและไม่เพียงพอ และผลการประเมินด้านต่าง ๆ ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ให้สามารถนำความรู้ความเข้าใจ และทักษะที่ได้รับไปพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เป็นไปตามที่กฎกระทรวงฯ กำหนดไว้ให้เข้มแข็ง นโยบายในการส่งเสริมให้นักเรียนอ่านออกซึ่งเป็นเรื่องสำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นเพื่อนำไปสู่การยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐพล จันทรพล (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการประกันคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก และผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การจัดระบบบริหารสารสนเทศ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง การจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามลำดับ

องค์ความรู้จากการวิจัย

การศึกษา เรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เกิดองค์ความรู้อันเป็นผลมาจากการวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหาร ดังนี้

1. งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาควรจัดให้มีการประเมินและพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน สนองความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวันตามยุคสมัย
2. งานพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมกับผู้เรียนโดยเฉพาะกิจกรรม ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนเพื่อให้มีทักษะการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลอย่างมีคุณภาพ
3. งานพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา สถานศึกษาควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลด้วยการจัดหาสื่อที่มีความเหมาะสมกับ

แนวทางการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล โดยมีแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมในแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น

4. งานวัดผล การประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน สถานศึกษาควรกำหนดระเบียบการวัดผล การประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนที่ชัดเจนตามแนวทางที่กระทรวงกำหนด มีการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลที่มีมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง และตรงตามตัวชี้วัด อีกทั้งควรนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

5. งานนิเทศการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างวัฒนธรรมการทำงานและบรรยากาศสถานศึกษาโดยการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยง ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารอย่างแพร่หลาย ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ การจัดการเรียนการสอนของครู ตลอดจนการให้นักเรียนสามารถใช้และเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ได้

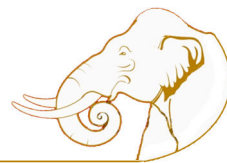
6. งานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการวิจัย ทั้งนี้ไม่เพียงแต่ผู้เรียนจะมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แล้วครูยังสามารถต่อยอดในการนำผลการมาพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าทางวิชาชีพต่อไป

7. งานประกันคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้เข้ารับการพัฒนาอบรมสัมมนา ศึกษาดูงาน และวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาให้ครูนำกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนมาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ความรู้และทักษะในการบริหารวิชาการของที่เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษา ตามกรอบงานวิชาการเพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา อีกทั้งยังพัฒนาคุณภาพเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ให้มีคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีศักยภาพทั้งในด้านพฤติกรรม ทักษะ เจตคติ และความรู้ โดยต้องให้ความสำคัญกับการวางแผนการพัฒนาอย่างเหมาะสมกับลักษณะของเยาวชนที่เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ จะเป็นกำลังสำคัญขับเคลื่อนสังคมไทยสู่การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีศักยภาพในอนาคต

ส่วนแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลตามกรอบแนวคิดทั้ง 7 องค์ประกอบ ไม่ว่าจะเป็นการประเมินและพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การจัดหาสื่อที่มีความเหมาะสมกับแนวทางการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล การนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การนิเทศแบบชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยง การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้การนำสู่การปฏิบัติดังกล่าวจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพสูงสุดต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาควรจัดให้มีการประเมินและพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน สนองความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวันตามยุคสมัย

1.2 งานพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมกับผู้เรียนเพื่อให้มีทักษะการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลอย่างมีคุณภาพ

1.3 งานพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา สถานศึกษาควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลด้วยการจัดหาสื่อที่มีความเหมาะสมกับแนวทางการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล โดยมีแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมในแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น

1.4 งานวัดผล การประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน สถานศึกษาควรกำหนดระเบียบการวัดผล การประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนที่ชัดเจนตามแนวทางที่กระทรวงกำหนด มีการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลที่มีมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง และตรงตามตัวชี้วัด อีกทั้งควรนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

1.5 งานนิเทศการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างวัฒนธรรมการทำงานและบรรยากาศสถานศึกษาโดยการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยง ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารอย่างแพร่หลาย ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ การจัดการเรียนการสอนของครู ตลอดจนการให้นักเรียนสามารถใช้และเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ได้

1.6 งานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการวิจัย ทั้งนี้ไม่เพียงแต่ผู้เรียนจะมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แล้วครูยังสามารถต่อยอดในการนำผลการมาพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าทางวิชาชีพต่อไป

1.7 งานประกันคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้เข้ารับการพัฒนาอบรมสัมมนา ศึกษาดูงาน และวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาให้ครูนำกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนมาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพด้านอื่น ๆ ของนักเรียนในยุคดิจิทัล

2.2 ควรศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลจากกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา

2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล

2.4 ควรศึกษาการบริหารงานอื่น ๆ ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล

2.5 ควรศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลในสังกัดอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กิตติชัย สุธาสีโนบล. (2562). หลักสูตรและการเรียนรู้แบบดิจิทัล. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์*. 20(1): 201.

จักรกฤษณ์ กังหัน. (2565). *สภาพและแนวทางการดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของโรงเรียนเอกชนจังหวัดแพร่*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร. nuir.lib.nu.ac.th <https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/5656/3/JagkitKanghun.pdf>

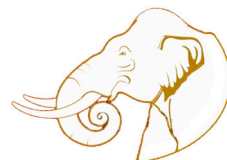
ณัฐพล จันทรพล. (2564). *การพัฒนาแนวทางการประกันคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. dspace/bitstream <http://202.28.34.124/dspace/bitstream/123456789/1001/1/58010586055.pdf>

ธานินทร์ อินทวิเศษ (2562) เทคโนโลยีและนวัตกรรมกับการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล. *วารสาร Veridian E-Journal, Silpakorn University*. 12(6): 478-494.

นิตยา วงศ์ใหญ่. (2560). แนวทางการพัฒนาทักษะการรู้ดิจิทัลของดิจิทัลเนทีฟ. *วารสาร Veridian E-Journal, Silpakorn University*. 10(2): 1630–1642.

นิภาพร โพธิราช. (2562). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อแก้ปัญหาการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. rmu.ac.th จาก <https://fulltext.rmu.ac.th/fulltext/2562/M127508/Phothirach%20Nipaporn.pdf>

พระอนันต์ ถมวิริโย. (2564). *การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ojs.mbu.ac.th จาก <http://ojs.mbu.ac.th/index.php/RJGE/article/view/2203>

- สวัสดีชัย ศรีพนมธนากร. (2561). การศึกษาการดำเนินงานการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*. 12(2): 159-166.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. (2566). *แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ปีการศึกษา 2566*.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการนิเทศบูรณาการโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน
เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่การนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนา
คุณภาพของผู้เรียน*. esdc.go.th จาก <http://www.esdc.go.th>.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining sample size for research activities.
Educational and Psychological Measurement, 30 (3), 607 – 610.

การศึกษาสภาพการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุ
เคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคอีสานตอนล่าง
Operating conditions of student development activities Special
Education Management Office In the Lower Northeast

สืบสกุล บุญประสิทธิ์¹, เสวตการณ์ ตั้งวันเจริญ², ชวนคิด มะเสนะ³

Sabsagul Boonprasit¹, Sawettapon Tangwanchareon², Chuankit Masena³

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ประเทศไทย

Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand

E-mail: Prikart088@gmail.com

Received : August 20, 2024;

Revised : February 8, 2025;

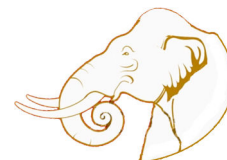
Accepted : April 13, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ เปรียบเทียบ ศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหาร กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาค อีสานตอนล่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคอีสานตอนล่าง จำนวน 349 คน เครื่องมือในการ วิจัย เป็น แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ และ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t (t-test) และการทดสอบค่า (F-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษา สภาพการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคอีสานตอนล่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. ผลการเปรียบเทียบพบว่าสภาพการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคอีสานตอนล่าง จำแนกตาม เพศ และประสบการณ์ ทำงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน จำแนกตาม ระดับวุฒิการศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05
3. ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาพบว่า 1) ด้านการวางแผน ปัญหาที่พบ คือ ผู้บริหาร บุคลากรขาด การมีส่วนร่วม 2) ด้านการดำเนินงาน ปัญหาที่พบคือ ขาดงบประมาณและบุคลากรในการดำเนินงาน แนวทาง คือควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการสื่อสารภารกิจงานให้ตรงกัน 3) ด้านการประเมินผล ปัญหาที่พบ คือ ครู

ขาดความรู้ในทักษะเกี่ยวกับการประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แนวทางคือควรมีการประเมินและรายงานผลการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นระยะ

คำสำคัญ: สภาพการดำเนินงาน; กิจกรรมพัฒนา; โรงเรียนราชประชานุเคราะห์

Abstract

The objectives of this research were to, study the conditions, comparison, the problems of the operating conditions of student development activities special education management office in the Lower Northeast. The sample total 349 people of school administrators and teachers of Rajapranugroh schools, special education management office in the Lower Northeast were selected though stratified random sampling participated in the study. The research instruments, questionnaires, using in the analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test.

The research findings were as follows:

The operating conditions of student development activities special education management office in the Lower Northeast was found that the overall was at a high level.

2. The comparative results between administrators and teachers from gender and experience were overall no significantly different, and the level of education was found that there was significantly different at the statistical level of .05.

3. The problems and solutions found that : 1) The problems of planning were the administrators, teachers and those involved in student development activities lack of participation in collaborative planning, and the solution guidelines: there should have the administrator's encouragement of the organization activities **and same direction of comunicasion**. 2) The problem of operating was the number of personnel teachers organize a variety of student development activities, and the solution guidelines: there should have the administrator's encouragement of the organization of a variety of activities. In line with the needs of the students, increase the number of personnel responsible for the work. 3) The evaluation problem was teachers lacking of reporting skill on student development activities. The solution guidelines; there should have evaluation and report periodically.

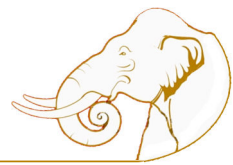
Keyword: student development; activities Special Education; Management Office in the Lower Northeast

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งเพราะเด็ก วัยนี้เป็นวัยที่สำคัญที่สุดในชีวิต เพราะเป็นช่วงที่สมองของเด็กเจริญเต็มที่เด็กมีความสนใจที่จะเรียนรู้ ทุกสิ่งทุกอย่างรอบตัว ถือได้ว่าการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเป็นวัยทองของการเรียนรู้เพราะเป็นช่วงที่พัฒนาการทุกด้านเป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะพัฒนาการด้านสติปัญญา ทั้งในด้านการรับรู้ การเรียนรู้และการแก้ปัญหา และจะเป็นลักษณะเฉพาะตัว การพัฒนาความพร้อมของเด็กปฐมวัยจึงควรพัฒนาไปพร้อมกันทุกด้าน ทั้งพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ประสบการณ์สำคัญเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กและสนับสนุนให้เด็กได้มีประสบการณ์ด้วยการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า และการปฏิสัมพันธ์กับผู้คนและสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ดังนั้น การฝึกทักษะต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการสำรวจ ทดลอง และลงมือกระทำจริง จำเป็นต้องมีการจัดประสบการณ์ สำคัญแบบองค์รวมที่ยึดเด็กเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยจะต้องจัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น โดยที่การเล่นดังกล่าวต้องไม่ใช่การเล่นโดยไม่มีจุดมุ่งหมาย และไม่ใช่การยึดเยื้อเนื้อหาของระดับประถมศึกษาให้แก่เด็ก การจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย ครูจะต้องเข้าใจการเรียนรู้ของเด็ก และสร้างเสริมประสบการณ์และธรรมชาติการเรียนรู้ให้แก่เด็ก ดังหลักการสำคัญในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยตาม หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ดังนี้ 1) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกคน 2) ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็ก ตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย 3) ยึดพัฒนาการและการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม ผ่านการเล่นอย่างมีความหมาย และมีกิจกรรม ที่หลากหลาย ได้ลงมือกระทำในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เหมาะสมกับวัย และมีการพักผ่อนเพียงพอ 4) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กมีทักษะชีวิต และสามารถปฏิบัติตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และมีความสุข 5) สร้างความรู้ ความ เข้าใจ และประสานความร่วมมือในการพัฒนาเด็ก ระหว่างสถานศึกษา กับพ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ (Project Approach) เป็นการสร้างโอกาสและสถานการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้มีปฏิสัมพันธ์กับประสบการณ์ตรงของเด็ก เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมจริงที่เด็กประสบพบเห็น รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยมีประสบการณ์เดิม แรงจูงใจภายในเป็นพื้นฐานการเรียนการสอนแบบโครงการช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจ และได้ลงมือปฏิบัติด้วยตัวของตัวเอง (วัฒนา มัคคสมัน, 2554) ความสำคัญของรูปแบบการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นนวัตกรรมหนึ่งที่เน้นกระบวนการสร้างความรู้ (Construction) โดยที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่เปิดกว้างด้วยตนเอง บทบาทครูจะเปลี่ยนจากการสอนโดยตรงเป็นผู้อำนวยความสะดวกสนับสนุนการเรียนรู้ ของเด็กด้วยการจัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อจุดมุ่งหมายในการพัฒนา เด็กรอบด้านอย่างสมดุลเต็มตามศักยภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำเอาแนวคิดและหลักการของการจัดประสบการณ์แบบโครงการมาปรับให้เหมาะสมกับวัย พัฒนาการ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กปฐมวัยสอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่ควรรู้สำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 3 – 6 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นกระบวนการขั้นพื้นฐานหรือทักษะเบื้องต้นที่ควรส่งเสริมให้เด็กปฐมวัย ได้รับการพัฒนา เป็นทักษะที่ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยสามารถคิดหาเหตุผล แสวงหา ความรู้สามารถแก้ปัญหาได้ตามวัยของเด็ก โดยการจัดกิจกรรมที่让孩子ได้ลงมือกระทำด้วยตนเองจากสิ่งแวดล้อมรอบๆตัว (นิศารัตน์ แซ่ซ่ง, 2551) ซึ่งวิธีการหรือความสามารถเหล่านี้เป็นพฤติกรรมของนักวิทยาศาสตร์ (Padilla, 1990) ที่นำมาใช้ในการสำรวจตรวจสอบในทางวิทยาศาสตร์ในทุกๆ สาขาวิชา รวมถึงการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน จึงอาจกล่าวได้ว่าทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นทักษะพื้นฐานที่ จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิต (Saguansri, 2007) ดังนั้น ในการจัดการเรียนรู้ในทุกๆระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษา ครูผู้สอนควรส่งเสริมให้เด็ก ได้ฝึกปฏิบัติการใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อยู่อย่างสม่ำเสมอ เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่สำคัญในการพัฒนาเรียนรู้ เนื่องจากเด็กในวัยนี้จะมีการพัฒนาการอย่างรวดเร็วทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ และสติปัญญา ในหลักสูตรปฐมวัยจึงกำหนดให้สถานศึกษาจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยให้มีรูปแบบที่หลากหลายสอดคล้องกับ อายุและระดับพัฒนาการของผู้เรียน โดยกำหนดให้เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้มีโอกาสลงมือกระทำผ่านการเคลื่อนไหว ทดลอง เล่น สืบค้น คิดแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง (Ministry of Education, 2004) การสอนระดับปฐมวัยจึงเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว เพื่อเรียนรู้และแก้ปัญหตามความสนใจและวัย และThe Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology (IPST) (2011) ได้กำหนดกรอบมาตรฐานการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ปฐมวัยว่าแนวทางการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ควรส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ให้กับเด็กในระดับปฐมวัยอย่างน้อย 8 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะการสังเกต 2) ทักษะการวัด 3) ทักษะการจำแนกประเภท 4) ทักษะการหาความสัมพันธ์ระหว่างสเปสกับสเปส และสเปสกับเวลา 5) ทักษะการคำนวณหรือใช้ตัวเลข 6) ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล 7) ทักษะการลงความเห็นจากข้อมูล และ 8) ทักษะการพยากรณ์

จากเหตุผลที่กล่าวมาเด็กปฐมวัยควรได้รับการพัฒนาส่งเสริมในเรื่องการรู้จักตั้งคำถาม สำรวจ จดจำในสิ่งต่าง ๆ จากการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิม การจัดการเรียนรู้ทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้กับเด็กตั้งแต่ระดับปฐมวัย ซึ่งเป็นช่วงอายุที่มีความสามารถในการเรียนรู้และจดจำมากที่สุด มีความอยากรู้อยากเห็นและความกระตือรือร้น อันเป็นกุญแจหลักที่จะเปิดประตูสู่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งเด็กปฐมวัยยังขาดประสบการณ์ทักษะในด้านนี้ การจัดการเรียนรู้ของเด็กยังขาดความเป็นระบบและยังไม่ได้มีการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เท่าที่ควร ดังนั้นจึงมีความจำเป็นยิ่งที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ตั้งแต่ระดับปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีความพร้อมในการศึกษาขั้นต่อไป การจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสม ผู้สอนต้องรู้จักพัฒนาตนเอง ปรับปรุงใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับเด็กให้เด็กได้รับประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเป็นกระบวนการได้พัฒนาความสามารถในการคิดการใช้ภาษาการแสดงออกทางสร้างสรรค์การปรับตัวได้ดีมีความเชื่อมั่นและมีความรู้สึกที่ดีต่อตัวเองสูง ดังนั้นจึงควรเร่งให้มีการปรับเปลี่ยนมโนคติทัศนคติและแนวปฏิบัติในเรื่องการจัดกระบวนการเรียนการสอน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ (Project Approach) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ด้านทักษะการสังเกต ทักษะการจำแนกประเภท ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล ทักษะการลงความเห็นจากข้อมูล และทักษะการพยากรณ์ ซึ่งเป็นสภาพที่พึงประสงค์ใน

พัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้กับเด็กปฐมวัยต่อไป

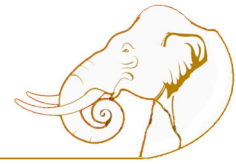
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพในการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคอีสานตอนล่าง
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคอีสานตอนล่าง จำแนกตามเพศ ระดับวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคอีสานตอนล่าง

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 39 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านวิชาการ ซึ่งงานวิชาการถือเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุด เป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องมีความรู้ความเข้าใจให้มีความสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทาง ปฏิบัติ การประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง 2) ด้านงบประมาณ ในการบริหารจัดการจะมุ่งเน้นความเป็นอิสระให้มีความคล่องตัวโปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน 3) ด้านการบริหารงานบุคคล เป็นการบริหารคนที่อยู่ร่วมกันในองค์กรนั้น ๆ ให้งานได้ผลดีที่สุด สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด ในขณะที่เดียวกัน ก็สามารถทำให้ผู้ร่วมงานมีความสุขมีความพอใจที่จะให้ความร่วมมือและทำงานร่วมกับผู้บริหาร เพื่อให้งานขององค์กรนั้น ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี 4) ด้านการบริหารทั่วไป เป็นภารกิจหนึ่งของโรงเรียนในการสนับสนุน ส่งเสริมการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้บรรลุตามนโยบาย และมาตรฐานการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดให้มีประสิทธิภาพ เช่น การดำเนินงานธุรการ งานเลขานุการ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน งานพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ งานเทคโนโลยีสารสนเทศ การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไป การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การจัดทำสำมะโนผู้เรียน การส่งเสริมและประสานงาน การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา งานส่งเสริมงานกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา การส่งเสริมและสนับสนุนสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่นการจัดระบบการควบคุมในหน่วยงาน งานบริการสาธารณะซึ่งคุณครูควรที่จะได้รับรู้แนวปฏิบัติในการปฏิบัติราชการ ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิผลของโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2553: 14)

แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช

2551

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และ อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ใช้องค์ความรู้ ทักษะ และเจตคติ จากการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียนมาปฏิบัติกิจกรรมเพื่อช่วยให้ ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งจะส่งผลในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2553: 2-4) โดยกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551ประกอบด้วยกิจกรรม 3 ลักษณะ ดังนี้

1. กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

2. กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบการทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผลการช่วยเหลือแบ่งปัน เอื้ออาทรและสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับบุคลิกภาพของผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษา และท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียน ประกอบด้วย 1) กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร 2) กิจกรรมชุมนุม ชมรม

3. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และ ท้องถิ่น ตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ความเสียสละต่อสังคม และการมีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่าง ๆ กิจกรรม สร้างสรรค์สังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนจะประสบความสำเร็จได้ผู้บริหาร และครูจะต้องคำนึงถึงแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 และมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง ส่งเสริมสนับสนุนตามความเหมาะสม และความแตกต่าง ระหว่างบุคคลให้สามารถค้นพบตนเองตามศักยภาพอย่างครบวงจร เมื่อผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมแล้วนำไปสู่เป้าหมาย เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน.

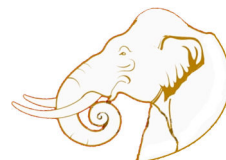

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษาที่ คณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องจัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้องใช้วางแผนในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จากแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2553: 7-9) ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

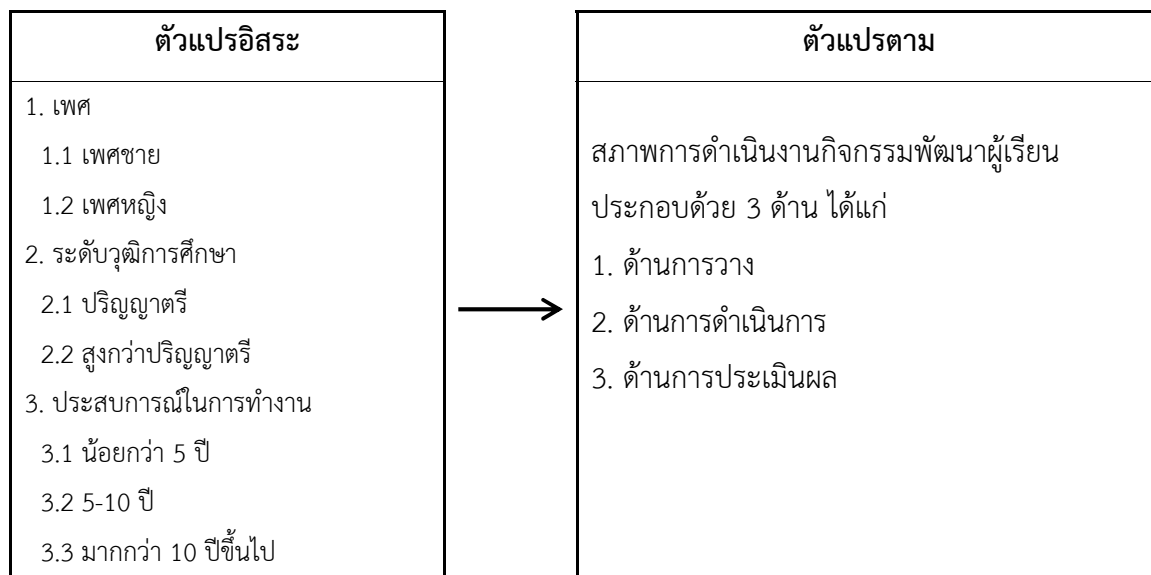
1. ศึกษาวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา
2. ศึกษาข้อมูลสารสนเทศ เช่น สภาพความพร้อมของโรงเรียน สภาพของชุมชนท้องถิ่นสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา
3. วางแผนและจัดแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยกำหนดวัตถุประสงค์กระบวนการวิธีดำเนินการสื่อ/อุปกรณ์ และการประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่วางไว้เพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง
4. กำหนดบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ครูที่ปรึกษากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเพื่อให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
5. กำหนดการประเมิน และเกณฑ์การประเมิน การผ่านกิจกรรมแต่ละภาคเรียนชั้นปี และช่วงชั้นให้เป็นไปตามสถานศึกษากำหนด จึงสรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สถานศึกษาจะต้องจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยคำนึงถึงความสำคัญ หลักการเป้าหมาย และมีแนวทางการจัดกิจกรรมในรูปแบบที่ชัดเจนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติจริงพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม สร้างเสริมเจตคติ คุณค่าชีวิตปลูกฝังคุณธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จัก และเข้าใจตนเอง สร้างจิตสำนึกในธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมปรับตัว และปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี และมีความสุข

สรุปได้ว่าการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีขั้นตอนคือ 1) ศึกษาวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียน 2) ศึกษาข้อมูลสารสนเทศ 3) วางแผนและจัดแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) กำหนดบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา 5) กำหนดการประเมิน และเกณฑ์การประเมิน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร ข้าราชการครู เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงาน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคอีสานตอนล่าง ปีการศึกษา 2567 ดังรายละเอียดตามแผนภาพแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารและครู โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคอีสานตอนล่าง ปีการศึกษา 2567 จำนวน 349 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 25 คน และครู จำนวน 324 คน จาก 5 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคอีสานตอนล่าง กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยเปรียบเทียบจากตาราง โดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan (บุญชม ศรีสะอาด 2560: 40) ได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) จำนวน 5 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 181 คน

1.3 กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคอีสานตอนล่าง จำนวน 3 โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็นผู้บริหาร 3 คน และครูผู้สอน 3 คนรวมจำนวน 6 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

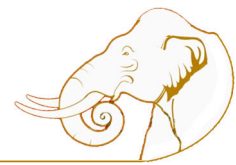
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ได้แก่ 1) แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในภาคอีสานตอนล่าง เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จากการพิจารณาแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 2) แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคอีสานตอนล่าง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน แบบกึ่งโครงสร้าง จากการพิจารณาแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยตามลำดับ ได้แก่ ผู้วิจัยขอหนังสือ จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร และครูผู้สอน ในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคอีสานตอนล่าง โดยนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ พร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยแจกและนัดวันเพื่อรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนด้วยตัวเอง และเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1.การวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคอีสานตอนล่าง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคอีสานตอนล่าง โดยภาพรวม

ที่	สภาพการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในภาคอีสานตอนล่าง	ระดับการปฏิบัติ			อันดับ
		$\bar{x}$	S.	แปลผล	
1.	ด้านการวางแผน	4.23	.61	มาก	3
2.	ด้านการดำเนินงาน	4.23	.58	มาก	2
3.	ด้านการประเมินผล	4.24	.56	มาก	1
รวม		4.23	0.58	มาก	

จากตารางที่ 1 แสดงว่า สภาพการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคอีสานตอนล่าง โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 4.23 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านการประเมินผล มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.24$) รองลงมาคือด้านการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.23$) และด้านการวางแผน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.23$) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคอีสานตอนล่าง

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ความแปรปรวน สภาพการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจำแนกตามประเภทการทำงาน

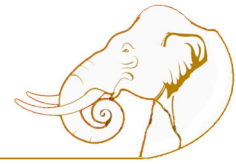
สภาพการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
1.ด้านการวางแผน	ระหว่างกลุ่ม	2	.89	.44	1.18	.30
	ภายในกลุ่ม	178	67.41	.37		
	รวม	180	68.30			
2.ด้านการดำเนินการ	ระหว่างกลุ่ม	2	.05	.02	.07	.93
	ภายในกลุ่ม	178	62.44	.35		
	รวม	180	62.49			
3.ด้านการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	2	.22	.11	.35	.70
	ภายในกลุ่ม	178	56.65	.31		
	รวม	180	56.87			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	.06	.03	.10	.90
	ภายในกลุ่ม	178	53.65	.30		
	รวม	180	53.71			

จากตารางที่ 2 พบว่าสภาพการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคอีสานตอนล่าง จำแนกตามประเภทการทำงานโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าไม่แตกต่างกัน

3. ผลการศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคอีสานตอนล่าง ปรากฏดังนี้

3.1 ด้านการวางแผน ปัญหาที่พบ คือ ผู้บริหาร บุคลากร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ขาดการมีส่วนร่วมในการประชุม การวางแผน การสื่อสารไม่ทั่วถึงทำให้เข้าใจขอบข่ายงานไม่ตรงกัน

3.2 ด้านการดำเนินงาน ปัญหาที่พบคือ ขาดงบประมาณในการดำเนินงาน บุคลากรไม่เพียงพอ ขาดความตระหนัก ขาดความรู้ ความเข้าใจใน แนวทางคือควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการสื่อสารภารกิจงานให้ตรงกัน ดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และครูผู้สอนจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไม่หลากหลาย

3.3 ด้านการประเมินผล ปัญหาที่พบ คือ ครูขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะเกี่ยวกับการประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และไม่มีการรายงานผลการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แนวคือควรมีการประเมินและรายงานผลการดำเนินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นระยะ ตามลำดับเพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมในภาคเรียนต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคอีสานตอนล่าง มีประเด็นอภิปรายดังนี้

1. สภาพในการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคอีสานตอนล่าง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าปัจจุบันสถานศึกษาต่าง ๆ มีนโยบายเร่งรัดคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคอีสานตอนล่าง ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนว่ามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาและการบริหารงาน ดังนั้น สภาพในการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการ และด้านการประเมินผล มีสภาพการปฏิบัติระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของนิพิฐพนธ์ อุไรวรรณ (2563: 61-62) พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการกำกับติดตามและประเมินผล การปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีการกำกับติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านกิจกรรมแนะแนว ด้านกิจกรรมนักเรียน และด้านกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีการสรุปและรายงานการประเมินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และมีการเผยแพร่ผลการประเมินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับมากทุกด้าน

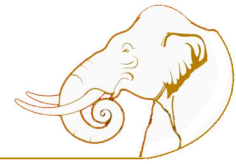
2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคอีสานตอนล่าง จำแนกตามเพศ ระดับวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยภาพรวม ระดับวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน ส่วนเพศและประสบการณ์ในการทำงานไม่แตกต่างกัน ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคอีสานตอนล่าง ที่มีระดับวุฒิการศึกษาต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากบุคคลที่มีคุณวุฒิสูงทางการศึกษาสูงย่อมมีความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ ความถนัด รวมถึงกระบวนการคิดที่สูงขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของจิรนาถ ภูริเสวตกำจร (2566: 481) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 นครราชสีมา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีการบริหารงานวิชาการด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของปรัชญา โชโต (2561: 126) ได้ศึกษาการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของ

ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยภาพรวม ด้านการกำหนดนโยบาย ด้านการนิเทศติดตาม ด้านการสนับสนุนส่งเสริมและด้านการประเมินและรายงานผลแตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของจุฬามาส โกมลมรรค (2556: 84) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองอ่างทอง พบว่า วุฒิการศึกษาของครูผู้สอนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยรวมแตกต่างกัน เนื่องจากผู้ที่มีคุณวุฒิสูงเป็นผู้ที่มีความคิด มีปัญญา และมีวิสัยทัศน์จะสามารถสร้างประสิทธิผลให้เกิดกับองค์กร

3. ผลการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียน ราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคอีสานตอนล่าง สามารถอธิบาย ได้ดังนี้

3.1 ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาด้านการวางแผนปัญหาที่พบ คือ ผู้บริหาร บุคลากรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ขาดการมีส่วนร่วมในการประชุม การวางแผน การสื่อสารไม่ทั่วถึงทำให้เข้าใจขอบข่ายงานไม่ตรงกัน และขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดความตระหนักในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระวัชร เทวสิรินาโค (เลขาธิการ) (2564: 186) ได้ศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า สภาพการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนยังขาดความชัดเจนในการจัดแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการ ผู้บริหารเป็นผู้ตัดสินใจ รวมทั้งวางนโยบายฝ่ายเดียวเป็นส่วนใหญ่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิพัทธ์พนธ์ อุไรวรรณ (2563: 352-353) พบว่า ด้านผู้บริหารไม่มีความชัดเจนในนโยบายการปฏิบัติและการออกคำสั่ง แนวทางการแก้ปัญหา และข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีบทบาทร่วมกับคณะกรรมการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหรือหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน ศึกษาหลักสูตร และคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามคำสั่งของกระทรวงศึกษาธิการ โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น อธิบาย และต้องคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคลเพื่อให้ผู้เรียนมีการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ พร้อมทั้งมีการปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับสังคมในปัจจุบัน มีการจัดอบรมคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อประชุม ชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตร นโยบายและแนวทางปฏิบัติสถานศึกษาโดยทั่วกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของกวีวัจน์ เมฆแสน (2566: 66) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 พบว่า แนวทางการบริหารกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้านการวางแผนโรงเรียนควรจัดประชุม วางแผนการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน ดำเนินการวางแผนเตรียมพร้อมด้านบุคลากรในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน วางแผนสร้างความร่วมมือกับนักเรียน และกำหนดวัตถุประสงค์และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม วางแผนด้านบุคลากรผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน และเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน สร้างความเข้าใจแก่บุคลากรที่รับผิดชอบ

3.2 ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาด้านการดำเนินงาน ปัญหาที่พบคือ ขาดงบประมาณในการดำเนินงาน บุคลากรไม่เพียงพอ ขาดความตระหนัก ขาดความรู้ ความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงาน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และครูผู้สอนจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไม่หลากหลาย หลักสูตรและการจัดกิจกรรมยังไม่เป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของกวีวัณ เมฆแสน (2566: 65) พบว่า ขาดการสนับสนุนการจัดสรรเรื่องงบประมาณ ครูผู้สอนขาดความชำนาญ เชี่ยวชาญ และขาดเครื่องมือในการวัด ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ทำให้การจัดสรรงบประมาณอาจจะไม่เพียงพอ แนวทางการแก้ปัญหาและข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรมีบทบาทในการส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนสนับสนุนทรัพยากรที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ครูมีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลาย เหมาะสมกับสภาพจริง และเหมาะสมกับผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล ประเมินผลการเข้าร่วมและการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของกวีวัณ เมฆแสน (2566: 66) แนวทางการบริหารกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน พบว่า โรงเรียนควรสร้างความร่วมมือให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดกิจกรรม กำหนดแนวปฏิบัติโดยให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจ สร้างความหลากหลายของกิจกรรมให้ครอบคลุมสอดคล้องกับชีวิตจริง และสามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้พัฒนาบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรม จัดหาสื่อวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับกิจกรรม พัฒนาครูให้สามารถส่งเสริม กระตุ้น และอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ พัฒนาครูในด้านการบริหารเวลา เพื่อให้สามารถทำงานได้เต็มประสิทธิภาพ

3.3 ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาด้านการประเมินผล ปัญหาที่พบ คือ ครูขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะเกี่ยวกับการประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และไม่มีการรายงานผลการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของพระวัชระ เทวสิรินาโค (เลขาลักษณ์) (2564: 186) พบว่า การเก็บรวบรวมข้อมูล จัดทำในรูปของระเบียบแบบแผน ข้อมูลยังไม่เป็นปัจจุบัน การจัดทำระบบสารสนเทศเพื่อเผยแพร่ข่าวสาร ทำในรูปของบอร์ด ป้ายนิเทศ แผ่นพับวารสาร เสียงตามสาย ขาดการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนากิจกรรม และการนิเทศติดตามการประเมินผลการจัดกิจกรรม แนวทางการแก้ปัญหา และข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารและหัวหน้างานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรรวบรวมผลการประเมินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จากครูที่ปรึกษากิจกรรมตลอดจนปัญหาและอุปสรรค ในการจัดกิจกรรม และนำเสนอแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต่อผู้บริหารสถานศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษาทราบลำดับเพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมในภาคเรียนต่อไป สอดคล้องกับผลการวิจัยของชุตินา ถิตย์ประเสริฐ (2563: 69) กล่าวถึง แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ควรมีการประเมินผลอย่างหลากหลาย จึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ดีขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับสภาพในการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคอีสานตอนล่าง ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาองค์ประกอบการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องตระหนัก โดยให้ความสำคัญกับมีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนร่วมกับบุคลากร เพื่อวางแผนการพัฒนา ป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการสื่อสารภารกิจงานให้ตรงกัน ดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และผู้บริหารมีการกำกับ ติดตามการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างมีระบบ โดยประเมินและรายงานผลการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นระยะ ตามลำดับเพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมในภาคเรียนต่อไป

สรุป

ผลจากการศึกษาสภาพในการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคอีสานตอนล่าง พบว่า สภาพในการบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคอีสานตอนล่าง โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีผลการเปรียบเทียบพบว่าสภาพการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาคอีสานตอนล่าง จำแนกตาม เพศ และ ประสบการณ์ทำงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน จำแนกตาม ระดับวุฒิการศึกษา โดยรวมแตกต่างกัน และปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาพบว่า 1) ด้านการวางแผน ปัญหาที่พบ คือ ผู้บริหาร บุคลากร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ขาดการมีส่วนร่วมในการประชุม การวางแผน การสื่อสาร ไม่ทั่วถึงทำให้เข้าใจขอบข่ายงานไม่ตรงกัน 2) ด้านการดำเนินงาน ปัญหาที่พบคือ ขาดงบประมาณในการดำเนินงาน บุคลากรไม่เพียงพอ ขาดความตระหนัก ขาดความรู้ ความเข้าใจใน แนวทางคือควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการสื่อสารภารกิจงานให้ตรงกัน ดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และครูผู้สอนจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไม่หลากหลาย 3) ด้านการประเมินผล ปัญหาที่พบ คือ ครูขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะเกี่ยวกับการประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และไม่มีการรายงานผลการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แนวคือควรมีการประเมินและรายงานผลการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นระยะ ตามลำดับเพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมในภาคเรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรจัดให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ใน 3 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการวางแผน โรงเรียนควรดำเนินการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจร่วมกัน และแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนในสถานศึกษาแสดงความคิดเห็นและความต้องการต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และควรสร้างเครือข่ายและประสานความร่วมมือกับผู้เรียน ผู้ปกครองชุมชน องค์กรภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรม

1.2 ด้านการดำเนินการ โรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนการจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้แก่ครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ควรสร้างความร่วมมือให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดกิจกรรม กำหนดแนวปฏิบัติโดยให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจ สร้างความหลากหลายของกิจกรรมให้ครอบคลุมสอดคล้องกับชีวิตจริง และสามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้ และพัฒนาบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรม และปรับปรุงกิจกรรมให้หลากหลาย ตามความถนัด ความสนใจ และบริบทของโรงเรียน

1.3 ด้านการวัดและประเมินผล โรงเรียนควรให้มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน มีการกำกับติดตามการวัดและประเมินผลอย่างเป็นระบบ พัฒนาและสร้างความเข้าใจในการออกแบบเครื่องมือวัด และประเมินผล นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้เพื่อให้การวัดผลและประเมินผลรายบุคคลดำเนินการอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ในกลุ่มตัวอย่างอื่น เช่น นักเรียน ผู้ปกครอง เพื่อให้ได้การพัฒนาแนวทางการนิเทศการศึกษาสำหรับสถานศึกษา ในสภาพแวดล้อมหรือบริบทที่แตกต่างกัน

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยพัฒนารูปแบบการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อจะได้นำข้อมูลมาเป็นสารสนเทศในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการบริหารกิจกรรมให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.3 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมคุณภาพการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

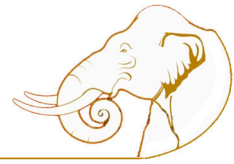
กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

_____. (2562). *ทศวรรษที่สองของการปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

กวีรัตน์ เมฆแสน. (2566). “แนวทางการบริหารกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2”. *Journal of Modern Learning Development*. 8(3): 51-68.

- จุฑามาส โกมลมรรค. (2556). การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองอ่างทอง. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จิรนาถ ภูริเศวตกำจร. (2566). การบริหารงานวิชาการด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 นครราชสีมา. วารสารสิรินธรปริทรรศน์. 24(1): 256.
- เจนจิรา ไทรักษา. (2564). การส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู. วารสารราชชนก. 12(1): 1-1
- ชุติมา ถิตย์ประเสริฐ. (2561). การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นิพัทธ์พนธ์ อุไรวรรณ. (2563). การศึกษารูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนน้ำหมันหาดลำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- บัญญัติ ขอบจิตต์. (2561). การบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4. การศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- พระวัชระ เทวสิริโนโค (เลขาลักษณ์). (2563). รูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อิทธิเดช ปราชัยงาม. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

คุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมา ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัด สมุทรปราการ

Quality of Life of Myanmar Migrant Workers in Samut Prakan Province

ปาริฉัตร สุริยะ¹, อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ², ปกรณ์ ปรียากร³, สุระ ญาณธโร⁴, สุดารัตน์ ต้นทอง⁵
Parichat Suriya¹, Orapin Piyasakulkiat², Pakorn Priyakorn³, Sura Yanatharo⁴, Sudarat Tonthong⁵

¹⁻³ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

⁴⁻⁵ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

¹⁻³ Master of Public Administration Program Graduate School Kasem Bundit University

⁴⁻⁵ Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus

¹Prcmill.wk@gmail.com

Received : March 3, 2025;

Revised : November 6, 2025;

Accepted : November 7, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) คุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ 2) เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์โรว์ ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 338 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.948 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีการ Least - Significant Different (LSD)

ผลการวิจัยพบว่า

1) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 31 - 40 ปี สามารถพูดภาษาไทยได้ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000 - 15,000 บาท มีอาชีพกรรมกร และมีระยะเวลาปฏิบัติงาน 3 - 4 ปี

2) คุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ

3) ปัจจัยส่วนบุคคลที่จำแนกตาม เพศ อายุ ความเข้าใจในภาษาไทย อาชีพ และระยะเวลาการปฏิบัติงานที่ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน สำหรับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต แรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมา สิทธิแรงงาน จังหวัดสมุทรปราการ

Abstract

This research aims to study: 1) The quality of life of Myanmar migrant workers in Samut Prakan Province. 2) The comparison personal factors and quality of life of Myanmar migrant workers in Samut Prakan Province. This is a quantitative research study. The participants in the study were Myanmar migrant workers who live in Samut Prakan Province. Using Taro Yamane's method, a sample size of 338 participants was determined. Data were collected using a questionnaire with a reliability coefficient of 0.948. Statistics used in descriptive data analysis include frequency, percentage, mean, and Standard Deviation and including assumption by using t-tests and one-way analysis of variance. If differences were found, pairwise comparisons were made using the Least Significant Difference (LSD) method.

The results of research found that:

1. The questionnaire responses almost of them were male, aged 31 – 40 years, able to speak Thai, average monthly income 10,000 – 15,000 Baht, occupation as laborers, and working period 3 – 4 years.

2. The quality of life of Myanmar migrant workers who live in Samut Prakan province overall was at high level. As considering each aspect averages at high level, sorted from highest to lowest were physical health, mental health, society, and environment, respectively.

3. The comparison personal factors and quality of life of Myanmar migrant workers in Samut Prakan Province classified by gender, age, understanding of Thai language, occupations and duration of work had difference, even though average monthly income had not different significant at the level of .05

Keywords: Quality of life, Myanmar migrant worker, Labour Rights, Samut Prakan province

บทนำ

ในปัจจุบันแรงงานข้ามชาติเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยประสบกับปัญหาขาดแคลนแรงงานที่มาจากอัตราการเกิดที่ลดลงและเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งส่งผลให้ตลาดแรงงานไทยต้องพึ่งพาแรงงานข้ามชาติเพิ่มขึ้น โดยกระแสการ

เคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติที่เลือกประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทาง เพื่อแสวงหาโอกาสในการทำงาน หรืออิสระในการใช้ชีวิต สอดคล้องกับความต้องการแรงงานในประเทศไทยมีปริมาณที่สูง และแรงงานที่มีทักษะต่าง ๆ จำนวนมาก และมีค่าจ้างราคาถูก โดยเฉพาะแรงงานในภาคเกษตรกรรม (เอ็มพิกา ศรีอุตร, [ออนไลน์], 2566)

จากผลการศึกษาของสถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์ พบว่า โดยส่วนใหญ่แรงงานข้ามชาติทำงานในประเภท 3D คือ งานหนัก (Difficult Job) งานสกปรก (Dirty Job) และงานอันตราย (Dangerous Job) ซึ่งเป็นงานที่คนไทยไม่นิยมทำ และยังขยายขอบเขตไปในหลายกิจกรรมมากขึ้น (ชนนาถ นิตตะโย และคณะ, [ออนไลน์], 2563) แรงงานเหล่านี้เป็นฟันเฟืองสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรมประมง ก่อสร้าง และงานบ้าน ซึ่งจังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย ตั้งอยู่ใกล้ศูนย์กลางของประเทศและยังเป็นแหล่งวัตถุดิบที่นำเข้าจากต่างประเทศ เป็นคลังสินค้าที่สำคัญ นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์กลางการขนส่งทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ทำให้การขนส่งวัตถุดิบ และสินค้าจากโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอต่าง ๆ มีความสะดวกและเสียค่าใช้จ่ายต่ำ จึงมีส่วนสนับสนุนให้นักลงทุนเข้ามาประกอบกิจการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก โดยจังหวัดสมุทรปราการในปัจจุบันมีโรงงานอุตสาหกรรมกว่า 6,576 โรงงาน นับได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมากที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศ โดยมีอุตสาหกรรมการผลิตที่สำคัญ ได้แก่ ยานยนต์ และชิ้นส่วนรถยนต์ เครื่องจักร/อุปกรณ์ ผลิตภัณฑ์โลหะ ไฟฟ้า/ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ สิ่งทอ ผลิตภัณฑ์อาหาร แปรรูป เคมีภัณฑ์/พลาสติก เป็นต้น (แนวโน้มเศรษฐกิจและสังคม, [ออนไลน์], 2564)

อย่างไรก็ตาม คุณภาพชีวิตคือความเป็นอยู่ทั่วไปของปัจเจกบุคคลและครอบครัวที่แสดงถึงความพึงพอใจในชีวิตที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการจัดหาสิ่งจำเป็นต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยจำเป็นในการดำรงชีพ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ช่วยให้ชีวิตดำรงอยู่ได้อย่างดีตามฐานะ ของตน เป็นสิ่งที่มีคุณค่า มีความสำคัญและจำเป็นต่อบุคคลและสังคม เป็นสิ่งที่มนุษย์สามารถกำหนดสร้างเกณฑ์มาตรฐานเพื่อให้ระดับการมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นได้ และเพื่อทำให้การพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่เป้าหมายที่ปรารถนา บุคคลแต่ละคนและแต่ละครอบครัวจึงมีการพัฒนาตนเอง สามารถช่วยยกระดับทั้งตนเองและสังคมให้มีคุณค่ามีความเจริญงอกงามพัฒนาไปสู่สังคมอุดมคติ ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมจะลดลงหรือหมดไปประเทศต่าง ๆ จึงใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้นจนถึงระดับมาตรฐานที่สังคมต้องการ เพื่อช่วยให้สมาชิกในสังคมทุกคนมีความกินดีอยู่ดี มีความสุขสมบูรณ์ (กรมการ พัฒนาชุมชน, 2551)

จังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย สำหรับในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ สถิติข้อมูลแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ในจังหวัดสมุทรปราการ ไตรมาสที่ 2

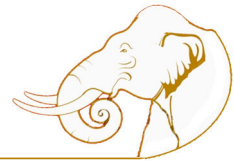
ปี 2567 โดยพบว่าแรงงานเมียนมามีทั้งหมด 149,010 คน (สำนักงานแรงงานจังหวัดสมุทรปราการ สถิติ ข้อมูลแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาในจังหวัดสมุทรปราการ ไตรมาส 2 ปี 2567) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจ ศึกษาเรื่อง “คุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ” โดยนำเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก World Health Organization (1997) ชด้อยฉบับ ภาษาไทยที่กำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้าน สิ่งแวดล้อม มาศึกษาถึงระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ จังหวัดสมุทรปราการ และความแตกต่างกันของลักษณะส่วนบุคคลของของแรงงานข้ามชาติมีผลทำให้ คุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติแตกต่างกันหรือไม่เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาคุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ
2. ศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติสัญชาติ เมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

สมมติฐานของการวิจัย

1. เพศของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการที่แตกต่างกันมี คุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน
2. อายุของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการที่แตกต่างกันมี คุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน
3. ความเข้าใจในภาษาไทยของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัด สมุทรปราการที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน
4. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัด สมุทรปราการที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน
5. อาชีพของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน
6. ระยะเวลาการปฏิบัติงานของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัด สมุทรปราการที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงคุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการว่าอยู่ในระดับใด ต้องปรับปรุงแก้ไขในด้านใด เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้อยู่ในระดับเกณฑ์ที่สูงขึ้นกว่าเดิม
2. ทราบถึงปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ
3. ผลวิจัยที่ได้สามารถนำไปเป็นประโยชน์ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติให้มีความเหมาะสม และมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตแรงงานข้ามชาติ

กัญญารัตน์ ทูสาวุธ (2562) ได้ให้ความหมายคุณภาพชีวิตแรงงานข้ามชาติ หมายถึง สภาพการดำรงชีวิตของแรงงานข้ามชาติที่แรงงานมีความพึงพอใจในระยะเวลาใดช่วงเวลาหนึ่งมีความเหมาะสมตามความจำเป็นพื้นฐาน โดยมีองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตที่เกี่ยวข้องกันในหลายด้าน การมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีสามารถอยู่ร่วมกับสังคมนั้น ๆ ได้ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อีกทั้งมีสถานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น รวมไปถึงความสุขในการทำงาน มีเจ้านายที่ดี มีเพื่อนร่วมงานที่ดีได้รับสวัสดิการตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน มีความสุขในการใช้ชีวิตประจำวัน มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี มีสุขอนามัยที่ดี มีการพักผ่อนหย่อนใจที่เพียงพอ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตแรงงานข้ามชาติ

กรมสุขภาพจิต ([ออนไลน์], 2567) เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) ประกอบด้วยองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต 4 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านร่างกาย (Physical Domain) คือ การรับรู้สภาพทางร่างกายของบุคคล ซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน เช่น สภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย ความสามารถในการทำงาน เป็นต้น
- 2) ด้านจิตใจ (Psychological domain) คือ การรับรู้สภาพทางจิตใจของตนเอง เช่น การรับรู้ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อตนเอง การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึงความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง การรับรู้เกี่ยวกับความเชื่อต่างๆ ของตน ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต
- 3) ด้านสังคม (Social Relationship) คือ การรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ของตนเองกับบุคคลอื่น การรับรู้ถึงการที่ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นหรือตนเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคม

4) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) คือ การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ว่าคุณภาพชีวิตอยู่อย่างอิสระ มีความปลอดภัยและมั่นคงในชีวิต การรับรู้ว่าคุณภาพชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดี เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย

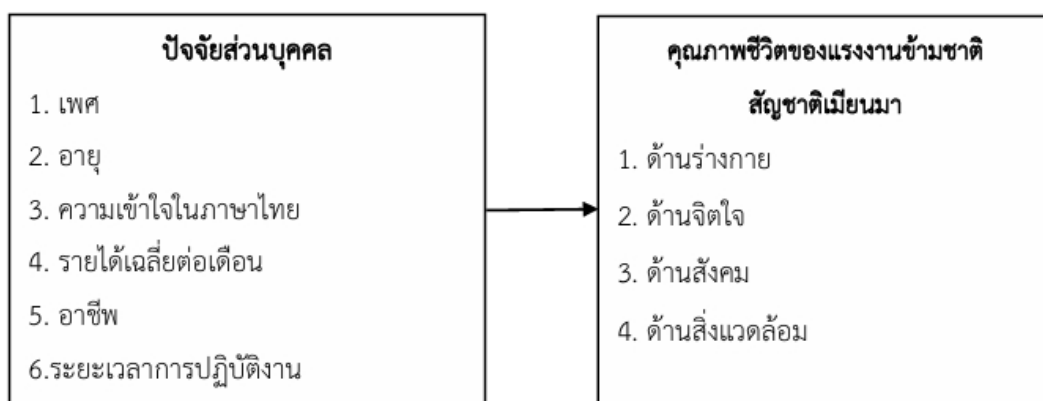
ศุภมาส รื่นสำราญ (2566) พบว่า รัฐมีการเอื้ออำนวยและเกื้อหนุนภาคธุรกิจ กลุ่มทุน ข้ามชาติ และกลุ่มทุนชาติให้ได้ประโยชน์จากแรงงานข้ามชาติที่มีราคาถูก เอื้อการสะสมทุนแบบยืดหยุ่น (Flexible Accumulation) ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะสำคัญของระบบทุนนิยมในโลกยุคปัจจุบัน ที่ถือเป็นพลังขับเคลื่อนโลกาภิวัตน์อันส่งผลให้คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของแรงงานข้ามชาตินั้น มักจะถูกกดขี่ ขูดรีด ถูกเอารัดเอาเปรียบ ไม่ได้มีสถานะเป็นมนุษย์คนหนึ่ง แต่โดยที่ไม่ได้รับแม้แต่สิทธิ มนุษยชนขั้นพื้นฐานในการใช้ชีวิต แต่ในทางกลับกัน ในขณะที่การเกิดขึ้นของสิ่งเหล่านี้กลับได้เพิ่ม อำนาจอย่างมหาศาลให้กับรัฐและระบบทุนนิยม ผสมผสานกับแนวความคิดการแบ่งแยกและอคติทางชาติพันธุ์ จึงเป็นต้นเหตุของการเกิดกระบวนการทอดทิ้งอย่างเป็นระบบ หรือ Organized Abandonment ของแรงงานข้ามชาติในไทย ที่ส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมกัน และความเหลื่อมล้ำ ทางชนชั้นทางสังคมอย่างเป็นระบบ การเลือกปฏิบัติการถูกขูดรีดและครอบงำจากผู้มีอำนาจนายทุน และรัฐทำให้คุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติย่ำแย่ และไม่ได้ได้รับการบริการทางสุขภาพอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ทำให้ชีวิตของแรงงานข้ามชาติถูกทิ้งไว้ข้างหลัง

กรอบแนวคิดการวิจัย

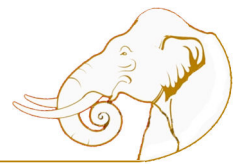
ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้นำเสนอในส่วนก่อนหน้า สามารถกำหนดกรอบแนวคิดได้ดังแสดงในภาพที่ 1

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมา ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มแรงงานนำเข้ามาตาม (MOU) จำนวน 2,169 คน (สำนักงานจัดหางานจังหวัดสมุทรปราการ, [ออนไลน์], 2567) กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์โรว์ ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 338 คน และใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) โดยการเลือกเก็บข้อมูลจากแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ที่ยินดีให้ข้อมูลและมีความสะดวกในการตอบแบบสอบถามจนครบตามจำนวน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีผลการประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน และมีค่าความเชื่อมั่นสอดคล้องภายในโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha Coefficient's Cronbach) เท่ากับ 0.948 โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) ความเข้าใจในภาษาไทย 4) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5) อาชีพ และ 6) ระยะเวลาการปฏิบัติงาน จำนวน 6 ข้อ โดยใช้คำถามลักษณะตรวจสอบรายการ (check list)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านสังคม และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 20 ข้อ โดยใช้คำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยแปลค่าเฉลี่ย ได้แก่ 1.00-1.80 หมายถึง น้อยที่สุด 1.81-2.60 หมายถึง น้อย 2.61-3.40 หมายถึง ปานกลาง 3.41-4.20 หมายถึง มาก และ 4.21-5.00 หมายถึง มากที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) หาค่าสถิติพื้นฐานในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เพื่ออธิบายข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ สถิติ t – test, การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีการ Least - Significant Different (LSD) รวมถึงสถิติการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha Coefficient's Cronbach) เพื่อใช้ในการทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

ผลการวิจัย

1. คุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ วิเคราะห์โดยใช้สถิติการหาค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวม

(n=338)

คุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติ โดยรวม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านร่างกาย	3.63	.809	มาก
2. ด้านจิตใจ	3.62	.788	มาก
3. ด้านสังคม	3.53	.784	มาก
4. ด้านสิ่งแวดล้อม	3.52	.751	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.57	.642	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงถึง คุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = .642) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านร่างกายมีคุณภาพชีวิตในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = .809) รองลงมา ได้แก่ ด้านจิตใจมีคุณภาพชีวิตในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = .788) ด้านสังคมมีคุณภาพชีวิตในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = .784) และด้านสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพชีวิตในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = .751) ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

โดยใช้สถิติ t - test, สถิติ F-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีการ LSD ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

ปัจจัยส่วนบุคคล	คุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ จังหวัดสมุทรปราการ			
	t-test	F-test	P-value	ผลการทดสอบสมมติฐาน
เพศ	2.217	-	.027*	ยอมรับสมมติฐานที่ 1
อายุ	-	3.142	.015*	ยอมรับสมมติฐานที่ 2
ความเข้าใจในภาษาไทย	-	2.648	.033*	ยอมรับสมมติฐานที่ 3
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	-	.874	.418	ปฏิเสธสมมติฐานที่ 4
อาชีพ	-	3.994	.000*	ยอมรับสมมติฐานที่ 5
ระยะเวลาการปฏิบัติงาน	-	21.104	.000*	ยอมรับสมมติฐานที่ 6

จากตารางที่ 2 แสดงถึงผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการดังนี้

สมมติฐานที่ 1 เพศของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t\text{-test} = 2.217$, $P\text{-value} = .027$ ซึ่งค่า $P\text{-value}$ มีค่าน้อยกว่า .05) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 อายุของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F\text{-test} = 3.142$, $P\text{-value} = .015$ ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .05) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 3 ความเข้าใจในภาษาไทยของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F\text{-test} = 2.648$, $P\text{-value} = .033$ ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .05) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 4 ผู้รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F\text{-test} = .874$, $P\text{-value} = .418$ ซึ่งมีค่ามากกว่า .05) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 5 อาชีพของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F\text{-test} = 3.994$, $P\text{-value} = .000$ ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .05) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 6 ระยะเวลาการปฏิบัติงานของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F\text{-test} = 21.104$, $P\text{-value} = .000$ ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .05) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

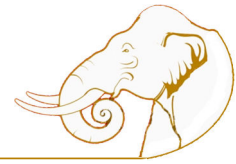
การอภิปรายผลจะเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยอธิบายตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. **คุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ** พบว่า โดยรวมมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .642 ทั้งนี้เนื่องจาก แรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ มีคุณภาพชีวิต ด้านร่างกาย โดยพบว่าแรงงานข้ามชาติมีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ รับประทานอาหารที่ดีเพียงพอต่อร่างกาย ด้านจิตใจ แรงงานรู้สึกมีความสุข และมีสมาธิในการทำงาน ด้านสังคม สามารถปรับตัวในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้ ด้านสิ่งแวดล้อม แรงงานมีการได้รับการบริการสาธารณสุขที่เพียงพอครบถ้วน สอดคล้องกับการศึกษาของ โอฬาร ถิ่นบางเตียว (2567) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจ้างงานและคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติ โดยรวมมีความพึงพอใจต่อค่าจ้างที่ได้รับ มีคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงาน ได้รับการยอมรับและดูแลจากนายจ้างในระดับที่น่าพอใจ บางกรณีพบว่านายจ้างยอมรับแรงงานข้ามชาติเหมือนสมาชิกในครอบครัว ให้พักอยู่ร่วมกันกับนายจ้าง บางรายมีที่พักให้ส่วนตัว มีอาหารให้ 3 มื้อ และนายจ้างคอยช่วยเหลือดูแลในยามเจ็บไข้ไม่สบาย

2. **เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ** อภิปรายผลการศึกษาเฉพาะการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 จากการศึกษาพบว่าเพศที่แตกต่างกันของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการมีคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน **จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้** สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อาภรณ์ทิพย์ บัวเพชร และ ทิพวัลย์ สมิต (2559) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานของแรงงานต่างด้าวในโรงงานอุตสาหกรรม” ผลจากการศึกษาพบว่า งานที่แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่ได้รับเป็นงานที่ต้องใช้แรงงานเป็นหลักและมีสภาพการทำงานที่กดดันทางกายภาพ เช่น เสียงดัง ความร้อน ลักษณะงานดังกล่าวจึงเหมาะกับเพศชายมากกว่าเพศหญิง เพศชายจึงได้รับเลือกเข้าทำงานมากกว่า ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสในการเข้าถึงสวัสดิการ และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

สมมติฐานที่ 2 จากการศึกษาพบว่าอายุที่แตกต่างกันของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการมีคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน **จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้** สอดคล้องกับ

ผลการศึกษาของ พวงเพชร สุขประเสริฐ (2565) ได้ศึกษา “คุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าว กรณีศึกษา ตลาดไท จังหวัดปทุมธานี” พบว่า แรงงานข้ามชาติที่มีอายุที่ต่างกันมีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 จากการศึกษาพบว่าความเข้าใจในภาษาไทยที่แตกต่างกันของแรงงานข้ามชาติ สัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการมีคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน **จึงยอมรับสมมติฐานตั้งไว้** ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้ที่เข้าใจภาษาไทยได้ดีมักได้รับโอกาสไม่ว่าจะเป็นเรื่องการจ้างงานและค่าจ้างที่ดีกว่า ซึ่ง การที่แรงงานข้ามชาติสามารถสื่อสารภาษาไทยได้จะสามารถช่วยให้เข้าถึงบริการสาธารณสุขได้ง่ายขึ้น เช่น การไปโรงพยาบาลหรือขอคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อาภรณ์ทิพย์ บัวเพชร และ ทิพวัลย์ สมิต (2559) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานของแรงงานต่างด้าวใน โรงงานอุตสาหกรรม” ผลจากการศึกษาพบว่า แรงงานต่างด้าวในบางกลุ่มยังขาดทักษะและความเชี่ยวชาญ ในการทำงานภาคอุตสาหกรรม รวมทั้งไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ทำให้ไม่มีความก้าวหน้าในงานที่จะ ไปสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นได้

สมมติฐานที่ 4 จากการศึกษาพบว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันของแรงงานข้ามชาติสัญชาติ เมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการมีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน **จึงปฏิเสธสมมติฐานตั้ง** ทั้งนี้ เนื่องจากแม้ว่ารายได้ของแรงงานข้ามชาติจะมีความแตกต่างกัน แต่ในบางกรณีคุณภาพชีวิตของแรงงาน ข้ามชาติอาจไม่แตกต่างกันอย่างชัดเจน เนื่องจากมีปัจจัยอื่นที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตร่วมด้วย เช่น สภาพแวดล้อมการทำงาน การเข้าถึงสวัสดิการ ซึ่งรายได้อาจไม่ใช่สิ่งที่กำหนดชีวิตของแรงงานข้ามชาติซึ่ง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ยูนันท์ ตามกาล, อุไรวรรณ รุ่งไธญ และ คริชฐา อ่อนแก้ว (2562) ได้ ศึกษาเรื่อง “การศึกษาคุณภาพชีวิตและการทำงานของแรงงานข้ามชาติในอุตสาหกรรมการประมงและ ต่อเนื่องประมงในประเทศไทย” ผลจากการศึกษาพบว่า แรงงานต่างด้าวในภาคประมงและต่อเนื่องประมง มีรายได้ที่แตกต่างกันแต่มีความพอเพียงในการใช้จ่ายดูแลตัวเองในชีวิตประจำวันและสามารถส่งเงินกลับไป ให้กับครอบครัวที่ประเทศต้นทางได้

สมมติฐานที่ 5 จากการศึกษาพบว่าอาชีพที่แตกต่างกันของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่ อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ มีคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน **จึงยอมรับสมมติฐานตั้งไว้** ซึ่งสอดคล้อง กับการศึกษาของ อาจันต์ สงทับ และ วุฒิชัย ทองสามสี (2560) ได้ศึกษา “การพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อ คุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวในอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง” พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อคุณภาพ ชีวิตของแรงงานข้ามชาติ

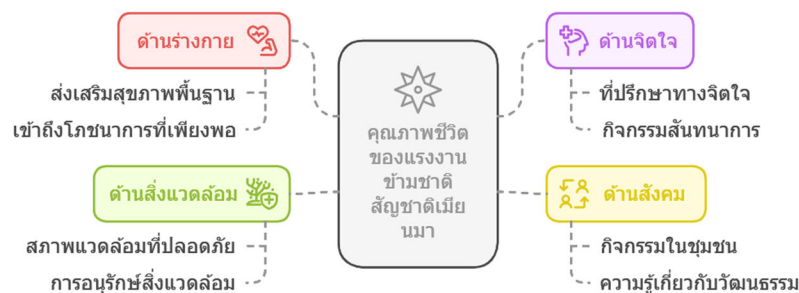
สมมติฐานที่ 6 จากการศึกษาพบว่าระยะเวลาการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันของแรงงานข้ามชาติ สัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ มีคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน **จึงยอมรับสมมติฐานตั้งไว้** ทั้งนี้ เนื่องจากระยะเวลาการปฏิบัติงานของแรงงานข้ามชาติ (เช่น ระยะสั้นหรือระยะยาว) ส่งผลต่อ ประสบการณ์การปรับตัว การสร้างเครือข่ายทางสังคม และโอกาสในการพัฒนาทักษะ สอดคล้องกับผล

การศึกษาของ อาจันต์ สงทับ และ วุฒิชัย ทองสามสี (2560) ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวในอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง” ผลจากการศึกษาพบว่าผู้ที่ทำงานและอาศัยอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป มีคุณภาพชีวิตดีกว่าผู้ที่ทำงานและอาศัยอยู่ในประเทศไทยน้อยกว่า 6 ปี 5.14 เท่า เนื่องจากค่าตอบแทนจะสูงขึ้นตามอายุการทำงาน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ โอฟาร ถิ่นบางเตียว (2567) ได้ศึกษาเรื่อง “การจ้างงานและคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” ผลจากการศึกษาพบว่า แรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นเวลานานมีประสบการณ์ในการเปลี่ยนงานและสามารถยกระดับการทำงานจากลูกจ้างมาเป็นผู้ประกอบการได้ เช่น จากพนักงานบริการเป็นเจ้าของกิจการริมชายหาด แรงงานต่างด้าวที่อยู่ในพื้นที่นานสามารถทำงานตามความชอบความถนัด มีความรู้สึกรับประกันในรายได้และความมั่นคงในด้านบริการสาธารณะของรัฐที่มีต่อตนเองและครอบครัว เช่น โรงพยาบาล โรงเรียน เป็นต้น ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

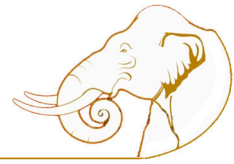
องค์ความรู้จากการวิจัย

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมา

ภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้จากการวิจัย

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติเมียนมาที่มีทำงานในจังหวัดสมุทรปราการนั้น มีการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับสุขภาพร่างกายขั้นพื้นฐานให้มีการเข้าถึงโภชนาการที่เพียงพอเพื่อป้องกันการเกิดโรคภัยต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระบบสาธารณสุขของประเทศไทยได้ ด้านจิตใจให้มีการดูแลและปรึกษาเกี่ยวกับสุขภาพจิต และมีการจัดกิจกรรมสันทนาการเพื่อให้แรงงานมีความผ่อนคลายความเครียดจากการทำงาน ด้านสังคมจัดให้มีกิจกรรมในชุมชนเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในพื้นที่และผู้ร่วมงานด้วยกันและเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมซึ่งกันและกันนำมาซึ่งการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข และในด้านสิ่งแวดล้อมทั้งที่ทำงานและที่อยู่อาศัยควรถูกสุขลักษณะ มีความปลอดภัย รวมไปถึงการมีส่วนร่วม และมีจิตสำนึกรักษาสิ่งแวดล้อมให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สรุป

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาร์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 31 - 40 ปี สามารถพูดภาษาไทยได้ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000 – 15,000 บาท มีอาชีพกรรมกร และมีระยะเวลาปฏิบัติงาน 3 – 4 ปี
2. คุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมมีคุณภาพชีวิตในระดับมาก
3. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า เพศ อายุ ความเข้าใจในภาษาไทย อาชีพ และระยะเวลาการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน สำหรับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ” จะเห็นได้ว่า แม้ว่าแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ มีคุณภาพชีวิตโดยรวมในระดับมาก อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติให้ดียิ่งขึ้น ดังต่อไปนี้

1. ด้านร่างกาย ควรมีการส่งเสริมสุขภาพพื้นฐานของแรงงานข้ามชาติในทุกชุมชน พร้อมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ มีการประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงประโยชน์ของการออกกำลังกาย การให้แรงงานเข้าถึงอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการที่เพียงพอ เพื่อให้แรงงานข้ามชาติมีสุขภาพที่ดีซึ่งเป็นการเกิดโรคต่าง ๆ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการพัฒนาาระบบสาธารณสุขของประเทศไทยด้วย

2. ด้านจิตใจ ควรจัดให้มีที่ปรึกษาทางด้านจิตใจ ส่งเสริมให้มีเครือข่ายแรงงานหรือสนับสนุนในชุมชน จัดกิจกรรม เช่น กีฬา งานอดิเรก หรือกิจกรรมสันทนาการเพื่อช่วยในการลดความเครียดจากการทำงาน และการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ ซึ่งจะช่วยให้แรงงานข้ามชาติมีสุขภาพจิตที่ดีขึ้น ทำงานได้อย่างมีความสุขและสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมใหม่ได้ง่ายขึ้น

3. ด้านสังคม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนให้แรงงานข้ามชาติเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน เช่น งานเทศกาลหรือกิจกรรมต่าง ๆ มีการให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และกฎระเบียบของสังคมไทย เพื่อการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในชุมชน ซึ่งจะช่วยให้แรงงานข้ามชาติสามารถอยู่ร่วมกับสังคมใหม่ได้อย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดี ลดปัญหาการถูกกีดกัน และสามารถใช้ชีวิตในประเทศที่ทำงานได้อย่างมีความสุขและมั่นคง

4. ด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากแรงงานข้ามชาติมักอาศัยและทำงานในสภาพแวดล้อมที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ ควรมีการสนับสนุนให้แรงงานข้ามชาติได้อยู่ในสภาพแวดล้อมในการทำงานที่

ปลอดภัย จัดอบรมให้แรงงานข้ามชาติเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้แรงงานมีส่วนร่วมในกิจกรรมรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกต้นไม้หรือทำความสะอาดชุมชน ซึ่งจะช่วยให้แรงงานข้ามชาติสามารถใช้ชีวิตและทำงานในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นมิตรกับสุขภาพ ซึ่งจะช่วยให้แรงงานข้ามชาติมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาในครั้งนี้ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ” เพื่อให้ได้ผลการศึกษที่ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปเพิ่มเติม ดังนี้

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ เท่านั้น ซึ่งแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาในพื้นที่อื่น อาจมีความคิดเห็นที่แตกต่างออกไป ควรมีการขยายพื้นที่ในการทำวิจัยให้กว้างมากขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้ทำการศึกษาในลักษณะเดียวกันนี้ในพื้นที่อื่นในการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อเปรียบเทียบผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ จะทำให้เกิดการต่อยอดองค์ความรู้เรื่องคุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาในพื้นที่อื่น ๆ ที่กว้างขวางมากขึ้น

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติในสัญชาติอื่นที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย เพื่อให้เห็นถึงข้อเปรียบเทียบและเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานข้ามชาติต่อไป

3. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพด้วย โดยใช้การสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีรายละเอียดและเป็นข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น และเป็นข้อมูลเพิ่มเติมที่แท้จริง หลากหลาย นำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2551). รายงานคุณภาพชีวิตของคนไทยจากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.). กรุงเทพฯ: บีทีเอสเพรส.
- กรมสุขภาพจิต. [ออนไลน์]. (2567). เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย. เข้าถึงได้จาก <https://dmh.go.th/test/whoqol/> สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2567.
- กัญญารัตน์ ทูสาวุธ. (2562). คุณภาพชีวิตแรงงานข้ามชาติ กรณีศึกษา แรงงานสัญชาติพม่า เขตตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองและยุทธศาสตร์การพัฒนา) คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พวงเพชร สุขประเสริฐ. (2565). “คุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าว กรณีศึกษาตลาดไท จังหวัดปทุมธานี”. วิทยาการจัดการวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์. 3(2): 51–63.

- ยุรนันท์ ตามกาล, อุไรวรรณ รุ่งไธัญ และ คริษฐา อ่อนแก้ว. (2562). *การศึกษาคุณภาพชีวิตและการทํางานของแรงงานข้ามชาติในอุตสาหกรรมการประมงและต่อเนื่องประมงในประเทศไทย*. รายงานผลการวิจัย สถาบันเสริมศึกษาและทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัฐสภาไทย. [ออนไลน์]. (2563). *การคุ้มครองแรงงานข้ามชาติในประเทศไทยภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชน*. เข้าถึงได้จาก: https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=74860&filename=index. สืบค้นเมื่อ 16 มิถุนายน 2567.
- วีระ เกียบ และ ศิวัช ศรีโกคางกุล. (2560). “สถานการณ์และความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชาในเขตจังหวัดสระแก้ว”. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*. 10(2): 189-204.
- ศุภมาส ธีรนําสํารณ. (2566). การถูกทอดทิ้งในการรับบริการด้านสุขภาพของแรงงานข้ามชาติในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 กรณีศึกษา: แรงงานสัญชาติเมียนมาร์ที่ทํางานในอุตสาหกรรมก่อสร้างในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อาจินต์ สงทับ และ วุฒิชัย ทองสามสี. (2560). “การพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวในอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง”. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*. 11(2): 191-206.
- อาภรณ์ทิพย์ บัวเพ็ชร และ ทิพวัลย์ สมิต. (2559). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานของแรงงานต่างด้าวในโรงงานอุตสาหกรรม*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- โอฬาร ถิ่นบางเตียว. (2567). “การจ้างงานและคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี”. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*. 16(1): 51-70.
- एमพิกา ศรีอุตร. [ออนไลน์]. (2566). *แรงงานข้ามชาติ: ชีวิต ลิทธิ และความหวัง*. เข้าถึงได้จาก: <https://www.masscomm.cmu.ac.th>. สืบค้นเมื่อ 16 มิถุนายน 2567.
- World Health Organization. (1997). *WHOQOL: Measuring Quality of Life*. Geneva: World Health Organization.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row.

การบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

Quality Classroom Management of the School Administrators under Surin Primary Educational Service Office Area 3

ชาคริยา เอิบอิม¹, ทรงเดช สอนใจ², ศุภธนภุช ยอดสละ³

Chacriya Erb-em¹, Songdet Sornjai² and Suphatanakris Yordsala³,

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

¹⁻³Surindra Rajabhat University

Chacriya.erbem@gmail.com¹, Dacmook@gmail.com², Suphatanakris@srru.ac.th³

Received : August 6, 2024;

Revised : October 1, 2024;

Accepted : January 30, 2025

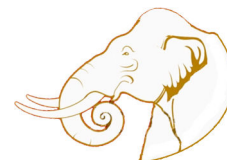
บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพของการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และ 3) เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 175 คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามแบบสนทนากลุ่ม และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

- 1) สภาพของการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
- 2) เปรียบเทียบการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- 3) แนวทางการพัฒนาการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แนวทางการพัฒนาการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งสิ้น 24 แนวทาง

คำสำคัญ: การบริหาร; ห้องเรียนคุณภาพ; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to: 1) study the levels of quality classroom management of the school administrators under the Surin Primary Educational Service Office Area 3; 2) compare the levels of quality classroom management of the school administrators under the Surin Primary Educational Service Office Area 3 classified according to experience in work; and 3) find the development guidelines of quality classroom management of the school administrators under the Surin Primary Educational Service Office Area 3. Sample group was administrators totally 175 people. A multistage random sampling was employed. The research Instruments used were questionnaires, Focus group discussions, and assessment forms. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation.

The findings were as follows:

- 1) The overall level of quality classroom management of the school administrators, on the whole, at a high level.
- 2) Comparison of the levels of quality classroom management of the school administrators, classified according to experience in work, was overall significantly different at the statistical level of .05.
- 3) Development 24 guidelines for quality classroom management of the school administrators.

Keywords: management; quality classroom; school administrators

บทนำ

รัฐบาลไทยตระหนักถึงความจำเป็นของการศึกษาในฐานะเป็นเครื่องมือสำคัญ จึงได้ระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาการศึกษาและส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาซึ่งความสำคัญดังกล่าวได้ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา 12 ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีวินัย ภูมิใจในชาติสามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 4) และการแก้ไขเพิ่มเติมในพ.ศ. 2562 กำหนดให้การศึกษามุ่งเน้นที่การพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ ปัญญา และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจในการบริหารและจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการและงบประมาณ การบริหารงานบุคคล เพื่อให้การศึกษามีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับในสังคม

จากรายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2566 สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษา สุรินทร์ เขต 3 (2565 : 35) พบว่า ด้านผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถพัฒนาตนเอง ขาดความรู้ในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้อย่างมีคุณภาพ ด้านครูพบว่า ครูยังไม่ปรับเปลี่ยนการสอนโดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งอาจส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนที่ไม่สามารถถ่ายทอดเนื้อหา หรือใช้กระบวนการสร้างองค์ความรู้ที่ค่อนข้างยากและเกิดทักษะต่อผู้เรียน อันจะทำให้ผู้เรียนไม่สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่อง และด้านการบริหารจัดการ พบว่าผู้บริหารบางส่วนยังขาดภาวะผู้นำทางวิชาการและข้อมูลสารสนเทศบางส่วนไม่เป็นปัจจุบัน ถูกต้องครบถ้วน ซึ่งอาจส่งผลต่อการวางแผนและการบริหารจัดการ การศึกษาที่ไม่บรรลุเป้าหมายหรือไม่สนองต่อนโยบายการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งข้อมูลจากสภาพปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าปัญหาของการจัดการศึกษาไทย คือ คุณภาพของผู้เรียน การขาดแคลนครู และพัฒนาครูให้มีความสามารถโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ตลอดจนการบริหารจัดการใช้ทรัพยากรและการแก้ปัญหาในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้คุณภาพการศึกษามีความแตกต่างกัน เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษากลายเป็นเครื่องบั่นทอนความเจริญ จิตใจและการพัฒนาการของทรัพยากรมนุษย์ในอนาคต ซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญที่สะท้อนความมั่นคงของชาติ เช่นเดียวกับคุรุรัตน์ อุปถะ (2558:1) กล่าวว่า ห้องเรียนคุณภาพ (The Complete Classroom/ Quality Classroom) เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นให้สถานศึกษาบริหารจัดการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคุณภาพในระดับปฏิบัติ คือ “ระดับห้องเรียน” โดยครูผู้สอนรวมทั้งการปฏิบัติการพัฒนาหรือส่งเสริมศักยภาพของนักเรียน โดยอาจารย์ประจำชั้น โดยเชื่อว่าหากการจัดการเรียนการสอนระดับรายวิชาที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ห้องเรียนคุณภาพแล้ว สถานศึกษาแห่งนั้นก็อาจจะกลายเป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพหรือมีความเป็นเลิศ (Excellence School) ในที่สุดทั้งนี้ ต้องอาศัยการนำการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียนแห่งคุณภาพ โดยผู้บริหารจะต้องเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการนำการเปลี่ยนแปลง ด้วยการสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้ครูปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนสู่การพัฒนาห้องเรียนแห่งคุณภาพ ดังนั้นการบริหารจัดการชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ครูผู้สอนต้องจัดห้องเรียนให้มีคุณภาพเช่น การจัดให้มีมุมหนังสืออ่านนอกเวลา อาภาสถ่ายเทสะดวก แสงสว่างเพียงพอ ครูต้องรู้เรื่องหลักสูตร รู้วิธีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ รู้วิธีการใช้ ICT ช่วยในการสอน รู้วิธีมีการทำวิจัยในชั้นเรียน ตลอดจนทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เห็นความสำคัญของการพัฒนาการจัดการศึกษา โดยได้ประกาศนโยบาย 3ส. : สะอาด สนับสนุน ส่งเสริม เพื่อคุณภาพผู้เรียน คุณภาพวิชาการ และคุณภาพชีวิตโดยคุณภาพครูอยู่ที่ห้องเรียน คุณภาพครูสู่คุณภาพผู้เรียน ทั้งนี้ คุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาจะเป็นอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของแต่ละห้องเรียน ในปีการศึกษา 2565 จึงประกาศให้มีการประกวดห้องเรียนคุณภาพ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในทุกระดับชั้น ซึ่งมีครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ให้การสนับสนุนทางการศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะ ดี เก่ง และมีความสุข (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3, 2565:3) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีพื้นที่สภาพแวดล้อมและบริบทแตกต่างกัน กระบวนการบริหารจัดการ รวมถึงการจัดการเรียนรู้และปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อห้องเรียนคุณภาพ ย่อมมีผลต่อห้องเรียนคุณภาพต่างกัน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ทั้งนี้ผลการวิจัยจะได้สารสนเทศในการกำหนดการนิเทศ ติดตาม การดำเนินงานตามนโยบายห้องเรียนคุณภาพ เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังสามารถนำผลการวิจัยเผยแพร่แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนพัฒนาคุณภาพบริหารจัดการการนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ อันส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการบริหารห้องเรียนคุณภาพ การจัดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพของการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน
3. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับห้องเรียนคุณภาพ

การจัดการศึกษาที่ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการห้องเรียนคุณภาพที่มีการจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพที่สูงขึ้น มีหน่วยงานการศึกษา นักวิชาการศึกษาและนักการศึกษาได้นิยามความหมายของห้องเรียนแห่งคุณภาพไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559 : 5) ได้นิยามคำว่า ห้องเรียนคุณภาพ (DLIT Classroom) หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผ่านเทคโนโลยีทางไกลเพื่อถ่ายทอดห้องเรียนคุณภาพชั้นนำที่เป็นโรงเรียนต้นทางไปยังโรงเรียนปลายทาง เพื่อให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสในการเรียนรู้เท่าเทียมกัน

วัชรพล เทียงปา : ห้องเรียนคุณภาพ หมายถึง ห้องเรียนที่มีการจัดกิจกรรมสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่เอื้อต่อคุณภาพนักเรียนและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายโดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ทันสมัยและทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามมาตรฐานการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

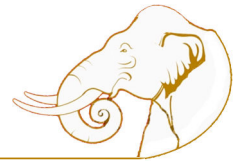
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 (2564 : 3) ได้ให้ความหมายของห้องเรียนคุณภาพ หมายถึง ห้องเรียนที่มีการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่เอื้อต่อคุณภาพนักเรียนเกิดขึ้นใน มีครูผู้สอนจัดการเรียนรู้ ได้คุณภาพมาตรฐาน และนักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สรุปได้ว่า ห้องเรียนคุณภาพ หมายถึง สภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้นในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพของนักเรียน โดยครูและองค์กรการศึกษาร่วมมือในการจัดการเรียนรู้ ให้มีมาตรฐานการศึกษาและคุณภาพครอบคลุมทุกด้านของการพัฒนานักเรียน โดยห้องเรียนคุณภาพเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ทันสมัยและมีการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย

ความสำคัญของห้องเรียนคุณภาพ

ห้องเรียนคุณภาพมีความสำคัญต่อกระบวนการบริหารจัดการการศึกษาและส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้โดยมีนักวิชาการและหน่วยงานต่างๆ ได้ระบุถึงความสำคัญของห้องเรียนคุณภาพ ดังนี้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 (2558:11) ระบุว่าห้องเรียนคุณภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงศักยภาพและความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูได้เป็นอย่างดี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ระบุความสำคัญของห้องเรียนคุณภาพว่า มีความสำคัญต่อการวางรากฐานของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดความสมดุลในคุณภาพของผู้เรียน สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อให้สามารถดำรง ตนอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

นิสสรณ์ กัณทษา, ระบุความสำคัญของห้องเรียนคุณภาพว่าเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ได้มาตรฐานเดียวกัน และให้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาที่เป็นสาระเกี่ยวกับอุดมการณ์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาที่พึงประสงค์

สรุปได้ว่า ห้องเรียนคุณภาพ เป็นห้องเรียนที่มีการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่เอื้อต่อคุณภาพนักเรียนเกิดขึ้นในชั้นเรียนอย่างแท้จริง มีครูผู้สอนจัดการเรียนรู้ได้คุณภาพมาตรฐาน และนักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งมีความสำคัญต่อการวางรากฐานของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดความสมดุลในคุณภาพของผู้เรียน สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ได้มาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

องค์ประกอบของห้องเรียนคุณภาพ

การส่งเสริมพัฒนาห้องเรียนให้เป็นห้องเรียนแห่งคุณภาพ ประกอบด้วย องค์ประกอบต่าง ๆ ที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการขับเคลื่อนอย่างสอดคล้องกัน ซึ่งมีนักวิชาการ หน่วยงานการศึกษา ได้นิยามองค์ประกอบของห้องเรียนแห่งคุณภาพ ไว้ดังนี้

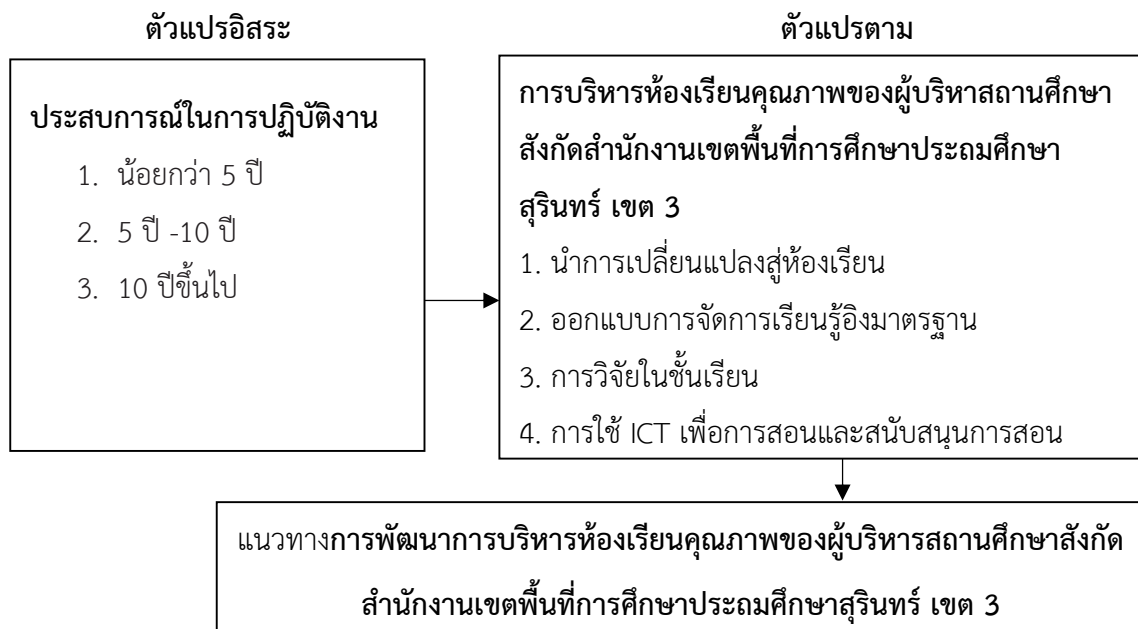
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555:25-52) ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาห้องเรียนแห่งคุณภาพไว้ 5 ประการ ได้แก่ 1) นำการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียน 2) ออกแบบการจัดการเรียนรู้ 3) การศึกษาวิจัยในชั้นเรียน (CAR) 4) การใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอน และ 5) การสร้างวินัยเชิงบวก (Positive Discipline)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 (2561: 10) ระบุว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อห้องเรียนคุณภาพ มีดังนี้ 1) มุ่งนำการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียน 2) ออกแบบการจัดการเรียนรู้อิงมาตรฐาน 3) การวิจัยใน ชั้นเรียน (CAR) 4) การใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอน 5) การสร้างวินัยเชิงบวก (Positive discipline)

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งเน้นศึกษาการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีวิธีการดำเนินการวิจัย

1.1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ปีการศึกษา 2566 โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan. 1970 : 607 -610) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 175 คน ดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) โดยเริ่มจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้อำเภอเป็นชั้น (Strata) แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก

1.2 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม จำนวน 9 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของ Likert และมีข้อความปลายเปิด เกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับ

การบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Discrimination) อยู่ระหว่าง .34 - .79 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .95 และ 2) แบบสนทนากลุ่ม เป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google Forms รวมทั้งผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ปฏิบัติจริงเพื่อไปเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567 รวมแบบสอบถาม จำนวน 175 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนแบบสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในรูปแบบออนไลน์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 การเปรียบเทียบการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยการทดสอบ เอฟ (F – test) เปรียบเทียบการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

4.3 แนวทางพัฒนาการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. สภาพของการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับมากที่สุดและระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการสร้างวินัยเชิงบวก รองลงมาคือ ด้านการออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน ด้านการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียนคุณภาพ ด้านการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน และ ด้านการใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอน ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

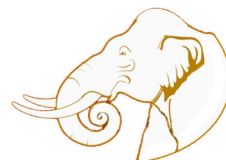
ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับสภาพของการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยภาพรวม

การบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา	ผลการวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านนำการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียนคุณภาพ	4.34	0.59	มาก
2. ด้านการออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน	4.43	0.53	มาก
3. ด้านการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน	4.25	0.44	มาก
4. ด้านการใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอน	4.21	0.47	มาก
5. ด้านการสร้างวินัยเชิงบวก	4.57	0.46	มากที่สุด
รวม	4.36	0.31	มาก

2. การเปรียบเทียบการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลวิเคราะห์การเปรียบเทียบเกี่ยวกับการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

การบริหารห้องเรียนคุณภาพ	แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	sig
1. ด้านนำการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียนคุณภาพ	ระหว่างกลุ่ม	9.934	2	4.967	17.282*	.000
	ภายในกลุ่ม	41.674	145	.287		
	รวม	51.607	147			
2. ด้านการออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน	ระหว่างกลุ่ม	4.115	2	2.057	8.106*	.000
	ภายในกลุ่ม	36.802	145	.254		
	รวม	40.917	147			
3. ด้านการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน	ระหว่างกลุ่ม	5.287	2	2.644	16.949*	.000
	ภายในกลุ่ม	22.616	145	.156		
	รวม	27.903	147			
4. ด้านการใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	10.997	2	5.499	36.108*	.000
	ภายในกลุ่ม	22.081	145	.152		
	รวม	33.078	147			

ตารางที่ 2 (ต่อ)

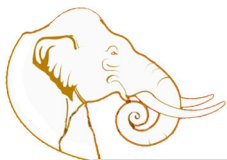
การบริหารห้องเรียนคุณภาพ	แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	sig
5. ด้านการสร้างวินัยเชิงบวก	ระหว่างกลุ่ม	7.222	2	3.611	21.510*	.000
	ภายในกลุ่ม	24.342	145	.168		
	รวม	31.564	147			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	1.574	2	.787	8.816*	.000
	ภายในกลุ่ม	12.942	145	.089		
	รวม	14.516	147			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 เมื่อทำการทดสอบด้วยสถิติทดสอบ เอฟ (F – test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน โดยรวมและรายด้าน มีความคิดเห็นต่อการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เมื่อพบความแตกต่างในการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมและรายด้าน จึงทดสอบเป็นรายคู่ตามวิธีของ Scheffce' ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน เป็นรายคู่โดยใช้วิธีการทดสอบของ Scheffe

การบริหารห้องเรียนคุณภาพ ของผู้บริหารสถานศึกษา	ประสบการณ์ใน การปฏิบัติงาน		10 ปีขึ้นไป	5-10 ปี	น้อยกว่า 5 ปี
		$\bar{X}$	3.94	4.57	4.46
ด้านนำการเปลี่ยนแปลงสู่ ห้องเรียนคุณภาพ	10 ปีขึ้นไป	3.94			
	5-10ปี	4.57	.63*		
	น้อยกว่า 5 ปี	4.46	.52*	-.11	
ด้านการออกแบบการเรียนรู้ มาตรฐาน		$\bar{X}$	4.18	4.60	4.49
	10 ปีขึ้นไป	4.18			
	5-10ปี	4.60	.42*		
	น้อยกว่า 5 ปี	4.49	.31*	-.11	
ด้านการวิจัยปฏิบัติการในชั้น เรียน		$\bar{X}$	4.51	4.29	4.05
	10 ปีขึ้นไป	4.51			
	5-10ปี	4.29	-.22*		
	น้อยกว่า 5 ปี	4.05	-.46*	-.24*	

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การบริหารห้องเรียนคุณภาพ ของผู้บริหารสถานศึกษา	ประสบการณ์ใน การปฏิบัติงาน		10 ปีขึ้นไป	5-10 ปี	น้อยกว่า 5 ปี
		$\bar{X}$	3.78	4.36	4.41
ด้านการใช้ ICT เพื่อการสอน และสนับสนุนการสอน	10 ปีขึ้นไป	3.78			
	5-10ปี	4.36	.57*		
	น้อยกว่า 5 ปี	4.41	.62*	.05	
ด้านการสร้างวินัยเชิงบวก		$\bar{X}$	4.79	4.72	4.30
	10 ปีขึ้นไป	4.79			
	5-10 ปี	4.72	-.07		
	น้อยกว่า 5 ปี	4.30	-.48*	-.41*	
		$\bar{X}$	4.24	4.50	3.34
โดยรวม	10 ปีขึ้นไป	4.24			
	5-10ปี	4.50	.27*		
	น้อยกว่า 5ปี	4.34	.10	-.16*	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการทดสอบความแตกต่างโดยรวม การบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาตามวิธีของ Scheffe' พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อยกว่า 5 ปี กับ 5 - 10 ปี และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 5 - 10 ปี กับ 10 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นในการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อยกว่า 5 ปี กับ 10 ปีขึ้นไป ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ได้แก่ ด้านการสร้างวินัยเชิงบวกในห้องเรียน ด้านการออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน ด้านนำการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียนคุณภาพ ด้านการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน และด้านการใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอน ประกอบด้วย 24 แนวทาง

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย ในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ระดับสภาพของการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการสร้างวินัยเชิงบวก ด้านการออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน ด้านนำการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียนคุณภาพ ด้านการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน และ ด้านการใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอน

ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ให้ความสำคัญและดำเนินการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดกิจกรรมสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อคุณภาพนักเรียนและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ และทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามมาตรฐานการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับเกรียงศักดิ์ สีนเปียง (2558) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และข้อเสนอแนะการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

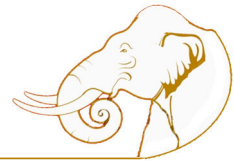
2. เปรียบเทียบการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อยกว่า 5 ปี 5-10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป โดยรวมทั้ง 5 ด้าน ผู้บริหารมีการบริหารห้องเรียนคุณภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อทำการทดสอบด้วยสถิติทดสอบ เอฟ (F – test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน โดยรวมและรายด้าน มีความคิดเห็นต่อการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และเมื่อทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยใช้วิธีการทดสอบของ Scheffce' จึงพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อยกว่า 5 ปี กับ 5 - 10 ปี และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 5 - 10 ปี กับ 10 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นในการบริหารห้องเรียนคุณภาพของโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อยกว่า 5 ปี กับ 10 ปีขึ้นไป ไม่แตกต่างกันทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการดำเนินงานห้องเรียนคุณภาพนั้นเป็นจุดมุ่งหมายหลักที่ทุกโรงเรียนให้ความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนอย่างทั่วถึงในทุกระดับ โดยผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนจะต้องทำหน้าที่ในการส่งเสริมให้ครูตระหนักถึงการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย สอดคล้องกับ นิรดา เวชญาลักษณ์ และคณะ (2561) ได้ศึกษาแนวปฏิบัติการบริหารจัดการชั้นเรียนตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพของครูคณิตศาสตร์ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 ผลการวิจัยพบว่า

ด้านการนำการเปลี่ยนแปลงมีการวางแผนการสอนไว้ล่วงหน้าออกแบบสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้อิงมาตรฐานวางแผนการจัดการเรียนรู้อิงมาตรฐานและสอดคล้องกับเนื้อหาคณิตศาสตร์ที่เรียน มีการปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ทุกปี โดยบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ด้านการใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุน จัดการเรียนการสอนโดยใช้อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้และใช้โปรแกรมสำเร็จรูปประกอบการสอนเพื่อให้นักเรียนมองเห็นภาพคณิตศาสตร์ชัดเจนขึ้น ด้านการวิจัยในชั้นเรียนมีการ

วิเคราะห์ปัญหานักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปสู่การทำวิจัยในการแก้ปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนและติดตามความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละบุคคลอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 เรื่อง ด้านการสร้างวินัยเชิงบวก

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีแนวทางการพัฒนาแต่ละด้านดังนี้ 1) ด้านการใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอน พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมให้กำหนดผู้รับผิดชอบและรหัสการเข้าถึง จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการส่งเสริมความรับผิดชอบและความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารออนไลน์ บริหารจัดการระบบเครือข่าย 2) ด้านการวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ผู้บริหารควรจัดอบรมเพื่อพัฒนาการวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่องเสริมสร้างทักษะและความเข้าใจในการดำเนินงานวิจัยในสถานการณ์การเรียนรู้ นิเทศและกำกับติดตามการทำวิจัยในชั้นเรียน ยกย่องและเชิดชูคุณค่าของครูและบุคลากรที่มีบทบาทเป็นต้นแบบในการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน จัดทำหรือสร้างคู่มือการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อให้ครูและบุคลากรสามารถศึกษาและค้นคว้าเกี่ยวกับการวิจัยได้ด้วยตนเอง และจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครู และการนิเทศ กำกับติดตามการวิจัยร่วมกันในระยะเวลาต่อไป 3) ด้านการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียนคุณภาพ พบว่า ควรศึกษาสำรวจภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพปัจจุบันและความต้องการจากเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อให้สามารถจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม 4) ด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน พบว่า ผู้บริหารควรสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรโดยผู้บริหารเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ครู และผู้ปกครองได้รับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากผลการวิจัยได้องค์ความรู้ใหม่ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ให้มีความครอบคลุมทั้งในแง่ของทฤษฎีและการปฏิบัติในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ด้านการใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอน 2) ด้านการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน 3) ด้านนำการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียนคุณภาพ 4) ด้านการออกแบบการเรียนรู้มาตรฐานและ 5) ด้านการสร้างวินัยเชิงบวก ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้แนวทางการพัฒนาการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

สรุป

จากผลการวิจัยเรื่อง การบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า ด้านการใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอน เป็นด้านที่ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนเรียนต้องเร่งพัฒนาการใช้ ICT เพื่อการสอนและสนับสนุนการสอน โดยเฉพาะในประเด็น ระบบเครือข่ายในการติดต่อสื่อสาร การเผยแพร่ข่าวสารระหว่างหน่วยงานผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์

ด้วยวิธีการที่หลากหลาย การมีระบบรักษาความปลอดภัย การกำหนดสิทธิการใช้ระบบฐานข้อมูล การบำรุงดูแลรักษา การตรวจความถูกต้องและเป็นปัจจุบัน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นรูปธรรม มีระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัย ส่งเสริมการจัดกิจกรรมสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อคุณภาพนักเรียนและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ และทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามมาตรฐานการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาความรู้ความสามารถเกี่ยวกับห้องเรียนคุณภาพเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน หน่วยงานต้นสังกัดจึงควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีประสบการณ์การประยุกต์ใช้ความรู้ความสามารถการปฏิบัติงานตามภารกิจที่หลากหลายเพิ่มขึ้น และควรมีการนิเทศติดตามการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหาร

1.2 ควรสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับอบรมเพื่อพัฒนาการบริหารห้องเรียนคุณภาพ ให้เหมาะสมกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ บริบทขององค์กร และหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากร เพื่อให้เกิดการพัฒนาการบริหารห้องเรียนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน อันจะนำไปสู่การยกระดับเป็นสถานศึกษาคุณภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารห้องเรียนคุณภาพระดับขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

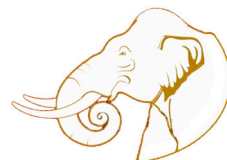
2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาการบริหารห้องเรียนคุณภาพของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยการบริหารห้องเรียนคุณภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษ่อื่นๆ

2.4 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินการตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพของครูผู้สอน

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ สีนเปียง. (2558). *การจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพ กลุ่มโรงเรียนเชิงคำ*
1 *อำเภอเชิงคำ จังหวัดพะเยา*. (การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยพะเยา.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2558). *หลักสูตรห้องเรียนคุณภาพ 5 ด้าน*. สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2566, จาก <http://www.kruid.com/55302.pdf>

- ณิรดา เวชญาลักษณ์ และคณะ. (2561). แนวปฏิบัติการบริหารจัดการชั้นเรียนตามแนวทางห้องเรียนคุณภาพของครุคณิศาสตร์ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3. *วารสารครูพิบูล*, 6(1), 88 - 101. สืบค้นจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/edupsru/article/view/98507>
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116 (ตอนที่ 74 ก), 1 - 23.
- วัชรพล เทียงปา. (2563). *สภาพการดำเนินงานห้องเรียนแห่งคุณภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ศุภรัตน์ อุปละ. (2558). *ห้องเรียนคุณภาพ*. จาก <https://www.gotoknow.org/posts/198312>. สืบค้นเมื่อ 24 มิถุนายน 2566,
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2. (2563) *แนวทางการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพ: โรงเรียนคุณภาพ*. สระแก้ว: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. (2564). *คู่มือห้องเรียนคุณภาพ*. สุรินทร์: กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผล
- _____. (2565). *รายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565*. สุรินทร์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). *UTQ-55302 ห้องเรียนคุณภาพ 5 ด้าน*. จาก <http://www.krukird.com/55302.pdf>. สืบค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2566,
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607-610. <https://doi.org/10.1177/001316447003000308>

ความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่
อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

The Happiness of Performance of Personnel in Bang Phli Yai
Sub district Administrative Organization Bang Phli District,
Samut Prakan Province

ทักษ์ดนัย สุริยา¹, อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ², ปกรณ์ ปริยากร³, พระครูปลัดสุวัฒนอุดมคุณ⁴

Thakdanai Suriya¹, Orapin Piyasakulkiet², Pakorn Priyakorn³, Phrakrupaladsuwatthana-udomkun⁴

¹⁻³ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

¹⁻³ Master of Public Administration Program Graduate School Kasem Bundit University

⁴ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

⁴ Machulalongkornrajavidyalaya University Surin Campus

Thak.suriya@gmail.com¹

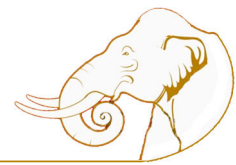
Received : September 12, 2025; Revised : October 16, 2025; Accepted : November 7, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ 2) การเปรียบเทียบความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีของ ทาโร่ ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 175 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.962 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ ด้านน้ำใจงาม ด้านหาความรู้ ด้านสังคมดี ด้านทางสงบ ด้านครอบครัวดี ด้านปลอดภัย ด้านผ่อนคลาย และด้านสุขภาพดี ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า เพศ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันมีความสุขในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ส่วนอายุ และสถานภาพ ที่แตกต่างกัน มีความสุขในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

คำสำคัญ: ความสุข; การปฏิบัติงาน; บุคลากร; องค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่

Abstract

The purpose of this research is to study; 1) The happiness of personnel in performing their duties at the Bang Phli Yai Subdistrict Administrative Organization, Bang Phli District, Samut Prakan Province. 2). Compare personal factors affecting happiness in the work performance of personnel at the Bang Phli Yai Sub-district Administrative Organization, Bang Phli District, Samut Prakan Province. The sample size was determined using the Taro Yamane method, resulting in 175 respondents. Data was collected using a questionnaire with a reliability score of 0.962. The statistical analysis included frequency, percentage, mean, Standard Deviation, and hypothesis testing using t-test and One-way ANOVA with statistical significance at .05.

The research results indicate that: 1) The overall happiness of personnel at the Bang Phli Yai Subdistrict Administrative Organization is rated at the highest level. When broken down by category, the following aspects, listed from highest to lowest average scores are considered: kindness, pursuit of knowledge, social relationships, peace, good family life, debt-free status, relaxation, and good health, all of which are at the highest level. 2) The comparison of personal factors with job satisfaction, It was found that gender, education level, and monthly income did not significantly affect job satisfaction. However, age and marital status did have a statistically significant effect on job satisfaction at the 0.05 level.

Keywords: Happiness, Performance, Personnel, Administrative Organization, Bang Phli District

บทนำ

การปฏิบัติงานอย่างมีความสุขนั้นเป็นสิ่งที่มนุษย์ปรารถนา ปัจจุบันได้มีการพูดถึงการสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ส่งผลต่อความสุขของบุคลากรกันอย่างแพร่หลายมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน การมีส่วนร่วมในการทำงาน การแสดงความคิดเห็น ความมั่นคงในการทำงาน หน้าที่การงานที่เจริญก้าวหน้า มีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างหัวหน้าและเพื่อนร่วมงาน รวมถึงสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการทำงาน สิ่งเหล่านี้จะช่วยลดความเครียดและความขัดแย้งภายในองค์กร ทำให้มีการพัฒนาองค์กรเจริญก้าวหน้า และการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Dasa 2009 อ้างถึงใน เมธาวี ยงทรัพย์, 2564: 23)

อย่างไรก็ตามการสร้างความสุขในการปฏิบัติงานเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดผลดี ทั้งต่อตัวของบุคลากรและองค์กร การที่บุคลากรมีความสุขในการทำงานย่อมส่งผลให้ผลการปฏิบัติงานออกมาดีมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยสร้างความผูกพันและแรงจูงใจในองค์กรรวมไปถึงการเกิดประสิทธิภาพในการทำงาน การสร้างความจงรักภักดีของพนักงาน และลดอัตราการลาออกให้น้อยลง (สำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร, [ออนไลน์], 2566) การมาปฏิบัติงานที่มีความสุขจะทำให้บุคลากรต้องการมาปฏิบัติงานมากขึ้น รู้สึกว่า

องค์กรน่าอยู่ มองเห็นประโยชน์ และโอกาสที่ดีของวิกฤติการณ์ ปัญหา หรือความยากลำบากที่กำลังเผชิญ และสามารถเผชิญกับความท้าทาย หรือ รับมือกับโอกาสใหม่ ๆ ด้วยความสุขุมมั่นคง สามารถจัด หรือลดผลกระทบที่เกิดจากความกลัว ความสงสัย และความวิตกกังวล ทั้งภายใน และภายนอกในทางกลับกันการที่บุคลากรผ่านการพบเจอกับความตึงเครียดจากเหตุผลด้านต่าง ๆ จะทำให้บุคคลมีความเบื่อหน่ายไม่ยอมมาปฏิบัติงาน อยาковы้าย หรือลาออกจากงาน จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องตระหนักหรือให้ความสำคัญต่อการสร้างเสริมความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อสามารถนำพาองค์กรพัฒนาให้เกิดความเจริญก้าวหน้า

องค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่เป็นหน่วยงานภาครัฐ ที่มีภาระหน้าที่ในการบริการเพื่อรับใช้ประชาชนมากมาย ทั้งในงานปกครอง การจัดทำแผนพัฒนา การบำรุงรักษาทางน้ำ ทางบก ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมวัฒนธรรม การจัดการศึกษา การสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและ การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยการจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การส่งเสริมกีฬา การกำจัดมูลฝอยสิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล การรักษาความปลอดภัยความเป็นระเบียบเรียบร้อย และสาธารณสุขสถานอื่น ๆ การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และ หน้าที่อื่นๆ ที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด (อบต.บางพลีใหญ่, [ออนไลน์], 2567) จะเห็นได้ว่าภารกิจที่รับผิดชอบของอบต.บางพลีใหญ่มีมากมายและมีความหลากหลาย และมีทำให้บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ต้องรับภาระในการให้บริการประชาชนด้วยความระมัดระวัง และต้องสนองตอบความต้องการของประชาชนด้วยความรวดเร็ว ทั้งถึง และครอบคลุมทุกกระบวนการ และยังต้องสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชนอีกด้วย ด้วยเหตุที่ทั้งภาระงานที่มากขึ้นและความต้องการของประชาชนที่เพิ่มขึ้น อาจก่อให้เกิดความเครียดและความกดดันในการทำงาน ส่งผลให้บุคลากรไม่มีความสุขในการปฏิบัติงานได้

การเสริมสร้างองค์กรแห่งความสุขตามแนวคิดของสำนักงานราชบัณฑิตยสภาและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้กำหนดตัวชี้วัดสุขภาวะขององค์กรไว้ 8 ประการได้แก่ 1. สุขภาพดี 2. น้ำใจงาม 3. ผ่อนคลาย 4. หาคความ 5. ทางสงบ 6. ปลอดภัย 7. ครอบครัวดี และ 8. สังคมดี

ด้วยความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาเบื้องต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึง “ความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ” ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
- 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมุติฐานของการวิจัย

สมมุติฐานที่ 1 บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีเพศแตกต่างกัน มีความสุขในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ 2 บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความสุขในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ 3 บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีความสุขในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ 4 บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความสุขในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ 5 บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความสุขในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

- 1) ทราบถึงความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
- 2) ทราบถึงความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
- 4) ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลเพื่อประกอบการพัฒนานโยบายด้านบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ และเป็นข้อมูลเชิงวิชาการในการศึกษาค้นคว้าสำหรับผู้สนใจหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับความสุขในการปฏิบัติงาน

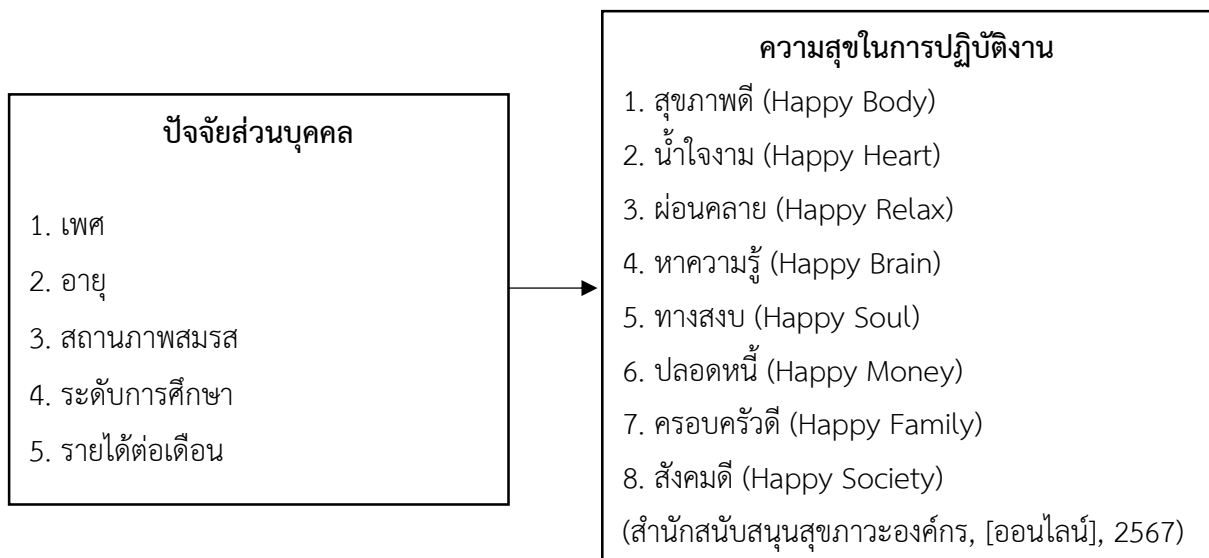
ความสุขในการปฏิบัติงาน คือ การเรียนรู้จากการกระทำการสร้างสรรค์ของตนเองแสดงออก โดยการยิ้ม การหัวเราะ มีความปลาบปลื้มใจ นำไปสู่การปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพรู้สึกอยากปฏิบัติงาน มีความผูกพัน และมีความสุขที่ได้ปฏิบัติงานร่วมกันกับเพื่อนร่วมงาน (อิตรัตน์ พิมพาภรณ์, 2559) การเสริมสร้างองค์กรแห่งความสุข คือ กระบวนการที่เน้นสุขภาวะของคนทำงาน ในองค์กร หลักการที่สำคัญ คือความสำเร็จของภารกิจนั้นขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของบุคคลทุกฝ่าย และที่จะขาดไม่ได้ คือความสุขของทุกคนเนื่องจากคำว่า “องค์กรแห่งความสุข” มีลักษณะเป็นนามธรรม การอธิบายจึงต้องเชื่อมโยงสู่ชีวิตของคนทำงานเกี่ยวข้องกัน ในองค์กร โดยสำนักงานราชบัณฑิตยสภาและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยองค์ประกอบขององค์กรแห่งความสุขมี 8 ประการ ได้แก่ 1. สุขภาพดี (Happy Body) 2. น้ำใจงาม (Happy Heart) 3. ผ่อนคลาย (Happy Relax) 4. หาความรู้ (Happy Brain) 5. ทางสงบ (Happy Soul) 6. ปลอดภัย (Happy money) 7. ครอบครัวดี (Happy Family) และ 8. สังคมดี (Happy Society) (สำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร, [ออนไลน์], 2567)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้นำเสนอในส่วนก่อนหน้านี้ สามารถกำหนดกรอบแนวคิดได้ดังแสดงในภาพที่ 1

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ จำนวนทั้งสิ้น 309 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่, 2567) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1967) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 175 คน ยอมรับให้เกิดความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างได้ 5% ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) จากบุคลากรที่ยินดีให้ข้อมูลและมีความสะดวกในการตอบแบบสอบถามจนครบตามจำนวน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ วัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยอาศัยความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญซึ่ง ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักวิชาการ และนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง ก่อนนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติและ ลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 ชุด เพื่อทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Cronbach's Alpha) (Cronbach, 1970) ได้เท่ากับ .962 ซึ่งมีความมากกว่า 0.7 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้ จึงนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลโดยสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 175 คน เกี่ยวกับ “ความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ” โดยแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลโดยทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ 1. เพศ 2. อายุ 3. สถานภาพสมรส 4. ระดับการศึกษา และ 5. รายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการทำงานที่ส่งผลต่อความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ 1. สุขภาพดี (Happy Body) 2. น้ำใจงาม (Happy Heart) 3. ผ่อนคลาย (Happy Relax) 4. หาคำความรู้ (Happy Brain) 5. ทางสงบ (Happy Soul) 6. ปลอดภัย (Happy Money) 7. ครอบครัวดี (Happy Family) 8. สังคมดี (Happy Society)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การหาค่า t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) และ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha Coefficient's Cronbach)

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรรองการบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า

1.1 ด้านเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 62.9 และเพศชายจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 37.1

1.2 ด้านอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุ 31 ถึง 40 ปี จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 41.1 รองลงมาคืออายุ 21 ถึง 30 ปี จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 30.9 รองลงมา คือ อายุมากกว่า 41 ถึง 50 ปี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 24.6 และอายุ 51 ถึง 60 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.4 ตามลำดับ

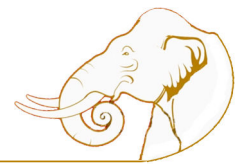
1.3 ด้านสถานภาพสมรส พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีสถานภาพโสด จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 49.1 รองลงมา คือ มีสถานภาพสมรส จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 48.0 และสถานภาพหย่า/หม้าย จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.9 ตามลำดับ

1.4 ด้านระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 60.6 รองลงมา คือ สำเร็จการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0 และสำเร็จการศึกษาดำปริญญาตรี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4 ตามลำดับ

1.5 ด้านรายได้ต่อเดือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีรายได้ต่อเดือน 15,000 – 30,000 บาท จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 66.3 รองลงมา คือ มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 17.1 รองลงมา คือ มีรายได้ต่อเดือน 30,001 – 45,000 บาท จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 14.9 และมีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 45,000 บาท จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.7 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรรองการบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ข้อมูลนี้เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรรองการบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อดูว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความ

คิดเห็นเกี่ยวกับความสุขในการปฏิบัติงานในด้านต่างๆ ได้แก่ 1. สุขภาพดี 2. น้ำใจงาม 3. ผ่อนคลาย 4. หาคำความรู้ 5. ทางสงบ 6. ปลอดภัย 7. ครอบครัวดี และ 8. สังคมดี มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวม (n = 175)

ความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. สุขภาพดี (Happy Body)	4.42	.452	มากที่สุด
2. น้ำใจงาม (Happy Heart)	4.63	.400	มากที่สุด
3. ผ่อนคลาย (Happy Relax)	4.44	.569	มากที่สุด
4. หาคำความรู้ (Happy Brain)	4.63	.414	มากที่สุด
5. ทางสงบ (Happy Soul)	4.62	.405	มากที่สุด
6. ปลอดภัย (Happy Money)	4.50	.518	มากที่สุด
7. ครอบครัวดี (Happy Family)	4.55	.497	มากที่สุด
8. สังคมดี (Happy Society)	4.62	.397	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.55	.353	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 แสดงถึงความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ในภาพรวม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = .353) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้

1. ด้านน้ำใจงาม (Happy Heart) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = .400)
2. ด้านหาคำความรู้ (Happy Brain) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = .414)
3. ด้านสังคมดี (Happy Society) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = .397)
4. ด้านทางสงบ (Happy Soul) ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = .405)
5. ด้านครอบครัวดี (Happy Family) ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = .497)
6. ด้านปลอดภัย (Happy Money) ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = .518)
7. ด้านผ่อนคลาย (Happy Relax) ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = .569)
- และ 8. ด้านสุขภาพดี (Happy Body) ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = .452)

3. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้สถิติ t – test, สถิติ F-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีการ Scheffe ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ปัจจัยส่วนบุคคล	ความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ			
	t-test	F-test	P-value	ผลการทดสอบสมมติฐาน
เพศ	-.811		.419	ปฏิเสธสมมติฐานที่ 1
อายุ		4.760	.003*	ยอมรับสมมติฐานที่ 2
สถานภาพ		4.760	.003*	ยอมรับสมมติฐานที่ 3
ระดับการศึกษา		1.197	.304	ปฏิเสธสมมติฐานที่ 4
รายได้ต่อเดือน		2.422	.068	ปฏิเสธสมมติฐานที่ 5

จากตารางที่ 2 แสดงถึงผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีเพศต่างกัน มีความสุขในการปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t-test = -.811, P-value = .419 ซึ่งค่า P-value มีค่ามากกว่า .05) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีอายุต่างกัน มีความสุขในการปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (F-test= 4.760, P-value. = .003 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .05) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ของความสุขในการปฏิบัติงานบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามกลุ่มอายุ

อายุ	$\bar{x}$	21-30 ปี	31.40 ปี	41.50 ปี	51.60 ปี
		4.42	4.57	4.67	4.67
21-30 ปี	4.42	-	-0.15*	-0.25*	0.25
31.40 ปี	4.57	-	-	0.10	0.10
41.50 ปี	4.67	-	-	-	0.00
51.60 ปี	4.67	-	-	-	-

จากตารางที่ 3 การทดสอบด้วยเทคนิค LSD พบว่าบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล บางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มที่มีอายุ 21-30 ปี มีความสุขในการปฏิบัติงาน แตกต่างกับกลุ่มที่มีอายุ 31-40 ปี และกลุ่มที่มีอายุ 41-50 ปี เมื่อพิจารณาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ พบว่า

1. กลุ่มที่มีอายุ 21-30 ปี มีความสุขในการปฏิบัติงานน้อยกว่ากลุ่มที่มีอายุ 31-40 ปี ที่ 0.15 โดยมีค่า P-value = .015

2. กลุ่มที่มีอายุ 21-30 ปี มีความสุขในการปฏิบัติงานน้อยกว่า กลุ่มที่มีอายุ 41-50 ปี ที่ .252 โดยมีค่า P-value = .000 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 กล่าวคือ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล บางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีกลุ่มอายุแตกต่างกัน มีความสุขในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .0

สมมติฐานที่ 3 บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีสถานภาพต่างกัน มีความสุขในการปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (F-test = 4.760, P-value = .003 ซึ่งค่า P-value ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .05) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ของความสุขในการปฏิบัติงานบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามกลุ่มสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	$\bar{x}$	โสด	สมรส	หย่า/หม้าย
		4.47	4.64	4.36
โสด	4.47	-	- 0.17*	0.11
สมรส	4.64	-	-	0.18
หย่า/หม้าย	4.36	-	-	-

จากตารางที่ 4 การทดสอบด้วยเทคนิค LSD พบว่าบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ด้านสถานภาพโสด มีความสุขในการปฏิบัติงานแตกต่าง กับสถานภาพสมรส เมื่อพิจารณาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ พบว่า บุคลากรกลุ่มที่มีสถานภาพโสด มีความสุขในการปฏิบัติงานน้อยกว่า บุคลากรกลุ่มที่มีสถานภาพสมรส ที่ .166 โดยมีค่า P-value = .002 ดังนั้น จึงยอมรับ

สมมติฐานที่ 4 กล่าวคือ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีความสุขในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 5 บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความสุขในการปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F\text{-test} = 1.197$, $P\text{-value} = .304$ ซึ่งมีความมากกว่า .05) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 6 บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความสุขในการปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F\text{-test} = 2.422$, $P\text{-value} = .068$ ซึ่งมีความมากกว่า .05) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลจะเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลและเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยอธิบายตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรมีความสุขจากลักษณะงานที่ปฏิบัติอยู่ไม่มีผลเสียต่อสุขภาพและไม่มีผลกระทบต่อกörper มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน อีกทั้งงานที่สร้างความรู้สึกรักในงานในการช่วยเหลือผู้อื่นที่มีปัญหา มีความเต็มใจและยินดีในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ได้เรียนรู้งานเพิ่มขึ้นจากหัวหน้างานและเพื่อนร่วมงาน มีการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับขององค์กร ในหน่วยงานมีการอภัยหากเกิดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับกับผลการศึกษาของ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อภิสรพา อินทร์ (2562) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทย” จากผลการศึกษาพบว่า ด้านจิตใจมีความเอื้อเฟื้อต่อกันและกัน โดยบุคลากรมีความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน มีเวลาพักผ่อนหลังจากเลิกงานอย่างเพียงพอ ไม่รู้สึกเครียดหรือกังวลกับงานที่ทำงานแห่งนี้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่เหมาะสม และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุณิสสา สุขสงเคราะห์(2562) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานอย่างมีความสุขของนักสังคมสงเคราะห์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ผลการศึกษาพบว่า ตนเองมีความสุขเมื่อสามารถจัดการความเครียดจากการทำงานด้วยการทำงานอดิเรก มีความกระตือรือร้นที่จะมาทำงานสามารถทนต่อแรงกดดันที่เกิดจากการทำงานและจากเพื่อนร่วมงานได้ มีความสุขที่ได้มาทำงานสามารถจัดการความรู้สึกเชิงลบที่เกิดจากการปฏิบัติงานออกจากชีวิตประจำวัน

4. ปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ อภิปรายผลการศึกษาเฉพาะการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีเพศต่างกัน มีความสุขในการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุณิสสา สุขสงเคราะห์ (2562) “ปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานอย่างมีความสุขของนักสังคมสงเคราะห์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ผลการศึกษาพบว่า ความแตกต่างระหว่างเพศกับ

ระดับความคิดเห็นต่อการทำงานอย่างมีความสุข ของกลุ่มตัวอย่าง เพศชายมีความสุขในการทำงานในภาพรวม ไม่แตกต่างกับเพศหญิง

สมมติฐานที่ 2 บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีอายุต่างกัน มีความสุขในการปฏิบัติงาน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่สอดคล้องผลงานวิจัยของ อภิสร เปาอินทร์ (2562) “ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทย” จากผลการศึกษาพบว่าอายุการทำงานไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความสุขในการทำงาน

สมมติฐานที่ 3 บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีสถานภาพต่างกัน มีความสุขในการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการศึกษาของ พิษยนัย ชายมะ (2566) “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน ในสถาบันอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา” จากผลการศึกษาพบว่า สถานภาพสมรสที่แตกต่างกันมีความสุขในการทำงานภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 4 บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความสุขในการปฏิบัติงาน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการศึกษาของ ยศพร ปัญจมะวัต (2561) “ความสุขในการทำงานความผูกพันต่อองค์กรและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ของพนักงานประจำ บริษัทแจ่มใสพัลลขิง” พบว่าระดับการศึกษาที่แตกต่างกันทำให้พนักงานมีความสุขแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความสุขในการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พงศ์ชัย ญัฐโสภณ (2566) “ความสุขในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน กรณีศึกษา เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลบางละมุง” พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลบางละมุงที่แตกต่างกันมีระดับความเห็นต่อความสุข ในการทำงานในภาพรวมที่ไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “ความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ” ผู้วิจัยขอนำเสนอองค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้เกี่ยวกับความสุขในการปฏิบัติงาน

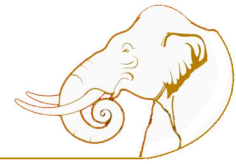
จากภาพที่ 2 สามารถอธิบายได้ว่า ความสุขในการปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดความผ่อนคลาย การได้รับการส่งเสริมและพัฒนาตนเองเพื่อความก้าวหน้าในชีวิต การงาน การรู้สึกมีความสุขที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น และมีความสุขต่อการได้เรียนรู้อยู่ตลอดเวลา

สรุป

1) ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 31 ถึง 40 ปี สถานภาพโสด สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีรายได้ต่อเดือน 15,000 – 30,000 บาท

2) ความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ ด้านน้ำใจงาม ด้านหาความรู้ ด้านสังคมดี ด้านทางสงบ ด้านครอบครัวดี ด้านปลอดภัย ด้านผ่อนคลาย และด้านสุขภาพดี ตามลำดับ

3) ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า เพศ ระดับ

การศึกษา และ รายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันมีความสุขในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ส่วนอายุ และ สถานภาพ ที่แตกต่างกัน มีความสุขในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ควรมีการจัดทำแผนงานและกิจกรรมที่ส่งเสริมความสุขในการทำงานและความสมดุลของภาระงานกับความเครียดที่อาจจะเกิดขึ้นกับงานที่หนักจนเกินไป รวมไปถึงการพิจารณาถึงความสอดคล้องระหว่างงานกับความสุขในครอบครัว เพราะเมื่อบุคลากรมีความสุขในการทำงานและยังไม่มีผลกระทบใดๆ กับครอบครัวการทำงานก็จะยิ่งเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น จะทำให้งานมีคุณภาพและพัฒนาหน่วยงานให้เจริญเติบโตต่อไป

3. แม้ว่าผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยความสุขในการปฏิบัติงานจะอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน บุคลากรรวมไปถึงผู้บริหารควรหมั่นทบทวน ตรวจสอบความสุขในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ภายหลัง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาในครั้งนี้ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ” เพื่อให้เกิดผลดียิ่งขึ้น จึงขอเสนอแนะให้มีการวิจัยในครั้งต่อไปเพิ่มเติมดังนี้

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมตัวแปรด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารองค์กร เช่น ความจงรักภักดีในองค์กร ภาวะหมดไฟในการทำงาน

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมการวิจัย เพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงานจากเหตุการณ์และสภาพแวดล้อมตามเหตุการณ์ที่เป็นจริง

เอกสารอ้างอิง

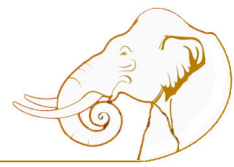
พิชยदनัย ชายมะ. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน ในสถาบันอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

พงศ์ชัย ณีภูโสภณ. (2566). ความสุขในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน กรณีศึกษาเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลบางละมุง. การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการจัดการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เมธาวี ยงทรัพย์. [ออนไลน์]. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธร เชียงแสน จังหวัดเชียงราย. [ออนไลน์]. <http://ssrujournal.com>. สืบค้นเมื่อ 25 กันยายน 2567.

- ยศพร ปัญจมะวัต. (2561). *ความสุขในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ของ พนักงานประจำบริษัท แจ่มใสพลีซิ่ง*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา สุขภาพจิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนิสา สุขสงเคราะห์. (2562). *ปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานอย่างมีความสุขของนักสังคมสงเคราะห์องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น*. สารนิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (2564). *ความสุข 8 ประการ Happy 8*. [ออนไลน์]. <https://www.orst.go.th/?m=i>. สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2567.
- สำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร. (2564). *Happy Workplace หรือ องค์กรแห่งความสุข*. [ออนไลน์]. <https://happy8workplace.thaihealth.or.th/about/what-is-it> . สืบค้น เมื่อ 25 กันยายน 2567.
- อภิสรรา เปาอินทร์. (2562). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทย*. การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- องค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่. (2567). *ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่*. [ออนไลน์]. <https://bangpleeyai.go.th/public/>. สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2567.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Testing*. New York: Harper and Row.
- Yamane T. (1967). *Elementary Sampling Theory*. Prentice-Hall. Englewood Cliffs: New Jersey.

ศึกษาบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ของพระครูศรีปริยัติวราภรณ์
(ทองสุข จิตตสาโร)

A Study Of The Role In Educational Welfare Of
Phrakhrusripariyatvarabhorn (Thongsuk Cittasāro)

พระอรุณ เตชพล (สำอังก์สอาด)¹, พระครูปริยัติวิสุทธิคุณ², ธนรัฐ สะอาดเยี่ยม³

Phra Arun Tejapalo (Sam-ang)¹, Phrakrupariyadvisuttikhun², Thanarat Sa-ard-iam³

¹⁻³หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

¹⁻³M.A. Program in Buddhist Studies, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campas

¹phraxruntechphlo@gmail.com

Received : September 4, 2023; Revised : October 8, 2024; Accepted : January 30, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องการจัดการศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา 2) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องการศึกษาสงเคราะห์ของพระสงฆ์ และ 3) เพื่อศึกษาบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ของพระครูศรีปริยัติวราภรณ์ (ทองสุข จิตตสาโร) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ภาคสนาม โดยศึกษาจากเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง และลงพื้นที่เก็บข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า

1) แนวคิดเรื่องการจัดการศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา คือ แนวคิดที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงกำหนดให้ภิกษุปฏิบัติอย่างหนึ่งใน 2 อย่าง คือ คันถธุระและวิปัสสนาธุระ โดยการศึกษาจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยตรง และพระอรหันต์สาวกแล้วท่องจำไว้ด้วยปาก (มุขปาฐะ) เป็นการเรียนที่เรียกว่า คันถธุระ เมื่อเรียนแล้วนำไปปฏิบัติเรียกว่า วิปัสสนาธุระ ซึ่งให้ความสำคัญระหว่างศิษย์กับอาจารย์ คือ อุปัชฌาย์กับสัทธีวาทริก และอาจารย์กับอันเตวาลิก โดยเฉพาะในช่วง 5 พรรษาแรก หรือนวภูมิต้องมีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นมากที่สุด

2) แนวคิดเรื่องการศึกษาสงเคราะห์ของพระสงฆ์ คือ การจัดการศึกษาที่ให้โอกาสแก่ผู้ด้อยโอกาส และผู้ที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลสถาบันการศึกษา หรือบุคคลที่กำลังศึกษาให้ได้ศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยคณะสงฆ์เป็นผู้ดำเนินการเพื่อสนองต่อนโยบายของรัฐ

3) บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ของพระครูศรีปริยัติวราภรณ์ (ทองสุข จิตตสาโร) พบว่า มี 5 ด้าน คือ 1) การพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ โดยยึดหลักความเสมอภาคทางการศึกษา 2) การ

จัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อพระศาสนา จัดตั้งกองทุนการศึกษา และโครงการธรรมะในชุมชน 3) การจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อสังคม วัดเป็นศูนย์กลางการศึกษาสงเคราะห์ 4) การจัดการศึกษาสงเคราะห์มอบทุนการศึกษาและอบรมจริยธรรมคุณธรรมแก่เด็กเยาวชน และ 5) การศึกษาสงเคราะห์พัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านกาย การเดินทางกรรม นิ่งสมาธิ ด้านจิตใจ การรักษาศีล 5 ไหว้พระ/สวดมนต์ ด้านสังคม การละเว้นจากอบายมุข และยาเสพติด ด้านปัญญา การนำหลักทางพระพุทธศาสนาไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต

คำสำคัญ: บทบาท; การศึกษาสงเคราะห์; พระครูศรีปริยัติวรารณ (ทองสุข จิตตสาโร)

Abstract

This research aims to: 1) study the concept of educational welfare in Buddhism, 2) explore the concept of educational welfare among monks, and 3) examine the rules of educational welfare as applied by Phrakhrusripariyatvarabhorn (Thongsuk Cittasāro). This research employs qualitative research methods, including document analysis and field studies, with data collected from in-depth interviews and presents an analytical and descriptive account of the findings.

The results of the study are as follows:

1) In Buddhism, the concept of welfare education is defined by the Buddha's requirement for monks to engage in one of two practices: *Gantha-dhura* (the burden of study) and *Vipassanā-dhura* (the burden of insight development). Monks are to learn directly from the Buddha and his disciples (*Sāvaka*) through oral transmission (*Mukhapāṭha*), a process termed *Gantha-dhura*. Once acquired, this knowledge is then applied in practice, known as *Vipassana-dhura*. This educational framework emphasizes the relationship between students and teachers, particularly between *Upajjhaya* (preceptor) and *Saddhivihārika* (co-resident), as well as between *Ācariya* (instructor) and *Antevāsika* (apprentice). This mentorship is deemed crucial, especially during a monk's first five rainy seasons, a period when a *Navakabhikkhu* (neophyte) is expected to cultivate a strong bond with their mentors.

2) The concept of monastic welfare education focuses on offering opportunities to the disadvantaged and to those who lack the financial means to support their education, enabling them to continue their studies. This includes providing various forms of knowledge and training to individuals. Monasteries and monks conduct such educational initiatives in

alignment with government policies, ensuring that education is accessible to all, especially those in need.

3) The educational welfare rules established by Phrakhrusripariyatvarabhorn (Thongsuk Cittasāro) encompass five key dimensions: 1) The development of welfare education founded on the principle of educational equality, 2) The creation of education funds and provision of resources such as teaching materials and lunch for summer ordination camps, alongside community Dhamma projects, 3) The management of social welfare education with temples serving as central hubs for educational welfare, 4) The administration of welfare education through scholarships for children and youth, and 5) The promotion of welfare education aimed at enhancing the quality of life, which includes physical health care, practices like walking and meditation, mental development through observing the five precepts and chanting, community improvement by abstaining from vices and drugs, and intellectual growth by applying Buddhist principles to lifestyle choices, enabling the community to address various issues intelligently.

Keywords: The Role; Educational Welfare; Phrakhrusripariyatvarabhorn (Thongsuk Cittasāro)

บทนำ

การศึกษาในสมัยพุทธกาล พระสงฆ์ได้รับการสั่งสอนจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยตรงบ้าง จากพระอรหันต์สาวกบ้างแล้วท่องจำไว้ด้วยปาก (มุขปาฐะ) (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2561 :970) ซึ่งเป็นการเรียนหลักธรรมเรียกว่า คันถะ เมื่อเรียนแล้วนำไปปฏิบัติเรียกว่า วิปัสสนาธุระ (ปาณิศา จินดานุรักษ์, 2563: 93) ซึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงกำหนดให้ภิกษุปฏิบัติอย่างหนึ่งใน 2 อย่าง คือ คันถะและวิปัสสนาธุระ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2548: 26) โดยลักษณะการศึกษาจะพบรูปแบบ ดังนี้ 1) คันถะ แปลว่า ธุระฝ่ายคัมภีร์ ธุระ คือ การเรียนคัมภีร์ หมายถึง การศึกษาพระปริยัติธรรม ในสมัยพุทธกาลก็คือ นวักสัตถุศาสน์ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2538: 115) คำสั่งสอนของพระศาสดามหามงกุฏ 9 อย่าง เช่น บุคคลผู้มีสุตะมากทั้งเข้าถึงสุตะ เป็นอย่างไร คือ บุคคลบางคนในโลกนี้มีสุตะ คือ สุตะ เคยยะ เวยยากรณ์ะ คาถา อุทาน อิติวุตตะกะ ชาตกะ อัပ္ภุตธรรม เวทลละมาก ทั้งเขารู้ธรรมแห่งสุตะมากนั้นแล้ว ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม บุคคลผู้มีสุตะมากทั้งเข้าถึงสุตะ เป็นอย่างนี้แล (อง.จตก. (ไทย) 21/6/11) 2) วิปัสสนาธุระ คือ ธุระฝ่ายเจริญวิปัสสนา กิจด้านการบำเพ็ญภาวนาหรือเจริญกรรมฐาน อันรวมทั้งสมณะที่เป็นเบื้องต้น เรียกรวมเข้าไว้โดยฐานมีวิปัสสนาเป็นส่วนสำคัญ (ปาณิศา จินดานุรักษ์, 2563: 95) หลักสำคัญในสมัยพุทธกาลนั้นได้กล่าวถึงการปฏิบัติในมหาสติปัฏฐานสูตร

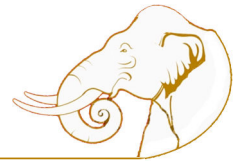

โดยกล่าวว่าทางนี้เป็นทางเดียว เพื่อความบริสุทธิ์ของเหล่าสัตว์เพื่อล่วงโสกะและปริเทวะ เพื่อดับทุกข์และโทมนัส เพื่อบรรลุอายุธรรม เพื่อให้แจ้งนิพพานทางนี้คือสติปัญญา (ที.ม. (ไทย) 10/373/301)

กระบวนการศึกษาในพระพุทธศาสนาสมัยพุทธกาล ซึ่งให้ความสำคัญระหว่างศิษย์กับอาจารย์ คือ อุปัชฌาย์กับสัทธิวาหาริก และอาจารย์กับอันเตวาสิก โดยเฉพาะในช่วง 5 พรรษาแรก หรือนวภูมิต้องให้มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นมากที่สุด องค์ประกอบที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างอุปัชฌาย์กับสัทธิวาหาริกแน่นแฟ้นเรียกว่า อุปัชฌาย์วัตร (วิ.ม.(ไทย) 4/66/83) กับสัทธิวาหาริกวัตร (วิ.ม.(ไทย) 4/67/88) และองค์ประกอบที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับอันเตวาสิกแน่นแฟ้น เรียกว่า อาจารย์วัตรกับอันเตวาสิกวัตร เป็นการเอาใจใส่ต่อกันและกันด้วยความเอื้อเพื่อเกื้อกูลทุกเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ซึ่งจะนำไปสู่การปลูกศรัทธาในกันและกันเป็นเบื้องต้น ก่อนที่จะนำไปสู่การทำกิจกรรมร่วมกันในเรื่องอื่น ๆ ต่อไป (พระราชปริยัติกวี, 2562: 34-35)

ในการสงเคราะห์สมัยพุทธกาล เพื่อประโยชน์เกื้อกูลเพื่อความสุขแก่มหาชน และเป็นการอนุเคราะห์ต่อชาวโลก การบำเพ็ญกรณียกิจของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระสาวก มีวัตถุประสงค์และขอบเขตกว้างขวาง ดังจะเห็นได้จากพุทธพจน์ตั้งแต่ครั้งแรกที่ทรงส่งพระสาวกออกประกาศพระศาสนาว่า “...พวกเธอจงจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทเวตาและมนุษย์ทั้งหลาย พวกเธออย่าได้ไปโดยทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะ บริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วน...” (ส.ส. (ไทย) 15/141/179-180) อันเป็นแนวทางแห่งการสงเคราะห์เวไนยสัตว์โลกที่พระองค์ทรงมีความปรารถนาให้พระสงฆ์สาวก ได้ถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการสาธารณสงเคราะห์แก่ชาวโลก พระสงฆ์สาวกจึงมีภาระหน้าที่อันสำคัญที่ต้องสงเคราะห์แก่ประชาชนเพื่อให้พ้นจากความทุกข์ทั้งหลาย (พระสมุห์หวัศน วิสุทฺโธ (พงษ์ศักดิ์), 2563: 358) ในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการสงเคราะห์ไว้หลายหลักพุทธธรรม เช่น สังคหวัตถุ 4 (อง.อภฺธก. (ไทย) 23/24/267) พรหมวิหาร 4 (ที.ม. (ไทย) 10/327/256-257) อิทธิบาท 4 (อิ.วิ. (ไทย) 35/431/342) และสัปปริสธรรม 7 (อง.สตตก. (ไทย) 23/68/143-146) เป็นต้น ซึ่งเป็นหลักพุทธธรรมที่ให้การช่วยเหลือผู้อื่น และเป็นหลักการให้อยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

พระเจ้าอโศกมหาราช นับว่าเป็นกษัตริย์ที่ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาอย่างยิ่งใหญ่ ทอดพระเนตรเห็นการไกล และความสำคัญของพระพุทธศาสนาในภายภาคหน้า พระพุทธศาสนาประดิษฐานในประเทศไทยได้อย่างมั่นคงในปัจจุบัน ก็เนื่องจากการมีของพระเจ้าอโศกมหาราช พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองเรื่อยมา ยุคที่ 4 เกรวาทแบบลังกาวงศ์ พระพุทธศาสนาในยุคนี้ มีการนับถือเป็นศาสนาประจำชาติไทยจนถึงปัจจุบัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2555: 143) จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่พระสงฆ์ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนที่ศรัทธา และนับถือพระพุทธศาสนา เพราะการนำหลักธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเผยแผ่สู่ประชาชน และเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ที่จะต้องปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธองค์แล้วนำเอามาสั่งสอน และไปประกาศให้ประชาชนทำตามโดย

ประพัตติ ปฏิบัติชอบตามหลักธรรม และเป็นการเผยแผ่สงเคราะห์ตามกระบวนของคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน คือ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านศาสนศึกษา 3) ด้านการเผยแผ่ 4) ด้านสาธารณูปการ 5) ด้านศึกษา สงเคราะห์ 6) ด้านสาธารณสงเคราะห์ (กรมการศาสนา, 2538: 9) ซึ่งเป็นเหตุให้พระพุทธศาสนาดำรงคงอยู่ ได้อย่างมั่นคงถาวร

บทบาทของพระสงฆ์ในการด้านการศึกษาในปัจจุบัน จึงเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต จากที่เคยตั้งโรงเรียนและสอนภายในวัด โดยมีพระสงฆ์ผู้สร้างโรงเรียนและผู้สอนด้วย กลายบทบาทมาเป็น ผู้สนับสนุนในทางการศึกษา มีการจัดการเรียนการสอนใช้หลักสูตรที่รัฐบาลกำหนด หรืออาจเป็นลักษณะ การให้ทุนสนับสนุนการศึกษา การให้ทุนในการสร้างอาคารเรียน ให้ทุนซื้อสื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ ทางการศึกษา ให้ทุนการศึกษากับครูเพื่อพัฒนาครูในสาขาวิชาที่ขาดแคลน ให้ทุนการศึกษาแก่เด็กผู้ขาด แคลนทุนทรัพย์ ทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาในการพัฒนาการ ศึกษาขึ้น

บทบาทของพระครูศรีปริยัติวรารมณ์ (ทองสุข จิตตสาโร) ผู้เป็นพระมหาเถระที่มีคุณลักษณะ ของความเป็นนักปราชญ์ เป็นบัณฑิตผู้คงแก่เรียน รักในการศึกษา ใฝ่เรียนใฝ่รู้ ชอบชีวิตความเป็นครู มีฉันทะวิริยะในการเรียนการสอน ดำรงชีวิตในเพศพรหมจรรย์ตลอด 45 พรรษา ท่านมีความสุขอยู่กับการ เรียนการสอน และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อีกทั้งยังให้สงเคราะห์สนับสนุนการศึกษาหลายรูปแบบ เช่น เป็นครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยที่ไม่รับนิตยภัต หรือปัจจัยค่าตอบแทนมาเป็นเวลานาน 25 ปี เป็น อาจารย์พิเศษของมหาวิทยาลัยสงฆ์ จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนภายในวัด (พระครูศรีปริยัติวรารมณ์ (ทองสุข จิตตสาโร), 2557: คำปรารภ) และนอกจากนี้ก็ได้ร่วมกับชุมชนพัฒนาชุมชนในเขตบริการของวัด ด้วยนำเอาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์มาเป็นหลักสำหรับยึดเหนี่ยวจิตใจ หลักโอวาทปาติโมกข์ คือ “การไม่ทำบาปทั้งปวง การทำกุศลให้ถึงพร้อม การทำจิตของตนให้บริสุทธิ์”(ที.ม. (ไทย) 10/90/50) นอกจากบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ในชุมชนตำบลหนองหลวง อำเภอโนนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันแล้ว ท่านยังปกครองพระสงฆ์ให้อยู่ในวินัยสงฆ์ เพื่อให้ประชาชนเกิดความเลื่อมใส ศรัทธาในฐานะผู้นำทางจิตวิญญาณ และทำหน้าที่ในการช่วยเหลือชุมชนให้อยู่อย่างสันติสุข

จากความเป็นมาดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาบทบาทด้านการศึกษา สงเคราะห์ของพระครูศรีปริยัติวรารมณ์ (ทองสุข จิตตสาโร) ซึ่งเป็นพระสงฆ์ที่มีบทบาทด้านการจัด การศึกษา การสร้างกระบวนการ มีวิธีการเผยแผ่ธรรมะ โดยใช้สื่อสอนธรรมอย่างง่าย ๆ เหมาะสมกับสังคม ที่อยู่ในภาวะวิกฤติ และเมื่อประชาชนผู้ที่เข้าใจได้เข้าใจในธรรมะที่ท่านสอน นับได้ว่าเป็นการสงเคราะห์ ทางหลักธรรม โดยเฉพาะหลักธรรมขั้นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตที่ท่านสอนอยู่เนื่อง ๆ นั้นฟังง่าย เข้าใจใน หลักธรรม และได้เนื้อหาสาระที่ดี และเหมาะสมกับประชาชนในยุคปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องการจัดการศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา
- 2) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องการศึกษาสงเคราะห์ของพระสงฆ์
- 3) เพื่อศึกษาบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ของพระครูศรีปริยัติวรารักษ์ (ทองสุข จิตตสาโร)

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ภาคสนาม โดยกำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยไว้ ดังนี้

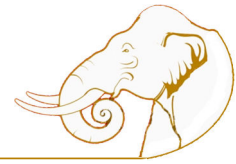
1. **รูปแบบการวิจัย** (1) การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลในเชิงเอกสาร โดยศึกษาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2539 (2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ หนังสือ ตำรา เอกสาร บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข่าวสารข้อมูลบทวิเคราะห์เกี่ยวกับการศึกษาสงเคราะห์ รวมถึงกรณีศึกษาข่าวสารข้อมูลที่เป็นประเด็นปัญหา ที่ปรากฏเป็นข่าวทางสื่อออนไลน์ต่าง ๆ

2. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเรื่องการจัดการศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา แนวคิดเรื่องการศึกษาสงเคราะห์ของพระสงฆ์ และบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ของพระครูศรีปริยัติวรารักษ์ (ทองสุข จิตตสาโร)

3. **ขอบเขตด้านพื้นที่** ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเฉพาะพื้นที่ในชุมชน ตำบลหนองหลวง อำเภอโนนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์

4. **ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก** ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้ 1) พระสงฆ์ระดับพระสังฆาธิการ และระดับเจ้าอาวาส จำนวน 10 รูป 2) ผู้นำชุมชน/ข้าราชการ และประชาชนในชุมชนตำบลหนองหลวง จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 20 รูป/คน

5. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้ (1) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาด้านทฤษฎี และภาคสนาม โดยใช้วิธีอธิบายเชิงพรรณนา ในประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย (2) เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นมาสรุป เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนของการเขียนรายงานการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า **แนวคิดเรื่องการจัดการศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา** เป็นแนวคิดที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงกำหนดให้ภิกษุปฏิบัติอย่างหนึ่งใน 2 อย่าง คือ คณธรรและวิปัสสนาธุระ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2548: 26) พระสงฆ์ได้รับการสั่งสอนจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยตรงบ้าง จากพระอรหันต์สาวกบ้างแล้วท่องจำไว้ด้วยปาก (มุขปาฐะ) (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2561 :970) ซึ่งเป็นการเรียนหลักธรรมเรียกว่า คณธรร เมื่อเรียนแล้วนำไปปฏิบัติเรียกว่า วิปัสสนาธุระ (ปาณิศา จินดานุรักษ์, 2563: 93) ซึ่งให้ความสำคัญระหว่างศิษย์กับอาจารย์ คือ อุปัชฌาย์กับสัทธิวาหาริก และอาจารย์กับอันเตวาลิก โดยเฉพาะในช่วง 5 พรรษาแรก หรืออนุวรมิต้องให้มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นมากที่สุด ในการสงเคราะห์สมัยพุทธกาล การบำเพ็ญกรณียกิจของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระสาวก มีวัตถุประสงค์และขอบเขตกว้างขวาง ดังจะเห็นได้จากพุทธพจน์ตั้งแต่ครั้งแรกที่ทรงส่งสาวกออกประกาศพระศาสนา อันเป็นแนวทางแห่งการสงเคราะห์เวไนยสัตว์โลกที่พระองค์ทรงมีความปรารถนาให้พระสงฆ์สาวกได้ถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการสาธารณสงเคราะห์แก่ชาวโลก (ส.ส. (ไทย) 15/141/179-180) พระสงฆ์สาวกจึงมีภาระหน้าที่อันสำคัญที่ต้องการสงเคราะห์แก่ประชาชนเพื่อให้พ้นจากความทุกข์ทั้งหลาย ซึ่งมีหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการสงเคราะห์ เช่น สังคหวัตถุ 4 (อง.อรรถก. (ไทย) 23/24/267) พรหมวิหาร 4 (ที.ม. (ไทย) 10/327/256-257) อิทธิบาท 4 (อภิ.วิ. (ไทย) 35/431/342) และสัปปริสธรรม 7 (อง.สตตก. (ไทย) 23/68/143-146) เป็นต้น

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัย พบว่า **แนวคิดเรื่องการศึกษาสงเคราะห์ของพระสงฆ์** แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

1. การจัดการศึกษาที่ให้โอกาสแก่ผู้ด้อยโอกาส และผู้ที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล สถาบันการศึกษา หรือบุคคลผู้กำลังศึกษาให้ได้ศึกษาอย่างต่อเนื่องตามสมควร เปิดโอกาสให้ผู้ด้อยโอกาสหรือผู้ที่ไม่มีโอกาสได้เรียนได้ศึกษา ฝึกอบรมความรู้ต่าง ๆ แก่ประชาชน โดยเป็นการจัดการศึกษาที่วัด และคณะสงฆ์ เป็นผู้ดำเนินการเพื่อสนองต่อนโยบายของรัฐ (พระครูพิพิธธรรมมานุศาสตร์, 2566: สัมภาษณ์ 20 เมษายน)

2. การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลในแต่ละชุมชน เช่น การช่วยเหลือเด็กเด็กด้อยโอกาสหรือขาดโอกาสทางการศึกษา อันเนื่องมาจากครอบครัวหย่าร้าง ถูกทำทารุณ เด็กกำพร้าขาดผู้อุปการะโดยมุ่งพัฒนาเด็กด้อยโอกาสหรือขาดโอกาสเหล่านั้น ให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม และนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน (พระมหาศันตนาถ จารุณโณ, 2566: สัมภาษณ์ 21 เมษายน)

3. การศึกษาสงเคราะห์ใน 5 ประเภท ดังนี้ **1. ประเภทการศึกษาสงเคราะห์ของพระสงฆ์วัด และคณะสงฆ์ ต่อการศึกษาของรัฐตามความมุ่งหมาย 4 ประเภท** (พระอธิการบุญนาคร รกขิตธมโม, 2566: สัมภาษณ์ 21 เมษายน) ได้แก่ 1) การศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน หมายถึง การสนับสนุนส่งเสริมด้านการศึกษาทั้งในและนอกวัด 2) การบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน หมายถึง การสนับสนุนช่วยเหลือในการมีส่วนร่วมในการบริหารงานด้านการศึกษา

3) การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษา การลดละเลิกสิ่งเสพติด และอบายมุข หมายถึง การจัดกิจกรรมส่งเสริมและวิธีการลดละเลิกยาเสพติดในโรงเรียน 4) การศึกษาสงเคราะห์ที่ต่อผู้ด้อยโอกาส หมายถึง การให้โอกาสในการศึกษาแก่เยาวชนที่ด้อยโอกาส

2. การศึกษาสงเคราะห์ที่พระสงฆ์ดำเนินการ

ในลักษณะนี้เป็นการจัดการศึกษา 4 ประเภท ได้แก่ 1) โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา และโรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนตามพระราชประสงค์ เพื่อสงเคราะห์เด็กและเยาวชนของชาติ และพระภิกษุสามเณร 2) ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความมุ่งหมายให้วัด และพระสงฆ์ให้การศึกษอบรมปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามแก่เด็กและเยาวชน 3) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด มีความมุ่งหมายให้วัดได้ช่วยอบรมบ่มนิสัยเด็กก่อนวัยเรียนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมและศีลธรรมตั้งแต่เด็ก 4) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จัดตั้งขึ้นเพื่อให้พระภิกษุสามเณรศึกษาเล่าเรียนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ แผนกสามัญศึกษา และมีการศึกษา พระปริยัติธรรมหมวดธรรมบาลี หมวดธรรมวินัย และศาสนปฏิบัติอีกส่วนหนึ่ง

3. ประเภทการสงเคราะห์การศึกษาอื่นที่เจ้าคณะเจ้าอาวาส และพระภิกษุทั่วไป จัดการสงเคราะห์เป็นการส่วนตัว หรือเป็นรูปคณะสงฆ์ได้อีกหลายรูปแบบ

ได้แก่ (พระบรมมหารัชมังคลาภิเษก, 2566: สัมภาษณ์ 23 เมษายน) 1) จัดตั้งกองทุนสงเคราะห์การศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา 2) การช่วยพัฒนาสถานศึกษา 3) การช่วยจัดหาอุปกรณ์การศึกษา 4) ช่วยเฉพาะบุคคลกำลังศึกษา

4. การศึกษาสงเคราะห์เป็นกิจของคณะสงฆ์ แบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ (พระสัญญาชัย ปิยะมโน, 2566: สัมภาษณ์ 23 เมษายน)

1) การศึกษาที่ดำเนินการเพื่อสงเคราะห์ประชาชน หรือพระภิกษุสามเณร ซึ่งการตั้งทุนสงเคราะห์นักเรียน จัดอยู่ในการศึกษาสงเคราะห์ที่เป็นงานของคณะสงฆ์ มีหลักเกณฑ์และวิธีการตามประกาศของมหาเถรสมาคม และข้อบัญญัติที่กำหนดไว้ 2) การสงเคราะห์เกื้อกูลแก่การศึกษาสถาบันการศึกษาหรือบุคคลที่กำลังศึกษา เช่น จัดตั้งโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยมีวัดเป็นศูนย์รวมที่สร้างคุณธรรมจริยธรรมและสามัคคีธรรมในท้องถิ่น และจัดบริเวณวัดให้เป็นอุทยานการศึกษา เป็นต้น

5. การศึกษาสงเคราะห์เป็นการศึกษาเพื่อเติมเต็มให้กับการศึกษาอีกลักษณะหนึ่งของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมุ่งพัฒนาเด็กขาดโอกาสทางการศึกษาให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถมีทักษะในการดำรงชีพ มีความคิดสร้างสรรค์ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่ถูกต้องดีงาม ตามหลักการที่กำหนดไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ได้แก่ 1) เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษาอันเนื่องมาจากปัญหาทางสภาพภูมิศาสตร์ ได้แก่ เด็กชาวเขา ชาวเรือ ชาวเกาะ เด็กต่างเชื้อชาติศาสนาและวัฒนธรรม 2) เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษาอันเนื่องมาจากปัญหาทางสังคม ได้แก่ เด็กที่ครอบครัวหย่าร้าง เด็กที่ถูกทำทารุณ เด็กที่ถูกใช้แรงงานเด็กเร่ร่อน เด็กกำพร้าขาดผู้อุปการะ เด็กที่ถูกล่วงละเมิดทางร่างกาย และเพศ หรือถูกล่วงละเมิดทางเพศ เด็กที่มีความเสี่ยงสูงต่อการถูกชักนำไปประกอบอาชีพอันไม่พึงประสงค์ เด็กที่ครอบครัวมีปัญหายาเสพติด เด็กที่ครอบครัวมีปัญหาโรคเรื้อรัง โรคเอดส์ เป็นต้น 3) เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษาอันเนื่องมาจากปัญหาทางการเมือง ได้แก่ เด็กที่เป็นบุตรหลานของผู้ได้รับภัย

ผู้อพยพลี้ภัยชายแดนบุตรหลานของผู้ที่มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ 4) เด็กยากจนที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะทางและปัญญาเป็นเลิศ (นายสมศักดิ์ ไหมทอง, 2566: สัมภาษณ์ 24 เมษายน)

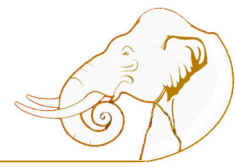
4. การศึกษาสงเคราะห์เป็นประโยชน์ต่อชุมชน คือ 1) เป็นการศึกษาเพื่อสงเคราะห์พระภิกษุสามเณร และประชาชนทั่วไปในการศึกษาเล่าเรียนวิชาสามัญศึกษา 2) ช่วยเหลือเกื้อกูลแก่เด็กและเยาวชนของชาติ ในด้านการเรียนการศึกษา ทำให้คนที่ขาดโอกาสได้มีการศึกษา มีอาชีพ มีงานทำเมื่อจบการศึกษา รวมถึงการให้ที่อยู่อาศัย และอาหารทำให้เด็ก ๆ มีความอบอุ่น และมีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ เมื่อเติบโตขึ้นมาก็เป็นผู้พร้อมด้วยศีลธรรมและเป็นคนดีของสังคม เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัด บ้าน โรงเรียน ให้มีความปรองดองและความสามัคคียิ่ง ๆ ขึ้นไป 3) ทำให้ประชาชนในชุมชนที่ประสบปัญหาเดือดร้อน ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ให้สามารถพึ่งพาตัวเองได้ ช่วยบรรเทาหรือแก้ไขหรือป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ และสามารถฟื้นฟูสภาพของบุคคล ครอบครัว กลุ่ม และชุมชนให้ดีขึ้น 4) ทำให้ทั้งผู้สงเคราะห์และถูกสงเคราะห์ ร่วมกันแก้ไขปัญหาได้ตรงประเด็น นำไปสู่การพัฒนาแก้ไขจุด พัฒนาไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน ตลอดทั้งมีนวัตกรรมในอยู่ร่วมกันในสังคมนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป 5) ช่วยพัฒนาบุคลากรของชุมชน ให้มีความรู้ในหลักพระพุทธศาสนาและปฏิบัติได้ถูกต้อง มีหลักธรรมในการดำเนินชีวิต ทำให้ชุมชนอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข 6) ทำให้ได้ช่วยเหลือเด็กหลายกลุ่ม คือ (1) เด็กที่ยากจนให้ได้รับการศึกษา (2) เด็กด้อยโอกาส (3) เด็กที่ต่างวัฒนธรรม ชนกลุ่มน้อยให้ได้รับการศึกษา (4) เด็กเร่ร่อนให้ได้รับการศึกษา (5) เด็กที่ประสบปัญหาทางสังคม ทำให้เด็กเหล่านี้ได้เรียนรู้คำสอนทางพระพุทธศาสนา และฝึกวิชาชีพนำไปประกอบอาชีพและปรับใช้หลักธรรมในชีวิตประจำวัน ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (นายสุขใจ ไพเราะ, 2566: สัมภาษณ์ 20 เมษายน)

วัตถุประสงค์ที่ 3 บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ของพระครูศรีปริยัติวรารณ (ทองสุข จิตตสาร) พบว่า มี 5 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านการพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ มี 6 หลักการ คือ 1) หลักความเสมอภาคทางการศึกษา กลุ่มเป้าหมายของการศึกษาสงเคราะห์ ส่วนมากเป็นผู้พลัดโอกาส และผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ในการพัฒนาการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้การศึกษาสงเคราะห์ต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติ เช่น จัดโรงเรียนก่อนเกณฑ์ในวัด และสอนศีลธรรมในโรงเรียน เป็นต้น 2) หลักการพัฒนาตนเองและการพึ่งพาตนเอง จัดการเรียนการสอน และกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตน 3) หลักบูรณาการการเรียนรู้กับวิถีชีวิต อยู่บนพื้นฐานของการจัดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับสภาพปัญหา วิถีชีวิต สภาพแวดล้อม และชุมชนท้องถิ่นของผู้เรียน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนโดยองค์รวม 4) หลักความสอดคล้องกับปัญหาความต้องการและความถนัดของผู้เรียน สามารถจัดการศึกษาให้กับตนเองได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นการพัฒนากระบวนการการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 5) การพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนทำแผนและจัดหางบประมาณ จัดให้มีการฝึกอบรม บุคลากรให้ได้รับการอบรมศึกษาดูงานเกี่ยวกับด้านการพัฒนาเด็กเล็ก ปลูกฝังวินัยในตนเอง ชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร และสนับสนุนในเรื่องอื่น ๆ 6) การพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ให้ครอบคลุมทุกด้าน คือ (1) การเรียนเพื่อรู้โดยผสมผสานความรู้ทั่วไป (2) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง (3) การเรียนรู้เพื่อจะอยู่

ร่วมกัน (4) การเรียนรู้เพื่อชีวิต เพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพของตนได้ดีขึ้น (นายวิบูลย์ คำทอง, 2566: สัมภาษณ์ 21 เมษายน) **2. ด้านการจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อพระศาสนา** ได้แก่ 1) ตั้งกองทุนการศึกษา มอบทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนทุก ๆ ปี และจัดการเรียนการสอนวิชาชีพขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมอาชีพ ท้องถิ่น 2) ทุ่มเทชีวิตเพื่องานพระศาสนา เป็นต้นแบบสำหรับพระสงฆ์ว่าการบวชเข้ามาแล้วต้องทำหน้าที่ ครูแทบทุกมิติของชีวิตให้ความรู้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง ซึ่งจะทำให้คนได้พัฒนาศักยภาพ ของตนเอง มีความพร้อมที่จะทำประโยชน์ให้สังคม 3) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาเพื่อศาสนา ส่งเสริม เด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาสให้เข้าถึงการศึกษามีโอกาสเรียน 4) มีความรับผิดชอบ ขยันต่อกิจกรรมของ สงฆ์ ปกครองลูกวัดแบบสามัคคีธรรม และเป็นผู้นำทางด้านการศึกษาในหมู่คณะสงฆ์และคนในชุมชน และ ในบทบาทหน้าที่ของเจ้าคณะอำเภอ ได้ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรเรียนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและ บาลี ให้พระภิกษุสามเณร และประชาชนได้ศึกษานักธรรมและธรรมศึกษา ชั้น ตริ-โท-เอก และมีการ ลงอุโบสถสวดฟังปาติโมกข์ทุกครึ่งเดือน (พระครูประโชติสุตตากรณ, 2566: สัมภาษณ์ 21 เมษายน)

3. ด้านการจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อสังคม ได้แก่ 1) จัดให้มีหน่วยงานพระธรรมทูตออกเผยแผ่ พระพุทธศาสนาเป็นประจำทุกปี ให้ความรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแก่ญาติโยมและหน่วยงานต่าง ๆ 2) อนุเคราะห์สังคมและชุมชนในสถานศึกษาต่าง ๆ โดยให้วัดเป็นศูนย์กลางการศึกษาสงเคราะห์ และเปิด เป็นศูนย์อบรมพัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด พัฒนาคณะธรรมจริยธรรมเสริมการเรียนรู้ภาควิชาชีพ รับถึง สนับสนุนเปิดโอกาสให้แก่เด็กและคนทั่วไปเข้ามาบวชเรียน 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยให้ชุมชนร่วมกันพัฒนาสังคมและชุมชน ใน 5 ด้าน คือ (1) ด้านเศรษฐกิจ กิจกรรม เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง เช่น โดยมีวิทยากรจากโรงเรียนสารพัดช่าง และศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานมาฝึก อาชีพให้กับชุมชน (2) ด้านการเมือง กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย เช่น จัดให้มีการเลือกตั้งผู้นำชุมชนตาม ระบอบประชาธิปไตย (3) ด้านสังคม กิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ เช่น การเทศนาธรรม การเรียนธรรมะ ในโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นต้น (4) ด้านสิ่งแวดล้อม กิจกรรมรักษาสถาบันและสิ่งแวดล้อม เช่น การไม่เผาหญ้าและเผาขยะ การแยกขยะ นำขยะไปรีไซเคิล เป็นต้น 5) ด้านศิลปวัฒนธรรม กิจกรรม เพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน เช่น การมีส่วนร่วมระหว่างวัดกับชุมชนในการจัดกิจกรรมวันสำคัญทาง พระพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา บุญประเพณีสารทเดือนสิบ เป็นต้น (พระมหาสมบัติ อุชฺจาโร, 2566: สัมภาษณ์ 20 เมษายน) **4. ด้านการจัดการศึกษาสงเคราะห์** ได้แก่ 1) จัดการศึกษาสงเคราะห์ 3 ด้าน คือ (1) โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ (2) สอนศีลธรรมในโรงเรียน (3) ศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ในวัด 2) จัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่เด็กและเยาวชนในชุมชนให้ห่างไกลไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทุก ชนิด โดยนำหลักพระพุทธศาสนาพัฒนากาย วาจา ใจ ไปเป็นแนวทางปฏิบัติในการดำรงชีวิต 3) มอบ ทุนการศึกษาให้แก่ลูกพระลูกเณร ตลอดจนเด็กนักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ เป็นประจำทุกปี 4) อบรม คุณธรรมจริยธรรม และส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาต่อไป (พระครูมงคล รัตนารักษ์, 2566: สัมภาษณ์ 23 เมษายน) **5. ด้านการศึกษาสงเคราะห์พัฒนาคุณภาพชีวิต** ได้แก่ 1) การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านกาย ท่านได้ให้ญาติโยมดูแลสุขภาพของตนเอง เช่น สอนเดินจงกรม และ

นั่งสมาธิ เป็นต้น 2) การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ท่านได้เทศน์สอนให้ญาติโยม รักษาศีล 5 ไหว้พระ สวดมนต์ ระลึกถึงคุณความดีของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ จะทำให้เข้าใจคำสอนของพระพุทธองค์มากขึ้น มีสติจดจ่ออยู่กับบทสวดมนต์ ผลจากการสวดมนต์ และปฏิบัติธรรม ทำให้เกิดความปิติทางใจ จิตใจสงบ เย็นสบาย เบิกบาน และสดชื่น ความเครียดหายไป มีเมตตาและให้อภัยผู้อื่น 3) การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสังคม ท่านได้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพที่มีประโยชน์ต่อประเทศชาติ เช่น ท่านได้อบรมสั่งสอนศิษย์ให้แก้ปัญหารู้คุณบิดามารดา ประพฤติตนถูกต้องตามหลักกฎหมายและศีลธรรม โดยเฉพาะให้วัดเป็น ศูนย์รวมน้ำใจของชุมชนในการสอนวิชาชีพให้แก่ประชาชนฟรี เพื่อนำไปประกอบสัมมาอาชีพ การดำเนินชีวิตให้ละเว้นจากอบายมุขและยาเสพติดทั้งปวง 4) การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านปัญญา ท่านได้เทศน์สอนให้ทราบผลจากการรักษาศีล 5 ไหว้พระ สวดมนต์ทำให้ทราบความหมายของบทสวดมนต์ และปฏิบัติธรรม นำหลักทางพระพุทธศาสนาไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต จะทำให้รู้เท่าทันอารมณ์ มีความคิดสร้างสรรค์ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยสติปัญญา (นายสมบุรณ์ คั่นโททอง, 2566: สัมภาษณ์ 20 เมษายน)

อภิปรายผลการวิจัย

แนวคิดเรื่องการจัดการศึกษาสงเคราะห์ในพระพุทธศาสนา เป็นแนวคิดที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงกำหนดให้ภิกษุปฏิบัติอย่างหนึ่งใน 2 อย่าง คือ คั่นธรรและวิปัสสนาธุระ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2548: 26) พระสงฆ์ได้รับการสั่งสอนจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยตรงบ้าง จากพระอรหันต์สาวกบ้างแล้วท่องจำไว้ด้วยปาก (มุขปาฐะ) (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2561: 970) ซึ่งเป็นการเรียนหลักธรรมเรียกว่า คั่นธรร เมื่อเรียนแล้วนำไปปฏิบัติเรียกว่า วิปัสสนาธุระ (ปาณิศา จินดานุรักษ์, 2563: 93) ซึ่งให้ความสำคัญระหว่างศิษย์กับอาจารย์ คือ อุปัชฌาย์กับสัทธิวินัย และอาจารย์กับอันเตวาสิก โดยเฉพาะในช่วง 5 พรรษาแรก หรือนวภูมิต้องให้มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นมากที่สุด ในการสงเคราะห์สมัยพุทธกาล การบำเพ็ญกรณียกิจของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระสาวก มีวัตถุประสงค์และขอบเขตกว้างขวาง ดังจะเห็นได้จากพุทธพจน์ตั้งแต่ครั้งแรกที่ทรงส่งสาวกออกประกาศพระศาสนา อันเป็นแนวทางแห่งการสงเคราะห์เวไนยสัตว์โลกที่พระองค์ทรงมีความปรารถนาให้พระสงฆ์สาวกได้ถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการสาธารณสงเคราะห์แก่ชาวโลก (ส.ส. (ไทย) 15/141/179-180) พระสงฆ์สาวกจึงมีภาระหน้าที่อันสำคัญที่ต้องการสงเคราะห์แก่ประชาชนเพื่อให้พ้นจากความทุกข์ทั้งหลาย ซึ่งมีหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการสงเคราะห์ เช่น สังคหวัตถุ 4 (อง.อรรถก. (ไทย) 23/24/267)พรหมวิหาร 4 (ที.ม. (ไทย) 10/327/256-257) อิทธิบาท 4 (อภิ.วิ. (ไทย) 35/431/342) และสัปปุริสธรรม 7 (อง.สตตก. (ไทย) 23/68/143-146) เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ **บัญชายุทธ นาคมุจลิน (2556: 65)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาศาสนาทายาท ที่พึงประสงค์ในพระพุทธศาสนา” ผลการวิจัยพบว่าสภาพการพัฒนาศาสนาทายาทในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น เป็นการพัฒนาในลักษณะการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ซึ่งเป็นการศึกษารูปแบบพิเศษมี 3 แผนก คือ แผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษา การจัดการศึกษาของสถานศึกษาดำเนินไปตามนโยบายรัฐ และมหาเถรสมาคม มีสำนักงาน

พระพุทธศาสนาแห่งชาติ และกระทรวงศึกษาธิการคอยกำกับดูแลด้านหลักสูตร ด้านการวัดผลประเมินผล และการจัดสรรงบประมาณ ส่วนการบริหารจัดการให้เป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาส ในการพัฒนาศาสนทายาท ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ต้องให้ได้รับการพัฒนาคุณลักษณะด้านวิชาการและการศึกษาเชิงพุทธโดย บูรณาการเข้ากับทฤษฎีไตรสิกขาของพระพุทธเจ้า ทฤษฎีแรงจูงใจ และทฤษฎีบุคลิกภาพของนักจิตวิทยา สมัยใหม่

สรุป จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าว พบว่า แนวคิดที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงกำหนดให้ภิกษุปฏิบัติ คือ คันถธุระและวิปัสสนาธุระนั้น ในการพัฒนาศาสนทายาท ภาครัฐหรือองค์กรสงฆ์ ควรนำแนวคิดดังกล่าวไปพัฒนาต่อยอด เช่น การนำทฤษฎีการมีส่วนร่วมไปพัฒนาด้านวิปัสสนาธุระ โดยการปรับ ศาสตร์เข้าหาพระพุทธศาสนา คือใช้พระพุทธศาสนาเป็นตัวตั้ง และนำศาสตร์สมัยใหม่มาอธิบายเสริม พระพุทธศาสนา วิธีนี้ใช้องค์ความรู้ในศาสตร์สมัยใหม่มาอธิบายสนับสนุนพระพุทธศาสนาให้ดูทันสมัย และมีเหตุผลเป็นที่ยอมรับได้ง่ายขึ้น

แนวคิดเรื่องการศึกษาสงเคราะห์ของพระสงฆ์ เป็นการจัดการศึกษาที่ให้โอกาสแก่ ผู้ด้อยโอกาส และผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล สถาบันการศึกษา หรือบุคคลที่กำลังศึกษา ให้ได้ศึกษาอย่างต่อเนื่องตามสมควร เปิดโอกาสให้ผู้ด้อยโอกาสหรือผู้ที่ไม่มีโอกาสได้เรียนได้ศึกษา ฝึกอบรมความรู้ต่าง ๆ แก่ประชาชน โดยเป็นการจัดการศึกษาที่วัด และคณะสงฆ์เป็นผู้ดำเนินการเพื่อสนอง ต่อนโยบายของรัฐ การศึกษาสงเคราะห์เป็นกิจของคณะสงฆ์ แบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ 1) การศึกษาที่ ดำเนินการเพื่อสงเคราะห์ประชาชน หรือพระภิกษุสามเณร ซึ่งการตั้งทุนสงเคราะห์นักเรียน จัดอยู่ใน การศึกษาสงเคราะห์ที่เป็นงานของคณะสงฆ์ มีหลักเกณฑ์และวิธีการตามประกาศของมหาเถรสมาคม และ ข้อบัญญัติที่กำหนดไว้ 2) การสงเคราะห์เกื้อกูลแก่การศึกษา สถาบันการศึกษาหรือบุคคลที่กำลังศึกษา เช่น จัดตั้งโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นต้น และเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อเติมเต็มให้กับ การศึกษาอีกลักษณะหนึ่งของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมุ่งพัฒนาเด็กขาดโอกาสทางการศึกษาให้เป็นผู้มี ความรู้ความสามารถมีทักษะในการดำรงชีพ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่ถูกต้องดีงาม ตามหลักการที่ กำหนดไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ได้แก่ (1) เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษาอัน เนื่องมาจากปัญหาทางสภาพภูมิศาสตร์ ได้แก่ เด็กชาวเขา ชาวเรือ ชาวเกาะ เด็กต่างเชื้อชาติศาสนาและ วัฒนธรรม (2) เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษาอันเนื่องมาจากปัญหาทางสังคม เช่น เด็กที่ครอบครัวหย่าร้าง เด็กที่ถูกล่วงละเมิดทางร่างกาย หรือเด็กที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ เด็กที่มีความเสี่ยงสูงต่อการถูกชักนำไป ประกอบอาชีพอันไม่พึงประสงค์ เด็กที่ครอบครัวมีปัญหาเสพติด เป็นต้น (3) เด็กที่ขาดโอกาสทาง การศึกษาอันเนื่องมาจากปัญหาทางการเมือง ได้แก่ เด็กที่เป็นบุตรหลานของผู้ได้รับภัยผู้พลีภัย ชายแดนบุตรหลานของผู้ที่มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ (4) เด็กยากจนที่มีความสามารถ พิเศษเฉพาะทางและปัญญาเป็นเลิศ (5) การศึกษาสงเคราะห์เป็นประโยชน์ต่อชุมชน คือ 1. เป็นการศึกษา เพื่อสงเคราะห์พระภิกษุ สามเณร และประชาชนทั่วไป 2. ช่วยเหลือเกื้อกูลแก่เด็กและเยาวชนของชาติ คนที่ขาดโอกาสได้มีการศึกษา 3. ทำให้ประชาชนในชุมชนที่ประสบปัญหาเดือดร้อน สามารถพึ่งพาตัวเองได้

4. ทำให้ทั้งผู้สงเคราะห์และถูกสงเคราะห์ ร่วมกันแก้ไขปัญหาได้ตรงประเด็น นำไปสู่การพัฒนาแก้ไขถูกจุด

5. ช่วยพัฒนาบุคลากรของชุมชน มีหลักธรรมในการดำเนินชีวิต 6. ทำให้ได้ช่วยเหลือเด็กหลายกลุ่ม เช่น เด็กที่ยากจน เด็กด้อยโอกาสให้ได้รับการศึกษา เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูวินัยธร ภาณุวัฒน์ อติพล (พุลพั่ว) (2560 : 1-2)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการจัดการศึกษาสงเคราะห์ในเขตบางคอแหลมเขตยานนาวา-สาทร กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า 1. บทบาทพระสงฆ์ที่ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการจัดการศึกษาสงเคราะห์ในเขตบางคอแหลม เขตยานนาวา-สาทร กรุงเทพมหานคร ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารสภาพแวดล้อม และอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารวิชาการ และด้านการบริหารบุคคล ตามลำดับ 2. ผลการเปรียบเทียบ พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการจัดการศึกษาสงเคราะห์ในเขตบางคอแหลม เขตยานนาวา-สาทร กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนพระสงฆ์ที่มีอายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาสามัญวุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษบาลีต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาท พระสงฆ์ในการจัดการศึกษาสงเคราะห์ในเขตบางคอแหลม เขตยานนาวา-สาทร กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน 3. ปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในการจัดการศึกษาสงเคราะห์ในเขตบางคอแหลม เขตยานนาวา-สาทร กรุงเทพมหานคร พบว่า พระสงฆ์บางรูปไม่เข้าใจในระบบการบริหารวิชาการ ส่วนใหญ่ไม่มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร หรือถึงแม้มีการประเมินผลแต่ก็ไม่ได้เอามาใช้ในการพัฒนาบุคลากร ไม่มีการจัดระบบฐานข้อมูลในองค์กรที่สำคัญคืองบประมาณที่ได้รับมีไม่เพียงพอต่อการบริหารงาน แนวทางการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการจัดการศึกษาสงเคราะห์ในเขตบางคอแหลม เขตยานนาวา-สาทร กรุงเทพมหานคร มีดังนี้ คือ พระสงฆ์ควรจะมีการประเมินผลการจัดการเรียนการสอน และนำผลการประเมินที่ได้มาเป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาการจัดการในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงการจัดสวัสดิการแก่ครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่ ควรมีการจัดเก็บข้อมูลไว้อย่างเป็นระบบ ควรมีการปรับปรุงอาคารสถานที่ รวมทั้งห้องเรียนให้มีสภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และควรมีการวางแผนจัดหาทุนจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อใช้ในการบริหารอย่างเป็นรูปธรรม

สรุป จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าว พบว่า บทบาทของพระสงฆ์มีความสำคัญในการจัดการศึกษาสงเคราะห์ในด้านต่าง ๆ เช่น งานวิชาการ งานบุคคล การจัดการเรียนการสอน รวมถึงการจัดสวัสดิการแก่ครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่ รวมถึงการนำปัญหา และอุปสรรค ปรีกษาหารือกันในที่ประชุม และระดมสมอง เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น แล้วนำผลสรุปนั้นปรับปรุง และพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาต่อไป

บทบาทในการจัดการศึกษาสงเคราะห์ของพระครูศรีปริยัติวรภรณ์ (ทองสุข จิตตลาโร) มี 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ ได้แก่ หลักความเสมอภาคทางการศึกษา หลักการพัฒนาตนเองและการพึ่งพาตนเอง หลักบูรณาการการเรียนรู้กับวิถีชีวิต หลักความสอดคล้องกับปัญหาความต้องการและความถนัดของผู้เรียน การพัฒนาหลักสูตรตลอดจนทำแผนและจัดหางบประมาณ และ

การพัฒนาการศึกษาสงเคราะห์ให้ครอบคลุมทุกด้าน 2) **ด้านการจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อพระศาสนา** เช่น ตั้งกองทุนการศึกษาแล้วนำดอกผลมามอบทุนแก่เด็กนักเรียน จัดเลี้ยงอาหารกลางวัน จัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอน และจัดการเรียนการสอนวิชาชีพขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมอาชีพท้องถิ่น ส่งเสริมโครงการบวชภาคฤดูร้อน โครงการธรรมะในชุมชน ส่งเสริมเด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาสให้เข้าถึงการศึกษา สอนธรรมศึกษาในโรงเรียน ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรเรียนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและบาลี เป็นต้น 3) **ด้านการจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อสังคม** ได้แก่ (1) จัดให้มีหน่วยงานพระธรรมทูตออกเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในเขตอำเภอโนนนารายณ์ (2) อนุเคราะห์สังคมและชุมชนทั้งระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ ในสถานศึกษา ต่าง ๆ โดยให้วัดเป็นศูนย์กลางการศึกษาสงเคราะห์ (3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เช่น ด้านเศรษฐกิจ กิจกรรมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ด้านการเมือง กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย ด้านศิลปวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมระหว่างวัดกับชุมชนในกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น 4) **ด้านการจัดการศึกษาสงเคราะห์** ได้แก่ (1) จัดการศึกษาสงเคราะห์ 3 ด้าน คือ โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ สอนศีลธรรมในโรงเรียน และศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ในวัด โดยคณะสงฆ์อำเภอโนนนารายณ์ ได้แบ่งหน้าที่รับผิดชอบโดยคำนึงถึงศักยภาพของแต่ละบุคคล (2) จัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่เด็กและเยาวชนในชุมชนให้ห่างไกลไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทุกชนิด โดยนำหลักพระพุทธศาสนา พัฒนากาย วาจา ใจ (3) มอบทุนการศึกษาให้แก่ลูกพระลูกเณร ตลอดจนเด็กนักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ เป็นประจำทุกปี และ (4) อบรมคุณธรรมจริยธรรม และส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาต่อไป 5) **ด้านการศึกษาสงเคราะห์พัฒนาคุณภาพชีวิต** ได้แก่ (1) ด้านกาย การดูแลสุขภาพของตนเอง เช่น เติมน้ำดื่ม และนวดสมาธิ ทำให้ร่างกายแข็งแรง ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ (2) ด้านจิตใจ การรักษาศีล 5 ให้พระ สวดมนต์ ทำให้จิตใจสงบ มีเมตตา และให้อภัยผู้อื่น (3) ด้านสังคม วัดเป็นศูนย์รวมน้ำใจของชุมชนในการสอนวิชาชีพให้แก่ประชาชนโดยไม่มีค่าใช้จ่าย (4) ด้านปัญญา การนำหลักทางพระพุทธศาสนาไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยสติปัญญา สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระอุบล สุชาโต (2559 : 25)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา” การวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาของพระสงฆ์ในอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.27 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนาชุมชนด้านสาธารณสุข ด้านการพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจ ด้านการพัฒนาชุมชนด้านสังคม ด้านการพัฒนาชุมชนด้านวัฒนธรรม และด้านการพัฒนาชุมชน ด้านสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบ บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร พบว่า ประชาชนที่มีความคิดต่อบทบาทพระสงฆ์

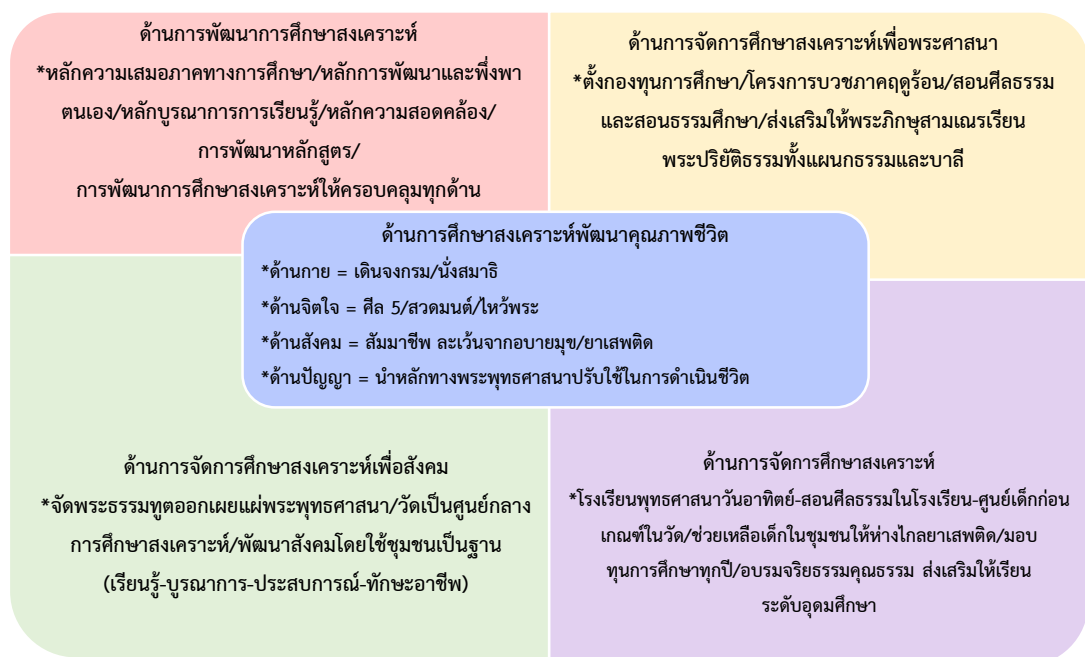
ในการพัฒนาชุมชน อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ในด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และอาชีพไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุป จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าว พบว่า ส่วนใหญ่แล้วมีบทบาทในการพัฒนาในแต่ละด้าน คล้าย ๆ กัน ซึ่งมีประเด็นหลักคือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อาจกล่าวได้ว่ามนุษย์เป็นทรัพยากรอันเป็น กำลังสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติในอีกบริบทหนึ่ง

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการอภิปรายผลมีความสำคัญมาก สำหรับการศึกษาวิจัยในแต่ละเรื่องเพราะ ผู้วิจัยต้องศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาศึกษาเปรียบเทียบหาความสอดคล้อง หรือไม่มีความ สอดคล้องกันกับงานวิจัยที่ทำ เพื่อจะได้้นำผลการวิจัยไปพลวัตในการทำวิจัยให้ดียิ่งขึ้นในครั้งต่อไป

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผลจากการวิจัยเรื่อง “ศึกษาบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ของพระครูศรีปริยัติวรารักษ์ (ทองสุข จิตตสารโ) ” ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐ องค์กรสงฆ์ หรือคณะสงฆ์ ควรให้ความสำคัญการศึกษาสงเคราะห์ในชุมชน โดยการประสานกันอย่างมียุทธศาสตร์ในการจัดการร่วมกันระหว่าง ภาครัฐ วัด บ้าน โรงเรียน และชุมชน ในการพัฒนาระบบการศึกษาสงเคราะห์อย่างเป็นรูปธรรม

2. ควรปรับปรุงแผนการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ให้ตอบสนองต่อสังคมในยุคศตวรรษที่ 21 นำพระพุทธศาสนาพัฒนาร่วมกับกำลังคน และเทคโนโลยีมากขึ้น โดยยึดหลักกฎระเบียบ แบบแผนทางสังคม และพระธรรมวินัยอันดีงาม

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผลจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์ สามารถนำไปปรับใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ ให้เหมาะสมกับโรงเรียนหรือสถานที่จัดการศึกษาสงเคราะห์ เพื่อให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

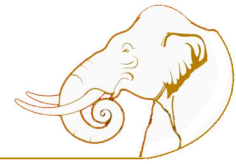
2. การศึกษาสงเคราะห์นั้นถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะชุมชน และเยาวชนจะได้รู้แนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา ควรสร้างเครือข่ายเพื่อลดภาระงาน ควรสร้างทีมงานไว้เพื่อสนองและสืบสานงาน และควรนำการศึกษาสงเคราะห์ทางพระพุทธศาสนาไปเป็นแนวทางและบรรจุไว้ในหลักสูตรการสอนในชั้นประถมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษา และอุดมศึกษาของรัฐต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยการพลวัตการศึกษาสงเคราะห์ในยุคโลกาภิวัตน์
2. ควรศึกษาวิจัยการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการศึกษาสงเคราะห์

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2538). *คู่มือการบริหารศึกษาคณะสงฆ์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- นายวิบูลย์ คำทอง. (2566). ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองแวง. *สัมภาษณ์* 21 เมษายน.
- นายสุขใจ ไพเราะ. (2566). ครูโรงเรียนนารายณ์คำผงวิทยา. *สัมภาษณ์* 20 เมษายน.
- นายสมบุรณ์ คันทอง. (2566). ผู้ใหญ่บ้านยางชุม. *สัมภาษณ์* 20 เมษายน.
- นายสมศักดิ์ ไหมทอง. (2566). ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านชุมดิน. *สัมภาษณ์* 24 เมษายน.
- บัญชายุทธ นาคมุจลิน. (2556). *รูปแบบการพัฒนาศาสนาทายาทที่พึงประสงค์ในพระพุทธศาสนา*. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปาณิสรา จินดานุรักษ์. (2563). ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการศึกษาของพระภิกษุในสังคมปัจจุบัน: กรณีพระภิกษุเรียนทางโลก. สถาบันพัฒนาพระปริยัติธรรม. *วารสารมจร ปรัชญาปริทรรศน์*, 3 (1), 95.
- พระครูประโชติสุตธารณ์. (2566). เจ้าคณะตำบลหนองเทพ เขต 1. *สัมภาษณ์* 21 เมษายน.
- พระครูพิพิธธรรมมานุศาสตร์. (2566). เจ้าอาวาสวัดบุปผาราม. *สัมภาษณ์* 20 เมษายน.
- พระครูมงคลรัตนารักษ์. (2566). รองเจ้าคณะอำเภอโนนนารายณ์. *สัมภาษณ์* 23 เมษายน.

- พระครูวินัยธรภาณุวัฒน์ อติพล (พลั่ว). (2560). *บทบาทพระสังฆาธิการด้านการศึกษาสงเคราะห์ในเขต บางคอแหลม เขตยานนาวา-สาทร กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูศรีปริยัติวรารณ (ทองสุข จิตตสาร). (2557). *นวกเทศนา 15 นาที*. จัดพิมพ์ถวายมฤตาสักการะใน พิธีฉลองเลื่อนสมณศักดิ์ สัณญาบัตร พัดยศ เป็นเจ้าคณะอำเภอชั้นพิเศษ และฉลองปริญญาบัตร ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2538). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2548). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส.อาร์.พรินติ้ง แมส โปรดักส์จำกัด.
- _____. (2561). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. พิมพ์ครั้งที่ 31. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก.
- _____. (2555). *พระพุทธศาสนาในเอเชีย*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พระพุทธศาสนา ของธรรมสภา.
- พระมหาคณันต์ จารุณโณ. (2566). เจ้าคณะตำบลโนน. *สัมภาษณ์* 21 เมษายน.
- พระมหาสมบัติ อุสุจาโร. (2566). เจ้าอาวาสวัดบ้านหนองพวง. *สัมภาษณ์* 20 เมษายน.
- พระราชปริยัติกวี. (2562). *การศึกษาสงฆ์สมัยพุทธกาล*. สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสัญญาชัย ปิยธมโม. (2566). รองเจ้าคณะตำบลโนน. *สัมภาษณ์* 23 เมษายน.
- พระสมุห์วสิน วิสุทโธ (พงษ์ศักดิ์). (2563). พระสังฆาธิการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์: บทบาทและความสำคัญ. *วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ*, 2 (1), 358.
- พระอธิการบุญนาค รุกขิตธมโม. (2566). เจ้าอาวาสวัดศรีสะอาด. *สัมภาษณ์* 21 เมษายน.
- พระอุบล สุชาโต (มะนาวนอก). (2559). *บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอโนนไทย จังหวัด นครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการควบคุมภายในกับคุณภาพรายงานทางการเงิน
ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

The Relationship between Internal Control Efficiency and Financial
Report Quality of Educational Institutions under the Office of
Vocational Education Commission in the Northeastern Region

ยุพิน หัสกรรจ์¹, ทดมัล แสงสว่าง²

Yupin Hutsagun¹, Tadtamon Sangsawang²,

¹⁻²คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

¹⁻²Faculty of Business Administration, Northeastern University

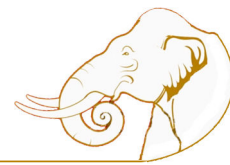
Email: yupinap12345@gmail.com¹, Email: todtamon_ts@hotmail.com²

Received : September 16, 2024; Revised : February 19, 2025; Accepted : April 13, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) ศึกษาคุณภาพรายงานทางการเงินของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการควบคุมภายในกับคุณภาพรายงานทางการเงินของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยผู้ทำบัญชีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 111 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิภาพของการควบคุมภายในของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุมภาพรวม และด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านประเมินความเสี่ยง ด้านกิจกรรมควบคุม และด้านการติดตามและประเมินผล

2. คุณภาพของรายงานทางการเงินของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงจากมากไปน้อย อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ด้านความเป็นตัวแทน อันเที่ยงธรรม ด้านความสามารถเปรียบเทียบได้ ด้านความทันเวลา ด้านความสามารถเข้าใจได้ และอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้ ตามลำดับ

3. ประสิทธิภาพการควบคุมภายในโดยรวมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับคุณภาพรายงานทางการเงินของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพการควบคุมภายใน; คุณภาพรายงานทางการเงิน; สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Abstract

This research aimed to 1) study the efficiency of internal control of educational institutions under the Office of Vocational Education Commission in the Northeastern Region, 2) study the quality of financial report of the Office of Vocational Education Commission in the Northeastern Region, and 3) study the relationship between the efficiency of internal control and the quality of financial reports of the Office of Vocational Education Commission in the Northeastern Region. The sample group consisting of 111 accountants of educational institutions under the Office of Vocational Education Commission in the Northeastern Region, who were selected by simple random sampling, and using a questionnaire to collected data. Basic statistics use to analyzed data including percentage, mean, standard deviation, and Pearson's product moment correlation coefficient. The results of the research found that

1. the efficiency of internal control of educational institutions under the Office of the Vocational Education Commission, Northeastern Region overall was at the highest level. When considering each aspect, from most to least, they are: Overall control environment, Information and Communication, and at a high level, from most to least, they are: Risk assessment, Control activities, and Monitoring and evaluation.

2. The quality of financial reports of educational institutions under the Office of the Vocational Education Commission, Northeastern Region overall was at the highest level. When considering each aspect, from most to least, the five aspects are at the highest level:

relevance to decision-making, fair representation, comparability, timeliness, understandability, and one aspect at the highest level: verifiability, respectively.

3. The efficiency of overall internal control was related in the same direction to the quality of financial reports of educational institutions under the Office of the Vocational Education Commission, Northeastern Region, with statistical significance at the .01 level.

Keywords : Internal Control Efficiency; Financial Report Quality; The Office of Vocational Education Commission in the Northeastern Region

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) เป็นหน่วยงานหลัก หนึ่งในสี่หน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการ มีพันธกิจในการผลิตและพัฒนากำลังคนสายอาชีพให้เป็นกำลังคนที่มีคุณภาพและมีสมรรถนะสูงตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2566) ภายใต้แนวคิด “ประเทศไทยมั่นคง ร่ำรวย ด้วยมืออาชีพ” ซึ่งส่งผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีสถานศึกษาอาชีวศึกษาสังกัดรัฐบาล จำนวน 433 แห่ง โดยเป็นสถานศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 119 แห่ง สถานศึกษาอาชีวศึกษาแบ่งการบริหารงานออกเป็น 4 ฝ่าย 27 งาน มีหน้าที่บริหารจัดการอาชีวศึกษาให้ถูกต้องตามระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บรรลุภารกิจของสถานศึกษา (ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาฯ, 2552)

การที่สถานศึกษาจะบรรลุเป้าหมาย พันธกิจ ภารกิจ และวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในโลกยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงดังเช่นปัจจุบัน ต้องมีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ทันต่อเวลา มีการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ก่อให้เกิดประสิทธิผล ปัจจัยหนึ่งที่สามารถช่วยให้สถานศึกษาดำเนินการดังกล่าวได้คือการสร้างระบบการควบคุมภายใน ซึ่งเป็นกระบวนการปฏิบัติงานภายใต้การควบคุมของฝ่ายบริหาร ระบบการควบคุมภายในที่ดีจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น ป้องกันช่องโหว่สำหรับการทุจริต และป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ แนวทางหนึ่งที่ได้รับการยอมรับและนำมาปรับใช้เป็นเครื่องมือในการกำกับดูแลอย่างแพร่หลาย คือ การสร้างระบบการควบคุมภายในตามกรอบแนวคิดของคณะกรรมการสถาบันวิชาชีพ 5 สถาบัน (COSO: Committee of Sponsoring of the Tread way Commission) ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุม ด้านการประเมินความเสี่ยง ด้านกิจกรรมการควบคุม ด้านข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการติดตามและประเมินผล (จิณห์ระพีร์ พุ่มสงวน, 2566) ซึ่งปัจจัยที่กล่าวมา ล้วนแล้วแต่สัมพันธ์กับคุณภาพรายงานทางการเงิน ระบบการควบคุมภายในที่ดีทำให้องค์กรประสบความสำเร็จและสามารถส่งผลต่อการดำเนินงานจนบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้

การบริหารองค์กรของสถานศึกษาอาชีวศึกษา มีการแบ่งการบริหารงานออกเป็น 4 ฝ่าย 27 งาน ตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาฯ (2552) หนึ่งในงานสำคัญ คือ งานบัญชี ซึ่งงานหนึ่ง

ในฝ่ายบริหารทรัพยากร มีหน้าที่จัดทำเอกสารหลักฐาน บันทึกการบัญชี ปรับปรุงบัญชี ปิดบัญชีของสถานศึกษา จัดทำรายงานงบการเงินและบัญชีเพื่อจัดส่งส่วนราชการหรือหน่วยงานต่าง ๆ ภายในกำหนดเวลา ควบคุมการเบิกจ่ายเงินตามประเภทเงินให้เป็นไปตามแผนการปฏิบัติการประจำปี ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรายงานทางการเงินที่จัดทำขึ้นต้องนำเสนอข้อมูลทางการเงินของสถานศึกษาอย่างมีแบบแผน แสดงฐานะทางการเงิน ผลการดำเนินงาน กระแสเงินสดและรายการอื่น ๆ ของสถานศึกษา เพื่อนำเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการบริหารสถานศึกษา รายงานทางการเงินที่มีคุณภาพสามารถแสดงให้เห็นผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของสถานศึกษา (ประกาศกระทรวงการคลังฯ, 2564)

การดำเนินงานด้านการควบคุมภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการดำเนินงานตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาการดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นไปด้วยความราบรื่น เรียบร้อย มีระบบควบคุมภายในที่ดีและมีการรายงานทางการเงินตามระบบการดำเนินงานที่ได้ปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังขาดการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงาน ทำให้ขาดข้อมูลสารสนเทศที่สะท้อนถึงผลการดำเนินงานด้านการควบคุมภายในและการจัดทำรายงานทางการเงิน แม้ว่างานโดยภาพรวมจะถูกมองว่าทำงานได้อย่างราบรื่น เรียบร้อย แต่การขาดการตรวจสอบ ประเมิน และสะท้อนผลการทำงาน เป็นปัญหาหนึ่งที่ส่งผลให้งานขาดการพัฒนา และอาจเกิดปัญหามากขึ้น เมื่อไม่ได้มีการตรวจสอบการทำงานที่เป็นข้อบกพร่อง อาจทำให้เกิดผลเสียที่ยากเกินความรับผิดชอบ หรือส่งผลกระทบต่อการทำงานในระยะยาว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา ประสิทธิภาพการควบคุมภายใน และคุณภาพรายงานทางการเงินของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ว่ามีประสิทธิภาพอยู่ในระดับใด รวมถึงตรวจสอบความสัมพันธ์ของการควบคุมภายในและรายงานทางการเงิน โดยผลการศึกษานี้จะทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่สะท้อนถึงประสิทธิภาพของการควบคุมภายในและการรายงานทางการเงิน ซึ่งสามารถนำผลไปใช้เพื่อพัฒนางานและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบการบริหารองค์กรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการควบคุมภายในของ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษาคุณภาพรายงานทางการเงินของ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการควบคุมภายในกับคุณภาพรายงานทางการเงินของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การทบทวนวรรณกรรม

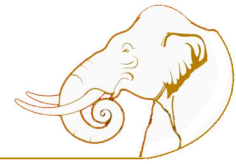
1. ภาระหน้าที่ของงานบัญชีในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนดหน้าที่และการบริหารงานภายในของสถานศึกษาในสังกัด โดยแบ่งการบริหารงานออกเป็น 4 ฝ่าย (ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาฯ, 2552) คือ ฝ่ายบริหารทรัพยากร ประกอบด้วย งานบริหารงานทั่วไป งานบุคลากร งานการเงินงานการบัญชี งานพัสดุ งานอาคารสถานที่ งานทะเบียน และงานประชาสัมพันธ์ ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ ประกอบด้วย งานวางแผนและงบประมาณงานศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ งานความร่วมมืองานวิจัย พัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ งานประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา งานส่งเสริมผลิผล การค้าและประกอบธุรกิจ งานฟาร์มและโรงงาน (เฉพาะสถานศึกษาที่เปิดสอน) ฝ่ายพัฒนานักเรียน นักศึกษา ประกอบด้วย งานกิจกรรมนักเรียน นักศึกษา งานครูที่ปรึกษา งานปกครอง งานแนะแนวอาชีพ และการจัดหางาน งานสวัสดิการนักเรียนนักศึกษา งานโครงการพิเศษและการบริการชุมชน และฝ่ายวิชาการ ประกอบด้วย แผนกวิชา งานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผล งานวิทยบริการและห้องสมุด งานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี งานสื่อการเรียนการสอนและงานอาชีวศึกษาบัณฑิต

2. หน้าที่ของงานบัญชีในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา งานบัญชีเป็นงานหนึ่งในฝ่ายบริหารทรัพยากร มีภาระหน้าที่ คือ จัดทำเอกสารหลักฐาน บันทึกรายการบัญชี ปรับปรุงบัญชี การปิดบัญชีของสถานศึกษา ตามระบบบัญชีและระเบียบที่เกี่ยวข้อง จัดทำรายงานงบการเงินและบัญชี เพื่อจัดส่งส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในกำหนด เวลาตามระเบียบ ควบคุมการเบิกจ่ายเงินตามประเภทเงินให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปี ให้คำปรึกษา ชี้แจง และอำนวยความสะดวกแก่บุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับงานในหน้าที่ เก็บรักษาเอกสารและหลักฐานต่าง ๆ ไว้เพื่อการตรวจสอบและดำเนินการทำลายเอกสารตามระเบียบ ประสานงานและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน เสนอโครงการและรายงานการปฏิบัติงานตามลำดับชั้น ดูแล บำรุงรักษา และรับผิดชอบทรัพย์สินของสถานศึกษาที่ได้รับมอบหมาย และปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

3. แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมภายใน

การควบคุมภายในถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญของผู้บริหารทุกระดับ เป็นสิ่งที่ผู้บริหารและบุคลากรในหน่วยงานร่วมกันวิเคราะห์และวางแผนในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพการควบคุมภายใน มีความจำเป็นต่อการดำเนินงานขององค์กร เนื่องจากการที่สภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ ในโลกยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลาส่งผลให้องค์กรต้องปรับกระบวนการดำเนินงานให้มีความเหมาะสม ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การดำเนินงานขององค์กรมีความซับซ้อนมากขึ้น ทำให้ผู้บริหารไม่สามารถกำกับดูแลบริหารงานได้อย่างทั่วถึง

ระบบการควบคุมภายในจึงเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับผู้บริหารทุกระดับ เพื่อป้องกันหรือลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินงานขององค์กร

การควบคุมภายในเป็นกระบวนการที่บุคลากรภายในองค์กรทุกคนต้องร่วมกันวิเคราะห์วางแผนการดำเนินงาน และร่วมมือกันปฏิบัติตามเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่ได้จำกัดเฉพาะในการปฏิบัติงานบัญชีและการเงินเท่านั้น แต่ครอบคลุมไปถึงการควบคุมภายในด้านการบริหารด้านการปฏิบัติงานในทุกภาคส่วนขององค์กร การควบคุมภายใน เป็นส่วนประกอบที่แทรกหรือแฝงอยู่ในการปฏิบัติงานตามปกติ การควบคุมภายในไม่ใช่เหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง และไม่ใช่ผลสุดท้ายของการกระทำ แต่เป็นกระบวนการ (Process) ที่ต่อเนื่องและแทรกหรือแฝงอยู่ (Built in) ในการปฏิบัติงานตามปกติของหน่วยงาน ฝ่ายบริหารควรนำการควบคุมภายในมาใช้ โดยมีการรวมเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการในการบริหารงาน ซึ่งได้แก่ การวางแผน (Planning) การดำเนินการ (Executing) และการติดตามผล (Monitoring) (กริษฐ์ชาห์ ชดช้อย และอาทิตย์ สุขเสน, 2563; สุขาวรีย์ หมิ่นตาบุตร, 2563; กรมบัญชีกลาง, 2561)

สรุปได้ว่า การควบคุมภายในเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อสร้างความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่าการดำเนินงาน การบริหารจัดการนั้น ๆ จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยการควบคุมภายในนั้นเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและเป็นส่วนประกอบของการปฏิบัติงานปกติ การควบคุมภายในจะเกิดขึ้นได้โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรในหน่วยงาน

4. แนวคิดเกี่ยวกับการรายงานทางการเงิน

รายงานการเงิน เป็นแหล่งข้อมูลทางการเงินที่สำคัญของผู้มีส่วนได้เสียทั้งภายในและภายนอกองค์กรในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร นักลงทุน พนักงาน หรือผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพที่บ่งบอกงบการเงินสำหรับการใช้ในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้ใช้งบการเงินช่วยให้ผู้บริหารสามารถคาดคะเนผล และตัดสินใจวางแผนบริหารงานให้กิจการประสบความสำเร็จได้ ข้อมูลในรายงานทางการเงินต้องเชื่อถือได้จึงจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงิน ข้อมูลที่เชื่อถือได้ต้องไม่มีความผิดพลาดที่มีนัยสำคัญและความลำเอียง (สิริพรรณ โกมลรัตน์มงคล และพิเชษฐ์ โสภาพงษ์, 2563; ณัฐชนน นานิรัตติย์, 2562) สรุปได้ว่า รายงานทางการเงิน คือ งบการเงินที่สมบูรณ์ ประกอบด้วย งบแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้น งบกระแสเงินสด รวมทั้งหมายเหตุประกอบงบการเงิน และข้อมูลอื่น ๆ ที่สำคัญของธุรกิจ เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจต่อผู้ใช้งบการเงิน อย่างถูกต้อง ทันเวลา เชื่อถือได้และเข้าใจได้

รายงานทางการเงินมิได้หมายถึงเฉพาะงบการเงินเท่านั้น แต่ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญทางด้านเศรษฐกิจของกิจการนั้น ๆ ความสำคัญของรายงานทางการเงิน จึงเน้นไปที่งบการเงิน ซึ่งจะเป็นตัวสะท้อนถึงภาพลักษณ์ ฐานะทางการเงิน ผลการดำเนินงานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของกิจการ กระแสเงินสดรับและจ่ายของกิจการ ซึ่งผู้ใช้รายงานทางการเงินต้องใช้วิจารณญาณในการประเมินข้อมูลที่ได้สำหรับใช้ประกอบการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ เนื่องจากผู้ใช้งบการเงินมีหลากหลายกลุ่มและมีความ

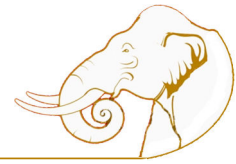

ต้องการแตกต่างกันออกไป จึงเป็นหน้าที่ของผู้จัดทำงบการเงินที่ต้องจัดทำรายงานให้สนองตอบความต้องการของผู้ใช้ให้ได้มาก โดยทั่วไปงบการเงินต้องแสดงให้เห็นถึงฐานะการเงิน และผลการดำเนินงานของกิจการอย่างถูกต้อง ครบถ้วน เพียงพอต่อการนำไปใช้เพื่อการตัดสินใจ โดยประเภทของรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 1 (ปรับปรุง 2566) เรื่อง การนำเสนองบการเงิน ได้กำหนด องค์ประกอบของงบการเงินฉบับสมบูรณ์ ประกอบด้วย (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2567) 1) งบฐานะทางการเงิน ณ วันสิ้นรอบระยะเวลา 2) งบกำไรขาดทุน และกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นสำหรับรอบระยะเวลา 3) งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้นสำหรับรอบระยะเวลา 4) งบกระแสเงินสดสำหรับรอบระยะเวลา 5) หมายเหตุประกอบงบการเงิน 6) งบแสดงฐานะการเงิน

คุณภาพรายงานทางการเงิน

สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ (2558) แยกการพิจารณาคุณภาพรายงานทางการเงิน ออกเป็น 6 ด้าน คือ **ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ** หมายถึง ข้อมูลทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ทำให้ผู้ใช้บางรายตัดสินใจเลือกที่จะไม่ใช้ประโยชน์จากข้อมูล หรือได้รับทราบข้อมูลจากแหล่งอื่นแล้ว ข้อมูลทางการเงินทำให้การตัดสินใจแตกต่างไปได้ถ้าข้อมูลมีคุณค่าทาง การพยากรณ์ หรือคุณค่าทางการยืนยัน หรือทั้ง 2 ลักษณะ คุณค่าทางการพยากรณ์ หมายถึง ข้อมูลนั้นสามารถใช้เป็นข้อมูลนำเข้าสู่กระบวนการที่ผู้ใช้นำไปใช้ในการพยากรณ์ผลลัพธ์ในอนาคต ส่วนคุณค่าทางการยืนยันหมายถึง ข้อมูลนั้นให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการยืนยันหรือการเปลี่ยนแปลงการประเมินในอดีต คุณค่าทั้งสองของข้อมูลทางการเงินมีความสัมพันธ์กัน ข้อมูลที่มีคุณค่าทางการพยากรณ์มักมีคุณค่าทางการยืนยันด้วย เช่น ข้อมูลรายได้สำหรับปีปัจจุบันซึ่งสามารถใช้เป็นเกณฑ์สำหรับพยากรณ์รายได้ในปีต่อไป และยังสามารถเปรียบเทียบกับข้อมูลรายได้สำหรับปีปัจจุบันจากการพยากรณ์ที่ทำตั้งแต่ปีที่ผ่านมาได้ด้วย ผลของการเปรียบเทียบดังกล่าวสามารถช่วยผู้ใช้แก้ไขและปรับปรุงกระบวนการต่าง ๆ ที่ใช้ในการพยากรณ์ในอดีต

ความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม รายงานทางการเงินเป็นตัวแทนปรากฏการณ์เชิงเศรษฐกิจในรูปแบบของข้อความและตัวเลข ข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ต้องไม่เป็นเพียงตัวแทนปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ แต่ต้องเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรมของปรากฏการณ์ที่ข้อมูลนั้นนำเสนอด้วย ในการเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรมอย่างสมบูรณ์ควรมี 3 ลักษณะคือ ความครบถ้วน (Completeness) ความเป็นกลาง (Neutrality) และ ปราศจากข้อผิดพลาด **ความสามารถเปรียบเทียบได้** หมายถึง ลักษณะเชิงคุณภาพที่ช่วยให้ผู้ใช้สามารถระบุเข้าใจถึงความเหมือนและความแตกต่างของรายการต่าง ๆ ความสามารถเปรียบเทียบได้ไม่ เหมือนลักษณะ เชิงคุณภาพอื่น คือ ไม่สัมพันธ์กับรายการเดียว การเปรียบเทียบต้องมีอย่างน้อย 2 รายการ แม้ความสม่ำเสมอจะสัมพันธ์กับความสามารถเปรียบเทียบได้ แต่ไม่เหมือนกัน ความสม่ำเสมอหมายถึงการใช้วิธีเดียวกันกับรายการเดียวกัน ไม่ว่าจากรอบระยะเวลาสู่รอบระยะเวลาภายในกิจการที่เสนอรายงานแห่งหนึ่งหรือในรอบระยะเวลาใดรอบระยะเวลาหนึ่ง ระหว่างกิจการหลายแห่ง ความสามารถเปรียบเทียบได้เป็นเป้าหมาย ความสม่ำเสมอช่วยให้บรรลุเป้าหมายนั้น ความสามารถเปรียบเทียบได้ของข้อมูลทางการเงินไม่ได้เพิ่มขึ้นด้วยการทำให้สิ่งที่ไม่เหมือนกันดูเหมือนกัน

หรือการทำให้สิ่งที่เหมือนกันดูแตกต่างกัน การตัดสินใจของผู้ใช้เกี่ยวข้องกับการเลือกระหว่างทางเลือกต่าง ๆ เช่น การขายหรือถือเงินลงทุนหรือการลงทุนในกิจการแห่งหนึ่งหรืออีกแห่ง ดังนั้น ข้อมูลเกี่ยวกับกิจการที่เสนอรายงานจะมีประโยชน์มากขึ้นหากข้อมูลนั้นสามารถ เปรียบเทียบได้กับข้อมูลที่คล้ายกันเกี่ยวกับกิจการอื่นและสามารถเปรียบเทียบได้กับข้อมูลที่คล้ายกันเกี่ยวกับกิจการเดียวกันนั้นสำหรับรอบระยะเวลาอื่น **ความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้** หมายถึง ความสามารถที่ช่วยให้ความเชื่อมั่นกับผู้ใช้งานข้อมูลที่เป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรมของปรากฏการณ์เชิงเศรษฐกิจที่กิจการนำเสนอ ความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้หมายความว่า ผู้สังเกตการณ์รายต่าง ๆ ที่มีความรอบรู้ และมีความเป็นอิสระต่อกัน ทำให้ได้ข้อสรุปที่ตรงกัน แต่อาจจะไม่จำเป็นต้องเป็นข้อตกลงอย่างสมบูรณ์ว่า ภาพนั้นเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม ข้อมูลเชิงปริมาณที่สามารถพิสูจน์ยืนยันได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นประมาณการ ณ จุดเดียว จำนวนเงินที่เป็นไปได้ซึ่งแสดงเป็นช่วงและความน่าจะเป็นที่เกี่ยวข้องเป็นข้อมูลที่สามารถพิสูจน์ยืนยันได้เช่นกัน **ความทันเวลา** หมายถึง การมีข้อมูลพร้อมให้ผู้ตัดสินใจทันเวลาที่ข้อมูลสามารถมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ โดยทั่วไปข้อมูลยิ่งย้อนอดีตนานขึ้นข้อมูลยิ่งมีประโยชน์น้อยลง แต่ข้อมูล บางอย่างอาจยังทันเวลาไปเป็นระยะเวลานานหลังสิ้นรอบระยะเวลารายงาน ด้วยเหตุผล เช่น ผู้ใช้บางรายอาจจำเป็นต้องระบุและประเมินแนวโน้มต่าง ๆ **ความสามารถเข้าใจได้** หมายถึง การจัดประเภท การกำหนดลักษณะ และการนำเสนอข้อมูลอย่างชัดเจน กระชับทำให้ข้อมูลนั้นสามารถเข้าใจได้ ปรากฏการณ์บางอย่างโดยลักษณะนั้นมีความซับซ้อนและไม่สามารถทำให้ง่ายต่อความเข้าใจ การไม่รวมข้อมูลเกี่ยวกับปรากฏการณ์นั้นในรายงานทางการเงินอาจทำให้ข้อมูลในรายงานทางการเงินง่ายต่อความเข้าใจ แต่รายงานทางการเงินนั้นจะไม่สมบูรณ์และอาจเป็นไปได้ที่จะทำให้เกิดความเข้าใจผิดพลาดได้

สรุปได้ว่า รายงานทางการเงินเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพที่มีความสำคัญต่อการบริหารองค์กร เนื่องจากผู้บริหารต้องใช้รายงานทางการเงินเพื่อติดตามสถานการณ์ขององค์กร สถานะทางการเงินขององค์กร ใช้วางแผนบริหารงบประมาณ และประกอบการตัดสินใจด้านต่าง ๆ ซึ่งสำคัญเกี่ยวกับการใช้งบประมาณขององค์กร รายงานทางการเงินจะต้องมีความชัดเจน เที่ยงตรง และมีคุณภาพ จึงจะส่งผลต่อการบริหารและการตัดสินใจของผู้บริหารองค์กรในเรื่องทางงบประมาณ ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้ทำบัญชี ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 119 สถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2567) สถานศึกษาละ 1 คน รวม 119 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้ทำบัญชีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 92 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

โดยใช้วิธีการคำนวณตามสูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (GreedisGoods, 2017) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 92 คน ผู้วิจัยได้เพิ่มจำนวนป้องกันความไม่สมบูรณ์ของการเก็บข้อมูล 20% เท่ากับ 19 คน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลรวมทั้งหมด จำนวน 111 คน เมื่อทราบจำนวนกลุ่มตัวอย่างแล้ว ทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง โดยจัดทำสลากรายชื่อสถานศึกษา 119 แห่ง และจับสลากออก 8 แห่ง เพื่อให้คงเหลือสถานศึกษาที่ใช้เก็บข้อมูล 111 แห่ง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสถานศึกษามีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวนรวม 22 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพรายงานทางการเงินของสถานศึกษามีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวนรวม 18 ข้อ

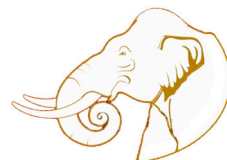
ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด โดยแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับความคิดเห็น	ค่าน้ำหนักคะแนนของตัวเลือกตอบ
มากที่สุด	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 5 คะแนน
มาก	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 4 คะแนน
ปานกลาง	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน
น้อย	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 2 คะแนน
น้อยที่สุด	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน

และกำหนดเกณฑ์การแปลผลคะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
4.51 - 5.00	หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
2.51 - 3.50	หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.50	หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พบว่า แบบสอบถามแต่ละข้อ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ตั้งแต่ 0.67–1.00 และผลการทดลองใช้แบบสอบถาม พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (α) เท่ากับ 0.75

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้

3.1 ผู้วิจัยจัดทำหนังสือราชการตามรูปแบบของมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เรียนผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

3.2 จัดทำเอกสารคำชี้แจงการตอบแบบสอบถาม พร้อมแนบ QR Code เพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลแบบออนไลน์

3.3 จัดส่งหนังสือราชการ พร้อมเอกสารแนบไปยังสถานศึกษากลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลออนไลน์ โดยระบุให้ผู้ตอบแบบสอบถามสแกน QR Code และตอบแบบสอบถามส่งข้อมูลได้ทันที โดยไม่ต้องจัดส่งเป็นเอกสาร

3.4 ผู้วิจัยตรวจสอบผลการตอบแบบสอบถามแบบ real time และติดตามผลการตอบแบบสอบถาม จนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 111 คน ใช้ระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนเมษายน-กรกฎาคม 2567

4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การจัดกระทำกับข้อมูล

4.1.1 เมื่อได้ข้อมูลผลการตอบแบบสอบถามครบแล้ว ทำการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลแบบออนไลน์

4.1.2 ประสานงานไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ตอบข้อมูลไม่ครบถ้วน เพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติมและบันทึกข้อมูลให้สมบูรณ์

4.1.3 จัดเตรียมข้อมูลให้มีความพร้อมเพื่อนำไปบันทึกลงในโปรแกรมเพื่อการคำนวณทางสถิติต่อไป

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.2.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การหาค่าความถี่ และร้อยละ

4.2.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 และ 3 โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2.3 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 4 โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

4.2.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการควบคุมภายในรายด้าน กับคุณภาพรายงานทางการเงินของสถานศึกษา โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการควบคุมภายในกับคุณภาพรายงานทางการเงินของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีรายละเอียดดังนี้

1. ประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุมภาพรวม และด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านประเมินความเสี่ยง ด้านกิจกรรมควบคุม และด้านการติดตามและประเมินผล

2. คุณภาพรายงานทางการเงินของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงจากมากไปน้อย อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ด้านความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม ด้านความสามารถเปรียบเทียบได้ ด้านความทันเวลา ด้านความสามารถเข้าใจได้ และอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้ ตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการควบคุมภายในกับคุณภาพรายงานทางการเงินของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ปรากฏดังในตาราง 1

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการควบคุมภายในกับคุณภาพรายงานทางการเงินของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประสิทธิภาพการควบคุมภายใน	คุณภาพรายงานทางการเงินของสถานศึกษา		
	ค่าความสัมพันธ์ (r)	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม	0.480**	0.0000	ปานกลาง
ด้านการประเมินความเสี่ยง	0.335**	0.0003	ต่ำ
ด้านกิจกรรมการควบคุม	0.379**	0.0000	ต่ำ
ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร	0.332**	0.0000	ต่ำ
ด้านการติดตามและประเมินผล	0.417**	0.0000	ปานกลาง
รวม	0.583**	0.0000	ปานกลาง

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 1 พบว่า ประสิทธิภาพการควบคุมภายในโดยรวม มีความสัมพันธ์กับคุณภาพรายงานทางการเงินของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) โดยรวมเท่ากับ 0.583 แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระดับปานกลาง หมายความว่าเมื่อการควบคุมภายในมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้รายงานทางการเงินมีคุณภาพดีขึ้นในระดับปานกลาง

อภิปรายผล

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการควบคุมภายในกับคุณภาพรายงานทางการเงินของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุมภาพรวม และด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ ด้านประเมินความเสี่ยง ด้านกิจกรรมควบคุม และด้านการติดตามและประเมินผล สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก การควบคุมภายในของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทุกแห่ง ดำเนินการตามนโยบายหลักของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการนำนโยบายลงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา มีการจัดวางโครงสร้างองค์กรอย่างเหมาะสม มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ทำให้สามารถบริหารระบบการควบคุมภายในได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการสร้างจิตสำนึกให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรง และมีจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ซึ่งเป็นการวางรากฐานเพื่อระบบการควบคุมภายในที่เข้มแข็งสอดคล้องกับการควบคุมภายในตามแนวทางของ COSO ซึ่ง จินห์ระพีร์ พุ่มสงวน (2566) ได้นำเสนอเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของการควบคุมไว้ว่า สภาพแวดล้อมของการควบคุมเป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกและบรรยากาศของการควบคุมภายใน ซึ่งปัจจัยหลาย ๆ ปัจจัยที่นำมาพิจารณารวมกันส่งผลให้เกิดความมีประสิทธิภาพของมาตรการหรือวิธีการควบคุมในองค์กร หรือทำให้มาตรการและวิธีการควบคุมที่ดีขึ้น โดยส่งเสริมให้ทุกคนในองค์กรตระหนักถึงความจำเป็นของระบบการควบคุมภายในและเน้นการสร้างบรรยากาศโดยผู้บริหารระดับสูงเพื่อให้คนขององค์กรเกิดจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติตามความรับผิดชอบ ดังนั้น สภาพแวดล้อมของการควบคุมที่ดีจะช่วยให้บุคลากรเข้าใจถึงความจำเป็นและความสำคัญของการควบคุมภายใน สำหรับประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งมีประสิทธิภาพในระดับมากที่สุด สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพสูงเพื่อใช้ในการรายงานข้อมูลเพื่อการบริหารที่เป็นปัจจุบัน คือ ระบบ ศธ.02 ออนไลน์ ซึ่งเป็นระบบสารสนเทศที่ให้บริการข้อมูลอย่างครบถ้วน

สำหรับผู้บริหาร ครู บุคลากร เจ้าหน้าที่ นักเรียนนักศึกษา และผู้ปกครอง เป็นระบบสารสนเทศที่มีความปลอดภัยสูง มีข้อมูลที่เป็นปัจจุบันมีความน่าเชื่อถือและ ให้บริการผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกทุกที่ทุกเวลา จึงทำให้มีผลการตอบแบบสอบถามในด้านสารสนเทศและการสื่อสาร มีประสิทธิภาพมากที่สุดอีกด้านหนึ่ง สอดคล้องกับ จินห์ระพีร์ พุ่มสงวน (2566) ได้นำเสนอเกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสารในองค์กร (Information and Communication) ไว้ว่า การสื่อสารและสารสนเทศถือเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการควบคุมภายในยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร และข้อมูลสารสนเทศที่ดีควรมีลักษณะดังนี้คือ 1) ความเหมาะสมกับการใช้ 2) ความถูกต้องสมบูรณ์ 3) ความเป็นปัจจุบัน และ 4) สะดวกในการเข้าถึง ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับการศึกษาของ จณัญญา ไหมนทีกุล (2561) ได้ศึกษาระบบควบคุมภายใน ด้านการเงินและบัญชีของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มีระบบควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีที่ดีที่สุด โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีระบบควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีที่ดีทุกด้าน รวมถึงด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุม และด้านระบบสารสนเทศและการสื่อสาร อยู่ในระดับดีที่สุดเช่นเดียวกัน

2. คุณภาพรายงานทางการเงินของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน คือ ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ด้านความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม ด้านความสามารถเปรียบเทียบได้ ด้านความทันเวลา ด้านความสามารถเข้าใจได้ และอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดทำรายงานทางการเงินของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการรายงานข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วนให้ประกอบการตัดสินใจด้านการบริหารองค์กรได้อย่างถูกต้อง มีรูปแบบการรายงานผลที่ชัดเจน เข้าใจง่ายและครอบคลุมข้อมูลทุกมิติ มีการรายงานข้อมูลที่รวดเร็ว แม่นยำ สอดคล้องกับสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ (2558) ซึ่งได้แยกการพิจารณาคุณภาพรายงานทางการเงินไว้ 6 ด้าน คือ 1) ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ 2) ความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม 3) ความสามารถเปรียบเทียบได้ 4) ความสามารถพิสูจน์ยืนยันได้ 5) ความทันเวลา และ 6) ความสามารถเข้าใจได้ และสอดคล้องกับ หน่วยตรวจสอบภายใน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2556) ที่ได้นำเสนอลักษณะเชิงคุณภาพของงบการเงิน ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ทำให้ข้อมูลในงบการเงินมีประโยชน์ ต่อผู้ใช้งบการเงินซึ่งประกอบด้วย ความเข้าใจได้ ข้อมูลในงบการเงินต้องสามารถเข้าใจได้ในทันที ที่ผู้ใช้งบการเงินใช้ข้อมูลความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ข้อมูลของงบการเงิน ที่มีประโยชน์ต้องเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงิน ความเชื่อถือได้ ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต้องเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้ เป็นข้อมูลที่ไม่มีผลผิดพลาดที่มีนัยยะสำคัญ และต้องเป็นข้อมูลที่เป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม หมายถึงข้อมูลที่ไม่มีความลำเอียง และสามารถกำหนดมูลค่าได้อย่างน่าเชื่อถือ และการเปรียบเทียบกันได้ ผู้ใช้งบการเงินต้องสามารถเปรียบเทียบงบการเงิน ของหน่วยงานในรอบระยะเวลาต่างกันเพื่อคาดคะเนแนวโน้มของฐานะทางการเงิน

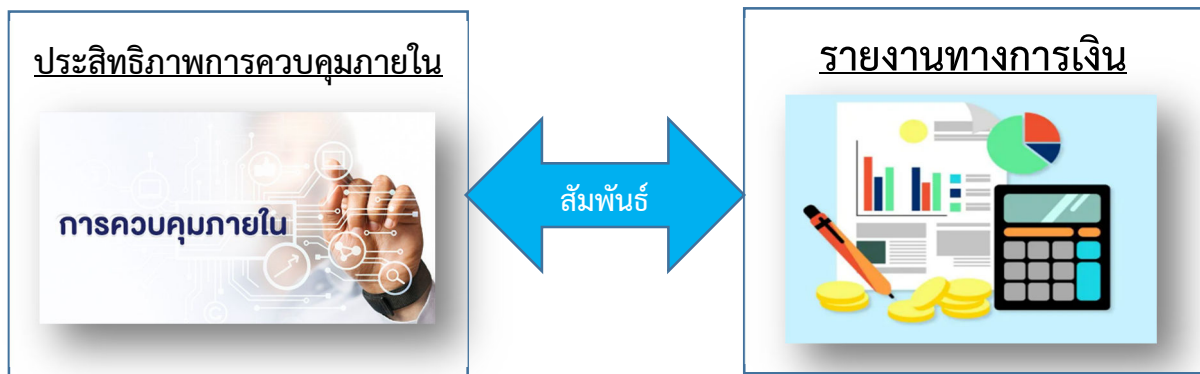
และผลการดำเนินงานของหน่วยงานนั้นและยังสามารถเปรียบเทียบระหว่างหน่วยงานได้อีกด้วย และสอดคล้องกับ Ajao & Oluwadamilola (2020) ที่ได้อธิบายไว้ว่า คุณภาพรายงานทางการเงินเป็นลักษณะของข้อมูลทางการเงินที่ที่มีความเข้าใจได้มีความเชื่อถือได้มีความครบถ้วน มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ และมีความทันเวลา โดยวัตถุประสงค์หลักของการรายงานทางการเงินเพื่อให้ผู้ใช้ข้อมูลทางการเงินทราบถึงประสิทธิภาพการบริหารและจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ของหน่วยงานได้อย่างเพียงพอและคุ้มค่า และมีการให้ข้อมูลทางการเงินที่ถูกต้อง ครบถ้วน น่าเชื่อถือต่อผู้ใช้ข้อมูลทางการเงินทุกฝ่ายให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอในการนำไปใช้ในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการควบคุมภายในกับคุณภาพรายงานทางการเงินของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า ประสิทธิภาพการควบคุมภายในโดยรวม มีความสัมพันธ์กับคุณภาพรายงานทางการเงินของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) โดยรวมเท่ากับ 0.583 แสดงถึงตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระดับปานกลาง หมายความว่าเมื่อการควบคุมภายในมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้รายงานทางการเงินมีคุณภาพดีขึ้นในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิตรลดา สีหามาศย์ (2561) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของประสิทธิภาพการควบคุมภายใน ที่มีต่อคุณภาพรายงานทางการเงินของหน่วยงานภาครัฐในมุมมองของเจ้าหน้าที่ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการควบคุมภายในด้านสภาพแวดล้อมการควบคุมด้านการประเมินความเสี่ยง ด้านกิจกรรมการควบคุม ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการติดตามและประเมินผล มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพรายงานทางการเงินทุกด้าน ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริม พัฒนา และปรับปรุงประสิทธิภาพการควบคุมภายใน และส่งเสริมให้บุคลากรในหน่วยงานมีการตระหนักและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพื่อให้รายงานทางการเงินของหน่วยงานมีความถูกต้อง เชื่อถือได้ ซึ่งจะช่วยให้หน่วยงานสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้บรรลุวัตถุประสงค์และประสบความสำเร็จในอนาคตต่อไป สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธนศักดิ์ กุศลสร้าง และพรทิพา แสงเขียว (2565) ได้ศึกษาปัจจัยการควบคุมภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีและผลการดำเนินงานขององค์กรในภาคตะวันตกของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมของปัจจัยการควบคุมภายในทั้งส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีและผลการดำเนินงานขององค์กรในภาคตะวันตกของประเทศไทยมากที่สุด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ แพรวาริ จุมด้วง (2560) ได้ศึกษาผลกระทบของประสิทธิภาพการควบคุมภายใน ที่มีต่อคุณภาพรายงานทางการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการควบคุมภายใน ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม ด้านการประเมินความเสี่ยง ด้านกิจกรรมการควบคุม ด้านสารสนเทศและการสื่อสารและด้านการติดตามและประเมินผล มีผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพรายงานทางการเงิน

องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการควบคุมภายในกับคุณภาพรายงานทางการเงินของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถนำเสนอองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย ดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากภาพประกอบ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการควบคุมภายใน มีความสัมพันธ์กับคุณภาพรายงานทางการเงินของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

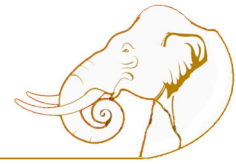
สรุป

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการควบคุมภายใน มีความสัมพันธ์กับคุณภาพรายงานทางการเงินของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน หมายความว่าเมื่อการควบคุมภายในมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้รายงานทางการเงินมีคุณภาพดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ผู้บริหารควรสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบภายใน เพื่อให้มีระบบการควบคุมภายในที่ดีสำหรับการบริหารจัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น และใช้ในการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องต่อไป

1.2 สถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรคำนึงถึงความสำคัญของการควบคุมภายใน โดยจัดทำข้อกำหนดในการปฏิบัติงานเป็นลายลักษณ์อักษร และดำเนินการให้มีการสร้างความตระหนัก ความเข้าใจ ความสำคัญระหว่างผลการปฏิบัติงานเป็นรายบุคคลต่อความสำเร็จของสถานศึกษา

1.3 สถานศึกษาควรจัดให้มีการอบรมในด้านการควบคุมภายใน ให้กับบุคลากรอย่างทั่วถึงทุกระดับ โดยเฉพาะบุคลากรในการปฏิบัติงานบัญชีของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อภาระงานทางการเงินของสถานศึกษา เช่น ความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ของนักบัญชี เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ในการปฏิบัติงานบัญชีให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

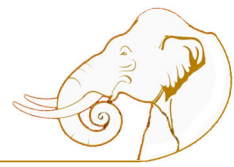
2.2 ควรทำการศึกษาปัจจัยในด้านการควบคุมภายในที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพการรายงานทางการเงินของสถานศึกษา ภาคเอกชน ในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กรมบัญชีกลาง. (2561). ระบบควบคุมภายในภาคราชการ. (ออนไลน์). <https://www.cgd.go.th/internet/internet/สพต-ระเบียบ.html>.
- จัญญญา ไหม่นทีกุล. (2561). การพัฒนาระบบควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- จิณห์ระพีร์ พุ่มสงวน. (2566). การควบคุมภายในตามแนวทางของ COSO. (ออนไลน์). https://www.rama.mahidol.ac.th/risk_mgt/th/article/03092016-0912.
- จิตรลดา สีหามาตย์. (2561). ความสัมพันธ์ของประสิทธิภาพการควบคุมภายในที่มีต่อคุณภาพรายงานทางการเงินของหน่วยงานภาครัฐ ในมุมมองของเจ้าหน้าที่ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ณัฐชนน นารัตติชัย. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะของวิสาหกิจชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ. วิทยานิพนธ์ปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ธนศักดิ์ กุศลสร้าง และพรทิวา แสงเขียว. (2565). ปัจจัยการควบคุมภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีและผลการดำเนินงานขององค์กรในภาคตะวันตกของประเทศไทย. *Journal of Modern Learning Development*, 7(11), 195-211.
- ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง มาตรฐานการบัญชีภาครัฐและนโยบายการบัญชีภาครัฐ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2567. (20 เมษายน 2564). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 138 ตอนพิเศษ 64 ง. 17-18.

- แพรวารีย์ จุ่มด้วง. (2560). ผลกระทบประสิทธิภาพการควบคุมภายในที่มีต่อคุณภาพรายงานทางการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี. การค้นคว้าอิสระปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ภริศัทธชากร ชดช้อย และอาทิตย์ สุจแสน. (2563). รายงานการวิจัยระบบการควบคุมภายในองค์กรที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต และผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย. วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย (พื้นที่ขอนแก่น).
- ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2552). ว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2552. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2558). คู่มืออธิบายกรอบแนวคิดสำหรับรายงานทางการเงิน. สืบค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 2566. (ออนไลน์). <https://www.tfac.or.th/upload/9414/lhJcrKfW69.pdf>.
- . (2567). มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ปรับปรุงปี 2566. (ออนไลน์). <https://acpro-std.tfac.or.th/standard/88/ฉบับปรับปรุงปี-2566--ปีปัจจุบัน>.
- สิริพรรณ โกมลรัตน์มงคล และพิเชษฐ์ โสภางษ์. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพรายงานทางการเงินของรัฐบาลไทย. วารสารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 26(2), 46-60.
- สุชาวรีย์ หมื่นตาบุตร. (2563). การศึกษาองค์ประกอบของการควบคุมภายใน: กรณีศึกษาสำนักงานสรรพากร ภาค 1-3 กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2566). วิสัยทัศน์และพันธกิจของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. (ออนไลน์). <https://www.vec.go.th>.
- . (2567). สถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐบาล. (ออนไลน์). <https://www.vec.go.th>.
- หน่วยตรวจสอบภายใน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2556). คู่มือระบบการบัญชีส่วนราชการเกณฑ์คงค้างของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา หลักการบันทึกรายการบัญชี (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร : แผนกวิชาการบัญชี วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี.
- Ajao, O.S. & Oluwadamilola, A.O. (2020). Internal Control Systems and Quality of Financial Reporting in Insurance Industry in Nigeria. *Journal of Finance and Accounting*, 8(5), 218-226.
- GreedisGoods. (2017). สูตร Taro Yamane สำหรับ คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง. (ออนไลน์). <https://greedisgoods.com/taro-yamane/>.

การยกระดับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์สู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ Upgrading Community Enterprises in Buriram Province to a Creative Economy

รุ่งสุริยา หอมวัน¹, อิศรพงษ์ ไกรสินธุ์², พระมหาอภิสิทธิ์ วิริโย³, ขวัญชนก สายชมพู⁴,
สุวิจักขณ์ กุลยศยังกูร⁵, วีรพล พิชนาหะรี⁶

Rungsuriya Homwan¹, Isaraping Kraisin², Phramaha Apisit Viriyo³, Kwanchanok Saichompoo⁴,
Sukwijak Kunyotchayangkun⁵, Veerapon Pichanahare⁶

¹⁻⁶วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻⁶Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Buriram Buddhist College

kraisin1986@gmail.com

Received : July 17, 2024;

Revised : October 1, 2024;

Accepted : February 8, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาการยกระดับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์สู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ เป็นการศึกษา
บริบทการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนากระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์และระบบ
การตลาดของวิสาหกิจชุมชนในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจหรือคุณค่าทางสังคมในจังหวัดบุรีรัมย์

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการวิสาหกิจชุมชนต้นแบบในจังหวัดบุรีรัมย์ 2) พัฒนา
กระบวนการและผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์สู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ และ 3) สร้างเครือข่าย
และระบบการตลาดวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์สู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ เป็นวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ กลุ่ม
ตัวอย่างคือวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมบ้านโคกพลวง ตำบลหนองกง อำเภอนางรอง, วิสาหกิจชุมชนสมุนไพรวัด
บ้านบัว ตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ และวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรสตรีบ้านระกาใต้ ตำบลบ้านปรือ
อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก
ผลการวิจัยพบว่า

1. ศึกษาการจัดการวิสาหกิจชุมชนต้นแบบในจังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 3 แห่ง มีวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูป
สมุนไพรสตรีบ้านระกาใต้ เป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ ที่มีวิธีการบริหารจัดการที่ครอบคลุม คือมีการวางแผน
ด้านการผลิตครบวงจร

2. กระบวนการพัฒนาเป็นไปตามแนวคิดการบริหารงานคุณภาพด้วย PDCA คือ 1) P (Plan) คือการ
วางแผนที่ชัดเจน เพื่อทำกิจกรรมผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ โดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น 2) D (Do) คือการลง
มือปฏิบัติ เริ่มต้นจากการรวมกลุ่มเล็กๆ ภายในชุมชน ร่วมมือกันจัดตั้งขึ้นด้วยความสนทนมนุญเคย ความเป็น

เครือข่าย 3) C (Check) คือการตรวจสอบ มีกฎระเบียบหรือข้อตกลง ข้อบังคับ ที่โปร่งใส ชัดเจน และ 4) A (Action) คือดำเนินการปรับปรุงแก้ไขส่วนที่มีปัญหา ด้วยการประสานสร้างความร่วมมือของชุมชนอย่างมีระบบ

3. สร้างเครือข่ายและระบบการตลาดวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์สู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ มีแนวทางที่สำคัญ คือ 1) การขยายฐานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนให้เพิ่มมากขึ้น 2) การพัฒนาความสัมพันธ์ทางเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งและมีมิตรภาพที่สมบูรณ์ 3) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ในรูปแบบการประชุมสัมมนา การฝึกอบรม และการศึกษาดูงาน 4) สร้างเครือข่ายการตลาดให้มากขึ้น รวมถึงพัฒนาสินค้าและบริการให้มีคุณภาพ 5) การร่วมมือกันของเครือข่ายในการดำเนินกิจกรรม 6) การมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: การยกระดับ; วิสาหกิจชุมชน; จังหวัดบุรีรัมย์ และเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

Abstract

A study of upgrading community enterprises in Buriram Province to a creative economy. It is a study of the context of community enterprise management in order to lead to the development of product development processes and marketing systems of community enterprises in creating added economic value or social value in Buriram Province.

The purpose of this research were: 1) study the management of a primary business enterprise in the province of Buri Ram 2) develop the process and products of the community business in the province of Buriram to a creative economy and 3) Build a network and marketing system of business community in the province of Buri Ram to a creative economy is an action research method, The sample group was the Ban Khok Phluang silk weaving community enterprise, Nong Kong Subdistrict, Nangrong District. Ban Bua Temple Herbal Community Enterprise, Ban Bua Subdistrict, Mueang Buriram District and the women's herbal processing community enterprise of Ban Rakatai, Ban Prue Subdistrict, Krasang District, Buriram Province, 50 key informants, The tool used was an in-depth interview.

The research results found that

1. Study the management of three model community enterprises in Buriram Province. There is a community enterprise for women's herbal processing groups in Ban Rakatai. It is a model community enterprise. There are comprehensive management methods. That is, there is complete production planning.

2. The development process follows the concept of quality management with PDCA. They are 1) P (Plan) is clear planning. To carry out activities producing and selling products using local resources. 2) D (Do) is action. It starts with small groups within the community. Collaborate and establish with familiarity. Kinship. 3) C (Check) is inspection. There are clear and transparent rules or agreements. and 4) A (Action) is to improve and fix the problem areas. By systematically creating community cooperation

3. Create a network and marketing system for community enterprises in Buriram Province towards a creative economy. There are important guidelines: 1) Expanding the community enterprise network base. 2) Developing relationships in the community enterprise network to be strong and have complete friendship. 3) Creating a learning network In the form of seminars, training and study visits. 4) Build more marketing networks. Including developing products and services to have quality 5) Network cooperation in carrying out activities 6) Concrete participation of relevant partner agencies

Keywords: Upgrading, Community enterprise, Buriram Province, Creative economy.

บทนำ

การสร้างฐานที่มั่นคงทางเศรษฐกิจในชนบท คือการเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเอง ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีคุณธรรม มีการไหลเวียนของระบบเศรษฐกิจระหว่างกันเป็นระบบ และเกิดการสร้างอาชีพและการกระจายรายได้ สามารถลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ และความไม่เสมอภาคในระดับชุมชน (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2566: 5) วิธีการผลิตเพื่อการแลกเปลี่ยน เป็นกลไกพัฒนาครอบครัวและชุมชนพึ่งตนเองได้ การผลิตเพื่อกิน เพื่อใช้หรือเศรษฐกิจชุมชน จึงเป็นลักษณะของความพอเพียงสำหรับชุมชนที่เป็นทางออกในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจอย่างหนึ่งในสังคมยุคปัจจุบัน (สมยศ ปัญญา, พิงพร ศรีแก้ว และ จิราภรณ์ คล้อยปาน, 2559: 74-88) ปัญหาของชุมชนในการประกอบกิจการมี ๒ ประการ คือ ประการแรก การประกอบกิจการของชุมชนไม่เป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนอื่น ๆ ประการที่สอง การสนับสนุนของภาครัฐ ไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชน หัวใจของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเป็นการเรียนรู้ โดยเริ่มจากการเรียนรู้วิธีคิดใหม่ ๆ คิดรอบด้าน คิดให้ทวีคูณ คิดแบบบูรณาการ ประสานพลังและการพึ่งตนเอง จัดการทุนทางสังคมและทุนทางปัญญาให้เกิดผลทวีคูณซึ่งเป็นฐานของการพัฒนาองค์กรรวมของประเทศ โดยจะต้องอาศัยวิสาหกิจชุมชนในการดูดซับทรัพยากรที่มีคุณค่าที่อยู่ภายในชุมชน เข้ามาผลิตและสร้างรายได้และการสะสม เพื่อนำไปหล่อเลี้ยงให้เกิดการพัฒนาโดยองค์กรรวม (สถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2559: 15)

วิสาหกิจชุมชนเป็นกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรืออื่นๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติ

บุคคลในรูปแบบใด หรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน ถือเป็นประกอบการเพื่อการจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อการพึ่งตนเอง ไม่ได้หมายถึงเพียงเงิน แต่รวมถึงทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางสังคม ลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชนกล่าวถึงชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน โดยใช้วัตถุดิบ ทรัพยากร แรงงานในชุมชนเป็นหลัก คนในชุมชนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรมของชุมชนเอง อาศัยฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานภูมิปัญญาสากล ดำเนินงานเชิงแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกิจกรรมผ่านกระบวนการการเรียนรู้ให้สามารถพึ่งพาตนเองโดยคำนึงถึงครอบครัวและชุมชนเป็นเป้าหมาย (สมณธา สุภาวิมล, 2566: 179-188)

การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ผู้สนับสนุนสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนา คือหน่วยงานภาครัฐ โดยหน่วยงานภาครัฐต้องทำงานเชิงบูรณาการ คือทำงานร่วมกันมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล มีการติดต่อสื่อสารประสานงานกับภาคีเครือข่าย นอกจากนั้นวิสาหกิจชุมชนต้องพัฒนากลุ่มในด้านการเรียนรู้ การบริหารจัดการ การพัฒนาเครือข่าย พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ และการจัดการความรู้ในกลุ่มตนเอง ซึ่งการจัดการความรู้เป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนาองค์กร ต้องมีการค้นพบ ค้นคว้า การแลกเปลี่ยน การถ่ายทอดองค์ความรู้ และการให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ ในความรู้ที่กระจ่างและชัดเจนโดยผู้เชี่ยวชาญ หรือการนำความรู้ประสบการณ์ที่มีอยู่มาแลกเปลี่ยนกัน (Wasko and Faraj, 2000: 155-173) วิสาหกิจชุมชนจะเติบโตได้และเข้มแข็งนั้น ฟันเฟืองสำคัญคือ “คน” ซึ่งต้องได้รับการพัฒนาและสามารถนำเอาความคิดหรือประสบการณ์ที่ตนมีออกมาใช้ในการสร้างสินค้าและบริการ ทั้งนี้ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ต้องส่งเสริม สนับสนุนให้คนในชุมชนได้รู้จักตนเอง ได้เรียนรู้ทุนทางสังคมในพื้นที่ และเรียนรู้สิ่งที่มีค่าในท้องถิ่น นำมาสรรค์สร้างให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างรายได้ รวมทั้งการขับเคลื่อนด้านการสร้างเศรษฐกิจชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากให้ได้ประสิทธิผลนั้น ต้องอาศัยศักยภาพของชุมชนเป็นหลักในการทำงาน สร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มองค์กรชุมชน เพื่อให้เกิดทักษะการเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนมุ่งเน้นการสร้าง ความเข้มแข็งจากภายในชุมชนและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นทุกด้าน เพื่อนำไปสู่ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ซึ่งการสร้าง ความเข้มแข็งที่เกิดจากการร่วมคิดร่วมเรียนรู้จะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน ส่งผลให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น เกิดการรวมกลุ่มกันเป็นวิสาหกิจชุมชนและชุมชนเองก็สามารถแบ่งปันคุณค่าของการเติบโต โดยการขยายองค์ความรู้และแนวทางการทำงานของตนเองไปสู่ชุมชนใกล้เคียง ซึ่งจะสร้างความยั่งยืนให้กระจายไปในระดับท้องถิ่นและที่สำคัญชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ (กรุงเทพธุรกิจ, ออนไลน์)

เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จ หลักการพึ่งตนเองจึงเป็นประเด็นสำคัญ ซึ่งภาครัฐต้องพัฒนาและส่งเสริมให้ชุมชนผลักดันผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เป็นวิสาหกิจชุมชน เป็นการให้โอกาสแก่ชาวบ้านในระดับรากหญ้าได้รู้จักตนเอง เรียนรู้ตนเอง เรียนรู้ชุมชนได้เห็นความสำคัญของศักยภาพคน ศักยภาพชุมชน และค้นหาทุนทางสังคม สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนและสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง โดยการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นระบบ เนื่องจากได้ร่วมคิดร่วมวางแผน ตลอดจนรับผลประโยชน์ร่วมกัน

ทำให้เกิดพลังในการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ ที่เน้นกระบวนการส่งเสริมให้ชุมชนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์จากการทำงานร่วมกัน ทั้งนี้แนวทางในการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจทุกระดับให้สอดคล้องกับ นโยบายโดยเฉพาะวิสาหกิจชุมชน ที่เป็นกิจการของชุมชนในการผลิตสินค้าและบริการ วิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมและธุรกิจ โดยออก พ.ร.บ.ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 ซึ่งจะช่วยเหลือ ศักยภาพวิสาหกิจชุมชนในการประกอบธุรกิจมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการปรับปรุงแก้ไข พ.ร.บ.ส่งเสริม วิสาหกิจชุมชน ปี 2548 เป็นการวางรากฐานให้วิสาหกิจชุมชนขับเคลื่อนไปสู่ระบบเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง นอกจากนั้น ภาครัฐได้เข้ามาสนับสนุนระบบนวัตกรรมที่ทันสมัย สนับสนุนการนำเทคโนโลยีแนวคิดและ การบริหารจัดการ เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้สามารถยกระดับเป็นวิสาหกิจชุมชนขนาดกลางและขนาด ย่อม (เพชร บุตสีทา, 2559: 15-35)

การที่จะยกระดับวิสาหกิจชุมชนให้เกิดการสร้างนวัตกรรมในการเพิ่มมูลค่า คุณค่า และลักษณะ เด่นของผลิตภัณฑ์ให้เกิดความแตกต่างเพื่อเพิ่มยอดขายและรายได้ให้มั่นคงแก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดบุรีรัมย์ จึงจำเป็นต้องศึกษาการจัดการวิสาหกิจชุมชนต้นแบบในจังหวัดบุรีรัมย์ ศึกษา กระบวนการผลิตภัณฑวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์ และการสร้างเครือข่ายและระบบการตลาดวิสาหกิจ ชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยต้องการศึกษาการยกระดับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์สู่เศรษฐกิจ เชิงสร้างสรรค์ ว่ามีลักษณะการปฏิบัติงานหรือดำเนินกิจกรรมอย่างไร ก่อเกิดอย่างไร มีการพัฒนาองค์กร มี การขยายผลขององค์กรชุมชน และมีการดำรงอยู่ขององค์กรที่เข้มแข็งอย่างไร โดยการพิจารณา ความสัมพันธ์ของประชาสังคมที่มีต่อวิสาหกิจชุมชน กระบวนการพัฒนาเครือข่ายชุมชนเข้มแข็ง บทบาท ของประชาสังคมในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดบุรีรัมย์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการวิสาหกิจชุมชนต้นแบบในจังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อพัฒนากระบวนการและผลิตภัณฑวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์สู่เศรษฐกิจเชิง สร้างสรรค์
3. เพื่อสร้างเครือข่ายและระบบการตลาดวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์สู่เศรษฐกิจเชิง สร้างสรรค์

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนนั้น เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มของชาวบ้าน ในชุมชนพร้อมกับการ เรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ไม่จำเป็นต้องอาศัย วิธีการผลิตที่ซับซ้อน มุ่งหวังเพียงตลาดใน

ชุมชนก่อนในเบื้องต้น ทั้งนี้วิสาหกิจชุมชน มีลักษณะใกล้เคียงกับธุรกิจชุมชนในประเด็นการซื้อขายสินค้าหรือบริการ และมีความ เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจชุมชน ในประเด็นอุปสงค์และอุปทานระหว่างผู้บริโภคและผู้ผลิต ทั้งภายในและภายนอกชุมชนบนฐานคิดของเศรษฐกิจพอเพียง ในขณะที่พระราชบัญญัติ ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘ ยังช่วยหนุนเสริมการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ (อุทัย ปริญาสุทธีรัตน์, 2560: 113)

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความสามัคคี

ความสามัคคีจึงเป็นคุณธรรมสำคัญประการหนึ่ง สำหรับหมู่คณะและสังคม โดยเฉพาะการทำงานร่วมกัน การประสานงานกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม สิ่งสำคัญคือความสามัคคีไม่สามารถอยู่เดี่ยวๆ ได้ ต้องใช้ประกอบกับคุณธรรมอื่นๆ เช่น ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความเมตตากรุณา ความกตัญญู ความมกน้อย สันโดษ การเสียสละ ทั้งนี้เนื่องจากความสามัคคีเป็นผลมาจากการกระทำของบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป

3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

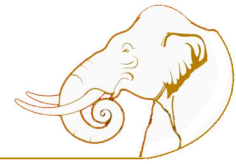
การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรหรือผู้มีส่วนได้เสีย รวมถึงผู้รับบริการ ได้มีส่วนร่วมในการร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ร่วมตัดสินใจ ร่วมสนับสนุน รวมทั้งร่วมติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติงาน (สถาบันพระปกเกล้า, 2550: 49) คำว่า ส่วนร่วม หมายถึง ส่วนได้ส่วนเสียใจกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น เช่น มีส่วนร่วมในการบำเพ็ญกุศล มีส่วนร่วมในการทุจริต มีส่วนร่วมในการลงทุนบริษัท (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1183)

4. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพระราชบัญญัติวิสาหกิจชุมชน

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 เป็นกฎหมายส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนเป็นกฎหมายที่มีหลักการและวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจ ชุมชน และพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในด้านต่างๆ ให้มีความสามารถในการแข่งขันทางการค้า มีความพร้อมจะไปสู่ การเป็นผู้ประกอบการขนาดย่อมและขนาดกลาง อันเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ ในรูปแบบหนึ่ง ซึ่งต่อมาได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 โดยมีหลักการประการ สำคัญเพื่อสนับสนุนการประกอบกิจการของวิสาหกิจชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง สามารถขึ้นทะเบียนและประกอบกิจการในฐานะนิติบุคคลได้สะดวกขึ้น ซึ่งขณะนี้ร่างพระราชบัญญัติฉบับแก้ไขอยู่ระหว่างการทูลเกล้าฯ ถวาย เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยให้ประกาศใช้เป็นกฎหมายต่อไป

5. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างเครือข่าย

เครือข่าย หมายถึง รูปแบบหนึ่งของการประสานงานของบุคคล กลุ่ม หรือองค์กรหลาย ๑ องค์กร ที่ต่างก็มีทรัพยากรของตนเอง มีเป้าหมาย มีวิธีการทำงานและกลุ่มเป้าหมายของตนเอง บุคคลหรือกลุ่มเหล่านี้ได้เข้ามาประสานงานกันอย่างมีระยะเวลายาวนานพอสมควร แม้อาจจะไม่มีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอก็ตาม แต่ก็ได้มีการวางรากฐานเอาไว้ เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีความต้องการที่จะขอความช่วยเหลือจากกลุ่มอื่น ๆ เพื่อแก้ปัญหาที่สามารถติดต่อไปได้ ในการเข้าร่วมเป็นองค์กรเครือข่าย แม้ว่าองค์กร

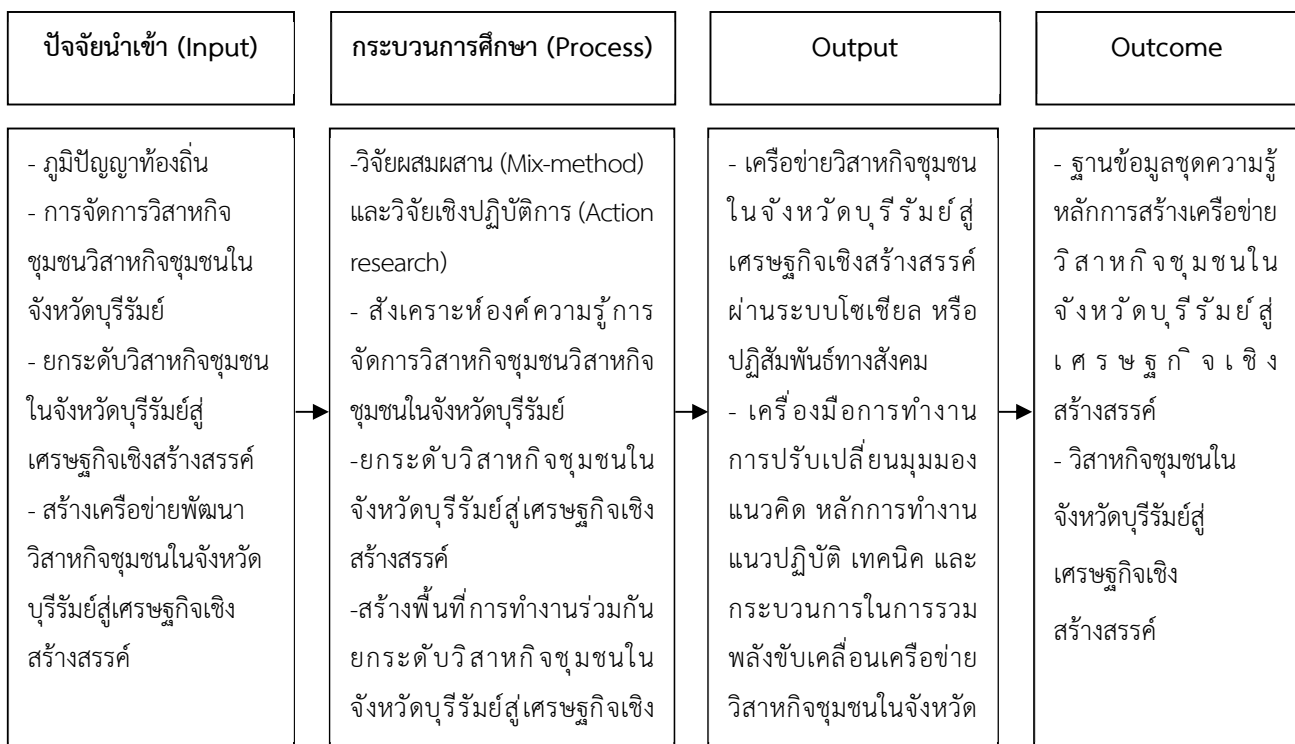
เหล่านี้จะมีบางสิ่งบางอย่างร่วมกันเช่น มีเป้าหมายการทำงานร่วมกัน มีผลประโยชน์ร่วมกัน องค์กรเหล่านี้ก็ยังคงเป็นเอกเทศอยู่เพราะการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายเป็นการเข้าร่วมเป็นบางส่วนขององค์กรเท่านั้น

6. แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

สำหรับที่มาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ในประเทศไทย (ฐิตกร พูลภัทรชีวิน, ออนไลน์) ในการประชุมประจำปี 2551 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เรื่อง “วิสัยทัศน์ประเทศไทยสู่ปี 2570” ได้กำหนดวิสัยทัศน์ประเทศไทยในปี 2570 ไว้ว่า “คนไทยภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีมิตรไมตรีบนวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง ยึดมั่นในวัฒนธรรมประชาธิปไตย และหลักธรรมาภิบาล การบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่ทั่วถึง มีคุณภาพ สังคมมีความปลอดภัยและมั่นคง อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ดี เกื้อกูลและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ระบบการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน อยู่บนพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองและแข่งขันในเวทีโลก สามารถอยู่ในประชาคมภูมิภาคและโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี”

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “การยกระดับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์สู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์” ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดจากหลักคิดที่สำคัญ ไว้ดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การยกระดับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์สู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mix-method) และวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ โดยเริ่มจากประเด็นที่ต้องการวิจัยนำไปสู่การทบทวน ขอบกฎหมายระเบียบและวรรณกรรม รวมทั้งบริบทของพื้นที่เกี่ยวข้องกับผู้ศึกษาวิจัย จากนั้นจึงดำเนินการออกแบบวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ จนนำไปสู่ข้อค้นพบ ตามลำดับดังนี้

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

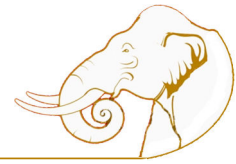
ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง (Structured Interview) ใช้สำหรับสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant Interview)
2. การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อยืนยันและค้นข้อมูล โดยมีผู้เข้าร่วม 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ตัวแทนนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา กลุ่มที่ 2 ตัวแทนองค์กรหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มที่ 3 ตัวแทนองค์กรชุมชนต่าง ๆ กลุ่มที่ 4 แทนผู้เข้าร่วมกิจกรรม การสนทนากลุ่มนี้ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตามความเชี่ยวชาญเพื่อให้สมาชิกแต่ละท่านได้กล้าแสดงและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ในการใช้เครื่องมือนี้จะใช้ก่อนเมื่อภายหลังที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์แล้ว จึงได้กำหนดจัดสนทนากลุ่มขึ้น
3. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมและผลตอบรับจากกิจกรรมฝึกอบรมและการนำองค์ความรู้ไปใช้ โดยมีการติดตามผลและรายงานในรอบปี
4. การใช้เครื่องมือการถ่ายภาพ โดยการใช้ภาพถ่ายเป็นภาพนิ่งเพื่อศึกษาเป็นแนวทางในการศึกษา
5. เครื่องบันทึกเสียง ใช้สัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและผู้เกี่ยวข้องเพื่อช่วยบันทึกการสนทนาที่เป็นประเด็นสำคัญๆ ตามวัตถุประสงค์ให้ได้อย่างครบถ้วนผลการวิจัย

ผลการวิจัย

การยกระดับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์สู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

- 4.1 ศึกษาการจัดการวิสาหกิจชุมชนต้นแบบในจังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 3 แห่ง คือ 1) วิสาหกิจกลุ่มทอผ้าไหมบ้านโคกพลวง (วัดตาไถ่พลวง) ตำบลหนองกง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ 2) วิสาหกิจชุมชนสมุนไพรวัดบ้านบัว ตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ และ 3) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปสมุนไพรสตรีบ้านระกาใต้ ตำบลบ้านปรือ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปสมุนไพรสตรีบ้านระกาใต้ เป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ ซึ่งมีสถานที่และวิธีการบริหารจัดการที่ครอบคลุมโดยจุดเริ่มต้นได้แนวคิดจากสมุนไพรที่รักษาผลของไถ่จนแล้วนำมาประยุกต์ใช้กับคน และเริ่มก่อตั้งเป็น

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเมื่อปี พ.ศ. 2543 จนประสบผลสำเร็จ มีโครงสร้างและการบริหารงานกลุ่มในรูปแบบคณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม รองประธาน เภรณญิก ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้ปลูกสมุนไพร ทุกตำแหน่งมีการปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด ถ้ามีปัญหาจะปรึกษาพูดคุยกันแบบ “แม่กับลูก” และมีการแบ่งปันผลประโยชน์ตามระเบียบที่กำหนดไว้ ได้เข้ารับการอบรมจากหน่วยงานต่างๆ ที่รับเชิญ และที่สำคัญผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้รับการรับรองมาตรฐานองค์การอาหารและยา (อย.) มีใบจดแจ้งที่ถูกต้องตามหลักสาธารณสุขจังหวัด

4.2 พัฒนาระบบการผลิตและผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนสู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ พบว่ากระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน ทั้ง 3 แห่ง มีจุดเริ่มต้นจากชาวบ้านในชุมชนที่ต้องการรวมกลุ่มกัน เพื่อลดรายจ่ายภายในครอบครัว จากการมีส่วนร่วม แล้วขยายออกไปยังประชาชนภายในหมู่บ้าน เพื่อรับเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม กระบวนการพัฒนาจึงเป็นไปตามแนวทางการบริหารงานคุณภาพ ด้วย PDCA ประกอบไปด้วย P (Plan) คือการวางแผน ริเริ่มรวมกลุ่มกัน เพื่อทำกิจกรรมผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการแปรรูปอย่างมีคุณภาพ โดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น มีการวางแผนที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของตลาดและปัจจัยการผลิต ประกอบด้วย แผนผลิตภัณฑ์ แผนการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และ แผนราคาผลิตภัณฑ์ มีการกำหนดราคากลาง ซึ่งเป็นราคารับซื้อผลิตภัณฑ์จากสมาชิกและกำหนดราคาขายโดยมีการประชุมร่วมกันระหว่างคณะกรรมการกลุ่มและสมาชิก D (Do) คือการลงมือปฏิบัติ เริ่มต้นจากการรวมกลุ่มเล็กๆ ภายในชุมชน ร่วมมือกันจัดตั้งขึ้นโดยร่วมมือกันดำเนินกิจกรรม อาศัยความสนิทสนมคุ้นเคย ความเป็นเครือญาติ พัฒนาจัดตั้งองค์กร เป็นวิสาหกิจชุมชน มีระบบเศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง คือ มีโครงสร้างการบริหารองค์กร มีการผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์ มีการบริหารจัดการการเงินและบัญชีที่เป็นระบบและตรวจสอบได้ มีการจัดการตลาดชุมชนและร้านค้าชุมชน C (Check) คือการตรวจสอบ การมีกฎระเบียบ หรือข้อตกลง ข้อบังคับ ในการจัดสวัสดิการแก่สมาชิกและชุมชน ซึ่งต้องมีความโปร่งใส มีการจัดสรรผลประโยชน์ของสมาชิกให้ชัดเจน ตรวจสอบได้ และ A (Action) คือดำเนินการปรับปรุงแก้ไขส่วนที่มีปัญหา จำเป็นต้องยกระดับปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์ และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานภูมิปัญญาสากลผสมผสานการสร้างร่วมมือของชุมชนทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด มีการพัฒนาเครือข่ายของวิสาหกิจชุมชน คือ หน่วยงานภาครัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อยกระดับการจัดเก็บภูมิปัญญาเกี่ยวกับสมุนไพร และทรัพยากรท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนอย่างมีระบบต่อไป

4.3 สร้างเครือข่ายและระบบการตลาดวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์สู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ มีแนวทางที่สำคัญดังต่อไปนี้

1) การขยายฐานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนให้เพิ่มมากขึ้น โดยการเชื่อมโยงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนกับวิสาหกิจชุมชนประเภทเดียวกันและเชื่อมโยงกับวิสาหกิจชุมชนและธุรกิจชุมชน ประเภทต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายให้กว้างขึ้น อันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างความร่วมมือในด้านการค้าและการลงทุน ด้านการผลิต การตลาด เทคโนโลยี ตลอดจนทั้งแรงงานร่วมกัน รวมถึงการสร้างอำนาจในการเจรจาต่อรองทางการค้าร่วมกัน ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการสร้างเสริมความสามารถในการแข่งขัน เนื่องจากการดำเนิน

ธุรกิจจำเป็นต้องสร้างเครือข่ายในการร่วมมือระหว่างกันในการประกอบการธุรกิจ เพราะการสร้างความร่วมมือเป็นการสร้างกระบวนการในการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดร่วมกัน

2) การพัฒนาความสัมพันธ์ทางเครือข่ายเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพทางเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งจะทำให้เกิดพันธมิตรภาพ และทำให้เกิดคุณลักษณะของการเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นการสร้างความร่วมมือซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมในการสร้างความสัมพันธ์ของเครือข่ายและการเป็นเครือข่ายมิตรภาพที่ดี อันจะส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันจะช่วยส่งเสริมซึ่งกัน และในการสร้างความสำเร็จและอยู่ร่วมกันได้อย่างยืนยาว

3) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ เพราะการเรียนรู้เป็นหัวใจอันสำคัญในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน เพื่อนำความรู้มาพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้มีศักยภาพเกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบการประชุมสัมมนา การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และการวิจัย โดยสร้างเครือข่ายกับสถาบันการศึกษา วิสาหกิจชุมชนต้นแบบ องค์กรเอกชนและหน่วยงานภาครัฐ โดยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อการพัฒนาวิสาหกิจให้มีความพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยได้อย่างมั่นคง

4) สร้างเครือข่ายการตลาดให้มากขึ้นตั้งแต่ระดับชุมชน อำเภอ จังหวัด และขยายสู่ระดับภูมิภาค ประเทศ รวมถึงการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐใน การขยายช่องทางการตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้าและบริการได้มากขึ้น ทั้งนี้วิสาหกิจชุมชนต้องพัฒนาด้านผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย การบรรจุภัณฑ์ รวมถึงพัฒนาสินค้าและบริการให้มีคุณภาพ

5) การร่วมมือกันในการเครือข่าย ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยมีกระบวนการการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมทางการตลาดร่วมกัน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การบริหารจัดการ เป็นต้น ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน ในขณะเดียวกันมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และสร้างความสามัคคีเกิดขึ้นในกลุ่ม และเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ส่งผลต่อการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง

6) การมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาควิชาการในส่งเสริมการสร้างและการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมพร้อมขับเคลื่อนเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งและมีความสามารถในการพึ่งตนเองได้

อภิปรายผลการวิจัย

การยกระดับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์สู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปสมุนไพรสดรีบ้านระกาใต้ เป็นวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ เพราะมีสถานที่และวิธีการบริหารจัดการที่ครอบคลุม โดยจุดเริ่มต้นได้แนวคิดจากสมุนไพรที่รักษาแผลของไก่ชน แล้วนำมาประยุกต์ใช้กับคนจนประสบผลสำเร็จ มีการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ

บริหารจัดการของกลุ่ม ซึ่งถือว่ามีความสำคัญในการนำความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาสู่กระบวนการผลิตและสร้างรายได้ให้กับชุมชน โดยเฉพาะด้านการจ้างงาน เพราะวิสาหกิจชุมชนจะเน้นการผลิตที่ไม่ได้ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงมากนัก รายได้ส่วนใหญ่จึงตกอยู่กับแรงงาน โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานที่ขาดโอกาส เช่น ผู้หญิง และคนชรา ซึ่งสอดคล้องกับ พิริยะ ผลพิรุฬห์ (2556: 52-53) พบว่า

การดำเนินการแบบวิสาหกิจเป็นการสร้างแรงผลักดันที่มีประสิทธิภาพต่อการเข้าร่วมของคนในชุมชน โดยส่งเสริมความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของร่วมกัน และความเข้มแข็งทางทุนทางสังคม นอกจากนี้การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล มูลนิธิและสถาบันการศึกษา ยังเป็นกลยุทธ์ทางธุรกิจที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาชุมชนนั้น ๆ เช่นเดียวกัน และสอดคล้องกับ ธนพัฒน์ จงมีสุข ภัทรพล ทศมาศ และภักดี โพธิ์สิงห์ (2562: 235-236) ที่ศึกษารูปแบบการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนต้นแบบในศตวรรษที่ 21 ด้านผลิตภัณฑ์ข้าวอินทรีย์ กรณีศึกษา อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า 1) รูปแบบการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนต้นแบบในศตวรรษที่ 21 ด้านผลิตภัณฑ์ข้าวอินทรีย์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) ส่วนข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างวิสาหกิจชุมชนด้านผลิตภัณฑ์ข้าวอินทรีย์ พบว่าเจ้าหน้าที่รัฐและหน่วยงานควรให้การสนับสนุนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการปลูกข้าวอินทรีย์เชิงอนุรักษ์ และควรมีการขยายตลาดและจัดหาตลาดเพื่อให้เพียงพอต่อการผลิตและจำหน่าย ควรมีการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่น่าสนใจต่อตลาดต่างประเทศตลอดจนมีกระบวนการในการดูแลรักษาคุณภาพผลิตภัณฑ์

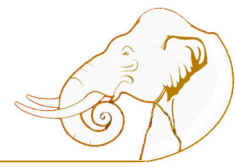
2. พัฒนาระบบการผลิตและผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนสู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ที่พบว่ากระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน ทั้ง 3 แห่ง มีจุดเริ่มต้นจากชาวบ้านในชุมชนที่ต้องการรวมกลุ่มกัน เพื่อลดรายจ่ายภายในครอบครัว จากการมีส่วนร่วม แล้วขยายออกไปยังประชาชนภายในหมู่บ้าน เพื่อรับเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม กระบวนการพัฒนาจึงเป็นไปตามแนวทางการบริหารงานคุณภาพ ด้วย PDCA คือการวางแผน เพื่อทำกิจกรรมผลิตและจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการแปรรูปอย่างมีคุณภาพ โดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น มีการวางแผนที่ชัดเจน การลงมือปฏิบัติ โดย ร่วมมือกันจัดตั้งขึ้นโดยร่วมมือกันดำเนินกิจกรรม อาศัยความสนิทสนมคุ้นเคย ความเป็นเครือญาติ พัฒนาจัดตั้งองค์กรเป็นวิสาหกิจชุมชน มีการตรวจสอบ คือมีกฎระเบียบ ข้อตกลง ข้อบังคับ ในการจัดสวัสดิการแก่สมาชิกด้วยความโปร่งใส มีการจัดสรรผลประโยชน์ที่เหมาะสม ตรวจสอบได้ และการปรับปรุงแก้ไขส่วนที่มีปัญหา ด้วยยกระดับปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์ และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานภูมิปัญญาสากล สร้างความร่วมมือของชุมชน มีการพัฒนาเครือข่ายของวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับการจัดเก็บภูมิปัญญาที่เป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับ ญัฐพัชร มณีโรจน์ ธนวัต ลิ้มพาศณีย์กุล ญาณกร โท้ประยูร และณัฐพล แยมฉิม (2564: 176-177) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนรุ่งมณีพัฒนา เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร พบว่า 1) จุดเด่นของสินค้าและผู้ประกอบการ คือมีสินค้าได้รับรองมาตรฐานคุณภาพ OTOP 4 ดาว มีลูกค้าประจำที่เป็นลูกค้ารายย่อยสั่งซื้อสินค้าอย่างต่อเนื่องและเป็นลูกค้าบริษัทสั่งซื้อปริมาณมาก มีการจดทะเบียนจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนถูกต้องตามกฎหมาย สร้างเอกลักษณ์ผลิตภัณฑ์ การพัฒนานวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์และ

กระบวนการผลิต หรือเพิ่มมูลค่าในสินค้า (ฉันทวิมล 2564:176--177) บันทึกบัญชี รายจ่าย-รายรับ การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ 2) แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนรุ่งมณี พัฒนา ประกอบด้วย (1) ส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการและผู้ผลิตให้มีความรู้เรื่องการทำบัญชี การคำนวณต้นทุนและวิธีการลดต้นทุนในการผลิตสินค้า (2) ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยจัดทำคลังรูปแบบสินค้า ลักษณะของสินค้า ลวดลายสินค้าและวิธีการจับคู่วัตถุดิบ สี รูปทรง ลวดลายของผลิตภัณฑ์แต่ละประเภท/ ชนิดของชุมชนเพื่อให้ผู้ผลิตสินค้านำไปใช้ได้ในพื้นที่ (3) พัฒนาความรู้และทักษะความคิดสร้างสรรค์และการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้กับผู้ประกอบการ (4) สร้างสรรค์สินค้าให้มีเอกลักษณ์เฉพาะ สร้างความแตกต่าง ความหลากหลาย (5) เพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายทางออนไลน์และการสื่อสารบนสื่อสังคมออนไลน์ (6) ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนยื่นขอการรับรองมาตรฐานสินค้า

3. สร้างเครือข่ายและระบบการตลาดวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์สู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ มีแนวทางที่สำคัญ 1) การขยายฐานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนให้เพิ่มมากขึ้น โดยการเชื่อมโยงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนกับวิสาหกิจชุมชนประเภทเดียวกันและเชื่อมโยงกับวิสาหกิจชุมชนและธุรกิจชุมชน ประเภทต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายให้กว้าง 2) การพัฒนาความสัมพันธ์ทางเครือข่ายเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพทางเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งจะทำให้เกิดพันธมิตรภาพมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น 3) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อนำความรู้มาพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้มีศักยภาพเกิดประสิทธิผล และมีประสิทธิภาพ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบการประชุมสัมมนา การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และการวิจัย 4) สร้างเครือข่ายการตลาดให้มากขึ้นตั้งแต่ระดับชุมชน อำเภอ จังหวัด และขยายสู่ระดับภูมิภาคและประเทศ 5) การร่วมมือกันในเครือข่าย ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยมีกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้มีความเข้มแข็ง และ 6) การมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาควิชาการในส่งเสริมการสร้างและการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมพร้อมขับเคลื่อนเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง

เนื่องจากการที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะมีความเข้มแข็งได้นั้น จะต้องมีการเชื่อมโยงกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ ทั้งในระดับจังหวัด ระดับตำบล และระดับหมู่บ้านนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์สอดคล้องกันในลักษณะเชิงพื้นที่ คือมีศูนย์ประสานงานระดับจังหวัด และมีภาคีที่เป็นเครือข่ายย่อย เช่น เครือข่ายภาครัฐ เครือข่ายเกษตรกร องค์กรพัฒนาเอกชน รวมทั้งองค์กรธุรกิจเอกชน ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาสุทนต์ อากาศโร (อบอุณ) (2548: 87) ได้กล่าวว่า กระบวนการทำงานของเครือข่ายในเชิงพื้นที่ ที่ทุกกลุ่ม องค์กร เครือข่าย และทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นเครือข่ายประชาคมในระดับจังหวัดหรือพื้นที่ โดยมีการทำกิจกรรมร่วมกันในลักษณะพหุภาคี ความเป็นเครือข่ายในรูปแบบนี้ในสังคมไทยจะมีในบางพื้นที่ บางจังหวัดที่เครือข่ายภาคประชาชนมีความเข้มแข็งเท่านั้น แต่ในบางพื้นที่ บางจังหวัด เครือข่ายเชิงพื้นที่ในภาพรวมของจังหวัดหรือตามพื้นที่ตามเขตการปกครองยังอยู่ในระหว่างการก่อตัวเพื่อพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้และความเป็นเครือข่าย เครือข่ายภาคประชาชนนั้นเป็นการรวมตัวของภาคประชาชนในพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะในชุมชนชนบท เป็นการรวมของปัจเจกบุคคล กลุ่มคน และ

เครือข่าย โดยอาศัยวัฒนธรรมชุมชน กระบวนการทำงานร่วมกับภาคีอื่นๆ และระบบเทคโนโลยี เป็นเครื่องมือเสริมให้เกิดการรวมตัว โดยเครือข่ายภาคประชาชนเกิดขึ้นทั้งจากการเห็นความจำเป็นในการรวมพลังเพื่อแก้ไขปัญหา เกิดจากการเรียนรู้และการถ่ายทอดประสบการณ์ร่วมกัน โดยเป็นกระบวนการที่เป็นไปตามธรรมชาติ และเกิดจากการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานอื่นๆ ที่ต้องการให้องค์กร ชุมชน และสังคมมีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการที่จะพัฒนาตนเองตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของภาครัฐหรือหน่วยงานที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับ พระครูสิริสุตานุยุต (2560: บทคัดย่อ) ศึกษารูปแบบเครือข่ายการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของวัดและชุมชนในล้านนา พบว่า วัดใช้รูปแบบเครือข่ายแบบมีส่วนร่วม เป็นเครือข่ายที่มีกิจกรรมต่างประเภทกัน เป็นเครือข่ายที่สมาชิกต่างสาขา ต่างกิจกรรมกัน เข้ามาร่วมมือกันดำเนินกิจกรรม ร่วมมือประสานช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน (พระครูสิริสุตานุยุต และคณะ, 2560: 129)

อย่างไรก็ดีเครือข่ายจะมีการเชื่อมโยงกันของเครือข่ายตามเจตนารมณ์หรือตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ว่าเป็นกระบวนการ ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาสุทิตย์ อาภาภโร (2548: 84) ได้กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาในรูปแบบของเครือข่าย เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาองค์กรและการพัฒนาสังคม ความเป็นเครือข่ายอยู่ที่ความไว้วางใจ ความสามัคคี และการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน เครือข่ายจะประสบผลสำเร็จมิได้ถ้าขาดการทำภารกิจ และการประสานผลประโยชน์ร่วมกัน เพราะฉะนั้นเครือข่ายต่างๆ จึงมีการรักษาสัมพันธภาพและการรักษาผลประโยชน์ร่วมกันอย่างต่อเนื่องบนพื้นฐานของความเท่าเทียม

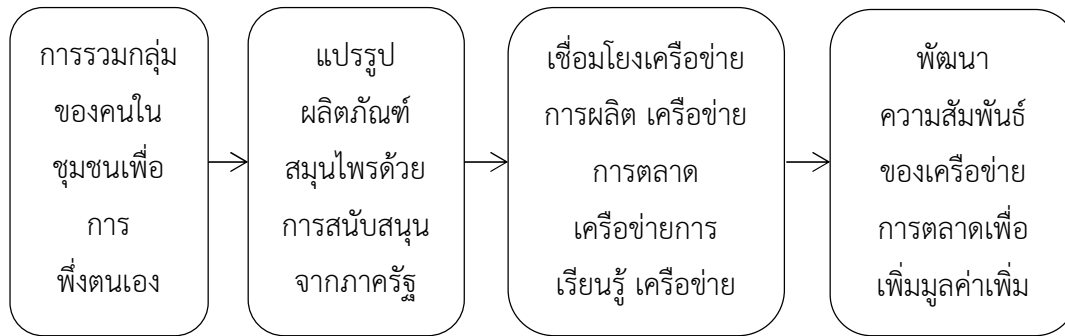
องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่องการยกระดับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์สู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ สามารถสรุปได้ดังนี้

วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์ เกิดจากการรวมกลุ่มของคนในชุมชนที่มีพื้นฐานการประกอบอาชีพด้านการเกษตร โดยมีผู้นำเป็นแกนนำ และหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุน เพื่อสร้างรายได้ในลักษณะของผลิตภัณฑ์ชุมชนและเพื่อการพึ่งตนเอง การบริหารงานภายใต้การเรียนรู้ด้วยตนเอง และยึดหลักธรรมาภิบาล

รูปแบบเครือข่ายของวิสาหกิจชุมชน มีลักษณะการเชื่อมโยงกับเครือข่าย ประกอบด้วย เครือข่ายการผลิต เครือข่ายการตลาด เครือข่ายการเรียนรู้ และเครือข่ายหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเป็นเครือข่ายความสัมพันธ์ที่มีความผูกพันและเกื้อกูลกันเป็นฐานในการผลิตและบริการที่สำคัญ

แนวทางการพัฒนารูปแบบเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน โดยการพัฒนาความสัมพันธ์ของเครือข่ายให้มีความเข้มแข็ง ควรมีการสร้างเครือข่ายการตลาด เพื่อขยายช่องทางการตลาดทั้งในและนอกชุมชน ควบคู่กับการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สามารถแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิแสดงการยกระดับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์สู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ สามารถนำองค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ไปเป็นกรอบในการกำหนดแนวนโยบาย ในการจัดการวิสาหกิจชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์สู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้วิจัยขอเสนอแนะเชิงปฏิบัติการเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการอย่างเป็นระบบและสามารถปฏิบัติได้ ดังต่อไปนี้

1. ผลจากการวิจัยสามารถนำรูปแบบการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนที่เป็นจุดเด่นนั้นไปเป็นแบบอย่างสู่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนระดับอำเภอ และระดับจังหวัด

2. วิสาหกิจชุมชนนำข้อมูลที่ได้จากผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนให้ ประสิทธิภาพและให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเครือข่าย วิสาหกิจชุมชน พร้อมขับเคลื่อนกิจกรรมการดำเนินงานของวิสาหกิจอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนให้มีความมั่นคงและยั่งยืน

2. ควรศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพต่อไป

3. ควรศึกษาเปรียบเทียบวิสาหกิจชุมชนที่มีการบริหารจัดการเครือข่ายที่ประสบความสำเร็จ เพื่อนำมาเป็นแบบอย่างต่อการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนให้มีศักยภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

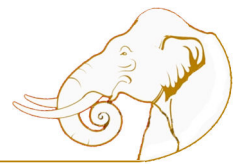
- กรุงเทพธุรกิจ. ไทยเบฟกับการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์และแบ่งปันคุณค่าจากการเติบโต. [ออนไลน์]
แหล่งที่มา: <https://www.bangkokbiznews.com/social.1007439>. สืบค้น 2 พฤษภาคม 2567.
- ฐิติกร พูลภัทรชีวิน. เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy). [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <https://www.doyourwill.co.th/post/creativeeconomy>. สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2566.
- ณัฐพัชร มณีโรจน์ และคณะ. (2564). การพัฒนาผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนรุ่งมณีพัฒนา เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์*. 5(1): 176-177.
- ธนวัฒน์ จงมีสุข ภัทรพล ทศมาศ และภักดี โพธิ์สิงห์. (2562). รูปแบบการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนต้นแบบในศตวรรษที่ 21 ด้านผลิตภัณฑ์ข้าวอินทรีย์ กรณีศึกษา อำเภอบระโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารมนุษยศาสตร์ (มสส.)*. 17(3): 235-236.
- พระครูสิริสุตานุยุต และคณะ. (2560). การเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในลำนาวา. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอู่). (2548). *เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.
- พิริยะ ผลพิรุฬห์. (2556). เศรษฐกิจสร้างสรรค์กับการพัฒนาประเทศไทย. *วารสารเศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์ สถาบันพัฒนศาสตร์* 7(1): 52-53.
- เพชร บุดสีทา. (2559). การดำเนินธุรกิจตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและปัจจัยการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดกำแพงเพชร. *วารสารการจัดการและการพัฒนา*. 3(1): 15-35.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2545*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน).
- สถาบันพระปกเกล้า. (2550). *วัดระดับการบริหารจัดการที่ดี*. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.
- สถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2559). *พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548*. กรมส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สมยศ ปัญญา. (2559). วิสาหกิจชุมชนกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน. *วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ*. 1(1): 74-88.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2566). *แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)*. ประเด็นที่ 16 เศรษฐกิจฐานราก. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สุนทนา สุภาวิมล. (2566). การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเชิงพุทธ. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*. 6(1): 179-188.

อุทัย ปริญาสุทธีนนท์. (2560) “วิสาหกิจชุมชน” ปฏิทรรศน์ในการแข่งขันทางธุรกิจ. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย*. 37(2): 133.

Wasko and Faraj. (2000). It is What One Does: Why People Participate and Help Others in Electronic Communities of Practice. *Journal of Strategic Information Systems*. 9(2-3): 155-173.

ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตห่อไตร สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ
Transcendental Leadership of Administrators in Hor Trai Network
under The Secondary Education Service Area Office Ubon
Ratchathani Amnat Charoen

ลัทธิชัย หลายสุทธิสาร¹, สุรางคนา มัณยานนท์², เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม³
Latthichai Laisuttisan¹, Surangkana Manyanon², Charoenwit Sompongdam³
¹⁻³มหาวิทยาลัยราชธานี
¹⁻³Ratchathani University
¹latthichai@mtk.ac.th

Received : March 22, 2024;

Revised : February 18, 2025;

Accepted : April 13, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษา ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 299 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 169 คน ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 96.45 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเรื่อง ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตห่อไตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และข้อคำถามปลายเปิด มีค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ ระหว่าง .49 - .88 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม รองลงมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการให้บริการ
2. ข้อเสนอแนะการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษา มีประเด็นที่สำคัญสูงสุด 3 ประการ ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรส่งเสริมการคิดในแง่บวกให้ครูและบุคลากรโดยยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ 2) ผู้บริหารควรกระตุ้นให้ครูและบุคลากรคิดนอกกรอบเชิงสร้างสรรค์ และพัฒนาสมรรถนะเหนือชั้นโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นแนวทางบริหารจัดการแนวใหม่เพื่อสร้างนวัตกรรม และ 3)

ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีจริยธรรม ไม่เห็นแก่ตัว มีระเบียบวินัย รู้จักเสียสละ โดยแสดงให้เห็นถึงความมีภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมและจริยธรรมที่ชัดเจน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษา; การพัฒนาภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษา; สหวิทยาเขตหอยทราย

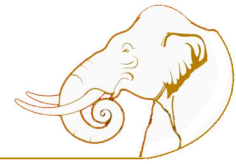
Abstract

The objectives of this research were: To study transcendental leadership of administrators and to study recommendations to develop the intangible leadership of administrators. The population includes 299 teachers. The sample was 169 teachers. The returned questionnaires were 163 copies, equaling 96.45 percent. The research tool was a questionnaire about transcendental leadership of administrators in hor trai network under The Secondary Education Service Area Office Ubon Ratchathani Amnat Charoen five-level rating scale, and open-ended questions with discrimination values between .49-.88 and a reliability of .97. The statistics included frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The findings were as follows:

1. The transcendental leadership of administrators as a whole and in individual aspects were at high levels, ranking as morals and ethics, followed by visions, and the lowest mean score was pursuing services, respectively
2. The recommendations to develop the intangible leadership of administrators revealed three important highlights: 1) Administrators should promote positive thinking with the teachers and personnel by holding on the majority of the public interest. 2) Administrators should encourage teachers and personnel to think outside the box, develop creative thinking, and use digital technology. It guides in managing a new approach to creating innovation. And 3) Administrators should encourage the personnel to have good personalities, be honest, be ethical, and not be selfish. That demonstrates moral and ethical leadership.

Keywords: Transcendental leadership of administrators; Recommendations to develop the intangible leadership of administrators Culture of School; Hor Trai Network

บทนำ

ยุคที่กระแสโลกาภิวัตน์ครอบคลุมทั่วโลก มีการแข่งขันอย่างรุนแรงในทุกภาคส่วน ผู้นำมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งในการนำองค์กรให้สามารถที่จะเทียบเคียงสมรรถนะกับองค์กรอื่น และเพื่อความได้เปรียบในเชิงแข่งขันที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องยึดยุทธศาสตร์ เป็นสำคัญและขับเคลื่อนเพื่อบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย (เมธี ฉายอรุณ, 2557) สอดคล้องกับ ดุษฎีรัตน์ โกสุมภศิริ (2558) ที่ได้กล่าวไว้ว่า “ผู้นำ” เป็นบุคคลที่สำคัญในองค์กร มีบทบาทที่ต้องดำเนินไป ภายใต้เงื่อนไขปัจจัยของสภาวะโดยรอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว “ภาวะผู้นำ” จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับทุกองค์กร ในกระแสโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่ความเจริญทางเทคโนโลยี ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของสังคมจากอดีตสู่ปัจจุบันอย่างรวดเร็ว ทุกองค์การจึงต้องปรับตัวและเปลี่ยนแปลงให้ทันกับเหตุการณ์ของโลกปัจจุบันตลอดเวลา ดังนั้น การบริหารการศึกษาในยุคปัจจุบัน จึงมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ผู้บริหารจำเป็นอย่างยิ่งในการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ เพื่อบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบใหม่ จึงต้องอาศัยภาวะผู้นำเข้ามาบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบเหนือชั้น (Transcendental leadership) เป็นแบบภาวะผู้นำที่ยึดมิติด้านจิตใจหรือวิญญาณ (Spiritual dimensions) เป็นสำคัญ โดยเฉพาะด้านคุณธรรมที่เน้นการทำเพื่อความดีงามเพื่อผู้อื่น และเพื่อส่วนรวมเป็นหลัก จึงอาจเรียกได้ว่าเป็นภาวะผู้นำแบบเลิศคุณธรรม ส่วนมิติที่เกี่ยวกับด้านบทบาท สมรรถนะ และคุณลักษณะของผู้นำแบบ Transcendental ที่ระบุโดยบุคคลและเอกสารต่าง ๆ ซึ่งจัดอยู่ในระดับที่สูงเป็นพิเศษกว่าภาวะผู้นำแบบอื่นใด จึงอาจเรียกผู้นำแบบ Transcendental ในภาษาไทยได้ว่า ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้น หรือภาวะผู้นำแบบยอดเยี่ยม ซึ่งภาวะผู้นำแบบเหนือชั้น เน้นการใช้เรื่องค่านิยม (Values) เจตคติ (Attitudes) และพฤติกรรม (Behaviors) เช่น ความรักในเพื่อนมนุษย์ ความหวัง ความศรัทธา วิสัยทัศน์ เป็นเครื่องสร้างแรงจูงใจภายในให้เกิดขึ้นแก่ผู้ตามเพื่อนำไปสู่การยกระดับจิตใจและการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่าและมีความหมายยิ่งขึ้น ผู้นำแบบเหนือชั้น จึงยึดหลักการพัฒนาจิตใจ ทั้งของผู้นำเองและของผู้ตามให้สูงขึ้น และใช้เป็นแนวทางดำรงชีวิตที่สอดคล้องกัน (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2558)

การบริหารงานในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นกลไกในการบริหารจัดการและสนับสนุนให้โรงเรียนพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพตามบริบทของแต่ละโรงเรียน ดังนั้น การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องตั้งศักยภาพความเป็นผู้นำในตนเอง สามารถพลิกวิกฤติให้เป็นโอกาส และสามารถปฏิบัติงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล โดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนเป็นสำคัญ ในสภาวะสังคมปัจจุบันการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ยังพบปัญหาอุปสรรคหลายประการที่ส่งผลการดำเนินไม่บรรลุผลเท่าที่ควร อาทิเช่น ปัญหาผู้บริหารขาดภาวะผู้นำ ส่งผลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนขาดกำลังใจในการปฏิบัติงานและขาดความสามัคคีในหมู่คณะ ปัญหาผู้บริหารขาดการสนับสนุนทรัพยากรในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้งานในโรงเรียนล่าช้า ไม่ทันตามกำหนด ปัญหาผู้บริหารขาดความกระตือรือร้นในการพัฒนา ขาดการนิเทศติดตามอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน ขาดความรู้ความสามารถและขาดการเอาใจใส่ต่อหน้าที่ที่

ในการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังพบปัญหา การขาดติดต่อสื่อสารของผู้บริหารกับชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ราบรื่น (นวลใย โยลัย, 2560) นอกจากนี้ พรชัย เจตมานัน และคณะ (2564) กล่าวว่า ผู้นำทางการศึกษา ขาดความชัดเจนในการบริหารจัดการ ขาดการสร้างการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ขาดการสร้างเสริมแรงจูงใจและให้รางวัลกับบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมตามความสามารถที่แท้จริง ดังนั้น หากผู้นำ และบุคลากรในองค์กร ขาดความพร้อมในการก้าวผ่าน จะส่งผลให้ไม่สามารถเดินต่อไปได้ และอาจเสี่ยงกับการเป็นองค์กรที่ล้มเหลว

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ เป็นหน่วยงานทางการศึกษา อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีภารกิจในการจัดบริการทางการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย มีสหวิทยาเขตในสังกัด จำนวน 13 สหวิทยาเขต จำนวน 81 โรงเรียน จากการศึกษารายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ (2564) พบปัญหา คือ งบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอในกิจกรรมการเรียนการสอน และครูยังขาดทักษะการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และการใช้เทคโนโลยี ข้าราชการครูไม่ครบทุกวิชาเอกครูขาดความเชี่ยวชาญชำนาญการเฉพาะด้าน และโรงเรียนมีวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสหวิทยาเขตห้วยทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีโรงเรียนในสหวิทยาเขต จำนวน 6 โรงเรียน ทั้ง 6 โรงเรียน พบปัญหาในลักษณะเดียวกัน คือ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยรวมต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในทุกรายวิชายังต่ำ เมื่อเทียบกับคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ขาดการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีที่ใหม่ ๆ มาใช้ในระบบบริหารจัดการการศึกษา และการบริหารจัดการข้อมูล สารสนเทศภายในโรงเรียนให้เป็นระบบระเบียบเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาได้ง่าย สะดวก รวดเร็วและเป็นปัจจุบันมากขึ้น ระบบแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ยังไม่เพียงพอ การบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศภายในโรงเรียนมีซ้ำซ้อนของงาน ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ และห้องปฏิบัติการทางภาษายังไม่ได้มาตรฐาน ครูขาดความรู้ความเข้าใจ และทักษะในการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมและผู้เรียนในปัจจุบัน ครูขาดการพัฒนาวิทยฐานะและงานวิจัยที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 การส่งเสริม สนับสนุนให้ครูจัดการเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายออนไลน์ยังมีน้อย ขาดงบประมาณจากภาครัฐในการสร้างอาคารเรียน และห้องเรียนต่าง ๆ เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน เนื่องจากสภาพของอาคารเรียนมีความเก่าแก่และชำรุดเสียหาย และขาดการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ จากสถาบันอุดมศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม (โรงเรียนมัธยมศึกษาการพิชผล, 2565 และโรงเรียนอื่น ๆ) จากสภาพปัญหาดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ขาดภาวะผู้นำของตนเองให้ก้าวไกลทันยุคสมัยปัจจุบัน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงสนใจศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตห้วยทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี

อำนาจเจริญ ซึ่งคาดหวังว่าผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลในช่วยสร้างเสริมพัฒนาและต้งศักยภาพผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นพลเมืองโลกที่มีคุณภาพ มีภาวะผู้นำแบบเหนือชั้น ซึ่งเป็นภาวะผู้นำที่เหมาะสมสำหรับสภาวะการณ์ในยุคศตวรรษที่ 21 ท่ามกลางสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นพลวัต และสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

การทบทวนวรรณกรรม

ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้น หรือภาวะผู้นำที่ยอดเยี่ยม มีรากฐานคำสำคัญจากภาษาอังกฤษ คือ “Transcend” แปลว่า อยู่เหนือ Transcendental แปลว่า ดีกว่า ยอดเยี่ยม ดีเยี่ยมเหนือธรรมชาติเกินธรรมดา และ Leadership แปลว่า ความสามารถในการเป็นผู้นำ ความเป็นผู้นำ ตำแหน่งผู้นำความเป็นหัวหน้า ตำแหน่งหัวหน้า ผู้นำของกลุ่ม Transcendental Leadership จึงควรหมายถึง ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้น หรือภาวะผู้นำที่เยี่ยมยอด เหนือธรรมชาติ เกินธรรมดา หรืออาจกล่าวได้ว่า ภาวะผู้นำที่ยอดเยี่ยม คือ การก้าวข้ามกาลเวลา หรือ มิติเป็นสากล ภาวะผู้นำที่ยอดเยี่ยม มีจุดเด่นที่การกระตุ้นวิสัยทัศน์ของโลกที่ดีกว่าและสร้างสรรค์พันธสัญญาของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้มีความต้องการที่จะบรรลุวิสัยทัศน์นั้น (Swierczek, 2014) Cardona (2000) ถือเป็นบุคคลแรกที่เป็นผู้ริเริ่มบุกเบิกแนวความคิดของภาวะผู้นำแบบเหนือชั้น หรือ Transcendental leadership โดยอธิบายว่า เป็นทฤษฎีที่มีฐานความคิดสำคัญ คือ ยึดเอาการแลกเปลี่ยนเรื่อง “การให้” เป็นหลักการของความสัมพันธ์ระหว่างกัน (A contribution-based exchange relationship) โดยผู้นำแบบเหนือชั้นจะให้ความห่วงใยต่อผู้ตามของตน ด้วยการให้สิ่งที่ดีงามเพื่อให้ผู้ตามได้พัฒนาตนเองให้สูงขึ้น จุดเน้นที่เป็นมุมมองของ Cardona คือ ผู้นำแบบเหนือชั้นมุ่งที่จะพัฒนาและยกระดับแรงจูงใจของผู้ตามให้สูงขึ้น (เช่น ยกระดับแรงจูงใจที่จะทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อผู้อื่น (Motivation to do things for others) หรือแรงจูงใจปรารถนาที่จะให้แก่ผู้อื่น (Motivation to contribute) Cardona จึงเน้นเรื่องการยกระดับแรงจูงใจภายใน (Intrinsic motivation) ของผู้ตามเป็นสำคัญแต่ขณะเดียวกันมิได้ละเลยด้านการพัฒนาด้านจิตใจ (Spiritual development) โดยมองผู้นำแบบเหนือชั้นว่าเป็น “ผู้นำแบบผู้รับใช้” หรือ “ผู้นำแบบใฝ่บริการ” (Servant-leader) ที่ทำให้ผู้นำเกิดประสิทธิผลขึ้น (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2558)

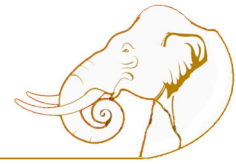
แนวคิดของ Tan (2010) ได้เสนอไว้ว่า ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้น เป็นผู้นำที่มีความสามารถกระตุ้นให้ทุกคนเกิดวิธีการคิดในสิ่งที่คนอื่นคิดไม่ถึงจะต้องมีสติและสามารถควบคุมความรู้สึกตนให้อยู่เหนือภาวะความสับสน มีความกล้าหาญ ความสามารถในการเข้าถึงความคิด จิตใจและจิตวิญญาณ มีความสามารถสูงในการ

สร้างแรงบันดาลใจต่อวิสัยทัศน์ร่วมขององค์กรให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ Fry (2003) กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้น เป็นภาวะผู้นำที่ยึดหลักองค์รวม กล่าวคือ ศึกษามนุษย์ในภาพองค์รวมทั้งคนซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านทางกาย ด้านทางสมอง ซึ่งประกอบด้วย การคิดเชิงตรรกะและเหตุผล ด้านหัวใจ ซึ่งประกอบด้วย อารมณ์และความรู้สึก และด้านจิตใจหรือจิตวิญญาณ ได้แก่ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เป็นต้น และสอดคล้องกับแนวคิดของ Lui (2007) ที่ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นมีความสามารถในการเป็นผู้นำจิตวิญญาณการปฏิบัติที่มีจริยธรรม เป็นผู้นำโดยการให้บริการ และเป็นผู้ชักจูงผู้อื่นในการแสดงออกทางวิสัยทัศน์ ซึ่งแนวคิดภาวะผู้นำ แบบเหนือชั้นมีจุดเด่น คือ การทำความดีงามเพื่อผู้อื่นและส่วนร่วม ยึดเอาการแลกเปลี่ยนในเรื่องเกี่ยวกับการให้เป็นหลักในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันเพื่อยกระดับแรงจูงใจภายใน (Cardona, 2000) เป็นกระแสทางด้านภาวะผู้นำของศตวรรษที่ 21 ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นอย่างยั่งยืน เป็นผู้นำที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์กร และบุคลากร ตลอดจนการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของตนเอง รวมทั้ง การสร้างแรงบันดาลใจ การทุ่มเทเสียสละในการปฏิบัติงานและมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยผ่านการมีวิสัยทัศน์ ความคิดสร้างสรรค์ ในการนำพาองค์กรบรรลุเป้าหมาย (พรชัย เจตามาน และคณะ, 2564) ซึ่งภาวะผู้นำแบบเหนือชั้น เหมาะสำหรับภาวะผู้นำที่จำเป็นสำหรับสถานศึกษาในปัจจุบัน ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและช่วยพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาและเหมาะสมกับยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งภาวะผู้นำแบบเหนือชั้น เป็นประโยชน์ในการสร้างประสิทธิภาพการจัดการเชิงกลยุทธ์จะช่วยสร้างประสิทธิภาพและศักยภาพ เป็นวิธีการ กระบวนการและยุทธศาสตร์ ช่วยพัฒนาความสามารถของผู้นำ ซึ่งประการสำคัญช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจให้ดำเนินงานเหมาะสมและใช้ทรัพยากรมนุษย์เกิดประโยชน์สูงสุด

มนตรี ถำหิน (2560) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 หลัก คือ ความเชื่อต่อความสามารถภายในตน จิตสำนึกและสติรับรู้ คุณลักษณะที่มีคุณธรรมและความศรัทธา มีข้อเสนอแนะ คือ ควรส่งเสริมการใช้รูปแบบภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้นำในการจัดการศึกษาในสถานศึกษามีประสิทธิภาพสูงขึ้น ในขณะเดียวกันควรเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการใช้ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้น เพื่อสร้างผู้นำของผู้นำ

พรชัย เจตามาน และคณะ (2564) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นอย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในงานและความผูกพันองค์กรของบุคลากรทางการจัดการศึกษา โดยศึกษาจากผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 และ 26 ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบของคุณลักษณะภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นอย่างยั่งยืน คือ จิตวิญญาณความเป็นผู้นำ วิสัยทัศน์ คุณธรรมและจริยธรรม การให้บริการ และสมรรถนะผู้นำ ที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสัมพันธ์ของคุณลักษณะภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นอย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในงานและความผูกพันองค์กรของบุคลากรทางการจัดการศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีข้อเสนอแนะ คือ ควรสร้างความเข้าใจในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับลักษณะงานที่เปลี่ยนแปลงไป จนสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมาย คุณลักษณะภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นอย่างยั่งยืน เป็นสมรรถนะของผู้นำที่ต้องปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง โดยการสร้างเครือข่ายบนฐานความร่วมมือปฏิบัติอย่างจริงจัง อันเป็นภารกิจในองค์การการศึกษาทุกภาคส่วน ที่เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ประกอบกันและมีชั้นเชิงหรือศิลป์ในการที่จะนำผู้อื่นไปสู่เป้าหมายที่ต้องการพัฒนา

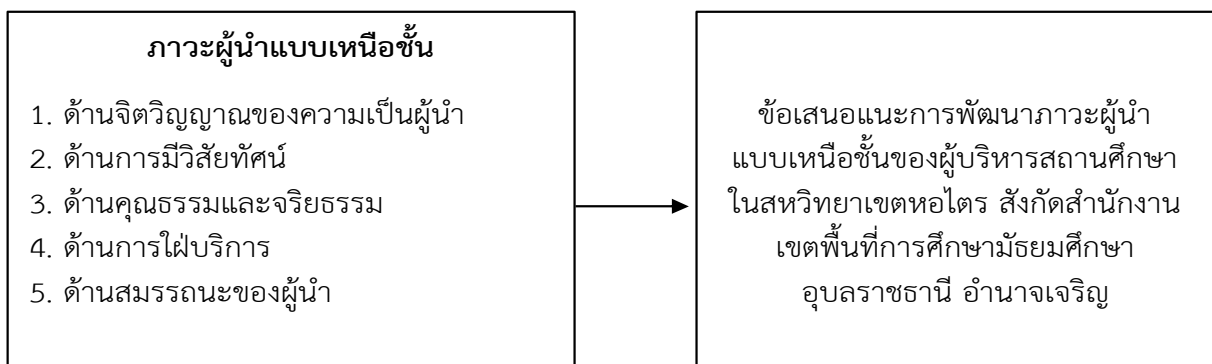
จากแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบเหนือชั้น สรุปได้ว่า เป็นรูปแบบภาวะผู้นำที่มุ่งเน้น ด้านจิตใจ หรือ จิตวิญญาณ เน้นการทำความดีงามเพื่อผู้อื่นและเพื่อส่วนรวมเป็นหลัก เน้นการใช้เรื่อง ค่านิยม เจตคติ และ พฤติกรรม เช่น ความรักในเพื่อนมนุษย์ ความหวัง ความศรัทธา วิสัยทัศน์ เป็นเครื่องสร้างแรงจูงใจภายในให้เกิดขึ้นแก่ผู้ตามเพื่อนำไปสู่การยกระดับจิตใจและการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่าและมีความหมายยิ่งขึ้น ผู้นำแบบเหนือชั้นจึงยึดหลักการพัฒนาจิตใจ จึงกล่าวได้ว่า ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้น เป็นแนวคิดใหม่แบบนอกรอบ เป็นทฤษฎีภาวะผู้นำใหม่ที่สามารถเป็นทางเลือกหนึ่งที่เหมาะสมกับโลกยุคโลกาภิวัตน์ยิ่งขึ้น

ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษา โดยอาศัยกรอบแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบเหนือชั้น ของ Cardona (2000); Lui (2007); Tan (2010) และพรชัย เจตมาน และคณะ (2565) ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านจิตวิญญาณความเป็นผู้นำ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านการให้บริการ และด้านสมรรถนะผู้นำ เป็นตัวแปรในการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตหอไตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยอาศัยกรอบแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบเหนือชั้น ของ Cardona (2000); Lui (2007); Tan (2010) และพรชัย เจดามาน และคณะ (2565) ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านจิตวิญญาณความเป็นผู้นำ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านการให้บริการ และด้านสมรรถนะผู้นำ โดยศึกษาภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

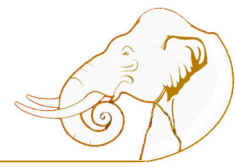
งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

2.1 ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอน ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสหวิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีจำนวน 6 โรงเรียน มีประชากร จำนวน 299 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสหวิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีจำนวน 6 โรงเรียน กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ Krejcie and Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 169 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ตามโรงเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ **ตอนที่ 1** ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) **ตอนที่ 2** ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ และ**ตอนที่ 3** ข้อเสนอแนะการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ เป็นข้อคำถามปลายเปิด (Open Ended Question) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) จำนวน 3 ท่าน พบว่าแบบสอบถาม ทั้ง 3 ตอน มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ จึงนำไปใช้ได้ทุกข้อ และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ด้วยการหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (r) โดยการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อ

กับคะแนนรวม (Item-Total Correlation) โดยใช้สูตรของ Pearson และหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach พบว่าแบบสอบถาม มีค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (r) ระหว่าง .49 - .88 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง และขอรับกลับคืนด้วยตนเอง รวมแบบสอบถาม จำนวน 169 ฉบับ ตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา จำนวน 163 ฉบับ มีความสมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 96.45 และทำการบันทึกคะแนน แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ปีการศึกษา 2565-2566

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.1 ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.2 ข้อเสนอแนะการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และหาค่าความถี่ (Frequency)

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับที่ของภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยรวมและรายด้าน

ด้าน ที่	ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	อันดับ ที่
1.	ด้านจิตวิญญาณของความเป็นผู้นำ	4.38	.28	มาก	3
2.	ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.40	.27	มาก	2
3.	ด้านคุณธรรมและจริยธรรม	4.44	.31	มาก	1
4.	ด้านการให้บริการ	4.16	.35	มาก	5
5.	ด้านสมรรถนะของผู้นำ	4.22	.29	มาก	4
รวม		4.32	.15	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตหอไตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = .15) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 1) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = .31) 2) ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = .27) 3) ด้านจิตวิญญาณของความเป็นผู้นำ ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = .28) 4) ด้านสมรรถนะของ ผู้นำ ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = .29) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ 5) ด้านการให้บริการ ($\bar{X} = 4.116$, S.D. = .35) ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต หอไตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ สรุปประเด็น ดังนี้

2.1 ด้านจิตวิญญาณของความเป็นผู้นำ มีข้อเสนอแนะการพัฒนา 3 อันดับแรก ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรส่งเสริมการคิดในแง่บวกให้ครูและบุคลากรโดยยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ 2) ผู้บริหาร ควรตระหนักถึงจิตวิญญาณความเป็นครูมีอาชีพ มีความรัก เมตตาต่อศิษย์ ตั้งใจถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ นักเรียนเป็นคนเก่ง เป็นคนดี และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และ 3) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูหมั่นศึกษา หาความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติมมาใช้ในการจัดกิจกรรมเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ด้านการมีวิสัยทัศน์ มีข้อเสนอแนะการพัฒนา 3 อันดับแรก ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรกระตุ้น ให้ครูและบุคลากรคิดนอกกรอบเชิงสร้างสรรค์ และพัฒนาสมรรถนะเหนือชั้นโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็น แนวทางบริหารจัดการแนวใหม่เพื่อสร้างนวัตกรรม 2) ผู้บริหารควรคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดย สามารถระบุได้ถึงทิศทาง แนวโน้ม ความเป็นไปได้ที่สามารถทำได้จริง และถ่ายทอดไปยังครูและบุคลากร อย่างชัดเจน และ 3) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากร แสดงออกถึงการเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการทำงานได้อย่างเหมาะสม

2.3 ด้านคุณธรรมและจริยธรรม มีข้อเสนอแนะการพัฒนา 3 อันดับแรก ดังนี้ 1) ผู้บริหารควร ส่งเสริมให้บุคลากรเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีจริยธรรม ไม่เห็นแก่ตัว มีระเบียบวินัย รู้จักเสียสละ โดยแสดงให้เห็นถึงความมีภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมและจริยธรรมที่ชัดเจน 2) ผู้บริหารควร แสดงออกในการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ และเป็นแบบอย่างที่ดีต่อบุคลากรใน หน่วยงานและสาธารณชนทั่วไป และ 3) ผู้บริหารควรแสดงความโปร่งใสในการทำงาน โดยมีข้อมูลต่าง ๆ ต้องตรงกับข้อเท็จจริงในการดำเนินการและสามารถตรวจสอบได้ มีการดำเนินการที่เปิดเผยชัดเจนและ เป็นไปตามที่กำหนดไว้

2.4 ด้านการให้บริการ มีข้อเสนอแนะการพัฒนา 3 อันดับแรก ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรแสดงออก ถึงการมุ่งให้การช่วยเหลือการให้บริการเพื่อนร่วมงานและผู้ตาม 2) ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนเพื่อน ร่วมงานและผู้ตามประสบความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การร่วมกัน และ 3) ผู้บริหารควรรับฟังความ คิดเห็น โดยเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ

2.5 ด้านสมรรถนะของผู้ผู้นำ มีข้อเสนอแนะการพัฒนา 3 อันดับแรก ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรมีทักษะการสร้างแรงจูงใจและความสามารถในการสร้างความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) ผู้บริหารควรเปิดรับข้อมูล/ไอเดีย/วิธีการใหม่ ๆ จากทุกคนในองค์กร และส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกคนเสนอความเห็นที่หลากหลายโดยไม่จำกัดความคิด เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาเป้าหมายร่วมกันให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และ 3) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ทั้งครู และผู้เรียนให้มีพลังพร้อมที่จะเข้าสู่กระบวนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ ได้เรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างหลากหลาย นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย ในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 1) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม 2) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 3) ด้านจิตวิญญาณของความเป็นผู้นำ 4) ด้านสมรรถนะของผู้ผู้นำ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ 5) ด้านการให้บริการ ตามลำดับ ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษา ได้ตระหนักและให้ความสำคัญในการบริหารจัดการและการพัฒนาองค์กรของยุคปัจจุบัน เพื่อยกระดับการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของตนเองอย่างเป็นพลวัตต่อเนื่อง รู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง และเข้าใจในสถานการณ์ต่าง ๆ วิเคราะห์งานได้ถูกต้อง มีความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงต่อสภาพแวดล้อมภายนอกให้ทันต่อเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนแสดงให้เห็นถึงการควบคุมความรู้สึกตนให้อยู่เหนือภาวะความสับสน กล้าหาญ ยึดหลักการพัฒนาจิตใจ มีความสามารถสูงในการสร้างแรงบันดาลใจ สร้างความหวัง ความศรัทธา และวิสัยทัศน์ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Tan (2010) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำแบบเหนือชั้น เป็นที่มีความสามารถกระตุ้นให้ทุกคนเกิดวิธีการคิดในสิ่งที่คนอื่นคิดไม่ถึง จะต้องมีความสามารถควบคุมความรู้สึกตนให้อยู่เหนือภาวะความสับสน มีความกล้าหาญ ความสามารถในการเข้าถึงความคิด จิตใจ และจิตวิญญาณ มีความสามารถสูงในการสร้างแรงบันดาลใจต่อวิสัยทัศน์ร่วมขององค์กรให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน เช่นเดียวกับ ไกรสร เจริมทอง (2561) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีการพัฒนาความเป็นผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดีทางจริยธรรมในวิชาชีพ ประพฤติตนปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง และเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งกาย วาจา ใจ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพให้ความสำคัญกับทุกคนอย่างเสมอภาค และมีวิธีการสร้างความร่วมมือกับกลุ่มในฐานะผู้นำได้อย่างชัดเจน มีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ และความชำนาญในการพัฒนาความรู้เทคนิควิธีการปฏิบัติงานใหม่ ๆ อย่างสม่ำเสมอ สามารถเป็นที่ปรึกษาในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเตรียมพร้อมด้าน ๆ เพื่อให้เกิดผลดีในการปฏิบัติงาน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มนต์รี ถ้ำหิน (2560) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 25 โดย

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานตามรูปแบบภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีระดับคุณภาพตัวชี้วัดในระดับดีมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรชัย เจตมานัน และคณะ (2564) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นอย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในงานและความผูกพันองค์กรของบุคลากรทางการจัดการศึกษา โดยศึกษาจากผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 และ 26 ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของคุณลักษณะภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นอย่างยั่งยืน คือ จิตวิญญาณความเป็นผู้นำ วิสัยทัศน์ คุณธรรมและจริยธรรม การให้บริการ และสมรรถนะผู้นำ

2. ข้อเสนอแนะการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต หอไตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ สรุปประเด็น ดังนี้

2.1 ด้านจิตวิญญาณของความเป็นผู้นำ มีข้อเสนอแนะการพัฒนา 3 อันดับแรก ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรส่งเสริมการคิดในแง่บวกให้ครูและบุคลากรโดยยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ 2) ผู้บริหารควรตระหนักถึงจิตวิญญาณความเป็นครูมืออาชีพ มีความรัก เมตตาต่อศิษย์ ตั้งใจถ่ายทอดวิชาความรู้ให้นักเรียนเป็นคนเก่ง เป็นคนดี และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และ 3) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูหมั่นศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติมมาใช้ในการจัดกิจกรรมเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การพัฒนาด้านจิตวิญญาณของความเป็นผู้นำ จากภายในและจากค่านิยมเชิงจิตใจในการทำงาน ผู้บริหารควรคิดทบทวนถึงเป้าหมายของชีวิตตัวเองอยู่เสมอ การเปลี่ยนแปลงตัวเองจากภายใน เป็นหนทางนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงด้านจิตวิญญาณ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลัดดา จุลวงศ์ และ ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2563) ที่ได้วิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาด้วยภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ พบว่า มีแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ โดยเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ให้เกิดขึ้นใหม่ในการพัฒนาองค์กร เพื่อสร้างศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงองค์การส่งเสริมให้บุคลากรคิดเชิงบวกในการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพและยังเพิ่มประสิทธิภาพ ยึดมั่นในคุณธรรม ความดีงาม มีความเมตตา ตลอดจนการกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีกระทำสิ่งที่ถูกต้องและเป็นคุณประโยชน์อย่างแท้จริงแก่ส่วนรวม จนกลายเป็นแรงบันดาลใจให้ทีมงานทำงานอย่างอุทิศตนเพื่อเป้าหมายและคุณค่าที่แท้จริงแห่งงาน โดยปราศจากการบังคับ เกิดการพัฒนา เกิดความเจริญงอกงามเติบโตขึ้นไปตามความรู้ ความสามารถ หรือศักยภาพของแต่ละบุคคล

2.2 ด้านการมีวิสัยทัศน์ มีข้อเสนอแนะการพัฒนา 3 อันดับแรก ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรกระตุ้นให้ครูและบุคลากรคิดนอกกรอบเชิงสร้างสรรค์ และพัฒนาสมรรถนะเหนือชั้นโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นแนวทางบริหารจัดการแนวใหม่เพื่อสร้างนวัตกรรม 2) ผู้บริหารควรคาดการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต โดยสามารถระบุได้ถึงทิศทาง แนวโน้ม ความเป็นไปได้ที่สามารถทำได้จริง และถ่ายทอดไปยังครูและบุคลากรอย่างชัดเจน และ 3) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากร แสดงออกถึงการเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการทำงานได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น ผู้บริหารควรพัฒนาภาวะผู้นำให้สอดคล้องกับบริบทขององค์การของตนในทิศทางเดียวกันและก้าวสู่วิสัยทัศน์ได้โดยใช้การบรรลุเป้าหมายเป้าหมายที่คาดหวังในศตวรรษที่ 21 เป็นพลังกระตุ้นจิตใจในการทำงานร่วมกันเป็นทีมงาน สู่

ความสำเร็จ โดยใช้สมรรถนะเชิงวิสัยทัศน์เหนือชั้นบูรณาการกับภาวะผู้นำอื่น ๆ อย่างสมดุลและเท่าที่จำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นพรินทร์ สุบินรัตน์ และ พิมพอร สดเอี่ยม (2561) ที่ได้วิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 พบว่า มีข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์เพิ่มมากขึ้นและนำไปใช้ในการบริหารโรงเรียน ซึ่งจะช่วยให้โรงเรียนเกิดประสิทธิผลสูงสุด และบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพการณ์ ทั้งภายในและภายนอก เพื่อให้สอดคล้องความเป็นไปได้ระหว่างวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน รวมทั้งสอดคล้องกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะทำให้โรงเรียนเป็นองค์กรยุคใหม่ที่ทันสมัย สามารถสร้างอนาคตภาพได้อย่างชัดเจน

2.3 ด้านคุณธรรมและจริยธรรม มีข้อเสนอแนะการพัฒนา 3 อันดับแรก ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีจริยธรรม ไม่เห็นแก่ตัว มีระเบียบวินัย รู้จักเสียสละ โดยแสดงให้เห็นถึงความมีภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมและจริยธรรมที่ชัดเจน 2) ผู้บริหารควรแสดงออกในการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ และเป็นแบบอย่างที่ดีต่อบุคลากรในหน่วยงานและสาธารณชนทั่วไป และ 3) ผู้บริหารควรแสดงความโปร่งใสในการทำงาน โดยมีข้อมูลต่าง ๆ ต้องตรงกับข้อเท็จจริงในการดำเนินการและสามารถตรวจสอบได้ มีการดำเนินการที่เปิดเผยชัดเจนและเป็นไปตามที่กำหนดไว้ ดังนั้น ผู้บริหารควรสนับสนุน ส่งเสริม กำหนดนโยบาย วิธีการการวางแผน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ชัดเจน ควรตัดสินใจโดยปราศจากการเล่นพรรคเล่นพวก โดยตัดสินใจบนความเป็นกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เอกภักดิ์ ฉ่ำมณี (2564) ที่ได้วิจัยเรื่อง องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่า ความเป็นผู้นำด้านคุณธรรม ผู้บริหารควรแสดงออกถึงลักษณะความเป็นผู้นำด้านคุณธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม และเป็นความคาดหวังของชุมชน ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศทางจริยธรรมในโรงเรียน มีความสามารถในการบริหารงาน และการจัดการในองค์กร กำหนดพันธกิจ นโยบายที่ดีมีทักษะในการมอบหมาย และมีทักษะในการสร้าง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์ที่ดีกับทีมงาน นำไปสู่เป้าหมาย เป็นที่ยอมรับของสังคม

2.4 ด้านการให้บริการ มีข้อเสนอแนะการพัฒนา 3 อันดับแรก ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรแสดงออกถึงการมุ่งให้การช่วยเหลือการให้บริการเพื่อนร่วมงานและผู้ตาม 2) ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนเพื่อนร่วมงานและผู้ตามประสบความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การร่วมกัน และ 3) ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็น โดยเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ควรปรับเปลี่ยนมุมมองและทัศนคติในเรื่องของการยอมรับในข้อจำกัดและความบกพร่องต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ของตนเอง แล้วนำข้อจำกัดและความบกพร่องเหล่านั้นมาพัฒนาและปรับปรุงให้ดีขึ้น เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี และถูกต้องให้แก่คณะครู ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปองภพ ภูจอมจิตร และคณะ (2557) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผู้บริหารควร

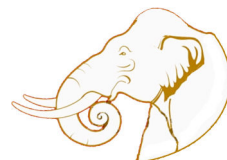

ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เช่น การอบรม การประชุม สัมมนา การศึกษาดูงานและการศึกษาต่อ เป็นต้น ควรแสดงออกด้วยความกระตือรือร้นในการช่วยเหลือ และพร้อมที่จะให้บริการผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรตระหนักรู้ในภาระหน้าที่ของตนเอง และควรให้ความสำคัญต่อการสื่อสารและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเสมอ

2.5 ด้านสมรรถนะของผู้บริหาร มีข้อเสนอแนะการพัฒนา 3 อันดับแรก ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรมีทักษะการสร้างแรงจูงใจและความสามารถในการสร้างความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) ผู้บริหารควรเปิดรับข้อมูล/ไอเดีย/วิธีการใหม่ ๆ จากทุกคนในองค์กร และส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกคนเสนอความคิดเห็นที่หลากหลายโดยไม่จำกัดความคิด เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาเป้าหมายร่วมกันให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และ 3) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ทั้งครู และผู้เรียนให้มีพลังพร้อมที่จะเข้าสู่กระบวนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ ได้เรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างหลากหลาย นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้นำทางการศึกษาควรสมรรถนะผู้นำในตนเอง เพื่อเตรียมตัวต่อการรับมือกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยมีความคล่องตัวในการเรียนรู้ เปิดใจที่จะยอมรับต่อความแตกต่างใจกว้างพอที่จะยอมรับเมื่อมีความผิดพลาดเกิดขึ้น แสวงหาวิธีการใหม่ ๆ ตลอดเวลา เพื่อเตรียมรับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เจนวุฒิ บุญชูพงศ์ และคณะ (2566) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในยุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผู้บริหารสร้างความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้เรียน ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า ชุมชน เครือข่ายในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ที่สถานศึกษาดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้บุคลากรร่วมกันลงมือปฏิบัติทำโครงการต่าง ๆ อย่างหลากหลายเพื่อพัฒนาทักษะในการปฏิบัติงาน ให้เกียรติ ยกย่อง ชมเชยผู้มีส่วนร่วม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีความจริงใจต่อผู้เกี่ยวข้อง รับผิดชอบและบริหารการเรียนรู้และพัฒนาตนเองกล้าเผชิญ และแก้ปัญหา และอุปสรรค ควรพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการบริหารสถานศึกษา ด้วยการศึกษาค้นคว้าความรู้อยู่เสมอและนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา และควรส่งเสริมการสอนแบบ Active Learning เป็นหลักเพื่อให้ครู และนักเรียนได้เรียนรู้ปฏิบัติร่วมกัน

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษา มีประเด็นการพัฒนาที่สำคัญ ดังนี้ 1) ด้านจิตวิญญาณของความเป็นผู้นำ ผู้บริหารควรส่งเสริมการคิดในแง่บวกให้ครูและบุคลากร โดยยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ 2) ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรกระตุ้นให้ครูและบุคลากร คิดนอกกรอบเชิงสร้างสรรค์ และพัฒนาสมรรถนะเหนือชั้นโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นแนวทางบริหารจัดการแนวใหม่เพื่อสร้างนวัตกรรม และ 3) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากร เป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีจริยธรรม ไม่เห็นแก่ตัว มีระเบียบวินัย รู้จักเสียสละ โดยแสดงให้เห็นถึงความมีภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมและจริยธรรมที่ชัดเจน

สรุป

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม รองลงมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการใฝ่บริการ

2. ข้อเสนอแนะการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษา มีประเด็นที่สำคัญสูงสุด 3 ประการ ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรส่งเสริมการคิดในแง่บวกให้ครูและบุคลากรโดยยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ 2) ผู้บริหารควรกระตุ้นให้ครูและบุคลากรคิดนอกกรอบเชิงสร้างสรรค์ และพัฒนาสมรรถนะเหนือชั้นโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นแนวทางบริหารจัดการแนวใหม่เพื่อสร้างนวัตกรรม และ 3) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีจริยธรรม ไม่เห็นแก่ตัว มีระเบียบวินัย รู้จักเสียสละ โดยแสดงให้เห็นถึงความมีภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมและจริยธรรมที่ชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ด้านจิตวิญญาณของความเป็นผู้นำ ผู้บริหารควรมีทักษะทางความคิดที่เป็นเลิศ เช่น มีความคิดที่สร้างสรรค์ หรือความคิดเชิงนวัตกรรม กล้าคิด กล้าตัดสินใจและมีจิตใจที่เข้มแข็ง เป็นต้น เพื่อนำไปสู่การเกิดนวัตกรรมทางการบริหาร

1.2 ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครู และบุคลากรได้กำหนดเป้าหมาย พันธกิจ วิสัยทัศน์ ร่วมกันอย่างชัดเจน และกำหนดภาพอนาคตของสถานศึกษาให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

1.3 ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ผู้บริหารควรตัดสินใจภายใต้ข้อมูลที่ถูกต้องอย่างมีเหตุผล และชาญฉลาด และควรแสดงออกถึงความจริงใจ ใส่ใจในทุกความรู้สึกของทีมงาน และถ้อยทีถ้อยอาศัย ซึ่งกันและกัน

1.4 ด้านการใฝ่บริการ ผู้บริหารควรมีพฤติกรรมในการทำงานที่มีการเสริมพลังอำนาจ มีความอ่อนน้อม และไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน และควรให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนครู และบุคลากร และเป็นผู้ประสานงานในองค์กรให้เกิดการทำงานที่ราบรื่น

1.6 ด้านสมรรถนะของผู้นำ ผู้บริหารควรมีสมรรถนะในการปรับตัวเพื่อรับการเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเองอยู่เสมอ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

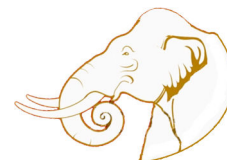
2.1 ควรศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ให้ครอบคลุมทุกสหวิทยาเขต เชิงปริมาณร่วมกับเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

เอกสารอ้างอิง

- ไกรสร เจริญทอง. (2561). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- เจนวุฒิ บุญชูพงศ์, ณรงค์ พิมสาร และ เสวียน เจนเขว่า. (2566). การพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในยุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา. *Journal of Roi KaensamAcademi*. 8(4): 506-522.
- ดุสิตรัตน์ โกสุมภ์ศิริ. (21 กันยายน 2558). *ภาวะผู้นำแบบคุณูปภาพ*. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <http://leader1234.blogspot.com/2015/>
- นพรินทร์ สุปนิรัตน์ และ พิมพอร สดเอี่ยม. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19. *วารสารอินทนิลทักษิณสาร*. 13(3): 68-72.
- นวลใย โยลัย. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับสุขภาพองค์การของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มโรงเรียนบางละมุง 2* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปองภพ ภูจอมจิตร, ปรีชา คัมภีรปรกรณ์ และ นกุล กุดแถลง. (2557). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำบริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารบริหารการศึกษา มศว.* 11(20): 70-81.
- พรชัย เจดามาน, และคณะ. (2564). การพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นอย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในงานและความผูกพันองค์กรของบุคลากรทางการจัดการศึกษา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม*. 11(1). 64-75.
- มนตรี ถ้ำหิน. (2560). *การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำแบบเหนือชั้นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- เมธี ฉายอรุณ. (2557). ภาวะผู้นำด้านการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการองค์กรอัจฉริยะเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืนของผู้บริหารระดับคณะวิชาสายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล. *สัปดาห์: วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 20(3): 1-15.

- โรงเรียนมัธยมศึกษาการพิชผล. โรงเรียนกุดข้าวปุ้นวิทยา. โรงเรียนเกษมสีมาวิทยาคาร. โรงเรียนชุมคำวิทยา
 คาร. โรงเรียนโนนสูงวิทยาคม. และ โรงเรียนสະພິວິທາຄາຣ. (2565). *รายงานผลการประเมิน
 ตนเอง (Self Assessment Report: SAR) ปีการศึกษา 2564*. อุบลราชธานี: สำนักงานเขต
 พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ.
- ลัดดา จุลวงศ์ และ ศักดิ์ชัย นิรัฐทวี. (2563). การบริหารสถานศึกษาด้วยภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ.
วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์. 15(1): 17-30.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2558). *ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้น (The Transcendental Leadership)*. สืบค้นเมื่อ 2
 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <http://suthep.crru.in.th>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ. (2564). *รายงานผลการดำเนินงาน
 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี
 อำนาจเจริญ.
- เอกภักดิ์ ฉ่ำมณี (2564). องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
 เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา
 แห่งชาติ ครั้งที่ 22* (347-358). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Cardona. P. (2000). Transcendental leadership. *Leadership & Organizational Development
 Journal*. 21(4). 201-206. <https://doi.org/10.1108/01437730010335445>
- Fry. L. W. (2003). Toward a theory of spiritual leadership. *The Leadership Quarterly*. 14(6).
 693-727. <https://doi.org/10.1016/j.leaqua.2003.09.001>
- Krejcie. R. V.. & Morgan. D. W. (1970). Determining sample size for research activities.
Educational and Psychological Measurement. 30(3): 607-610. <https://doi.org/10.1177/001316447003000308>
- Liu. C. H. (2007). *Transactional. transformational. transcendental leadership: Motivation
 effectiveness and measurement of transcendental leadership*. University of
 Southern California. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.461.4126&rep=rep1&type=pdf>
- Swierczek. F. W. (2014). *Transcendental leadership in the great world disorder*.
 SEAMEO RETRAC. [http://www.vnseameo.org/InternationalConference2014/
 Materials/FredricW.Swierczek.pdf](http://www.vnseameo.org/InternationalConference2014/Materials/FredricW.Swierczek.pdf)
- Tan. V. S. L. (2010). Managing change: Understanding corporate culture. *The quarterly
 magazine of The Malaysian Institute of Management*. 44(1): 34-38.

ความสนใจของสถาบันการอาชีวศึกษาในการจัดประชุมองค์กร
สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3

The Interest of the Institute of Vocational Education for the
Organization Meeting, The Institute of Vocational Education :
Northeastern Region 3

วาอุกา พิมพ์พนิตย์¹, เยาวภา นียากร²

Waluka Pimpanit¹, Yaowapha Neeyakorn²

¹⁻²คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹⁻²Faculty of Tourism and Hotel Management, Mahasarakham University

64011081011@msu.ac.th¹, yaowapha.n@msu.ac.th²

Received : August 13, 2024;

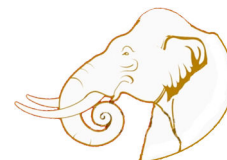
Revised : August 28, 2024;

Accepted : January 30, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายคือ 1) เพื่อศึกษาความสนใจของสถาบันการอาชีวศึกษาในการจัดประชุมองค์กร และ 2) เพื่อเปรียบเทียบลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความสนใจของสถาบันการอาชีวศึกษาในการจัดประชุมองค์กร และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดประชุมองค์กร สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 จำนวน 326 คน โดยกำหนดสัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากรเท่ากับ 0.5 และระดับความเชื่อมั่น 95% ขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์โร ยามาเน่ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ผู้บริหาร ครูและบุคลากรในสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 จำนวน 10 คน สุ่มแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ระหว่าง 0.67-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (α) เท่ากับ 0.981 สถิติที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ANOVA และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความสนใจในการจัดประชุมองค์กรของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านกระบวนการมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และด้านบุคลากรมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานที่ต่างกันมีความสนใจในการจัดประชุมองค์กร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .05 แนวทางการจัดประชุมองค์กรสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 มีดังนี้ 1) เลือกสถานที่ที่สะดวกต่อการเดินทาง 2) ตรวจสอบพิธีการการประชุมที่เป็นระเบียบและมีความชัดเจน การกำหนดหัวข้อ วัตถุประสงค์ การประชุม ระยะเวลา และรูปแบบการบันทึกการประชุมที่เหมาะสม 3) การอำนวยความสะดวกให้กับผู้เข้าร่วมการประชุม และ 4) ควรพิจารณาจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมและระยะเวลาของประชุมเพื่อกำหนดงบประมาณได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: ความสนใจ; การจัดประชุมองค์กร; สถาบันการอาชีวศึกษา

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the interest of vocational institutes for organization meeting, 2) to compare the different demographic characteristics affecting the organization meeting interest for the vocational institutes, and 3) to study the guidelines of organization meeting for vocational institutes, The Institute of Vocational Education: Northeastern Region 3. The samples were 326 respondents who were executives, teachers, and academic staff of the vocational institutes of The Institute of Vocational Education: Northeastern Region 3. The instruments were surveys and semi-structured interviews, which has content validity (IOC) between 0.67-1.00 and reliability (α) 0.981. The statistics were percentage, mean, standard deviations, One-way ANOVA, and the qualitative research was analyzed by content analysis.

The research results found that the sample group had opinions on the interest in organizing the organization meeting of The Institute of Vocational Education : Northeastern Region 3 overall was at the highest level, important factor for the organization meeting interest whereas the organization meeting staff was rated as the least important feature. The organization meeting interest observations across the different demographic factors of gender, age, education, and working experience were found to be statistically significant at .05 level. The guidelines of organization meeting for The Institute of Vocational Education: Northeastern Region 3 were; 1) Choose a location that is convenient to travel to; 2) Check the meeting's protocol to be orderly and clear, specifying the appropriate topic, purpose, meeting duration and recording format; 3) Facilitate the meeting participants; and 4) Consider the number of meeting participants and the meeting duration to determine an appropriate budget.

Keywords: Interest; Organization Meeting; The Institute of Vocational Education

บทนำ

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พุทธศักราช 2551 มาตรา 13 กำหนดให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาสามารถรวมกันเป็นสถาบันได้ และคำนึงถึงการประสานความร่วมมือให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎกระทรวง (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2564) ว่าด้วยการรวมสถานศึกษาอาชีวศึกษาเพื่อจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษา กำหนดให้มีสถาบันการอาชีวศึกษาดำเนินงานการจัดประชุมเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญอย่างยิ่ง กล่าวคือ ในการประชุมคณะกรรมการต่าง ๆ ของสถาบันการอาชีวศึกษา เป็นการร่วมกันระดมความคิด ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ กำกับ ติดตาม ดูแลการดำเนินงานตามแผนงาน หรือกิจกรรมที่ได้ระบุไว้ในแผนปฏิบัติราชการ รวมทั้งเพื่อพิจารณาและตัดสินใจในการดำเนินการต่าง ๆ โดยมีความเป็นเลิศในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ รวมทั้งการผลิตกำลังคนด้านวิชาชีพเป็นเป้าหมายสำคัญ การอบรมวิชาชีพและการผลิตกำลังคนที่เกี่ยวข้องกับสาขาต่าง ๆ ช่วยสร้างชุมชนที่มีความร่วมมือและสนับสนุนกัน เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันและแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนนั้น ๆ การเข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันในสถาบันอาชีวศึกษาช่วยส่งเสริมความร่วมมือและการทำงานร่วมกันระหว่างบุคคลที่มีความสนใจในสาขาเดียวกันหรือเกี่ยวข้องกัน

การเข้าร่วมกิจกรรมในสถาบันอาชีวศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการอบรมวิชาชีพและการผลิตกำลังคนช่วยสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในชุมชนนั้น ๆ สถาบันอาชีวศึกษามีการจัดประชุมองค์การเป็นการเข้าร่วมกลุ่มในสถาบันอาชีวศึกษาช่วยสร้างความเชื่อมโยงระหว่างบุคคลที่มีความสนใจและความใฝ่รู้ในสาขาเดียวกัน หรือเกี่ยวข้องกันซึ่งจะสร้างพื้นที่ให้สมาชิกได้แบ่งปันประสบการณ์และความรู้ที่มีอยู่ รวมทั้งยังช่วยสร้างสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ช่วยส่งเสริมการพัฒนาตนเองและความเชื่อมั่นในการทำงานร่วมกัน (International Association of Professional Congress Organizers, 2011) อีกทั้งการประชุมองค์การนั้นเป็นการเข้ามารวมตัวกันของบุคคลในสถานที่แห่งหนึ่งเพื่อดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้สำเร็จลุล่วง การประชุมองค์การจึงเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยการมุ่งเน้นการให้ความรู้แก่ผู้เข้าร่วมงาน เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าร่วมงานที่ก่อให้เกิดการอภิปราย และการเข้าสังคม (Certified Meeting Professional, 2012)

อย่างไรก็ตามสถานการณ์ภายนอกที่เกี่ยวข้องกับอาชีวศึกษาอาจมีหลายปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของสาขาอาชีพต่าง ๆ ดังนั้น การเรียนรู้ทักษะที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี เช่น การเรียนรู้เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ การพัฒนาซอฟต์แวร์ หรือการปรับตัวให้เข้ากับการทำงานในสภาพแวดล้อมดิจิทัล รวมทั้งตลาดแรงงานเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (ทศพร แสงสว่าง, 2564) อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงในนโยบายภาครัฐ เช่น การสนับสนุนทางการศึกษาอาชีวะ การส่งเสริมอุตสาหกรรมหรือภาคเอกชนในการจัดหลักสูตรการศึกษา (นิติพงศ์ ไกรยวงศ์, 2564) การเรียนรู้ทักษะที่สามารถปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมและตลาดงานอาจช่วยให้นักเรียนมีความยืดหยุ่นในการปรับตัวตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษาอาชีวศึกษาสามารถ

ช่วยให้บุคคลและองค์กรปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมธุรกิจและการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ความสนใจการศึกษาในสาขาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพยังช่วยให้บุคคลมีโอกาสรสร้างชีวิตอาชีพที่ตรงกับความสนใจและประสบความสำเร็จในงานอาชีพนั้นอย่างยั่งยืน (ปรัชญนันท์ นิลสุข, 2560)

ความสนใจมีความสำคัญทั้งด้านบุคคลและองค์กร ในด้านบุคคลนั้นหากบุคคลมีความสนใจในงานใด ๆ แล้วได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนที่ตรงกับสิ่งที่สนใจจะทำให้มีโอกาสสร้างผลงานที่ดีและมีประสิทธิภาพมากขึ้น และด้านองค์กรนั้น ความสนใจช่วยสร้างแรงบันดาลใจและความกระตือรือร้นในการทำงานของพนักงาน (มุจลินท์ ม่วงยาน, 2561) ทำให้มีความพร้อมที่จะทำงานอย่างเต็มที่และมุ่งมั่นในการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ความสนใจในงานมักจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ฉัตรวิ ศิริอนันต์, 2561) เช่นเดียวกับสถาบันการศึกษาที่มีความสนใจเพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งกระบวนการหนึ่งในการบริหารจัดการศึกษานั้นการจัดประชุมองค์กรของสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ การประชุมเป็นช่องทางสำคัญในการสื่อสารข้อมูล แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสานงานระหว่างบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องในองค์กร (บุเรศ แป้นโคตร, 2564) ดังนั้น หากให้ความสำคัญหรือความสนใจในการประชุมองค์กรจะช่วยสนับสนุนงานในองค์กรได้

จากการศึกษาข้อมูลในปัจจุบันของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 (สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3, 2566) พบปัญหาดังนี้ การจัดการประชุมเพื่อบริหารวิชาการของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ขาดความสนใจจากผู้เข้าร่วมประชุม ทำให้มีจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมไม่ครบตามที่กำหนด และขาดความต่อเนื่องในการนำมติที่ประชุมลงสู่การปฏิบัติ การจัดการประชุมขาดการวางแผนด้านงบประมาณ การกำหนดพิธีการ และระยะเวลาในการประชุม รวมถึงการบันทึกการประชุมไม่มีความเป็นระบบ แสดงถึงการขาดมาตรฐานในการปฏิบัติงาน จากปัญหาดังที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยจึงศึกษาเรื่อง ความสนใจของสถาบันการอาชีวศึกษาในการจัดประชุมองค์กร สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยจะสามารถนำไปใช้ในการวางแผนและกำหนดนโยบายรวมทั้งรูปแบบการประชุมให้มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ให้เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพด้านวิชาการและผลิตนักเรียนนักศึกษาที่มีทักษะความสามารถสอดคล้องกับความต้องการอุตสาหกรรมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสนใจในการจัดประชุมองค์กรสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3
2. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความสนใจในการจัดประชุมองค์กรสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3
3. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดประชุมองค์กรสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3

การทบทวนวรรณกรรม

1. สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3

สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 เป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เกิดจากการรวมตัวกันของวิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยอาชีวศึกษา และวิทยาลัยการอาชีวศึกษาในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ ประกอบไปด้วย จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดกาฬสินธุ์ ทำหน้าที่ผลิตปัญญาชน คนอาชีวศึกษา สู้ตลาดแรงงาน ซึ่งในปัจจุบันถือว่ามีความต้องการสูง และเพิ่มอัตรากำลังคนอาชีวศึกษาให้ได้รับการศึกษาขั้นสูง โดยเปิดทำการสอนในระดับปริญญาตรี (สายปฏิบัติการ) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

สถานศึกษาในอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 กลุ่มจังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม และกาฬสินธุ์ ได้ผ่านความเห็นชอบตามข้อเสนอคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พิจารณาจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษา ตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 (รูปแบบ 19 สถาบัน) โดยมีสถานศึกษา ที่เป็นที่ตั้งสถาบันอยู่ที่วิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม สถานศึกษาเครือข่าย จำนวน 14 สถานศึกษา และสถานศึกษาสมทบ (มาตรา 19) จำนวน 13 แห่ง จึงได้ดำเนินการรวมสถานศึกษาอาชีวศึกษาในกลุ่มจังหวัด ที่มีศักยภาพสูงสุด จำนวน 7 สถานศึกษา และศักยภาพสูงมาก จำนวน 2 สถานศึกษา รวมจำนวน 9 สถานศึกษา ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่ผ่านเกณฑ์ตามข้อกำหนดและมีความสำคัญ ในมิติด้านความสัมพันธ์ ด้านสภาพท้องถิ่น และด้านความเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่และอาชีพ เพื่อจัดตั้งเป็นสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 (สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3, 2566)

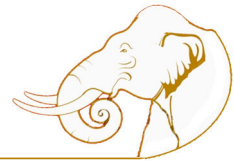
2. เอกสารและแนวคิดเกี่ยวกับความสนใจ

ความสนใจเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้มีคุณค่าและช่วยในการพัฒนาทักษะในเรื่องที่สนใจจากการศึกษาเอกสารและแนวคิดเกี่ยวกับความสนใจ เกี่ยวกับความหมายของความสนใจ มีรายละเอียดดังนี้

สุชาดา พงศ์พรม (2560) ได้กล่าวว่า ความสนใจคือ ความชอบหรือความต้องการของแต่ละบุคคล ถ้ามีความชอบส่วนตัวก็จะเกิดแรงจูงใจ พยายามหาหนทางให้ประสบความสำเร็จ

แสงเทียน เฉลิมวัฒน์ (2560) กล่าวว่า ความสนใจ คือ การแสดงความรู้สึกชอบ มีความอยากรู้และอยากแสวงหาสิ่งของกิจกรรมหรือแสวงหาคำตอบซึ่งแสดงออกโดยการศึกษา ค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมหรือติดตามความเปลี่ยนแปลงของสิ่งที่สนใจนั้น ๆ

ฉัตรวิดี ศิริอนันต์ (2561) กล่าวว่า ความสนใจหมายถึง ความชอบ ความรู้สึก พอใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ทำให้บุคคลมีความรู้สึกต้องการมีส่วนร่วม กับสิ่งที่ตนเองพึงพอใจหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ตนเองสนใจนั้น ๆ

วารุณี เมืองช้าง (2563) ให้นิยามความสนใจว่า ความสนใจเป็นความรู้สึกชอบหรือพอใจ กระตือรือร้นเอาใจใส่ตลอดจนความอยากรู้อยากเห็น ความอยากรมีส่วนร่วมและเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งความสนใจเกิดจากสภาพแวดล้อมซึ่งส่งผลให้บุคคลเกิดความพากเพียรพยายามให้เกิดความสำเร็จ

สรุปได้ว่า ความสนใจ (Interest) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีความต้องการ มีความตั้งใจ หรือรู้สึกเอาใจใส่ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งเน้นศึกษาความสนใจเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ในการจัดประชุมองค์กร ของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยเน้นการศึกษาบริบท ที่มีความคล้ายคลึงกับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา เช่น ศึกษาความสนใจเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากร ศึกษาความสนใจเกี่ยวกับแผนงานและงบประมาณ เป็นต้น

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดประชุม (MICE)

MICE เป็นอักษรย่อของ Meeting, Incentive, Convention, and Exhibition ซึ่งเป็นกลุ่มกิจกรรมทางธุรกิจที่มักจัดขึ้นเพื่อการประชุม สัมมนา การส่งเสริมการขาย และงานแสดงสินค้า ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของธุรกิจท่องเที่ยวและเหมาะสำหรับการจัดการประชุมที่มีกลุ่มผู้เข้าร่วมจำนวนมาก ดังนั้น การจัดประชุมในรูปแบบ MICE จึงเกิดขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและมีความสำคัญสำหรับธุรกิจที่เกี่ยวข้อง แนวคิดและทฤษฎี ที่เกี่ยวกับการจัดประชุมของ MICE (บุเรศ แป้นโคตร, 2564) ได้แก่

1. Meeting เป็นการรวมตัวกันของกลุ่มคนเพื่อสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และต่อรองเรื่องที่สำคัญ การประชุมมักเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้กันได้
2. Incentive เป็นการสร้างสรรคกิจกรรมเพื่อสร้างแรงจูงใจและส่งเสริมการทำงานของบุคคลในองค์กร หรือลูกค้าที่มีผลต่อผลประโยชน์ทางธุรกิจ
3. Convention เป็นการรวมตัวกันของกลุ่มคนในกลุ่มขององค์กรหรือสถาบัน
4. Exhibition เป็นการจัดแสดงสินค้าหรือบริการเพื่อโชว์และโปรโมทสินค้าหรือบริการต่าง ๆ ต่อผู้เข้าชม ซึ่งเป็นโอกาสที่ดีในการสร้างโอกาสทางธุรกิจและการเชื่อมโยงกับลูกค้าใหม่

ทฤษฎีการจัดประชุมของ MICE นั้นมีหลายทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เช่น การวางแผนงาน การประชุมอย่างรอบคอบ เลือกสถานที่ที่เหมาะสมและมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องการ การจัดการบริการที่ดี เพื่อให้ผู้เข้าร่วมรู้สึกพอใจ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการประชุม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประหยัดเวลา การสร้างประสบการณ์ที่ดีและการวิจัยและประเมินผลเพื่อปรับปรุงในครั้งต่อไป ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความสนใจของสถาบันการอาชีวศึกษาในการจัดประชุมองค์กร สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยเป็นลักษณะของการประชุมเพื่อกำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์ หรือแนวปฏิบัติต่าง ๆ ตามแนวทางของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา นอกจากนั้น เป็นการประชุมเพื่อระดมความคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ พิจารณาตัดสินใจ และเพื่อ สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้มีรูปแบบการวิจัยทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยคุณภาพ ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

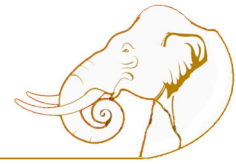
ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรในสถานศึกษาอาชีวศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 จำนวน 1,762 คน (วิไลวรรณ อิศรเดช, 2562)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรในสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาร์ยามานะ ได้จำนวนทั้งสิ้น 326 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายตามสัดส่วน ในแต่ละสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณ คือ 326 คน คิดเป็นร้อยละ 18.50 ของจำนวนประชากร ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของตัวอย่างโดยเก็บข้อมูลจาก ผู้บริหาร ครู และบุคลากรจากสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 จำนวนร้อยละ 18 (โดยประมาณ) ของจำนวนประชากรแต่ละสถานศึกษา โดยมีรายละเอียดจำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่างในแต่ละสถานศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3

สถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3	ประชากร (คน)				ตัวอย่าง (คน)			
	ผู้บริหาร	ครู	บุคลากร	รวม	ผู้บริหาร	ครู	บุคลากร	รวม
สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3	4	-	10	14	1	-	2	3
วิทยาลัยเทคนิคร้อยเอ็ด	5	87	121	213	1	16	22	39
วิทยาลัยอาชีวศึกษาร้อยเอ็ด	5	77	76	158	1	14	14	29
วิทยาลัยการอาชีพร้อยเอ็ด	5	43	64	112	1	8	12	21
วิทยาลัยเทคนิคขอนแก่น	5	119	136	260	1	22	25	48
วิทยาลัยอาชีวศึกษาขอนแก่น	5	81	103	189	1	15	19	35
วิทยาลัยการอาชีพขอนแก่น	5	104	41	150	1	19	8	28
วิทยาลัยเทคนิคกาฬสินธุ์	5	150	123	278	1	28	23	51
วิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม	5	67	84	156	1	12	15	29
วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม	5	110	117	232	1	20	23	44
รวม	49	838	875	1762	10	155	161	326

2. หลังจากได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละสถานศึกษาแล้ว ผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ไปยังสถานศึกษาแต่ละแห่ง และขอความอนุเคราะห์ ผู้ประสานงานของแต่ละสถานศึกษา ให้ทำการส่งอย่างง่ายเพื่อเก็บข้อมูลตามจำนวนของแบบสอบถามที่จัดส่งไป เพื่อให้ได้แบบสอบถามกลับคืนมาครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจของสถาบันการอาชีวศึกษาในการจัดประชุมองค์กร ได้แก่ ด้านสถานที่ ด้านระยะเวลาในการจัดประชุม ด้านกระบวนการ และด้านบุคลากร ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) จะมีคำถามที่ใช้วัดอยู่ 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการประชุมของสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการประชุมองค์กร ด้านการวางแผนและงบประมาณ และด้านผลลัพธ์และการประเมินผล ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) จะมีคำถามที่ใช้วัดอยู่ 5 ระดับ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกใช้บริการโฮสเทล ในจังหวัดอุดรธานี โดยคำถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากร คือ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรในสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3

กลุ่มตัวอย่าง โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ที่เป็นผู้บริหาร ครูและบุคลากรในสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 สถาบันละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับด้านบริหารทรัพยากรในการจัดประชุมของสถาบันการอาชีวศึกษา ด้านการวางแผนและงบประมาณ และด้านผลลัพธ์

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการจัดประชุมองค์กรของสถาบันการอาชีวศึกษา

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประชุมองค์กรเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

2. นำแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความถูกต้อง และสมบูรณ์ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ รวมทั้งความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย

3. นำข้อเสนอแนะและข้อปรับปรุงของอาจารย์ที่ปรึกษา มาปรับแก้ไขเครื่องมือ
4. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เสนอต่อ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา พบว่า มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ระหว่าง 0.67-1.00 ทำการปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำไปทดลองใช้ต่อไป
5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด และนำมาคำนวณค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีของ Cronbach's Alpha พบว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (α) เท่ากับ 0.981
6. นำแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการดังนี้

1. ขอนหนังสือราชการจากคณะกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม แล้วส่งไปยังสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและขอทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง
2. การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ไปยังสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใส่ซองเปล่าติดแสตมป์จำหน่ายของถึงผู้วิจัย เพื่อให้ส่งแบบสอบถามกลับมายังผู้วิจัย และแจ้งกำหนดวันขอรับเอกสารคืนจากผู้ประสานงานแต่ละสถานศึกษา โดยผู้วิจัยเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเก็บข้อมูลทั้งหมด
3. การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยติดต่อประสานงานไปยังผู้ให้สัมภาษณ์เป็นรายบุคคล เพื่อขออนัดหมายวัน และเวลา ในการเดินทางไปพบเพื่อทำการสัมภาษณ์ และดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ด้วยตนเอง
4. ดำเนินการเก็บข้อมูล ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2567 ถึงเดือนมีนาคม 2567
5. ภายหลังการดำเนินการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม และทำการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างแล้วเสร็จผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ
 - 1.1 การจัดกระทำกับข้อมูล หลังจากได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของการตอบแบบสอบถาม จัดเรียงแบบสอบถาม ลงรหัสข้อมูลเพื่อให้สะดวกในการบันทึกผลการตอบแบบสอบถาม แล้วทำการบันทึกผลการตอบแบบสอบถามทั้งหมดลงในเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อใช้วิเคราะห์ข้อมูลต่อไป
 - 1.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการดังนี้
 - 1.2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ โดยการหาค่าความถี่และร้อยละ

1.2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจของสถาบันการอาชีวศึกษาในการจัดประชุมองค์กร และข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการประชุมของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลค่าเฉลี่ย

1.2.3 การเปรียบเทียบลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความสนใจของสถาบันการอาชีวศึกษาในการจัดประชุมองค์กร สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 แตกต่างกัน ใช้การทดสอบ ANOVA และทำการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.1 การจัดกระทำกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ หลังจากการสัมภาษณ์เสร็จสิ้นลง ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และจัดกลุ่มเนื้อหาตามประเด็นการสัมภาษณ์ เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การศึกษาความสนใจของสถาบันการอาชีวศึกษาในการจัดประชุมองค์กรสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 สามารถนำเสนอผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาความสนใจในการจัดประชุมองค์กรสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 พบว่า ภาพรวมความสนใจของสถาบันการอาชีวศึกษาในการจัดประชุมของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านกระบวนการด้านสถานที่ ด้านระยะเวลาในการจัดประชุม และด้านบุคลากร ตามลำดับ รายละเอียดดังแสดงในตาราง 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสนใจของสถาบันการอาชีวศึกษาในการจัดประชุมองค์กร

ความสนใจของสถาบันการอาชีวศึกษาในการจัดประชุมองค์กร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านกระบวนการ	4.61	0.74	มากที่สุด
ด้านสถานที่	4.58	0.73	มากที่สุด
ด้านระยะเวลาในการจัดประชุม	4.57	0.78	มากที่สุด
ด้านบุคลากร	4.40	0.95	มากที่สุด
รวม	4.54	0.80	มากที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันส่งผลกระทบต่อความสนใจในการจัดประชุมองค์กรสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศ การศึกษา และประสบการณ์ทำงาน แตกต่างกัน มีความสนใจในการจัดประชุมองค์กร สถาบัน การอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 แตกต่าง ในด้านสถานที่ ด้านระยะเวลาในการจัดประชุม และ ด้านกระบวนการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อายุที่แตกต่างกัน มีความสนใจในการจัดประชุม องค์กร สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 แตกต่างกัน ในด้านสถานที่ ด้านระยะเวลา ในการจัดประชุม ด้านกระบวนการ และด้านบุคลากร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รายละเอียด ดังแสดงในตาราง 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันส่งผลกระทบต่อความสนใจในการจัดประชุม องค์กรสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3

ปัจจัยส่วนบุคคล	ความสนใจในการจัดประชุมองค์กร	F	P-value
เพศ	ด้านสถานที่	9.570*	.000
	ด้านระยะเวลาในการจัดประชุม	6.421*	.000
	ด้านกระบวนการ	9.571*	.000
	ด้านบุคลากร	2.009	.140
อายุ	ด้านสถานที่	22.141*	.000
	ด้านระยะเวลาในการจัดประชุม	16.688*	.000
	ด้านกระบวนการ	21.756*	.000
	ด้านบุคลากร	12.852*	.000
การศึกษา	ด้านสถานที่	6.041*	.000
	ด้านระยะเวลาในการจัดประชุม	5.953*	.000
	ด้านกระบวนการ	4.433*	.010
	ด้านบุคลากร	2.880	.061
ประสบการณ์ทำงาน	ด้านสถานที่	3.542*	.020
	ด้านระยะเวลาในการจัดประชุม	4.310*	.011
	ด้านกระบวนการ	3.853*	.010
	ด้านบุคลากร	2.041	.112

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. แนวทางการจัดประชุมองค์กรสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 สรุปได้ดังนี้

3.1 การเลือกสถานที่ในการจัดประชุมของสถาบันการอาชีวศึกษา ควรมีการเลือกสถานที่ที่สะดวกต่อการเดินทาง เพราะจะช่วยให้ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถมาถึงสถานที่ได้อย่างสะดวกและประหยัดเวลา

3.2 พิธีการ กำหนดการ และระยะเวลาในการจัดประชุมของสถาบันการอาชีวศึกษา ควรมีการตรวจสอบว่าสถาบันมีพิธีการการประชุมที่เป็นระเบียบและมีความชัดเจนหรือไม่ เพราะการมีพิธีที่เหมาะสม รวมถึงการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประชุม การกำหนดหัวข้อการประชุม การกำหนดเวลาที่เหมาะสมสำหรับการประชุมแต่ละครั้ง และการกำหนดบันทึกของการประชุม จะทำให้การประชุมดำเนินไปได้ด้วยดีและมีประสิทธิผล

3.3 การอำนวยความสะดวกให้กับผู้เข้าร่วมการประชุม ควรมีการบริการอาหารและเครื่องดื่มที่มีคุณภาพและเป็นอาหารที่เหมาะสม เพราะผู้เข้าร่วมประชุมจะได้รู้สึกผ่อนคลายและไม่ตึงเครียดสามารถมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุม

3.4 การกำหนดงบประมาณที่ใช้ในการจัดประชุมของสถาบันการอาชีวศึกษา ควรพิจารณาจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมและระยะเวลาของประชุมเพื่อกำหนดงบประมาณที่เหมาะสม เพราะการกำหนดงบประมาณเป็นการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายและวางแผนงบประมาณของหน่วยงานได้อย่างเหมาะสมตามภารกิจต่างๆ ที่เกิดขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาความสนใจของสถาบันการอาชีวศึกษาในการจัดประชุมองค์กรสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาความสนใจการจัดประชุมองค์กรของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งทุกด้านมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านกระบวนการ รองลงมา คือ ด้านสถานที่ ด้านระยะเวลาในการจัดประชุม และด้านบุคลากร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดประชุมของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 มีอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ เครื่องเสียง คอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์อื่นใดที่จำเป็นต่อการจัดประชุมอย่างเหมาะสม ตลอดจนความพร้อมในการทรัพยากร เช่น แก้วน้ำ โต๊ะ จอภาพ เป็นต้น สอดคล้องกับ วิไลวรรณ อิศรเดช (2562) ดำเนินการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดประชุมมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการประชุมสภาตามความมุ่งหมายของสภามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการประชุมสภามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ก่อนการประชุมสภามหาวิทยาลัย ต้องมีการเตรียมการก่อนการประชุม

อย่างละเอียด มีการวางแผนสำหรับการประชุม ควรคำนึงถึงความสำคัญของหัวข้อเรื่องที่จะพิจารณาและความพร้อมของกรรมการในที่ประชุม เป็นต้น

2. ลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความสนใจของสถาบันการอาชีวศึกษาในการจัดประชุมองค์กร สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 แตกต่างกัน ดังนี้ เพศ อายุ การศึกษา และประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน มีความสนใจในการจัดประชุมองค์กร สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 แตกต่างกัน ในด้านสถานที่ ด้านระยะเวลาในการจัดประชุม และด้านกระบวนการ เนื่องจากการจัดการสถานที่จัดงานให้ความสำคัญไปที่การจัดการมาตรฐานสถานที่จัดงานเชิงกลยุทธ์ เพื่อให้องค์กรสามารถพัฒนาให้เกิด ความยั่งยืนมีประสิทธิภาพ สอดคล้องการศึกษาของ วัชรกร มยุรี และเกตุศิริ เจริญวิศาล (2562) ซึ่งได้ทำการศึกษา แนวคิดการจัดการสถานที่จัดงานไม่เชิงกลยุทธ์ โดยเน้นที่ประเทศไทย พบว่า บทบาท และความสำคัญของการนำกลยุทธ์เข้ามาช่วยในเรื่องของการจัดการ ลักษณะของสถานที่จัดงานไม่เชิง ขั้นตอนการจัดการสถานที่ การกำหนดกลยุทธ์การจัดการ มีการวางกลยุทธ์ในระดับ องค์กร กลยุทธ์ระดับธุรกิจ และกลยุทธ์ระดับปฏิบัติการ สอดคล้องกับหทัยรัตน์ พิมพ์อุบล (2564) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการห้องประชุม สัมมนาของโรงแรมในเขต กรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อบริการห้องประชุม สัมมนาของโรงแรมในเขตกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

3. แนวทางการจัดประชุมองค์กรสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

3.1 การเลือกสถานที่ในการจัดประชุมของสถาบันการอาชีวศึกษา ควรมีการเลือกสถานที่ที่สะดวกต่อการเดินทาง เพราะจะช่วยให้ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถมาถึงสถานที่ได้อย่างสะดวกและประหยัดเวลา สอดคล้องกับวีระยุทธ เศรษฐเสถียร (2560) การเข้าถึงสถานที่จัดประชุมต้องประกอบด้วย การขนส่งสาธารณะในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งระยะเดินทางจากสถานที่จัดประชุมไปยังร้านอาหาร การซื้อปิ้ง สถานที่ท่องเที่ยว ต้องมีความสะดวกแก่ผู้เข้าร่วมประชุมนอกจากนั้น สถานที่ ที่ตั้งควรเข้าถึงได้อย่างเร็วและสะดวกสบาย มีความคุ้มค่า และสอดคล้องกับศิริประภา บำรุงวัตร และปรียาวิดี ผลอเนก (2560) ซึ่งพบว่า คุณภาพบริการของสถานที่จัดประชุม เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำ โดยเฉพาะปัจจัยที่ทำให้ลูกค้ามีการรับรู้ในด้านความน่าเชื่อถือของสถานที่

3.2 พิธีการ กำหนดการ และระยะเวลาในการจัดประชุมของสถาบันการอาชีวศึกษา ควรมีการตรวจสอบว่าสถาบันมีพิธีการการประชุมที่เป็นระเบียบและมีความชัดเจนหรือไม่ เพราะว่าการมีพิธีที่เหมาะสม รวมถึงการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประชุม การกำหนดหัวข้อการประชุม การกำหนดเวลาที่เหมาะสมสำหรับการประชุมแต่ละครั้ง และการกำหนดบันทึกของการประชุม จะทำให้การประชุมดำเนินไปได้ด้วยดีและมีประสิทธิผล

3.3 การอำนวยความสะดวกให้กับผู้เข้าร่วมการประชุม ควรมีการบริการอาหารและเครื่องดื่มที่มีคุณภาพและเป็นอาหารที่เหมาะสม เพราะผู้เข้าร่วมประชุมจะได้รู้สึกผ่อนคลายและไม่ตึงเครียดสามารถ มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุม สอดคล้องกับ ธิดา สิริสิงห (2546) การบริการอาหารและเครื่องดื่ม เป็นการบริการอาหารและเครื่องดื่มสำหรับผู้เข้าร่วมการประชุม โดยอาจรวมทั้งอาหารหลักและอาหารว่าง สถานที่สำหรับบริการอาหารและเครื่องดื่มแก่ผู้เข้าร่วมประชุมอาจจัดในห้องอาหาร โดยเฉพาะห้องอาหารที่ดัดแปลงจากห้องประชุมหรือร้านอาหาร หรือศูนย์อาหาร หรือเป็นโต๊ะบริการแบบบาร์ ต้องคำนึงถึงผู้เข้าร่วมประชุมเป็นสำคัญ โดยเลือกให้เหมาะสม สะอาด และถูกหลักอนามัย ควรจัดให้ความหลากหลายให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้มีโอกาสเลือก และในเวลาเดียวกันต้องจัดอาหารพิเศษสำหรับผู้ที่มีความจำเป็น

3.4 การกำหนดงบประมาณที่ใช้ในการจัดประชุมของสถาบันการอาชีวศึกษา ควรพิจารณาจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมและระยะเวลาของประชุมเพื่อกำหนดงบประมาณที่เหมาะสม เพราะการกำหนดงบประมาณเป็นการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายและวางแผนงบประมาณของหน่วยงานได้อย่างเหมาะสมตามภารกิจต่างๆ ที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับแพรวพรรณ ตรีชั้น (2552) ด้านงบประมาณ เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากในการจัด ประชุมสัมมนาในแต่ละครั้งต้องมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้น แต่จำนวนค่าใช้จ่ายจะมากจะน้อยขึ้นอยู่กับรูปแบบ ของการจัดและการควบคุมให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ เพื่อให้การประมาณค่าใช้จ่ายในการจัด ประชุมสัมมนาอยู่ในภาวะที่เพียงพอ คณะผู้จัดต้องเตรียมการในส่วนของงบประมาณ

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

การศึกษาความสนใจของสถาบันการอาชีวศึกษาในการจัดประชุมองค์กรสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 สามารถนำเสนอแนวทางการจัดประชุมองค์กรสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ดังนี้

ภาพประกอบ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ความสนใจของสถาบันการอาชีวศึกษาในการจัดประชุมองค์กร สถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ในด้านรูปแบบการประชุมที่เป็นการประชุมเชิงวิชาการของสถาบันที่มีตัวแทนกระทรวงศึกษาธิการมาเป็นประธานเข้าร่วมเปิดงาน ซึ่งควรจัดในรูปแบบการประชุมออนไลน์เพื่อเพิ่มความสะดวกสบายที่บุคลากรทุกคนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้กันอย่างพร้อมเพรียง โดยกำหนดให้ในวันที่มีการจัดประชุมองค์กร สถาบันการอาชีวศึกษา นั้นเป็นวันหยุดของสถาบันเพื่อบุคลากรจะได้ไม่ต้องกังวลเรื่องภาระหน้าที่งานที่ต้องปฏิบัติและพร้อมที่จะเข้าร่วมในการประชุมดังกล่าว อย่างไรก็ตามงบประมาณในการ

จัดการประชุมเป็นเรื่องสำคัญและเป็นข้อจำกัดที่พบในการศึกษาครั้งนี้ ดังนั้น การวางแผนในการจัดตั้งงบประมาณเป็นรายปีเพื่อใช้ในการจัดการประชุมของสถาบันควรมีการเร่งดำเนินการเพื่อจัดทำให้ครบครันในแต่ละปีงบประมาณ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานหรือผู้เกี่ยวข้อง

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ควรให้ความสนใจต่อการจัดประชุมองค์กร โดยการกำหนดนโยบายอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกันส่งผลให้การจัดการประชุมบรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน

2.2 ครูและบุคลากรสถานศึกษาในสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 มีการติดตามและประเมินผลการจัดประชุมองค์กร เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาการบริหารทรัพยากรในการจัดประชุมที่มีประสิทธิภาพ

2.3 ผู้เรียนในสถาบันการอาชีวศึกษาได้รับการพัฒนาทักษะเพื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพจากการร่วมกันจัดประชุมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นไปในทิศทางที่มุ่งเน้นประสิทธิภาพของสถานศึกษา

2.4 ภาคอุตสาหกรรม มีการจัดการกำลังคนในการปฏิบัติงานที่มีความรู้ทักษะและความสามารถในการปฏิบัติงานในอนาคตต่อไป

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับความสนใจของสถาบันการอาชีวศึกษาในการจัดประชุมองค์กร สถาบันการอาชีวศึกษาอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพิ่มเติมจากสถานศึกษาในบริบทที่ต่างกัน

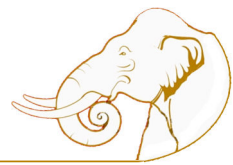
3.2 ควรศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดประชุมองค์กรของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีประสิทธิผล เพื่อให้ได้รูปแบบสำหรับการจัดประชุมองค์กรที่ก่อให้เกิดประสิทธิผล และได้มาตรฐาน

เอกสารอ้างอิง

- ฉัตรวดี ศิริอนันต์. (2561). การเปรียบเทียบความสามารถในการฟัง-พูด และความสนใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎี พหุปัญญากับการสอนแบบเดิม. ปรินญานินพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทศพร แสงสว่าง. (2564). การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีการเรียนรู้เพื่ออาชีวศึกษา. วารสารครูศาสตร์อุตสาหกรรม, 20(2).
- ธิดา สิริสิงห. (2546). การจัดการธุรกิจการจัดประชุม. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- นิติพงศ์ ไกรยวงศ์. (2564). ผลของสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้แบบไร้ขอบเขตที่เน้นการเรียนรู้แบบมีความหมาย เพื่อส่งเสริมการถ่ายโยงความรู้และการรู้ดิจิทัลสำหรับผู้เรียนอาชีวศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 44(3): 36-45.
- บุเรศ แป้นโคตร. (2564). การศึกษาศักยภาพของธุรกิจการจัดประชุมในจังหวัดนครพนม เพื่อเตรียมความพร้อม ในการเป็น MICE City ของประเทศไทย. *วารสารวิชาการเทคโนโลยีการจัดการ*, 3(2): 15-31.
- ปรัชญนันท์ นิลสุข. (2560). การประเมินเว็บช่วยสอน. *วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา*, 12(34): 1-10.
- แพรวพรรณ ตรีชั้น. (2552). ประสิทธิภาพของการเรียนออนไลน์ จากสมรรถนะผู้สอนและการวัด ประเมินผล กรณีศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. *วารสารวิชาการ สังคมศาสตร์เครือข่ายวิจัยประชาชื่น*, 3(2): 2-13.
- มุจลินท์ ม่วงยาน. (2561). ปัจจัยความสนใจที่มีอิทธิพลต่อการเลือกกิจกรรมเสริมประสบการณ์ต่างประเทศ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 5(1): 41-54.
- วัชรกร มยุรี เกิดศิริ เจริญวิศาล. (2562). การจัดการสถานที่จัดงานไมซ์ที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของ สถานที่จัดงานในประเทศไทยผ่านการจัดการเชิงกลยุทธ์และการจัดการความยั่งยืน. *วารสาร วิทยาลัยดุสิตธานี*, 14(2): 23-37.
- วราณี เมืองช้าง. (2563). การเสริมสร้างความสอดคล้องระหว่างความสนใจกับความต้องการประกอบอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยใช้กิจกรรมแนะแนว. *คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ*.
- วิไลวรรณ อิศรเดช. (2562). การพัฒนารูปแบบการจัดประชุมมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการประชุมสภาตามความมุ่ง หมายของสภามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยา เชียงใหม่*, 4(1): 1-20.
- วีระยุทธ เศรษฐเสถียร. (2560). ศักยภาพและความพร้อมของเมืองเชียงใหม่กับธุรกิจการจัดประชุมไมซ์. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 8(1): 119-129.
- สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3. (2566). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2566. มหาสารคาม: สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2564). แนวทางการปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ตาม ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สุชาติ พงศ์พรหม. (2560). การกระตุ้นความสนใจของนักศึกษาในการพัฒนาซอฟต์แวร์โดย Test-driven Development. *วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*.
- แสงเทียน เณริวัฒน์. (2560). การพัฒนาความสามารถในการอ่านและความสนใจในการเรียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กระบวนการสอนอ่านแบบ SQ4R. *วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.

หทัยรัตน์ พิมพ์อุบล. (2564). ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการห้องประชุมสัมมนาของโรงแรม ในเขต กรุงเทพมหานคร. งานวิจัย คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Certified Meeting Professional. (2012). CIC Successful Meeting. <https://www.successfulmeetings.com/news/industry/cic-introduces-revised-cmp-standards>.

International Association of Professional Congress Organizers. (2011). IAPCO Meeting Quality. <https://www.iapco.org/>.

**ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้อง
ของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดอุดรธานี**
**Factors Related to Correct Application of Value Added Tax of Small
and Medium Size Enterprises (SMEs) in Udon Thani Province**

วิมลรัตน์ สุขเสริม¹, ทดมัล แสงสว่าง²

Wimonrat Suksoem¹, Tadtamon Sangsawang²,

¹⁻²คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

¹⁻²Faculty of Business Administration, Northeastern University

Email: wimonrath6559@gmail.com¹, Email: todtamon_ts@hotmail.com²

Received : October 2, 2024;

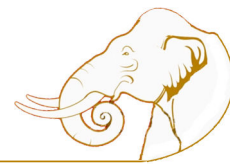
Revised : March 8, 2025;

Accepted : March 14, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้องของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดอุดรธานี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 138 ราย เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน (Pearson's correlation) ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร คือ จำนวนเจ้าหน้าที่ที่เพียงพอต่อการให้บริการ มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการและระบบการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มที่มีประสิทธิภาพ มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปัจจัยด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากร พบว่า การปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากร มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และรายได้เฉลี่ยต่อปีของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้อง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : ภาษีมูลค่าเพิ่ม; ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม; การปฏิบัติภาษี

Abstract

This quantitative research aimed to study the factors related to the correct value-added tax (VAT) compliance of small and medium size enterprises in Udon Thani Province. Data were collected from 138 SME entrepreneurs using questionnaires and analyzed using descriptive and inferential statistics (Pearson correlation). The study results found that the factor of tax officer aspect, namely the number of officers sufficient to provide services, was significantly related to correct VAT practices at a statistical level of 0.05. Environmental factors aspect, including the use of information technology in VAT collection, were significantly related to correct VAT practices at a statistical level of 0.01, Knowledge and understanding of VAT collection policies of entrepreneurs and efficient VAT collection systems were significantly related to correct VAT practices at a statistical level of 0.05. And the factor of taxpayers aspect found that compliance with the criteria of taxpayers is significantly related to correct VAT practices at a statistical level of 0.01, and the average annual income of medium and small business operators is significantly related to correct VAT practices at a statistical level of 0.05.

Keywords : Value-added Tax; Small and Medium Enterprises; Tax Compliance

บทนำ

ปัจจุบันวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs : Small and Medium Enterprise) คือ หน่วยธุรกิจที่มีจำนวนมากที่สุดของประเทศ รองรับและก่อให้เกิดการจ้างงานเป็นจำนวนมาก เมื่อ SMEs มีความเข้มแข็งสามารถแข่งขันได้ ทำให้มีปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและการพัฒนา SMEs มาอย่างต่อเนื่อง โดยมีความพยายามที่จะเร่งพัฒนา SMEs ไทยให้มีความสามารถเท่าเทียมกับ SMEs ของประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งโดยรวมแล้ว การดำเนินการดังกล่าวได้ช่วยให้ SMEs ไทย มีความก้าวหน้าขึ้นมาในระดับหนึ่ง ธุรกิจ SMEs แบ่งกลุ่มโดยใช้เกณฑ์จำนวนการจ้างงานหรือรายได้รวม แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ วิสาหกิจรายย่อย (Micro) วิสาหกิจขนาดย่อม (Small) และวิสาหกิจขนาดกลาง (Medium)

ตามโครงสร้าง SMEs พ.ศ. 2562 ประเทศไทยมีวิสาหกิจหรือกิจการเพียง 3,119,738 รายทั่วประเทศซึ่งในจำนวนนี้คือ SMEs มากถึงร้อยละ 99.5 จึงนับได้ว่า SMEs เป็นหน่วยธุรกิจที่มีจำนวนมากที่สุดของประเทศ โดยวิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise) ซึ่งเป็นขนาดกิจการที่เล็กที่สุดนั้นมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.80 รองลงมา คือ วิสาหกิจขนาดย่อม (Small Enterprise) ร้อยละ 13.30 และวิสาหกิจขนาดกลาง (Medium Enterprise) มีจำนวนน้อยที่สุด เพียงร้อยละ 1.4 จากจำนวนวิสาหกิจ

ทั้งหมด (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.), 2565) การพัฒนาความเข้มแข็งให้กับธุรกิจ SMEs นั้นถือได้ว่าเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 โดยมีเป้าหมายเพื่อการยกระดับเศรษฐกิจหรือรายได้ต่อหัวของประชาชนในประเทศไทย แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2564-2565 สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศ ด้านเศรษฐกิจ (พ.ศ. 2564-2565) คือ การดำเนินการเพื่อเสริมสร้างศักยภาพผู้ประกอบการโดยกำหนดให้มีอุตสาหกรรมที่ให้ความสำคัญเป็นพิเศษ ให้การส่งเสริม SMEs ให้นำเทคโนโลยี ดิจิทัล และนวัตกรรม มาประยุกต์ใช้ การพัฒนาช่องทางการตลาดทั้งในและต่างประเทศ การให้ความสำคัญกับความพร้อมของ ศูนย์บ่มเพาะเพื่อให้สามารถตอบสนองและรองรับความต้องการของ SMEs ได้อย่างเพียงพอรวมถึง ความพยายามในการปรับปรุงแก้ไข กฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจมากยิ่งขึ้น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

จากการกำหนดลักษณะของวิสาหกิจ การสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาขีดความสามารถ SMEs ที่เป็น นโยบายด้านเศรษฐกิจของประเทศ การใช้นโยบายการคลัง มาตรการการจัดเก็บภาษี นโยบายการเงิน ในด้านดอกเบี้ย รายได้หลักของประเทศไทยเกิดจากการจัดเก็บภาษีอากร (Tax Revenue) ซึ่งรายได้ จากภาษีอากรแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบย่อย คือ 1) ภาษีทางตรง คือ ภาษีที่จัดเก็บจากรายได้และทรัพย์สิน ต่าง ๆ โดยไม่สามารถผลักภาระภาษีไปที่ผู้อื่น เช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีเงิน ได้ปิโตรเลียม 2) ภาษีทางอ้อม คือ ภาษีที่จัดเก็บจากผู้บริโภค ซึ่งเป็นการผลักภาระทั้งหมดหรือบางส่วน ให้กับผู้ซื้อหรือผู้บริโภค เป็นผู้รับภาระภาษีแทนผู้ขาย เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT 7%) ภาษีธุรกิจเฉพาะ อากรแสตมป์ ภาษีสรรพสามิต (สินค้าฟุ่มเฟือย) ภาษีศุลกากร (นำเข้า-ส่งออก) ปีงบประมาณ 2565 อันดับ การจัดเก็บรายได้ภาษีของกรมสรรพากรประกอบด้วย 1) ภาษีมูลค่าเพิ่ม จำนวน 450,233.47 ล้านบาท 2) ภาษีเงินได้นิติบุคคล จำนวน 178,696.25 ล้านบาท 3) ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำนวน 181,907.47 ล้านบาท 4) ภาษีเงินได้ปิโตรเลียม จำนวน 3,845.93 ล้านบาท 5) ภาษีธุรกิจเฉพาะ 28,164.28 ล้านบาท (สำนักพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร.), 2565)

ภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Tax หรือ VAT) เป็นภาษี 1 ใน 5 ประเภทที่รัฐบาลเรียกเก็บเพื่อนำรายได้เข้าประเทศ ภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นภาษีทางอ้อมที่รัฐบาลเรียกเก็บจากมูลค่าส่วนที่เพิ่มขึ้นในแต่ละ ขั้นตอนการผลิตสินค้าหรือบริการ และการจำหน่ายสินค้าหรือบริการชนิดต่าง ๆ ขั้นตอนการชำระ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ผู้ประกอบการจะทำหน้าที่เก็บจากลูกค้า แล้วนำภาษีมูลค่าเพิ่มไปชำระให้แก่รัฐบาล ภาษีมูลค่าเพิ่ม เก็บจากการขายสินค้าและบริการของผู้ผลิตสินค้า หรือผู้บริการ ผู้นำเข้า โดยจัดเก็บเฉพาะ มูลค่าที่เพิ่มขึ้น การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มมีขอบเขตกว้างขวาง และครอบคลุมทุกขั้นตอนในการผลิต การจำหน่ายและให้บริการ รวมถึงเก็บจากมูลค่าส่วนที่เพิ่มขึ้นจากคนทำธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการ ประเภทต่าง ๆ โดยผู้ที่มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่มคือ ผู้ประกอบการ และผู้นำเข้า ซึ่งรวมไปถึงผู้ผลิต ผู้ให้บริการผู้ขายส่ง ผู้ขายปลีก ส่งออก ผู้นำเข้า ซึ่งมีรายได้ต่อปีตั้งแต่ 1,800,000 บาทขึ้นไป ไม่ว่าจะเป็น บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ซึ่งเรียกเก็บจากผู้บริโภคที่เป็นผู้ซื้อสินค้าทั้งที่ผลิตในประเทศและต่างประเทศ

หรือเป็นผู้ให้บริการคนสุดท้าย ผู้ประกอบการที่ไม่ใช่ผู้บริโภคนสุดท้ายจะจ่ายภาษีซื้อ 7% ในตอนซื้อสินค้า และเรียกเก็บภาษีขาย 7% ในตอนขายสินค้า (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2566)

จังหวัดอุดรธานีมีจำนวนผู้ประกอบการ ในปี 2565 ทั้งสิ้น 46,014 ราย โดยมีผู้ประกอบการที่ลงทะเบียน SMEs เป็นสมาชิก SMEs และจดทะเบียนทั้งสิ้น 37,469 ราย คิดเป็นร้อยละ 81.43 (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.), 2565) ผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs สามารถดำเนินธุรกิจได้ในรูปแบบต่าง มีทั้งขายปลีก ขายส่ง นำเข้า ส่งออก ทั้งในประเทศและต่างประเทศ หรือมีการดำเนินธุรกิจในลักษณะสัญญาฝากขายซึ่งผู้ประกอบการ SMEs ที่อยู่ในฐานะผู้ขายจะมีการส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้รับฝากขายเพื่อดำเนินการขายสินค้าให้ และความรับผิดชอบด้านภาษีมูลค่าเพิ่มเกิดขึ้นกับผู้ขายหรือผู้รับฝากขายที่ได้รับสินค้าไปฝากขาย ซึ่งเรียกว่า จุดความรับผิดชอบ (Tax Point) (เกรวีแสงสาคร, 2565) ซึ่งผู้ประกอบการ SMEs ส่วนใหญ่ขาดความรู้ในเรื่องความรับผิดชอบด้านภาษีที่เกิดขึ้นในการจำหน่ายสินค้า หรือผู้ประกอบการ SMEs บางส่วนอาจหลีกเลี่ยงภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยไม่ทำการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มถึงแม้จะมีรายได้เกิน 1.8 ล้านบาทต่อปี ซึ่งหากผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ที่มีรายได้เกิน 1.8 ล้านบาทต่อปี จะต้องดำเนินการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มและมีความรับผิดชอบในด้านภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยจัดทำรายงานภาษีซื้อ ภาษีขาย รวมถึงรายงานสินค้าและวัตถุดิบ เพื่อรายงานให้สรรพากรได้รับทราบและนำส่งภาษีจากรายงานภาษีขาย และภาษีซื้อในทุกวันสิ้นเดือน การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มจะพบมากจากผู้ประกอบการที่มีความคิดในการหนีภาษี หรือต้องการลดค่าใช้จ่ายของตนเองเพื่อเพิ่มศักยภาพของธุรกิจตนเองด้วยความไม่ชอบด้วยกฎหมาย รวมถึงผู้ประกอบการที่จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม ยังใช้วิธีการเลี่ยงภาษีในรูปแบบการเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มมาแล้ว แต่ไม่นำส่งให้แก่หน่วยงานจัดเก็บภาษีเพราะต้องการลดค่าภาษีที่ชำระให้น้อยลงด้วยการยื่นแบบแสดงรายการภาษีไม่ครบถ้วนส่งผลให้ยอดแสดงรายงานภาษีไม่ถูกต้อง (ธัญญา ธนะโสธร, 2564)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้องของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดอุดรธานี ทั้งนี้เพื่อทราบถึงปัจจัยที่ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในจังหวัดอุดรธานีปฏิบัติด้านภาษีมูลค่าเพิ่มได้ถูกต้องตามหลักการภาษีอากรที่ดี รวมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติด้านภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในจังหวัดอุดรธานี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้องของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดอุดรธานี

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้องของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดอุดรธานี
2. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่และผู้เสียภาษีอากร มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้องของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดอุดรธานี
3. ปัจจัยด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากร มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้องของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดอุดรธานี

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม

ภาษีถือเป็นรายได้หลักของรัฐบาล เนื่องจากประสิทธิภาพของการจัดเก็บจะส่งผลต่อระดับรายได้ การบริโภค การลงทุน การนำเข้าและการส่งออก รวมทั้งส่งผลต่อเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของประเทศ ภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value-added Tax: VAT) เป็นระบบภาษีประเภทหนึ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้บริโภคโดยตรง มีฐานภาษีจากการบริโภค กล่าวคือ ภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นการจัดเก็บตั้งแต่กระบวนการผลิตไปจนถึงการค้าส่งไปจนถึงการค้าปลีก ส่งผลให้ฐานการจัดเก็บกว้างเนื่องจากจัดเก็บได้หลายระดับ ถือเป็นภาษีที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการเพิ่มรายได้ให้กับรัฐบาล นอกจากนี้ ภาษีมูลค่าเพิ่มยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมกลไกของตลาดการค้าในประเทศและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศ

ภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นภาษีทางอ้อม (Indirect Tax) ซึ่งไม่ได้เรียกเก็บโดยตรงจากผู้บริโภค แต่เรียกเก็บภาษีผ่านทางผู้ประกอบการที่เป็นผู้ขายสินค้าหรือเป็นผู้ให้บริการ เป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยผู้ประกอบการมีสิทธิในการผลักภาระภาษีมูลค่าเพิ่มไปยังผู้บริโภคในกรณีที่ขายสินค้าหรือให้บริการ ดังจะเห็นได้จากใบเสร็จที่เรียกเก็บค่าสินค้าหรือบริการ จะมีการระบุถึงยอดภาษีมูลค่าเพิ่มที่ผู้บริโภคต้องชำระเพิ่มจากค่าสินค้าหรือบริการอย่างชัดเจน ในบางกรณีภาษีมูลค่าเพิ่มอาจเป็นภาษีทางตรงได้ หากผู้บริโภคเป็นผู้นำสินค้าเข้าจากต่างประเทศด้วยตนเอง ซึ่งผู้บริโภคต้องดำเนินการด้านเอกสารตามระเบียบของกรมสรรพากรเพื่อเสียภาษีอากรขาเข้าและภาษีมูลค่าเพิ่มด้วยตนเอง ภาษีมูลค่าเพิ่มจัดเก็บจากมูลค่าส่วนเพิ่มของสินค้าหรือบริการในทุกขั้นตอนของการขายสินค้าหรือให้บริการเฉพาะส่วน

ที่ยังไม่ผ่านการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มมาก่อน ภาษีมูลค่าเพิ่มจึงได้ชื่อว่าเป็นภาษีที่จัดเก็บไม่ซ้ำซ้อน และมีความเป็นธรรมอย่างยิ่งสำหรับผู้ประกอบการแต่ละราย (ดิรัณภพ แพนประทุม, 2565)

แนวคิดและทฤษฎีการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้อง

การปฏิบัติตามกฎหมายทางภาษี (Tax Compliance) เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการที่ผู้เสียภาษีหรือเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีทำการชำระภาษีหรือจัดเก็บภาษีตามข้อกำหนดและกฎหมายที่กำหนดไว้ การปฏิบัติที่ถูกต้องนี้ส่งผลให้การดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดเก็บรายได้ เช่น กรมสรรพากร มีความสมบูรณ์และเป็นระบบ นอกจากนี้ การปฏิบัติตามกฎหมายทางภาษียังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาล และส่งเสริมความเป็นธรรมในระบบภาษี อีกทั้งยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ประเทศที่กำลังพัฒนาสามารถรับมือกับปัญหาทางเศรษฐกิจที่อาจส่งผลต่อการจัดเก็บรายได้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การประเมินช่องว่างของการปฏิบัติตามกฎหมายทางภาษี (Compliance Gap) ช่องว่างของการปฏิบัติตามกฎหมายทางภาษี หมายถึง ส่วนต่างระหว่างจำนวนเงินภาษีที่ได้รับการจัดเก็บในปัจจุบัน และจำนวนเงินภาษีที่ควรจะต้องจัดเก็บได้หากมีการปฏิบัติทางภาษีอย่างถูกต้องครบถ้วน การประเมินช่องว่างนี้เป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับผู้บริหารของหน่วยงานจัดเก็บรายได้ในการกำหนดนโยบายที่เสริมสร้างการปฏิบัติตามกฎหมายทางภาษีให้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น (ธีรภา ธีรรัตนสถิต, 2560; อ่างถึงใน ธนัญญา ธนะโสธร, 2564)

การปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้อง หมายถึง การปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) อย่างถูกต้องและครบถ้วน ทั้งในด้านการคำนวณ การเก็บ การยื่น และการชำระภาษีมูลค่าเพิ่ม รวมถึงการจัดทำและเก็บรักษาเอกสารที่เกี่ยวข้องตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อป้องกันความผิดพลาดหรือการถูกปรับทางกฎหมาย การปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้องมีองค์ประกอบสำคัญ คือ 1) จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม : ผู้ประกอบการที่มีรายได้เกินเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดจะต้องจดทะเบียนเพื่อขอมีหมายเลขผู้เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT registration) กับกรมสรรพากร 2) ออกใบกำกับภาษี ผู้ประกอบการที่จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มจะต้องออกใบกำกับภาษีทุกครั้งเมื่อมีการขายสินค้า หรือให้บริการ โดยใบกำกับภาษีต้องมีรายละเอียดครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด เช่น หมายเลขผู้เสียภาษี, ชื่อและที่อยู่ของผู้ขายและผู้ซื้อ, รายละเอียดสินค้า/บริการ, จำนวนเงิน, และอัตราภาษี 3) คำนวณและเก็บภาษี ผู้ประกอบการจะต้องคำนวณและเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มจากการขายสินค้า หรือให้บริการในอัตราที่กฎหมายกำหนด (เช่น 7% ในประเทศไทย) แล้วนำส่งภาษีที่เก็บได้ให้กับกรมสรรพากร 4) ยื่นแบบภาษีมูลค่าเพิ่ม ผู้ประกอบการต้องยื่นแบบภาษีมูลค่าเพิ่ม (แบบ ภ.พ.30) ทุกเดือน โดยระบุ ยอดขาย, ยอดซื้อ, และยอดภาษีมูลค่าเพิ่มที่ต้องชำระ พร้อมทั้งนำส่งภาษีที่คำนวณได้ให้กับกรมสรรพากรภายในเวลาที่กำหนด 5) การเก็บรักษาเอกสาร: ผู้ประกอบการต้องเก็บรักษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาษีมูลค่าเพิ่ม เช่น ใบกำกับภาษี, ใบเสร็จรับเงิน, และรายงานภาษีซื้อ/ขาย ไว้ตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด (เช่น 5 ปี) เพื่อเป็นหลักฐานในการตรวจสอบทางภาษี (กรมสรรพากร, 2564)

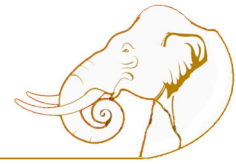
จากที่กล่าวมานั้นสรุปได้ว่า ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม SMEs ต้องทำการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มเมื่อมีรายได้ถึงเกณฑ์กรมสรรพากรกำหนด มีหน้าที่ต้องจัดทำรายงานประเภทต่าง ๆ ได้แก่ จัดทำรายงานภาษีขาย จัดทำรายงานภาษีซื้อ จัดทำรายงานสินค้าและวัตถุดิบ เพื่อประโยชน์ในการบันทึกจำนวนภาษีขายของกิจการที่เรียกเก็บจากลูกค้าในแต่ละเดือนภาษี ภาษีขายที่เกิดขึ้นในเดือนใดก็เป็นภาษีขายของเดือนนั้น ผู้ประกอบกิจการขายสินค้ามีหน้าที่จัดทำรายงานนี้ เพื่อแสดงปริมาณสินค้าและวัตถุดิบที่ผู้ประกอบการจดทะเบียนมีอยู่ได้ทำการจำหน่ายไป เนื่องจากการขายสินค้าหรือการผลิต ผู้ประกอบกิจการให้บริการไม่ต้องจัดทำรายงาน

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้อง ด้านเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร

เจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร หมายถึง เจ้าพนักงานประเมิน ซึ่งเป็นบุคคลหรือคณะบุคคล ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง เป็นข้าราชการพลเรือนสามัญตั้งแต่ระดับ 3 ขึ้นไป สังกัดกรมศุลกากรหรือกรมสรรพสามิต เฉพาะกรณีที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มที่เกี่ยวข้องกับกรมสรรพากรหรือกรมสรรพสามิต โดยให้เป็นเจ้าพนักงานประเมินตามมาตรา 16 แห่งประมวลรัษฎากร สำหรับการรับคำอุทธรณ์และคัดค้านการประเมินภาษีอากร (กศก.171) กรณีอุทธรณ์คัดค้านการประเมินภาษีมูลค่าเพิ่มที่กรมศุลกากรประเมิน โดยมีหน้าที่ให้บริการและการให้คำปรึกษาแก่ผู้เสียภาษี โดยให้คำแนะนำเกี่ยวกับการประเมินและเรียกเก็บภาษี ดำเนินตรวจสอบแบบแสดงรายการภาษี การตรวจสอบภาษี ตรวจสอบบัญชีและเอกสารของผู้เสียภาษี สอบถาม การอุทธรณ์และระงับข้อพิพาท ดำเนินการรับเรื่องร้องเรียนและอุทธรณ์ โดยบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรมีหลากหลายและครอบคลุม กระบวนการจัดเก็บภาษีทั้งหมด โดยสรุปได้ดังนี้ กฎหมายภาษีและขั้นตอนการปฏิบัติ ช่วยเหลือในการกรอกแบบแสดงรายการภาษี ตอบข้อซักถามและให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภาษีรวมถึงการออกหนังสือรับรองต่าง ๆ เช่น หนังสือรับรองการหักภาษี ณ ที่จ่าย และเอกสารประกอบประเมินภาษีที่ต้องชำระออกไปแจ้งหนี้ภาษีและติดตามการชำระภาษีรวมถึงดำเนินการตามกฎหมายกับผู้ที่ไม่ชำระภาษี ข้อมูลจากผู้เสียภาษีเพื่อดำเนินการประเมินภาษีเพิ่มเติมหากพบการหลีกเลี่ยงหรือการชำระภาษีไม่ถูกต้อง การวางแผนและวิเคราะห์ภาษีวิเคราะห์ข้อมูลและแนวโน้มทางภาษีจากผู้เสียภาษี พิจารณาและตัดสินข้อพิพาททางภาษีและดำเนินการตามขั้นตอนทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง วางแผนและพัฒนาระบบการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในปัจจุบันมีประสิทธิภาพเพื่อประเมินผลกระทบของนโยบายภาษี

ด้านสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่และผู้เสียภาษีอากร

สภาพแวดล้อมของเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรและผู้เสียภาษีอากรมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีโดยรวม ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับการเสียภาษีให้แก่ประชาชนผู้เสียภาษีมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีในระดับท้องถิ่น เช่น ในองค์การบริหารส่วนตำบลสามสวน อำเภอแกลง จังหวัดชัยภูมิ การประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพช่วยให้ประชาชนรับทราบข้อมูลที่จำเป็นและปฏิบัติตามกฎหมายภาษีได้อย่างถูกต้องและตรงเวลา นอกจากนี้

การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น คอมพิวเตอร์และระบบอินเทอร์เน็ต เข้ามาให้บริการแก่ผู้เสียภาษีอากร รวมถึงการจัดเตรียมสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอและเหมาะสมในสถานที่ราชการ มีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี งานวิจัยในพื้นที่ของสำนักงานสรรพากรภาค 6 และองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอท่ายาง พบว่า การจัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่สะดวกสบายและมีข้อมูลที่ชัดเจนสำหรับผู้เสียภาษีช่วยให้การให้บริการเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้การปรับปรุงสภาพแวดล้อมการทำงานและการบริการที่ดีมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับความสำเร็จในการจัดเก็บภาษีในภาพรวม ส่งผลให้กระบวนการจัดเก็บภาษีมีความราบรื่นและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากร

การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มจากผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs โดยส่วนใหญ่เก็บจากการขายสินค้า หรือการให้บริการในประเทศ การนำเข้าสินค้า ปัจจุบันผู้ประกอบการต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มร้อยละ 7 ผู้ประกอบการที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มจากการขายสินค้าในราชอาณาจักร การให้บริการในราชอาณาจักรโดยผู้ประกอบการรวมถึงการให้บริการที่ทำในต่างประเทศ และได้มีการใช้บริการนั้นในราชอาณาจักร (เช่น การให้บริการแพลตฟอร์มโฆษณาออนไลน์จากบริษัทต่างประเทศที่ใช้ในไทย) และบริการที่ได้ทำในราชอาณาจักรแต่ใช้บริการจริงเกิดขึ้นในต่างประเทศ เช่น รับจ้างเขียนซอฟต์แวร์ให้บริษัทต่างชาติไปใช้ในต่างประเทศ การนำเข้าสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร โดยผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มยื่นจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม ตามขั้นตอน คือ 1) ยื่นคำขอจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม (ภ.พ. 01) ก่อนวันเริ่มประกอบกิจการ หรือภายใน 30 วัน นับแต่วันที่มียรายได้เกิน 1.8 ล้านบาท/ปี (ผู้ประกอบการที่มีรายได้ไม่เกิน 1.8 ล้านบาท/ปี ได้รับยกเว้นแต่มีสิทธิแจ้งขอจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม) 2) ผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มจัดทำใบกำกับภาษีและสำเนาใบกำกับภาษี สำหรับการขายสินค้าหรือการให้บริการทุกครั้ง แล้วส่งมอบต้นฉบับใบกำกับภาษีแก่ผู้ซื้อสินค้าหรือผู้รับบริการ เก็บรักษาสำเนาใบกำกับภาษี ณ สถานประกอบการเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี 3) ผู้ประกอบการต้องจัดทำรายงานภาษีมูลค่าเพิ่ม ได้แก่ รายงานภาษีขาย รายงานภาษีซื้อ และรายงานสินค้าและวัตถุดิบ 4) ผู้ประกอบการต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษีมูลค่าเพิ่ม (ภ.พ.30) พร้อมกับชำระภาษี (ถ้ามี) ผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มต้องดำเนินการ โดยยื่นแบบแสดงรายการภาษีมูลค่าเพิ่ม (ภ.พ.30) เป็นประจำทุกเดือนภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป หรือยื่นผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต [www.rd.go.th] ได้รับสิทธิขยเวลาการยื่นแบบอีก 8 วัน ทั้งนี้ ไม่ว่าจะมียาชีมูลค่าเพิ่มต้องเสียหรือไม่ก็ตาม อัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม อัตราภาษีร้อยละ 10 สำหรับการประกอบกิจการ การขายสินค้า การให้บริการ และการนำเข้า ปัจจุบันจัดเก็บอัตราภาษี ร้อยละ 7 ตามพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการลดอัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม (ฉบับที่ 724) พ.ศ. 2564 (กรมสรรพากร, 2564)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ประกอบการในจังหวัดอุดรธานีที่ขึ้นทะเบียนธุรกิจ SMEs จำนวน 37,469 ราย (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.), 2565)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ประกอบการในจังหวัดอุดรธานีที่ขึ้นทะเบียนธุรกิจ SMEs จำนวน 138 ราย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*Power ที่ระดับนัยสำคัญที่ต้องการ (0.05) และสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) เพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามลักษณะส่วนบุคคลของกิจการและความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม จำนวน 4 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวกับการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม ที่ถูกต้อง เป็นคำถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ ตามมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Rating Scale) การวัดระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 13 ข้อ

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการและคำถามแบบปลายเปิด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผลการหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน พบว่า แบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ตั้งแต่ 0.66–1.00 และนำเครื่องมือวิจัยไปทดลองใช้กับผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำผลมาคำนวณเพื่อหาความเชื่อมั่น ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่า แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น (α) เท่ากับ 0.853

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้

3.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 138 ราย ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์โดยใช้ Google form ส่งลิงค์แบบสอบถามให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดอุดรธานี ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น e-mail, line ส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่ออำนวยความสะดวกในการตอบแบบสอบถามให้แก่ผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลผ่านทาง Google form ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของแบบสอบถามทันทีที่ได้รับแบบสอบถามคืนจากผู้ตอบแบบสอบถามทุกรายก่อนนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามได้ครบทั้ง 138 ราย คิดเป็นร้อยละ 100

3.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร วารสาร ตำรา คู่มือ บทความวิชาการ วิทยานิพนธ์ และเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ และอ้างอิงประกอบการอภิปรายผลการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 138 ราย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดำเนินการดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้องของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดอุดรธานี นำเสนอผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้องของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม ปรากฏดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับ

ภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้องของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดอุดรธานี โดยรวมและรายด้าน

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับ ภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้อง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร	4.36	0.54	มากที่สุด
2. ด้านสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่และ ผู้เสียภาษีอากร	4.45	0.49	มากที่สุด
3. ด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากร	3.93	0.58	มาก
4. ด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้อง	4.37	0.51	มากที่สุด
โดยรวม	4.28	0.31	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้องของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = 0.31) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้องของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดอุดรธานี อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านสภาพแวดล้อม

ที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรและผู้เสียภาษีอากรที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรและผู้เสียภาษี ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.49) รองลงมาคือ ด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้อง ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.51) และด้านเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.54) ตามลำดับ ส่วนด้านที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.58)

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้องของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดอุดรธานี

2.1 ผลการทดสอบสมมติฐาน ข้อที่ 1 ปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษี มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้องของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดอุดรธานี ปรากฏดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรกับความถูกต้องในการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดอุดรธานี

(N=138)

ปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรกับความถูกต้องในการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดอุดรธานี	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	sig
1. เจ้าหน้าที่สรรพากรมีความรู้ความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มในระดับใด	0.088	0.303
2. จำนวนเจ้าหน้าที่สรรพากรเพียงพอต่อการให้บริการด้านภาษีมูลค่าเพิ่มในระดับใด	0.183*	0.032
3. เจ้าหน้าที่สรรพากรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการให้บริการด้านภาษีมูลค่าเพิ่มในระดับใด	-0.093	0.278

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า จำนวนเจ้าหน้าที่สรรพากรเพียงพอต่อการให้บริการด้านภาษีมูลค่าเพิ่มมีความสัมพันธ์กับความถูกต้องในการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.183^*$, $\text{sig} = 0.032$) ส่วนข้ออื่น ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กัน

2.2 ผลการทดสอบสมมติฐาน ข้อที่ 2 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่และผู้เสียภาษีมูลค่าเพิ่มกับความถูกต้องในการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม ของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดอุดรธานี ปรากฏดังในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่และผู้เสียภาษีอากร กับความถูกต้องในการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม ของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดอุดรธานี

(N=138)

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่และผู้เสียภาษีอากรกับความถูกต้องในการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดอุดรธานี	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	sig
1. ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในระดับใด	-0.187*	0.028
2. เทคโนโลยีสารสนเทศมีส่วนช่วยในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในระดับใด	-0.397**	0.000
3. ระบบการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในปัจจุบันมีประสิทธิภาพในระดับใด	-0.201*	0.018
4. มาตรการส่งเสริมการชำระภาษีมีส่วนช่วยให้ผู้ประกอบการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีมูลค่าเพิ่มในระดับใด	-0.016	0.851

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า เทคโนโลยีสารสนเทศมีส่วนช่วยในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในระดับใด มีความสัมพันธ์กับความถูกต้องในการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = -0.397^{**}$, $\text{sig} = 0.000$) และท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในระดับใด และระบบการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในปัจจุบันมีประสิทธิภาพในระดับใด มีความสัมพันธ์กับความถูกต้องในการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = -0.187^*$, $\text{sig} = 0.028$ และ $r = -0.201^*$, $\text{sig} = 0.018$)

2.3 ผลการทดสอบสมมติฐาน ข้อที่ 3 ปัจจัยด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากร มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้องของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดอุดรธานี ปรากฏดังในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้เสียภาษีอากร กับความถูกต้องในการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมใน จังหวัดอุดรธานี

(N=138)

ปัจจัยด้านคุณลักษณะผู้เสียภาษีอากรกับความถูกต้องในการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดอุดรธานี	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	sig
1. ท่านปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของผู้มีหน้าที่เสียภาษีสรรพากรกำหนดในระดับใด	-0.221**	0.009
2. ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ทางภาษีที่เกี่ยวข้องกับภาษีมูลค่าเพิ่มในระดับใด	-0.142	0.096
3. รายได้ของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs เฉลี่ยต่อปีมีผลต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้อง	-0.170*	0.046

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

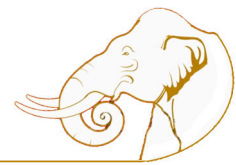
** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 พบว่า ท่านปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของผู้มีหน้าที่เสียภาษีสรรพากรกำหนดในระดับใด มีความสัมพันธ์กับความถูกต้องในการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = -0.221^{**}$, $\text{sig} = 0.009$) และรายได้ของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs เฉลี่ยต่อปีมีผลต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้อง มีความสัมพันธ์กับความถูกต้องในการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = -0.170^{*}$, $\text{sig} = 0.046$)

อภิปรายผล

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้องของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดอุดรธานี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มให้ถูกต้องนั้นพบว่า ปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร คือ การปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้องมีแนวโน้มที่จะลดลงเล็กน้อยเมื่อนุ้ยสัมพันธ์ที่ดีของเจ้าหน้าที่สรรพากรในการให้บริการด้านภาษีมูลค่าเพิ่มเพิ่มขึ้น นั่นคือหากเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรมีนุ้ยสัมพันธ์ที่ดีมาก ๆ ต่อผู้ประกอบการอาจทำให้การปฏิบัติด้านภาษีมูลค่าเพิ่มให้ถูกต้องนั้นไม่ถูกต้องทั้งหมด โดยอาจมีการมองข้ามหรือข้ามขั้นตอนการปฏิบัติตามลำดับที่ถูกต้องเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มบ้าง โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวมีระดับนัยสำคัญที่ 0.05 สอดคล้องกับ วัฒนา อังศณา (2564) เจ้าหน้าที่สรรพากร รวมถึงผู้ทำบัญชี มีมุมมอง

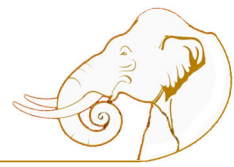
ที่คล้ายคลึงกันเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการเสียภาษีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการส่งเสริมการเสียภาษี และสภาพแวดล้อมของทางธุรกิจ มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในเรื่องของกฎหมายด้านประสิทธิภาพของการจัดการภาษี และพฤติกรรมในการเสียภาษีของกลุ่ม SMEs รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพรรณ นองสุข (2564; อ้างถึงใน เกวลี แสงสาคร, 2565) ซึ่งกล่าวว่าประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอากรของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 12 ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลายด้าน ทั้งจากมุมมองของเจ้าหน้าที่และผู้เสียภาษีซึ่งปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลสูงสุด เช่น สภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่ใช้ในการปฏิบัติงาน สภาพแวดล้อมที่ดี เอื้อต่อการทำงาน มีทรัพยากร เครื่องมือ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพียงพอ และเหมาะสมกับงาน จะช่วยให้เจ้าหน้าที่ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสะดวก ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีโดยรวม ความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สรรพากร เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องกฎหมายภาษีและกระบวนการจัดเก็บภาษี รวมถึงมีทักษะในการสื่อสารการเจรจาต่อรอง และการแก้ไขปัญหา จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี และสร้างความเข้าใจอันดีกับผู้เสียภาษี จำนวนบุคลากรที่เพียงพอต่อภาระงาน ช่วยลดความล่าช้าในการให้บริการ และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีต้นทุนการจัดเก็บภาษี การบริหารจัดการต้นทุนในการจัดเก็บภาษีอย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพโดยรวมของการจัดเก็บภาษี ความร่วมมือจากผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากร ผู้เสียภาษีที่มีความเข้าใจในเรื่องภาษีอากร และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี จะช่วยลดปัญหาในการจัดเก็บภาษี และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี และมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้เสียภาษี จะช่วยสร้างความเข้าใจอันดี และส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีให้ถูกต้อง

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรและผู้เสียภาษีอากรที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรและผู้เสียภาษีอากร คือ เทคโนโลยีสารสนเทศมีส่วนช่วยในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม มีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการธุรกิจ มีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ ในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการมีความรู้ความเข้าใจนโยบายภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการ อาจทำให้การปฏิบัติตามกฎหมายภาษีมูลค่าเพิ่มลดลงเนื่องจากยังมีความเข้าใจในเรื่องภาษีมูลค่าเพิ่มมากเท่าใดหรือมีเทคโนโลยีมาช่วยในการปฏิบัติมากเท่าใด ก็อาจทำให้ผู้ประกอบการนั้นละเลยการปฏิบัติตามขั้นตอนที่กรมสรรพากรกำหนดไว้ ด้วยในการปฏิบัติตามทุกขั้นตอนนั้น ทำให้การดำเนินงานล่าช้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิมนวล วิเศษสรรพ อังสนา ศรีประเสริฐ วัฒนวิวัฒน์ (2564) ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษี 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยทางเศรษฐศาสตร์ และปัจจัยที่ไม่ใช่ทางเศรษฐศาสตร์ โดยปัจจัยทางเศรษฐศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยด้านกฎหมาย ปัจจัยด้านมาตรการจูงใจทางภาษี ปัจจัยด้านระบบการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในปัจจุบันมีประสิทธิภาพ ปัจจัยที่ไม่ใช่ทางเศรษฐศาสตร์ ได้แก่ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรและผู้เสียภาษี

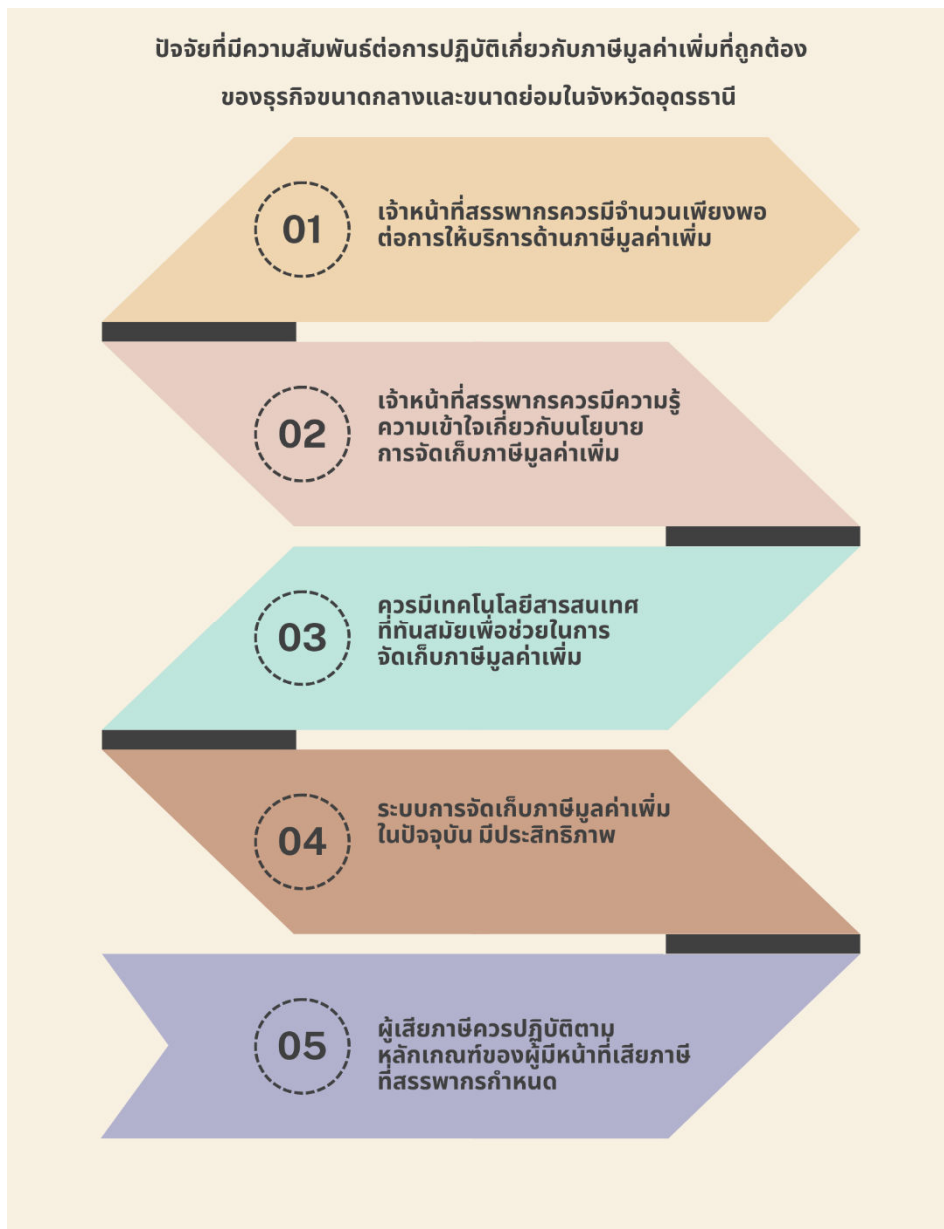
อากรทางธุรกิจ และปัจจัยด้านทัศนคติที่มีต่อการเสียภาษี ซึ่งจากปัจจัยดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นถึงแนวทางหลักการ มาตรการ รวมถึงพฤติกรรมของผู้เสียภาษีที่จะสามารถปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีให้ถูกต้องได้

ปัจจัยด้านผู้เสียภาษีอากร การปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของผู้มีหน้าที่เสียภาษีสรรพากร มีความสัมพันธ์เชิงลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ ผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs โดยเป็นผู้เสียภาษีอากร ได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสียภาษีมูลค่าเพิ่มแล้ว มีผลให้การปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้องนั้นลดลง เนื่องจากหลักเกณฑ์การดำเนินการเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มมีขั้นตอนที่ยุ่งยาก ซับซ้อน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ทางภาษีที่เกี่ยวข้องกับภาษีมูลค่าเพิ่มมีความสัมพันธ์เชิงลบ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ ผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs โดยเป็นผู้เสียภาษีอากรนั้น ยังมีความรู้เข้าใจมากเพียงใดก็ยังลดการปฏิบัติตามขั้นตอนนั้นลงไปเพราะทราบว่าบางขั้นตอนไม่ต้องดำเนินงานก็สามารถปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มได้ รายได้ของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs เฉลี่ยต่อปี มีความสัมพันธ์เชิงลบ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 นั่นคือ ผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs โดยเป็นผู้เสียภาษีอากรนั้น ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติที่ถูกต้องมากที่สุด คือ รายได้เฉลี่ยต่อปีของผู้ประกอบการ SMEs สอดคล้องบางส่วนกับ ธนัญญา ธนะโสธร (2564) ได้ศึกษาปัญหาการหลีกเลี่ยงภาษีมูลค่าเพิ่ม ผู้ประกอบการ SMEs พบว่า การหลบเลี่ยงภาษีมูลค่าเพิ่มจะพบมากจากผู้ประกอบการที่มีความคิดต้องการลดค่าใช้จ่ายของตนเองในด้านภาษีเพื่อเพิ่มศักยภาพของธุรกิจตนเองด้วยความไม่ชอบด้วยกฎหมาย สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก ผู้ประกอบการมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเสียภาษี จึงมีความต้องการลดภาระในการชำระภาษีมูลค่าเพิ่ม การชำระภาษีถูกต้อง จะช่วยให้ผู้ประกอบการมีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งความคิดเช่นนี้ เกิดขึ้นจากการขาดความรับผิดชอบต่อส่วนร่วม สังคม และประเทศชาติ และการหลีกเลี่ยง หรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ด้านภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้อง ไม่ว่าจะด้วยสาเหตุใด ย่อมเกิดขึ้นจากเจตนาของผู้ประกอบการ สอดคล้องกับการศึกษาของ ประภาพรพรณ วงศ์วิสุทธากร (2564) ที่พบว่า การเสียภาษีและเข้าสู่ระบบภาษีที่ถูกต้องนั้น ขึ้นอยู่กับเจตนาของผู้ประกอบการเองเป็นสำคัญ หากผู้ประกอบการมีเจตนาต้องการยื่นชำระภาษีและเข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มให้ถูกต้องก็สามารถหาวิธีการต่าง ๆ ในการนำไปสู่การปฏิบัติหน้าที่ทางภาษีที่ถูกต้องได้ แต่ในทางกลับกัน หากผู้ประกอบการมีเจตนาที่จะหลีกเลี่ยงการเสียภาษีตั้งแต่ต้นเนื่องจากไม่ต้องการนำเงินมาจ่ายชำระภาษีก็จะหาวิธีการต่าง ๆ ในการหลีกเลี่ยงภาษีเช่นกัน

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้องของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดอุดรธานี สามารถนำเสนอองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

สรุป

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้อง ได้แก่ 1) เจ้าหน้าที่สรรพากรควรมีจำนวนเพียงพอต่อการให้บริการด้านภาษีมูลค่าเพิ่ม 2) เจ้าหน้าที่สรรพากรควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม 3) ควรมีเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยเพื่อช่วยในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม 4) ระบบการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในปัจจุบันมีประสิทธิภาพ และ 5) ผู้เสียภาษี ควรปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของผู้มีหน้าที่เสียภาษีที่สรรพากรกำหนด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในการบริการของเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร ควรมีการอบรมและเพิ่มความเข้มงวดในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีมูลค่าเพิ่ม ทั้งนี้ควรมีการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้รับบริการหรือผู้เสียภาษี ซึ่งอาจเป็นการแสดงถึงความตระหนักให้ผู้เสียภาษีไม่ต้องรู้สึกอึดอัดในการรับบริการเสียภาษีและกล้าที่จะสอบถามถึงการปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม

1.2 ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีส่วนช่วยในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม ควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถตรวจสอบและติดตามการปฏิบัติตามภาษีมูลค่าเพิ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมกับการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีที่ถูกต้องแก่ผู้ประกอบการ

1.3 การให้ความรู้เกี่ยวกับนโยบายการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม ควรมีการอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับนโยบายการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม แก่ผู้ประกอบการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เข้าใจวิธีการปฏิบัติตามอย่างถูกต้อง

1.4 การเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ทางภาษี ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลและให้คำแนะนำเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ทางภาษีมูลค่าเพิ่มอย่างถูกต้องแก่ผู้ประกอบการ

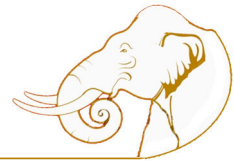
1.5 ส่งเสริมผู้ประกอบการ SMEs ควรมีการสนับสนุนและเพิ่มโอกาสในการเติบโตของผู้ประกอบการ SMEs เพื่อเพิ่มรายได้เฉลี่ยต่อปี ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการปฏิบัติตามภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม และผลกระทบที่เกิดขึ้น

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับวิธีการที่ดีที่สุดในการให้ความรู้และฝึกอบรมเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มแก่ผู้ประกอบการ

2.3 ควรทำการสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการ SMEs เกี่ยวกับการปฏิบัติตามภาษีมูลค่าเพิ่มและปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติอย่างถูกต้อง

เอกสารอ้างอิง

- กรมสรรพากร. (2564). *คู่มือการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีมูลค่าเพิ่ม*. [ออนไลน์]. <https://www.rd.go.th/>. สืบค้นเมื่อ 17 พฤศจิกายน 2566.
- เกวลี แสงสาคร. (2565). *ปัญหาการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ดรัณพ แทนประทุม. (2565). *การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มจากร้านค้าในโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ*. การ ค้นคว้าอิสระ ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธัญญา ธนะโสธร. (2564). *ปัญหาการหลีกเลี่ยงภาษีมูลค่าเพิ่ม*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- นิมนวล วิเศษสรรพ อังสนา ศรีประเสริฐ และวัฒน์ รัมมะพ้อ. (2564). *ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามภาษี*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ประภาพรณ วงศ์วิสุทธากร. (2564). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการ ที่อยู่ในระบบการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา : กรณีศึกษาจังหวัดบึงกาฬ*. การค้นคว้าอิสระ ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วัฒนา อังศณา. (2564). *การรับรู้ของเจ้าหน้าที่สรรพากรและผู้ทำบัญชีต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2565). *ผลการจัดเก็บรายได้ของกรมสรรพากร ในปี 2565*. [ออนไลน์]. <https://govspending.data.go.th/dashboard/5>. สืบค้นเมื่อ 17 กรกฎาคม 2566.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.). (2565). *จำนวนผู้ประกอบการจำแนกตาม จังหวัด*. [ออนไลน์]. <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrljo iZDIxNGYzMmEtYTUWMI GOYTJILWE4NjAtQDhmNWRmNzA0>. สืบค้นเมื่อ 17 พฤศจิกายน 2566.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *รายงานสรุปผลการดำเนินการตาม แผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี 2565*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ.
- สำนักพัฒนาารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร.). (2565). *รายงานประจำปี 2565*. [ออนไลน์]. สืบค้น เมื่อ 10 มิถุนายน 2566. <https://www.dga.or.th/document-sharing/dga-e-book/annual-report/96210/>.

พระสงฆ์ฝรั่ง พระสงฆ์สายป่า: วิถีศรัทธาและแบบแผนการปฏิบัติสู่สากล

Western Buddhist Monks, Forest Buddhist Monks:

Faith Way and Practice Patterns to Universal

ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม¹, ธีรทิพย์ พวงจันทร์², เกษศิรินทร์ ปัญญาเอก³

Thanarat Sa-ard-iam¹, Theerathip Phuangjantra², Kedsirin Panya-aek³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

¹⁻³Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus

thanarat.mcusr@gmail.com¹, theerathip.phu@mcu.ac.th², WWeen2@gmail.com³

Received : June 30, 2025;

Revised : December 19, 2025;

Accepted : December 20, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มี 3 วัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อทบทวนองค์ความรู้วิถีปฏิบัติของพระสงฆ์ป่าสายกรรมฐานในพระพุทธศาสนา 2) เพื่อศึกษารูปแบบและพัฒนากิจการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ฝรั่งสายป่าในประเทศไทย และ 3) ถ่ายทอดรูปแบบการถ่ายทอดแนวทางวิถีศรัทธาและแบบแผนการปฏิบัติสู่สากลของพระสงฆ์ฝรั่งสายวัดป่าในประเทศไทย โดยศึกษาข้อมูลจากการศึกษาเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสนทนากลุ่ม และการถ่ายทอดความรู้ โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า

1) วิถีปฏิบัติของพระสงฆ์ป่าสายกรรมฐานในพระพุทธศาสนา พบว่า เป็นวิถีของพระสงฆ์ผู้มุ่งสมทานวิปัสสนา เน้นการปฏิบัติธรรม บำเพ็ญพรตอยู่ในป่า แต่ปัจจุบันป่าไม่มีมากเหมือนอดีต จึงเพียงแต่อยู่ตามวัดที่สร้างไว้นอกเขตชุมชน หรือเรียกพระสงฆ์ฝ่ายวิปัสสนาธุระ

2) รูปแบบและพัฒนากิจการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ฝรั่งสายป่าในประเทศไทย พบว่า หมายถึง พระสงฆ์นานาชาติที่อุปสมบทในฝ่ายอรัญญวาสี ภายในประเทศไทย เป็นพระผู้ที่อยู่ป่าเป็นวัตร เน้นการปฏิบัติกรรมฐาน สมทานธุดงค์วัตร มุ่งกระทำให้แจ้งพระนิพพาน การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ฝรั่งสายป่าในประเทศไทยมีรูปแบบที่โดดเด่น คือ รูปแบบการเผยแผ่ที่ยึดแนวทางการปฏิบัติของวัดหลวงป่าพง จังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย (1) หลักไตรสิกขา (2) ธุดงค์วัตร และ (3) วัตร 14

3) รูปแบบการถ่ายทอดแนวทางวิถีศรัทธาสู่สากลของพระสงฆ์ฝรั่งสายวัดป่าในประเทศไทย พบว่า ยึดมั่นในพระรัตนตรัย เน้นหลักวัตรและถือธุดงค์เป็นสำคัญ และมีกระบวนการคัดเลือกผู้บวชที่เคร่งครัด ปฏิบัติตามพ่อแม่ครูอาจารย์อย่างเคร่งครัด สร้างวัดสาขาต้องได้รับการเห็นชอบที่ประชุมสงฆ์เป็นสำคัญ และไม่ละทิ้งข้อวัตรที่ปฏิบัติมา มีการเคารพในพระธรรมวินัย และปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง ส่วนแบบแผนการปฏิบัติสู่สากลของพระสงฆ์ฝรั่งสายวัดป่าในประเทศไทย พบว่า ประกอบด้วยด้ายกายภาพ

ที่เน้น สงบ สว่าง สะอาด เกื้อกูลแก่การปฏิบัติธรรม มีการเผยแผ่ผ่านเทศนา การเขียนหนังสือ การเผยแผ่ผ่านสื่อออนไลน์ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เน้นการสื่อสารธรรมะที่เป็นสากล มีเมตตากรุณา เป็นต้น

คำสำคัญ: พระสงฆ์ฝรั่ง; พระสงฆ์สายป่า; วิถีศรัทธา; แบบแผนปฏิบัติ; สากล

Abstract

The research consists of the following objectives: 1) to study the faith way of the forest Buddhist monks, 2) to study the practice patterns and the Buddhist propagational evolution of the western Buddhist monks in Thailand, and 3) to convey the faith way and practice of the forest western Buddhist monks in Thailand. A relevant academic paper studying in-depth interviews with key informants, focus groups, as well as knowledge transfer activity was used in this research. Finally, presented by a descriptive analytical method.

The results of the research showed that:

1) The practice of forest monks in Buddhism found that they were monks who practiced meditation and asceticism in the forest, but nowadays the forest is not as abundant as the past. Therefore, they only live in the temple, which was built outside the community area.

2) The forms and development of Buddhist propagation of Western Forest Buddhist monks in Thailand. It was found that to refer to international Buddhist monks ordained in the forest division. In Thailand, it is a monk who lives in the forest. The emphasis is placed on the practice of meditation, insight meditation practice, which aims to bring one to the Nibbana (final goal). The Western monks in Thailand have a unique style of propagating Buddhism that is different from the general Dhamma missionaries of the Thai Buddhist Sangha. At this point, it is a mission that adheres to practice by following Wat Nong Pah Pong, which consists of 1) the threefold training, 2) austere practice, and 3) the fourteen *Vatara*.

3) Form of Transmission of faith practices and practices to the international standards of Western Buddhist practices in Thailand was found that adherence to the Royal family, emphasis on the principles and observance of the Vinaya, a very strict selection process for monks, and strict adherence to the masters and teachers. The construction of the new branch temples, inside and abroad, must be approved by the monastic assembly

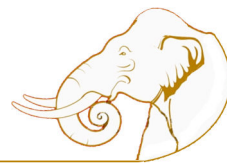
and not abandoned by the practices. The mission pattern consists of a physical trend that emphasizes peace, light, and cleanliness, and supports the practice of the Dhamma. There is propagation through sermons, writing books, and online propagation platforms in both Thai and English, and focused on Loving-kindness and compassion.

Keywords: Western Buddhist Monks; Forest Buddhist Monks; Faith Way and Practice Patterns; Universal

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งความเมตตา มนุษยธรรมและความเสมอภาค (P. V. Papat, 1997) เกิดขึ้นโดยอาศัยพระปัญญาการตรัสรู้ของพระมหาสมณพุทธโคดมคำว่า “พระพุทธศาสนา หรือ Buddhism” ในภาษาอังกฤษเริ่มใช้ครั้งแรกในช่วงปี พ.ศ.2473 (ค.ศ.1830) ก่อนหน้านั้น ชาวตะวันตกรู้จักพระพุทธศานาน้อยมาก แม้จะรู้จักก็เป็นในรูปแบบที่แตกต่างกัน (พระอนิลมาน ธมมสากิโย, 2548) ประเทศไทยรับเอาพระพุทธศาสนาจากอินเดียในยุคของพระเจ้าอโศกมหาราช ในพุทธศตวรรษที่ 3 และได้ชื่อเป็นประเทศศูนย์กลางของพระพุทธศาสนาโลก ดังปรากฏหลักฐานทางพระพุทธศาสนาทั้งในแง่ของศาสนสถาน ศาสนวัตถุ และศาสนบุคคล ในส่วนของศาสนสถานนั้น

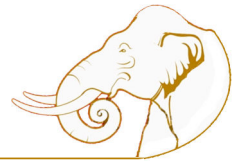
ประเทศไทยมีพระภิกษุชาวต่างชาติ ผู้ที่ตั้งใจเข้ามาศึกษาและปฏิบัติธรรมในประเทศไทยอย่างจริงจังเป็นจำนวนมาก ดังปรากฏข้อมูลพระภิกษุชาวต่างชาติที่ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์อย่างต่อเนื่อง ตัวอย่าง พระพรหมวชิรญาณ (โรเบิร์ต สุมะโฮ) ลูกศิษย์ชาวตะวันตกรูปแรกของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทโท) พระธรรมพัชรญาณมุนี (ฌอน ชิเวอร์ตัน ชยสาร) สถานพำนักสงฆ์บ้านไร่ทอสี จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นพระสงฆ์ฝรั่งที่ถ่ายทอดความลึกซึ้งทางธรรม ฉบับภาษาไทยได้สละสลวยและเป็นที่ประทับใจต่อพุทธศาสนิกชนทั่วโลก (กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, 2562) และนอกเหนือจากพระชาวต่างประเทศที่ได้พำนักปฏิบัติธรรมและเผยแผ่พระพุทธศาสนาภายในประเทศแล้ว พระภิกษุชาวต่างชาติเหล่านี้ ก็ยังได้เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนายังต่างประเทศด้วย เช่น พระราชพุทธิวรคุณ (เจเรมี ชาร์ลส์ จูเลียน ฮอร์เนอร์) ปัจจุบันพำนักที่วัดอมราวดี สหราชอาณาจักร ดังนั้น การเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นมีทั้งภายในและต่างประเทศ พระผู้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยตรงเรียกว่าพระธรรมทูต จากข้อมูลของกองพุทธศาสนศึกษา สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม เผยแพร่เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2558 ระบุว่า ในปี 2558 มีพระธรรมทูตในประเทศ 5,432 รูปและพระธรรมทูตที่เดินทางไปปฏิบัติหน้าที่ต่างประเทศ 307 รูป (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร.), 2565) ดังนั้น บทบาทของพระธรรมทูตจึงมีความสำคัญต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะพระธรรมทูตที่เป็นพระสงฆ์ฝรั่ง ซึ่งเกิดในประเทศนั้นๆ จะเข้าใจในบริบททางสังคม วัฒนธรรมของแต่ละประเทศ ทำให้มีผลต่อผลสำเร็จในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ไทยเป็นอย่างมาก

ประวัติของวัดป่ากรรมฐานนั้นเริ่มจากเมื่อสมัยพุทธกาลมีการจัดกลุ่มภิกษุตามความรู้ความสามารถ โดยกำหนดตามคุณลักษณะสำคัญบางประการ เช่น “ผู้เป็นธรรมกถึก” (ขุ.เถร. (ไทย) 26/209-10/370.) “ผู้เป็นพหูสูตร” (อง.เอก. (ไทย) 20/188-267/25-33.) “ผู้ทรงวินัย” (อง.เอก. (ไทย) 20/188-2567/25-33.) “ผู้เป็นบัณฑิต” (วิ.ม. (ไทย) 5/451/334.) นอกจากนี้พระพุทธเจ้ายังกล่าวยกย่องภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ที่มีความพิเศษด้านต่าง ๆ หรือโดดเด่นเฉพาะด้าน ซึ่งในด้านที่โน้มไปในลักษณะการปฏิบัติธรรม เช่น “พระมหากัปปสเปเลศกว่าภิกษุสาวกทั้งหลายของเราผู้ทรงอุดมคัมภีร์ สรรเสริญคุณแห่งอุดมคัมภีร์ กังขาเรวตะเลศกว่าภิกษุสาวกทั้งหลายของเราผู้ยินดีในฉาน เรวตขทิววินยะเลศกว่าภิกษุทั้งหลายของเราผู้อยู่ป่าเป็นวัตร” (อง.เอก. (ไทย) 20/188-267/25-33.) เป็นต้น จากประเด็นที่กล่าวมาเมื่อมีพระภิกษุบวชเป็นจำนวนมาก และมีคุณธรรมที่แตกต่างกัน มีผลทำให้มีการพัฒนาการวัดที่จำพรรษาของพระภิกษุเหล่านั้นในรูปแบบของวัดบ้าน-วัดป่า หรือ คามวาสี-อรัญญวาสี หรือคณธรรมา-วิปัสสนาธุระ สอดคล้องกับพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2547) ได้กล่าวเอาไว้ว่า “สมัยพุทธกาลถือว่าพระบวชเข้ามาแล้วก็มีวิถีชีวิตแห่งการฝึกฝนพัฒนาตนเอง ย่อมต้องการที่สงัด เพื่อจะได้ฝึกฝนตนเอง ด้วยการบำเพ็ญจิตภาวนา เป็นต้น จึงไปอยู่ป่าเป็นครั้งคราว หรืออยู่ประจำในระยะแรกแล้ว พอมีความสามารถก็ออกมา และเข้ามาอยู่ใกล้ ๆ พระพุทธเจ้าอยู่กับพระสาวกผู้ใหญ่ บำเพ็ญศาสนกิจเกี่ยวข้องกับประชาชน ชีวิตก็ปะปะกันไป เรื่องการอยู่ป่าอยู่บ้านจึงไม่ได้แยกเด็ดขาด แต่บางองค์ที่ถืออุดมคัมภีร์เคร่งครัดอย่างพระมหากัปปสเป ซึ่งถืออุดมคัมภีร์อยู่ป่าเป็นวัตรตลอดชีวิต ก็มีช่วงระยะที่อยู่ใกล้พระพุทธเจ้า ส่วนบางองค์ก็อยู่ป่าเป็นระยะระยะสั้น ยาว ตลอดชีวิตก็ได้ สรุปได้ว่ายุคพุทธกาลอยู่ป่าเขา มีความยืดหยุ่นและหลากหลายมาก....เมื่อกาลผ่านไป พระที่แสวงหาวิเวก ชอบอยู่ที่สงบลึกเร้น อยู่ป่า อยู่ถ้ำก็มีอยู่จำนวนมาก ในขณะที่พระอีกไม่น้อยที่อยู่แต่ในวัดที่อยู่ในเมืองหรือในชุมชนในหมู่บ้าน การหมั่นเวียนถ่ายเทระหว่างความเป็นอยู่ 2 แบบนี้...สภาพเช่นนี้ดำเนินมาจนกระทั่งว่า พระในพระพุทธศาสนายุคหลังพุทธกาลมาถึงลังกา ค่อย ๆ แบ่งเป็นสองฝ่ายชัดเจนจนมีคำเรียกแยกกันว่า “พระคามวาสี” กับ “พระอรัญญวาสี” พระคามวาสี หรือพระที่อยู่วัดใกล้บ้าน กลางหมู่บ้าน และกลางเมือง ส่วนพระอรัญญวาสีคือพระที่อยู่ป่า ทั้งถ้อยคำและคติการถือนี้ เกิดหลังพุทธกาลนานมากเป็นพันปี” ดังนั้น การปฏิบัติธรรมในพุทธศาสนาสมัยพุทธกาลนั้น บรรจง โสดาตี 2555 ก) ได้แบ่งวัตถุประสงค์เอาไว้ 2 ประเด็นคือ การปฏิบัติธรรม คือ กิจกรรมแห่งการเรียนรู้ และสติปัญญา สุตระเป็นหลักสูตรแห่งการเรียนรู้ด้านปฏิบัติธรรม อนึ่ง ในส่วนของประเทศไทยนั้น ได้รับพระพุทธศาสนาจากอินเดีย โดยพระเจ้าอโศกมหาราช ได้ส่งสมณทูตออกมาเผยแผ่ยังดินแดนสุวรรณภูมิ เมื่อครั้งพุทธศตวรรษที่ 3 และเมื่อครั้งประเทศไทยเริ่มมีการสถาปนาขึ้นเป็นประเทศแรกเริ่มจากกรุงสุโขทัยเป็นต้นมา กิจกรรมงานพระพุทธศาสนาก็เจริญรุ่งเรืองตามลำดับ จากข้อมูลการศึกษาพบว่า ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนกระทั่งสิ้นสุดสมัยกรุงธนบุรี รวมระยะเวลา 600 ปีเศษ การกิจพุทธศาสนาตามวิปัสสนาธุระมีพัฒนาการควบคู่กับด้านคณธรรมาโดยตลอด โดยมีชื่อพอประมาณ และให้ความสนใจด้านฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน มักจะได้รับความนิยมนับถือและการสนับสนุนจากชนชั้นสูงผู้ปกครองเป็นส่วนใหญ่ ส่วนคณะคามวาสี ซึ่งเป็นวัดที่อยู่ในชุมชน ให้ความสำคัญในด้านการฝึกศึกษาคัมภีร์เป็นหลัก และได้รับความนิยมนับถือจากประชาชนโดยทั่วไป

ในส่วน of พระสงฆ์ฝรั่งนั้น จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า พระสงฆ์ฝรั่งรูปแรกที่บวชในพระพุทธศาสนา คือ Gordon Douglas ซึ่งเป็นพระชาวอังกฤษและได้รับการอุปสมบท ณ เมืองโคลัมโบ ประเทศศรีลังกา ในปี ค.ศ.1899 (พ.ศ.2442) ได้รับนามฉายาว่า ภิกขุโศก และมรณภาพปี ค.ศ.1905 (พ.ศ.2448) ที่ประเทศพม่าในสมณเพศ...ในส่วน of ประเทศไทยนั้น มีพระภิกษุชาวตะวันตกที่เรียกว่า พระฝรั่งรูปแรกที่เข้ามาเยือนประเทศไทยเป็นครั้งแรก คือ พระโลกนาถ (Savatoer Cioffi) ชาวอิตาลี ซึ่งได้เดินทางเข้ามาในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ.2476 เดินทางไปปฏิบัติธรรมอยู่ในบริเวณเทือกเขาหิมาลัยระยะหนึ่ง แล้วเดินทางไปดูกิจการพระพุทธศาสนาในลังกา ...แต่พระฝรั่งรูปแรกที่อุปสมบทในประเทศไทยคือ Dr. William August Purfurst ชาวอังกฤษ...บรรพชาเป็นสามเณรที่ประเทศอังกฤษ ได้นามฉายาว่า ธัมมานันทะ ได้อุปสมบทเป็นภิกษุที่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ โดยมีพระภานุโกศล หรือหลวงพ่อด เป็นพระอุปัชฌาย์ ได้รับนามฉายาว่า กปิลวฑฺฒ และเมื่อท่านได้เดินทางกลับไปประเทศอังกฤษ มีผู้มีจิตศรัทธาได้มาขอบรรพชา กับท่านเป็นสามเณรอีก 3 รูป คือ สามเณรสททวฑฺฒ สามเณรวิชชาวฑฺฒ และสามเณรปญฺญวฑฺฒ และทั้ง 3 รูปได้เดินทางมาอุปสมบทเป็นพระภิกษุในประเทศไทย ณ วัดปากน้ำ โดยมีพระภานุโกศล เป็นพระอุปัชฌาย์ มีพระธรรมวโรดม (สมเด็จพระสังฆราชพูน ปุณณสิริ) เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และพระกปิลวฑฺฒ เป็นพระอนุสาวนาจารย์ ทั้ง 4 รูปพำนัก ณ วัดธาตุทอง สุขุมวิท ชั่วคราวก่อนเดินทางกลับประเทศอังกฤษ และนอกจากนี้ท่านกปิลวฑฺฒ ก็ได้ให้การบรรพชาแก่กุลาสิกขาชาวเยอรมัน ชื่อว่า จินตวาลี และบรรพชาชาวเยอรมันอีก 2 รูป คือ สญฺญวฑฺฒ และสติวฑฺฒ ทั้ง 2 รูปต่อมาได้อุปสมบท ได้รับฉายาใหม่ว่า พระธมฺมิโก และพระวิมลโธตามลำดับ นับเป็นการอุปสมบทครั้งแรกในประเทศไทยและ ญานวฑฺฒสามเณร ในปี พ.ศ.2504 พระปญฺญวฑฺฒ ได้กลับมาประเทศไทยและยุติเป็นพระธรรมยุต ณ วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร เมื่อพ.ศ.2508 แล้วไปจำพรรษาและปฏิบัติกรรมฐาน ณ วัดป่าบ้านตาด จังหวัดอุดรธานี และมรณภาพในพ.ศ.2547 จึงนับเป็นพระฝรั่งรูปแรกที่พำนักอยู่ในประเทศไทยอย่างเป็นกิจลักษณะและยาวนานถึง 44 ปีโดยไม่เคยไปจำพรรษาในต่างประเทศเลย อนึ่ง พระฝรั่งที่บวชในประเทศไทยและได้ทำคุณประโยชน์แก่คณะสงฆ์ และแก่ประเทศไทยเป็นอย่างมากอีกรูปหนึ่ง คือ พระราชสุเมธจารย์ (ปัจจุบัน 2564: พระพรหมวชิรญาณ) ซึ่งเข้ามาบวชในประเทศไทย เมื่อ พ.ศ.2509 โดยมีพระราชปรีชาญาณมุนี เป็นพระอุปัชฌาย์ ได้รับฉายาว่า “พระสุเมโธ” และได้ไปปฏิบัติธรรมกับหลวงพ่อด สุภทฺโท ณ วัดหนองป่าพงถึง 10 ปี แล้วไปจาริกอินเดียก่อนจะกลับมาช่วยหลวงพ่อด สุภทฺโท สร้างวัดป่านานาชาติที่จังหวัดอุดรธานี ในปี พ.ศ.2515 และได้เป็นเจ้าอาวาสวัดป่านานาชาติเป็นรูปแรก และนอกเหนือจากการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศไทยแล้วหลวงพ่อด สุภทฺโท และพระฝรั่งซึ่งเป็นลูกศิษย์ ได้รับนิมนต์ให้เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ คือ ประเทศอังกฤษ ในปี พ.ศ.2520 โดยการอุปถัมภ์ของแห่งอังกฤษ (English Sangha Trust) (พระอนิลมาน ธมฺมสากิโย, 2548) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ และในปัจจุบันนี้ วัดหนองป่าพง มีวัดสาขาทั้งในและต่างประเทศมากถึง 351 สาขา แยกเป็นสาขาในประเทศไทย 331 สาขา และต่างประเทศ 20 สาขา (พระครูโสภณชยาภิวัฒน์, 2563) การขยายตัวของวัดหนองป่าพงนั้น มี 4 วิธี คือ 1) การขยายสาขาด้วยการรับภิกษุภิกษุณี 2) การ

ขยายสาขาด้วยการถวายเฉพาะที่ดินให้นำไปสร้างวัดเป็นสำนักสาขา 3) การขยายสาขาโดยที่มีพระภิกษุสามเณรเดินทางจาริกไปสำรวจเจอสถานที่ที่เหมาะสม และ 4) การขอขยายสาขาอีกวิธีหนึ่งคือการขอขยายสำนักสาขาในสถานที่ส่วนราชการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของยรรยง เดชชะท้าน (2561) พบว่า คุณค่าและประโยชน์ของการปฏิบัติตามแนวของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทโท) เป็นแนวทางในการศึกษาและการปฏิบัติตามกฎของธรรมชาติดังกล่าว อันเกิดจากความรู้แจ้งจากการลงมือปฏิบัติจนสามารถดับทุกข์ได้ รวมทั้งการสร้างบุคลากรทางศาสนาให้เป็นผู้เผยแผ่หลักธรรมทั้งในและต่างประเทศโดยเฉพาะชาวตะวันตก ดังนั้นรูปแบบและวิธีในการสร้างศรัทธาให้กับคนทั่วไปจึงมีความสำคัญต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโลกตะวันตก หรือแก่ชาวต่างชาติ (พระมหาสุทนต์ อากาศโร, 2558) พระฝรั่งที่จำพรรษาอยู่ในวัดป่ากรรมฐานเองก็เหมือนกัน ถึงแม้จะมุ่งหวังการพัฒนาจิตของตนเองเป็นที่ตั้งอันมีพระนิพพานเป็นเป้าหมายตามนัยทางพระพุทธศาสนาเถรวาท แต่รูปแบบและวิถีชีวิตของความเป็นพระป่านั้น ก็ยังได้ส่งผลในเชิงของรูปแบบการพัฒนาทั้งในสภาวะกายภาพที่เหมาะสม และทางสังคม คือ สังคมแห่งสันติ ตื่นรู้ และทางด้านจิตภาพ คือ มุ่งสันติสุขอันเกิดขึ้นภายใน

ดังนั้น ในประเด็นดังกล่าวนี้ คณะผู้วิจัยจึงมุ่งหวังในการถอดองค์ความรู้จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพระสงฆ์ฝรั่งสายป่าในประเทศไทย ในประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบ พัฒนาการ วิธีสร้างศรัทธาของพระสงฆ์ฝรั่งสายป่าในประเทศไทย ทั้งนี้ เพื่อให้วิถีวัตรปฏิบัติของพระวัดป่ากรรมฐานได้ปรากฏสู่สากลอันจะรูปแบบแห่งพุทธวิถีที่สร้างสันติสุขให้แก่มวลมนุษยชาติ

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อทบทวนองค์ความรู้วิถีปฏิบัติของพระป่าสายพระกรรมฐานในพระพุทธศาสนา
- 2) เพื่อศึกษารูปแบบและพัฒนากิจการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ฝรั่งสายวัดป่าในประเทศไทย
- 3) เพื่อถ่ายทอดแนวทางวิถีศรัทธาและแบบแผนการปฏิบัติสู่สากลของพระสงฆ์ฝรั่งสายวัดป่าในประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

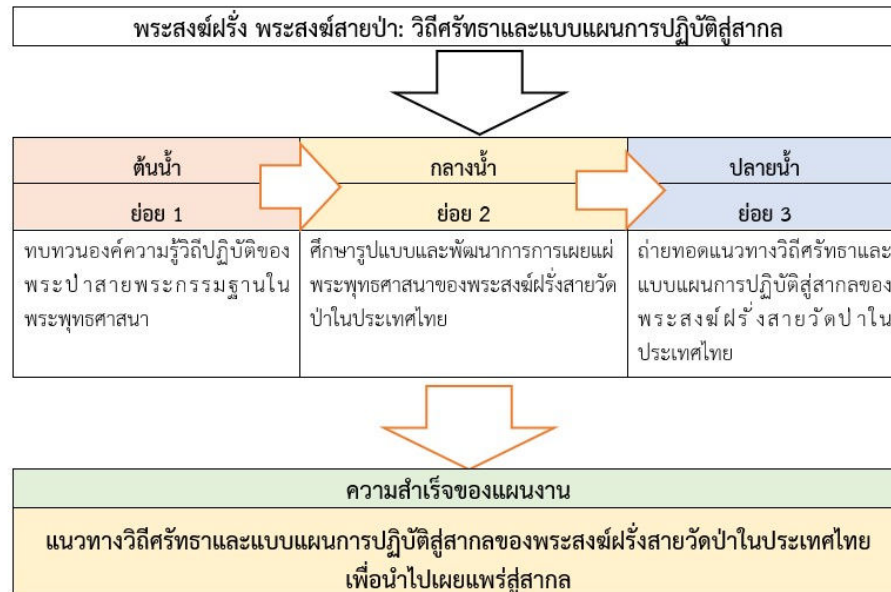
แนวคิดและทฤษฎีที่สำคัญในการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจแนวคิดการวิจัยทั้งหมด 4 แนวคิด ทั้งนี้เพื่อให้ครอบคลุมกับประเด็นการวิจัย ประกอบด้วย 1) แนวคิดวัดป่ากรรมฐานในพระพุทธศาสนา 2) แนวคิดเรื่องพระป่าสายกรรมฐานในประเทศไทย 3) แนวคิดเรื่องพระสงฆ์ฝรั่งในประเทศไทย และ 4) แนวคิดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโลกตะวันตก จากการทบทวนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงข้อมูลในเบื้องต้น และสามารถนำมากำหนดเป็นปัญหาในการวิจัย รวมทั้งสามารถนำมาเป็นข้อมูลมาสร้างเป็นระเบียบวิธีการวิจัยในครั้งนี้ด้วย ทั้งนี้ ก็เพื่อให้งานวิจัยในฉบับนี้

มีข้อแตกต่างในเชิงวิชาการ (Academic Gap) จากงานวิจัยของนักวิจัยท่านอื่น ๆ ที่ได้ทำการวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้ เพื่อให้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ออกมาให้สมบูรณ์มากที่สุดเท่าที่ผู้วิจัยจะพึงกระทำได้

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนามผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตาม โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย, ที่มา: ผู้วิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์สรุปเขียนบรรยายเชิงพรรณนากับการวิจัยแบบ R&D เพื่อหาแนวทางการออกแบบการวิจัยและพัฒนา โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1.การศึกษาในเชิงเอกสาร

การศึกษาในเชิงเอกสาร ผู้วิจัยทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและหลักฐาน ที่เกี่ยวข้องจากพระไตรปิฎก ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2539 อรรถกถา หนังสือรายงานการวิจัย รายงานการประชุม เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด หลักการ รูปแบบความสัมพันธ์ ศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่มีส่วนในการสร้างวิถีศรัทธาและแบบแผนการปฏิบัติสู่สากลของพระสงฆ์เชื้อสายฝรั่งสายวัดป่า ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) ศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม และเอกสารอื่นๆ โดยอาศัยแนวคิดที่เกี่ยวกับองค์ความรู้วิถีปฏิบัติของพระป่า

สายพระกรรมฐานในพระพุทธศาสนา (R1: Research ครั้งที่ 1) (2) การศึกษารูปแบบและพัฒนากการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ฝรั่งสายวัดป่าในประเทศไทย (R2: Research ครั้งที่ 2) (3) ศึกษาแนวทางวิธีการสร้างศรัทธาและแบบแผนการปฏิบัติสู่สากลของพระสงฆ์ฝรั่งสายวัดป่าในประเทศไทย (R3: Research ครั้งที่ 3) (4) นำองค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์ประเด็นแนวคิด หลักการ ความเป็นมา องค์ประกอบในคัมภีร์พระพุทธศาสนาและเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาวิเคราะห์การสร้างวิธีศรัทธาและแบบแผนการปฏิบัติสู่สากลของพระสงฆ์เชื้อสายฝรั่งสายวัดป่า (R4: Research ครั้งที่ 4)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนดังนี้

(1) การลงพื้นที่กลุ่มเป้าหมายใน 6 วัดใน 4 จังหวัดในประเทศไทย เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับพระสงฆ์ไทยและพระสงฆ์ต่างประเทศ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ท้องถิ่น และตัวแทนชาวบ้านในพื้นที่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลพระสงฆ์ฝรั่ง พระสงฆ์สายป่า: วิธีศรัทธาและแบบแผนการปฏิบัติสู่สากล (R5: Research ครั้งที่ 5) (2) ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่กลุ่มตัวอย่างเพื่อทราบถึงแนวพระสงฆ์ฝรั่ง พระสงฆ์สายป่า: วิธีศรัทธาและแบบแผนการปฏิบัติสู่สากล (R5: Research ครั้งที่ 5) (3) ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับนักปราชญ์ท้องถิ่น และกลุ่มชาวบ้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ในพื้นที่กลุ่มเป้าหมาย (R5: Research ครั้งที่ 5) (4) การพูดคุยกับกลุ่มพุทธศาสนิกชนและกลุ่มจิตอาสาในพื้นที่ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ในพื้นที่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อหาแนวทางการสร้างวิถีแห่งศรัทธาและแบบแผนการปฏิบัติสู่สากลของพระสงฆ์ฝรั่งสายวัดป่า (R5: Research ครั้งที่ 5) (5) จัดทำและพัฒนาคู่มือวิธีศรัทธาและแบบแผนการปฏิบัติของพระสงฆ์ฝรั่งสายวัดป่า (D1: Development ครั้งที่ 1)

3. วิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยมีขั้นตอนดังนี้

(1) ดำเนินการจัดอบรมแบบสัมมนาแด่พระสงฆ์ฝรั่งสายป่าในวัดที่อยู่ในพื้นที่การวิจัย (D2: Development ครั้งที่ 2) (2) บูรณาการการสร้างวิธีศรัทธาและแบบแผนการปฏิบัติของพระสงฆ์ฝรั่งสายวัดป่ากับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (D3: Development ครั้งที่ 3) (3) ดำเนินการถ่ายทอดรูปแบบวิธีแห่งศรัทธาและแบบแผนการปฏิบัติสู่สากลของพระสงฆ์ฝรั่งสายวัดป่าในประเทศไทยกับเครือข่ายเจ้าสำนักปฏิบัติธรรมในจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 29 แห่ง อันประกอบไปด้วย (1) สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดสุรินทร์ สังกัดมหานิกาย จำนวน 24 แห่ง (2) สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดสุรินทร์ สังกัดธรรมยุติกนิกาย จำนวน 5 แห่ง (D4: Development ครั้งที่ 4)

2.พื้นที่การวิจัย การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งหมด 6 วัด/สำนักปฏิบัติ ซึ่งเป็นวัดสายป่ากรรมฐานในประเทศไทยซึ่งมีพระสงฆ์ฝรั่งจำพรรษา ใน 4 จังหวัดในประเทศไทย ได้แก่ (1) วัดหนองป่าพง ตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี (2) วัดป่านานาชาติ ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี (3) วัดป่ารัตนวัน ตำบลวังหมี่

อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา (4) บ้านบุญไร่ทอสี ตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา (5) วัดป่าบุญญาวาส ตำบลบ่อทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี (6) วัดมาบจันทร์ ตำบลแก่ง อำเภอมือง จังหวัดระยอง ทั้งนี้ โดยเลือกวัดที่มีพระสงฆ์ต่างชาติจำพรรษา และเป็นสายป่ากรรมฐาน

3. ประชากร / กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ประชากรศึกษาเป็นกลุ่มพระภิกษุสงฆ์หรือผู้นำศาสนา ผู้บริหารภาครัฐ ส่วนท้องถิ่น และ ตัวแทนชุมชน ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ 4 จังหวัดในประเทศไทย โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ที่จะสามารถให้ข้อมูลที่สำคัญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยกำหนดเกณฑ์คือ เป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในประเด็นที่ศึกษา และเป็นผู้ที่ยินดีจะให้ข้อมูลเชิงลึกถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามบริบทของพื้นที่ กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 60 รูป/คน ประกอบด้วย กลุ่มพระสงฆ์ไทย กลุ่มพระสงฆ์ฝรั่ง กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้นำชุมชน กลุ่มตัวแทนสำนักงานพระพุทธศาสนา กลุ่มตัวแทนชุมชน

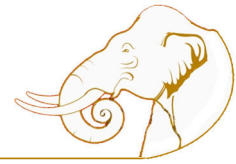
4. เครื่องมือการวิจัย การดำเนินการตามโครงการวิจัยดังกล่าว เน้นการศึกษาการมีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ มีการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมระหว่างกลุ่มเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยคุณภาพผสมผสานการลงภาคสนาม ประกอบด้วย การวิจัย เอกสาร (Documentary Research) เพื่อประมวลองค์ความรู้ ศึกษาแนวคิดหลักการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตลอดทั้งงานวิจัยที่มีผู้รู้ได้ศึกษาไว้ รวมถึงการเก็บข้อมูลเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

6. การวิเคราะห์ข้อมูล จากการศึกษาทั้งในเชิงเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลเชิงประจักษ์ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ที่ได้จากการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

วัดในพระพุทธศาสนามีการพัฒนามาตั้งแต่ครั้งสมัยพุทธกาล จากพื้นที่ที่เป็นป่ามาปรับเปลี่ยนเป็นที่อยู่อาศัยที่สงบสงัด และได้เพิ่มเติมสิ่งก่อสร้างที่จำเป็นและเอื้อต่อการปฏิบัติประเพณีพรหมจรรย์ของพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งต่อมาได้มีพุทธศาสนิกชนผู้มีจิตศรัทธาได้สร้างถาวรวัตถุขึ้นภายในวัดโดยมุ่งประโยชน์ใช้สอยทางศาสนาเป็นหลักและถือว่าการสร้างสิ่งเหล่านี้ เป็นการบำเพ็ญบุญตามวิธีการทางพระพุทธศาสนา จากความหมายดังกล่าว จึงสามารถสรุปได้ว่า คำว่า วัดป่ากรรมฐานในพระพุทธศาสนา หมายถึง ศาสนสถานอันเป็นที่ของพระพุทธศาสนา มีพระสงฆ์จำพรรษา มีขนาดพื้นที่ทั้งความกว้าง ความยาวที่ชัดเจน สำหรับใช้ทำศาสนกิจวัตรของพุทธบริษัท มีลักษณะเป็นส่วนป่าอันน่านำร่มเย็นมีทั้งตัวอาคารและเสนาสนะ เป็นสัปปายะเหมาะแก่การบำเพ็ญศีล สมาธิ และปัญญา

เดิมสมัยพุทธกาลพระสงฆ์แต่ละรูปต้องอยู่ป่า เพื่อยจาริกไปตามสถานที่ต่าง ๆ โดยอยู่อาศัยตามโคนไม้ เรือนร้าง ถ้า ต่อมาเมื่อผู้เลื่อมใสศรัทธาถวายสวนป่า และเริ่มมีการสร้างกุฏิ จึงค่อย ๆ กลายมาเป็นอยู่ร่วมกันประจำที่ได่กาลต่อ ฝ่ายอยู่ประจำในหมู่บ้านเรียกว่า พระคามวาสี และฝ่ายที่อยู่ประจำในป่า เรียกว่า พระอรัญญวาสี พระสงฆ์ที่นำเอาพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไปประพฤติปฏิบัติอย่างจริงจังโดยเน้นที่การฝึกจิตเพื่อความหลุดพ้น เข้าถึงมรรคผลนิพพาน อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ในสายพระป่ากรรมฐานนี้ เรียกว่า “พระสงฆ์ฝ่ายวิปัสสนาธุระ” และ จากข้อวัตรที่พระสงฆ์ฝ่ายวิปัสสนาธุระปฏิบัติเป็นกิจวัตร คือ การอยู่ป่าเป็นวัตร หรือมักออกไปจำพรรษาตามป่าเขา เราจึงเรียกพระสงฆ์ฝ่ายนี้ว่า “พระสงฆ์อรัญญวาสี” และพระสงฆ์อรัญญวาสีมักจะสมათานธุดงค์ ซึ่งเป็นข้อวัตรอย่างหนึ่ง ที่เป็นวิธีขัดเกลากำจัดกิเลสของตนเอง เราจึงเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “พระธุดงค์” ในสมัยที่พระพุทธเจ้ายังทรงพระชนมายุอยู่ ผู้ที่เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาบำเพ็ญกิจทั้ง 2 ประการ คือ การศึกษาพระธรรมวินัยและปฏิบัติควบคู่กันไป ไม่ได้แบ่งออกเป็นฝ่ายคั่นธุระแผนการศึกษา หรือวิปัสสนาธุระแผนกปฏิบัติธรรม ดังเช่นทุกวันนี้ คือ พระสงฆ์ฝ่ายคามวาสี หมายถึงพระสงฆ์ที่สมათานคั่นธุระมุ่งศึกษาพระปริยัติธรรม พระไตรปิฎก ตำรับตำรา หรือเรียกว่า “พระสงฆ์ฝ่ายคั่นธุระ” หรือ “พระสงฆ์ฝ่ายอรัญญวาสี” หมายถึง พระสงฆ์ที่สมათานวิปัสสนา มุ่งปฏิบัติธรรม บำเพ็ญพรตอยู่ในป่า แต่ด้วยปัจจุบันป่าไม่มีมากเหมือนอดีต จึงเพียงแต่อยู่ตามวัดที่สร้างไว้นอกเขตชุมชน หรือเรียกพระสงฆ์ฝ่ายวิปัสสนาธุระ

รูปแบบและพัฒนากการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ฝ่ายป่าในประเทศไทย

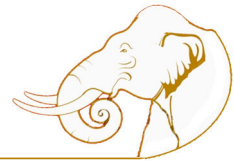
ผลการวิจัยพบว่า (1) รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ฝ่ายป่าในประเทศไทย วัดในประเทศไทยมี 2 ประเภท คือ ในยุคแรกๆ นั้น วัดป่า ซึ่งมีทั้งสายยึดแนวปฏิบัติทั้งสมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน สายนี้เรียกว่าอรัญญวาสี และวัดบ้านที่มีพระภิกษุสามเณรศึกษาเล่าเรียน และจะเป็นทายาทบริหารงานคณะสงฆ์ สายนี้เรียกว่าคามวาสี การแยกวัดป่าออกจากวัดเมืองหมายความว่า มีพระภิกษุสามเณรที่ศึกษาเล่าเรียนแต่ไม่ใคร่ปฏิบัติธรรม และมีพระภิกษุสามเณรที่ปฏิบัติธรรมไม่ใคร่ศึกษาเล่าเรียน ดังนั้น “พระสงฆ์ฝ่ายป่าในประเทศไทย” หมายถึง พระสงฆ์นานาชาติที่อุปสมบทในฝ่ายอรัญญวาสีภายในประเทศไทย เป็นพระผู้ที่อยู่ป่าเป็นวัตร เน้นการปฏิบัติกรรมฐาน สมათานธุดงค์วัตร มุ่งกระทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพานเป็นสำคัญ พระสงฆ์ฝ่ายป่าในประเทศไทย นั้นมีรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากพระธรรมทูตทั่วไปของคณะสงฆ์ไทย กล่าวคือ เป็นการเผยแผ่ที่ยึดแนวการปฏิบัติของวัดหลวงป่าพง จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีพระโพธิญาณเถร (หลวงพ่ocha สุภทฺโท) เป็นต้นแบบการปฏิบัติ อันประกอบด้วย (1) หลักไตรสิกขา (2) ธุดงค์วัตร และ (3) วัตร 14 มาเน้นให้พระภิกษุสามเณรและพุทธศาสนิกชนถือปฏิบัติ และได้กลายเป็นต้นแบบให้กับพระสงฆ์ฝ่ายป่าที่ออกจาริกไปยังนานาอารยประเทศ และสามารถนำพระพุทธศาสนาไปประดิษฐานตั้งมั่นในแต่ละประเทศที่พระพุทธศาสนาในรูปแบบของวัดป่ากรรมฐานแบบเถรวาทไทยได้เผยแผ่ไปถึง และได้กลายเป็นศูนย์รวมความศรัทธาของชาวพุทธจากทั่วโลก

(2) พัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ฝรั่งเศสสายป่าในประเทศไทยพบว่า

พระสงฆ์ฝรั่งเศสรูปแรกที่อุปสมบทในประเทศไทยคือ Dr.William August Purfurst ชาวอังกฤษ...บรรพชาเป็นสามเณรที่ประเทศอังกฤษ ได้นามฉายาว่า ธัมมานันตะ ได้อุปสมบทเป็นภิกษุที่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ โดยมีพระภวนาโกศล หรือหลวงพ่อด เป็นพระอุปัชฌาย์ ได้รับนามฉายาว่า กปิลวฑฺฒ และเมื่อท่านได้เดินทางกลับไปประเทศอังกฤษ มีผู้มีจิตศรัทธาได้มาขอบรรพชาของท่านเป็นสามเณรอีก 3 รูป คือ สามเณรสทฺธวฑฺฒ สามเณรวิฑฺฒวฑฺฒ และสามเณรปญฺญวฑฺฒ และทั้ง 3 รูปได้เดินทางมาอุปสมบทเป็นพระภิกษุในประเทศไทย ณ วัดปากน้ำ โดยมีพระภวนาโกศลเป็นพระอุปัชฌาย์ มีพระธรรมวโรดม (สมเด็จพระสังฆราช ปุ่น ปุณณสิริ) เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และพระกปิลวฑฺฒ เป็นพระอนุสาวนาจารย์ ทั้ง 4 รูปพำนัก ณ วัดธาตุทอง สุขุมวิท ชั่วคราวก่อนเดินทางกลับประเทศอังกฤษ และนอกจากนี้ท่านกปิลวฑฺฒ ก็ได้ให้การบรรพชาแก่อุบาสิกาวาเยอร์มัน ชื่อว่า จินตวาสี และบรรพชาชาวเยอรมันอีก 2 รูป คือ สญฺญวฑฺฒ และสตีวฑฺฒ ทั้ง 2 รูปต่อมาได้อุปสมบท ได้รับฉายาใหม่ว่า พระธมฺมิโก และพระวิมลตามลำดับ นับเป็นการอุปสมบทครั้งแรกในประเทศไทยและ ญานวฑฺฒสามเณร ในปี พ.ศ.2504 พระปญฺญวฑฺฒ ได้กลับมามประเทศไทยและอุบัติเป็นพระธรรมยุต ณ วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร เมื่อปี พ.ศ.2508 แล้วไปจำพรรษาและปฏิบัติกรรมฐาน ณ วัดป่าบ้านตาด จังหวัดอุดรธานี จนถึงมรณภาพในปี พ.ศ.2547 จึงนับเป็นพระสงฆ์ฝรั่งเศสรูปแรกที่พำนักอยู่ในประเทศไทยอย่างเป็นกิจลักษณะและยาวนานถึง 44 ปีโดยไม่เคยไปจำพรรษาในต่างประเทศเลย

อนึ่ง พระสงฆ์ฝรั่งเศสที่บวชในประเทศไทยและได้ทำคุณประโยชน์แก่คณะสงฆ์ และแก่ประเทศไทยเป็นอย่างมากอีกรูปหนึ่ง คือ พระราชสุเมธาจารย์ (ปัจจุบัน 2564: พระพรหมวชิรญาณ) ซึ่งเข้ามาบวชในประเทศไทย เมื่อ พ.ศ.2509 โดยมีพระราชปรีชาญาณมุนี เป็นพระอุปัชฌาย์ ได้รับฉายาว่า “พระสุเมโธ” และได้ไปปฏิบัติธรรมกับพระโพธิญาณเถร (หลวงพ่ocha สุภทฺโท) ณ วัดหนองป่าพงถึง 10 ปี แล้วไปจาริกอินเดียก่อนจะกลับมาช่วยหลวงพ่ocha สุภทฺโท สร้างวัดป่านานาชาติ ที่จังหวัดอุบลราชธานี ในปี พ.ศ.2515 และได้เป็นเจ้าอาวาสวัดป่านานาชาติเป็นรูปแรก และนอกเหนือจากการเผยแผ่พุทธศาสนาในประเทศไทยแล้ว หลวงพ่ocha สุภทฺโท และพระสงฆ์ฝรั่งเศสซึ่งเป็นลูกศิษย์ ได้รับนิมนต์ให้เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ คือ ประเทศอังกฤษ ในปี พ.ศ.2520 โดยการอุปถัมภ์สงฆ์แห่งอังกฤษ (English Sangha Trust) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ และในปัจจุบันนี้ วัดหนองป่าพง มีวัดสาขาทั้งในและต่างประเทศมากถึง 351 สาขา แยกเป็นสาขาในประเทศไทย 331 สาขา และต่างประเทศ 20 สาขา การขยายตัวของวัดหนองป่าพงนั้น แบ่งออกเป็น 4 วิธี คือ 1) การขยายสาขาด้วยการรับการถวายวัด 2) การขยายสาขาด้วยการถวายเฉพาะที่ดินให้ไปสร้างวัดเป็นสำนักสาขา 3) การขยายสาขาโดยที่มีพระภิกษุสามเณรเดินทางออกไปสำรวจเจอสถานที่ที่เหมาะสม และ 4) การขอขยายสาขาอีกวิธีหนึ่งคือการขอขยายสำนักสาขาในสถานที่ส่วนราชการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของยรรยง เดชสะท้านที่พบว่า คุณค่าและประโยชน์ของการปฏิบัติตามแนวของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) เป็นแนวทางในการศึกษาและการ

ปฏิบัติตามกฎของธรรมชาติ อันเกิดจากความรู้แจ้งจากการลงมือปฏิบัติจนสามารถดับทุกข์ได้ รวมทั้งการสร้างบุคลากรทางศาสนาให้เป็นผู้นำเผยแผ่หลักธรรมทั้งในและต่างประเทศโดยเฉพาะชาวตะวันตก

การถ่ายทอดรูปแบบการถ่ายทอดแนวทางวิถีศรัทธาและแบบแผนการปฏิบัติสู่สากลของพระสงฆ์ฝรั่งสายวัดป่าในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า วิถีปฏิบัติที่เน้นการพัฒนาคนตามหลักการของพระพุทธศาสนา ในที่นี้ก็หมายถึง หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญาที่มุ่งเน้นการสร้างวัดในทางพระพุทธศาสนาที่มีความ “สงบ สว่าง และสะอาด” ตามหลักวิถีสอนตนเองไม่เน้นการสร้างวัดถ่มถลน หรือการประกอบพิธีกรรมที่ขัดกับหลักพระวินัย แต่เน้นการสอนธรรม และพาฝึกจิตเป็นสำคัญ ซึ่งวิธีการสร้างศรัทธาของพระสงฆ์ฝรั่งที่เป็นเอกลักษณ์ และพระสงฆ์ไทยอาจจะมีไม่เหมือน ดังนั้น รูปแบบการถ่ายทอดแนวทางวิถีศรัทธาสู่สากลของพระสงฆ์ฝรั่งสายวัดป่าในประเทศไทย ที่ชัดเจน คือ (1) ยึดมั่นในพระรัตนตรัย (2) กระบวนการฝึกที่เน้นหลักวัตร และถือธุดงค์เป็นสำคัญ (3) กระบวนการคัดเลือกผู้บวชที่เคร่งครัด (4) นบถือและปฏิบัติตามพ่อแม่ครูอาจารย์อย่างเคร่งครัด (5) เมื่อไปสร้างวัดสาขาต้องได้รับการเห็นชอบที่ประชุมสงฆ์เป็นสำคัญ และไม่ละทิ้งข้อวัตรที่ปฏิบัติมา (6) มีการเคารพในพระธรรมวินัย และปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมืองอย่างเข้าใจ

พระสงฆ์ฝรั่งสายวัดป่าในประเทศไทย มีแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศไทย พบว่าพระสงฆ์ฝรั่งท่านจะมีรูปแบบแบบการเผยแผ่ในหลากหลายรูปแบบ เช่น

(1) **ด้านกายภาพ** คือ รูปแบบการสร้างวัดของพระสงฆ์ฝรั่งสายวัดป่า มีการสร้างศาสนสถานที่มีความ “สงบ สว่าง และสะอาด” หมายความว่า สงบ คือ เป็นศาสนสถานที่เข้าไปแล้ว ผู้คนสามารถพบกับความสงบ ร่มรื่น ร่มเย็นสถาน ชวนแก่การฝึกสมาธิ เป็นที่ตั้งแห่งศรัทธาของผู้มีโอกาสได้ไปพบเห็น เช่น วัดป่านานาชาติ อยู่ท่ามกลางป่าไม้ กลมกลืนกับธรรมชาติ ลดเว้นการเบียดเบียนธรรมชาติ หรือหากจำเป็นก็ทำแต่พอประมาณ และสร้างศาสนสถานที่กลมกลืน เน้นประโยชน์ในการใช้เป็นสำคัญ สว่าง คือ ไปวัดป่าที่พระสงฆ์ฝรั่งท่านจำพรรษา เราจะพบธรรมะของพระพุทธเจ้า ธรรมะของพ่อแม่ครูอาจารย์ในหลากหลายรูปแบบ ทั้งในรูปแบบการเขียนเป็นหนังสือ หรือธรรมะตามต้นไม้ หรือแม้แต่เสียงที่ผ่านเสียงตามสายภายในวัด ก็ชวนให้ชาวพุทธได้มีความสว่าง คือ ปัญญาภายในเป็นสำคัญ สะอาด คือ เป็นศาสนสถานที่สะอาด ร่มรื่น มีการวางแผนผังการสร้างวัดที่ชัดเจน มีการแบ่งเขตพุทธาวาส สังฆาวาส เอาไว้ชัดเจน ทำให้เกิดศรัทธาแต่ผู้พบเห็นโดยทั่วไป และหลักคือ รูปแบบการเผยแผ่ท่านไม่เน้นการจัดกิจกรรม หรือบุญประเพณีอะไรที่ใหญ่โต หรือเปิดเครื่องเสียงเพื่อบอกบุญเหมือนกับวัดบ้านทั่ว ๆ ไป

(2) **ด้านปฏิปทาส่วนตัวน่าเลื่อมใส** พบว่า พระสงฆ์ฝรั่งสายวัดป่า ท่านจะมีความเคร่งครัดในพระธรรมวินัย มีความสำรวมระวังทั้งทางกาย คือ ถือครองผ้าไตรจีวรที่เรียบร้อย เป็นเอกลักษณ์ตามปฏิปทาของพระป่าสายปฏิบัติ และเมื่อวัดมีงานบุญ ที่มีญาติโยมมาวัดเป็นจำนวนมาก ท่านก็จะไม่เดินเกะกะไปทั่ววัด เหมือนพระบ้านทั่วไป แต่ท่านจะออกมารับญาติโยมเป็นเวลา ตามกำหนดระยะเวลาที่มีปรากฏในป้ายแจ้งบอกเป็นสำคัญ และเมื่อหมดเวลาแล้ว ท่านก็จะเดินทางกลับไปพักเพื่อเจริญจิต หรือทำข้อวัตรของท่านตามแต่ละภารกิจที่กำหนด หรือแม้กระทั่งในด้านวาจา เท่าที่สังเกต เวลาท่านสนทนากับญาติโยมท่านจะไม่

พูดจาเรื่องไร้สาระ แต่จะมุ่งเน้นการสอนที่มีธรรมะเป็นหลัก และมีความระมัดระวังการใช้คำพูด งดเว้น มิจฉาวาจา หรือทวิจิตสังวรหรือวจีสำรวม

(3) **ด้านการเทศนา** ประกอบด้วย (1) การเทศน์เนื่องในโอกาสต่าง ๆ ทั้งภายในวัด และนอกวัด (2) เผยแผ่ในรูปแบบของการเขียนเป็นหนังสือก็มีหลายเล่ม เช่น หนังสือข้อนี้ศักดิ์สิทธิ์ของพระอาจารย์ชยสาโร หรือหลวงพ่อดอนที่เรารู้จักท่านเป็นอย่างดี (3) รูปแบบการเผยแผ่ผ่านระบบออนไลน์ เช่น ผ่านเว็บไซต์ของวัด ผ่าน YouTube ผ่าน TikTok รูปแบบการเผยแผ่ในลักษณะนี้ ส่วนมากจะเป็นลูกศิษย์ท่านที่มีจิตศรัทธา และจิตมีจิตอาสา ร่วมกันพัฒนาและจัดทำขึ้น เท่าที่สังเกต คือ มีทั้งภาคภาษาไทย และภาคภาษาอังกฤษ (4) การสอนธรรมผ่านกิจกรรมต้นไม้เทศน์ได้ คือ นำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่มีข้อความสั้นกระชับทั้งภาคภาษาไทยและภาคภาษาอังกฤษ และคำสอนของพระโพธิญาณเถร (หลวงพ่อบุญสุทโธ) อดีตเจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง หรือนักปราชญ์ทั้งหลายจากทั่วโลกมาเขียนเป็นป้ายแล้วติดเอาไว้ตามต้นไม้ทั่วบริเวณวัด เช่น วัดหนองป่าพง วัดบ้านนาชาติ และวัดอื่นๆ ซึ่งต่อให้เราไม่มีโอกาสพบท่าน หรือไม่มีโอกาสพบท่าน เราก็สามารถศึกษาธรรมะผ่านกิจกรรมต้นไม้เทศน์ได้เหล่านี้ ซึ่งช่วยให้เราได้ซึมซับธรรมและคำสั่งสอนไปในตัวในขณะที่เข้าวัดป่า

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า เดิมสมัยพุทธกาลพระสงฆ์แต่ละรูปต้องอยู่ป่า เที่ยวนอนจาริกไปตามสถานที่ต่าง ๆ โดยอยู่อาศัยตามโคนไม้ เรือนร้าง ถ้า ต่อมาเมื่อผู้เลื่อมใสศรัทธาถวายสวนป่า และเริ่มมีการสร้างกุฏิ จึงค่อย ๆ กลายมาเป็นอยู่ร่วมกันประจำที่ใดกาลต่อ ฝ่ายอยู่ประจำในหมู่บ้านเรียกว่า พระคามวาสี และฝ่ายที่อยู่ประจำในป่า เรียกว่า พระอรัญญวาสี พระสงฆ์ที่นำเอาพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไปประพฤติปฏิบัติอย่างจริงจังโดยเน้นที่การฝึกจิตเพื่อความหลุดพ้น เข้าถึงมรรคผลนิพพาน อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ในสายพระป่ากรรมฐานนี้ เรียกว่า “พระสงฆ์ฝ่ายวิปัสสนาธุระ” และ จากข้อวัตรที่พระสงฆ์ฝ่ายวิปัสสนาธุระปฏิบัติเป็นกิจวัตร คือ การอยู่ป่าเป็นวัตร หรือ มักออกไปจำพรรษาตามป่าเขา เราจึงเรียกพระสงฆ์ฝ่ายนี้ว่า “พระสงฆ์อรัญญวาสี” และพระสงฆ์อรัญญวาสีมักจะสมาทานธุดงค์ ซึ่งเป็นข้อวัตรอย่างหนึ่ง ที่เป็นวิธีขัดเกลากำจัดกิเลสของตนเอง เราจึงเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “พระธุดงค์” ในสมัยที่พระพุทธเจ้ายังทรงพระชนมายุอยู่ ผู้ที่เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา บำเพ็ญกิจทั้ง 2 ประการ คือ การศึกษาพระธรรมวินัยและปฏิบัติควบคู่กันไป ไม่ได้แบ่งออกเป็นฝ่ายคั่นถะแผนกการศึกษา หรือวิปัสสนาธุระแผนกปฏิบัติธรรม ดังเช่นทุกวันนี้ คือ พระสงฆ์ฝ่ายคามวาสี หมายถึง พระสงฆ์ที่สมาทานคั่นถะมุ่งศึกษาพระปริยัติธรรม พระไตรปิฎก ตำรับตำรา หรือเรียกว่า “พระสงฆ์ฝ่ายคั่นถะ” หรือ “พระสงฆ์ฝ่ายอรัญญวาสี” หมายถึง พระสงฆ์ที่สมาทานวิปัสสนา มุ่งปฏิบัติธรรม บำเพ็ญพรตอยู่ในป่า แต่ด้วยปัจจุบันป่าไม่มีมากเหมือนอดีต จึงเพียงแต่อยู่ตามวัดที่สร้างไว้นอกเขตชุมชน หรือเรียกพระสงฆ์ฝ่ายวิปัสสนาธุระ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า พระพุทธศาสนามีผู้มีจิตศรัทธาและอุทิศตนออกบวชมาจากวรรณะทั้ง 4 ที่มีความหลากหลาย ต่างวัย ต่างภูมิธรรม และพื้นฐานชีวิตก่อนบวช ซึ่งส่งผลให้มี

พระภิกษุที่มีคุณลักษณะที่มีความแตกต่างกันไปซึ่งสอดคล้องกับ บรรจง โสตาดี และคณะ (2556) ที่ได้กล่าวว่า พัฒนาการพระพุทธศาสนาตั้งแต่เริ่มต้นจนสูญสิ้นจากอินเดีย มีรูปแบบและวิธีสอนธรรม 5 รูปแบบ คือ รูปแบบการจาริก รูปแบบสถาบันวัด รูปแบบมุขปาฐะ และรูปแบบสถาบันการศึกษา ใช้วิธีสอนแบบอุทเทส โอวาท และอนุศาสน์ ภายใต้โครงสร้างการบริหารองค์กรเชิงหน้าที่ ส่วนรูปแบบและวิธีสอนธรรมของไทย กำหนดได้ 3 รูปแบบ คือ รูปแบบวัฒนธรรมประเพณี รูปแบบสถาบันวัด และรูปแบบจาริกธุดงค์ ใช้วิธีสอนแบบปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เทศนา บรรยาย ถามตอบ อบรม สั่งสอน ฯลฯ ภายใต้การบริหารจัดการองค์กรสงฆ์โดยรัฐ บนพื้นฐานพระธรรมวินัย และพระราชบัญญัติแห่งคณะสงฆ์ไทย

(1) รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ฝรังสายป่าในประเทศไทย

วัดในประเทศไทยมี 2 ประเภท คือ วัดป่า มีสายปฏิบัติทั้งสมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน สายนี้เรียกว่า “อรัญญวาสี” และวัดบ้านที่มีพระภิกษุสามเณรศึกษาเล่าเรียน และจะเป็นทายาทบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ สายนี้เรียกว่า “คามวาสี” การแยกวัดป่าออกจากวัดเมืองหมายความว่า มีพระภิกษุสามเณรที่ศึกษาเล่าเรียนแต่ไม่ใคร่ปฏิบัติธรรม และมีพระภิกษุสามเณรที่ปฏิบัติธรรมไม่ใคร่ศึกษาเล่าเรียน ดังนั้น “พระสงฆ์ฝรังสายป่าในประเทศไทย” จึงหมายถึง พระสงฆ์ฝ่ายอรัญญวาสีในประเทศไทย ซึ่งเป็นพระผู้ที่อยู่ป่าเป็นวัตร เน้นการปฏิบัติกรรมฐาน สมาทานธุดงค์วัตร มุ่งกระทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพานเป็นสำคัญ

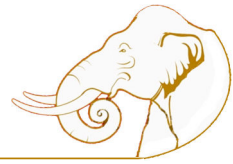
พระสงฆ์ฝรังสายป่าในประเทศไทย มีรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยยึดแนวการปฏิบัติของวัดหลวงป่าพงเป็นหลัก อันประกอบด้วย (1) หลักไตรสิกขา (2) ธุดงค์วัตร และ (3) วัตร 14 มา เน้นให้พระภิกษุสามเณร และพุทธศาสนิกชนถือปฏิบัติ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า พระสงฆ์ฝรังสายป่าโดยส่วนมากมีวัตถุประสงค์หลักในการออกบวช คือ มุ่งพระนิพพานเป็นที่ตั้ง และมีพื้นฐานความรู้เดิมที่เป็นศาสตร์สมัยใหม่เป็นอย่างดี ส่งผลให้เมื่อท่านได้มาบวชเป็นพระในพระพุทธศาสนา จึงสามารถศึกษาได้แตกฉาน และสามารถถ่ายทอดรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีความหลากหลาย กระชับ สั้น ตรงประเด็น ใช้ภาษาร่วมสมัย อันก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากต่อสังคมไทย ซึ่งสอดคล้องกับบรรจง เดชสะท้าน (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาเชิงวิเคราะห์หลักการปฏิบัติธรรมตามแนวทางของพระโพธิญาณเถร (หลวงพ่อกาสุภโท) วัดหนองป่าพง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า 1) หลักการปฏิบัติโดยยึดหลักพระธรรมวินัย คือ ศีล สมาธิและปัญญา พร้อมทั้งนำหลักธุดงค์วัตรมาใช้ปฏิบัติ จึงทำให้มีความเป็นอยู่เรียบง่าย อันเป็นแนวทางที่นำไปสู่การปล่อยวางและไม่ยึดมั่นถือมั่นในเบญจขันธ์ 2) ผลการปฏิบัติธรรมทำให้ผู้ปฏิบัติมีความเคารพในพระธรรมวินัยและกฎระเบียบของวัด เป็นผู้มีความอดทน มีสติ มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย สงบเสถียร อ่อนน้อมถ่อมตน และมีความเสียสละเพื่อประโยชน์สุขของสังคม 3) คุณค่าและประโยชน์ของการปฏิบัติธรรม โดยเป็นแนวทางในการศึกษาและการปฏิบัติตามกฎของธรรมชาติ อันเกิดจากความรู้แจ้งจากการลงมือทำงานสามารถดับทุกข์ได้

(2) พัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ฝรั่งเศสสายป่าในประเทศไทย

เริ่มต้นจากพระสงฆ์ฝรั่งเศสซึ่งเป็นลูกศิษย์ของพระโพธิญาณเถร (หลวงปู่ชา สุภทฺโท) ได้รับนิมนต์ให้เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ คือ ประเทศอังกฤษ ในปี พ.ศ.2520 โดยการอุปถัมภ์สงฆ์แห่งอังกฤษ (English Sangha Trust) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ และในปัจจุบันนี้ วัดหนองป่าพง มีวัดสาขาทั้งในและต่างประเทศมากถึง 351 สาขา แยกเป็นสาขาในประเทศไทย 331 สาขา และต่างประเทศ 20 สาขา การขยายตัวของวัดหนองป่าพงนั้น แบ่งออกเป็น 4 วิธี คือ 1) การขยายสาขาด้วยการรับการถวายวัด 2) การขยายสาขาด้วยการถวายเฉพาะที่ดินให้นำไปสร้างวัดเป็นสำนักสาขา 3) การขยายสาขาโดยที่มีพระภิกษุสามเณรเดินทางตรงไปสำรวจเจอสถานที่ที่เหมาะสม และ 4) การขอขยายสาขาอีกวิธีหนึ่งคือการขอขยายสำนักสาขาในสถานที่ส่วนราชการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของยรรยง เดชสะท้าน (2561) ที่พบว่า คุณค่าและประโยชน์ของการปฏิบัติตามแนวของพระโพธิญาณเถร (หลวงปู่ชา สุภทฺโท) เป็นแนวทางในการศึกษาและการปฏิบัติตามกฎของธรรมชาติ อันเกิดจากความรู้แจ้งจากการลงมือปฏิบัติจนสามารถดับทุกข์ได้ รวมทั้งการสร้างบุคลากรทางศาสนาให้เป็นผู้นำเผยแผ่หลักธรรมทั้งในและต่างประเทศโดยเฉพาะชาวตะวันตก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พระสงฆ์ฝรั่งเศสเมื่อได้รับการฝึกฝนตามแนวทางพระป่ากรรมฐานในเมืองไทย ก็มีความเข้าใจในหลักการปฏิบัติพระพุทธศาสนาที่แจ่มแจ้ง ก็สามารถนำหลักการที่ถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัยนี้ ออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในนานาอารยประเทศได้ ซึ่งสอดคล้องกับพระอนิลมาน ธมมสากิโย (2548) ได้การวิจัยเรื่อง “พระสงฆ์ฝรั่งเศสในประเทศไทย” ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจสำคัญที่ทำให้พระสงฆ์ฝรั่งเศสคือเห็นความทุกข์ของชีวิตและต้องการพ้นทุกข์ โดยเห็นว่า พระพุทธศาสนาคือทางพ้นทุกข์จึงเลือกประเทศไทยที่เห็นว่ามิใช่พระพุทธศาสนาที่บริสุทธิ์กว่าที่อื่นที่บวชเพราะเป็นที่ที่สภาพแวดล้อมเหมาะสมแก่การปฏิบัติธรรม มีวัดป่าที่เคร่งครัดทางพระวินัย มีครูอาจารย์สอนกรรมฐานดี รูปแบบการปฏิบัติที่ดี และเจาะจงเลือกการปฏิบัติสายหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต ซึ่งถือว่าการปฏิบัติที่ตรงตามแนวคำสอนของพระพุทธเจ้า ด้วยเหตุผลดังกล่าวพระสงฆ์ฝรั่งเศสจึงมุ่งปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์ คือ ปฏิบัติสมาธิอย่างเดียว ไม่สนใจศึกษาพระปริยัติธรรม (นักธรรม-บาลี) พระสงฆ์ฝรั่งเศสในประเทศไทย จึงเป็นกลุ่มพระสงฆ์ที่เน้นการปฏิบัติในสายพระป่ามากกว่าที่จะศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรม แต่ทั้งนี้ ก็ไม่ได้หมายความว่า พระสงฆ์ฝรั่งเศสท่านจะละทิ้งสายปริยัติเลย กลับตรงกันข้าม ท่านก็ยังศึกษาพระปริยัติธรรม พระไตรปิฎกอย่างแตกฉาน มีการเขียนออกเป็นหนังสือทางพระพุทธศาสนาในภาษาอังกฤษ และภาษาอื่นๆ เป็นจำนวนมาก เช่น หนังสือ The Buddhist Monastic Code Vol. I Vol. II เรียบเรียงโดย Ven. Thanissaro Bhikkhu (Geoffrey DeGraff), The Word of the Buddha เรียบเรียงโดย Ven. Nyantiloka เป็นต้น

รูปแบบการถ่ายทอดแนวทางวิธีศรัทธาสู่สากลของพระสงฆ์ฝรั่งเศสสายป่าในประเทศไทย ที่ชัดเจนคือ (1) ยึดมั่นในพระรัตนตรัย 2) กระบวนการฝึกที่เน้นหลักวัตร และถือธุดงค์เป็นสำคัญ และ 3) มีกระบวนการคัดเลือกผู้บวชที่เคร่งครัด จึงส่งผลให้ได้พระภิกษุผู้มีภูมิธรรม ภูมิรู้ และความหนักแน่นมั่นคงในพระพุทธศาสนา ทั้งนี้ก็เป็นเพราะว่า พระสงฆ์ฝรั่งเศสสายป่าเหล่านี้ ล้วนแต่ผ่านการทดสอบทั้งทางด้านร่างกาย

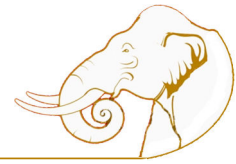
เช่นสภาพอากาศ อาหาร ที่แตกต่าง และจิตใจ คือ ความเชื่อที่แตกต่างจากศรัทธาเดิมของตนเองก่อนจะได้รับการอุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ในสังกัดนิกายเถรวาท ของคณะสงฆ์ไทย ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาปรีชา ทิวพัฒนานนท์ และคณะ (2565) ระบุว่า ประเพณีทั้งสองมีความมุ่งหมายคัดกรองบุคคลนอกพุทธศาสนาที่มีความตั้งใจจริง เคารพศรัทธาในพระรัตนตรัย มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะอุปสมบทเป็นพระภิกษุ และสามารถปรับตัวเข้ากับวิถีชีวิตในคณะสงฆ์เพื่อเป็นพระภิกษุตลอดชีวิต ในขณะเดียวกันก็เป็น การเปิดโอกาสให้ผู้ขออุปสมบทได้ศึกษาหลักธรรมคำสอนและปรับตัวกับวิถีชีวิตของพระภิกษุด้วย ความแตกต่างสำคัญคือบุคคลที่เข้ามาอุปสมบทในวัดป่านานาชาติเป็นชาวต่างชาติซึ่งไม่คุ้นชินกับวัฒนธรรมพุทธศาสนาไทย กระบวนการรับเข้ามีเป้าหมายเพื่อให้รู้และเคยชินกับการใช้ชีวิตตามแนวทางของวัดป่าในประเทศไทยซึ่งอยู่อย่างเรียบง่าย ภายใต้อาณัติของพระอาจารย์ จึงต้องใช้ระยะเวลานานกว่าติดถึยปวิลาสและไม่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของแต่ละบุคคล ขั้นตอนที่ซับซ้อนในวัดป่านานาชาติแสดงถึงการประยุกต์ประเพณีในพระไตรปิฎก และประเพณีไทยให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกวัฒนธรรมพุทธศาสนาที่ต้องการเข้ามาอุปสมบทได้ทดลองการใช้ชีวิตพระภิกษุในพุทธศาสนา เพื่อประโยชน์ของคณะสงฆ์และบุคคลที่ขออุปสมบทเอง 4) นบถือและปฏิบัติตามพ่อแม่ครูอาจารย์อย่างเคร่งครัด 5) เมื่อไปสร้างวัดสาธาต้องได้รับการเห็นชอบที่ประชุมสงฆ์เป็นสำคัญ และไม่ละทิ้งข้อวัตรที่ปฏิบัติมา 6) มีการเคารพในพระธรรมวินัย และปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมืองอย่างเข้าใจ

พระสงฆ์ฝรั่งสายป่าในประเทศไทย มีรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศไทย พบว่าพระสงฆ์ฝรั่งท่านจะมีรูปแบบแบบการเผยแผ่ในหลากหลายรูปแบบ เช่น 1) *ด้านกายภาพ* คือ รูปแบบการสร้างวัดของพระสงฆ์ฝรั่งสายป่า มีการสร้างศาสนสถานที่มีความ “สงบ สว่าง และสะอาด” หมายความว่าสงบ คือ เป็นศาสนสถานที่เขาไปแล้ว ผู้คนสามารถพบกับความสงบ ร่มรื่น ร่มเย็นสถาน ชวนแก่การฝึกสมาธิ เป็นที่ตั้งแห่งศรัทธาของผู้มีโอกาสได้ไปพบเห็น เช่น วัดป่านานาชาติ อยู่ท่ามกลางป่าไม้ กลมกลืนกับธรรมชาติ ลดเว้นการเบียดเบียนธรรมชาติ หรือหากจำเป็นก็ทำแต่พอประมาณ และสร้างศาสนสถานที่กลมกลืน เน้นประโยชน์ในการใช้เป็นสำคัญ สว่าง คือ ไปวัดป่าที่พระสงฆ์ฝรั่งท่านจำพรรษา เราจะพบธรรมะของพระพุทธเจ้า ธรรมะของพ่อแม่ครูอาจารย์ในหลากหลายรูปแบบ ทั้งในรูปแบบการเขียนเป็นหนังสือ หรือธรรมะตามต้นไม้ หรือแม้แต่เสียงที่ผ่านเสียงตามสายภายในวัด ก็ชวนให้ชาวพุทธได้มีความสว่าง คือ ปัญญาภายในเป็นสำคัญ สะอาด คือ เป็นศาสนสถานที่สะอาด ร่มรื่น มีการวางแผนผังการสร้างวัดที่ชัดเจน มีการแบ่งเขตพุทธาวาส สังฆาวาส เอาไว้ชัดเจน ทำให้เกิดศรัทธาแต่ผู้พบเห็นโดยทั่วไป และหลักคือ รูปแบบการเผยแผ่ท่านไม่เน้นการจัดกิจกรรม หรือบุญประเพณีอะไรที่ใหญ่โต หรือเปิดเครื่องเสียงเพื่อบอกบุญเหมือนกับวัดบ้านทั่ว ๆ ไป สอดคล้องกับ (Phramaha Pungueang Pamakha and Member, 2559) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “Meditation Centers: Developing a Model of Mediation Practice in Four places in the Northeastern Region” ผลการวิจัยพบว่า 1) สำนักปฏิบัติธรรมปฏิบัติกรรมฐานในภาคอีสานสร้างขึ้นตามความประสงค์ของพระสงฆ์สายวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อเป็นศูนย์ปฏิบัติธรรม และเป็นที่พักปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานให้เป็นของส่วนร่วม 2) สำนักปฏิบัติธรรม มีอาคาร

สถานที่ บรรยายภาศรรมรีน เจียบสงบ มีพระวิปัสสนาจารย์ที่มีความรู้ และเทคนิคในการสอนปฏิบัติธรรม รูปแบบในการปฏิบัติกรรมฐาน คือ แบบยุบหนอพองหนอ แบบเคลื่อนไหน แบบภวนาพุทธ และแบบ อาณาปานสติ สภาพโดยทั่วไปในฤดูร้อนสำนักปฏิบัติธรรมมีอาคารร้อนและแห้งแล้ง ฤดูหนาว อากาศหนาว เย็น ฤดูฝนมีมยุ และแมลงชุกชุม พระวิปัสสนาจารย์บางรูปมีประสบการณ์ในเทคนิคการสอนไม่หลากหลาย 3) รูปแบบการพัฒนาการปฏิบัติกรรมฐานของสำนักปฏิบัติธรรมในภาคอีสานควรปรับปรุงอาคารให้อากาศ ถ่ายเทสะดวก จัดโครงการอบรมแก่พระวิทยากร พระวิปัสสนา ผูกอบรมการปฏิบัติกรรมฐานเป็นรายบุคคล และควรปรับปรุงระยะเวลาจัดกิจกรรมให้มีความเหมาะสม (2) ด้านปฏิปทาส่วนตัวว่าเสื่อมใส พบว่า พระสงฆ์ฝรั่งสายป่า ท่านจะมีความเคร่งครัดในพระธรรมวินัย มีความสำรวมระวังทั้งทางกาย คือ ถือครอง ผ้าไตรจีวรที่เรียบร้อย เป็นเอกลักษณ์ตามปฏิปทาของพระสายปฏิบัติ และเมื่อวัดมีงาน มีญาติโยมมามาก ท่านก็จะไม่เดินไปทั่ววัด เหมือนพระบ้านทั่วไป แต่ท่านจะออกมารับญาติโยมเป็นเวลา ตามกำหนด ระยะเวลาที่มีปรากฏในป้ายแจ้งบอกเป็นสำคัญ และเมื่อหมดเวลาแล้ว ท่านก็จะเดินทางกลับไปพักเพื่อ เจริญจิต หรือทำข้อวัตรของท่านตามแต่ละภาระกิจที่กำหนด หรือแม้กระทั่งในด้านวาจา เท่าที่สังเกต เวลา ท่านสนทนากับญาติโยมท่านจะไม่พูดจาเรื่องไร้สาระ แต่จะมุ่งเน้นการสอนที่มีธรรมะเป็นหลัก และจะ ระมัดระวังการใช้คำพูด หรือที่เราเรียกว่า วจีสังวร หรือวจีสำรวมก็ว่าได้ สอดคล้องกับขรรยง เดชสะท้าน (2561) ที่ได้ระบุในผลวิจัยว่า 1) หลักการปฏิบัติโดยยึดหลักพระธรรมวินัย คือ ศีล สมาธิและปัญญา พร้อม ทั้งนำหลักอัฐองคฺ์ตรมาใช้ปฏิบัติ จึงทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีเรียบง่าย อันเป็นแนวทางที่นำไปสู่การปล่อยวาง และไม่ยึดมั่นถือมั่นในเบญจขันธ์ 2) ผลการปฏิบัติธรรมทำให้ผู้ปฏิบัติมีความเคารพในพระธรรมวินัยและ กฎระเบียบของวัด เป็นผู้มีความอดทน มีสติ มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย สงบเสถียร อ่อนน้อมถ่อมตน และมีความเสียสละเพื่อประโยชน์สุขของสังคม 3) คุณค่าและประโยชน์ของการปฏิบัติธรรม โดยเป็น แนวทางในการศึกษาและการปฏิบัติตามกฎของธรรมชาติ อันเกิดจากความรู้อย่างแท้จริงจากการลงมือทำจน สามารถดับทุกข์ได้

(4.3) ด้านการเทศนา ประกอบด้วย (1) การเทศน์เนื่องในโอกาสต่าง ๆ ทั้งภายในวัด และนอก วัด (2) เผยแผ่ในรูปแบบของการเขียนเป็นหนังสือก็มีหลายเล่ม เช่น หนังสือชื่อหนังสือศักดิ์สิทธิ์ของพระธรรม พัทธญาณมุนี วิ. (พระอาจารย์ชยสาโร) หรือพระอาจารย์ธอน ที่เรารู้จักท่านเป็นอย่างดี (3) รูปแบบการ เผยแผ่ผ่านระบบออนไลน์ เช่น ผ่านเว็บไซต์ของวัด ผ่าน YouTube ผ่าน TikTok รูปแบบการเผยแผ่ใน ลักษณะนี้ ส่วนมากจะเป็นลูกศิษย์ท่านที่มีจิตศรัทธา และจิตมีจิตอาสา ร่วมกันพัฒนาและจัดทำขึ้น เท่าที่ สังเกต คือ มีทั้งภาคภาษาไทย และภาคภาษาอังกฤษ (4) การสอนธรรมผ่านกิจกรรมต้นไม้เทศน์ได้ คือ นำ หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่สั้นๆ ทั้งภาคภาษาไทยและภาคภาษาอังกฤษ และคำสอนของพระ โพธิญาณเถร (หลวงพ่อกุศล สุภทฺโท) หรือนักปราชญ์ทั้งหลาย จากทั่วโลกมาเขียนแล้วติดเอาไว้ตามต้นไม้ ทั่ว บริเวณวัด เช่น วัดหนองป่าพง วัดป่านานาชาติ ซึ่งต่อให้เราไม่มีโอกาสพบท่าน หรือไม่มีโอกาสพบท่าน เรา ก็สามารถศึกษาธรรมะผ่านกิจกรรมต้นไม้เทศน์ได้เหล่านี้ ซึ่งช่วยให้เราได้ซึมซับไปในตัวทั้งนี้อาจเป็น เพราะว่ามีพื้นฐานทางครอบครัวที่ดี มีการศึกษาศาสตร์สมัยใหม่ดี ส่งผลให้มีความสนใจในการแสวงหา

คำตอบของชีวิต จึงมุ่งแสวงหาสัจธรรมซึ่งสอดคล้องกับกฎวัน สุวรรณธาตุ (2556:) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “แรงจูงใจในการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาของชาวต่างประเทศ” มุ่งศึกษาแรงจูงใจในการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาของชาวต่างชาติในประเทศไทยแบบรวม ๆ ทั้งชาวตะวันออกและชาวตะวันตก โดยการศึกษาจากประชากรตัวอย่าง 11 รูป เป็นชาวตะวันออก 3 รูป และชาวตะวันตก 8 รูป ผลการวิจัยพบว่า มีแรงจูงใจในการบวชอยู่ 2 ประเภท คือ (1) การเห็นสภาพที่เป็นจริงของชีวิตว่าเป็นทุกข์ (2) ความศรัทธาเลื่อมใสในพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาตั้งอยู่บนพื้นฐานคือเหตุผล และภายในวัดมีการจัดระบบการบริหารจัดการที่มีเอกลักษณ์ โดยยึดพระธรรมวินัยเป็นแกนกลางในการบริหารวัด ทั้งวัดภายในประเทศไทย และต่างประเทศ ซึ่งยังสอดคล้องกับ พระครูภาวนาวิริยานุโยค (พระครูภาวนาวิริยานุโยค และคณะ, 2562) ที่ได้ระบุว่า วัดและชุมชนโดยรอบใกล้เคียง มีความต้องการพัฒนาศักยภาพของวัดให้กลายเป็นศูนย์ของการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน ทั้งนี้ ชุมชนยังมีส่วนสนับสนุนให้เกิดสปีปายะในการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานด้วย ได้แก่ การเอื้อเฟื้อต่ออาหาร การพัฒนาสถานที่ปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน การมีส่วนร่วมในการจัดอบรมและจัดหลักสูตรการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานที่เอื้อต่อชุมชนและโยคีผู้มีมาปฏิบัติ ดังนั้น วิถีศรัทธาและแบบแผนการปฏิบัติสู่สากลของพระสงฆ์ฝรั่ง พระสงฆ์สายป่านั้น เป็นต้นแบบของการตระหนักในพระธรรมวินัย อันเป็นหัวใจหลักของพระพุทธศาสนา

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัยของนำเสนอเป็นโมเดลในการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ด้วยหลัก “Ajahn Char-Model” ดัง

แผนภาพ “Ajahn Char-Model” ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สรุป

วิถีปฏิบัติของพระสงฆ์ป่าสายกรรมฐานในพระพุทธศาสนา พบว่า เป็นวิถีของพระสงฆ์ผู้มุ่งสมาทานวิปัสสนา เน้นการปฏิบัติธรรมบำเพ็ญพรตอยู่ในป่า แต่ปัจจุบันป่าไม่มีมากเหมือนอดีต จึงเพียงแต่อยู่ตามวัดที่สร้างไว้นอกเขตชุมชน หรือเรียกพระสงฆ์ฝ่ายวิปัสสนาธุระ รูปแบบและพัฒนากิจการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ฝรั่งสายป่าในประเทศไทย พบว่า หมายถึง พระสงฆ์นานาชาติที่อุปสมบทในฝ่ายอรัญญวาสี ภายในประเทศไทย เป็นพระผู้ที่อยู่ป่าเป็นวัตร เน้นการปฏิบัติกรรมฐาน สมาทานอุทกวัตร มุ่งกระทำให้แจ้งพระนิพพานเป็นสำคัญ พระสงฆ์ฝรั่งสายป่าในประเทศไทยมีรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนามีคุณลักษณะที่โดดเด่น คือ รูปแบบการเผยแผ่ที่ยึดแนวการปฏิบัติของวัดหลวงป่าพง จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีพระโพธิญาณเถระ (หลวงพ่ocha สุภโท) เป็นต้นแบบการปฏิบัติ ประกอบด้วย (1) หลักไตรสิกขา (2) อุทกวัตร และ (3) วัตร 14 รูปแบบการถ่ายทอดแนวทางวิธีศรัทธาสู่สาธุชนของพระสงฆ์ฝรั่งสายวัดป่าในประเทศไทย พบว่า ยึดมั่นในพระรัตนตรัย เน้นหลักวัตรและถืออุทกวัตรเป็นสำคัญ และมีกระบวนการคัดเลือกผู้บวชที่เคร่งครัด ปฏิบัติตามพ่อแม่ครูอาจารย์อย่างเคร่งครัด สร้างวัดสาขาต้องได้รับการเห็นชอบที่ประชุมสงฆ์เป็นสำคัญ และไม่ละทิ้งข้อวัตรที่ปฏิบัติมา มีการเคารพในพระธรรมวินัย และปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง ส่วนแบบแผนการปฏิบัติสู่สาธุชนของพระสงฆ์ฝรั่งสายวัดป่าในประเทศไทย พบว่า ประกอบด้วยด้ายกายภาพที่เน้น สงบ สว่าง สะอาด เกื้อกูลแก่การปฏิบัติธรรม มีการเผยแผ่ผ่านเทศนา การเขียนหนังสือ การเผยแผ่ผ่านเทศนา การเขียนหนังสือ การเผยแผ่ผ่านสื่อออนไลน์ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เน้นการสื่อสารธรรมะที่เป็นสากล มีเมตตากรุณา เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

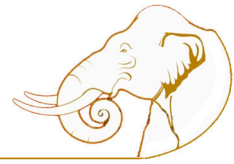
1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ผู้วิจัยเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อยุทธศาสตร์การพัฒนา ดังนี้

1) ปัจจัยสำคัญที่ทำให้พระสงฆ์ฝรั่ง พระสงฆ์สายป่า: วิธีศรัทธาและแบบแผนการปฏิบัติสู่สาธุชนอื่น ๆ ประสบความสำเร็จ คือ ความร่วมมือระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้เกี่ยวข้องโดยตรง คือ สถาบันการศึกษาทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มหาวิทยาลัยสงฆ์ ต้องวิเคราะห์ความต้องการของสถานศึกษา และความต้องการของสังคม

2) คณะสงฆ์ ซึ่งเป็นองค์กรหลักด้านศาสนบุคคลของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะมหาเถรสมาคม ซึ่งเป็นองค์กรปกครองสูงสุดของคณะสงฆ์ ต้องออกระเบียบหรือคู่มือวิธีศรัทธาและแบบแผนการปฏิบัติสู่สาธุชน โดยมีองค์กรผู้สนองงานคณะสงฆ์โดยตรงในส่วนหน่วยงานราชการ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) คณะสงฆ์ และสำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัด ควรประเมินผลการปฏิบัติงานของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด ซึ่งตั้งอยู่ในชุมชน ว่ามีผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน และเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาปัญญาของคนในชุมชนมากน้อยเพียงใด

2) สำนักปฏิบัติธรรมที่ตั้งอยู่ในแต่ละชุมชน ต้องสร้างกระบวนการพัฒนาปัญญาอย่างเป็นเชิงรูปธรรมที่จับต้องได้ และสามารถบูรณาการการปฏิบัติงานกับหน่วยงานอื่น ภายใต้กรอบการพัฒนาที่ยึดพลัง “บวร” คือ บ้าน วัด หน่วยงานราชการ

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

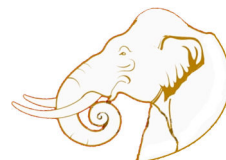
- 1) ควรศึกษากลุ่มพุทธศาสนิกชนชาวต่างชาติที่ปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัดในพระพุทธศาสนา
- 2) ควรศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการสร้างศรัทธา และวิถีปฏิบัติของพระสงฆ์ฝ่ายอรัญญวาสีของสำนักต่างๆ ในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. (29 กรกฎาคม 2562). “พระสงฆ์ต่างชาติ เข้ารับพระราชทานพัดยศ เลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะสูงขึ้น. สืบค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2562, จาก<<https://www.bangkokbiznews.com/politics/842130>>
- นงวัน สุวรรณธาดา. (2556). “แรงจูงใจในการอุปสมบทในพระพุทธศาสนาของชาวต่างประเทศ”. สารนิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บรรจง โสตาดี และคณะ. (2555). “การศึกษารูปแบบและคุณค่าของเหตุผลในการสอนธรรมของพระสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีอิทธิพลต่อศรัทธาของประชาชน”. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2556). “การบริหารจัดการองค์กรรมเพื่อธำรงรูปแบบการสอนธรรมของพระสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทย”, รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูโสภณชยาภินันท์ และคณะ. (2563). “รูปแบบการขยายสาขาของวัดหนองป่าพง”. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 8(3): 1054.
- พระครูภาวนาวิริยานุโยค และคณะ. (2562). “การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการวิปัสสนากัมมัฏฐาน”. วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์. 3(1): 59.
- พระทินวัฒน์ สุขสง, (2558). “แนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโลกตะวันตก”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระมหาปรีชา ทิวัฑฒานนท์ และคณะ. (2565). “การศึกษาเปรียบเทียบตติยปริวาสกับการรับเข้าอุปสมบทในวัดป่านานาชาติจังหวัดอุบลราชธานี”. วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 29(3): 64-65.
- พระมหาสมาน ชาตวิริโย. (2563) “การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศสหรัฐอเมริกา”. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ. 7(7): 112.

- พระมหาสุทนต์ อากาศโร. (2558). “รูปแบบการเสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้ของสังคมตามแนวพุทธศาสตร์”. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*. ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ. 8(1): 960.
- พระอนิลมาน ธมฺมสากิโย. (2548). “พระฝรั่งในประเทศไทย”. *รายงานการวิจัย*. ศูนย์พุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยรรยง เดชสะท้อน. (2561). “ศึกษาเชิงวิเคราะห์หลักการปฏิบัติธรรมตามแนวทางของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) วัดหนองป่าพง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี”. *วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา*. 9(2): 106-107.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (1 ตุลาคม 2565). “ทะเบียนสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด ตามมติมหาเถรสมาคม ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2565” สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2565, จาก <<https://www.onab.go.th/th/content/category/detail/id/20/iid/32919>>.
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร.). (1 ตุลาคม 2565). “จำนวนพระภิกษุ สามเณร แม่ชีต่างประเทศ ที่ขออนุญาตพำนักอยู่ในราชอาณาจักร (กทม)”. สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2565, จัดเก็บถาวรที่ <https://data.go.th/dataset/item_6c7256fd-adf4-4935-b4ab-b141b8dc39ce>
- Bapat, P. V.. (1997). *2500 Years of Buddhism*. New Delhi: Publications Division, Ministry of Information and Broadcasting Government of India.
- Phramaha Pungrueang Pamakha and Member. (2559). “Meditation Centers: Developing a Model of Mediation Practice in Four places in the Northeastern Region”. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*. 6(2): 16.

ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

The Results of Learning Management by using Programmed Instruction on Economics in Social Studies Religion and Culture of Grade 2 Student

ศรีสุตา พระสุนัน¹ เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม² และ พรรณวดี เสงี่ยมศักดิ์³

Srisuda Phrasunin¹, Charoenwit Somphongtam² and Panvadee Sangiumsuk³

มหาวิทยาลัยราชธานี¹⁻³

Ratchathani University¹⁻³

Email: Srisudaphrasunin@gmail.com¹

Received : September 30, 2024;

Revised : March 3, 2025;

Accepted : March 14, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียน และ 3) ศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านคำพระ จำนวน 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บทเรียนสำเร็จรูป แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน ใช้การทดสอบค่าที

ผลการวิจัย พบว่า 1. ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ต่อการจัดการเรียนรู้ โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: บทเรียนสำเร็จรูป; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; สาระเศรษฐศาสตร์

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study learning management using programmed instruction on economics, social studies, religion, and culture of Grade 2 students to efficiency with the criterion set 80/80. 2) to compare the academic achievement of Grade 2 students before and after learning management. and 3) to study the satisfaction of students with learning management by using programmed instruction on economics in social studies, religion and culture of Grade 2 students. The sample used in the research was Grade 2 students at Ban Kham Phra Community School, 22 people. The research tools included using programmed instruction, the academic achievement test, and the questionnaire on satisfaction with learning management. The statistics used for data analysis included means, standard deviation, and t-test (dependent samples)

The findings were as follows: 1. The efficiency of learning achievement using programmed instruction on economics in social studies, religion, and culture of grade 2 students, higher than the criteria. 2. The comparison of academic achievement in learning management using programmed instruction on economics in social studies, religion, and culture of grade 2 students after learning management was higher than before, statistically significant at a .01 level. and 3. Students' satisfaction with the learning management of Grade 2 students as a whole was at the highest level.

Keywords: Programmed Instruction; Results of Academic Achievement; Economics

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพล โลกยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) ดังนั้น การนำสื่อการเรียนการสอนมาใช้ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับครูผู้สอนเพื่อให้การเรียนรู้บรรลุผล และเป็นสารสนเทศเพื่อเป็นช่องทางในการส่งเสริมและปรับปรุงแก้ไขให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน (ญัสมิน ดายะ และ นีรนาท จุลเนียม, 2566) จะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการศึกษาที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพเท่านั้นที่จะเอื้อต่อการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ

โดยจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง และให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ผู้สอนควรเลือกวิธีการสอน โดยให้ผู้เรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง

รายวิชาเศรษฐศาสตร์ จัดเป็นสาระการเรียนรู้ที่ 3 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยกำหนดสาระเศรษฐศาสตร์ไว้ว่า เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับการผลิตการแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งการจัดการเรียนรู้ ยังประสบปัญหาสำคัญอยู่หลายประการ ดังที่ กฤตติกา อาจภักดี (2561) กล่าวไว้ว่า ปัญหาการสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้แก่ เนื้อหา ครูผู้สอน นักเรียน สภาพแวดล้อม ผู้ปกครอง การเรียนการสอน ตลอดจนเทคนิค และวิธีการของครู ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้โดยขาดการเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่การปฏิบัติจริง นักเรียนไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรม นักเรียนขาดสมาธิในการเรียน ขาดทักษะการทำงานกลุ่ม อีกทั้งสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้น้อย ครั้งนี้เป็นการศึกษากลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านคำพระ กลุ่มเครือข่ายพระศรีเจริญรัตน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม พบปัญหาหลักที่สำคัญที่ควรปรับปรุง คือ นักเรียนขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และคิดไตร่ตรอง นักเรียนยังขาดทักษะในการแสวงหาความรู้ตนเอง เช่น การรักการอ่าน การใช้ห้องสมุด (โรงเรียนชุมชนบ้านคำพระ, 2566) ดังนั้น ครูควรจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และฝึกให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์หาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยีให้มากขึ้น และพัฒนาสื่อแหล่งเรียนรู้จัดเตรียมห้องปฏิบัติการให้อยู่ในสภาพดีและพร้อมใช้งานเสมอ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ด้านทักษะ กระบวนการ และด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดี

บทเรียนสำเร็จรูป เป็นสื่อการเรียนการสอนชนิดหนึ่งที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เรียนเร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคล สามารถเรียนรู้ได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ที่มีการแบ่งเนื้อหาเป็นตอนย่อย ๆ เรียกว่า กรอบ (Frame) โดยเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายากมีคำถามให้ผู้เรียนได้คิดค้นหาคำตอบ และมีเฉลยให้ทราบได้ทันที การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนดูได้จากคำตอบคำถามที่กำหนดไว้ (อรรพรรณ พิงเพราะ, 2563) จะเห็นได้ว่า บทเรียนสำเร็จรูป นับเป็นบรรยากาศอันใหม่ของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เกิดแนวทางใหม่ที่ท้าทายผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งที่ต้องการด้วยตนเอง จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า บทเรียนสำเร็จรูป ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถของตนเอง สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น อาทิเช่น ผลการวิจัยของ ปณิตา ทางทอง (2557) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป สาระภูมิศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 พบว่า ประสิทธิภาพบทเรียนสำเร็จรูป สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วน นันทยาพร ธรรม (2559) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง คุณธรรมนำความรู้สู่เศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า บทเรียนสำเร็จรูป มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงสนใจที่ศึกษาเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง เศรษฐศาสตร์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการเรียนและชีวิตประจำวัน สร้างความพึงพอใจที่ดีต่อการเรียน และเป็นแนวทางสำหรับการศึกษาและพัฒนาสื่อการสอนในชั้นเรียนเรื่องอื่น ๆ ต่อไป

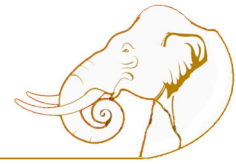
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับบทเรียนสำเร็จรูป

บทเรียนแบบโปรแกรม หรือบทเรียนสำเร็จรูป หมายถึง การให้ผู้เรียนศึกษาได้จากบทเรียนสำเร็จรูปด้วยตนเอง ซึ่งมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากบทเรียนปกติ กล่าวคือ เป็นบทเรียนที่นำเสนอเนื้อหาสาระที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้มาแตกเป็นหน่วยย่อย (Small Steps) เพื่อให้ง่ายแก่ผู้เรียนในการเรียนรู้ และนำเสนอแก่ผู้เรียนในลักษณะที่ผู้เรียนสามารถ ตอบสนองต่อถึงบทเรียน และตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเองได้ทันที (Immediate Feedback) ว่าถูก หรือผิด ผู้เรียนสามารถใช้เวลาเรียนมากน้อยตามความสามารถตรวจสอบผลการเรียนด้วยตนเอง (ทิตินา แคมณี, 2559) ทั้งนี้ กฤตติกา อาจภักดี (2561) ได้กล่าวว่า บทเรียนสำเร็จรูป มีลักษณะการแบ่งเนื้อหาออกเป็นตอน ๆ แต่ละตอนผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของบทเรียน และได้รับการตอบสนองในทันที ซึ่งทำให้ผู้เรียนแก้ไขความเข้าใจของตนเองได้ในทันทีที่เฉลย ซึ่งทำให้ผู้เรียนแก้ไขความเข้าใจของตนเองได้ถูกต้องอย่างรวดเร็ว และสามารถวัดความรู้ของผู้เรียนจากจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในบทเรียนนั้น ๆ ได้

สฤกัญญา จำปาทิพย์ (2560) ได้กล่าวว่า บทเรียนสำเร็จรูปที่ใช้ในการสอน มี 3 ชนิด ดังนี้

1. บทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรง เสนอเนื้อหาในแต่ละกรอบต่อเนื่องกัน ตั้งแต่ต้นจนจบ โดยจัดลำดับเนื้อหาของบทเรียนจากง่ายไปหายาก ผู้เรียนเรียนรู้ไปตามลำดับเหมือน ๆ กันจะข้ามกรอบไม่ได้
2. บทเรียนสำเร็จรูปแบบสาขา เนื้อหาที่น่าสนใจจะไม่เรียงลำดับตายตัว ถ้าผู้เรียนตอบคำถามของบทเรียนถูกสามารถข้ามกรอบไปเรียนในกรอบที่กำหนดได้ แต่ถ้าตอบไม่ถูกจะต้องย้อนกลับไปเรียนในกรอบต่าง ๆ ที่ช่วยแก้ไขความเข้าใจผิดของผู้เรียน
3. บทเรียนสำเร็จรูปแบบไม่แยกกรอบ เสนอเนื้อหาสาระเพิ่มขึ้นทีละน้อย ไม่เสนอเนื้อหาสาระในรูปของกรอบ แต่เสนอเนื้อหาเหมือนเขียนบทความ มีคำถามตอนท้ายของเนื้อหา แต่ละตอน มีเฉลยแนวตอบให้ตรวจสอบได้ทันที

ทิตินา แคมมณี (2552) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป มีดังนี้

1. บทบาทผู้สอน ผู้สอนศึกษาปัญหา ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ผู้สอนเลือกแสวงหา สร้างบทเรียนสำเร็จรูปในเรื่องที่ตรงกับปัญหาความต้องการหรือความสนใจของผู้เรียน ผู้สอนแนะนำการใช้บทเรียนสำเร็จรูปให้ผู้เรียนเข้าใจ แลพผู้สอนให้ผู้เรียนศึกษาบทเรียนสำเร็จรูปด้วยตนเอง
2. บทบาทผู้เรียน ผู้เรียนทดสอบการเรียนรู้ของตนด้วยตนเอง หรือมารับการทดสอบจากผู้สอน
3. ขั้นสอน ได้แก่ ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป รายละเอียด ดังต่อไปนี้

ขั้นนำ หรือการเตรียมการ ผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาปัญหาความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อจะได้ทราบว่าควรให้บทเรียนเรื่องอะไร แก่ใคร โดยทั่วไปการใช้บทเรียนแบบขั้นสอน และขั้นสรุป มีการใช้ใน 2 ลักษณะ คือ ใช้สอนเนื้อหาสาระใดสาระหนึ่ง โดยให้ผู้เรียนศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสามารถ อีกลักษณะหนึ่งคือการให้สอนซ่อมเสริมการเรียนรู้ตามปกติ โดยผู้เรียนอาจเรียนรู้ไม่ทันเพื่อน หรือสอบไม่ผ่าน ผู้สอนอาจให้บทเรียนแบบแก่ผู้เรียน เพื่อไปศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเองการสอนด้วยวิธีนี้ ผู้สอนจำเป็นต้องมีบทเรียนสำเร็จรูป ซึ่งมีลักษณะที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งเรียกว่า บทเรียนสำเร็จรูป บทเรียนนี้จะเสนอเนื้อหาไปทีละน้อย ในรูปของ “กรอบ” หรือ “เฟรม” (Frame) หลังจากนำเสนอเนื้อหา/มโนทัศน์ไปแล้ว จะมีคำถามทดสอบการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนสามารถตรวจคำตอบของตนได้จากเฉลยที่ให้ไว้

ขั้นสอน หรือการดำเนินการ ผู้สอนให้ผู้เรียนทำแบบสอบก่อนเรียน และชี้แจงวิธีการเรียนจากบทเรียน ให้ผู้เรียนซักถามจนเป็นที่เข้าใจ แล้วจึงให้ผู้เรียนศึกษาบทเรียน โดยผู้เรียนแต่ละคนใช้เวลาไม่น้อยแตกต่างกันไปได้

ขั้นสรุป หรือการประเมินผล หลังจากที่ผู้เรียนศึกษาบทเรียนจบแล้ว ผู้สอนจึงให้ทำแบบสอบหลังเรียน และตรวจให้คะแนน

จากแนวคิดเกี่ยวกับบทเรียนสำเร็จรูป สรุปได้ว่า บทเรียนสำเร็จรูป เป็นสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเริ่มจากเนื้อหาสาระที่ง่าย ๆ ไปสู่เนื้อหาที่ยากขึ้นไปตามลำดับ เป็นบทเรียนที่สร้างขึ้นโดยกำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการ และสื่อการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้า

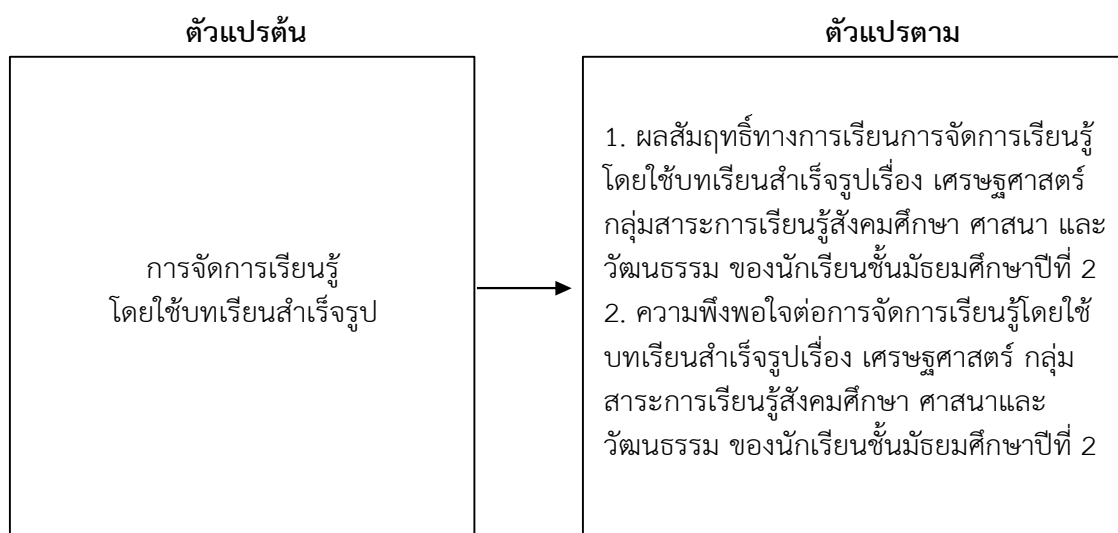

ผู้เรียนสามารถศึกษา ค้นคว้า และประเมินผลการเรียนด้วยตนเองตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ ซึ่งบทเรียนสำเร็จรูปแบ่งได้ 3 ประเภท คือ บทเรียนสำเร็จรูปแบบไม่แยกกรอบ บทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรง และบทเรียนสำเร็จรูปแบบแตกกิ่งหรือสาขา แต่ละประเภทมีลักษณะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับผู้ใช้

ในการวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้การสร้างบทเรียนสำเร็จรูปผู้ศึกษาได้เลือกใช้ประเภทบทเรียนสำเร็จรูปแบบไม่แยกกรอบ เป็นบทเรียนที่เสนอเนื้อหาทีละน้อยตามลำดับขั้นตอน มีคำถาม และเฉลย หรือแนวโน้คำตอบไว้ให้ตรวจสอบทันที แต่ไม่เสนอเนื้อหาในลักษณะของกรอบ แต่เสนอเนื้อหาเป็นลำดับต่อเนื่องกัน เช่นเดียวกับการเขียนบทความ หรือตำราแตกต่างกันเพียง แต่ว่าบทเรียนประเภทนี้จะต้องมีคำตอบ หรือแนวคำตอบไว้ให้นักเรียน เพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียนว่าคำตอบของตนถูก หรือผิด โดยในการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปครั้งนี้ ใช้ในการสอนเรื่อง เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปเป็นสื่อในการสอนหรือกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ และสามารถนำประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้ได้ มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยบทเรียนสำเร็จรูป ใช้ประเภทบทเรียนสำเร็จรูปแบบไม่แยกกรอบ ตามแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2552) ประกอบด้วย บทบาทผู้สอน บทบาทผู้เรียน ขั้นสอน ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป) และการวัดผลและประเมินผล ซึ่งมีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. แบบแผนการทดลอง

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น ซึ่งแบบแผนการทดลอง ดำเนินการทดลองกับกลุ่มทดลองเพียงกลุ่มเดียว (One-Group Pretest Posttest Design) มีการประเมินก่อนเรียน ระหว่าง และหลังเรียน ซึ่งมีแบบแผนการทดลองตามแบบแผนการทดลอง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แบบแผนการทดลองแบบ One-Group Pre-test Post-test Design

กลุ่ม	สอบก่อน (Pretest)	ทดลองสอน	สอบหลัง (Posttest)
E	T ₁	X	T ₂

E แทน กลุ่มการทดลอง

T₁ แทน การทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest)

X แทน การทดลองสอน

T₂ แทน การทดสอบหลังการทดลอง (Posttest)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายในอำเภอหัวตะพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ มีจำนวน 6 ห้อง มีนักเรียน จำนวน 83 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ, 2567)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนชุมชนบ้านคำพระ กลุ่มเครือข่ายพระศรีเจริญรัตน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ โดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่มจำนวน 1 ห้อง มีนักเรียน จำนวน 22 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้ บทเรียนสำเร็จรูป แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

3.1 บทเรียนสำเร็จรูป สร้างแบบประเมินคุณภาพของบทเรียนสำเร็จรูป จำนวน 5 หน่วย ได้แก่ 1) การออมและการลงทุน 2) การผลิตสินค้าและบริการ 3) เศรษฐกิจพอเพียงกับการผลิตสินค้าและบริการ 4) การคุ้มครองผู้บริโภค และ 5) ระบบเศรษฐกิจ การพึ่งพา การแข่งขันทางเศรษฐกิจในทวีปเอเชีย มีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert ตรวจสอบคุณภาพของบทเรียนสำเร็จรูป โดยนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยมีเกณฑ์ให้คะแนนบทเรียนสำเร็จรูป ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง บทเรียนสำเร็จรูป มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง บทเรียนสำเร็จรูป มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง บทเรียนสำเร็จรูป มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง บทเรียนสำเร็จรูป มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง บทเรียนสำเร็จรูป มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

นำผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนสำเร็จรูปมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) มีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย และเกณฑ์การตัดสิน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง บทเรียนสำเร็จรูป มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง บทเรียนสำเร็จรูป มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง บทเรียนสำเร็จรูป มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง บทเรียนสำเร็จรูป มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง บทเรียนสำเร็จรูป มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การตัดสิน คือ ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51-5.00 จะถือว่าบทเรียนสำเร็จรูปมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ 4.61 หมายถึง มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด

นำบทเรียนสำเร็จรูปไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 22 คน ดำเนินการทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 2 สัปดาห์ จากการสังเกตนักเรียนในขณะทำกิจกรรม นักเรียนแจ้งว่าเนื้อหาในบทเรียนสำเร็จรูปมีเนื้อหามากเกินไป บางหัวข้อหรือบางประเด็นอ่านแล้วเข้าใจยาก และมีความสับสน ปรับปรุงตามข้อบกพร่องที่พบแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา และจัดพิมพ์บทเรียนสำเร็จรูปเพื่อเตรียมไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ผังการเขียน Test Blueprint) สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ คัดเลือกไว้ใช้จริง 30 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพของบทเรียนสำเร็จรูป โดยนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน (ชุดเดิมที่ประเมินบทเรียนสำเร็จรูป) เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) กำหนดเกณฑ์ในการตรวจพิจารณาข้อคำถาม ดังนี้

ให้คะแนน +1 ถ้าผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์

ให้คะแนน 0 ถ้าผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์

ให้คะแนน -1 ถ้าผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คัดเฉพาะข้อที่ได้ค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป พบว่า มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มเดิมที่ใช้บทเรียนสำเร็จรูป จำนวน 22 คน แล้วนำ

คะแนนที่ได้จากการทดสอบมาหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Brennan Index (B-Index) โดยคัดเลือกข้อสอบเฉพาะข้อที่มีความยากง่ายระหว่าง .20-.80 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ระหว่าง .20-1.00 พบว่า มีความยากง่ายระหว่าง .23-.77 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ระหว่าง .22-.94 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .90 จัดพิมพ์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฉบับสมบูรณ์ เพื่อเตรียมไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.3 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ ลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีเกณฑ์การตัดสิน ดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก
- ระดับ 3 หมายถึง มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ โดยนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน (ชุดเดิมที่ประเมินบทเรียนสำเร็จรูป) พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) พบว่า มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ จัดพิมพ์แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ ฉบับสมบูรณ์เพื่อเตรียมไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการทดลองสอนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ สร้างความเข้าใจกับนักเรียน สร้างข้อตกลงร่วมกัน แจ้งวัตถุประสงค์ของการทดลอง จัดเตรียมเอกสารให้พร้อมและครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยทำการทดสอบก่อนการทดลอง 1 วัน ดำเนินการทดสอบด้วยตนเอง ใช้เวลาในการทดสอบ 1 ชั่วโมง แล้วตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และดำเนินการทดลองตามกำหนดการจัดการเรียนรู้ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 2 ชั่วโมง รวม 20 ชั่วโมง ขณะที่เรียนตามบทเรียนสำเร็จรูป ให้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทุกบทเรียนสำเร็จรูป และเก็บคะแนนเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อดำเนินการทดลองตามบทเรียนสำเร็จรูป ครบแล้วทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) จำนวน 1 ชั่วโมง โดยใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน แต่แยกฉบับ และสลับข้อกัน และหลังทำการทดสอบเสร็จแล้ว ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ รวมแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 22 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 22 ฉบับ มีความสมบูรณ์ทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

5.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สูตร t-test (Dependent Samples)

5.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มีเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

นักเรียนมีคะแนนความพึงพอใจ ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ถือว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ในเกณฑ์ผ่าน

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of Objective Congruence: IOC) ค่าความยากง่ายของแบบทดสอบ ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบ และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

6.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

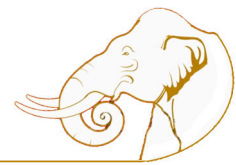
6.3 ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป (E_1/E_2)

6.4 ทดสอบสมมติฐานใช้สูตร t-test (Dependent Samples)

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การหาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
ประสิทธิภาพกระบวนการ (E_1)	22	110	97.41	2.87	88.06
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)	22	30	26.14	1.64	87.12
ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป (E_1/E_2) เท่ากับ 88.06/87.12					

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนระหว่างเรียน (E_1) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 97.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.87 คิดเป็นร้อยละ 88.06 จากคะแนนเต็ม 110 คะแนน และคะแนนความสามารถผลการเรียนรู้หลังเรียน (E_2) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.64 คิดเป็นร้อยละ 87.12 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ดังนั้น บทเรียนสำเร็จรูป มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 88.06/87.12 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปเรื่อง เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	22	30	19.36	1.29	24.936**	.000
หลังเรียน	22	30	27.09	1.15		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

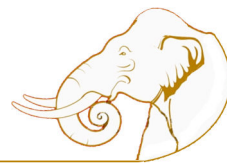
จากตารางที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียน มีคะแนนเฉลี่ย 19.36 และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 27.09 เมื่อทดสอบสมมติฐาน จะเห็นว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ข้อที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1.	บทเรียนสำเร็จรูปได้รับการออกแบบให้ผู้เรียนค้นหาเนื้อหาได้ง่ายและตรงตามความต้องการ	4.50	.51	มาก
2.	คำแนะนำในการเรียนรู้เหมาะสม เข้าใจง่าย	4.64	.49	มากที่สุด
3.	ภาพที่ใช้ในบทเรียนสำเร็จรูปมีความน่าสนใจ สอดคล้องกับเนื้อหาและส่งเสริมการเรียนรู้	4.59	.50	มากที่สุด
4.	ลักษณะ ขนาด และสีตัวอักษร ที่ใช้มีความเหมาะสมชัดเจน สวยงาม อ่านง่าย	4.36	.49	มาก
5.	บทเรียนสำเร็จรูปมีความยืดหยุ่น สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนสามารถควบคุมลำดับเนื้อหา ลำดับการเรียนรู้ได้	4.59	.50	มากที่สุด
6.	มีเนื้อหาและสารสนเทศในบทเรียนสำเร็จรูปที่พอเพียงสำหรับการทำความเข้าใจและการค้นหาคำตอบ	4.55	.51	มากที่สุด
7.	เนื้อหาในบทเรียนสำเร็จรูปมีความกะทัดรัด ชัดเจน เป็นลำดับขั้น ง่ายต่อการทำความเข้าใจ เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่	4.73	.46	มากที่สุด
8.	บทเรียนสำเร็จรูปทำให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์	4.41	.59	มาก
9.	บทเรียนสำเร็จรูปทำให้นักเรียนชอบการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษามากขึ้น	4.45	.51	มาก
10.	นักเรียนได้รับความรู้เรื่องเศรษฐศาสตร์เพิ่มมากขึ้นในบทเรียนสำเร็จรูป	4.77	.43	มากที่สุด
11.	นักเรียนมีความสนุกกับการทำกิจกรรมในบทเรียนสำเร็จรูป	4.50	.51	มาก
12.	แบบทดสอบในบทเรียนสำเร็จรูปสอดคล้องกับเนื้อหา และตรงประเด็นกับเนื้อหาที่จะศึกษา	4.45	.51	มาก
13.	เนื้อหา และแบบทดสอบในบทเรียนสำเร็จรูปกระตุ้นให้เรียนรู้ด้วยตนเอง	4.50	.51	มาก
14.	การทำกิจกรรมในบทเรียนสำเร็จรูปทำให้นักเรียนมีผลการเรียนวิชาสังคมศึกษาที่ดีขึ้น	4.59	.50	มากที่สุด
15.	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมในบทเรียนสำเร็จรูปไปใช้ในชีวิตจริงได้	4.68	.48	มากที่สุด
	รวม	4.55	.12	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวม นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = .12) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ดังนี้ 1) นักเรียนได้รับความรู้เรื่อง เศรษฐศาสตร์เพิ่มมากขึ้นในบทเรียนสำเร็จรูป ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = .43) รองลงมา คือ 2) เนื้อหาในบทเรียนสำเร็จรูปมีความกะทัดรัด ชัดเจน เป็นลำดับขั้น ง่ายต่อการทำความเข้าใจ เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = .46) 3) นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมในบทเรียนสำเร็จรูปไปใช้ในชีวิตจริงได้ ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = .12) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับมาก คือ ลักษณะ ขนาด และสีตัวอักษร ที่ใช้มีความเหมาะสมชัดเจน สวยงาม อ่านง่าย ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = .49)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาอภิปรายในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 88.06/87.12 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก บทเรียนสำเร็จรูป ที่สร้างขึ้นได้มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ตลอดจนได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ เฉพาะด้านสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน และได้นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทุกชนิดไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จึงได้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่มีประสิทธิภาพในการนำมาจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อีกทั้งผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา หลักการและทฤษฎีทางจิตวิทยาพื้นฐานในการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปศึกษาความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อทราบความต้องการของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปไม่แยกกรอบ ซึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเริ่มจากเนื้อหาสาระที่ง่าย ๆ ไปสู่เนื้อหาที่ยากขึ้นไปตามลำดับ เป็นบทเรียนที่สร้างขึ้นโดยกำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการและสื่อการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้า ผู้เรียนสามารถศึกษา ค้นคว้า และประเมินผลการเรียนด้วยตนเองตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับการผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธารารัตน์ กาศกระโทก (2561) ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนสำเร็จรูป มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.13/81.69 เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบทเรียนสำเร็จรูปเป็นนวัตกรรมที่ผู้วิจัยได้

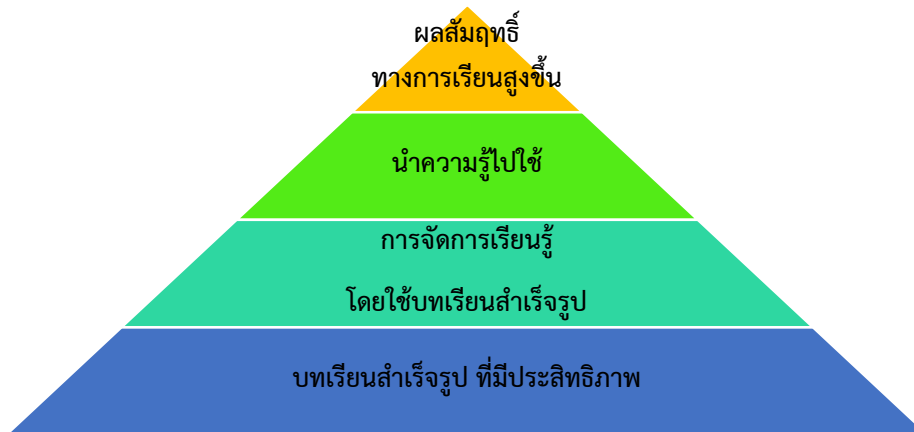
สร้างขึ้นเพื่อสนองความสามารถความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นสื่อการเรียนการสอนที่ดี มีประสิทธิภาพมีส่วนประกอบที่หลากหลายได้แก่ คำชี้แจงในการใช้บทเรียนสำเร็จรูป จุดประสงค์การเรียนรู้ แบบทดสอบก่อนเรียน สารสำคัญ แบบฝึกหัด แบบทดสอบหลังเรียนและ เฉลยเนื้อหาเรียงลำดับจากง่ายไปยาก อีกทั้งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารในการจัดทำการวัดผลและประเมินผลจนเข้าใจและสามารถนำมาสร้างแบบทดสอบ ก่อนนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างได้ทำการทดลองกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ และมีการปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้นได้ผ่านขั้นตอนในการสร้างอย่างมีระบบ และผ่านการตรวจสอบและการแก้ไขข้อบกพร่องจากอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ และในการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ผู้วิจัยเน้นให้นักเรียนพัฒนาทักษะการทำงาน และเกิดองค์ความรู้ ความเข้าใจ มีกระบวนการคิดที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนภายในกลุ่ม นักเรียนแต่ละกลุ่ม ร่วมสนทนากันถึงข้อที่ทำได้ผิดของแต่ละคน จนครบทุกคน และร่วมกันพิจารณาทำตอบที่ถูกต้อง แล้วแก้ไขส่วนที่ผิดให้ถูกต้อง สะอาด เรียบร้อย แสดงให้เห็นถึง ความมีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกันของนักเรียนกับนักเรียน และครูผู้สอนกับนักเรียนเมื่อนักเรียนเรียนจบบทเรียนแล้ว นักเรียนแต่ละคนได้ฝึกทำแบบฝึกหัด และทำแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อทบทวนความรู้ของตนเองที่ได้ศึกษาตามบทเรียนแต่ละกรอบ โดยเนื้อหาในแต่ละกรอบนั้นจะมีความต่อเนื่องกัน เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้มีคุณภาพ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) โดยมีสาระการเรียนรู้ครบถ้วน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงส่งผลให้นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริภา หลอมประโคน และ (2567) ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยรวม นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง เศรษฐศาสตร์ ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมีขั้นตอนชัดเจน เข้าใจง่ายรูปเล่มมีความสวยงาม เนื้อหาในบทเรียนสำเร็จรูปมีความชัดเจน เข้าใจง่าย และง่ายต่อการนำไปปฏิบัติสามารถทำกิจกรรมได้ด้วยตนเอง ตลอดจนนักเรียนสามารถนำความรู้จากวิชานี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับที่ดีตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุฬิภาพรรณ เก่งเขตรวิทย์ (2561) ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้ออกสารประกอบการเรียน รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 3 รหัสวิชา ส22101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Listi (1998) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียน โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปแบบต่อเนื่องมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาสังคมศึกษา

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สรุปองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป

จากภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่การจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ครูผู้สอนต้องศึกษาข้อมูลจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา หลักการและทฤษฎีทางจิตวิทยาพื้นฐานในการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปศึกษา เพื่อให้ได้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่มีประสิทธิภาพในการนำมาจัดการเรียนรู้ และสนองความสามารถความสนใจและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ขณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ครูผู้สอนควรสนับสนุนและส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้สอนกับผู้เรียน ครูอธิบายขั้นตอนชัดเจน ให้นักเรียนเข้าใจง่ายต่อการนำไปปฏิบัติสามารถทำกิจกรรมได้ด้วยตนเอง ตลอดจนนักเรียนสามารถนำความรู้จากวิชาที่เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

สรุป

สรุปการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 88.06/87.12 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยรวม นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ 1) นักเรียนได้รับความรู้เรื่องเศรษฐศาสตร์เพิ่มมากขึ้นในบทเรียนสำเร็จรูป รองลงมาคือ 2) เนื้อหาในบทเรียนสำเร็จรูปมีความกะทัดรัด ชัดเจน เป็นลำดับขั้นง่ายต่อการทำความเข้าใจ เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ 3) นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมในบทเรียนสำเร็จรูปไปใช้ในชีวิตจริงได้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก คือ ลักษณะขนาด และสีตัวอักษรที่ใช้มีความเหมาะสมชัดเจน สวยงาม อ่านง่าย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ควรสร้างกิจกรรมบทเรียนสำเร็จรูป หรือแบบเสริมความรู้ให้หลากหลายรูปแบบ เพื่อให้นักเรียนจะได้เรียนประกอบบทเรียนสำเร็จรูปแล้วเกิดการเรียนรู้ได้ดีและเร็วยิ่งขึ้น และต้องชี้แจงขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนเข้าใจ เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ขณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรสนับสนุนและส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้สอนกับผู้เรียน ครูผู้สอน ควรกำหนดเวลาให้ชัดเจนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และครู ควรยืดหยุ่นเวลาให้นักเรียนในการทำกิจกรรมเพื่อความต่อเนื่องในการเรียนรู้

1.3 จากการสังเกตนักเรียนในขณะที่ทำกิจกรรม นักเรียนแจ้งว่าเนื้อหาในบทเรียนสำเร็จรูปมีเนื้อหามากเกินไป บางหัวข้อหรือบางประเด็นอ่านแล้วเข้าใจยาก และมีความสับสน ฉะนั้นผู้สอนต้องปรับเนื้อหาให้มีความกระชับ เข้าใจง่าย และเหมาะสมกับนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีผลต่อตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการแก้ปัญหา ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ การเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริงเป็นต้น เพื่อพัฒนากระบวนการคิดขั้นสูงของนักเรียน

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กฤตติกา อาจภักดี. (2561). ผลการเรียนรู้ เรื่อง บทบาทผู้ผลิตและผู้บริโภค กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปและเทคนิค STAD. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ณัฐมิน ดายะ และ นิรนาท จุลเนียม. (2566). การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษา เรื่อง สร้างเสริมสุขภาพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 2(1): 32-45.
- ฐิภาพรรณ เก่งเขตรวิทย์. (2561). รายงานการพัฒนาเอกสารประกอบการเรียน รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 3 รหัสวิชา ส22101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. ครุบ้านนอกดอทคอม. [ออนไลน์]. จากhttps://www.kroobannok.com/news_file/p27623780828.pdf
- ทิตนา แคมมณี. (2552). ศาสตร์การสอน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2559). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 20). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธารรัตน์ กาศกรโทก. (2561). การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป สาระเศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ครุบ้านนอกดอทคอม. [ออนไลน์]. https://www.kroobannok.com/board_view.php?b_id=153244&bcat_id=16
- นันทยาพร ควรชม. (2559). การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง คุณธรรมนำความรู้สู่เศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ปณิดา ทางทอง. (2557). การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป สาระภูมิศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- โรงเรียนชุมชนบ้านคำพระ. (2566). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2566. อำนาจเจริญ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ.
- ศิริภา หลอมประโคน, พระครูวิริยปัญญาภินันท์ และ พระครูสาธุกิจโกศล. (2567). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านคอโค ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป. วารสารมหาจุฬาลงกรณ, 15(1): 251-262.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

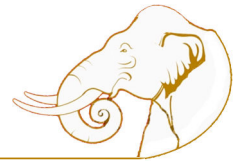
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ. (2567). *ข้อมูลสารสนเทศ ปีการศึกษา 2567*.

อำนาจเจริญ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ.

สุกัญญา จำปาทิพย์. (2560). *การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง ดาราศาสตร์เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดลพบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

อรรวรรณ ฟังเพระ. (2563). *บทเรียนสำเร็จรูป*. คลังความรู้ออนไลน์ สถาบันส่งเสริมการเรียนรู้ภาคเหนือ. [ออนไลน์]. <https://northnfe.blogspot.com/2020/09/ED256306.html>

Listi, A. L. (1998). Effects of programmed learning sequences versus traditional instruction on the social studies achievement and attitudes among urban third graders. *Dissertation Abstracts International*, 59(6): 1891-A.

ผลการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมที่มีต่อพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวก ของเด็กปฐมวัย

The Effects of Moral Storytelling Activities on Early Childhood's Positive Communication Behaviors

ศุภพิชญ์ ศรีประสิทธิ์¹, นนทชนนภพ ปาลินทร์²

Supapit Sonprasit¹, Nontachanonpapop Palintorn²

มหาวิทยาลัยราชธานี¹⁻²

Ratchathani University¹⁻²

kroobob18@gmail.com¹

Received : September 12, 2024; Revised : February 5, 2025; Accepted : February 8, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับปฐมวัย อายุระหว่าง 3 - 4 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองหว้าทับทิม อำเภอยะผะ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) นิทานคุณธรรม จำนวน 8 เรื่อง มีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) แผนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม จำนวน 8 แผน มีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) แบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัย มีการใช้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .80 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการจัดกิจกรรม โดยใช้สถิติ t-test แบบ dependent samples

ผลการวิจัย พบว่า 1. ผลการศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัย พบว่า หลังได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม มีคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับสูง 2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม พบว่า ภายหลังจากการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมเด็กปฐมวัยมีระดับพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกโดยรวมและรายด้านสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: นิทานคุณธรรม; พฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวก; เด็กปฐมวัย

Abstract

This article aims to study and compare the positive communication behaviors of preschool children before and after participating in a moral story-telling activity. The research sample consisted of preschool students aged 3-4 years who were enrolled in the first semester of the 2024 academic year in Kindergarten Year 1 at Ban Nong Wa Thap Thai Child Development Center, Phayu District, Sisaket Province. The sample included 15 students, selected through cluster sampling. The research instruments used were:

1) Eight moral stories, with a high suitability rating. 2) Eight lesson plans for the moral story-telling activity, with a high suitability rating. 3) A behavior observation checklist for assessing positive communication behaviors in preschool children, with a reliability coefficient of .80. The statistical methods used to analyze the data were the mean, standard deviation, and a dependent samples t-test to compare the average scores before and after the activity.

Research results indicated:

1. The study of positive communication behaviors of preschool children revealed that after participating in the moral story-telling activity, the average score was at a high level.

2. The comparison of positive communication behaviors of preschool children before and after the moral story-telling activity showed that, after the activity, the overall positive communication behaviors and each aspect were significantly higher than before the activity at the .05 level of statistical significance.

Keywords: Moral Stories, Positive Communication Behaviors, Early Childhood

บทนำ

การสื่อสารเชิงบวก เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการติดต่อสื่อสารและการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน เด็กมีสภาพจิตใจที่มั่นคง มีพัฒนาการทางด้านอารมณ์และความคิดที่เหมาะสมตามวัย โดยการสื่อสารเชิงบวกนี้ต้องมาพร้อมกับการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นด้วย เพื่อให้เกิดความเข้าใจทั้งผู้พูด และผู้ฟัง ทำให้คนฟังเกิดแรงกระตุ้นภายในจิตใจ และยังทำให้ผู้พูดเป็นคนมีเสน่ห์เวลาพูดด้วย สิ่งเหล่านี้มักเกิดขึ้นได้ไม่ยากอยู่ที่การฝึกฝนและต้องแสดงออกอย่างมั่นใจ ดังที่ ปันดดา รุณเศรษฐกร (2564) ได้กล่าวว่า การกำหนดพฤติกรรมสื่อสารเชิงบวกเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อที่จะสอนและให้โอกาสเด็กได้ฝึกฝนพฤติกรรมนั้นจนเกิดเป็นทักษะและนิสัย สามารถเริ่มฝึกได้ตั้งแต่แรกเกิด จากการ

วิจัยด้านประสาทวิทยาได้พิสูจน์การทำงานของสมองให้เห็นแล้วว่าเมื่อสมองทำงานช้า ๆ สัมผัสช้า ๆ ได้รับข้อมูลช้า ๆ จะเกิดเป็น “ทักษะ” และกลายเป็นบุคลิกภาพภายในตัวตนซึ่งเป็นไปตามหลักของการพัฒนาสมอง โดยที่เป้าหมายสูงสุดของการสร้างพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวก คือ เด็กต้องสามารถควบคุมอารมณ์ ความคิด ภาษาและพฤติกรรมของตนเองได้ ดังนั้น ผู้ที่ใกล้ชิดเด็ก ๆ จึงควรเป็นแบบอย่างที่ดี รวมถึงหมั่นชื่นชมเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสมเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับเด็ก ๆ ในการพัฒนาตัวเองให้ดียิ่งขึ้นไป จะเห็นได้ว่า การสื่อสารเชิงบวกจึงเป็นพื้นฐานการสื่อสารที่จำเป็นในชีวิตประจำวันอย่างมาก การวางรากฐานการสื่อสารเชิงบวกให้กับเด็กปฐมวัยจึงเป็นความจำเป็นที่ต้องได้รับกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังให้เด็กมีการพัฒนาทางการสื่อสารเชิงบวกรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ความสำคัญในการสื่อสารเชิงบวกสำหรับเด็กปฐมวัยมีวิธีการเปลี่ยนแปลงการสื่อสารจากด้านลบสู่การสื่อสารเชิงบวก โดยมีแนวทางในการปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาการสื่อสารเชิงบวกและเทคนิคการพัฒนาการสื่อสารเชิงบวกสำหรับเด็กปฐมวัย

ทั้งนี้ จากการศึกษาเอกสาร ตำรา บทความวิชาการและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลการจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรมที่มีต่อพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยพบว่า การสื่อสารเชิงบวกเป็นความสามารถในการทำความเข้าใจและยอมรับได้ทั้งสิ่งที่เป็นด้านบวกและด้านลบ พร้อมทั้งจะเข้าใจเรียนรู้และควบคุมอารมณ์ความรู้สึกได้ดีภายใต้สถานการณ์วิกฤตต่าง ๆ ที่เข้ามาในชีวิต และเป็นพลังที่ยิ่งใหญ่ที่สามารถช่วยให้คนผ่านพ้นอุปสรรคนานัปการ หากบุคคลใดมีการสื่อสารเชิงบวกจะยิ่งดึงดูดสิ่งที่ดี ๆ เข้ามาในชีวิตของแต่ละคน การสื่อสารเชิงบวกจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงชีวิตให้ดีขึ้น ผู้ที่มีการสื่อสารเชิงบวกจะเป็นบุคคลที่มีสุขภาพจิตดี มีโอกาสประสบความสำเร็จในชีวิตโดยใช้พลังที่มีอยู่อย่างเต็มศักยภาพ การพัฒนาการสื่อสารเชิงบวกในเด็กปฐมวัยควรเป็นลำดับความสำคัญที่อยู่เป็นลำดับต้น ๆ เพราะเป็นช่วงระยะก่อนวัยเรียนสำหรับการเจริญเติบโตและการพัฒนาที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เด็กวัยนี้ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมนทำให้ส่งผลทั้งร่างกายและจิตใจ การสร้างรากฐานที่เข้มแข็งและมีคุณภาพทางด้านอารมณ์ จิตใจ อุบิสัยและความสามารถจะส่งผลต่อชีวิตของเด็กในอนาคตได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ปัทมา ศิวะโกศิษฐ์ และ วิมลทิพย์ มุสิกพันธ์ (2562) ที่ได้กล่าวไว้ว่า เด็กปฐมวัย หากไม่ได้รับการส่งเสริมจริยธรรมให้เป็นพื้นฐานในการประพฤติปฏิบัติตั้งแต่วัยเด็ก อาจกลายเป็นคนที่ยึดติดกับวัตถุนิยม เห็นแก่ตัว ฟุ้งเฟ้อ ขาดความยับยั้งชั่งใจขาดความอดทน ส่วน สิริรัตน มุ่งคุณโคตร และ ทศนีย์ นาคุณทรง (2565) ได้กล่าวว่า การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเด็กโดยตรง และมีความสำคัญต่อการปลูกฝังความรู้คู่ความดีรวมทั้งการพัฒนาความมีวินัยในตนเองเป็นอย่างยิ่ง แต่ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของโรงเรียนมีอยู่บางประการ คือ เด็กขาดทักษะบางอย่างที่ควรต้องพัฒนา ควรเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับความมีวินัยในตนเอง และความรับผิดชอบในชั้นเรียน

จากการศึกษาข้อมูลด้านการสื่อสารของเด็กปฐมวัย จากหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลพยุห์ และครูผู้สอน ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 กลุ่มเครือข่ายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลพยุห์ อำเภอพยุห์ จังหวัดศรีสะเกษ ภาพรวม พบว่า เด็กส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว

พูดจาหยาบคาย พูดไม่ไพเราะ มีปัญหาในการสื่อสารด้วยถ้อยคำและการกระทำที่ไม่เหมาะสมต่อผู้อื่น ตัวอย่างเช่น เวลาที่เด็กเล่นกับเพื่อนที่โรงเรียนเมื่อเกิดการสื่อสารที่ไม่เข้าใจกัน เด็กจะสื่อสารด้วยถ้อยคำที่ไม่เหมาะสมออกไปเกิดการทะเลาะกับเพื่อนทำให้เกิดเป็นความขัดแย้งกัน ไม่อยากจะเล่นกับเพื่อน หรือเมื่อผู้ใหญ่หรือครูถามเด็กมักพูดจาไม่มีหางเสียงไม่มี ครับ/คะ มักจะใช้คำพูดห้วน ๆ โดยปัญหาดังกล่าวอาจมาจากการเลียนแบบการสื่อสารจากตัวบุคคลหรือสภาพแวดล้อมที่เด็กอาศัยอยู่ ดังนั้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกในเด็กปฐมวัย เพื่อในอนาคตต่อไปเด็กจะได้ฝึกทักษะการสื่อสารเพื่อนำไปใช้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งทางการสื่อสารเพิ่มพื้นที่ในการสนทนาที่อบอุ่นปลอดภัยอันจะนำไปสู่ความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ ทั้งนี้พฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกจะช่วยฝึกให้เด็กสื่อสารเป็น คิดเป็น ทำเป็น เรียนรู้และแก้ปัญหาเป็น ส่งผลให้เด็กอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการเล่านิทานคุณธรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองหว้าทับทิม อำเภอยะผา จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัยตามหลักแนวคิดทฤษฎีของ Bandura (1986) เกี่ยวกับการเรียนรู้ของมนุษย์เกิดจากการสังเกต หรือการเลียนแบบ (Observational Learning หรือ Modeling) การจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมจึงเปรียบเสมือนเป็นสิ่งที่เราที่ช่วยกระตุ้นดึงดูดความสนใจและเป็นแรงจูงใจให้เด็กได้คิดหรือปฏิบัติตาม นิทานจะสร้างคุณธรรมเพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติในทางที่ดีงามและถูกต้อง ทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสังคม เพื่อที่จะอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมที่มีต่อพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัย ซึ่งคาดว่าผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องจะนำไปใช้ในการพัฒนาส่งเสริมและปลูกฝังพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกให้กับเด็กตั้งแต่ยังเล็ก และใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เมื่อเด็กโตขึ้นสิ่งเหล่านี้จะช่วยหล่อหลอมให้เป็นเด็กที่มีบุคลิกภาพที่ดี มีมารยาท พูดจาสุภาพ ไพเราะ อ่อนหวาน เป็นเด็กที่น่ารัก มีผู้ใหญ่เอ็นดู เด็กรู้จักสื่อสารด้วยการใช้ถ้อยคำและท่าทางได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังช่วยบ่มเพาะให้เด็กเติบโตอย่างมีความสุขและเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม

การทบทวนวรรณกรรม

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานคุณธรรม

นิทานคุณธรรม หมายถึง เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยโบราณหรืออาจเป็นเรื่องราวที่แต่งขึ้นมาใหม่เพื่อให้เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินใจและให้ความรู้สอดแทรกคติธรรมและแนวคิดด้านคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ฟังได้ประพฤติปฏิบัติตาม (กฤษดา โยธาราชภูรี, 2565) ทั้งนี้ อัจฉราพร สิงห์เจริญกิจ และ วิภาณี สุขเอิบ (2566) ได้ระบุไว้ว่า ความสำคัญของนิทานคุณธรรม คือ การสร้างนิสัยการปลูกฝังรักการอ่าน เป็นการฝึกทักษะทางภาษาและการสื่อสารให้กับเด็กได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ผ่านเนื้อหาของนิทานคุณธรรม ซึ่งนิทานคุณธรรมนี้ครูผู้สอนสามารถสร้างเนื้อหาหรือตัวละครให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมหรือพัฒนาเด็กให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ นั้น ๆ ในเนื้อหาของนิทานคุณธรรมมีการสอดแทรกข้อคิดสอนใจ อีกทั้งนิทานคุณธรรมยังช่วยเสริมสร้างทักษะทางภาษาและการสื่อสารนำไปสู่การใช้ภาษาและการสื่อสารได้ถูกต้องเหมาะสมตามวัยอีกด้วย ทั้งนี้ ผลการวิจัยของ วีรญา สุวรรณวงศ์ และคณะ (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์และศึกษาคุณลักษณะความเป็นคนดีของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์การเล่านิทานคุณธรรม โรงเรียนอนุบาลวิภาวี จังหวัดบึงกาฬ พบว่า หลังจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การเล่านิทานคุณธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ส่วน ผลการวิจัยของ ศุภวัฒน์ บุญนาดี และคณะ (2564) ที่ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมที่มีต่อพฤติกรรมการแบ่งปันของเด็กปฐมวัย พบว่า พฤติกรรมการแบ่งปันของเด็กสูงขึ้น เป็นเพราะว่า กิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม ซึ่งเนื้อหาของนิทานคุณธรรมนั้นส่งเสริมพฤติกรรมให้เด็กรู้จักการแบ่งปัน ให้เด็กรู้จักการเป็นผู้ให้ เป็นผู้รับช่วยเหลือบุคคลอื่น การอยู่ร่วมกันในสังคม ให้เด็กได้ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น การทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม เปิดโอกาสให้เด็กได้พูดคุยสนทนากัน แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ความสำคัญของนิทานคุณธรรม คือ สิ่งที่มีประสิทธิภาพสำหรับการส่งเสริมการเรียนรู้ในการช่วยกระตุ้นจินตนาการ การส่งเสริมให้เด็กเป็นคนช่างคิด ช่างสังเกต ซึ่งเป็นพื้นฐานในการสร้างความมั่นใจ อีกทั้งนิทานคุณธรรมยังช่วยส่งเสริมด้านทักษะภาษา นำไปสู่การเข้าใจภาษาและสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสมเป็นการปูพื้นฐานทักษะด้านการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน เนื้อหาในนิทานส่วนใหญ่มักสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม และข้อคิดดี ๆ ไว้ในตอนท้ายเรื่อง นิทานคุณธรรมสามารถใช้เป็นสื่อในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและปลูกฝังพฤติกรรมที่ดีให้แก่เด็ก เป็นตัวบ่มเพาะคุณธรรมและจริยธรรมทำให้เด็กได้ตระหนักถึงคุณค่าความดีและสิ่งเหล่านี้จะพัฒนาเป็นบุคลิกภาพติดตัวไปจนตลอดชีวิต ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยทางด้านคุณธรรม มีนักทฤษฎีทางจิตวิทยาส่วนใหญ่เชื่อว่าคุณธรรม เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคลซึ่งมีต้นเหตุมาจากการได้รับอิทธิพลทางสังคมมากกว่าทางพันธุกรรม บุคคลจะต้องเรียนรู้และยอมรับประเพณีของสังคมของตนก่อน แต่อย่างไรก็ตามแนวคิดทางคุณธรรมนี้ยังมีความแตกต่างกัน ดังนั้น จึงสามารถนำทฤษฎีทางจิตวิทยามาศึกษาทางด้านคุณธรรม เช่น

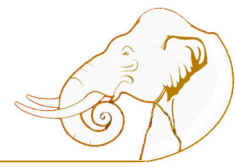
1. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมและคุณธรรมของ Piaget (1960) เป็นนักจิตวิทยาชาวสวิสเซอร์แลนด์ ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านการคิดและสติปัญญาในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

ของเด็ก เขาเชื่อว่าคุณธรรมจริยธรรมเป็นกระบวนการระหว่างความรู้ ความรู้สึกและพฤติกรรม ซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานของทั้งองค์ประกอบที่เป็นพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม เขาอธิบายว่า กระบวนการที่ทำให้เด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงพัฒนาทางจริยธรรมคุณธรรมนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับสติปัญญาของแต่ละบุคคล ในการเรียนรู้กฎเกณฑ์หรือลักษณะที่แตกต่างทางสังคม โดยเพียเจต์ (Piaget) ได้แบ่งขั้นตอนการพัฒนาทางสติปัญญาออกเป็น 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) วุฒิภาวะ (Maturation) เป็นการเตรียมความพร้อมของร่างกายเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาทางสติปัญญา ในการจัดประสบการณ์หรือสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับความพร้อมในแต่ละช่วงวัย 2) ประสบการณ์ (Experience) แบ่งเป็นประสบการณ์ที่เกิดจากการสร้างปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่ตามธรรมชาติในการค้นหาเหตุผลในการคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ 3) การถ่ายทอดความรู้ทางสังคม (Social Transmission) บุคคลที่อยู่รอบตัวได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ตัวบุคคลด้วยกระบวนการซึมซับประสบการณ์และการปรับโครงสร้างทางสติปัญญา และ 4) กระบวนการพัฒนาให้เกิดความสมดุล (Equilibration) หรือการควบคุมพฤติกรรมตนเอง (Self - regulation) ซึ่งมีอยู่ในตัวของแต่ละบุคคลเพื่อปรับพฤติกรรมในขั้นต่อไป

2. ทฤษฎีพัฒนาการทางคุณธรรมจริยธรรมของ Kohlberg (1976) Kohlberg เชื่อว่าพัฒนาการทางคุณธรรมจริยธรรมของแต่ละบุคคลจะผ่านไปตามขั้นพัฒนาการ (Sequential stage) โดยมีพื้นฐานมาจากการใช้เหตุผลเชิงคุณธรรมจริยธรรม บทบาททางสังคมของแต่ละบุคคลนั้นจะมีความสัมพันธ์ในลักษณะปฏิสัมพันธ์กับพัฒนาการทางคุณธรรมจริยธรรมนำไปสู่รูปแบบการเรียนรู้คุณธรรมในขั้นต่าง ๆ ในรูปแบบของวัฒนธรรมที่สังคมวางไว้ โดยกำหนดเป็นทฤษฎี (Kohlberg's theory) ไว้เป็นระดับจำแนกตามช่วงอายุสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งในระดับก่อนมีคุณธรรมหรือระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม (Reconvention Level) ช่วงอายุ 2 - 10 ปี เป็นลักษณะการแสดงออกเชิงคุณธรรมจริยธรรมและเหตุผล มีการตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง มี 2 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นยึดคำสั่งและการถูกลงโทษ คือ เด็กมีแนวโน้มว่าจะเชื่อฟังหรือเคารพกฎเกณฑ์เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษทางกายจากบุคคลที่มีอำนาจ เด็กจะแสดงพฤติกรรมตามกฎเกณฑ์และคำสั่งของพ่อแม่หรือผู้มีอำนาจในทุกเรื่องและทุกสถานการณ์ บุคคลส่วนใหญ่จึงถือเป็นเวลาที่เหมาะสมในการปลูกฝังพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก เด็กช่วงนี้จะแสดงคุณธรรมจริยธรรมเพราะกลัวการถูกลงโทษ เหตุเพราะผู้ใหญ่สั่ง เช่น กลัวการถูกตี เขาจะหลบหลีกไม่ให้ตัวเองถูกลงโทษ ยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ เช่น การไม่รับของจากคนแปลกหน้าเพราะหลีกเลี่ยงการถูกแม่ตี และขั้นที่ 2 ขั้นยึดของรางวัล คือ การเลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจมาให้ตนเอง หรือบุคคลใกล้ชิด เด็กจะกระทำดีมีคุณธรรมที่ตัวเองพอใจและสนใจจะเชื่อคำสั่งหรือไม่จะอยู่ที่ตัวเด็กเอง เด็กวัยนี้ต้องการการยอมรับจากผู้ใหญ่เขาจะแสวงหารางวัลด้วยการกระทำเมื่อเขาทำดีเขาต้องการให้ผู้ใหญ่ชมเชยในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การพูดชมเชย โดยสามารถใช้การแสดงออกทางกายเพื่อเป็นการชื่นชมเด็ก ๆ ได้เช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น การเข้าไปกอด ลูบหัว และอื่น ๆ

จากทฤษฎีพัฒนาการทางคุณธรรมจริยธรรม สรุปได้ว่า ตามความเชื่อของกลุ่มทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดนั้นเชื่อว่า พัฒนาการทางด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย มีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาและวัยของบุคคลนั้น ๆ มีองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ พัฒนาการทางสติปัญญา การเลียนแบบ การพัฒนาซูเปอร์อีโกในตัวของเด็กจากการเรียนรู้ เด็กสามารถคิดอย่างมีเหตุผลและปลูกฝังจาก

การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่หรือผู้ดูแล สนับสนุนให้เด็กมีความประพฤติปฏิบัติดีมักเกิดจากการให้แรงเสริมทางบวกเด็กจะเกิดการเรียนรู้จากปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและบุคคลที่ใกล้ชิดที่มีอิทธิพลต่อตัวเด็ก พฤติกรรมที่เกิดขึ้นสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามหลักการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความสำเร็จในสิ่งที่ตนเองต้องการ ดังนั้น การจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อปูพื้นฐานทางด้านคุณธรรมจริยธรรมเป็นการสนับสนุนให้เด็กเกิดความประพฤติดีหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสื่อสารเชิงบวก

การกำหนดพฤติกรรมสื่อสารเชิงบวกเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อที่จะสอนและให้โอกาสเด็กได้ฝึกฝนพฤติกรรมนั้นจนเกิดเป็นทักษะและนิสัยแล้ว สามารถเริ่มฝึกได้ตั้งแต่แรกเกิด จากการวิจัยด้านประสาทวิทยาได้พิสูจน์การทำงานของสมองให้เห็นแล้วว่าเมื่อสมองทำงานช้า ๆ สัมผัสช้า ๆ ได้รับข้อมูลช้า ๆ จะเกิดเป็น “ทักษะ” และกลายเป็นบุคลิกภาพภายในตัวตน ซึ่งเป็นไปตามหลักของการพัฒนาสมอง โดยที่เป้าหมายสูงสุดของการสร้างพฤติกรรมสื่อสารเชิงบวก คือ เด็กต้องสามารถควบคุมอารมณ์ ความคิด ภาษาและพฤติกรรมของตนเองได้ ซึ่งการปลูกฝังการสื่อสารเชิงบวกนี้จะช่วยฝึกให้เด็ก สื่อสารเป็น คิดเป็น ทำเป็น เรียนรู้และแก้ปัญหาเป็น ส่งผลให้เด็กอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (ปนัดดา ฐานเศรษฐกร, 2564) ทั้งนี้ Tu (2001) ได้ศึกษาการมีปฏิสัมพันธ์ด้วยการใช้ถ้อยคำระหว่างครูกับเด็กในการสอนวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า การใช้ถ้อยคำของครูทั้งสองวันเป็นการให้คำแนะนำในการเรียนรู้กับเด็กและการถามคำถาม ครูใช้ถ้อยคำชมเชยมากและกล่าวขอบคุณ ลักษณะคำถามที่ครูใช้ถามเป็นคำถามกระตุ้นเร้าความสนใจ การแก้ปัญหา การวัด การนับ การเปรียบเทียบและการใช้เหตุผล การที่ครูมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กด้วยการใช้ถ้อยคำและกระตุ้นด้วยประโยคคำถามทำให้เด็กเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนวิทยาศาสตร์มากขึ้นด้วย ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การสื่อสารเชิงบวก (Positive Communication) เป็นรูปแบบการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ เพื่อสร้างความรู้สึที่ดีด้วยถ้อยคำ คำพูด ตลอดจนการกระทำ การสื่อสารเชิงบวกจะดำเนินด้วยความรู้สึที่ผ่อนคลาย เป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับบุคคลอื่น สามารถพัฒนาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นเชิงบวกได้อย่างสร้างสรรค์ ช่วยลดความขัดแย้ง สร้างความเข้าใจ และช่วยโน้มน้าวการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้เกิดความร่วมมือ ความมุ่งมั่นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการในการพัฒนาตนเองอย่างภาคภูมิใจ ซึ่งทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเชิงบวก เช่น

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ของ Bandura (1986) นักจิตวิทยาร่วมสมัย (An Contemporary Psychologist) Bandura ได้เสนอว่า การเรียนรู้ของมนุษย์นั้นเกิดจากพฤติกรรมของตัวบุคคล มีการปฏิสัมพันธ์กัน (Interaction) อย่างต่อเนื่องระหว่างบุคคลนั้น (Person) และสิ่งแวดล้อม (Environment) ใช้ในการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากตัวแบบ (Learning Through Modeling) โดยพฤติกรรมการเล่นแบบมีอิทธิพลอย่างมากในการตัดสินใจกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลนั้น การเลียนแบบถือ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการสังเกตพฤติกรรม การตอบสนองและปฏิกิริยาต่าง ๆ ของตัวแบบ สภาพแวดล้อมของตัวแบบ ผลการ

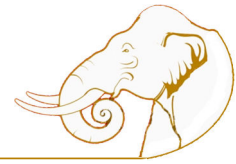

กระทำ คำบอกเล่า และความน่าเชื่อถือ เด็กจะเกิดการเรียนรู้จากกระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดจากการสังเกต พฤติกรรมของตัวบุคคลนั้น ซึ่งประกอบไปด้วย 4 กระบวนการ คือ กระบวนการดึงดูดความสนใจ (Attentional Process) กระบวนการคงไว้ (Retention Process) กระบวนการแสดงออก (Motor Reproduction Process) และกระบวนการจูงใจ (Motivational Process)

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) ของ Skinner (2014) นักจิตวิทยาของกลุ่มพฤติกรรมนิยมเป็นผู้นำทฤษฎีนี้มาใช้ เขาได้เขียนหนังสือ Verbal Behavior โดยมีแนวคิดสำคัญ คือ การพูดภาษาหรือการใช้ภาษาเกิดขึ้นได้เมื่อมีเหตุหรือสิ่งเร้า เงื่อนไขการเรียนรู้การใช้ภาษานั้นจะเกิดได้ต่อไป ถ้ามีการเสริมแรงหรือรางวัลเพราะการเสริมแรงหรือรางวัลจะเป็นตัวทำให้เกิดแนวโน้มที่จะใช้ภาษาลักษณะนั้น ๆ ต่อไป กล่าวคือเด็กเรียนรู้การพูดจากการเสริมแรง นักพฤติกรรมนิยมบางท่านเชื่อว่า เด็กเริ่มรู้ภาษาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เด็กเรียนรู้ภาษาจากการเลียนแบบโดยเด็กจะสังเกตและเลียนแบบพฤติกรรมหากเด็กได้รับการเสริมแรงจะทำให้การเลียนแบบเหมือนตัวแบบมากขึ้นทั้งวิธีและประโยค เมื่อเด็กใช้ภาษาต่อไปอย่างต่อเนื่องหรือใช้อย่างสม่ำเสมอจะเกิดการเรียนรู้จนเป็นนิสัย ซึ่งนิสัยเป็นพฤติกรรมที่สร้างได้ เช่น เด็กได้รับคำชมจากการพูด ทำให้เด็กพูดคำนั้นจนเป็นนิสัย สกินเนอร์ แบ่งองค์ประกอบสำคัญด้านภาษาไว้ 3 ประการ คือ 1. สิ่งเร้าหรือเงื่อนไขที่เกิดขึ้นก่อน 2. พฤติกรรมคำพูด และ 3. ผลที่ได้รับที่จะเป็นการเสริมแรงหรือรางวัล ซึ่งทำให้เกิดหลักการเรียนการสอนภาษาตามแนวคิดนี้ขึ้น ด้วยการพยายามจัดหาสิ่งเร้าที่เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนตอบสนองต่อการเรียนภาษานั้น ๆ การนำทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์ไปใช้ ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสื่อสารเชิงบวกในเด็กปฐมวัยได้ ดังนี้ 1. การใช้การเสริมแรง (Reinforcement) ทุกขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครูควรให้การเสริมแรงด้วยการพูดชมเชยหรือให้แรงจูงใจ เมื่อเขาแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ออกมา เช่น คุณครูพูดชมเชย หรือให้ขนมแก่นักเรียน การเสริมแรงทางบวกจะไปกระตุ้นให้นักเรียนแสดงพฤติกรรม (ที่เราให้รางวัลไป) ออกมามากขึ้น และ 2. การปลูกฝังพฤติกรรมบางอย่างและลดพฤติกรรมบางอย่าง (Shaping Behavior) คือการควบคุมการตอบสนองด้วยวิธีการเสริมแรง สกินเนอร์ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็นส่วย่อย ๆ เป็นขั้น ๆ และจัดลำดับให้เป็นเหตุเป็นผลเพื่อให้เรียนได้ง่ายและเมื่อสำเร็จในแต่ละขั้นจะได้รับแรงเสริมหรือให้รางวัล

จากทฤษฎีการสื่อสารเชิงบวก สรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยเรียนรู้ภาษาการสื่อสารจากสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวทั้งสิ่งแวดล้อมที่บ้านและโรงเรียน เด็กจะเรียนรู้การฟังและการสื่อสารก่อนเพราะการฟังและการสื่อสารเป็นของคู่กันเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ เมื่อฟังแล้วก็ต้องมีการสื่อสารโต้ตอบได้ การเรียนภาษาการสื่อสารของเด็กปฐมวัยไม่จำเป็นต้องอาศัยการสอนอย่างเป็นทางการหรือตามหลักไวยากรณ์ แต่จะเป็นการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้างหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัวหรือเป็นการสอนแบบธรรมชาติ

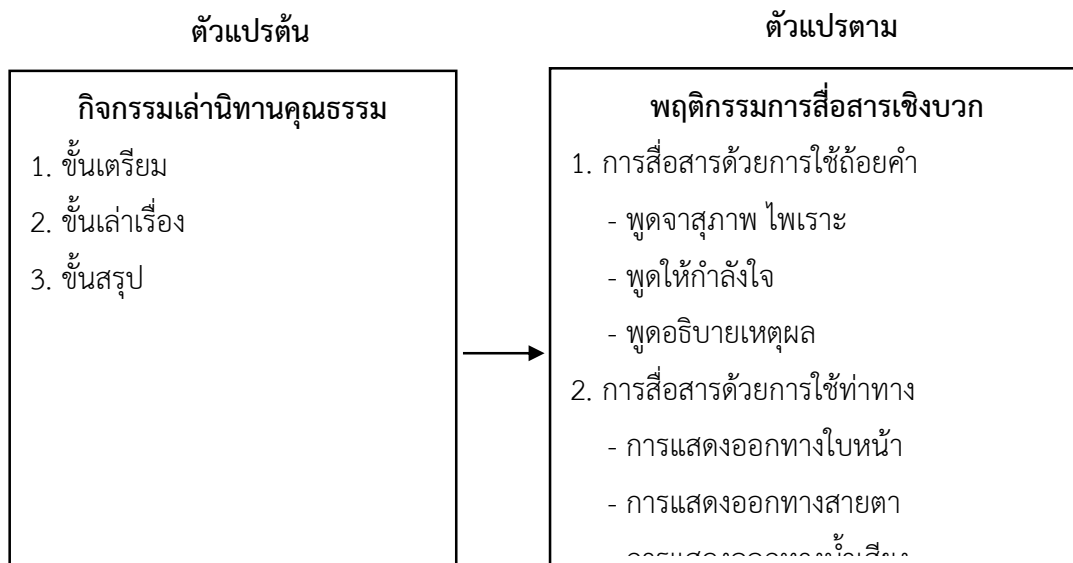
สรุปได้ว่า นิทานมีผลต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็ก เนื้อหาในนิทานคุณธรรมจริยธรรมมีการสอดแทรกข้อคิดที่มีทั้งความรู้ความสนุกสนานเพลิดเพลินทำให้เด็กเกิดจินตนาการ นิทานคุณธรรมจึงนับเป็นสื่อในการสร้างเสริมการสื่อสารเชิงบวก ความคิดสร้างสรรค์ เด็กเกิดความเข้าใจและรับรู้ได้ง่าย นอกจากนี้นิทานคุณธรรมยังช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เด็กเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นด้วย

การเล่านิทานคุณธรรมจึงเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กเกิดพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ใช้การจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมที่สอดแทรกเนื้อหาในเรื่องพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวก โดยตัวละครที่ใช้ในนิทานคุณธรรมเป็นตัวละครที่ช่วยสร้างจินตนาการให้เด็กได้คิดตาม ตัวละครมีทั้งที่เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องของพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกที่เด็กควรได้ปฏิบัติตาม และมีตัวละครที่สะท้อนถึงแบบอย่างที่ไม่ดีในเรื่องของพฤติกรรมการสื่อสารเพื่อเป็นตัวอย่างที่เด็กควรหลีกเลี่ยงพฤติกรรมนั้น โดยการจัดกิจกรรม เล่านิทานคุณธรรม มีกระบวนการในการทำกิจกรรม 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียม เตรียมความพร้อมในการนำเด็กเข้าสู่บทเรียน ขั้นเล่านิทาน เด็ก ๆ ฟังนิทานคุณธรรมที่สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในเรื่องการสื่อสารเชิงบวก และร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเรื่องที่ฟัง และขั้นสรุป เด็กร่วมกันสรุปเกี่ยวกับข้อคิดที่ได้รับจากการฟังนิทานคุณธรรม จากการทบทวนวรรณกรรม ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลการจัดกิจกรรม เล่านิทานคุณธรรมที่มีต่อพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมที่มีต่อพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัย มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชาย – หญิง ระดับปฐมวัย อายุระหว่าง 3 - 4 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 กลุ่มเครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลพยุห์ อำเภอพยุห์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 3 ห้องเรียน นักเรียน 46 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชาย – หญิง ระดับปฐมวัย อายุระหว่าง 3 - 4 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองหว้าทับทิม อำเภอพยุห์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้ 1. นิทานคุณธรรม จำนวน 8 เรื่อง 2. แผนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม จำนวน 8 แผน และ 3. แบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัย ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือทุกชนิดจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พบว่า ผลการประเมินคุณภาพโดยรวมของหนังสือนิทานคุณธรรม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.91 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 มีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด แบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกทั้ง 2 ด้าน มีค่า IOC อยู่ระหว่าง .67 - 1.00 สามารถใช้ได้ และนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อบกพร่องให้มีความเหมาะสม พบว่า แบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกค่าความเชื่อมั่น มีค่าเท่ากับ .80

3. การทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว เก็บรวบรวมข้อมูลก่อนและหลัง (One-Group Pre-test Post-test Design) ดังตารางที่ 1

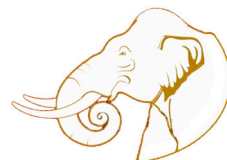
ตารางที่ 1 แสดงแบบแผนการทดลองแบบ One-Group Pretest-Posttest Design

กลุ่ม	Pre - test	Treatment	Post - test
กลุ่มเป้าหมาย	T ₁	X	T ₂

เมื่อ T₁ แทน การสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกก่อนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม (Pre-test)

X แทน การจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม

T₂ แทน การสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกหลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม (Post-test)

วิธีดำเนินการทดลอง โดยใช้กิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมของเด็กปฐมวัย โดยดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ทำการทดสอบก่อนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมกับกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกที่ผ่านการประเมินคุณภาพแล้ว จำนวน 2 ด้าน ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมทั้งหมด 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ และวันพฤหัสบดี วันละ 20 นาที ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ รวม 24 ครั้ง ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัย 2 ครั้ง ดังนี้ 1. เก็บคะแนน Pre-test ก่อนการใช้แผนการจัดประสบการณ์เล่านิทานคุณธรรมแผนที่ 1 กับกลุ่มตัวอย่าง 15 คน เพื่อบอกการเปรียบเทียบหลังการจัดกิจกรรม 2. เก็บคะแนน Post-test เมื่อเสร็จสิ้นแผนการจัดประสบการณ์เล่านิทานคุณธรรมแผนที่ 8 ซึ่งใช้แบบสังเกตชุดเดิมกับที่ใช้ในการสังเกตครั้งแรกเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัย โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เกณฑ์การประเมินการให้คะแนนแบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวก

ระดับ	หมายถึง
3	เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกได้ด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ
2	เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกได้โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะเพียงเล็กน้อย
1	เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกได้โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะทั้งหมด

โดยมีคะแนนรวมทุกด้านเท่ากับ 21 คะแนน กำหนดให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 61 ดังนี้

ร้อยละ (%)	คะแนน	ระดับการสื่อสารเชิงบวก
81 - 100	18 - 21	มีการสื่อสารเชิงบวกอยู่ในระดับสูง
61 - 80	13 - 17	มีการสื่อสารเชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง
1 - 60	1 - 12	มีการสื่อสารเชิงบวกอยู่ในระดับต่ำ

โดยประเมินด้านที่ 1 การใช้ถ้อยคำ มีคะแนนรวมเท่ากับ 9 คะแนน กำหนดเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

ร้อยละ (%)	คะแนน	ระดับการสื่อสารเชิงบวก
81 - 100	7.21 - 9.00	มีการสื่อสารเชิงบวกอยู่ในระดับสูง
61 - 80	5.41 - 7.20	มีการสื่อสารเชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง
1 - 60	1 - 5.40	มีการสื่อสารเชิงบวกอยู่ในระดับต่ำ

โดยประเมินด้านที่ 2 การใช้ทำทาง มีคะแนนรวมเท่ากับ 12 คะแนน กำหนดเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

ร้อยละ (%)	คะแนน	ระดับการสื่อสารเชิงบวก
81 - 100	9.61 - 12.00	มีการสื่อสารเชิงบวกอยู่ในระดับสูง
61 - 80	7.21 - 9.60	มีการสื่อสารเชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง
1 - 60	1 - 7.20	มีการสื่อสารเชิงบวกอยู่ในระดับต่ำ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ผลการจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรมที่มีต่อพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัย โดยนำข้อมูลไปหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรม โดยใช้สถิติ t-test แบบ dependent samples

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรมที่มีต่อพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรม โดยการหาค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ปรากฏผลแสดงดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรมที่มีต่อพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรมของเด็กปฐมวัย (ให้ $n = 15$)

การสื่อสารเชิงบวก	หลังการจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรม		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
ด้านการใช้ถ้อยคำ	8.40	.51	สูง
- พูดจาสุภาพ ไพเราะ	3	0	
- พูดให้กำลังใจ	2.87	.35	
- พูดอธิบายเหตุผล	2.53	.51	
ด้านการใช้ทำทาง	11.53	.52	สูง
- การแสดงออกทางใบหน้า	2.93	.26	
- การแสดงออกทางสายตา	2.90	.35	
- การแสดงออกทางน้ำเสียง	2.80	.41	
- การแสดงออกด้วยท่าทางที่เหมาะสม	2.90	.35	
รวม	19.93	.77	สูง

จากตารางที่ 2 พบว่า เมื่อได้รับการจัดกิจกรรมเล่นนิทานคุณธรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ แผนที่ 1 - 8 พฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัย มีระดับพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปผลการวิเคราะห์ได้ ดังนี้ **1. ด้านการใช้ถ้อยคำ** พบว่า หลังได้รับการจัดกิจกรรมเล่นนิทานคุณธรรมพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับ สูง **2. ด้านการใช้ท่าทาง** พบว่า หลังได้รับการจัดกิจกรรมเล่นนิทานคุณธรรมพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับ สูง

2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเล่นนิทานคุณธรรม โดยใช้สถิติ t-test แบบ Dependent Samples ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเล่นนิทานคุณธรรม (ให้ $n = 15$)

พฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัย						
การสื่อสารเชิงบวก	ก่อนเรียน (Pre-test)		หลังเรียน (Post-test)		t	P
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านการใช้ถ้อยคำ	4.73	.59	8.40	.51		
ด้านการใช้ท่าทาง	6.93	.59	11.53	.52		
รวม	11.67	.94	19.93	.77	33.31	0.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 สรุปได้ว่า พฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัยเมื่อพิจารณารายด้านวิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบได้ดังนี้ **1. ด้านการใช้ถ้อยคำ** พบว่า ภายหลังจากทดลองการจัดกิจกรรมเล่นนิทานคุณธรรมพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัยสูงกว่าก่อนการได้รับการจัดกิจกรรมเล่นนิทานคุณธรรม **2. ด้านการใช้ท่าทาง** พบว่า ภายหลังจากทดลองการจัดกิจกรรมเล่นนิทานคุณธรรมพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัยสูงกว่าก่อนการได้รับการจัดกิจกรรมเล่นนิทานคุณธรรม เมื่อเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัยแบบรายด้านและโดยภาพรวมทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกหลังการจัดกิจกรรมเล่นนิทานคุณธรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเล่นนิทานคุณธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า คะแนนพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมเล่นนิทานคุณธรรมสูงกว่าก่อนการได้รับการจัดกิจกรรมเล่นนิทานคุณธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาอภิปรายในประเด็นดังต่อไปนี้

1. พฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัย หลังได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรมตามแผนการจัดประสบการณ์แผนที่ 1 - 8 สรุปโดยภาพรวมได้ว่า พฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับ สูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปผลการวิเคราะห์ได้ ดังนี้ 1. ด้านการใช้ถ้อยคำ พบว่า หลังได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรมพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับ สูง 2. ด้านการใช้ท่าทาง พบว่า หลังได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรมพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับ สูง ทั้งนี้เป็นเพราะก่อนที่ผู้วิจัยจะดำเนินการจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรม พบว่า การจัดกิจกรรมในชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองหว้าทับทิม เป็นการจัดกิจกรรมตามตารางที่กำหนด โดยกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นครูอาจไม่ได้เน้น หรือมีการเล่นิทานคุณธรรมที่สอดแทรกเนื้อหาในเรื่องของพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกให้เด็กได้เห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกทั้งด้านการใช้ถ้อยคำและด้านการใช้ท่าทางอยู่ในระดับที่ต่ำ เด็กพูดไม่มีหางเสียง ไม่ไพเราะ พูดจาหยาบคาย ไม่รู้จักการพูดเพื่อให้อีกฝ่ายสนใจ และการแสดงออกด้วยท่าทางที่ไม่เหมาะสม เด็กไม่เกิดการเรียนรู้หรือเห็นตัวอย่างต้นแบบจากตัวละครในนิทานคุณธรรมที่ใช้ในการสังเกตหรือเลียนแบบพฤติกรรมนั้น และอาจเป็นเพราะว่านิทานให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน นิทานจึงถือเป็นหัวใจสำคัญและถือเป็นสื่อชนิดหนึ่งที่มีความใกล้ชิดกับเด็กปฐมวัยมาก การเล่นิทานคุณธรรมจึงเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กเห็นภาพเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนมากขึ้น ดังนั้น การเล่นิทานคุณธรรมเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กเห็นภาพเป็นรูปธรรมชัดเจนมากขึ้น สอดคล้องกับสุดใจ คำเขียว (2563) ที่ได้กล่าวว่า การกิจกรรมพัฒนา โดยใช้นิทานคุณธรรม ครูต้องเตรียมความพร้อมนักเรียนเกี่ยวกับทักษะการฟัง ทักษะการดู และทักษะการตั้งคำถาม โดยการยกเอาเหตุการณ์ในชีวิตจริง หรือเหตุการณ์สมมติขึ้นมาเล่าให้นักเรียนฟัง และตั้งคำถามนักเรียนเกี่ยวกับเนื้อหาของเรื่องที่เล่า นำภาพเกี่ยวกับเรื่องที่เล่ามาให้นักเรียนดูและถามเกี่ยวกับภาพเหล่านั้น การเล่าเรื่องบางตอนซ้ำ พร้อมให้ดูภาพประกอบ และใช้คำถาม ถามนักเรียนว่า มีคำถามอะไร หรือสงสัยอะไรจะถามครูบ้าง และครูจะยกตัวอย่างคำถามให้นักเรียนฟังว่า ควรจะถามอะไร อย่างไร บางครั้งได้จัดกิจกรรมให้คิดคำถามเป็นกลุ่ม และสังเกตดูนักเรียนเป็นรายบุคคล จนมั่นใจว่านักเรียนทุกคนรู้แนวทางในการใช้ทักษะการฟัง การดู และการตั้งคำถาม เพื่อการแสวงหาความรู้ แม้จะมีทักษะไม่เท่ากัน แต่ทุกคนเห็นแนวทางในการเรียนรู้ ดังนั้น ครูต้องให้ความสำคัญและเห็นประโยชน์ของการเล่นิทานที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้เด็กปฐมวัย และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของศุภวัฒน์ บุญนาค และคณะ (2564) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรมที่มีต่อพฤติกรรมการแบ่งปันของเด็กปฐมวัย พบว่า ผลการศึกษาพฤติกรรมการแบ่งปันของเด็กปฐมวัยก่อน ระหว่างและหลังการได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรม ภาพรวม เด็กมีพฤติกรรมการแบ่งปันของเด็กสูงขึ้น

2. หลังการจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรมได้นำผลการวิจัยก่อนการจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรม และหลังการจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรมเปรียบเทียบกัน ผลการวิจัยปรากฏว่า หลังการจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรมเด็กมีพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเล่นิทานคุณธรรมอย่างมี

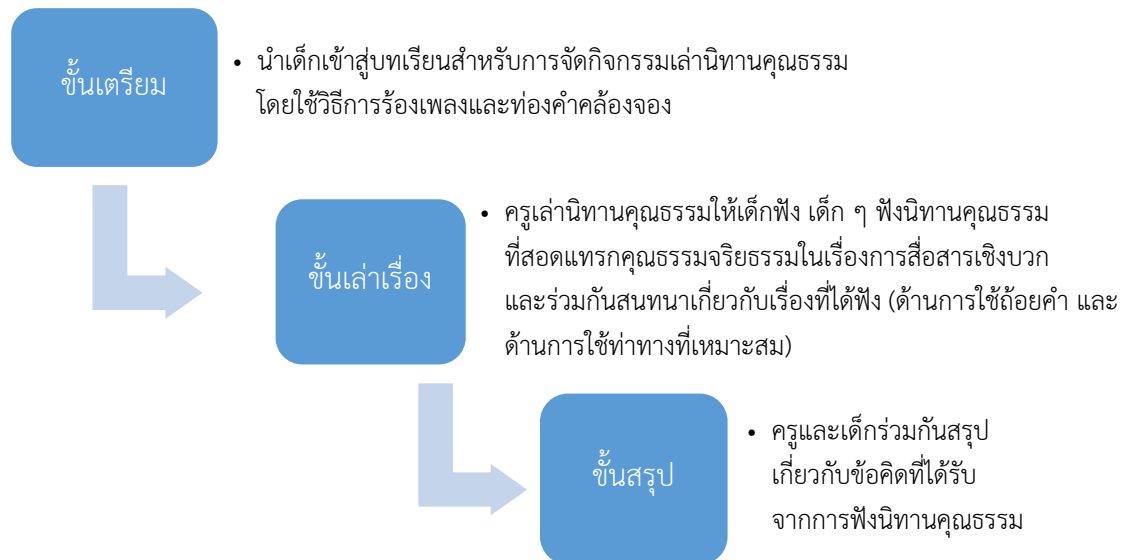

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ก่อนการวิจัย เป็นเหตุผลสนับสนุนว่าการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมส่งผลต่อพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพื่อให้เด็กเกิดพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกผู้วิจัยจึงได้สร้างนิทานคุณธรรมโดยได้สอดแทรกคุณธรรมในเรื่องของพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกลงไปในเรื่องของนิทานคุณธรรม โดยตัวละครที่ใช้ในนิทานคุณธรรมเป็นตัวละครที่ช่วยสร้างจินตนาการให้เด็กได้คิดตาม มีทั้งตัวละครที่เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการใช้คำพูดที่สุภาพไพเราะและการใช้ท่าทางที่เหมาะสม และมีตัวละครที่สะท้อนถึงแบบอย่างที่ไม่ดีในเรื่องของพฤติกรรมการสื่อสารเพื่อเป็นตัวอย่างที่เด็กควรหลีกเลี่ยงพฤติกรรมนั้น เพื่อให้เด็กได้คิดตามและได้เห็นตัวอย่างที่เป็นต้นแบบจากตัวละครในหนังสือนิทานคุณธรรม เด็กได้เลียนแบบและสังเกตพฤติกรรมของตัวละครนั้น ๆ และนำมาประพฤติปฏิบัติตาม ดังที่ ปันตดา ฐนเศรษฐกร (2564) ได้กล่าวว่า การกำหนดพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อที่จะสอนและให้โอกาสเด็กได้ฝึกฝนพฤติกรรมนั้นจนเกิดเป็นทักษะและนิสัยสามารถเริ่มฝึกได้ตั้งแต่แรกเกิด จากการวิจัยด้านประสาทวิทยาได้พิสูจน์การทำงานของสมองให้เห็นแล้วว่าเมื่อสมองทำงานช้า ๆ สัมผัสช้า ๆ ได้รับข้อมูลช้า ๆ จะเกิดเป็น “ทักษะ” และกลายเป็นบุคลิกภาพภายในตัวตน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรญา สุวรรณวงศ์ และคณะ (2564) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์และศึกษาคุณลักษณะความเป็นคนดีของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์การเล่านิทานคุณธรรม โรงเรียนอนุบาลวิภาวี จังหวัดบึงกาฬ ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โดยผลการสังเกตคุณลักษณะความเป็นคนดีของเด็กปฐมวัย หลังจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการเล่านิทานคุณธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีผลการวัดคุณลักษณะความเป็นคนดีของเด็กปฐมวัย หลังจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การเล่านิทานคุณธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย เรื่อง ผลการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมที่มีต่อพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัย สรุปดังภาพที่ 2

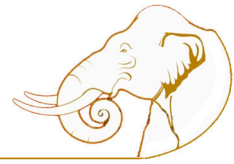

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมที่มีต่อพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัย

จากภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย สรุปได้ว่า กิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมในเรื่องการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยประยุกต์ใช้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

- 1. ขั้นเตรียม:** การเตรียมความพร้อมในการนำเด็กเข้าสู่บทเรียนสำหรับการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมโดยใช้วิธีการร้องเพลงและท่องคำคล้องจอง
- 2. ขั้นเล่าเรื่อง:** ครูเล่านิทานคุณธรรมให้เด็กฟัง เด็ก ๆ ฟังนิทานคุณธรรมที่สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในเรื่องการสื่อสารเชิงบวก และร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเรื่องที่ได้ฟัง
- 3. ขั้นสรุป:** ครูและเด็กร่วมกันสรุปเกี่ยวกับข้อคิดที่ได้รับจากการฟังนิทานคุณธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมที่สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในเรื่องการสื่อสารเชิงบวกมีผลต่อการพัฒนาส่งเสริมพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัย ทั้งด้านการใช้ถ้อยคำ และด้านการใช้ท่าทางที่เหมาะสม ส่งผลให้เด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกสูงขึ้นกว่าก่อนการได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม เป็นการสนับสนุนว่านิทานคุณธรรมช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัยไปในทิศทางที่ดีขึ้น เด็กเกิดความคิดยืดหยุ่น มีทัศนคติเชิงบวก ช่างคิด ช่างสังเกต แสดงออกในการสื่อสารด้วยการใช้ถ้อยคำหรือท่าทางที่เหมาะสมและสร้างสรรค์ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า นิทานคุณธรรม จึงเป็นสื่อเพื่อให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเลียนแบบและสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกในเรื่องการใช้คำพูดสุภาพ ไพเราะ และการใช้ท่าทางที่

เหมาะสม ส่งเสริมให้เด็กได้คิดและได้ลงมือปฏิบัติในทางตรง นำมาฝึกฝนพฤติกรรมนั้นจนเกิดเป็นทักษะ และนิสัย และสามารถนำพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกนั้นมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

สรุป

จากการวิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมที่มีต่อพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัย สรุปได้ว่า

1. ผลการศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม พบว่า พฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับ สูง
2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม พบว่า ภายหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมเด็กปฐมวัยมีระดับ พฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวก โดยรวมและรายด้านสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

- 1.1 แผนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมนี้สามารถนำไปใช้เพื่อส่งเสริมพฤติกรรม การสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัย โดยก่อนการนำแผนการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมไปใช้ผู้ที่สนใจ ควร ศึกษาทำความเข้าใจแผนให้ละเอียดรอบคอบทั้งนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียน
- 1.2 การจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม นิทานที่ใช้ควรมีความหลากหลาย เนื้อหาที่ใช้ ไม่ ซับซ้อน เรียบง่าย มีความสนุกสนานชวนให้เด็กคิดตาม ผู้เล่าไม่ควรเล่าเรื่องเดียวกันบ่อยๆเพราะจะทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่ายไม่สนใจฟัง
- 1.3 การจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น ควรมีการสร้างบรรยากาศ และใช้การเสริมแรงอย่างเหมาะสม เพื่อจะได้ส่งเสริมพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กได้อย่างเต็ม ความสามารถ เด็กเกิดความเข้าใจและเกิดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวกของเด็กปฐมวัยโดย การจัดกิจกรรมในรูปแบบอื่นนอกเหนือจากการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม
- 2.2 ควรขยายผลการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมที่มีต่อพฤติกรรมการสื่อสารเชิงบวก ใน ระดับช่วงอายุที่สูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤษดา โยธาราชฤทธิ์. (2565). การจัดการเรียนรู้แบบบรรทัดฐานการเล่านิทานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟังพูดภาษาอังกฤษและความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 12(2): 399-413.
- ปนัดดา ชนเศรษฐกร. (2564). *ทักษะสมอง EF ในโครงการพัฒนาวิทยากรกระบวนการ Executive Functions (EF)*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท มติชน จำกัด (มหาชน).
- ปัทมา ศิวะโกศิษฐ์ และ วิมลทิพย์ มุสิกพันธ์. (2562). ผลของการเล่านิทานและบทบาทของนิทานในการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 30(1): 178-188.
- วีรญา สุวรรณวงศ์, วันเพ็ญ นันทะศรี และ วลัณิกา ฉลากบาง. (2564). การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นคนดีของเด็กปฐมวัย โดยการจัดประสบการณ์การเล่านิทานคุณธรรม โรงเรียนอนุบาลวิภาวี จังหวัดบึงกาฬ. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*, 18(2): 224-236.
- ศุภวัฒน์ บุญนาดี, นนทชนนปภพ ปาลินทร, คตศิลป์ อากุ่น และ พรรณวดี เสงี่ยมศักดิ์. (2564). ผลการจัดกิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมที่มีต่อพฤติกรรมการแบ่งปันของเด็กปฐมวัย. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 6(2): 113-121.
- สิริรัตนา มุ่งคุณโคตร และ ทศนีย์ นาคุณทรง. (2565). การจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการใช้สถานการณ์จำลองเพื่อส่งเสริมคุณธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย. *วารสารสถาบันวิจัยพินลธรรม*, 9(1): 99-111.
- สุดใจ คำเขียว. (2563). การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองปาดอง. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 3(8): 159-170.
- อัจฉราพร สิงห์เจริญกิจ และ วิภาณี สุขเอิบ (2566). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานและการเล่นสร้างสรรค์. *วารสารพุทธศาสตร์ มจร อุบลราชธานี*, 5(1): 1759-1767.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Kohlberg, L. (1976). *Moral stages and moralization: The cognitive-development approach*. In T. Lickona (Ed.), *Moral Development and Behavior: Theory and Research and Social Issues* (pp. 31-53). New York, NY: Holt, Rinehart, and Winston.
- Piaget, J. (1960). *The moral judgement of the child*. Illinois: The Free Press.
- Skinner, B. F. (2014). *Science and human behavior*. MA: The B. F.

Tu, T. H. (2001). *Teacher –child verbal interactions in preschool science teaching*. Iowa State University. [Online].
<https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=38f4eb21074214111780be3a2d03e72b55eb74fc>

แนวทางการเสริมสร้างองค์กรแห่งความสุข โรงเรียนบ้านจอหอ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1
Guidelines for Enhancing Happy Organization in Ban Jo Ho School,
Under Nakhon Ratchasima Primary Education Service Area Office 1

อนงค์ อมรรัตนเศรษฐ์¹, เลิศ ประจักษ์², สุปรียา ครุศรี³
Anong Amonrattanaseth¹, Lert Prungpho², Supeecha Krusre³
¹⁻³สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1
¹⁻³Nakhon Ratchasima Primary Education Service Area Office 1
¹anong.amor@gmail.com

Received : August 7, 2024; Revised : December 10, 2025; Accepted : December 21, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างองค์กรแห่งความสุข โรงเรียนบ้านจอหอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง โรงเรียนบ้านจอหอ รวมทั้งสิ้น 28 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง และวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาประกอบบริบท นำเสนอเป็นเรียงความประกอบตารางแจกแจงความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลการวิจัยพบว่า

ค่าดัชนีชี้วัดความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด คือการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล โรงเรียนแห่งความสุขยุคดิจิทัล และมีแนวทางในการการเสริมสร้างองค์กรแห่งความสุข โรงเรียนบ้านจอหอ รวม 4 ด้าน 32 แนวทาง

คำสำคัญ: แนวทางการเสริมสร้าง; องค์กรแห่งความสุข; โรงเรียนบ้านจอหอ

Abstract

The objectives of this research were to explore approaches for enhancing a happy organization at Ban Chor Hor School under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 1. The target group consisted of 28 participants, including school

administrators, teachers and staff, school committee members, and the parent network committee of Ban Nong Pru School. The research instruments included frequency, percentage, mean, and standard deviation for quantitative data analysis, while qualitative data were collected through in-depth interviews with purposively selected key informants and analyzed using descriptive content analysis within the contextual framework.

The findings were presented in an essay format supplemented with frequency distribution tables of key informants to support the quantitative data.

Keywords: Strengthening; Happiness organization; Ban Jo Ho School

บทนำ

ปัจจุบันโลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคสังคมดิจิทัล (Digital Economy) หรือ ยุคเศรษฐกิจใหม่(New Economy) ชีวิตประจำวันของผู้คนในสังคม ได้สัมผัสกับการทำธุรกรรมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-Business) และมีความคุ้นเคยกับการใช้ระบบสื่อสารข้อมูล คอมพิวเตอร์และระบบสารสนเทศ (IT) ต่าง ๆ โลกดิจิทัลจึงมีความสำคัญมากต่อมนุษย์ยุคนี้ และเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์อย่างสิ้นเชิง โดยเฉพาะการใช้ชีวิตประจำวันของมนุษย์ ทำให้เทคโนโลยีและมนุษย์ในสังคมปัจจุบันไม่สามารถแยกออกจากกันได้ จึงเรียกว่า “มนุษย์ดิจิทัล” ซึ่งมนุษย์ดิจิทัลจะต้องมีพื้นฐานการใช้ชีวิตอย่างปลอดภัยในโลกยุคดิจิทัลทุกวันนี้ โดยจะต้องหันมาใช้ชีวิตแบบผสมผสานกลมกลืนกับเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชาญฉลาด เพื่อความสุขและความอยู่รอดอย่างยั่งยืน และความสุขได้กลายเป็นวาระเชิงนโยบายที่สำคัญของโลก ในปี พ.ศ. 2554 การแสวงหาความสุข ได้รับการยอมรับว่าเป็น ‘สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน’ ตามข้อมติสมัชชาสหประชาชาติ และในปีถัดมา ได้มีการประกาศข้อมติ ให้มีการเฉลิมฉลองวันแห่งความสุขสากลในวันที่ 20 มีนาคมของทุกปี

การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความสุข ถือเป็นเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals หรือ SDGs) ได้ส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีผ่านเป้าหมายหลัก และเป้าหมายย่อยต่าง ๆ และเป้าหมายที่ 4 เป็นเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่มีคุณภาพ ได้รวบรวมแง่มุมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดของโรงเรียนแห่งความสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป้าหมายย่อย 4.7 ที่ว่าด้วยการแสวงหาความรู้และทักษะที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนผ่านการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกและวัฒนธรรมแห่งสันติภาพ การมุ่งเน้นทักษะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและลักษณะนิสัยของมนุษย์ อาทิ ความคิดสร้างสรรค์ ความเห็นอกเห็นใจ การทำงานเป็นหมู่คณะ และ การสื่อสาร เป็นการสะท้อน ‘ลักษณะเด่น’ ที่ได้รับในจิตวิทยาเชิงบวกว่า เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการส่งเสริมความสุข และ ความเป็นอยู่ที่ดี และทักษะเหล่านี้ได้สะท้อนอยู่ในแนวคิดของยูเนสโกในเรื่องการเรียนรู้ เพื่อการอยู่ร่วมกันและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองอีกด้วย ในขณะที่การเรียนรู้ เพื่อการอยู่ร่วมกันเน้นเรื่อง ‘การเข้าใจผู้อื่น’ และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง มุ่งเน้นเรื่องบุคลิกภาพและการแสดงออกของผู้เรียนเป็นสำคัญ UNESCO ได้ริเริ่ม

โรงเรียนแห่งความสุข (Happy school) ในเอเชียแปซิฟิก ด้วยความมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมความสุขในโรงเรียน เน้นให้ผู้เรียนมีความสุขและมีการพัฒนาแบบองค์รวม ซึ่งผลที่ได้รับ ตีพิมพ์ในปี 2559 มีชื่อว่า “Happy Schools: A Framework for learner Wellbeing in the Asia-Pacific” ในรายงานระบุคุณลักษณะ กรอบและหลักเกณฑ์สำหรับการเป็นโรงเรียนแห่งความสุข (Happy school) โดยมีองค์ประกอบหลักสำคัญ 3 ประการคือ 1) คน (People) 2) กระบวนการ (Process) และ 3) สถานที่ (Place) (สำนักงานเลขาธิการ คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) ประเทศไทย, 2563)

สำหรับประเทศไทย ได้มีการกำหนดนโยบายการเสริมสร้างความสุขในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ในยุทธศาสตร์ที่ 3 ประเด็นที่ 5 เรื่อง การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี และ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เกี่ยวกับการจัดการศึกษา การที่ผู้เรียนทุกคนสามารถ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียน มีความสำคัญที่สุด และสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและ เต็มตามศักยภาพ และต้องเน้นทั้งความรู้ คุณธรรม และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2562) พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ข้อ 12 พัฒนาการเรียนรู้ ให้คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพ ตามมาตรฐานสากล เพิ่มขึ้น มีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถแก้ปัญหา ปรับตัวสื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570) ที่เชื่อมต่อยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในลักษณะการแปลงยุทธศาสตร์ ระยะยาวสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดประเด็นการพัฒนา พร้อมทั้งแผนงาน ของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ เพื่อ เตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศ ให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบ จากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ขณะเดียวกันยังได้กำหนดแนวคิด กลไกการขับเคลื่อน และติดตาม ประเมินผลที่ชัดเจน เพื่อกำกับให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีทิศทาง นำไปสู่การพัฒนาภายในโรงเรียนอย่างมี ประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ โดยคาดหวัง ให้ ผู้เรียนทุกช่วงวัยจะได้รับการพัฒนาในทุกมิติเรียนดี มีความสุข และมีความพร้อมร่วมขับเคลื่อน การพัฒนา ประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ประกาศจุดเน้น ด้านคุณภาพการศึกษาโดยส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ให้สอดคล้องกับบริบท ของสถานศึกษาให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข พัฒนาศักยภาพ และคุณลักษณะผู้เรียนตามความถนัด ความสนใจ ด้วยการเรียนรู้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างองค์กรแห่งความสุข โรงเรียนบ้านจอหอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างองค์กรแห่งความสุข โรงเรียนบ้านจอหอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีการเสริมสร้าง

การเสริมสร้างความร่วมมือสามารถทำได้ผ่านการจัดให้มี “พื้นที่กลาง” เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกัน โดยอาศัยกลไกที่ไม่เป็นทางการในการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน กระบวนการดังกล่าวอาจเกิดขึ้นได้ทั้งในแนวดิ่งและแนวนอน ความร่วมมือในแนวดิ่ง ประกอบด้วย การแสวงหาข้อมูล การแสวงหาทางเลือกหรือแนวทางปรับเปลี่ยน และการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างระดับ ความร่วมมือในแนวนอน ประกอบด้วย การกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนทรัพยากร และการดำเนินโครงการร่วมกัน (Agranoff and McGuire, 2003) ทั้งนี้ การสร้างความร่วมมือจะเกิดขึ้นได้ต้องเกิดจากการนำกลไกการสร้างความร่วมมือที่ประกอบด้วย ระบบความร่วมมือ การค้นหา การกำหนดเป้าหมาย การพิจารณา การตัดสินใจ ความมุ่งมั่นการทำงาน การสร้างความไว้วางใจ การจัดการความเป็นผู้นำ การจัดการความรู้ การจัดการทรัพยากร การประชาสัมพันธ์ และการติดตามและประเมินผล (Yueran, 2020)

แนวคิดการเสริมสร้าง เป็นการประยุกต์หลักการสร้างความร่วมมือเข้ากับแนวคิดการจัดการทรัพยากรบุคคลกร จนก่อให้เกิดแนวทางในการเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อการจัดการทรัพยากรของบุคคลกร อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีพื้นฐานจากอุดมการณ์ร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การออกแบบพื้นที่กลางสำหรับการทำงานร่วมกัน การกำหนดเป้าหมายร่วม การมองเห็นและยอมรับคุณค่าร่วมกัน การสร้างปฏิสัมพันธ์ผ่านการปฏิบัติงานจริง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน การจัดทำข้อตกลงร่วมในการจัดการทรัพยากรของบุคคลกร และการทบทวนกระบวนการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

ระเบียบวิธีวิจัย

1.ขอบเขตด้านเนื้อหา

แนวทางการเสริมสร้างองค์กรแห่งความสุข โรงเรียนบ้านจอหอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ตามแนวคิดคุณลักษณะ กรอบและหลักเกณฑ์ สำหรับการเป็นโรงเรียนแห่งความสุข (Happy school) ของ UNESCO (2563) ซึ่งมีองค์ประกอบหลักสำคัญ 3 ประการคือ 1)คน (People) 2)กระบวนการ (Process) และ 3) สถานที่ (Place) การบริหารจัดการสถานศึกษาคุณดิจิทัล ประกอบด้วย 1) การจัดทำแผนบริหารจัดการดิจิทัล 2) การส่งเสริม สนับสนุนการใช้เทคโนโลยี

ดิจิทัล 3) การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล 4) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ได้สังเคราะห์แนวคิดดังนี้ เอกชัย กี่สุพันธ์ (2559); สุกัญญา แซ่มซ้อย (2561); สงบ อินทรมณี (2562); ทิพวรรณ โพธิ์ขำ (2563) จิตติมา วรรณศรี (2564)

2. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง โรงเรียนบ้านจอหอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน ครูและบุคลากร 11 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 7 คน คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง 9 คน รวมทั้งสิ้น 28 คน

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

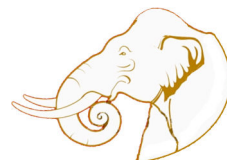
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.แบบสอบถาม (questionnaire) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการโรงเรียนแห่งความสุข โรงเรียนบ้านจอหอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งสถานภาพและประสบการณ์ในการทำงาน

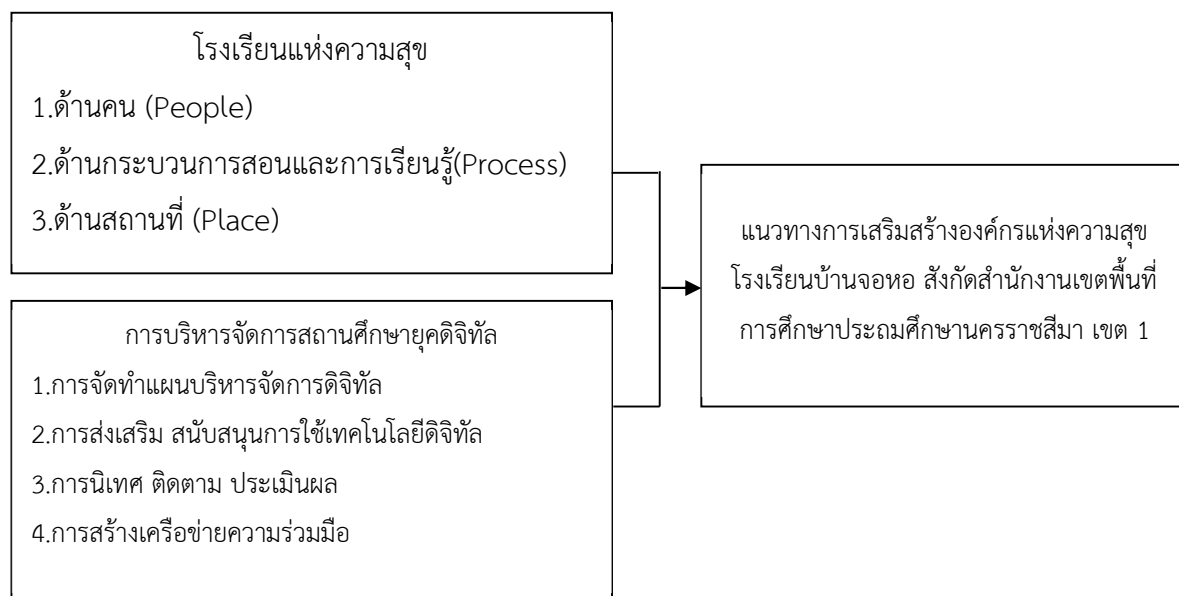
ตอนที่ 2 แนวทางการเสริมสร้างองค์กรแห่งความสุข โรงเรียนบ้านจอหอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) ของลิเคิร์ท (Likert scale)

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยมีคำถามในการสัมภาษณ์ตามแนวคิดคุณลักษณะ กรอบและหลักเกณฑ์ สำหรับการเป็นโรงเรียนแห่งความสุข (Happy school) ของ UNESCO (2563) ซึ่งมีองค์ประกอบหลักสำคัญ 3 ประการคือ 1) คน (People) 2) กระบวนการ (Process) และ 3) สถานที่ (Place) และการบริหารจัดการสถานศึกษาคุณดิจิทัล ประกอบด้วย 1. การจัดทำแผนบริหารจัดการดิจิทัล 2. การส่งเสริม สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 3. การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้กรอบแนวคิดโรงเรียนแห่งความสุขของUNESCO (2563) และการบริหารจัดการสถานศึกษายุคดิจิทัลตามแนวคิด เอกชัย กี่สุพันธ์ (2559); สุกัญญา แซ่มซ้อย (2561); สงบ อินทรมณี (2562); ทิพวรรณ โพธิ์ขำ (2563); จิตติมา วรรณศรี (2564) ในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการประเมินแนวทางการเสริมสร้างองค์กรแห่งความสุข โรงเรียนบ้านจอหอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินแนวทางการเสริมสร้างองค์กรแห่งความสุข โรงเรียนบ้านจอหอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ภาพรวม

แนวทางการเสริมสร้างองค์กร แห่งความสุข โรงเรียนบ้าน จอหอ	การประเมินความต้องการจำเป็น						PNI modified	อันดับ
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์				
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล		
1.การจัดทำแผนบริหารจัดการ โรงเรียนแห่งความสุขยุคดิจิทัล	4.05	0.70	มาก	4.63	0.82	มากที่สุด	0.1432	3
2.การส่งเสริม สนับสนุนการใช้ เทคโนโลยีดิจิทัลในโรงเรียน แห่งความสุขยุคดิจิทัล	4.12	0.68	มาก	4.78	0.62	มากที่สุด	0.1602	2
3.การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลโรงเรียนแห่ง ความสุขยุคดิจิทัล	3.92	0.62	มาก	4.60	0.79	มากที่สุด	0.1735	1
4.การสร้างเครือข่ายความ ร่วมมือโรงเรียนแห่งความสุขยุค ดิจิทัล	4.28	0.74	มาก	4.64	0.78	มากที่สุด	0.0841	4
รวม	4.09	0.68	มาก	4.66	0.75	มากที่สุด	0.1393	

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินแนวทางการเสริมสร้างองค์กรแห่งความสุข โรงเรียนบ้านจอหอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 พบว่าสภาพปัจจุบันภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.09, S.D. = 0.68) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.66, S.D. = 0.75) มีค่า PNI_{Modified} เท่ากับ 0.1393 ด้านที่มีค่าดัชนีชี้วัดความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลโรงเรียนแห่งความสุขยุคดิจิทัล มีค่า PNI_{Modified} เท่ากับ 0.1735 รองลงมา คือ การส่งเสริม สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในโรงเรียนแห่งความสุขยุคดิจิทัล มีค่า PNI_{Modified} เท่ากับ 0.1602 และด้านที่มีค่าดัชนีชี้วัดความสำคัญของความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือโรงเรียนแห่งความสุขยุคดิจิทัล มีค่า PNI_{Modified} เท่ากับ 0.0841

2. ผลการวิเคราะห์แนวทางการเสริมสร้างองค์กรแห่งความสุข โรงเรียนบ้านจอหอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 พบว่าแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนแห่ง

ความสุข คือ 1.การจัดทำแผนบริหารจัดการโรงเรียนแห่งความสุขยุคดิจิทัล 2.การส่งเสริม สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในโรงเรียนแห่งความสุขยุคดิจิทัล 3. การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลโรงเรียนแห่งความสุขยุคดิจิทัล 4.การสร้างเครือข่ายความร่วมมือโรงเรียนแห่งความสุขยุคดิจิทัลมีรายละเอียดดังนี้

1.การจัดทำแผนบริหารจัดการโรงเรียนแห่งความสุข

การจัดทำแผนบริหารจัดการสถานศึกษายุคดิจิทัลเป็นกระบวนการที่สำคัญเพื่อให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านคน (People) ด้านกระบวนการสอนและการเรียนรู้(Process) และด้านสถานที่ (Place) มีแนวทางการบริหารจัดการดังนี้

1.1 การวิเคราะห์และประเมินบุคลากรปัจจุบัน: 1) ทำการวิเคราะห์และประเมินทักษะความรู้ และความสามารถของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และการจัดการเรียนรู้ ประเมินความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีของบุคลากรแต่ละคน เพื่อให้ทราบถึงความต้องการในการพัฒนาทักษะเพิ่มเติม 2) สืบค้นและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเข้าใจความต้องการและความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนรู้และการสอนรวมถึงการสำรวจการเข้าถึงระบบดิจิทัลที่สะดวกและเหมาะสมของนักเรียน

1.2 กำหนดเป้าหมายและแผนการพัฒนาศักยภาพบุคลากร: 1) กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะและความรู้ของบุคลากรในด้านเทคโนโลยีดิจิทัล 2) กำหนดเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น การเพิ่มความสนใจในการเรียน การเพิ่มความมั่นใจในการเรียนรู้ เป็นต้น 3) สร้างแผนการที่รองรับการพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ตามความต้องการของบุคลากรแต่ละคน เช่น การฝึกอบรม เปิดโอกาสให้เรียนรู้ผ่านแหล่งการศึกษาออนไลน์ การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะ

1.3 สนับสนุนและการพัฒนาศักยภาพบุคลากร: 1) จัดทำโปรแกรมฝึกอบรมที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาทักษะในการใช้เทคโนโลยีและการสอนการเรียนรู้ 2) เลือกรูปแบบการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับลักษณะและความต้องการของบุคลากรแต่ละคน เช่น การฝึกอบรมแบบเป็นแคมป์ เรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีออนไลน์ หรือการเรียนรู้ผ่านการจัดประชุมออนไลน์ 3) พัฒนาเทคนิควิธีในการจัดการเรียนการสอนที่สนับสนุนความสุขและการเรียนรู้อย่างเต็มที่ของนักเรียน เช่น การใช้เทคโนโลยีในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจ 4) การพัฒนาแผนการจัดเรียนการสอน ออกแบบแผนการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการสร้างความสุขในการเรียนรู้ โดยใช้เครื่องมือและทรัพยากรที่เหมาะสม สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สนับสนุนการเปิดกว้างและการเรียนรู้แบบอัตโนมัติ

1.4 การวิเคราะห์สถานที่ปัจจุบัน: 1) ทำการวิเคราะห์สถานที่ภายในสถานศึกษา เช่น พื้นที่เรียนรู้ ห้องเรียน พื้นที่สำหรับกิจกรรมนอกห้องเรียน และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ 2) ประเมินความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีในสถานที่ เช่น การมีอินเทอร์เน็ตไร้สาย การมีอุปกรณ์สื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการเรียนรู้

1.5 กำหนดเป้าหมายและแผนการพัฒนาศักยภาพสถานที่: 1) กำหนดเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงสถานที่ให้เหมาะสมกับการใช้เทคโนโลยีและการเรียนรู้ของนักเรียน 2) สร้างแผนการพัฒนา

สถานที่ที่สนับสนุนการเรียนรู้และการสร้างสรรค์ เช่น การปรับปรุงห้องเรียนให้เป็นสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการใช้เทคโนโลยี การสร้างพื้นที่เรียนรู้ออนไลน์ที่มีการเชื่อมโยงกับการเรียนในห้องเรียน เป็นต้น

2.การส่งเสริม สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในโรงเรียนแห่งความสุข

การบริหารจัดการโรงเรียนแห่งความสุขยุคดิจิทัล ในการส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรและนักเรียนในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นกระบวนการที่สำคัญ เพื่อให้โรงเรียนมีความพร้อมในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนรู้และการเรียนรู้ที่เหมาะสม ทั้งด้านคน (People) ด้านกระบวนการสอนและการเรียนรู้(Process) และด้านสถานที่ (Place) มีแนวทางการบริหารจัดการดังนี้

2.1 สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้: 1) สนับสนุนให้ครูบุคลากรและนักเรียนได้ใช้แอปพลิเคชันการศึกษาที่สร้างขึ้นเพื่อเสริมการเรียนรู้ และสร้างสรรค์เนื้อหาการเรียนรู้ที่น่าสนใจ 2) สนับสนุนบุคลากร และ นักเรียนในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างสรรค์นวัตกรรม เช่น การสร้างวิดีโอ การแก้ปัญหาด้วยการเขียนโปรแกรม หรือการออกแบบแอปพลิเคชัน 3) สนับสนุนการแบ่งปันความรู้ และประสบการณ์ระหว่างบุคลากร เพื่อสร้างสังคมการเรียนรู้ภายในองค์กร 4) สนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ และการสร้างสรรค์ที่ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะและความรู้ของนักเรียน

2.2 การสร้างสภาพแวดล้อมสนับสนุน กระตุ้นการเรียนรู้และมีความปลอดภัย : 1) สร้างสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ โดยใช้เทคโนโลยีและสถานที่ที่เหมาะสมและปลอดภัย 2) สร้างสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง 3) สร้างพื้นที่เรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าถึงข้อมูล และทรัพยากรการเรียนรู้ต่างๆ ที่สร้างความสนใจและกระตุ้นให้พัฒนาตนเองได้ 4) ตรวจสอบและปรับปรุงสถานที่เรียนรู้ให้เหมาะสมกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น มีอินเทอร์เน็ตที่เร็วพร้อมใช้งาน มีอุปกรณ์สื่อสาร และการสื่อสารที่ใช้งานง่าย ติดตั้งอุปกรณ์เทคโนโลยีที่สามารถใช้ในการเรียนรู้ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต รวมถึงอุปกรณ์เสริมที่เชื่อมต่อการเรียนรู้

3.การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลโรงเรียนแห่งความสุขยุคดิจิทัล

การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลในโรงเรียนแห่งความสุขยุคดิจิทัลเป็นกระบวนการที่สำคัญ เพื่อให้โรงเรียนมีการพัฒนาและปรับปรุงในทุกๆระดับอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านคน (People) ด้านกระบวนการสอนและการเรียนรู้(Process) และด้านสถานที่ (Place) มีแนวทางการบริหารจัดการดังนี้

3.1 การนิเทศติดตามการใช้เทคโนโลยี 1)การนิเทศ ติดตาม การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนรู้ของครูและนักเรียน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการใช้เทคโนโลยีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.2 การประเมินผลและปรับปรุง 1) มีการประเมินผลการพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ของบุคลากร เพื่อตรวจสอบความสำเร็จของแผนการพัฒนา 2) ประเมินผลการทำงานและความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ 3) ประเมินผลการใช้สถานที่และเทคโนโลยีในการเรียนรู้ โดยเฉพาะการพัฒนาความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน 4) ทบทวนปรับปรุงแผนการจัดการเรียนการสอนตามผลการ

ประเมิน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพการเรียนการสอน และปรับปรุงแผนการจัดการสถานที่ตามผลการประเมิน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเต็มที่

4. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือโรงเรียนแห่งความสุขยุคดิจิทัล

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในโรงเรียนแห่งความสุขยุคดิจิทัลจะช่วยเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ที่แข็งแกร่ง พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการศึกษาให้กับสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านคน (People) ด้านกระบวนการสอนและการเรียนรู้(Process) และด้านสถานที่ (Place) มีแนวทางการบริหารจัดการดังนี้

4.1 การกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกัน: 1) เครือข่ายความร่วมมือร่วมกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของนักเรียน

4.2 สนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษาด้านเทคโนโลยีดิจิทัล 1) สร้างพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างโรงเรียน เช่น การสร้างการเรียนรู้ออนไลน์ หรือกลุ่มสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตที่เป็นสาธารณะ 2) ร่วมมือกันในการพัฒนาโครงการหรือกิจกรรมที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น การจัดแข่งขันนวัตกรรมหรือโครงการพัฒนาแอปพลิเคชันการศึกษา การจัดอบรมพัฒนาบุคลากรเพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และร่วมระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

4.3 การติดต่อสื่อสารและเสริมสร้างความร่วมมือ: 1) ใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างเครือข่ายความร่วมมือกับ โรงเรียน เช่น การใช้แพลตฟอร์มการสื่อสารออนไลน์ หรือโซเชียลมีเดีย

4.4 การประชาสัมพันธ์และการแชร์ประสบการณ์: 1) แชร์ประสบการณ์ที่ดีและเทคนิคที่มีประสิทธิภาพในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ 2) ร่วมประชาสัมพันธ์โรงเรียนให้เป็นที่รู้จัก เพื่อสร้างการยอมรับและความศรัทธาจากสาธารณชน

อภิปรายผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์แนวทางการเสริมสร้างองค์กรแห่งความสุข โรงเรียนบ้านจอหอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 พบว่าประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นในระดับสูงสุดได้แก่การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลโรงเรียนแห่งความสุขยุคดิจิทัล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนยังให้ความสำคัญกับการนิเทศ ติดตามน้อยกว่าในด้านการจัดทำแผนบริหารจัดการโรงเรียนแห่งความสุขยุคดิจิทัล การส่งเสริม สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในโรงเรียนแห่งความสุขยุคดิจิทัล และ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือโรงเรียนแห่งความสุขยุคดิจิทัล ทำให้ การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลโรงเรียนแห่งความสุขยุคดิจิทัล เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด เพราะผู้แสดงความคิดเห็นตระหนักถึงความสำคัญ

ของการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลจะช่วยให้โรงเรียนสามารถปรับปรุงและพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและสถานการณ์การเรียนรู้ในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อำไพ อุตสาหะ (2556) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครูในสถานศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การนิเทศภายในส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูในสถานศึกษาทำให้กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด

2. แนวทางการเสริมสร้างองค์กรแห่งความสุข โรงเรียนบ้านจอยหอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนแห่งความสุขยุคดิจิทัล โรงเรียนบ้านหนองปรุ อภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนแห่งความสุขยุคดิจิทัล ด้านการจัดทำแผนบริหารจัดการโรงเรียนแห่งความสุขยุคดิจิทัล เป็นกระบวนการที่สำคัญเพื่อให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านคน (People) ด้านกระบวนการสอนและการเรียนรู้ (Process) และด้านสถานที่ (Place) มีแนวทางการบริหารจัดการ ดังนี้ โรงเรียนควรมีการวิเคราะห์และประเมินบุคลากรปัจจุบัน กำหนดเป้าหมายและแผนการพัฒนาศักยภาพ สนับสนุนและการพัฒนาศักยภาพ การวิเคราะห์สถานที่ปัจจุบัน กำหนดเป้าหมายและแผนการพัฒนาศาสนาที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิติกรณ ฉันทวงศ์ชนะ (2557) กล่าวถึง ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์เพื่อเสริมสร้างประสิทธิผลและการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในโรงเรียนมัธยมศึกษา การบริหารจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้และสอดคล้องกับความต้องการของทุกภาคส่วน ต้องมีการวางแผนการบริหารจัดการ เพื่อกำหนดทิศทางการปฏิบัติที่ชัดเจน

แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนแห่งความสุขยุคดิจิทัล ด้านการส่งเสริม สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในโรงเรียนแห่งความสุขยุคดิจิทัล เพื่อให้โรงเรียนความพร้อมในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนรู้และการเรียนรู้ที่เหมาะสม ทั้งด้านคน (People) ด้านกระบวนการสอนและการเรียนรู้ (Process) และด้านสถานที่ (Place) มีแนวทางการบริหารจัดการดังนี้ โรงเรียนควรมีการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ และการสร้างสภาพแวดล้อมสนับสนุน กระตุ้นการเรียนรู้และมีความปลอดภัย ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภคพร เลิกนอก (2563) กล่าวถึงการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลไว้ว่า ควรนำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และนวัตกรรมต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาและอำนวยความสะดวกในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและบรรลุวัตถุประสงค์ ที่ตั้งไว้มีประสิทธิภาพ

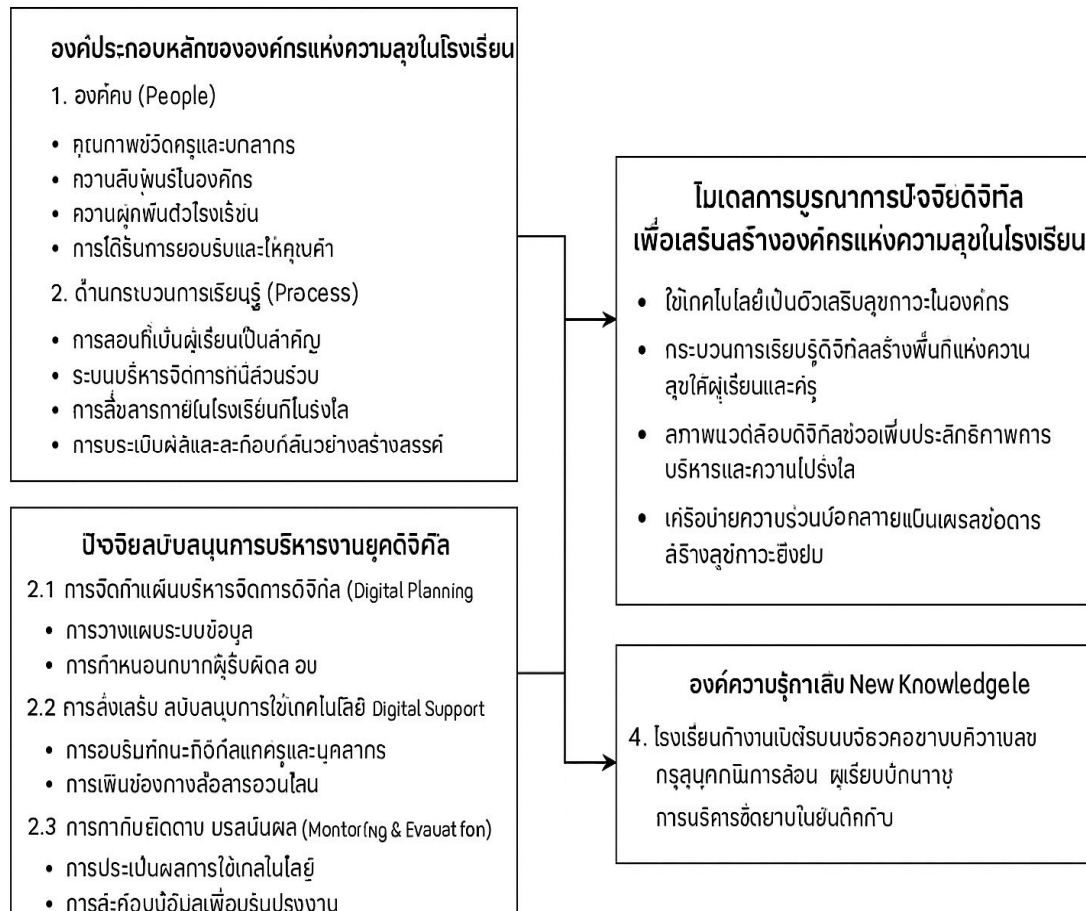

แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนแห่งความสุขยุคดิจิทัล ด้านการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล โรงเรียนแห่งความสุขยุคดิจิทัล เป็นกระบวนการที่สำคัญเพื่อให้โรงเรียนมีการพัฒนาและปรับปรุงในทุกระดับอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านคน (People) ด้านกระบวนการสอนและการเรียนรู้(Process) และด้านสถานที่ (Place) มีแนวทางการบริหารจัดการดังนี้ โรงเรียนควรมีการนิเทศ ติดตาม การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนรู้ของครูและนักเรียน การประเมินผลและปรับปรุงการพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ของบุคลากร การทำงานและความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน การใช้สถานที่และเทคโนโลยีในการเรียนรู้ ทบทวน ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนการสอนและการจัดการสถานที่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเต็มที่ ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อำไพ อุตสาหะ (2556) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครูในสถานศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การนิเทศภายในส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูในสถานศึกษาทำให้กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด

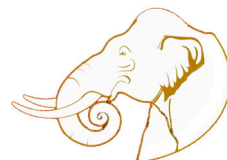
แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนแห่งความสุขยุคดิจิทัล ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ โรงเรียนแห่งความสุขยุคดิจิทัล จะช่วยเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ที่แข็งแกร่ง พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการศึกษาให้กับสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านคน (People) ด้านกระบวนการสอนและการเรียนรู้(Process) และด้านสถานที่ (Place) มีแนวทางการบริหารจัดการดังนี้ โรงเรียนควรมีการกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกัน สนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษาด้านเทคโนโลยี ดิจิทัลการติดต่อสื่อสารและเสริมสร้างความร่วมมือ การประชาสัมพันธ์และการแชร์ประสบการณ์ ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2559) หลักการบริหารสถานศึกษา บทบาท และคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ไว้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการทำงานเป็นเครือข่าย การบริหารการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในยุคดิจิทัล จำเป็นต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างองค์กรผลักดันให้มีการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการทำงานร่วมกับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ประกอบการ ผู้ปกครอง เป็นต้น

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

แนวทางการเสริมสร้างองค์กรแห่งความสุข โรงเรียนบ้านจอหอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 เป็นการบูรณาการองค์ประกอบของโรงเรียนแห่งความสุข ได้แก่ ด้านคน ด้านกระบวนการ และด้านสถานที่ เข้ากับปัจจัยสนับสนุนการบริหารจัดการยุคดิจิทัล ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนดิจิทัล การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยี การกำกับติดตามประเมินผล และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ทำให้เกิดรูปแบบการบริหารจัดการที่ใช้เทคโนโลยีเป็นตัวเสริมสร้างความสุขในองค์กร กระบวนการเรียนรู้มีความทันสมัยและเอื้อต่อผู้เรียนและครู สภาพแวดล้อมดิจิทัลช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และความน่าเชื่อถือของการบริหาร อีกทั้งการเชื่อมโยงเครือข่ายภายในและภายนอกโรงเรียนยังทำให้การสร้างสุขภาวะมีความยั่งยืน ส่งผลให้โรงเรียนมีบรรยากาศการทำงานที่ดี ผู้เรียน ครู และบุคลากรมีความสุข พร้อมทั้งองค์กรสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามบริบทยุคดิจิทัล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การนิเทศ ติดตาม การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนรู้ของครูและนักเรียน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการใช้เทคโนโลยีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรมีการประเมินผลการพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ของบุคลากร เพื่อตรวจสอบความสำเร็จของแผนการพัฒนา ประเมินผลการทำงานและความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ประเมินผลการใช้สถานที่และเทคโนโลยีในการเรียนรู้ โดยเฉพาะการพัฒนาความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน และทบทวนปรับปรุงแผนการจัดการเรียนการสอนตามผลการประเมิน ปรับปรุงแผนการจัดการสถานที่ตามผลการประเมิน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพการเรียนการสอน และคุณภาพผู้เรียน

2. การส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรและนักเรียนในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นกระบวนการที่สำคัญ เพื่อให้โรงเรียนความพร้อมในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนรู้และการเรียนรู้ที่เหมาะสม ดังนั้นควรสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ สร้างสภาพแวดล้อมสนับสนุนและกระตุ้นการเรียนรู้ให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของผู้เรียนในการเป็นโรงเรียนแห่งความสุขในสถานศึกษายุคดิจิทัล

2. ควรศึกษาอิทธิพลของโรงเรียนแห่งความสุขส่งผลต่อความผูกพันของบุคลากรต่อสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

3. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและระดับดัชนีแห่งความสุขในการเรียนรู้ของผู้เรียนหลังจากปฏิบัติตามแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนแห่งความสุขในสถานศึกษายุคดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

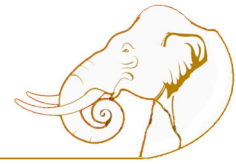
จิตติมา วรณศรี. (2564). การบริหารจัดการศึกษายุคดิจิทัล. กรุงเทพฯ: รัตนสุวรรณการพิมพ์.

ทิพวรรณ โพธิ์ขำ. (2563). รูปแบบการบริหารโรงเรียนพระราชรัษฎในยุครัตนโกสินทร์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

นิติกรณ์ ฉันทวงศ์ชนะ, อรสา จรูญธรรม และพลสันต์ โพธิ์ศรีทอง. (2557). ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในโรงเรียนมัธยมศึกษา. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 8(1): 71-86.

- ภคพร เล็กนอก. (2563). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ*, 7,2: 150 - 166.
- สงบ อินทรมณี. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*, 16(1): 353-360.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ. (2552). *คู่มือมาสร้างองค์กรแห่งความสุขกันเถอะ แผนงานสุขภาพองค์กรภาคเอกชน*. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเรื่อง นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖*. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติครั้งที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) ประเทศไทย. (2563). *โรงเรียนแห่งความสุข กรอบแนวคิดเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เรียนในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก*. กรุงเทพฯ : สำนักงานยูเนสโก.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2563). *ทักษะการทำงานในโลกยุคดิจิทัล*. สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. 10 (4).
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2562). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัมไพ อูสาหะ. (2556). *การศึกษาลมสัมพันธ์ระหว่างบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครูในสถานศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 3*. ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- เอกชัย กิสุพันธ์. (2559). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล (School Management in Digital Era)*. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2566. เข้าถึงจาก <https://www.trueplookpanya.com/dhamma/content/52232>
- Agranoff, R. and McGuire, M. (2003). *Collaborative public management: new strategies for local governments*. Washington, D.C. : Georgetown University Press.

Yueran, S. (2020). Patchai thimiphon token aphiban phan khwamruammunai kansang søem sukkhaphap phusung ayu khet mưang khongkong thun lakprakan sukkhaphap radap thongthin khet sipsong Songkhla [Collaborative Governance Model on Aging Urban Areas Health Promotion of Local Health Funds Insurance at Region 12]. *The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health*. 7(3): 207-222

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มเครือข่าย
สถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

The Creative Leadership of School Administrators in the Education Network
Group of Dompradit under Ubon Ratchathani
Primary Education Service Area Office 5

ศุภรัตน์ เดชะคำภู¹, สุรางคณา มัณยานนท์², อำไพ สวัสดิ์ราช³

Suparat Dechakhampoo¹, Surangkana Munyanon², Amphai Sawatdirat³

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชธานี

¹⁻³Ratchathani University

Email: suparat.decha@gmail.com¹

Received : September 3, 2024;

Revised : March 5, 2025;

Accepted : March 28, 2025

บทคัดย่อ

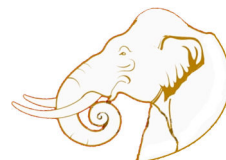
บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครชีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนจำนวน 89 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัย พบว่า

1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2) การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัวและด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์; ผู้บริหารสถานศึกษา; การจัดการศึกษา

Abstract

This article aimed to (1) examine the creative leadership of school administrators within the Education Network Group of Dompradit under Ubon Ratchathani Primary Education Service Area Office 5, and (2) compare the creative leadership of these administrators based on the size of their schools. The sample size was determined using Krejcie and Morgan's table (1970), selecting 89 teachers being selected. The research instruments included a questionnaire with a reliability coefficient of 0.97. Data analysis was conducted using descriptive statistics, including percentage, mean, standard deviation, and inferential statistics with an independent t-test.

The research findings were as follows:

1. The overall creative leadership of school administrators in the Education Network Group of Dompradit was at a high level.
2. When comparing the creative leadership of school administrators by school size, no significant differences were found overall. However, significant differences were observed in the areas of flexibility and adaptation and creative thinking at a significance level of 0.05.

Keywords: : Creative Leadership; School Administrators; Educational Management

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนามนุษย์ สังคมและประเทศชาติ เพื่อขับเคลื่อนสังคมให้เจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคง โดยเฉพาะในยุคศตวรรษที่ 21 ที่โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถของประเทศเพื่อการแข่งขันในเวทีโลก ทั่วโลกให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างประชากรให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคมสำหรับประเทศไทย การศึกษามุ่งเน้นการส่งเสริมวิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัย เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และพัฒนาองค์ความรู้ได้อย่างไร้ขีดจำกัด อันเป็นพื้นฐานในการสร้างปัญญาที่ยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ในศตวรรษที่ 21 สังคมได้เปลี่ยนจากยุคอุตสาหกรรมสู่สังคมแห่งความรู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งเชื่อมโยงข้อมูลจากทั่วโลกอย่างไร้ขีดจำกัด การเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ทำให้สถานศึกษาต้องตื่นตัวและปรับตัวให้ทันยุคสมัย เพื่อเตรียมผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ไม่

ว่าจะเป็นทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี และการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้สามารถอยู่รอดและพัฒนาได้ท่ามกลางโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดนิ่ง (สมหมาย อ้วนกลอย, 2556)

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่สำคัญต่อการบริหารองค์กรในยุคปัจจุบันและอนาคต ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ผู้นำจำเป็นต้องมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาอย่างชาญฉลาด พร้อมทั้งมองหาโอกาสในการสร้างความสำเร็จให้แก่องค์กร โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นพลังขับเคลื่อนหลักในการปรับตัว วางกลยุทธ์ และนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ท่ามกลางการแข่งขันและความเปลี่ยนแปลงที่ซับซ้อนและรวดเร็ว ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้องค์กรสามารถปรับตัวได้อย่างแตกต่างและยั่งยืน (กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์, 2555)

การบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในฐานะผู้นำที่ต้องขับเคลื่อนนโยบายและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า ผู้บริหารในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ ยังคงประสบปัญหาในหลายด้าน เช่น การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การพัฒนาตนเอง การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ซึ่งส่งผลกระทบต่อบริหารจัดการและบรรยากาศในการทำงาน การตัดสินใจล่าช้า และทำให้บุคลากรขาดแรงจูงใจและขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน อันส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาโดยรวม(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5, 2564) ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำที่ดีมีบทบาทสำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยความสำเร็จหรือล้มเหลวของการดำเนินงานขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นำในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ผู้นำจึงต้องบริหารจัดการและให้บริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม พร้อมทั้งบริหารทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของสถานศึกษาอย่างยั่งยืน (Robbins, 2001)

จากความสำคัญดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารมีบทบาทในการยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนและกำหนดแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา โดมประดิษฐ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา โดมประดิษฐ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยของนักวิชาการ ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

Adair (2007) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นความสามารถในการกระตุ้นและส่งเสริมแนวคิดใหม่ ๆ อย่างท้าทาย เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงที่สร้างสรรค์และพัฒนาองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

Danner (2008) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ต้องอาศัยความยืดหยุ่นและความไว้วางใจในกระบวนการทำงาน รวมถึงการส่งเสริมการทำงานร่วมกัน เพื่อถ่ายทอดและขยายความคิดสร้างสรรค์จากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่งอย่างต่อเนื่อง

จุฑาธิปต์ ทัพไทย (2560) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถพิเศษในการจูงใจและการนำผู้อื่นด้วยวิสัยทัศน์ จินตนาการ และความยืดหยุ่น โดยใช้วิธีการหรือแนวทางใหม่ ๆ ที่ท้าทายและสร้างสรรค์ เพื่อขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จ

จุฑามาส ชุนหวน (2562) กล่าวว่า ความสามารถของผู้นำในการผลักดันและส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้กระบวนการคิดร่วม คิดหลายมิติ คิดบวก คิดเชิงสร้างสรรค์ รวมถึงการคิดเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์

จิตติภูมิ เทพคำ (2564) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ใช้ทักษะในการสื่อสารและโน้มน้าวอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและแรงจูงใจให้บุคลากรพร้อมที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ โดยมีความกล้าคิด กล้าทำ และสร้างสรรค์ผลงานใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาองค์กร

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการกระตุ้น ส่งเสริม และผลักดันบุคลากรให้คิดอย่างสร้างสรรค์ โดยเน้นการใช้วิธีการใหม่ ๆ อย่างยืดหยุ่น มีจินตนาการ วิสัยทัศน์ และปรับตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์ ผู้นำลักษณะนี้ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน การสื่อสารที่สร้างแรงจูงใจ และการคิดแก้ปัญหาเชิงบวกหลายมิติ ทั้งยังมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งพัฒนาองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพและนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง

ความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยของนักวิชาการได้กล่าวถึง ความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ไว้ดังนี้

Certo and Certo (2006) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะทำให้ผู้นำมีมุมมองในการมองสิ่งต่างๆ ที่หลากหลายและรอบด้าน หลุดออกจากกรอบแนวคิดเดิม ทำให้เกิดกระบวนการและวิธีการใหม่ในการหาคำตอบหรือในการแก้ปัญหา ทำให้เกิดความท้าทายในการทำงาน เกิดความมุ่งมั่นที่จะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จด้วยความกระตือรือร้นที่จะไปสู่จุดมุ่งหมายให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพได้เป็นอย่างดี

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2561) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นองค์ประกอบที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการศึกษาค้นคว้า โดยต้องอาศัยกระบวนการวิจัยทั้งในด้านแนวคิด รูปแบบ และวิธีการที่สามารถก้าวข้ามข้อจำกัดของการมองปัญหาแบบเดิม ๆ เพื่อเปิดมุมมองใหม่ อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถสร้างนวัตกรรมที่ดีและยั่งยืนในอนาคต

เพ็ญภา ศรีภูธร (2562) กล่าวว่า ความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ คือ ความสามารถของผู้บริหารที่แสดงออกถึงคุณลักษณะความรู้ ความสามารถในการบริหารงานแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ มีการติดต่อประสานงานส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานอย่างมีประสิทธิภาพ เต็มศักยภาพ กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการนำหรือจูงใจผู้อื่นหรือผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดการเรียนรู้ในองค์กรทำให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

วรรณภา ทะอินทร์ (2565) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหาร ผู้บริหารพึงมีและพึงเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เพราะผู้บริหารจะเป็นผู้สร้างบรรยากาศการทำงาน ทำให้กลุ่มคนรวมตัวกันได้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานมีความพึงพอใจในการทำงานเป็นทีม มีวิธีการทำงานที่มีความหลากหลาย หลุดออกจากกรอบแนวคิดเดิมทำให้เกิดกระบวนการและวิธีการใหม่ และเป็นปัจจัยสำคัญของผู้นำที่จะนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยผู้นำต้องมีรูปแบบและกระบวนการบริหารที่เอื้อต่อการสร้างบรรยากาศในการทำงานร่วมกัน ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีความคิดสร้างสรรค์ในการคิดค้นวิธีการหรือนวัตกรรมใหม่ ๆ พร้อมทั้งสามารถให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และชี้แนะแนวทางที่เหมาะสม ตลอดจนผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการปฏิบัติงาน การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาและปรับตัวได้อย่างมั่นคงในยุคที่โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

คุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึง คุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ดังนี้

พัฒน์วงศ์ ดอกไม้ (2560) กล่าวถึงคุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า สิ่งสำคัญ คือ

การมองทิศทางหรือเป้าหมายขององค์กรด้วยกลยุทธ์ในการทำงานอย่างมีวิสัยทัศน์ รวมทั้งผู้นำจะต้องนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จให้เกิดความเข้มแข็งด้วยการปรับวิธีคิดอย่างยืดหยุ่น รวมทั้งสามารถสนับสนุนให้เกิดการทำงานเป็นทีม และที่สำคัญคือผู้นำจะต้องมีทักษะการคิดวิเคราะห์ มีความรู้ความสามารถในการที่จะสร้างสิ่งใหม่ๆ โดยอาศัยประสบการณ์

ธนาภรณ์ นิลพนันท์ (2562) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า ต้องเป็นบุคคลที่มีบุคลิกลักษณะหรือพฤติกรรมในการแสดงออกถึงการมีความรู้ มีวิสัยทัศน์ มีจินตนาการ มีความกระตือรือร้น มีเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการแก้ปัญหา เพื่อที่จะทำให้อุบัติการณ์ในองค์กรปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ร่วมกัน

พัชรภรณ์ นะภิจ (2564) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง บุคลิกลักษณะหรือพฤติกรรมของผู้นำในการแสดงออกถึงการมีความรู้ มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าเปลี่ยนแปลงรับสิ่งใหม่ มีความสามารถในการแก้ปัญหามีเหตุผล รู้จักสร้างเครือข่าย รวมถึงประพฤตินั้นเป็นแบบอย่างที่ดี และสามารถนำพาบุคลากรปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดของนักวิชาการต่างๆ ที่ให้ทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สรุปได้ว่าเป็นผู้มีความสามารถทางเขาว์ปัญญา มีบุคลิกภาพที่ดี พัฒนาตนและผลักดันให้ผู้ร่วมงานร่วมกันปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายอันดีงาม คิดหลายทาง หลายมิติ ให้มีคุณสมบัติเป็นผู้นำที่สร้างสรรค์ มีความคิดและปฏิบัติเชิงสร้างสรรค์ด้วยวิธีการใหม่ ๆ เพื่อก่อให้เกิดการริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ และสนับสนุนให้ผู้อื่นได้มีความสร้างสรรค์เพื่อให้ภารกิจสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องแนวคิดของ Robinson

Robinson (2007) ได้เสนอองค์ประกอบเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไว้ 5 ด้าน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การมีวิสัยทัศน์ ความสามารถของผู้บริหารในการกำหนดทิศทางพัฒนาสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากสร้างวิสัยทัศน์ผ่านการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่หลากหลายอย่างถูกต้องและครบถ้วน เพื่อนำมาวิเคราะห์อย่างรอบด้าน และถ่ายทอดให้ครูและบุคลากรรับรู้เข้าใจร่วมกันอย่างชัดเจน เพื่อบ่งชี้เป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

2. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล เป็นพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยมุ่งเน้นการดูแลเอาใจใส่เป็นรายบุคคล ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของให้ได้บังคับบัญชาอย่างเหมาะสม พร้อมเปิดโอกาสให้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจ ความรู้สึกรักคุณค่า และความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

3. การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ความสามารถของผู้บริหารในการปรับเปลี่ยนแนวทางหรือกฎเกณฑ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความทันทั่วถึง เพื่อให้

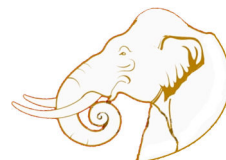

การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายขององค์กร โดยมีตัวบ่งชี้สำคัญคือ ความสามารถในการปรับตัวตามบริบทที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

4. การมีความคิดสร้างสรรค์ เป็นพฤติกรรมที่สะท้อนทั้งกระบวนการและผลลัพธ์ โดยในด้านกระบวนการ ความสามารถในการคิดอย่างซับซ้อน เห็นความสัมพันธ์ใหม่ ๆ ระหว่างวัตถุหรือเหตุการณ์ที่แตกต่าง ส่วนในด้านผลลัพธ์ คือการสร้างสิ่งใหม่ที่มีคุณค่าและได้รับการยอมรับจากผู้อื่นในเชิงสร้างสรรค์ และเป็นประโยชน์ต่อองค์กรหรือสังคม

5. การทำงานเป็นทีม การรวมกลุ่มของบุคคลที่มีเป้าหมายร่วมกันและพร้อมร่วมมือในการดำเนินงาน แก้ไขปัญหา และพัฒนาองค์กรให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีความไว้วางใจ การสื่อสารที่เปิดกว้างและสนับสนุนซึ่งกันและกันเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่จะขับเคลื่อนทีมไปสู่ความสำเร็จ

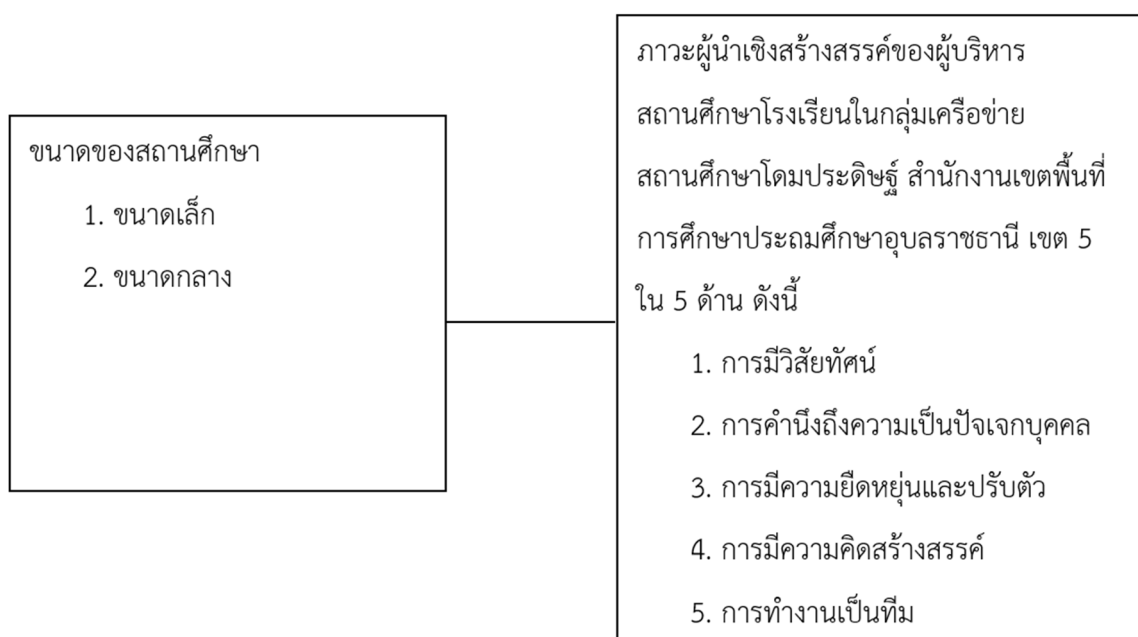
จากแนวคิด Robinson (2007) สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ Robinson (2007) โดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาและปรับเปลี่ยนองค์กรให้มีคุณภาพ ภายใต้แนวคิดที่ว่า ผู้นำในสถานศึกษาไม่จำเป็นต้องเป็นเพียงผู้บริหารเท่านั้น แต่ครูและบุคลากรทุกคนสามารถเป็นผู้นำได้ในบทบาทของตนเอง ดังนั้น หน้าที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาคือการส่งเสริม สนับสนุน และเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรได้พัฒนาศักยภาพตนเอง เพื่อก้าวสู่การเป็นผู้นำที่มีความคิดสร้างสรรค์ และร่วมกันขับเคลื่อนการเรียนรู้ทั้งในระดับบุคลากรและนักเรียนให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 103 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 89 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) และการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ตามขนาดสถานศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ ทำการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า แบบสอบถาม มีค่า IOC เท่ากับ 0.67-1.00 แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ด้วยการหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยนำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมแบบสอบถาม เสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ และรับแบบสอบถามกลับคืน แบบสอบถาม มีความสมบูรณ์ทุกฉบับ ทำการบันทึกคะแนน และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

4.1 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เปรียบเทียบตามขนาดของสถานศึกษา โดยการทดสอบค่า (t-test)

ผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที และระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.20	.64	มาก	5
2. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.57	.36	มาก	1
3. ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว	4.39	.50	มาก	3
4. ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์	4.31	.60	มาก	4
5. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.48	.45	มาก	2
รวม	4.39	.51	มาก	

จากตารางที่ 1 แสดงว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโตมประดิษฐ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{X} = 4.57$) การทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 4.48$) และการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ($\bar{X} = 4.39$)

2. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโตมประดิษฐ์ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบการศึกษภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโตมประดิษฐ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	โรงเรียนขนาดเล็ก		โรงเรียนขนาดกลาง		t	p
	n = 22		n = 67			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. การมีวิสัยทัศน์	4.03	.77	4.26	.58	1.32	.20
2. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.51	.32	4.58	.38	.87	.39
3. การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว	4.10	.54	4.49	.45	3.29	.00
4. การมีความคิดสร้างสรรค์	4.07	.69	4.39	.54	2.22	.03
5. การทำงานเป็นทีม	4.40	.47	4.51	.44	1.07	.29
รวม	4.22	.56	4.45	.48	1.75	.18

* $p < .05$

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโตมประดิษฐ์ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัวและด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการทำงานเป็นทีม ไม่แตกต่างกัน

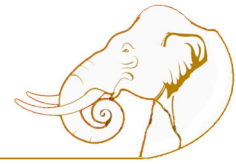
อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโตมประดิษฐ์ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ทั้งนี้ผู้บริหารมีบทบาทในการส่งเสริม พัฒนาศักยภาพของครูต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ครูได้เรียนรู้และแสดงความสามารถอย่างเต็มที่ ควบคู่กับการดูแลเอาใจใส่และติดตามผลการ

ปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด พร้อมสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ส่งผลให้ครูมีความพึงพอใจและมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับแนวคิดของพัชราภรณ์ นະภีใจ (2564) กล่าวว่า การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับความแตกต่างของแต่ละบุคคล โดยแสดงออกผ่านการดูแลเอาใจใส่และเข้าใจความต้องการเฉพาะของผู้ใต้บังคับบัญชา ส่งเสริมการพัฒนาและความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เปิดโอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ฝึกสอนและที่ปรึกษา รวมถึงแบ่งงานตามความสามารถอย่างเป็นธรรม และปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเสมอภาคเท่าเทียมและสอดคล้องกับธีรวดี บินมะ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล อยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโตมประดิษฐ์ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัวและด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการทำงานเป็นทีม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะครูผู้สอนปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีการรับรู้และเห็นภาพพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แตกต่างกันตามวิสัยทัศน์ นโยบาย และกลยุทธ์ของการบริหารสถานศึกษา ระดับค่าเฉลี่ยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมมากที่สุด ทั้งนี้อาจเพราะผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลาง เป็นผู้ที่มีประสบการณ์สูง มีทักษะการบริหารที่มีประสิทธิภาพและมีประสบการณ์หลากหลาย ไม่สอดคล้องกับจิราวัฒน์ สว่างกลับ (2561) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนเครือข่าย 20 สำนักงานเขตดอนเมืองสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ และไม่สอดคล้องกับ เพ็ญภา ศิริภูธร (2562) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง ผลการศึกษา พบว่า จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ภาพที่ 2 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

สรุป

จากการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา โดมประดิษฐ์ จากแนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ Robinson (2007) พบว่า ผู้บริหารจำเป็นต้องมี ภาวะผู้นำที่ครอบคลุมทั้งด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ความยืดหยุ่นและการปรับตัว การคิด อย่างสร้างสรรค์ และการทำงานเป็นทีม โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ รวมถึงวางแผน งานและโครงการอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งดำเนินการนิเทศและติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และ เหมาะสม เปิดโอกาสให้ครูได้พัฒนาตนเองและแสดงศักยภาพอย่างเต็มที่ ควบคู่กับการดูแล เอาใจใส่ และ สร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร ทำให้ครูเกิดความพึงพอใจในการทำงาน นอกจากนี้ ผู้บริหารยังควรมีวุฒิภาวะ ใช้เหตุผลในการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง และสามารถบูรณาการความรู้และ ประสบการณ์เพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันของครูอย่างสมัครใจ นำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อ ยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 การมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารศึกษาหาความรู้ พัฒนาตนเอง ในด้านการบริหารจัดการ โรงเรียนอยู่เสมอ การนำจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรค เป็นตัวกำหนดวิสัยทัศน์ ในการพัฒนา โรงเรียนไปสู่สภาพอันพึงประสงค์ได้อย่างเหมาะสม ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกำหนดกลยุทธ์ที่สามารถ ปฏิบัติได้จริงตามระยะเวลาที่กำหนดและมีความสอดคล้องกับเป้าหมายและค่านิยมหลักของโรงเรียนอยู่บน พื้นฐานความเป็นจริง

1.2 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยความเสมอภาคอย่างเท่าเทียมกัน มอบหมายงานให้บุคลากรโดยคำนึงถึงความรู้ ความสามารถและความเหมาะสมของแต่ละบุคคล รับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้ร่วมงานและเปิด ให้โอกาสครูและบุคลากรพัฒนาตนเองโดยการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างประสิทธิภาพในการทำงาน

1.3 การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ผู้บริหารมีความเข้าใจความสามารถที่แตกต่างของแต่ละบุคคลที่สามารถพัฒนาได้ ส่งเสริมให้ครูมีความยืดหยุ่นในการคิด การทำงาน สนับสนุนในการปฏิบัติงาน ของบุคลากร รับฟังความคิดเห็นของบุคลากรและข้อเสนอแนะจากบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง

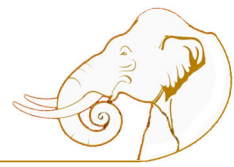
1.4 การมีความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ บูรณาการความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ วิธีการแปลกใหม่มาใช้ในการวางแผนการปฏิบัติงานและการบริหารจัดการศึกษาเพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพ กระตุ้น จุดประกายจินตนาการครูและบุคลากรให้เกิดความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่และคิดนอก กรอบในการทำงานให้สำเร็จ และส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของครู

1.5 การทำงานเป็นทีม ผู้บริหารมีการพัฒนาบุคลากร ทีมงานให้ตรงกับความต้องการของ หน่วยงาน เพื่อประสิทธิภาพในการทำงาน ส่งเสริมให้ทีมงานมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนางานและ สนับสนุนให้บุคลากรมีส่วนร่วมในกำหนดบทบาทและเป้าหมายของการปฏิบัติงานร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

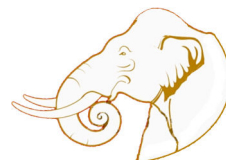

เอกสารอ้างอิง

- กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์. (2555). *โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อาชีวศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิต วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จิตติภูมิ เทพคำ. (2564). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยพะเยา.*
- จิราวัฒน์ สว่างกลับ. (2561). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูใน โรงเรียนเครือข่ายที่ 20 สำนักงานเขตดอนเมือง สังกัดกรุงเทพมหานคร. (การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.*
- จุฑามาส ชื่นห้วน. (2562). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.*
- ธนาภรณ์ นิลพนันท์. (2562). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*
- ธีรวดี ปินมะ. (2566). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส เขต 1. (สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.*
- พัชราภรณ์ นະภีใจ. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอสอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1. (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยพะเยา.*
- พัฒน์วงศ์ ดอกไม้. (2560). *อิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.*
- เพ็ญภา ศรีภูธร. (2562). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.*
- ไพฑูรย์ สีนารัตน์. (2561). *ความเป็นผู้นำทางการศึกษา. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*

- วรรณภา ทะอินทร์. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย. (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยพะเยา.*
- สมหมาย อ่าดอนกลอย. (2556). “บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21,” *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 7(1): 1-A.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. (2564). *ข้อมูลสารสนเทศประจำปี การศึกษา 2563. กลุ่มนโยบายและแผน, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5.*
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ 2560 – 2579. พริกหวานกราฟ ฟิค.*
- Adair, J. (2007). *Leadership for Innovation : How to Organize Team Creativity and Harvest Ideas.* Kogan Page.
- Certo, S. C., and Certo, S. Ts. (2006). *Modern management* (10th ed.). Pearson Education.
- Danner, S. E. (2008). *Creative leadership in art education: Perspectives of an art educator.* Thesis Master of Arts, Art Education, Fine Arts, Ohio University.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3): 607-610.
- Robbins, S.P. (2001). *Organizational Behavior*. 9th ed. Upper Saddle River, Prentice - Hall
- Robinson, K. (2007). *The Principles of Creative Leadership*. McGraw – Hill.

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต (ปรับปรุง พ.ศ. 2569) โดยใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ (Outcome-based Education : OBE) ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยศาสตร์ด้านบริหารธุรกิจ

Guidelines for the development of the Bachelor of Accountancy Curriculum (revised 2026) using the Outcome-based Education (OBE) model to develop quality of life through business administration

นารีรัตน์ ศรีหาล้า¹ ปิยฉัตร ทองแพง^{2*} ญาณิศา ศรีบุญเรือง³ สุดาทิพย์ เกษจ้อย⁴

สุภัทรรักษ์ ทวีจันทร์⁵ สุภาพร อามาศ⁶ และศิริพร อำนวย⁷

Nareerat Srilar¹, Piyachat Thongpaeng^{2*}, Yanisa Sriboonruang³, Sudathip Khatjoi⁴,

Suphatsorn Thaweechan⁵, Supaporn Armart⁶, and Siriporn Amnuay⁷

¹⁻⁷คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี สาขาวิชาบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ¹

¹⁻⁷Faculty of Business Administration and Accountancy,

Department of Accounting Sisaket Rajabhat University

^{2*}piyachat.t@sskru.ac.th

Received : July 30, 2024;

Revised : August 29, 2025;

Accepted : September 5, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต (ปรับปรุง พ.ศ. 2569) คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษโดยใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อหลักสูตรบัญชีบัณฑิต คือ สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ สำนักงานบัญชี อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบัญชี นักเรียน นักศึกษา ศิษย์เก่า ผู้ปกครอง และผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 380 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ความต้องการ บัณฑิตด้านส่วนบุคคล พบว่าความต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก บัณฑิตด้านความต้องการ พบว่าความต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก บัณฑิตด้านหลักสูตรพบว่าความต้องการศึกษาต่อในระดับ

ปริญญาตรี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) แนวทางการพัฒนาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต (ปรับปรุง พ.ศ. 2569) โดยใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยศาสตร์ด้านบริหารธุรกิจ พบว่า ด้านส่วนบุคคล พิจารณาความรู้พื้นฐานและทักษะที่ผู้เรียนมีอยู่ สำรวจความสนใจเฉพาะด้าน ทักษะและค่านิยม ด้านความต้องการ สำรวจความต้องการในสาขาบัญชีและการบริหารธุรกิจ เพื่อให้หลักสูตรเตรียมผู้เรียนให้พร้อมเข้าสู่ตลาดงานวิเคราะห์แนวโน้มการใช้เทคโนโลยี AI, Blockchain และ Big Data ในอุตสาหกรรมบัญชี สร้างความร่วมมือกับผู้ประกอบการเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะที่ จำเป็นสำหรับนักบัญชี ด้านหลักสูตร กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ เน้นความสามารถด้านการ จัดทำบัญชี การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน และการใช้เทคโนโลยีทางบัญชี ออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้อง กับ OBE ปรับปรุงรายวิชาให้สอดคล้องกับผลลัพธ์ที่คาดหวัง เช่น การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง การเรียนรู้ ผ่านการปฏิบัติ จัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะ เช่น การจำลองสถานการณ์จริง พัฒนาเครื่องมือประเมินผล การเรียนรู้สัมภาษณผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาวิธีการประเมินที่เน้นผลลัพธ์

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต; ปัจจัยความต้องการ; การพัฒนาคุณภาพชีวิต

Abstract

This research aimed to 1) Study the demand for further study at the bachelor's degree level in Accounting, Faculty of Business Administration and Accountancy, Sisaket Rajabhat University. 2) Study the guideline for developing the bachelor's degree in accountancy (revised 2026), faculty of business administration and accountancy, Sisaket Rajabhat University by using the outcome-focused education model. The sample group used in the research included stakeholders of the bachelor's degree in accounting, namely the Council of Professional Accountants under the Royal Patronage, the Accounting Office, lecturers in the accounting department, students, alumni, parents, and graduate users, totaling 380 people. The research instruments were questionnaires and interviews. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and descriptive.

The research results found that 1) The demand for further study at the bachelor's degree level in Accounting, Faculty of Business Administration and Accountancy, Sisaket Rajabhat University. Demand Personal factors found that the demand for further study at the bachelor's degree level was at a high level. Demand factors found that the demand for further study at the bachelor's degree level was at a high level. Curriculum factors found that the demand for further study at the bachelor's degree level was at the highest level. 2) Guidelines for the development of the Bachelor of Accountancy Curriculum (revised in

2026) using an educational management model that focuses on outcomes in developing the quality of life with business administration found that Personal aspects Consider the basic knowledge and skills that learners have. Explore specific interests, attitudes and values. Demand aspects Survey the needs in the fields of accounting and business administration. To prepare the curriculum for learners to enter the job market Analyze trends in the use of AI, Blockchain and Big Data technologies in the accounting industry Create cooperation with entrepreneurs to listen to opinions on the skills needed for accountants. Curriculum aspects Determine desired learning outcomes Focus on accounting skills, financial data analysis and the use of accounting technology Design a curriculum that is consistent with OBE Adjust subjects to be consistent with the expected outcomes, such as learning through practical work, learning through practice Organize skill-building activities, such as simulating real situations. Develop learning assessment tools, interview teachers and stakeholders to develop outcome-focused assessment methods.

Keywords: Guidelines for the development of the Bachelor of Accountancy curriculum; demand factors; quality of life development

บทนำ

การศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นเสมือนแหล่งความรู้ที่จะเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการเพื่อใช้เป็นปัจจัยในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อันเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาประเทศบุคคลทั่วไปจึงให้ความสำคัญแก่การศึกษาโดยมีแนวคิดว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงจะมีโอกาสเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นการศึกษาที่มุ่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้และทักษะในสาขาวิชาการเฉพาะทางให้มีความชำนาญยิ่งขึ้นมุ่งสร้างสรรค์ความก้าวหน้าและความเป็นเลิศทางวิชาการโดยเฉพาะการศึกษาค้นคว้าวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เพื่อจะได้สร้างมาตรฐานการศึกษาและนำมาพัฒนาศักยภาพของบุคลากรภายในประเทศมีความเจริญก้าวหน้าต่อไป (ธนวรรณ รักอุ, 2557) ด้วยสาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษได้มีการพัฒนาหลักสูตรและปรับกระบวนการเรียนการสอนเพื่อเอื้อต่อการ พัฒนาผู้เรียนทั้งยังจะต้องบูรณาการการเรียนรู้ให้หลากหลายในด้านวิชาการ และจรรยาบรรณในวิชาชีพบัญชี เพื่อที่จะนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพ และมีการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน (ธนวรรณ รักอุ, 2557) สาขาวิชาการบัญชียังมีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่มีความทันสมัยโดยมุ่งสร้างผู้สำเร็จการศึกษาให้มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านการบัญชีโดยตรง สามารถสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษได้ เป็นอย่างดี และมีความรู้ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ ได้มี ความสามารถในการวิเคราะห์ และแปลความหมายของข้อมูลทางบัญชีและการเงินซึ่งในสาขาวิชาการบัญชีเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วสาขาการบัญชียังเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานและยังมีอาชีพที่รองรับไม่ว่าจะเป็นผู้ตรวจสอบบัญชี สมุห์บัญชี

นักวางระบบบัญชี เจ้าหน้าที่บัญชีและการเงิน ผู้ตรวจสอบภายใน ข้าราชการกรมสรรพากร รับจ้างทำบัญชี อิสระครู อาจารย์ ผู้ตรวจสอบภาษีอากร เจ้าของสถานประกอบการ อาชีพในสาขาวิชาการบัญชีนี้ผู้ที่ไม่ได้สำเร็จหลักสูตรสาขาบัญชีก็ไม่สามารถประกอบอาชีพเหล่านี้ได้ (ปริดา ขำจิตต์ และพาที เกศธนากร, 2562)

ในอนาคตการจัดการการเรียนการสอนในหลักสูตรการบัญชี ถือว่าเป็นหลักสูตรที่มีความสำคัญอย่างยิ่งด้านหนึ่งในห่วงโซ่แห่งการบริหารทางภาครัฐและภาคธุรกิจ การจัดการศึกษาในหลักสูตรบัญชียุคนี้จะต้องมีการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน ประกอบกับองค์กรภาครัฐหรือภาคเอกชนต่างพยายามที่จะแสวงหาบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากพนักงานมีคุณภาพจะทำให้องค์กรเจริญเติบโตและทำให้องค์กรมีการพัฒนารวมพนักงานและขององค์กรเองด้วยการแสวงหาบุคลากรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพในปัจจุบันต้องเผชิญกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบันได้ ซึ่งหากพนักงานไม่สามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมายขององค์กรที่ตั้งไว้ก็จะส่งผลกระทบต่อการอยู่รอดและความก้าวหน้าขององค์กร อธิบายโดย Kumar, S., & Singh, R. (2020) ได้ศึกษาบัญชีจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเตรียมบุคลากรให้มีคุณภาพและสามารถตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของตลาดแรงงาน ปัจจุบันองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนต้องการนักบัญชีที่มีความสามารถหลากหลาย ไม่เพียงแต่การทำบัญชีพื้นฐาน แต่ยังต้องมีทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูล การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และ Blockchain ที่กำลังเข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานทางบัญชีการศึกษาในด้านบัญชีจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับแนวโน้มและความต้องการของตลาด ในบทความนี้จะนำเสนอการวิเคราะห์ช่องว่างในทักษะที่จำเป็นสำหรับนักบัญชี โดยพิจารณาจากมุมมองของผู้ปฏิบัติงานในอุตสาหกรรม และเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการบัญชีให้มีความทันสมัยและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน การปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาบัญชีให้มีความเหมาะสมกับยุคสมัยไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มโอกาสในการจ้างงานให้กับบัณฑิต แต่ยังส่งผลการเติบโตและความสำเร็จขององค์กรในระยะยาว การศึกษาในหัวข้อนี้จึงมีความสำคัญต่อการสร้างแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาบัญชีให้มีประสิทธิภาพและสามารถแข่งขันได้ในโลกธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต (ปรับปรุง พ.ศ. 2569) โดยใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ (Outcome-based Education: OBE) ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยศาสตร์ด้านบริหารธุรกิจ และเพื่อสำรวจความต้องการศึกษาต่อ ในสาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตรสาขาวิชาการบัญชีให้ตรงกับความต้องการของนักศึกษาและตลาดแรงงาน ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหลักสูตรฯ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

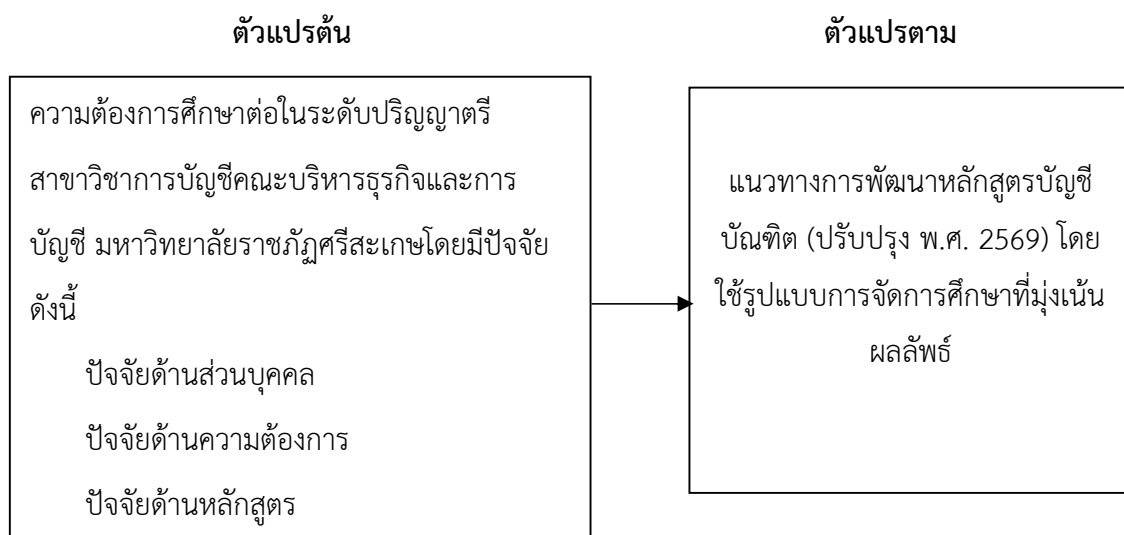
1. เพื่อศึกษาความต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ และการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต (ปรับปรุง พ.ศ. 2569) คณะบริหารธุรกิจ และการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษโดยใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ (Outcome-based Education: OBE) ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยศาสตร์ด้านบริหารธุรกิจ

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ (Outcome-based Education: OBE) Yusof et al., (2017) กล่าวถึง OBE เป็นการจัดการศึกษาที่อิงตามผลลัพธ์ โดยเน้นความโปร่งใสมีหลักการสำคัญคือนักเรียนต้องผ่านมาตรฐานเฉพาะจึงจะสำเร็จการศึกษาได้ด้วยเหตุนี้ในการศึกษาจึงใช้การอิงตามผลลัพธ์แต่ครูมีอิสระที่จะทดลองกับวิธีการใดก็ได้ที่ให้นักเรียนประสบผลสำเร็จและเกิดความพึงพอใจ สอดคล้องกับ Malan (2000) กล่าวถึง OBE เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณลักษณะ ทักษะ คุณสมบัติที่จำเป็นของนักเรียน หลังจากผ่านกระบวนการเรียนรู้ การบรรลุผลลัพธ์เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่อาจแตกต่างกันไปตามเวลาของนักเรียนแต่ละคนหากไม่บรรลุผลลัพธ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต (ปรับปรุง พ.ศ. 2569) โดยใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ (Outcome-based Education : OBE) ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยศาสตร์ด้านบริหารธุรกิจ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต (ปรับปรุง พ.ศ.2569) โดยใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ (Outcome-based Education : OBE) ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยศาสตร์ด้านบริหารธุรกิจ ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อหลักสูตรบัญชีบัณฑิต คือ สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ สำนักงานบัญชี อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบัญชี นักเรียน นักศึกษา ศิษย์เก่า ผู้ปกครอง และผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 380 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อหลักสูตรบัญชีบัณฑิต คือ สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ สำนักงานบัญชี อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบัญชี นักเรียน นักศึกษา ศิษย์เก่า ผู้ปกครอง และผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 181 คน จากการสุ่มตัวอย่างจากตารางเครซีเมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ผู้วิจัยสร้างโดยการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเครื่องมือเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย เพศ สาขาวิชาที่เรียน สถานที่พักระหว่างกำลังศึกษา ผู้ที่ให้การสนับสนุนด้านการเงินขณะกำลังศึกษา รายได้ต่อเดือนที่ได้รับระหว่างศึกษา เป้าหมายในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษา และสื่อการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

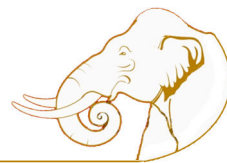
ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ แบบสอบถาม รวม 15 ข้อคำถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 82-83)

2) แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต (ปรับปรุง พ.ศ.2569) คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษโดยใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ (Outcome-based Education: OBE) ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยศาสตร์ด้านบริหารธุรกิจ เก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย

การสร้างเครื่องมือ

นำแบบสอบถามที่ปรับตามคำแนะนำ ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความ

เที่ยงด้านเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถาม และค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ จุ่ม่งหมายของการสอบถาม (index of item objective congruence) โดยมีค่าของความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.60-1.00

ผู้วิจัยได้ทดสอบค่าความตรงของเนื้อหา (Content Validity) พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขให้ แบบสอบถามชัดเจนและ ครบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้และนำแบบสอบถามที่ได้ทดสอบความ เชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ (Pre-Test) กับตัวอย่างจำนวน 30 ชุด แล้วนำไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990: 202-204) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 นำเครื่องมือที่ผ่านการทดลองใช้แล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาการ ดำเนินงานวิจัย เพื่อขอคำแนะนำและปรับปรุงแก้ไข เพื่อจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ นำแบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์ ฉบับสมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) แบบสอบถาม ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทั้งแบบออนไลน์ เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ปัจจัยด้าน ส่วนบุคคล ปัจจัยด้านความต้องการ ปัจจัยด้านหลักสูตร ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย และผู้วิจัยขอรับการ ตอบแบบสอบถามทั้งทางออนไลน์ ผู้ศึกษาจะติดตามเองเพื่อให้ได้ข้อมูลครบทั้งหมด ผู้วิจัยตรวจสอบความ ถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามก่อนนำไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

2) การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้กำหนดวัน เวลาและสถานที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ก่อนเริ่มการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้แจ้งวัตถุประสงค์ ของการสัมภาษณ์โดยขออนุญาตในการจดบันทึกและบันทึกเสียง ระหว่าง สัมภาษณ์ ขอให้มีการเปลี่ยนแปลง แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

สถิติที่ใช้การคำนวณสถิติแยกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

- การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) การวิเคราะห์ คิดเป็นร้อยละ การใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) และเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี สาขาวิชา การบัญชีคณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างจากการเก็บข้อมูลจำนวน 181 ราย พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 88.88 สาขาวิชาที่เรียน คือ สาขาวิชาการบัญชีจำนวน 51 คนคิดเป็นร้อยละ 28.3 สถานที่พักระหว่างกำลังศึกษาคือ หอพักหรือบ้านเช่านอกมหาวิทยาลัย จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 ผู้ที่ให้การสนับสนุนด้านการเงินขณะกำลังศึกษาเป็นบิดาและมารดา จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 92.2 รายได้ต่อเดือนที่ได้รับระหว่างศึกษา 8,001–10,000 บาท เป้าหมายในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จ การศึกษาได้แก่ รับราชการจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 และสื่อการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

เข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชีคณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ได้แก่ เพื่อน/คนรู้จักที่เคยศึกษาที่คณะเทคโนโลยีการจัดการจำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 48.3 รองลงมา คือเว็บไซต์ของคณะฯ จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 23.9 และเฟซบุ๊กของคณะฯ จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 17.2 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ศึกษาความต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชีคณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ตารางที่ 1 แสดงความต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชีคณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

รายการ	ระดับความคิดเห็น		การแปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
ปัจจัยด้านส่วนบุคคล	4.28	0.45	มาก
ปัจจัยด้านความต้องการ	4.27	0.44	มาก
ปัจจัยด้านหลักสูตร	4.52	0.49	มากที่สุด

จากตารางพบว่า ความต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชีคณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ปัจจัยด้านส่วนบุคคล ปัจจัยด้านความต้องการ ปัจจัยด้านหลักสูตร อธิบายดังต่อไปนี้ ปัจจัยด้านส่วนบุคคล พบว่าความต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = 0.45) ปัจจัยด้านความต้องการ พบว่าความต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.44) ปัจจัยด้านหลักสูตรพบว่าความต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.49)

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต (ปรับปรุง พ.ศ.2569) คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษโดยใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ (Outcome-based Education: OBE) ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยศาสตร์ด้านบริหารธุรกิจ จากการสัมภาษณ์พบความคิดเห็นสำคัญ ได้แก่

ด้านส่วนบุคคล

คุณสมบัติของผู้เรียน: พิจารณาความรู้พื้นฐานและทักษะที่ผู้เรียนมีอยู่ เพื่อออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสมและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะทางคณิตศาสตร์และการวิเคราะห์ข้อมูล

ความสนใจและความสามารถ: สำรวจความสนใจและความสามารถเฉพาะของผู้เรียน เช่น ความสนใจในด้านการบัญชี การบริหารการเงิน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการทำบัญชี เพื่อสร้างหลักสูตรที่ดึงดูดและกระตุ้นการเรียนรู้

ทัศนคติและค่านิยม: วิเคราะห์ทัศนคติของผู้เรียนต่อการเรียนรู้ในสาขาบัญชี เช่น ความเข้าใจใน ความสำคัญของจรรยาบรรณในวิชาชีพบัญชี ซึ่งจะช่วยในการพัฒนาหลักสูตรให้มีความเกี่ยวข้องและนำไปสู่ การพัฒนาคุณภาพวิชาชีพ

ด้านความต้องการ

ความต้องการของตลาดแรงงาน: สำรวจความต้องการของตลาดแรงงานในสาขาบัญชีและการ บริหารธุรกิจ เพื่อให้แน่ใจว่าหลักสูตรสามารถเตรียมผู้เรียนให้พร้อมเข้าสู่ตลาดงานได้ โดยเฉพาะทักษะที่ เป็นที่ต้องการ เช่น การวิเคราะห์ข้อมูล การใช้เทคโนโลยีทางบัญชี และทักษะการสื่อสาร

การเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรม: วิเคราะห์แนวโน้มและการเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรมบัญชี เช่น การใช้เทคโนโลยี AI, Blockchain และการจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อปรับปรุงเนื้อหา หลักสูตรให้ทันสมัยและมีความเกี่ยวข้อง

การมีส่วนร่วมจากผู้ประกอบการ: สร้างความร่วมมือกับผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมบัญชี เพื่อ รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทักษะและความรู้ที่จำเป็นสำหรับนักบัญชีรุ่นใหม่

ด้านหลักสูตร

1. กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ (Intended Learning Outcomes: ILOs) ผลลัพธ์ของผู้เรียนที่ต้องการเห็นในด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ได้แก่ ความสามารถในการจัดทำ บัญชี การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน การใช้เทคโนโลยีทางบัญชี และการแก้ปัญหาในธุรกิจสัมพันธ์ ผู้ประกอบการและผู้ใช้งานบัณฑิต เพื่อทำความเข้าใจความต้องการของตลาดแรงงาน รวมถึงความคาดหวัง จากบัณฑิตด้านการบัญชี

2. ออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับ OBE

โครงสร้างหลักสูตร: วางแผนและปรับปรุงรายวิชาให้สอดคล้องกับผลลัพธ์ที่คาดหวัง เช่น การนำเสนอรายวิชาที่บูรณาการการเรียนรู้ทฤษฎีและการปฏิบัติจริง เช่น การฝึกงานหรือการเรียนรู้ผ่าน การทำโครงการ (Project-based learning)

การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Experiential Learning): จัดทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้าง ทักษะในการทำงานจริง เช่น การจำลองการทำงานในสถานการณ์จริง (Case study) และการใช้ซอฟต์แวร์ ทางบัญชี

3. พัฒนาเครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์ สัมภาษณ์ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องเพื่อ พัฒนาวิธีการประเมินที่เน้นผลลัพธ์ เช่น การประเมินทักษะในการวิเคราะห์ทางการเงินและการแก้ปัญหา ทางบัญชี โดยใช้ทั้งการประเมินแบบรายงานและการทดสอบปฏิบัติจริง (Authentic Assessment)

การศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ (Outcome-based Education: OBE) ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยศาสตร์ด้านบริหารธุรกิจ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนสำหรับหลักสูตรบัญชี โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ด้านบัญชีและบริหารธุรกิจมาใช้ในการพัฒนาตนเองและสังคม ตั้งเป้าหมายให้หลักสูตรสามารถผลิตบัณฑิตที่มีทักษะที่จำเป็นและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานได้ 2) การบูรณาการศาสตร์ด้านบริหารธุรกิจผสมผสานความรู้ด้านบัญชีกับศาสตร์ด้านบริหารธุรกิจ เช่น การตลาด การจัดการ และการเงิน เพื่อสร้างความเข้าใจที่ครอบคลุมในการทำงานการเรียนรู้ในรูปแบบโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาธุรกิจจริง เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลทางการตลาดและการวางแผนทางการเงิน 3) การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการสอน เช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ได้ตลอดเวลาส่งเสริมการใช้โปรแกรมบัญชีและการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรงกับเครื่องมือที่ใช้ในอุตสาหกรรม 4) การพัฒนาทักษะชีวิตและความเป็นผู้นำเน้นการพัฒนาทักษะชีวิต เช่น การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในสถานที่ทำงานจัดกิจกรรมเสริมสร้างความเป็นผู้นำ เช่น การเข้าร่วมโครงการอาสาสมัคร การจัดเวิร์กช็อป หรือการสัมมนาเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะเหล่านี้ 5) การประเมินและการปรับปรุงหลักสูตรการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ และใช้ผลการประเมินเพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป รวบรวมข้อเสนอแนะจากผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ความต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชีคณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดำรง พบว่าในด้านหลักสูตรเป็นลำดับแรกเนื่องจากหลักสูตรเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรจะเป็นโครงสร้างที่กำหนดว่า นักศึกษาจะได้รับความรู้ทักษะและประสบการณ์อะไรบ้างที่จะเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนและสังคม นอกจากนี้ หลักสูตรจะเป็นตัวบ่งชี้ความเจริญของประเทศ ดังนั้นประเทศใดที่ออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสม ทันต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยีย่อมได้เปรียบ เนื่องจากมีกำลังคนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมศรี เพชรโชติ (2562) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาด้านหลักสูตร พบว่าเนื้อหาของหลักสูตรสามารถนำไปเป็นพื้นฐานของการประกอบอาชีพที่หลากหลายสามารถประยุกต์เนื้อหาวิชาให้เข้ากับสภาวะสังคม การประกอบอาชีพและเทคโนโลยีปัจจุบันและในอนาคตได้และสอดคล้องกับงานวิจัยของเกษราภรณ์ คลังแสง (2561) ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกเข้าศึกษาของนิสิตชั้นปีที่ 1 ต่อหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่าด้านหลักสูตร เป็นประเด็นการตัดสินใจในการเลือกเข้าศึกษาต่อลำดับแรก เนื่องจากหลักสูตรมีมาตรฐานมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตในส่วนงานราชการเน้นการคิด

วิเคราะห์เป็นหลัก และสามารถนำความรู้ไปพัฒนาการดำเนินชีวิต และสอดคล้องกับงานวิจัยของเสรี สิงห์ โงน และสาลินี จันทรเจริญ (2561) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาเด็กวัยรุ่นและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาด้านหลักสูตรและวิชาการมีผลต่อการตัดสินใจในระดับมาก เนื่องจากหลักสูตรเป็นเพียงหลักสูตรเดียวในประเทศไทย และมีคณาจารย์ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของสมศรี เพชรโชติ (2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตรคหกรรมศาสตร์คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหงผลการวิจัย พบว่าในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ณัชชา สุวรรณวงศ์ (2560) เป็นเพราะผู้ประกอบการในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการจัดทำบัญชีและระบบบัญชีของกิจการมากขึ้น ขณะที่ด้านความถนัด/ความสนใจ พบว่าสาขาบัญชีเป็นสาขาที่ผู้เลือกศึกษาต่อมีความคิดเห็นว่า ตนเองมีความถนัดและสนใจ เนื่องจากสาขาบัญชีเป็นสาขาที่มีความมั่นคงในอาชีพ อีกทั้งยังสามารถนำความรู้จากวิชาชีพไปประกอบอาชีพได้สำหรับด้านแรงจูงใจในการเลือกเข้าศึกษา พบว่า แรงจูงใจในการเลือกเรียนของผู้เลือกศึกษาต่อมาจากเพื่อน และจากครอบครัวสำหรับด้านอาจารย์ผู้สอน พบว่า การจัดการเรียนการสอนในเนื้อหาวิชาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ และนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันได้

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต (ปรับปรุง พ.ศ.2569) คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษโดยใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ (Outcome-based Education: OBE) ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยศาสตร์ด้านบริหารธุรกิจ

ด้านส่วนบุคคล พิจารณาความรู้พื้นฐานและทักษะที่ผู้เรียนมีอยู่ เพื่อออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสมและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะทางคณิตศาสตร์และการวิเคราะห์ข้อมูล สำนวจความสนใจและความสามารถเฉพาะของผู้เรียน เช่น ความสนใจในด้านการบัญชี การบริหารการเงิน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการทำบัญชี เพื่อสร้างหลักสูตรที่ดึงดูดและกระตุ้นการเรียนรู้วิเคราะห์ทัศนคติของผู้เรียนต่อการเรียนรู้ในสาขาบัญชี เช่น ความเข้าใจในความสำคัญของจรรยาบรรณในวิชาชีพบัญชี ซึ่งจะช่วยในการพัฒนาหลักสูตรให้มีความเกี่ยวข้องและนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพวิชาชีพสอดคล้องกับ Jiang, Y., & Liu, H. (2020) ผลกระทบของทัศนคติของนักเรียนต่อการเรียนรู้ในสาขาบัญชี และเสนอแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมตามทัศนคติที่แตกต่างกันของผู้เรียน การศึกษานี้สำรวจผลกระทบของทัศนคติของนักเรียนต่อการเรียนรู้ในสาขาบัญชี โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติของนักเรียน ความพึงพอใจในหลักสูตร และผลการเรียนรู้ ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสำรวนักเรียนในระดับปริญญาตรีที่เรียนบัญชีในมหาวิทยาลัยในประเทศจีน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นว่าทัศนคติที่ดีของนักเรียนต่อการเรียนบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจในหลักสูตรและผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพบัญชีช่วยเพิ่มความมุ่งมั่นและแรงจูงใจในการศึกษา ซึ่งส่งผลให้ผลการเรียนดีขึ้น การศึกษานี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตรบัญชี

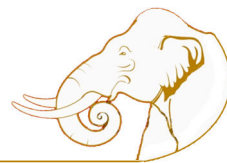
โดยเสนอแนะให้มีการปรับปรุงวิธีการสอนเพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ในวิชาบัญชี ซึ่งอาจนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่สูงขึ้นในนักเรียน

ด้านความต้องการ สสำรวจทักษะที่เป็นที่ต้องการในตลาดแรงงาน เช่น การวิเคราะห์ข้อมูล, การใช้เทคโนโลยีทางบัญชี, และทักษะการสื่อสาร เพื่อให้หลักสูตรเตรียมผู้เรียนเข้าสู่ตลาดงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิเคราะห์แนวโน้มการใช้เทคโนโลยีใหม่ เช่น AI, Blockchain, และ Big Data ในอุตสาหกรรมบัญชี เพื่อปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตรให้ทันสมัยและเกี่ยวข้องกับความต้องการในปัจจุบัน สร้างความร่วมมือกับผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมบัญชีเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทักษะและความรู้ที่จำเป็นสำหรับนักบัญชีรุ่นใหม่การพัฒนาหลักสูตรตามแนวทางเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ Lee, C., & Choi, J. (2023). ผู้จัดการและนักบัญชีที่มีประสบการณ์ในองค์กรต่าง ๆ การวิจัยนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทักษะที่นักบัญชีรุ่นใหม่ควรมีเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาทักษะที่หลากหลาย รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูล การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ และทักษะการสื่อสาร โดยเสนอแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยเพื่อให้สามารถเตรียมความพร้อมนักศึกษาได้ดียิ่งขึ้น การสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและอุตสาหกรรมก็เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้การศึกษาในสาขานี้มีความสอดคล้องและมีคุณภาพมากขึ้น และ Tiwari, A., & Singh, R. (2021) การวิจัยมุ่งเน้นไปที่ผลกระทบของเทคโนโลยีเหล่านี้ต่อการดำเนินงานในด้านการบัญชีและการรายงานทางการเงิน โดยได้วิเคราะห์ความสามารถและข้อดีของเทคโนโลยี Blockchain ในการเพิ่มความโปร่งใสและความปลอดภัยของข้อมูลทางการเงิน รวมถึงการใช้ AI เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการวิเคราะห์ข้อมูลและการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังมีการอภิปรายถึงความท้าทายและอุปสรรคในการนำเทคโนโลยีเหล่านี้เข้ามาใช้งานในองค์กร สุดท้าย บทความเสนอแนวทางสำหรับการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาในสาขาบัญชีเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาในการใช้งานเทคโนโลยีเหล่านี้ในอนาคต

ด้านหลักสูตร

1. การกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ (Intended Learning Outcomes: ILOs)

ตามหลัก OBE การกำหนด ผลลัพธ์การเรียนรู้ เป็นสิ่งสำคัญที่สุดผู้เรียนต้องได้รับความรู้และทักษะที่ตอบสนองความต้องการของสังคมและเศรษฐกิจยุคใหม่ ตัวอย่างเช่น ในสายวิชาชีพบัญชี ผลลัพธ์ควรเน้นไปที่ทักษะที่จำเป็น เช่น การแก้ปัญหาทางบัญชีและการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น Blockchain และการจัดการข้อมูล (Big Data) ซึ่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงให้เห็นว่าความรู้ด้านเทคโนโลยีเหล่านี้กำลังเป็นที่ต้องการอย่างมากในตลาดแรงงาน Chandra, Omer & Essaid (2008) กล่าวถึง OBE ว่าเป็นการออกแบบระบบที่ทุกส่วนและทุกแง่มุมของการศึกษามุ่งเน้นไปที่ผลลัพธ์ของหลักสูตรนักเรียนเรียนรู้ตามหลักสูตรโดยมีเป้าหมายในการพัฒนาทักษะหรือเพิ่มพูนความรู้ ทำเป้าหมายให้สำเร็จเมื่อจบหลักสูตร

โดยไม่มีรูปแบบหรือระยะเวลาการเรียนรู้ที่เฉพาะเจาะจงหรือตายตัวนักเรียนสามารถเรียนรู้ตามที่ต้องการ
ครูจัดการเรียนรู้และแนะนำนักเรียนตามผลลัพธ์เพื่อให้ประสบผลสำเร็จอีกทั้ง

2. การออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับผลลัพธ์ หลักสูตรที่ใช้ OBE มักมุ่งเน้นการเรียนรู้ผ่าน
การปฏิบัติ (Competency-based Learning) ตามแนวคิดของ Biggs และ Tang (2011) ที่กล่าวถึงการ
สร้างความเข้าใจผ่านการนำทฤษฎีไปปฏิบัติ การใช้โครงการฝึกงาน (Internships) หรือการจำลอง
สถานการณ์เป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะจากการทำงานจริง ซึ่งผลลัพธ์จากการ
สัมภาษณ์ผู้ประกอบการแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจริงมีความได้เปรียบในการ
หางานมากขึ้น สอดคล้องกับ Sithole, S., et al. (2021) การศึกษานี้ให้ภาพรวมของการใช้ Competency-
Based Learning ในการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยกล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ
จริง และเสนอแนะวิธีการวัดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพในบริบทที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21
Amaral, A., & Magalhães, A. (2020) การศึกษานี้วิเคราะห์ผลกระทบของ OBE ในสถาบันการศึกษา
ระดับอุดมศึกษาในยุโรป โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงการออกแบบหลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์จากการเรียนรู้ทาง
ปฏิบัติ และผลลัพธ์ต่อทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในยุคปัจจุบัน Brondani, M. A., et al. (2021) งานวิจัย
นี้ศึกษาการนำแนวทาง Competency-Based Learning มาใช้ในการศึกษาด้านวิชาชีพ โดยแสดงให้เห็น
ถึงความสำคัญของการปรับปรุงการเรียนการสอนผ่านการฝึกปฏิบัติจริงและการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับทักษะ
ชีวิต Sharma, R., et al. (2020) ความนี้ทบทวนปัญหาและแนวทางการแก้ไขในการนำ OBE มาใช้ใน
สถาบันอุดมศึกษา และเน้นย้ำถึงการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงที่ทำให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะที่ใช้งานได้จริงใน
สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว

3. การพัฒนาวิธีการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ การประเมินผลตามแนวคิด OBE ไม่ได้เน้นการ
สอบทฤษฎีเท่านั้น แต่เน้นไปที่การวัด ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง จากการปฏิบัติ เช่นเดียวกับที่ Wiggins (1993)
ได้กล่าวถึง Authentic Assessment ซึ่งช่วยให้การประเมินมีความหมายและสะท้อนถึงความสามารถใน
การแก้ไขปัญหาในสถานการณ์จริง การประเมินจากการทำโครงการหรือวิเคราะห์ข้อมูลเป็นตัวอย่างหนึ่ง
ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถแสดงทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยงานวิจัยของ Sahni,
M., & Kumar, R. (2020) เน้นถึงกลยุทธ์และความท้าทายในการพัฒนาหลักสูตรในระดับอุดมศึกษาโดยใช้
OBE ซึ่งรวมถึงการออกแบบที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงจากการเรียนรู้ และ Crisp, G., & Wang, X.
(2021) สำรวจการบูรณาการการเรียนรู้จากการทำงาน (Work-Integrated Learning) เข้ากับหลักสูตร
OBE โดยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการนำประสบการณ์จริงมาใช้ในการเรียนรู้

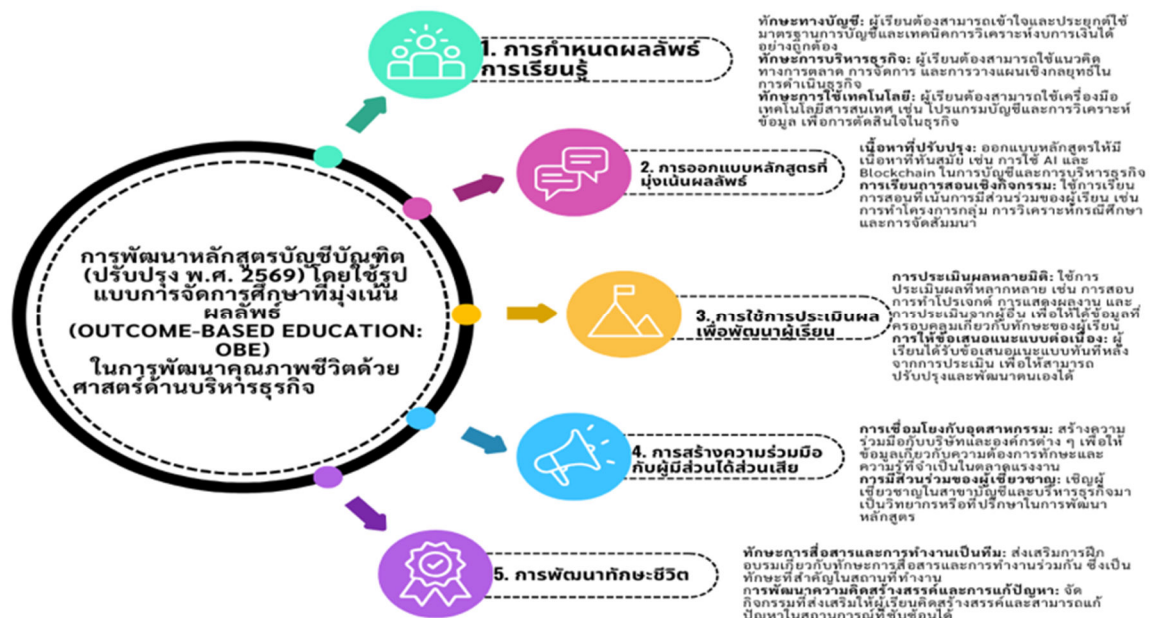
การพัฒนาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต (ปรับปรุง พ.ศ. 2569) โดยใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้น
ผลลัพธ์ (Outcome-based Education : OBE) ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยศาสตร์ด้านบริหารธุรกิจ
Baker, C. R., & McCulloch, E. (2021) การพัฒนาหลักสูตรที่รวมการศึกษาในสาขาบัญชีกับการ
บริหารธุรกิจ โดยมีเป้าหมายเพื่อเตรียมนักศึกษาให้พร้อมสำหรับการทำงานในสภาพแวดล้อมที่มีการ
เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและการแข่งขันสูง ในการศึกษาที่ผู้เขียนได้วิเคราะห์วิธีการต่าง ๆ ในการบูรณาการ

เนื้อหาและการสอนที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างหลักสูตรที่มีคุณภาพซึ่งสามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน โดยการรวมความรู้จากทั้งสองสาขาเข้าด้วยกันจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาแนวคิดที่เป็นองค์รวมและสามารถประยุกต์ใช้ทักษะในสาขาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาหลักสูตรที่รวมการศึกษาในสาขาบัญชีกับการบริหารธุรกิจ โดยมีเป้าหมายเพื่อเตรียมนักศึกษาให้พร้อมสำหรับการทำงานในสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและการแข่งขันสูง ในการศึกษาที่ผู้เขียนได้วิเคราะห์วิธีการต่าง ๆ ในการบูรณาการเนื้อหาและการสอนที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างหลักสูตรที่มีคุณภาพซึ่งสามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน โดยการรวมความรู้จากทั้งสองสาขาเข้าด้วยกันจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาแนวคิดที่เป็นองค์รวมและสามารถประยุกต์ใช้ทักษะในสาขาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

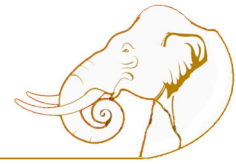
องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต (ปรับปรุง พ.ศ. 2569) โดยใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ (Outcome-based Education: OBE) ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยศาสตร์ด้านบริหารธุรกิจ การพัฒนาหลักสูตรบัญชีบัณฑิตให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานในยุคปัจจุบัน จำเป็นต้องใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ (Outcome-based Education: OBE) โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและบริหารธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ในการพัฒนาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต (ปรับปรุง พ.ศ.2569)

โดยใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ (Outcome-based Education: OBE) ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยศาสตร์ด้านบริหารธุรกิจ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ด้านหลักสูตรส่งผลต่อความต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เมื่อพิจารณาระดับความคิดเห็นสูงสุด ได้แก่ หลักสูตรที่เปิดสอนเป็นความต้องการของตลาดแรงงาน ดังนั้นคณะฯ ควรปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตรให้ทันสมัยควรมีการตรวจสอบและปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและความต้องการของตลาดแรงงาน และควรมีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรอย่างเหมาะสม โดยชี้แจงถึงคุณประโยชน์และโอกาสทางอาชีพที่ผู้เรียนจะได้รับจากการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี การมีประสบการณ์ที่ดีจะช่วยดึงดูดความสนใจของผู้เรียนใหม่ได้

2. ความสัมพันธ์ของการศึกษาในระดับปริญญาตรี กับปัจจัยด้านส่วนบุคคล ปัจจัยด้านความต้องการ ปัจจัยด้านหลักสูตร สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นเพิ่มเพื่อขยายผลการอธิบายให้มีความสอดคล้อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) การศึกษาครั้งต่อไปควรทำ การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการเลือกสถาบันอุดมศึกษาของกลุ่มผู้ที่ใกล้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) เพื่อให้ได้ข้อมูลมากำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด

2) ควรศึกษาโดยการขยายกลุ่มตัวอย่างให้กว้างขึ้นหรือสำรวจทั้งในระดับภาคเพื่อประชา สัมพันธ์มหาวิทยาลัย และนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปพัฒนากลยุทธ์การบริหารการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

3) ควรศึกษาแนวโน้มความต้องการของตลาดแรงงานว่าในปัจจุบันต้องการบัณฑิตที่มีความรู้ความถนัดในเรื่องใด และนำข้อมูลไปพัฒนาหลักสูตรการเรียนสอนให้ตรงตามที่ต้องการ

เอกสารอ้างอิง

เกษราภรณ์ คลังแสง. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกเข้าศึกษาของนิสิตชั้นปีที่ 1 ต่อหลักสูตร รัฐศาสตร์

บัณฑิต วิทยาลัยการเมืองการปกครอง. วารสารการเมืองการปกครอง, 8(1): 1-21.

ณัชชา สุวรรณวงศ์. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย

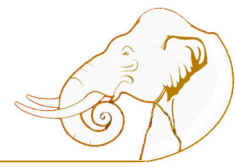
เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (ระบบโควตา) มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดอนเมือง. เข้าถึงเมื่อ 24 พฤษภาคม 2567. จาก <https://www.rmuti.ac.th/news/attach/>.

ธนวรรณ รักอุ. (2557). การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีของนักศึกษา ภาคปกติ ปีการศึกษา. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2566. จาก http://ethesis.kru.ac.th/files/V59_2/Tanawan%20Rak

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- ปรีดา ขำจิตต์ และพาที เกศธนากร. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนวิชานาฏศิลป์ ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. *ศึกษาวารสารศึกษาศาสตร์*. 6(2): 56-67
- สมศรีเพชรโชติ. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตรคหกรรมศาสตร์ คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 11(3): 168-184.
- เสรี สิงห์โงน และสาลิณี จันทรเจริญ. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อหลักสูตร
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาเด็ก วัยรุ่นและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล.
วารสาร Mahidol R2R e-Journal, 5(2): 95-108.
- Amaral, A., & Magalhães, A. (2020). Outcome-based education in European higher education:
A critical analysis of its impact. *European Journal of Higher Education*, 10(3): 259-
275.
- Baker, C. R., & McCulloch, E. (2021). Integrating Accounting and Business Education: A
Framework for Curriculum Development. *Journal of Accounting Education*, 53,
100674.
- Brondani, M. A., et al. (2021). Implementation of competency-based education: Lessons
from a decade of experience. *Medical Teacher*, 43(4), 457-464.
- Chandra, R.S., Omer, F., & Essaid, B. (2008). Continuous improvement process based on
Outcome- Based Education. *Proceedings of the 2008 IAJC-IJME International
Conference*. November 17-19. Paper 031, ENG107.
- Crisp, G., & Wang, X. (2021). Integrating Work-Integrated Learning into Outcome-Based
Curriculum: A Study of Challenges and Benefits. *Higher Education Research &
Development*, 40(3): 602-616.
- Jiang, Y., & Liu, H. (2020). The Impact of Student Attitudes on Learning Accounting: Evidence
from China. *Asian Review of Accounting*, 28(3): 395-410.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities.
Educational and Psychological Measurement, 30(3): 607-609.
- Kumar, S., & Singh, R. (2020). Competencies for the Future: The Need for a New Curriculum
in Accounting Education. *Journal of Business Research*, 120: 214-221. DOI:
10.1016/j.jbusres.2020.03.037.
- Lee, C., & Choi, J. (2023). Skill Gap Analysis in Accounting Education: Insights from Industry
Practitioners. *International Journal of Educational Management*, 37(2): 245-259.
DOI: 10.1108/IJEM-10-2022-0345.

- Malan, S.P.T. (2000). The new paradigm of outcomes-based education in perspective. *Tydskrif vir Gesinsekologie en Verbruikerswetenskappe*, 28(2): 22-28.
- Sahni, M., & Kumar, R. (2020). Transforming Higher Education Curriculum through Outcome-Based Education: Strategies and Challenges. *Journal of Educational Planning and Administration*, 34(2): 185-198.
- Sithole, S., et al. (2021). Competency-based learning in higher education: An overview of challenges and opportunities. *Journal of Educational Research and Practice*, 11(1): 89-101.
- Sharma, R., et al. (2020). Challenges in implementing outcome-based education in higher education institutions: A review. *International Journal of Educational Development*, 77: 102-115
- Tiwari, A., & Singh, R. (2021). Emerging Technologies in Accounting: Blockchain and AI. *International Journal of Accounting Information Systems*, 38, 100530
- Yusof R., Othman N., Norwani N.M., Ahmad N.L.B. & Jalil N.B.A. (2017). Implementation of outcome-based education (OBE) in accounting programme in higher education. *Academic Research Business Social Science*, 7(6): 1186–1200.

พระพุทธศาสนากับการจัดการทรัพยากรน้ำ Buddhism and Water Resource Management

วันชัย ชูศรีสุข¹, ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม²

Wanchai chusrisuk¹, Thanarat Sa-ard-iam²

¹⁻²หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

¹⁻²Doctoral Programme in Buddhist Studies,

¹⁻²Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus

¹wanchai.chusrisuk23@gmail.com

Received : February 24, 2025; Revised : April 17, 2025; Accepted : May 1, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา เพื่อศึกษา 1) แนวคิดการจัดการทรัพยากรน้ำ 2) แนวคิดการจัดการทรัพยากรน้ำในพระพุทธศาสนา และ 3) วิเคราะห์แนวทางการจัดการทรัพยากรน้ำตามแนวพระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงเอกสาร แล้วนำเสนอเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า

1. ทรัพยากรน้ำมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตทุกชนิดบนโลก ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์ สัตว์ หรือพืช ล้วนแล้วแต่ต้องพึ่งพาในการดำรงชีวิตอยู่ทั้งสิ้น ในด้านการดำรงชีวิตการบริโภค น้ำเป็นส่วนประกอบสำคัญของร่างกายมนุษย์ การดื่มน้ำที่สะอาดและเพียงพอต่อความต้องการของร่างกายจะช่วยให้ร่างกายทำงานได้อย่างปกติ

2. แนวคิดการจัดการทรัพยากรน้ำในพระพุทธศาสนา เราจะเห็นได้ โดยการศึกษาจากพระจริยวัตรของพระพุทธเจ้าและพระสาวกสมัยพุทธกาล อีกทางหนึ่งคือ คำสอนของพระพุทธองค์และพระสาวกที่ปรากฏอยู่ในพระสูตรและพระวินัย น้ำมีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เช่น พระพุทธองค์ทรงใช้น้ำอุปมาเพื่อการสอนธรรม มีพระวินัยบัญญัติเกี่ยวกับน้ำของพระสงฆ์ พระพุทธเจ้าไม่ทรงอนุญาตให้พระสงฆ์บริโภคน้ำมีตัวสัตว์ เป็นต้น

3. แนวทางการจัดการทรัพยากรน้ำตามแนวพระพุทธศาสนา จากการศึกษาพบว่าแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำนั้นมี 3 แนวทางคือ 1) ตามพระจริยวัตรของพระพุทธเจ้า 2) ตามพระวินัย 3) ตามวัฒนธรรมความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรมต่างๆ เช่น พิธีบรมราชาภิเษก พิธีมุรธาภิเษก พิธีลงทรง พิธีก่อพระทราย พิธีพิพัฒน์สัตยา พิธีลอยกระทง เป็นต้น ล้วนมีส่วนช่วยให้เกิดความสำนึกรักและหวงแหนทรัพยากรน้ำ และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ

คำสำคัญ: การจัดการ, ทรัพยากรน้ำ, พระพุทธศาสนา

Abstract

This article aims to study 1) Water Resources Management Guidelines 2) Water Resources Management Concepts in Buddhism and 3) Analysis of Water Propagation Management Guidelines in Buddhism Using a documented study method and then present a descriptive presentation analysis findings

The results of the study found that

1. Water resources are vital to the life of all living things on earth, whether humans, animals or plants, all depend on water for life. In terms of living, water consumption is an essential component of the human body. Drinking clean and adequate water for the body's needs helps the body function properly.

2. The concept of water resource management in Buddhism can be seen by studying the ethics of Buddha and his disciples in the Buddhist era. Another way is the teachings of Buddha and his disciples that appear in both the sutras and disciplines. Water is related to Buddhism, such as Buddha uses metaphor for teaching Dharma. There is a discipline about the monk's water. Buddha does not allow monks to consume water with animals, etc. 3. Guidelines for water resource management according to Buddhism From the study, it was found that there are

3 guidelines for water resource conservation: 1) according to Buddha's ethics 2) according to discipline 3) according to culture, beliefs, traditions, rituals such as coronation ceremony, Murathapisek ceremony, ceremonies, and sand buddha building ceremony Pipat Satya Ceremony, Loi Krathong Ceremony, etc., all help create a sense of love and preservation of water resources. and other environments.

Keywords : Buddhism, Management, Water resources

บทนำ

พระพุทธศาสนาอุบัติขึ้นเป็นเวลา 2,600 ปีกว่ามาแล้ว เดิมทีเดียวนั้นพระพุทธศาสนาเกี่ยวข้องกับการแสวงหาวิถีการจัดทุกข์ของมนุษย์ซึ่งไม่ได้เน้นโดยตรงเรื่องแนวปฏิบัติต่อสิ่งแวดล้อม เพราะปัญหาทางสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหายุคสมัยใหม่ ในสมัยพุทธกาลไม่มีปัญหานี้ ถึงกระนั้นก็ตาม ในฐานะพระพุทธศาสนาเป็นปรัชญาชีวิตที่สมบูรณ์แบบที่สะท้อนในแง่มุมต่างๆ ของประสบการณ์ จึงเป็นไปได้ที่จะค้นหาหลักคำสอนที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ซึ่งเป็นหลักจริยธรรมในการทำความเข้าใจสภาพธรรมชาติและ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เราสามารถทำความเข้าใจท่าทีของชาวพุทธที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติได้ 2 ทาง คือ โดย

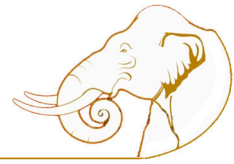

การศึกษาจากพระจริยวัตรของพระพุทธเจ้าและพระสาวกสมัยพุทธกาล อีกทางหนึ่งคือ คำสอนของพระพุทธองค์และพระสาวกที่ปรากฏอยู่ทั้งในพระสูตรและพระวินัย ประเวศ อินทองปาน (2562, 51) พระพุทธศาสนามีหลักคำสอนที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการทรัพยากรน้ำได้อย่างยั่งยืน โดยเน้นความเคารพในธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรอย่างพอเพียง และการอยู่ร่วมกันอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนเหล่านี้ จะช่วยให้เรามีน้ำสะอาดใช้และมีสภาพแวดล้อมที่ดี พระพุทธองค์ทรงกำหนดพระวินัยสำหรับพระภิกษุและภิกษุณีสงฆ์ เช่น บทบัญญัติที่ห้ามทรงห้ามทิ้งของสกปรกลงในแม่น้ำหรือที่สาธารณะ ห้ามพระภิกษุตัดต้นไม้ ทำลายป่า ห้ามฆ่าสัตว์ ไม่เบียดเบียนสัตว์ ให้มีเมตตา กรุณา เป็นต้น ซึ่งเป็นพื้นฐานหลักธรรมเพื่ออนุรักษ์ต่อธรรมชาติ (วินย.มหา. 2/425,713/225, 361)

ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่สำคัญในโลกปัจจุบันซึ่งเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของมาจากการความต้องการพื้นฐาน และความต้องการความสะดวกสบายในด้านต่างๆ กระตุ้นความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และวิทยาการ ในการนำทรัพยากรธรรมชาติใช้อย่างมากขึ้น อีกทั้งมีการพัฒนากระบวนการผลิตทางด้านอุตสาหกรรมเพื่อผลิตสินค้าบริโภค ซึ่งกระบวนการผลิตนี้เองที่ก่อให้เกิดของเสียออกสู่สิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาน้ำเสีย ปัญหาอากาศเป็นพิษ ปัญหาด้านเสียง และการบริโภคทำให้เกิดของเสียกระจายสู่สิ่งแวดล้อมในรูปของขยะมูลฝอย น้ำเสีย อากาศเป็นพิษ ฯลฯ สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม 1) การเพิ่มขึ้นของประชากรมนุษย์ 2) ความก้าวหน้าทางวิทยาการ 3) การพัฒนาเศรษฐกิจ

ตั้งแต่ได้มีการปฏิวัติอุตสาหกรรมขึ้นในปี ค.ศ.1770 เป็นต้นมา การขยายตัวของเศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรมได้เป็นไปอย่างกว้างขวางทั่วโลก ประกอบกับการเพิ่มขึ้นของประชากรของโลกอย่างรวดเร็ว สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติได้ถูกคุกคามและทำลายลงโดยการกระทำของมนุษย์จนเกิดมลพิษ และได้ส่งผลร้ายต่อมวลมนุษย์อย่างรุนแรงตามระยะเวลาที่ผ่านมา เช่น ปัญหาความร่อยหรอของทรัพยากรธรรมชาติมีทรัพยากรพืช สัตว์ ดิน น้ำ ปัญหาขยะของเน่าเสีย ปัญหาระบบนิเวศ ปัญหามลพิษสำหรับปัญหาสภาพแวดล้อมที่ถือเป็นประเด็นปัญหาใหญ่ ที่คุกคามสภาพแวดล้อมของโลกและจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ได้แก่

1. ปัญหาเกี่ยวกับดินเสื่อมโทรม
2. ปัญหาเกี่ยวกับน้ำ
3. ปัญหาเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศ
4. ปัญหาเกี่ยวกับป่าไม้
5. การร่อยหรอของทรัพยากรพืชและสัตว์
6. การร่อยหรอของโอโซนในบรรยากาศโลก
7. ปัญหาขยะของเน่าเสีย
8. ปัญหาความเสื่อมโทรมระบบนิเวศ
9. ปัญหามลพิษ
10. ปัญหาการเพิ่มของประชากรโลก

11. ปัญหาโลกร้อน ประเวศ อินทองปาน (2562, 68-69)

น้ำเป็นทรัพยากรที่มีอยู่มากมายพื้นที่ 3 ใน 4 ส่วนของพื้นที่ทั้งหมดของโลกเป็นพื้นที่ส่วนที่เป็นน้ำ ซึ่งร้อยละ 97 เป็นพื้นที่น้ำ ส่วนที่เป็นน้ำเค็มที่ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้โดยตรงที่เหลืออีกร้อยละ 3 เป็นน้ำจืดเช่นน้ำในแม่น้ำลำคลอง ลำธาร น้ำใต้ดิน และแหล่งน้ำธรรมชาติต่างๆ แหล่งน้ำเหล่านี้เป็นแหล่งน้ำที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ และมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปัจจุบันนี้ปัญหาการขาดแคลนน้ำอันเกิดจากการกระทำของมนุษย์ ที่ทำลายสิ่งแวดล้อมทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ปัญหาการขาดแคลนน้ำสะอาดเพื่อใช้การบริโภค อุปโภค เป็นปัญหาสำคัญ ที่ประเทศกำลังพัฒนา กำลังประสบอยู่ นอกจากนี้ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำโดยไร้ขอบเขตบนความคิดที่ว่า น้ำเป็นทรัพยากรที่ไม่มีวันสูญสลายหรือหมดสิ้นไป เป็นผลให้คุณภาพน้ำเปลี่ยนไป น้ำในแหล่งน้ำล่งน้ำธรรมชาติเน่าเสีย สงกลิ่นเหม็น และกลายสภาพเป็นสีดำและมีการสะสมของสารพิษเป็นสิ่งที่พบเห็นได้บ่อยครั้งขึ้น โดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนา ในปัจจุบัน สำหรับแม่น้ำสายหลักในประเทศไทย เช่น แม่น้ำเจ้าพระยา ท่าจีน บางปะกง และแม่กลอง ก็มีปัญหาคอนคุณภาพน้ำเสื่อมลง โดยเฉพาะตอนปลายของแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณท่าเรือกรุงเทพ คุณภาพน้ำจะดำมากจนน่าวิตกว่าจะเกิดภาวะความเน่าเสียและเป็นอันตรายต่อสัตว์น้ำได้เป็นบริเวณกว้างนอกจากนี้ แม่น้ำเจ้าพระยาตอนบนก็มีแนวโน้มคุณภาพน้ำเสื่อมลงจนเป็นที่น่าวิตกเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายที่จะ เกิดขึ้นในการปรับปรุงคุณภาพน้ำเพื่อการประปา สำหรับแหล่งที่มาของมลสารที่ปล่อยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น แหล่งที่มีชุมชนอยู่หนาแน่น โรงงานอุตสาหกรรม การเกษตรกรรม ขยะสารตะกั่ว เป็นต้น ประเวศ อินทองปาน (2562, 70-71)

บทความนี้ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา เพื่อศึกษา 1) แนวคิดการจัดการทรัพยากรน้ำ 2) แนวคิดการจัดการทรัพยากรน้ำในพระพุทธศาสนา และ 3) วิเคราะห์แนวทางการจัดการทรัพยากรน้ำตามแนวพระพุทธศาสนา เพื่อให้ทุกคนตระหนักรู้ถึงความสำคัญของทรัพยากรน้ำ และช่วยกันร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำให้มีคุณภาพที่ดี

ทรัพยากรน้ำ: แนวคิด ความสำคัญ และประโยชน์

ปราโมทย์ ไ้มักัด (2548,17) ได้อธิบายความหมายของการ บริหารจัดการทรัพยากรน้ำไว้ว่า “การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ หมายถึง การดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างร่วมกัน ไม่ใช่เฉพาะการส่งน้ำหรือเอาไปแจก แต่เป็นการดำเนินการอย่างเป็น ระบบ และสัมพันธ์กัน เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปัญหาน้ำท่วม และ ปัญหาน้ำเสีย”

ทรัพยากรน้ำมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตทุกชนิดบนโลก ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์ สัตว์ หรือพืช ล้วนแล้วแต่ต้องพึ่งพาน้ำในการดำรงชีวิตอยู่ทั้งสิ้น ในด้านการดำรงชีวิตการบริโภค น้ำเป็นส่วนประกอบสำคัญของร่างกายมนุษย์ การดื่มน้ำที่สะอาดและเพียงพอต่อความต้องการของร่างกายจะช่วยให้ร่างกายทำงานได้อย่างปกติ ช่วยในการลำเลียงสารอาหารและออกซิเจนไปเลี้ยงส่วนต่างๆ ของร่างกาย ช่วยในการขับถ่ายของเสีย และช่วยควบคุมอุณหภูมิของร่างกาย ในด้านการเกษตร น้ำเป็นปัจจัยสำคัญใน

การเพาะปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ พืชต้องการน้ำในการเจริญเติบโต และสัตว์ก็ต้องการน้ำในการดำรงชีวิต ในด้านอุตสาหกรรม น้ำถูกใช้ในกระบวนการผลิตในอุตสาหกรรมหลายประเภท เช่น อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมเคมี เป็นต้น ในด้านการท่องเที่ยว แหล่งน้ำที่สวยงามเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ สร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและประเทศ ในด้านความสำคัญทางวัฒนธรรม พิธีกรรมและความเชื่อ น้ำมีความสำคัญในพิธีกรรมและความเชื่อของหลายวัฒนธรรม เช่น การลอยกระทง การรดน้ำดำหัว เป็นต้น

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดจากทรัพยากรน้ำและต้อง จัดการควบคู่กับป่าต้นน้ำด้วย ความสำคัญของงานอนุรักษ์ต้นน้ำตอนบนนั้น เปรียบเสมือนแหล่งน้ำ ธรรมชาติที่สามารถให้น้ำต่อพื้นราบหรือพื้นที่ตอนล่างได้มากพอตลอดเวลาและมีคุณภาพดีตามที่ ต้องการ ในกรณีพื้นที่ป่าถูกทำลาย น้ำอาจไม่ถูกเก็บไว้ในดิน มักก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง และการมีน้ำมากเกินไปในฤดูฝนซึ่งจะแปรสภาพ เป็นอุทกภัยโดยเฉพาะในเขตร้อน นักจัดการลุ่มน้ำ จำต้องมีการสร้างอ่างหรือเขื่อนเก็บน้ำเพื่อทดแทนดินที่ไม่สามารถเก็บน้ำได้ อ่างหรือเขื่อนอาจจะมีการยกเลิกไปถ้ามีการพัฒนาที่ดินให้มีสมรรถภาพในการเก็บน้ำได้ อย่างไรก็ตามการสร้างอ่าง หรือเขื่อนเก็บน้ำเพื่อเอาไว้ใช้สอย เป็นหลักประกันในการมีน้ำใช้สอยได้ตามเวลาที่ต้องการ กองพัฒนาการเกษตรพื้นที่เฉพาะ กรมส่งเสริมการเกษตร (2548, 20)

ปราโมทย์ ไหมกล้า (2541, 5) อติตอธิตกรมชลประทาน ได้เสนอหลักการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไว้ 5 ประการดังนี้

1. การพัฒนาแหล่งน้ำ หรือการบริหารจัดการน้ำ มุ่งถึงการจัดหาน้ำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ด้านต่าง ๆ ตามศักยภาพของกรมทรัพยากรน้ำ วางแผนการใช้น้ำอย่างมีระบบเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และมีการใช้อย่างยั่งยืน
2. การจัดสรรน้ำให้มีประสิทธิภาพ งานจัดสรรน้ำและใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพในแต่ละลุ่มน้ำ จำเป็นที่จะต้องมีการบริหารจัดการ งานจัดสรร และการใช้ทรัพยากรน้ำที่มีประสิทธิภาพ
3. การอนุรักษ์แหล่งน้ำในลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำประกอบด้วย พื้นที่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ พื้นที่ต้นน้ำ ต้องอนุรักษ์ระบบป่า ในแหล่งน้ำธรรมชาติบางแห่งต้นเขนมัวพืช สิ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรค ต่อการพัฒนาทำให้มีคุณภาพดี เป็นหน้าที่ของประชาชนที่จะต้องร่วมมือกันรักษาแหล่งน้ำดูแลน้ำให้มีคุณภาพ
4. การแก้ไขปัญหาทั่วม เป็นกิจกรรมสำคัญ เพราะธรรมชาติประเทศไทยเราตั้งอยู่ใน เขตฝนตกมาก ในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคมในเขตภาคเหนือ
5. การควบคุมคุณภาพน้ำ ซึ่งในขณะนี้ปัญหาสำคัญของประเทศ ทั้งในชุมชนเล็กชุมชนใหญ่ รวมทั้งพื้นที่เกษตรกรรม ประสบปัญหาเน่าเสีย

อีกทั้ง การบริหารจัดการน้ำที่ดี จะต้องสอดคล้องกับทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้องในลุ่มน้ำด้วย นับตั้งแต่ที่ดิน รวมไปถึงทรัพยากรคน การบริหารจัดการน้ำหากไม่ให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมย่อมไม่สำเร็จ

จากแนวคิดและความสำคัญของทรัพยากรน้ำ จะเห็นได้ว่าหากไม่มีการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ดี จะทำให้เกิดปัญหาหลายอย่าง เช่น ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปัญหาน้ำเน่าเสีย เป็นต้น น้ำมีคุณ

อนันต์และมีโทษมหันต์ การจัดการทรัพยากรน้ำที่ดี จะช่วยให้มีน้ำใช้อย่างเพียงพอต่อความต้องการของทุกภาคส่วน ทั้งภาคครัวเรือน ภาคเกษตร และภาคอุตสาหกรรม ช่วยลดมลพิษทางน้ำและรักษาสภาพแวดล้อมทางน้ำให้ดีขึ้น ช่วยให้มีน้ำเพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคและการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง ช่วยให้เกษตรกรมีน้ำเพียงพอต่อการเพาะปลูกและเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ช่วยให้ภาคอุตสาหกรรมมีน้ำเพียงพอต่อการผลิตและลดต้นทุนการผลิต ช่วยรักษาสภาพแวดล้อมทางน้ำให้ดีขึ้นและป้องกันการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ ช่วยอนุรักษ์แหล่งน้ำธรรมชาติและป้องกันการเสื่อมโทรมของแหล่งน้ำ ช่วยฟื้นฟูระบบนิเวศที่เสื่อมโทรมให้กลับมามีความสมบูรณ์ ช่วยสร้างความตระหนักและความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำให้กับประชาชน เพราะการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศและคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกคน

แนวคิดการจัดการทรัพยากรน้ำในพระพุทธศาสนา

แนวคิดการจัดการทรัพยากรน้ำในพระพุทธศาสนา เราจะเห็นได้ โดยการศึกษาจากพระจริยวัตรของพระพุทธเจ้าและพระสาวกสมัยพุทธกาล อีกทางหนึ่งคือ คำสอนของพระพุทธองค์และพระสาวกที่ปรากฏอยู่ทั้งในพระสูตรและพระวินัย น้ำมีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เช่น พระพุทธองค์ทรงใช้น้ำอุปมาเพื่อการสอนธรรม มีพระวินัยบัญญัติเกี่ยวกับน้ำของพระสงฆ์ พระพุทธเจ้าไม่ทรงอนุญาตให้พระสงฆ์บริโภคน้ำมีตัวสัตว์ เป็นต้น ประเวศ อินทองปาน (2562, 153)

พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญแก่น้ำ สำหรับสิ่งที่มีชีวิตทั้งมนุษย์ล้วนต้องอาศัยน้ำเป็นปัจจัยสำคัญ ดังพระคัมภีร์ตอนหนึ่งว่า "ผณยอมเลี้ยวบุคคลที่เกียจคร้านบ้างเหมือนมารดาเลี้ยวบุตร เหล่าสัตว์ในแผ่นดิน ย่อมอาศัยผณเลี้ยวชีวิต" (อัง.ชา.27/277-9) อนึ่ง ถ้าใครทำน้ำให้เป็นพิษเกิดความเสียหายจะได้รับผลมากเช่นกัน มีเรื่องราวเล่าโดยพระพุทธองค์ สืบเนื่องจากเหตุแห่งน้ำ ศากยวงศ์กับโกลิยวงศ์ได้ทะเลาะวิวาทกัน เพราะแย่งน้ำจากแม่น้ำโรหิณี วิพทูรจะผู้เกิดจากคนใช้ซึ่งเป็นหลานคนหนึ่งของพระพุทธเจ้า ต่อมาได้เป็นกษัตริย์แคว้นโกศลได้ทำการแก้แค้นต่อพวกศากยะเรื่องการดูถูกว่าพระองค์เกิดจากคนชั้นต่ำ พระองค์ได้ยกกองทัพที่ยิ่งใหญ่เพื่อทำสงครามแก้แค้นต่อศากยะเป็นเวลาสามครั้ง แต่ทุกครั้งเมื่อยกกองทัพไป พระเจ้าวิพทูรจะจะถูกห้ามโดยพระพุทธเจ้า จึงล้มเลิกความตั้งใจด้วยความนับถือพระพุทธเจ้า แต่ว่าเมื่อยกกองทัพครั้งที่สี่ พระพุทธเจ้าไม่ทรงห้าม เพราะพระพุทธองค์ได้ตระหนักว่า พวกศากยะต้องได้รับผลการกระทำในอดีตที่ได้ก่อไว้ เจ้าวิพทูรจะจึงได้ยกทัพบุกทำลายพวกศากยะและได้ฆ่าเกือบหมดสิ้น ต่อมาพระพุทธเจ้าได้เปิดเผยแก่ พระสาวกว่า ในอดีตพวกศากยะได้นำน้ำในแม่น้ำให้เป็นพิษซึ่งเป็นเหตุให้ทั้งคนที่ไร้เดียงสา และสัตว์จำนวนมากล้มตาย พวกศากยะแต่ละคนต้องได้รับผลกรรมของพวกตน แม้แต่พระพุทธองค์เองก็อยู่ในฐานะที่ไม่ควรเข้าไปแทรกแซงหรือห้าม

รูปแบบการจัดการทรัพยากรน้ำในพระพุทธศาสนา จะมีรูปแบบ จากพระจริยวัตรของพระพุทธเจ้าและพระสาวกสมัยพุทธกาล อีกทางหนึ่งคือ จากคำสอนของพระพุทธองค์และพระสาวกที่ปรากฏอยู่ทั้งในพระสูตรและพระวินัย ในพระวินัยนั้นปรากฏชัดเจนว่าพระพุทธองค์ทรงตระหนักและแสดง

ความห่วงใยในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ทรงวางกฎเกณฑ์ในพระวินัยไว้ ห้ามมิให้พระสงฆ์เทอุจจาระหรือปัสสาวะลงในน้ำ (วินย.มหา. 2/713/351) พระภิกษุสงฆ์ และภิกษุณี พึงละเว้นจากการถ่มน้ำลายลงในน้ำ ในพระวินัย จุลวรรค (วินย.จุล.6/164) พระองค์ทรงให้คำแนะนำในรายละเอียดในการสร้างห้องน้ำให้ ถูกลักษณะ เช่น ให้มีทางระบายน้ำ ที่บังด้วยวัสดุชนิดต่าง ๆ บ่อน้ำควรมีฝาปิดเพื่อรักษาน้ำให้สะอาด ทรงแนะนำให้ทำสระน้ำ ที่เก็บกักน้ำ ท่อน้ำและทางระบายน้ำ แสดงให้เห็นถึงความห่วงใยที่พระองค์ทรงมี การรักษาสภาพแวดล้อมให้สะอาดเป็นที่น่ารื่นรมย์

ตัวอย่างการจัดการทรัพยากรน้ำในสมัยพุทธกาล พระพุทธองค์ทรงมีพระกรุณาต่อสรรพสัตว์ ทรงรับหน้าที่ในการทำให้ฝนตกตามความตอหนึ่งว่า (ขุ.ชา. 27/277-8/54-64)

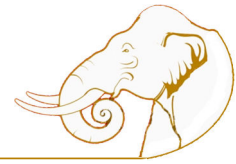
ในสมัยหนึ่ง ในแคว้นโกศล ฝนไม่ตกเลย ข้าวกล้าทั้งหลายเหี่ยวแห้ง สรรพโภคขรณีและสระในที่นั้น ๆ ก็เหือดแห้ง แม้สระโบกขรณีเชตวัน ณ ที่ใกล้ซุ้มประตูพระทวารเชตวันก็ขาดน้ำ ผุพังและนก เป็นต้น รุมกันเฝ้าจะงอยปากอันเทียบได้กับปากคีม จิกทั้งผุพังปลาและเต่าอันหลบลบคุด เข้าสู่เปือกตม ออกมากินทั้ง ๆ ที่กำลังคืบค่นอยู่ พระศาสดาทอดพระเนตรเห็นความพินาศของผุพังปลาและเต่า พระมหากรุณาเตือนพระทัยให้ทรงอุทสาหะ จึงทรงพระดำริว่าวันนี้เราควรจะให้ฝนตก ครั้นราตรีสว่างแล้ว ทรงกระทำการปฏิบัติพระสรีระเสร็จทรงกำหนดเวลาภิกษาจาร มีพระภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่แวดล้อมเสด็จเข้าไปบิณฑบาต ในพระนครสาวัตถี ด้วยพระพุทธานุญาต ภายหลังภัตรเสด็จกลับจากบิณฑบาตแล้ว เมื่อเสด็จจากนครสาวัตถีสู่พระวิหารประทับยืนที่บ้านโคตรสระโบกขรณีเชตวัน ตรัสเรียกพระอานนทเถระเจ้ามาถามว่า ดูก่อนอานนท เธอจงเอาผ้าอาบน้ำมาเราจะสงวนน้ำในสระโบกขรณีเชตวัน พระอานนทเถระเจ้า กราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญน้ำในสระโบกขรณีเชตวันแห้งขอดเหลือแต่เพียงเปือกตมเท่านั้นมิใช่หรือพระเจ้าข้า ตรัสว่า อานนท ธรรมดาว่ากำลังของพระพุทธเจ้าใหญ่หลวงนัก เธอจงนำผ้าอาบน้ำมาเถิด พระเถระนำผ้ามาทูลถวายพระศาสดาทรงนุ่งผ้าอาบน้ำด้วยชายข้างหนึ่ง อีกชายข้างหนึ่งทรงคลุมพระสรีระ ประทับยืนที่บ้านโคตร ตั้งพระทัยว่า เราจักสงวนน้ำในสระโบกขรณีเชตวัน" (ขุ.ชา. 27/277-8/54-55) จากนั้นท้าวสักกะก็มีเทวบัญชาให้เทพแห่งฝนบันดาลให้เกิดฝนตกไปทั่วทิศ ท่วมแคว้นโกศลทั้งหมด สระโบกขรณีก็น้ำเต็มด้วยน้ำจืดถึงแคร่บันได

ประโยชน์ของการจัดการทรัพยากรน้ำตามแนวทางพระพุทธศาสนา ช่วยให้พุทธศาสนิกชนตระหนักรู้ และไม่ทำลายคุณภาพน้ำ เสริมสร้างจิตสำนึกที่ดี เมื่อมีจิตสำนึกที่ดี จะช่วยให้พุทธศาสนิกชนร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

วิเคราะห์แนวทางการจัดการทรัพยากรน้ำตามแนวทางพระพุทธศาสนา

แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำตามพระจริยวัตรของพระพุทธเจ้า ในสมัยพุทธกาล พระพุทธองค์ทรงมีพระกรุณาต่อสรรพสัตว์ ทรงรับหน้าที่ในการทำให้ฝนตก แสดงให้เห็นถึงความเมตตาต่อเหล่าสรรพสัตว์ ที่กำลังขาดน้ำ ให้น้ำน้ำเพื่อจะให้เหล่าสัตว์ได้มีชีวิต

แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำตามพระวินัย ในพระวินัยปรากฏชัดว่าพระพุทธเจ้าตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ทรงวางกฎเกณฑ์และข้อห้ามเกี่ยวกับน้ำไว้ เพื่อไม่ให้ภิกษุ หรือ

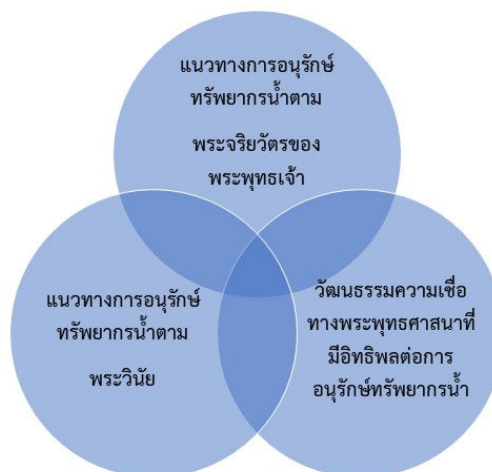

ภิกษุณี ทำลายคุณภาพน้ำ เช่น ห้ามเทอุจจาระ หรือปัสสาวะลงในน้ำ แสดงให้เห็นถึงความห่วงใยที่มีต่อคุณภาพน้ำ

วัฒนธรรมความเชื่อทางพระพุทธศาสนาที่มีอิทธิพลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ความเชื่อดั้งเดิมในสังคมไทยนั้นปรากฏในศาสนวงศ์ (แสง มนวิฑูร, 2507: 55-56) ซึ่งเป็นความเชื่อของคนแทบทุกภูมิภาคของโลก ความเชื่อในยุคแรกของคนไทยนั้นจึงมีส่วนได้รับอิทธิพลความเชื่อเรื่องเทวดาและผีประกอบกัน ประเทศไทยจึงมีสัญลักษณ์ทางพิธีกรรม วรรณกรรม นาฏศิลป์ศิลปะพื้นบ้าน จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรมที่เกี่ยวกับน้ำมากมาย วิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชนนั้นมีความสัมพันธ์กับการใช้น้ำ และการเป็นอยู่ที่เนื่องด้วยน้ำอย่างแนบแน่นมานาน อีกทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชาวพุทธก็มักมีน้ำเป็นองค์ประกอบในพิธีนั้น ๆ ทั้งในราชพิธีและพิธีกรรมของชาวบ้านทั่วไป เช่น พิธีบรมราชาภิเษก พิธีมุรธาภิเษก พิธีลงทรง พิธีก่อพระทราย พิธีพิพัฒน์สัตยา พิธีลอยกระทง เป็นต้น ล้วนมีส่วนช่วยให้เกิดความสำนึกรักและหวงแหนทรัพยากรน้ำ และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ซึ่งเป็นกระบวนการเชื่อมโยงกันและผูกพันกับชีวิตชาวพุทธตั้งแต่แรกเกิดจนตาย (เสถียร โกเศศ, 2521:269) พิธีกรรมต่าง ๆ นี้เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมที่มีอยู่ในสังคมชาวพุทธไทยที่มิได้เข้ามาเกี่ยวข้องอยู่ด้วยเสมอ

องค์ความรู้พระพุทธศาสนากับการจัดการทรัพยากรน้ำ

พระพุทธศาสนากับการจัดการทรัพยากรน้ำ Buddhism and Water Resource Management

ภาพที่ 1 องค์ความรู้พระพุทธศาสนากับการจัดการทรัพยากรน้ำ

ที่มา: นายวันชัย ชูศรีสุข, 2568

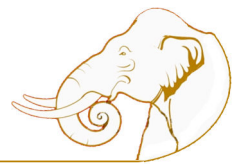
การจัดการทรัพยากรน้ำให้มีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืน ต้องนำแนวทางทั้ง 3 คือ 1.แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำตามพระจริยวัตรของพระพุทธเจ้า 2. แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำตามพระวินัย และ 3. วัฒนธรรมความเชื่อทางพระพุทธศาสนาที่มีอิทธิพลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ โดยปลูกฝังจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรน้ำ ตามแบบอย่างพระจริยวัตรของพระพุทธเจ้า นำหลักพระวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้มาเป็นแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ บูรณาการกับวัฒนธรรมความเชื่อทางพุทธศาสนาเข้าด้วยกัน เพื่อเป็นสิ่งจูงใจให้พุทธศาสนิกชน ได้ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรน้ำ เมื่อนำทั้ง 3 แนวทางนี้มาประยุกต์บูรณาการร่วมกัน จะทำให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน

บทสรุป

พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญแก่น้ำ สำหรับสิ่งที่มีชีวิตทั้งมนุษย์ล้วนต้องอาศัยน้ำเป็นปัจจัยสำคัญ พระภิกษุซึ่งเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ สามารถนำพาพุทธศาสนิกชนร่วมกันตระหนักและมีความสำคัญ รวมถึงสามารถบูรณาการความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม พิธีกรรมทางศาสนา ในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำให้มีคุณภาพที่ดีได้ จะเห็นได้ว่าทรัพยากรน้ำนั้นมีความสำคัญอย่างมาก หากไม่มีการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ดี จะทำให้เกิดปัญหาหลายอย่าง เช่น ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปัญหาน้ำเน่าเสีย เป็นต้น น้ำมีคุณอนันต์และมีโทษมหันต์ การจัดการทรัพยากรน้ำที่ดี จะช่วยให้มีน้ำใช้อย่างเพียงพอต่อความต้องการของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐเรือน ภาคเกษตร และภาคอุตสาหกรรม ช่วยลดมลพิษทางน้ำและรักษาสุขภาพแวดล้อมทางน้ำให้ดีขึ้น ช่วยให้มีน้ำเพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคและการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง ช่วยให้เกษตรกรมีน้ำเพียงพอต่อการเพาะปลูกและเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ช่วยให้ภาคอุตสาหกรรมมีน้ำเพียงพอต่อการผลิตและลดต้นทุนการผลิต ช่วยรักษาสุขภาพแวดล้อมทางน้ำให้ดีขึ้นและป้องกันการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ ช่วยอนุรักษ์แหล่งน้ำธรรมชาติและป้องกันการเสื่อมโทรมของแหล่งน้ำ ช่วยฟื้นฟูระบบนิเวศที่เสื่อมโทรมให้กลับมามีความสมบูรณ์ ช่วยสร้างความตระหนักและความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำให้กับประชาชน เพราะการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศและคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกคน

เอกสารอ้างอิง

- กองพัฒนาการเกษตรพื้นที่เฉพาะกรมส่งเสริมการเกษตร. (2548). *การบริหารจัดการน้ำและการพัฒนาการเกษตรในเขตชลประทาน*. กรุงเทพมหานคร : กองพัฒนาการเกษตรพื้นที่เฉพาะกรมส่งเสริมการเกษตร.
- ประเวศ อินทองปาน. (2562). *พระพุทธศาสนากับสิ่งแวดล้อม*. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

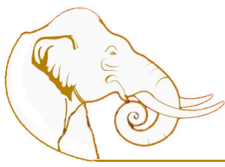
ปราโมทย์ ไม้กลัด. (2548). ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรน้ำในประเทศไทย. เอกสารป ระ ก อ บ ก า ร
บรรยาย. เชียงใหม่ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ปราโมทย์ ไม้กลัด. (2541). การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย.

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง. (2514). เล่ม 2, 6, 27. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.

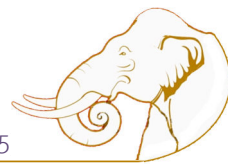
เสฐียร โกเศศ. (2521). ชีวิตชาวไทยสมัยก่อนและการศึกษาเรื่องประเพณีไทย. กรุงเทพมหานคร: คลัง
วิทยา.

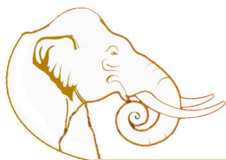
แสง มนวิthur. (2506). ศาสนาพราหมณ์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสาร รวมทั้งผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย ไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ซึ่งทางวารสารได้กำหนดความซ้ำของผลงาน โปรแกรม CopyCat เว็บ Thaijo ในระดับ ไม่เกิน 20%

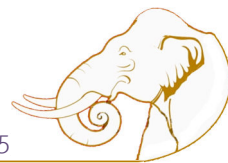
การส่งบทความเข้าระบบออนไลน์ของวารสาร เพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสาร ได้ที่ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/gajasara>

การจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 10 - 15 หน้ากระดาษ A4 (รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ภาษาไทยใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตาราง 1 หรือ Table 1 และ รูป 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

- 2) ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง
- 3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุชื่อต้นสังกัด หรือชื่อหน่วยงาน
- 4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 300 คำต่อบทคัดย่อ
- 5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (3 - 5 คำ)

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจาก หัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 6 และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะ พิมพ์ เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด

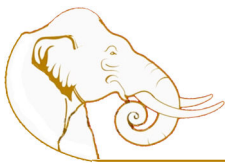
7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็น สากลเท่านั้น(ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัย กรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์การวิจัย
- 3) การทบทวนวรรณกรรม เขียนควรอธิบายถึงผลการสืบค้นเอกสาร บทความ การวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงให้เห็นถึง “ช่องว่างของความรู้” (Knowledge gap) ที่ยังไม่ถูกพิจารณา
- 4) กรอบแนวคิดการวิจัย
- 5) ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 6) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 7) อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 8) องค์ความรู้ใหม่ ระบุองค์ความรู้ที่ได้อันเป็นผลมาจากการวิจัย ผ่านการสังเคราะห์ ออกมาในรูปแบบของ แผนภูมิ แผนภาพ หรือ ผังมโนทัศน์ พร้อมทั้งการอธิบายที่รัดกุม เข้าใจได้ง่าย
- 9) สรุป (Conclusion) ระบุข้อสรุปที่สำคัญ
- 10) ข้อเสนอแนะ (Suggestion)
 - ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์
 - ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป
- 11) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ ทั้งในเนื้อเรื่องและเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

บทความพิเศษ บทความวิชาการ บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)

- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) บทสรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (References)

ระบบการอ้างอิง

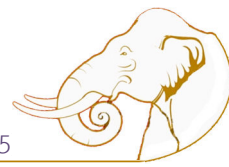
เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือหรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตก็ได้ ทั้งนี้ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมด ก่อนส่งต้นฉบับผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้องของการอ้างอิงเอกสาร เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่การอ้างอิงไม่ถูกต้องจะไม่ได้รับการส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง สำหรับการอ้างอิงเอกสารในบทความนั้น ใช้ระบบ APA ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุล ของผู้เขียนและเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และเจ้าของบทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

- 1) ผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างชื่อผู้แต่ง เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหากษัตริย์ไทย, 2554)
- 2) ผู้แต่ง 1 -3 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งสองราย เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหากษัตริย์ไทย อาภากร และ เขมณัฏฐ์ อินทรสุวรรณ, 2553) หากมีเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 รายการ ให้ใช้เครื่องหมายอฒภาค (;) คั่นระหว่างรายการอ้างอิง เช่น (สมภาร พรหมทา, 2548; ธนิต อยู่โพธิ์, 2550)
- 3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 3 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรก เว้นวรรคหนึ่งครั้ง เพิ่มคำว่า และคณะ เช่น (สนิท ศรีดำแดง และคณะ, 2548)
- 4) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงตามลำดับพยัญชนะตัวแรกของชื่อผู้แต่ง เช่นเดียวกับลำดับการอ้างอิงในส่วนเอกสารอ้างอิง

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

- 1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ และหน้าที่จะนำมาอ้างอิง เช่น (Keown, 2003)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งสองราย เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ และหน้าที่น่ามาอ้างอิง เช่น (Hersey & Blanchard, 2000) และให้ใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่นกลางระหว่างเอกสารที่น่ามาอ้างอิงมากกว่า 1 เอกสาร เช่น (Keown, 2003; Hersey & Blanchard, 2000)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วย et al., ปีที่พิมพ์ และหน้าที่น่ามาอ้างอิง (Kaiser et al., 2008)

4) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงชื่อผู้แต่ง

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิมพ์รายการสำนักพิมพ์/โรงพิมพ์ กรณีเป็นสำนักพิมพ์หรือบริษัทให้คงไว้เฉพาะชื่อ ดังตัวอย่าง

- 1) บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด ใช้ 21 เซ็นจูรี
- 2) สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ใช้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- 3) กรณีที่เป็นโรงพิมพ์ให้ใช้รูปแบบเต็ม เช่น โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2) หนังสือ

รูปแบบ : ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ. / (ครั้งที่พิมพ์). /สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์
ตัวอย่าง :

กาญจนา แก้วเทพ. (2553). *ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา*. กรุงเทพฯ: เอดิสันเพรส โปรดักส์.

จันทร์านิ สงวนนาม. (2551). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บุคพอยท์.

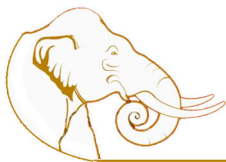
Best, J. W. (1970). *Research in Education*. New Jersey: Prentice-Hall.

Lunenburg, F. C., & Ornstein, A. V. (2012). *Educational Administration: Concepts and Practices*. (6th ed.). California: Wadsworth Publishing.

3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ : ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ. //ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ)./ชื่อเรื่อง./ (เลขหน้าที่อ้าง)./สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสมชาย ปโยโค (ดำเนิน). (2554). การประยุกต์ใช้สัมมาวาจาเพื่อการบริหารงานของผู้เฝ้า. ใน พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (บรรณาธิการ). *พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ*. (หน้า 10-12). กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่.

4) บทความจากวารสาร

(1) วารสารแบบเล่ม

รูปแบบ : ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร, ปีที่ / (ฉบับที่), / เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิดา ถิ่นจี่. (2563). การจัดการที่มีผลกระทบต่อกระบวนการบริหารงานที่มีคุณภาพของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารศิลปการจัดการ*, 4(3), 594-604.

Snongtaweepon, T., Siribensanont, C., Kongsong, W., & Channuwong, S. (2020). Total Quality Management in Modern Organizations by Using Participation and Teamwork. *Journal of Arts Management*, 4(3), 818-829.

(2) วารสารออนไลน์ กรณีไม่มีเลข DOI

รูปแบบ : ชื่อผู้แต่ง. / (ปีพิมพ์). / ชื่อบทความ. / เลขของปีที่ / (เลขของฉบับที่). / เลขหน้า. Retrieved from <http://www.xxxxxxxx>

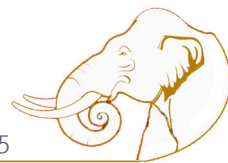
ตัวอย่าง :

วรกมล วิเศษศรี. (2563). การรับรู้มิติของบุคลิกภาพตราสินค้าในบริบทของโรงแรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 3(1), 1-12. สืบค้นจาก https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jmhs1_s/article/view/243391

วันทนา เนาว์วัน และ แสงจิต ไต้แสง. (2562). การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อการจัดสรรทรัพยากรมนุษย์ของธุรกิจชุมชน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารมหาจุฬาลงกรณ*, 10(2), 121-133. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/gajasara/article/view/252998>

Naowwan, W., & Taisaeng, S. (2021). The Study the Role of Entrepreneurs in Community Economic Management Phra Nakhon Sri Ayutthaya District Phra Nakhon Sri Ayutthaya Province. *Mahachulalongkornrajavidyalaya Journal*, 10(2), 121-133. Retrieved from <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/gajasara/article/view/252998>

Wisetsri, W. (2020). The Perception of Brand Personality in the Context of Hotel of Undergraduate Students. *Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social*

Sciences, 3(1), 1-12. Retrieved from https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jmhs1_s/article/view/243391

(3) วารสารออนไลน์ กรณีมีเลข DOI

รูปแบบ : ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./เลขของปีที่/(เลขของฉบับที่)./เลขหน้า. doi: xxxxxxxx

ตัวอย่าง :

Grady, J. S., Her, M., Moreno, G., Perez, C., & Yelinek, J. (2019). Emotions in Storybooks: A Comparison of Storybooks that Represent Ethnic and Racial Groups in the United States. *Psychology of Popular Media Culture*, 8(3), 207–217. <https://doi.org/10.1037/ppm0000185>

5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ : ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน ชื่อสารานุกรม./ (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง). สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนม ครุฑเมือง. (2530). หม้อคอกควาย. ใน *สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขตหัวเมืองฝ่ายเหนือ*, (หน้า 274-275). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.

McNeil, D. W. et al., (1994). Anxiety and fear. In *Encyclopedia of Human Behavior*. (Vol.1, pp. 151-163). San Diego: Academic Press.

6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ : ผู้แต่ง./ (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้า.

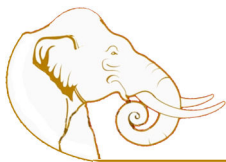
ตัวอย่าง : ทวี มีเงิน. (26 สิงหาคม 2556). โกงแหวด 4 พันล้าน. *ข่าวสด*, 8.

7) วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รายงานการวิจัย

รูปแบบ : ชื่อผู้เขียน./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์./ (ระดับวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/หรือการค้นคว้าแบบอิสระ). ชื่อมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง:

สมหญิง เพ็งหืด. (2560). นโยบายในการป้องกันและปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์และรถจักรยานยนต์ กรณีศึกษาสถานีตำรวจนครบาลเตาปูน แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Kittichayathorn, P. (2012). *Styles and steps of community management movement for drug problem prevention learning center: A case of Thorraneekum, Khok Faet, Nong Chok, Bangkok*(Doctoral dissertation). National Institute of Development Administration.

Marpue, S. (2013). *Use Mindfulness to Apply to Solve Doing Work Employees of Electricity Generating Authority of Thailand*(Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

8) สัมภาษณ์

รูปแบบ : ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ (ปี)./ตำแหน่ง./สัมภาษณ์, วัน เดือน.

ตัวอย่าง :

พระราชวิมลโมลี (มานพ ปิยสีโล). (2563). เจ้าคณะจังหวัดสุรินทร์. *สัมภาษณ์*, 18 เมษายน.

9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ : ผู้แต่ง./ (วันที่ เดือน ปีที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ./สืบค้นเมื่อ วันที่ เดือน ปี./จาก แหล่งที่อยู่ไฟล์ (URL)

ตัวอย่าง :

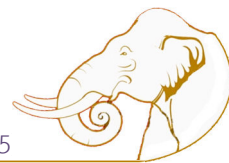
พระศรีคัมภีรญาณ (สมจินต์ สมมาบุญโญ). (1 พฤษภาคม 2555). *การจัดการศาสนาและวัฒนธรรมใน อุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2556, จาก https://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?Article_id=1304&articlegroup_id=274.

Doyle, M. W. (22 June 2004). *Liberal Internationalism: Peace, War and Democracy*. Retrieved September 2, 2013, from [https://www. Nobelprize.org/nobel_prizes/themes/peace/doyle/index.html](https://www.Nobelprize.org/nobel_prizes/themes/peace/doyle/index.html)

10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ: ชื่อกฎหมาย./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง(ถ้ามี)./ราชกิจจานุเบกษา./เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

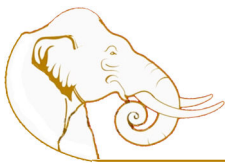
ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของ โครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

รูปแบบการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสาร

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 15 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตารางและเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

สิทธิของบรรณาธิการ

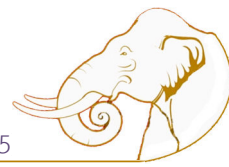
ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความ มีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสาร หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสาร ลั้งค์ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสาร

จริยธรรมการวิจัย

มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องมีความรับผิดชอบและรับรองว่า บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬาลงกรณ จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น
2. ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬาลงกรณอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร
3. ผู้เขียนจะต้องปรับแต่ง แก้ไขบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสารในหัวข้อ “คำแนะนำสำหรับผู้เขียน” โดยเฉพาะหัวข้อ รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ อันจะนำไปสู่บทความที่มีรูปแบบการตีพิมพ์ที่ได้มาตรฐานเดียวกัน
4. ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย คือต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ทางซึ่งวารสารได้กำหนดความซ้ำของผลงาน ด้วยโปรแกรม CopyCat เว็บ Thaijo โดยทางวารสารได้กำหนดค่าไว้ในระดับ ไม่เกิน 20%
5. ผู้เขียนซึ่งมีชื่อปรากฏอยู่ในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนในการดำเนินการวิจัย ซึ่งข้อนี้ ขอสงวนสำหรับบุคคลที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำบทความจะไม่อนุญาตให้ใส่ชื่อลงไปเด็ดขาด หากมีการตรวจสอบพบว่า มีบุคคลที่ไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำบทความปรากฏอยู่ ทางวารสาร จะถอนบทความนั้นออกทันที
6. ผู้เขียนจะต้องมีความรับผิดชอบในการอ้างอิงเนื้อหาใน ผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น) และจะดำเนินการถอนบทความออกจากการเผยแพร่ของวารสารทันที
7. ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง ทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา และไม่ควรนำเอกสารวิชาการที่ไม่ได้อ่านมาอ้างอิง หรือใส่ไว้ในบรรณานุกรม และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม ไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่มากเกินไป รวมทั้งต้องอ้างอิงจากรูปแบบการอ้างอิงของบทความ โดยจะต้องมีการอ้างอิงตรงตามรูปแบบที่วารสารกำหนดไว้

8. ผู้เขียนจะต้องปรับแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการ ให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด หากไม่เป็นตามที่กำหนดจะต้องเลื่อนการตีพิมพ์เผยแพร่ออกไป หรือ อาจ ถูกลดตอนออกจากวารสาร

9. ผู้เขียนควรระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และควรระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)

10. ในบทความผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป

11. ผู้เขียนไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่ถูกลดตอนออกไปแล้ว เว้นแต่ข้อความที่ต้องการสนับสนุนนั้น เป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการลดตอน และจะต้องระบุไว้ใน เอกสารอ้างอิงด้วยว่า เป็นเอกสารที่ได้ถูกลดตอนออกไปแล้ว

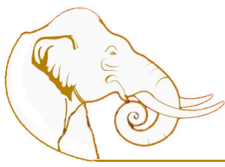
มาตรฐานทางจริยธรรมของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแลให้การดำเนินงานของวารสาร เป็นไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ให้ถูกต้องตามจริยธรรม/จรรยาบรรณ ตามประกาศของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) เรื่องการประเมินด้านจริยธรรม/จรรยาบรรณวารสารวิชาการไทยในฐานข้อมูล TCI วันที่ 24 มิถุนายน 2562

2. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล และดำเนินการอย่างเหมาะสมกับผู้พิมพ์หรือบทความที่ตรวจพบว่ามีผลกระทบด้านจริยธรรม/จรรยาบรรณ เช่น การละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ทางซึ่งวารสารได้กำหนดความซ้ำของผลงาน ด้วยโปรแกรม CopyCat เว็บ Thaijo โดยทางวารสารได้กำหนดค่าไว้ในระดับ ไม่เกิน 20% เป็นต้น

3. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล เช่น การตีพิมพ์เผยแพร่บทความของตนเอง(บรรณาธิการ หรือหัวหน้ากองบรรณาธิการ) อย่างมีนัยสำคัญ หรือ ไม่มีการตรวจสอบคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับบทความ เป็นต้น

4. บรรณาธิการมีหน้าที่ควบคุมดูแลและพิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และจะต้องมีข้อมูลความรู้ที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากประสบการณ์ การสังเคราะห์เอกสาร หรืองานวิจัย มุ่งเน้นการ

นำเสนอแนวคิดทฤษฎีใหม่รวมถึงแบบจำลองเชิงแนวคิด ที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันจะนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อวิชาการที่สำคัญ

5. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ ซึ่งวารสารได้กำหนดในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed)

6. บรรณาธิการต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง และใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้เช่น โปรแกรม CopyCat เว็บ Thaijo ในระดับ ไม่เกิน 20% เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบ การคัดลอกผลงานของผู้อื่น เกินตามที่กำหนดไว้ จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้นๆ

7. บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน และผู้ประเมิน โดยเด็ดขาด เพื่อรักษาไว้ซึ่งธรรมาภิบาลในการดำเนินงานอย่างเคร่งครัด

8. บรรณาธิการจะต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

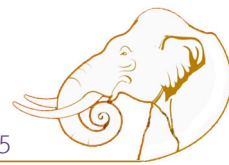
9. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้แนะว่า สมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่

10. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

11. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาความสามารถของกองบรรณาธิการ และควรมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถของแต่ละท่าน

12. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล ทั้งด้วยตนเองและคณะทำงานในเรื่องจำนวนและคุณภาพการอ้างอิงของวารสารที่ผิดไปจากสภาพความเป็นจริง เช่น มีการกำกับและร้องขอให้มีการอ้างอิงบทความในวารสารทั้งในลักษณะลับหรือเปิดเผย และมีการใช้อ้างอิงที่ไม่ถูกต้องและสอดคล้องกับเนื้อหา

13. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล การเก็บค่า Page charge หรือ processing fee คือ ต้องมีการดำเนินการอย่างโปร่งใส เช่น กำหนดให้มีการประกาศกระบวนการเรียกเก็บอย่างชัดเจน หรือ ระบุราคาหรือเงินไขของการเรียกเก็บค่า Page charge ตามที่ระบุได้ประกาศไว้อย่างเคร่งครัด

มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณคือ ต้องรับประเมินบทความที่ตนเองนั้นมีความถนัด หรือ มีคุณวุฒิหรือมีความเชี่ยวชาญกับเรื่องหรือบทความที่ได้รับการประเมินนั้นๆ ผู้ประเมินบทความ ควร ประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อ สาขาวิชานั้นๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงานหรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญๆ และ สอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้างถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วยผู้ ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ และควรปฏิเสธ ในบทความที่ตนเองนั้นไม่ถนัด
 2. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณคือ แนะนำความคิดเห็นทางวิชาการของตนเอง ลงใน แบบฟอร์มการประเมินหรือเนื้อหาในบทความ ด้วยความยุติธรรม ไม่อคติ ตรงไปตรงมา ไม่ลำเอียง รวมทั้ง ตรงต่อเวลาตามที่วารสารกำหนดในการประเมิน
 3. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณคือต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ ส่งมาเพื่อพิจารณาให้แก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ รวมถึงหลังจากที่ พิจารณาประเมินบทความเสร็จแล้ว
 4. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสาร และผู้ประเมินบทความ ตระหนักว่า ตนเอง อาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้พิมพ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ
 5. ผู้ประเมินบทความ ควรคำนึงถึงการพิจารณาในหัวข้อ ชื่อเรื่อง หากเป็นบทความวิชาการ สามารถพิจารณาให้แก้ไขชื่อเรื่องได้ แต่หากเป็นบทความวิจัย ควรพิจารณาเฉพาะความผิดพลาดด้าน ตัวสะกด และไม่ควรมีการพิจารณาให้เปลี่ยนชื่อเรื่องบทความวิจัย
 6. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง
 7. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงาน ชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ พร้อมแสดงหลักฐานให้เห็นเป็นประจักษ์
- ปรับปรุงจาก ประกาศของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) เรื่องการประเมินด้านจริยธรรม/ จรรยาบรรณวารสารวิชาการไทยในฐานข้อมูล TCI วันที่ 24 มิถุนายน 2562